GÜNEŞ & GÜNEŞ HUKUK BÜROSU

2017

AYM Bireysel Başvuru Kararları

Bölüm 7 / 15 | 100 karar

Kararlar Bilgi Bankasındaki yayımlanmış kararların resmî tam metinlerinden hazırlanmış bağımsız okuma derlemesi.

Bu dosya, AYM'nin yıllık "Bireysel Başvuru Seçme Kararlar" kitabının kopyası değildir. Kararların sözcükleri ve kaynak künyeleri aktarılmış; sayfa düzeni yeniden oluşturulmuştur.

Sıralama: karar tarihi, ardından başvuru numarası. İçindekiler ve PDF yer imleri kararların başlangıcına bağlanır. Kitap yılı ile karar yılı farklı kavramlardır.

Arşiv kesiti: 12 Ekim 2026. Anonimleştirilmiş başvuru adları resmî kaynakta olduğu gibi korunmuştur.

İçindekiler

001 2014/971 19.04.2017
CUMALİ KARSU

002 2014/2278 19.04.2017
RIDVAN DÖNER

003 2014/2457 19.04.2017
HAFİZE ASLAN

004 2014/3261 19.04.2017
ERCÜMENT NEJAD ELDEM

005 2014/3905 19.04.2017
FAMEKA İNŞ. PLASTİK SAN VE TİC. LTD. ŞİRKETİ

006 2014/8868 19.04.2017
ABDULLAH TOPÇU

007 2014/8911 19.04.2017
KASIM ERSOY

008 2014/11133 19.04.2017
AYŞE YEŞİL VE DİĞERLERİ

009 2014/12521 19.04.2017
HALİL İBRAHİM KÖKTEPE

010 2014/12595 19.04.2017
MÜKERREM EROL

011 2014/15367 19.04.2017
KENAN BUDAK

012 2014/15373 19.04.2017
SUUT KARABOĞA

013 2014/15496 19.04.2017
SELÇUK ERÇİKLİ

014 2014/15607 19.04.2017
S.S.

015 2014/17190 19.04.2017
A.Ü.

016 2014/17420 19.04.2017
TANER EVİRGEN

017 2014/17457 19.04.2017
LEVENT KURTULUŞ ELPEN

İçindekiler - devam

018 2014/17591 19.04.2017
ESMA ÇELEBİ

019 2014/19125 19.04.2017
KADİR TURGUT

020 2014/19618 19.04.2017
EMİNE SIDIKA EROĞLU VE DİĞERLERİ

021 2014/20295 19.04.2017
ATLAS DIŞ TİCARET VE İNŞAAT LTD.ŞTİ.

022 2014/20517 19.04.2017
GAZANFER MÜRŞİT

023 2016/552 19.04.2017
Y.E.

024 2017/5820 19.04.2017
Ş.G.

025 2014/730 20.04.2017
HÜSAMETTİN ÇİÇEK

026 2014/1334 20.04.2017
YAVUZ ÇORUM

027 2014/1511 20.04.2017
ÖMER ÇAKMAK

028 2014/7070 20.04.2017
BAYINDIR İNŞAAT TURİZM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

029 2014/7273 20.04.2017
KAMİL SERDAR OĞUR ve GÜLHAN OĞUR

030 2014/10524 20.04.2017
MEHMET EKİM MENEMENCİOĞLU VE DİĞERLERİ

031 2014/11044 20.04.2017
ÖZLEM YAVUZ

032 2014/12390 20.04.2017
Z.A.

033 2014/12737 20.04.2017
ÖYKÜ ÖZEN

034 2014/12846 20.04.2017
HIDIR GÖKTAŞ

İçindekiler - devam

035 2014/12932 20.04.2017
MUSTAFA BAYRAM

036 2014/13156 20.04.2017
ÖZBAKIM ÖZEL SAĞLIK HİZ. İNŞ. TUR. SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.

037 2014/13308 20.04.2017
MURAT ÖKSÜZ

038 2014/14961 20.04.2017
NAZMİYE ÇALIKIR VE DİĞERLERİ

039 2014/15793 20.04.2017
FADİME ÇETİNKAYA

040 2014/15994 20.04.2017
BİLAL AYDIN

041 2014/19303 20.04.2017
MEHMET ALTUN

042 2014/19484 20.04.2017
AHMET FETULLAHOĞLU

043 2014/19616 20.04.2017
TÜRKAN UYGUN VE DİĞERLERİ

044 2014/19950 20.04.2017
MUHARREM ATİK

045 2016/7458 20.04.2017
YRYSKUL BEISHENALIEV

046 2016/26503 20.04.2017
FATMA BAKKİ

047 2014/159 10.05.2017
RAMAZAN MORKOÇ

048 2014/786 10.05.2017
HİDAYET KASIM ve YILMAZ ATAŞ

049 2014/2200 10.05.2017
MEHMET EMİN AKIN

050 2014/2456 10.05.2017
AYDIN KOLOĞLU

051 2014/2461 10.05.2017
MUZAFFER EYGAY

İçindekiler - devam

052 2014/2808 10.05.2017
ZAFER UD

053 2014/4052 10.05.2017
YILMAZ BAKAÇ

054 2014/4575 10.05.2017
RAHMİ EKEN

055 2014/7710 10.05.2017
ALİ DURSUN VE DİĞERLERİ

056 2014/7712 10.05.2017
ABDULVAHİT HAZAR VE DİĞERLERİ

057 2014/8891 10.05.2017
CANAN TOSUN

058 2014/10451 10.05.2017
DORUK İPLİK KUMAŞ TEKSTİL PAZ. TİC. A.Ş.

059 2014/10680 10.05.2017
AYTEKİN GÜLLÜ

060 2014/11382 10.05.2017
ADALET KAYALIBAY

061 2014/11558 10.05.2017
TURGAY KARAOĞLU

062 2014/13011 10.05.2017
SÜLEYMAN YÜKSEL

063 2014/13046 10.05.2017
CEMAL BAYSEFEROĞULLARI (3)

064 2014/13377 10.05.2017
ARİF KAMAN

065 2014/13501 10.05.2017
HANDAN YILMAZ VE DİĞERLERİ

066 2014/14750 10.05.2017
A.İ.

067 2014/16958 10.05.2017
AHMET SÜMER

068 2014/16979 10.05.2017
İBRAHİM SÖNMEZ

İçindekiler - devam

069 2014/19347 10.05.2017
TALİYE ŞENAL VE DİĞERLERİ

070 2014/19831 10.05.2017
NERİMAN SAY VE DİĞERLERİ

071 2015/18582 10.05.2017
AZIZJON HIKMATOV

072 2015/19937 10.05.2017
MUTLU KALUÇ

073 2015/20050 10.05.2017
SEMİH KOVANCI

074 2016/434 10.05.2017
ALPER AKDOĞAN

075 2016/9462 10.05.2017
DİLER YILMAZ

076 2016/34099 10.05.2017
I.S.

077 2017/5839 10.05.2017
M.I.

078 2014/830 11.05.2017
RAMAZAN UYSAL

079 2014/1807 11.05.2017
ŞEFİKA ÖZEN

080 2014/2451 11.05.2017
ABDULLAH ARSLANOĞLU

081 2014/2459 11.05.2017
İSMAİL KUŞCU

082 2014/2460 11.05.2017
HALE KOLOĞLU

083 2014/2462 11.05.2017
İBRAHİM ÇALIŞKAN

084 2014/2725 11.05.2017
SABRİ KEZER

085 2014/4153 11.05.2017
İRFAN DURMUŞ VE DİĞERLERİ

İçindekiler - devam

086 2014/4556 11.05.2017
ELİF BURCU ÇAKIR VE DİĞERLERİ

087 2014/7914 11.05.2017
İZOTEK YAPI ELEMANLARI PAZARLAMA İNŞAAT SANAYİ VE TİCARET LİMİTED ŞİRKETİ

088 2014/9690 11.05.2017
HİLMİ DÜZGÜNER

089 2014/12885 11.05.2017
AHMET NURİ ÖZKAN ÖZLER VE DİĞERLERİ

090 2014/13163 11.05.2017
YASİN AĞCA

091 2014/13495 11.05.2017
HANDAN YILMAZ VE DİĞERLERİ

092 2014/13498 11.05.2017
ADNAN GÖKALP VE DİĞERLERİ

093 2014/13500 11.05.2017
ADNAN GÖKALP VE DİĞERLERİ

094 2014/13528 11.05.2017
AYSEL DEMİRALP VE DİĞERLERİ

095 2014/15206 11.05.2017
SAFİR MOBİLYA PAZARLAMA SANAYİ VE TİCARET A.Ş.

096 2014/16964 11.05.2017
ESMA OĞURLU

097 2014/17239 11.05.2017
AHMET HAZAR VE DİĞERLERİ

098 2014/18836 11.05.2017
KEMAL ONUK ve SALİME ONUK

099 2014/19607 11.05.2017
H.Y.

100 2014/20301 11.05.2017
ALPASLAN YILDIRIM

CUMALİ KARSU

B. No: 2014/971 | Karar tarihi: 19.04.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/971

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

CUMALİ KARSU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/971)

Karar Tarihi: 19/4/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Kadir ÖZKAYA

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör Yrd. : Fatih ALKAN

Başvurucu : Cumali KARSU

Vekili : Av. Rezan SARICA

Av. Mazlum DİNÇ

Av. Cengiz YÜREKLİ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda hükümlü olarak bulunan başvurucu tarafından gönderilmek istenen mektuba el konulması nedeniyle haberleşme hürriyetinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 23/1/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca, başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmiştir.

5. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına

karar verilmiştir.

6. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş sunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. İmralı Yüksek Güvenlikli F Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü olarak bulunan başvurucu, Ankara Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan bir hükümlüye 24/10/2013 tarihinde faks yoluyla mektup göndermek istemiştir. Söz konusu mektup Ceza İnfaz Kurumu Mektup ve Yayın Okuma Komisyonu tarafından sakıncalı bulunmuştur. Bu doğrultuda Ceza İnfaz Kurumu Disiplin Kurulu Başkanlığının (Disiplin Kurulu) 30/10/2013 tarihli kararıyla mektubun gönderilmemesine karar verilmiştir.

10.Söz konusu mektupta yer alan bazı kısımlar şöyledir:

"Sevgili Sermin Heval,

.. Bu son mektubun dışında bir önceki mektubunu da almıştım. .. Sen dahil altı arkadaşa faks yazdım ve yazamama nedenlerimi paylaşmıştım. Fakat hiç biri gönderilmedi. Asabi bir zamanıma denk gelmişti, haliyle satırlarıma yansımıştı. İlgili mahkemelere de başvurdum fakat gönderilmemesini onadılar onlar da. İnsan sakin düşündüğü zaman yazmasaydım diyor ama bazen kendine hakim olamıyor.

.. Son mektupta da "o kadar konuşacak, paylaşacak şey var ki, galiba yüz yüze gelme zamanını beklemek dışında başka seçenek yok" diye geçiyordu. .. Mevcut durumda yakın zamanda bu da olanaklı gözükmüyor açıkçası. İhtimal fazlasıyla uzak. İstisnasız yazan arkadaş böyle iyimser olacakları cevaplar bekliyorlar benden, bu nedenle cevap yazmıyorum kimseye. Böyle bir beklenti oluşsun istemiyorum. Kaldı ki yok yani. Bir önceki mektubumda böyle iyimser bir hava senden de sezdim. "Anne hazırlıklara başladı bile ama ben en iyi ihtimalle bir yıl diyorum" diyorsun. Ne oluyor dedim. Bir şey oluyor da ben mi kaçırdım dedim yani. Anneye böyle iyimser olacağı birşey söyleme ve muhtemelen hemen bir kör-topal arayışına başlamıştır. Bu sözü hatırlıyorsun değil mi, sanırım Burdur'daydık ve o zamanda böyle bir süreç vardı. Ve sen açık görüşte söylemiştin. Heraklıma geldiğinde gülmeden edemiyorum. Yani neden illa kör topal, kesin kriteri bu mu?..

.. Bir fikir ileri sürmek, tartışmak, bir öneri sunmak, anlaşılır bir iki söz söylemek, doğru-yanlışı ayırt etmek, yanlışa yanlış doğruya doğru demek, o kadar uzak şeyler ki. .. Hemen hemen her gün aynı şeylerle karşılaşmak durumunda kalmak, sessiz kalmak dışında bir seçenek vermiyor. Bilirsin bu gibi yaşanan hadiseler pek bilinmez bizim cenahta. Sadece sessiz kalma nedenimi paylaşmak ve .. yansıtmak, paylaşmak istedim. .. Kaldı ki ilk defa yazıyorum. Fakat şunu da bilmeni isterim. Her açıdan dinlenen oluyorum, .. üstüne geliyorum, eleştiriyorum. Nedenlerim var deniyor. Ama pek ikna olamıyorum. Neyse artık bu tür can sıkıcı uzun mevzulara girmeyeceğim. Yüz yüze mevzulardır bunlar..

Anne ne yapıyor. Sağlığı iyidir umarım. Selamlarımı ilet her daim. Son fotoda iyi görünüyordu. Dilerim hep öyle olur. Yalnız bırakmasın!..

Sen nasılsın? Sağlığın nasıl? Demek ihtiyarlık belirtileri baş gösterdi öyle mi? Foto pek

yansıtmıyordu. Kendine haksızlık etme. Bence içerde kalmak ve bu durumda kalmak başlı başına büyük başarı. .. Bu yaşta ve şimdiden ihtiyarlık lafları pek ikna edici gelmiyor. Tembelliğin mazeretleri, gerekçeleri aranıyor sanki. Pervin'de ikide bir yaşlılık diyor. .. Genelde kadın arkadaşlarda var, kırktan sonra adeta lakırtı haline getiriyorlar. Oysa aksine olgunluk yaşlar daha çok yakışıyor kadınlara. .. Hala 4 dimi kalıyorsunuz. Bu zamanda böyle kafa dengi insan bulmak zordur. Nilüfer, Zeynep ve Gülşah arkadaşlara da selamlarımızı sevgilerimizi iletiyoruz. Bağlama kursu nasıl gidiyor? İyice öğren, çalan sen olursun, mecburen de söyleyen ben olurum. İyi söylerim, haberin ola. .. Gitarım var burada fakat geldiğimizden beridir depoda kalıyor öylece. Bir ara zaman ayıracağım artık. Diğer mevzular bir yerden sonra rutin geliyor insana.

Bir ara zaman zaman yazıyordum eski mekanımdaki arkadaşlara ama uzun zamandır yazmıyorum. Herhangi bir şey yansısın istemiyorum. Ama belki yazarım bir ara onlara da. Yazmak bir yandan insana da iyi geliyor ama sıkıntılı süreçlerde insan hiç bir şey yapmak istemiyor. ..

Genel gelişmeleri ve süreçle ilgili basında fazlasıyla işleniyor. Takip ettiğiniz dışında öyle çok özgün paylaşacağım farklı birşey yok. Ama bildiğim birşey varsa o da toplumsal meselelerimiz dahil herşeyi konuşarak halletmek dışında farklı seçeneklere .. Sabırlı olmak ve sabırla barışı inşa etmek büyük erdemlilik gerektirir. Hem şimdi olsa neden olmuyor, o zaman şöyle olur, böyle olur demek çok anlamlı gelmiyor bana. Bunca yaşanan acılar, trajediler artık insanın kaldırabileceği, tahammül edeceği şeyler değil. Herşeye rağmen umutlu olmak, umudu yitirmemek önemlidir. ..

Dediğim gibi keşke sohbet etme imkanımız olsaydı. Paylaşacak o kadar şey var ki. Ama herhalde hayat bize bu imkanı verir bir gün değil mi? Sadece sabırlı olmak kalıyor bize. .. Ve tabi Ankaraya yolum düşerse ilk sana yazacağım. Söz yani. ..

İyiyim bende, öyle çok ciddi bir sorun yok. Sağlığım da iyi, gün boyu spor yapıyorum ama şimdilik ara verdim. Ama yine haftada üç defa voleybol oynuyorum. ..

Şimdilik bitiriyorum. Kendine iyi bak ve arkadaşlarıma da selamlarımı iletiyorum. .. Görüşmek dileğiyle."

11. Disiplin Kurulu'nun 30/10/2013 tarihli kararı şöyledir:

"Adı geçen hükümlünün .. yazmış olduğu kişilere ait mektuplar, terör ve çıkar amaçlı suç örgütü veya diğer suç örgütü mensuplarının örgütsel amaçlı olarak haberleşmelerine neden olma gerekçesi ile "Cezaların İnfazına Dair Tüzüğün 123/1 maddesi gereğince" mektupların ilgili yerlere gönderilmemesine karar verildi."

12. Başvurucu bu karara karşı Bursa 1. İnfaz Hâkimliğine (İnfaz Hâkimliği) itirazda bulunmuştur. İnfaz Hâkimliği, 13/11/2013 tarihli ve E.2013/1698, K.2013/1698 sayılı kararla başvurucunun itirazını reddetmiştir. Ret gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

".. İncelenen dosya ve mektup içeriğinden;

Disiplin Kurulu kararının usul ve yasaya uygun düzenlendiği görülmekle vaki itirazın reddi gerekmiştir."

13. Başvurucu, İnfaz Hâkimliğinin kararına karşı itiraz yoluna başvurmuştur. İtirazı inceleyen Bursa 2. Ağır Ceza Mahkemesi 17/12/2013 tarihli ve 2013/1398 Değişik İş sayılı kararıyla İnfaz Hâkimliğinin kararında usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmadığından

itirazın reddine hükmetmiştir.

14. Nihai karar 24/12/2013 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

15. Başvurucu, 23/1/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

16. Anayasa Mahkemesi daha önceki kararlarında hükümlü ve tutukluların gönderdiği veya kendilerine gönderilen mektuplara ceza infaz kurumunun ilgili kurulları tarafından yapılan müdahalelere dayanak oluşturan mevzuata (Ahmet Temiz, B. No: 2013/1822, 20/5/2015, §§ 16-20) yer vermiştir.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Mahkemenin 19/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

18. Başvurucu, dış dünya ile ilişki geliştirebilmesi yönünden kendisine imkân sağlanmadığını ve izole edildiğini, hukuka aykırılık içermeyen mektubunun idare tarafından el konularak gönderilmemesinin tutulduğu koşullar gözönüne alındığında işkence boyutuna ulaştığını ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca el konulan mektubun kişisel yazışmalar içerdiğini, şiddeti övme ve teşvik etme ya da örgüt içi haberleşme gibi amaçlar taşımadığını, tavsiye kararı veren kurulda bulunan kişilerin bir kısmının disiplin kararı veren kurulda da bulunduğunu, haberleşme hürriyetini engelleyen müdahalenin gerekçesinin ne idare ne de yargı organları tarafından açıklanmadığını, atıf yapılan mevzuat ile somut olay arasında illiyet bağı kurulmadığını, ilgisiz ve olaya uymayan soyut ifadelerle gerekçenin oluşturulduğunu iddia etmiştir. Başvurucu, ifade hürriyeti kapsamında kalan ve suç unsuru içermeyen mektuba el konulmasının ölçülü olmadığını ve bu şekildeki bir müdahalenin demokratik toplumda gereklilik unsurunu taşımadığını ayrıca Mahkeme kararlarının gerekçesiz olduğunu belirterek Anayasa'nın 10., 12., 17., 22., 26., 36. ve 141. maddelerinde düzenlenen haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

19. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun iddialarının özü, göndermek istediği mektubun Ceza İnfaz Kurumunun ilgili kurullarınca sakıncalı görülerek alıkonulması nedeniyle haberleşme hürriyetinin kısıtlanması hakkındadır. Bu sebeple başvurucunun bütün iddialarının haberleşme hürriyeti kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

20. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek bir neden de bulunmadığı anlaşılan haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

21. Anayasa Mahkemesinin Ahmet Temiz (§§ 28-34) kararında hükümlü ve tutukluların gönderdiği veya kendilerine gönderilen mektuplara ceza infaz kurumunun ilgili kurulları tarafından yapılan müdahalelere ilişkin genel ilkeler belirtilmiştir.

22. Somut olayda Disiplin Kurulu kararıyla başvurucunun mektubu sakıncalı olduğu değerlendirmesiyle alıkonulmuştur. Dolayısıyla anılan işlem ile kamu makamları tarafından başvurucunun haberleşme hürriyetine bir müdahalede bulunulduğu açıktır.

23. Yukarıda anılan müdahale Anayasa'nın 22. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen haklı sebeplerden bir veya daha fazlasına dayanmadığı, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmediği müddetçe Anayasa'nın 22. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Bu nedenle sınırlamanın; Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen öze dokunmama, Anayasa'nın ilgili maddesinde belirtilmiş olma, kanunlar tarafından öngörülme,Anayasa'nın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve laik Cumhuriyet'in gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir (Ahmet Temiz, § 36).

24. Somut olayda, 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 68. maddesinin, hükümlülerin ceza infaz kurumlarından yaptıkları yazışmaların denetimi ve sınırlandırılmasının kanuni dayanağını oluşturduğu anlaşılmaktadır (Ahmet Temiz, §§ 37-46). Öte yandan, haberleşme hürriyetinin düzenlendiği Anayasa'nın 22. maddesinin ikinci fıkrasında, söz konusu sınırlama sebeplerine bağlı kalınarak yapılacak sınırlamanın ancak usulüne uygun olarak verilecek hâkim kararıyla mümkün olabileceği belirtildikten sonra üçüncü fıkrasında "İstisnaların uygulanacağı kamu kurum ve kuruluşları kanunda belirtilir." denilerek bu kuralın da mutlak olmadığı ve bu kurala bazı kurumlar yönünden kanunla sınırlamalar getirilebileceği açıkça düzenlenmiştir (AYM, E.2014/122, K.2015/123, 30/12/2015, § 71). Bu bağlamda ceza infaz kurumları, Anayasa'nın 22. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında istisnaların uygulanacağı kamu kurumlarındandır (Mehmet Koray Eryaşa, B. No: 2013/6693, 16/4/2015, §§ 74-76).

25. 5275 sayılı Kanun'un 68. maddesinin (3) numaralı fıkrasında "Kurumun asayiş ve güvenliğini tehlikeye düşüren, görevlileri hedef gösteren, terör ve çıkar amaçlı suç örgütü veya diğer suç örgütleri mensuplarının haberleşmelerine neden olan, kişi veya kuruluşları paniğe yöneltecek yalan ve yanlış bilgileri, tehdit ve hakareti içeren mektup, faks ve telgrafların" hükümlüye verilmeyeceği, hükümlü tarafından yazılmış ise gönderilmeyeceği düzenlenmiştir. Burada belirtilen sebeplerin, Anayasa'nın 22. maddesinin ikinci fıkrasında sayılmış olan kamu düzeni ve suç işlenmesinin önlenmesi genel amacı çerçevesinde ceza infaz kurumlarında güvenliğin ve disiplinin sağlanmasını hedeflediği söylenebilir.

26. Somut olayda başvurucunun göndermek istediği mektubun sakıncalı bulunarak Disiplin Kurulu Başkanlığınca alıkonulma sebebi, anılan mektubun içeriğinde terör örgütü mensuplarının örgütsel amaçlı haberleşmelerine yönelik ifadelerin bulunması olarak gösterilmiştir. Bu kapsamda başvurucunun mektubunun, Ceza İnfaz Kurumu Disiplin Kurulu Başkanlığınca denetlenmesi suretiyle haberleşme hürriyetine yapılan müdahalenin, kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi ile ceza infaz kurumlarında asayiş ve güvenliğin sağlanması amaçlarını taşıdığı, bunun da Anayasa'nın haberleşme hürriyetine ilişkin 22. maddesinin ikinci fıkrası kapsamında meşru bir amaç olduğu sonucuna varılmıştır (Ahmet Temiz, §§ 47-50).

27. Anayasa Mahkemesinin Ahmet Temiz (§§ 58-68) kararında hükümlü ve tutukluların gönderdiği veya kendilerine gönderilen mektuplara ceza infaz kurumlarının ilgili kurulları tarafından yapılan müdahalelerde demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk ve ölçülülük ilkesi yönünden genel ilkelere yer verilmiştir.

28. Mektup gönderme ve almanın ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlülerin ve

tutukluların dış dünya ile en önemli bağlantısı olduğu gerçeğini gözönünde bulundurarak ceza infaz kurumu yetkilileri, dış dünyayla yeterli bir iletişim sürdürmelerinde mahpuslara yardım etmelidirler. Bununla birlikte başvurucunun ve muhatabın durumu itibarıyla ceza infaz kurumlarının ilgili birimlerinin konuya hassasiyet ile yaklaşmasını Anayasa Mahkemesi doğal karşılayabilir.

29. Hükümlü ve tutuklular, Anayasa'nın 19. maddesi kapsamında hukuka uygun olarak "bir mahkûmiyet kararına bağlı olarak tutma" şeklinde değerlendirilebilecek kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı dışında (İbrahim Uysal, B. No: 2014/1711, 23/7/2014, §§ 29-33) Anayasa'nın ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak alanı kapsamında kalan temel hak ve hürriyetlerin tamamına genel olarak sahiptir (Benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. Hirst/Birleşik Krallık (No. 2) [BD], B. No: 74025/01, 6/10/2005, § 69).

30. Bu kapsamda, yasa dışı örgüt faaliyetinde bulunmaları nedeniyle ceza alan hükümlüler arasındaki haberleşmenin örgütsel nitelik taşıyıp taşımadığına bakılmaksızın bu faaliyetlerinin örgütsel haberleşme kapsamında değerlendirilerek müdahalede bulunulması Anayasa'nın 22. maddesine uygun düşmez (Turan Günana (3), B. No: 2013/8554, 4/11/2015, § 68).

31. Ancak ceza infaz kurumlarında tutulmanın kaçınılmaz sonucu olarak suçun önlenmesi ve disiplinin temini gibi güvenliğin sağlanmasına yönelik kabul edilebilir makul gerekliliklerin olması durumunda sahip oldukları haklar sınırlandırılabilir (Turan Günana, B. No: 2013/3550, 19/11/2014, § 35). Bu kapsamda mektubun tamamında ya da mektup içeriğinin bir kısmında yer alan ifadelerin 5275 sayılı Kanun'un 68. maddesinde yer verilen sebeplerden en az birini içermesi özellikle ceza infaz kurumunun ilgili kurulları tarafından da yeterli düzeyde gerekçelendirilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla somut olayda da göndericinin hususi olarak hangi sözlerinin örgütsel haberleşmeyi gösteren ifadeler içerdiği gerekçede gösterilmek zorundadır.

32. Başvurucunun "Sevgili Sermin Heval," diye başladığı mektubunda genel olarak günlük yaşantıya, kişilerin iç dünyasına, beklentilere ve temennilere yönelik anlatımlarda bulunduğu görülmektedir. Mektubun bir kısmında "Sabırlı olmak ve sabırla barışı inşa etmek büyük erdemlilik gerektirir. Hem şimdi olsa neden olmuyor, o zaman şöyle olur, böyle olur demek çok anlamlı gelmiyor bana. Bunca yaşanan acılar, trajediler artık insanın kaldırabileceği, tahammül edeceği şeyler değil. Her şeye rağmen umutlu olmak, umudu yitirmemek önemlidir." şeklinde siyasi gelişmelere yönelik düşüncelere de yer verildiği görülmüştür (bkz. § 10).

33. Mektubun alıkonulmasına yönelik Disiplin Kurulu kararında, mektup aracılığıyla örgütsel ilişki kurulduğu gerekçe gösterilmesine karşın mektup içeriğindeki hangi sözlerin muhatabına ulaştırılmasının ne suretle sakıncalı veya hangi sözlerin örgütsel haberleşme niteliğinde olduğu belirtilmemiştir. Bu kapsamda Disiplin Kurulu kararından "mektubun içeriğinde" yer alan bir kısım ifadelerin Kanun'un emrettiği bir hususa aykırı olabileceği anlaşılmakla beraber hangi ifadelerin bu kapsamda olduğunun belirtilmediği ve mektubun tamamının alıkonulmasına ilişkin hiçbir gerekçeye yer verilmediği görülmektedir. İnfaz Hâkimliği ise "Disiplin Kurulu kararının usul ve yasaya uygun düzenlendiği görülmekle" şeklindeki gerekçeyle Disiplin Kurulu kararına karşı yapılan itirazda yeni bir gerekçe göstermemiştir. Bununla beraber İnfaz Hâkimliğinin kararından tam olarak neyin kastedildiği de anlaşılamamaktadır.

34. Ayrıca Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihatları uyarınca "Demokrasiler, temel hak ve

özgürlüklerin en geniş ölçüde sağlanıp güvence altına alındığı rejimlerdir. Temel hak ve özgürlüklerin özüne dokunup tümüyle kullanılamaz hale getiren sınırlamalar, demokratik toplum düzeni gerekleriyle uyum içinde sayılamaz. Bu nedenle temel hak ve özgürlükler, istisnaî olarak ve ancak özüne dokunmamak koşuluyla demokratik toplum düzeninin sürekliliği için zorunlu olduğu ölçüde ve ancak yasayla sınırlandırılabilirler." (AYM, E.2006/142, K.2008/148, 24/9/2008). Başka bir ifadeyle yapılan sınırlama hak ve özgürlüğün özüne dokunarak kullanılmasını durduruyor veya aşırı derecede güçleştiriyorsa etkisiz hâle getiriyorsa veya ölçülülük ilkesine aykırı olarak sınırlama aracı ile amacı arasındaki denge bozuluyorsa demokratik toplum düzenine aykırı olacaktır (AYM, E.2009/59, K.2011/69, 28/4/2011; AYM, E.2006/142, K.2008/148, 24/9/2008; Fatih Taş [GK], B. No: 2013/1461, 12/11/2014, §§ 92-93).

35. Bu kapsamda başvuruya konu mektubun içeriğinde yer alan ifadelere yönelik olarak yapılan müdahalede, mektuba özgükabul edilebilir makul gerekliliklerin somut verilere dayanılarak ortaya konulmadığı sonucuna varılmış; başvurucunun göndermek istediği mektuba el konulması suretiyle haberleşme hürriyetine yapılan müdahaleninamaçlanan hedefler açısından aşırı, dolayısıyla orantısız olduğu ve bu bağlamda demokratik bir toplumda gerekli olma ve ölçülülük ilkesine uygun olmadığı kanaatine varılmıştır.

36. Bu sebeplerle başvurucunun Anayasa'nın 22. maddesinde güvence altına alınan haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

37. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

38. Başvurucu, 50.000 TL manevi tazminat verilmesine karar verilmesini talep etmiştir.

39. Başvurucunun Anayasa'nın 22. maddesinde güvence altına alınan haberleşme hürriyetinin ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

40. Başvurucunun talebinin bulunmadığı ve başvuruya konu mektubun yazıldığı tarihten itibaren aradan uzunca bir süre geçtiği gözönüne alındığında yeniden yargılama yapılmasında hukuki bir yarar bulunmamaktadır.

41. Başvurucunun Anayasa'nın 22. maddesinde güvence altına alınan haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğinin tespit edilmesi sebebiyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya takdiren net 3.600 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

42. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden

oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir

43. Başvuru kapsamında haberleşme hürriyetinin ihlal edildiği gözetilerek kararın bir örneğinin bilgi edinilmesi için Bursa 1. İnfaz Hâkimliğine ve Adalet Bakanlığına gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 22. maddesinde güvence altına alınan haberleşme hürriyetinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 3.600 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Bursa 1. İnfaz Hâkimliğine GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

RIDVAN DÖNER

B. No: 2014/2278 | Karar tarihi: 19.04.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/2278

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

RIDVAN DÖNER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/2278)

Karar Tarihi: 19/4/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Kadir ÖZKAYA

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör Yrd. : Yusuf Enes KAYA

Başvurucu : Rıdvan DÖNER

Vekili : Av. Hüseyin BOĞATEKİN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; tutukluluğun makul süreyi aşması, formül gerekçelerle tutukluluğun devamına karar verilmesi, tutukluluğa itiraz incelemesinin duruşmasız yapılması ve itiraz incelemesinde savcılık görüşünün tebliğ edilmemesi nedenleriyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 18/2/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına ve başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen başvuru hakkında görüş sunulmayacağını bildirmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma kapsamında gözaltına alınarak silahlı terör örgütüne üye olma suçundan 29/4/2011 tarihinde İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesince tutuklanmıştır.

9. Yapılan soruşturma sonucunda İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının 11/8/2011 tarihli iddianamesi ile silahlı terör örgütüne üye olma, tehlikeli maddeleri izinsiz olarak bulundurma veya el değiştirme, mala zarar verme suçlarından dolayı başvurucu ile birlikte yirmi dört şüpheli hakkında kamu davası açılmıştır.

10. İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2011/158 sayılı dosyası kapsamında 26/8/2011 tarihinde yapılan tensip duruşmasında başvurucunun tutukluluk hâlinin devamına karar verilmiştir.

11. 24/12/2013 tarihinde yapılan 11. celsede başvurucunun tutukluluk hâlinin devamına karar verilmiştir. Bu celsede başvurucu ve müdafii de hazır bulunmuştur.

12. Bu celsedeki tutukluluk hâlinin devamına ilişkin karara başvurucu tarafından yapılan itirazı değerlendiren İstanbul 15. Ağır Ceza Mahkemesi 27/12/2013 tarihli kararıyla itirazın reddine karar vermiştir. Bu karar 20/1/2014 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

13. İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi 24/1/2014 tarihinde, 4/12/2014 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 108. maddesi uyarınca başvurucunun tutukluluk durumunu gözden geçirmiş; aynı gerekçelerle başvurucu ve diğer tutuklu sanıkların tutukluluk hâllerinin devamına karar vermiştir.

14. Başvurucu 18/2/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

15. Başvurucu 22/7/2014 tarihinde tahliye edilmiştir.

16. Başvurucu hakkındaki dava, özel yetkili İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesinin kapatılması üzerine Bakırköy Ağır Ceza Mahkemesine devredilmiştir.

17. Bakırköy 13. Ağır Ceza Mahkemesinin 2014/145 sayılı esasında yargılama devam etmektedir.

IV. İLGİLİ HUKUK

18. 5271 sayılı Kanun'un "Şüpheli veya sanığın salıverilme istemleri" kenar başlıklı 104. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Soruşturma ve kovuşturma evrelerinin her aşamasında şüpheli veya sanık salıverilmesini isteyebilir.

(2) Şüpheli veya sanığın tutukluluk hâlinin devamına veya salıverilmesine hâkim veya mahkemece karar verilir. Ret kararına itiraz edilebilir."

19. 5271 sayılı Kanun'un "Usul" kenar başlıklı 105. maddesi şöyledir:

"103 ve 104 üncü maddeler uyarınca yapılan istem üzerine, merciince Cumhuriyet savcısı,

şüpheli, sanık veya müdafiin görüşü alındıktan sonra, üç gün içinde istemin kabulüne, reddine veya adlî kontrol uygulanmasına karar verilir. (Ek cümle: 11/4/2013-6459/15 md.) Duruşma dışında bu karar verilirken Cumhuriyet savcısı, şüpheli, sanık veya müdafiinin görüşü alınmaz. Bu kararlara itiraz edilebilir."

20. 5271 sayılı Kanun'un "Tutukluluğun incelenmesi" kenar başlıklı 108. maddesi şöyledir:

"(1) Soruşturma evresinde şüphelinin tutukevinde bulunduğu süre içinde ve en geç otuzar günlük süreler itibarıyla tutukluluk hâlinin devamının gerekip gerekmeyeceği hususunda, Cumhuriyet savcısının istemi üzerine sulh ceza hâkimi tarafından 100 üncü madde hükümleri göz önünde bulundurularak, şüpheli veya müdafii dinlenilmek suretiyle karar verilir.

(2) Tutukluluk durumunun incelenmesi, yukarıdaki fıkrada öngörülen süre içinde şüpheli tarafından da istenebilir.

(3) Hâkim veya mahkeme, tutukevinde bulunan sanığın tutukluluk hâlinin devamının gerekip gerekmeyeceğine her oturumda veya koşullar gerektirdiğinde oturumlar arasında ya da birinci fıkrada öngörülen süre içinde de re'sen karar verir."

21. 5271 sayılı Kanun'un270. maddesi şöyledir:

"(1) İtirazı inceleyecek merci, yazı ile cevap verebilmesi için itirazı, Cumhuriyet savcısı ve karşı tarafa bildirebilir. Merci, inceleme ve araştırma yapabileceği gibi gerekli gördüğünde bunların yapılmasını da emredebilir.

(2) (Ek: 11/4/2013-6459/20 md.) 101 ve 105 inci maddeler uyarınca yapılan itiraz üzerine Cumhuriyet savcısından görüş alınması durumunda, bu görüş şüpheli, sanık veya müdafiine bildirilir. Şüpheli, sanık veya müdafii üç gün içinde görüşünü bildirebilir."

22. 5271 sayılı Kanun'un "Tazminat istemi" kenar başlıklı 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili bölümü şöyledir:

"Suç soruşturması veya kovuşturması sırasında;

...

d) Kanuna uygun olarak tutuklandığı hâlde makul sürede yargılama mercii huzuruna çıkarılmayan ve bu süre içinde hakkında hüküm verilmeyen,

...

Kişiler, maddî ve manevî her türlü zararlarını, Devletten isteyebilirler."

23. 5271 sayılı Kanun'un "Tazminat isteminin koşulları" kenar başlıklı 142. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"(1) Karar veya hükümlerin kesinleştiğinin ilgilisine tebliğinden itibaren üç ay ve her hâlde karar veya hükümlerin kesinleşme tarihini izleyen bir yıl içinde tazminat isteminde bulunulabilir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

24. Mahkemenin 19/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Tutukluluğun Makul Süreyi Aştığına İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

25. Başvurucu; tutukluluğun devamına ilişkin gerekçelerin ilgili ve yeterli olmadığını, tutukluluk durumu değerlendirilirken sadece suçun ağırlığına bakılmasının yeterli olmadığını, Mahkemenin dosyadaki delillerle bağlantı kurarak, kaçma şüphesini de somut olgulara dayandırarak daha somut gerekçelerle değerlendirme yapması gerektiğini, tutuklamanın zorunlu durumlarda uygulanması gereken bir tedbir olduğunu ancak somut olayda tutuklamanın tedbir olma niteliğinin ortadan kalktığını, uzun süredir devam eden tutukluluğun makul süreyi aştığını belirterek Anayasa'nın 19. maddesinde tanımlanan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

26. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, iddia edilen hak ihlallerinin derece mahkemelerince düzeltilmemesi hâlinde başvurulabilecek ikincil nitelikte bir kanun yoludur. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt, B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 17).

27. Anayasa Mahkemesi, tutukluluğun kanunda öngörülen azami süreyi veya makul süreyi aştığı iddiasıyla yapılan bireysel başvurular bakımından bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla başvurucu tahliye edilmiş ise -asıl dava sonuçlanmamış da olsa- (ilgili Yargıtay içtihatlarına atıf yaparak) 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde öngörülen tazminat davası açma imkânının tüketilmesi gereken etkili bir hukuk yolu olduğunu belirtmektedir (Erkam Abdurrahman Ak, B. No: 2014/8515, 28/9/2016, §§ 48-62; İrfan Gerçek, B. No: 2014/6500, 29/9/2016,§§ 33-45).

28. Somut olayda bireysel başvuruda bulunduktan sonra 22/7/2014 tarihinde tahliyesine karar verilen başvurucunun tutukluluğun makul süreyi aştığına ilişkin iddiası, 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesi kapsamında açılacak davada da incelenebilir. Bu madde kapsamında açılacak dava sonucuna göre başvurucunun tutukluluğunun makul süreyi aştığının tespiti hâlinde görevli mahkemece başvurucu lehine tazminata da hükmedilebilecektir. Buna göre 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde belirtilen dava yolunun başvurucunun durumuna uygun telafi kabiliyetini haiz etkili bir hukuk yolu olduğu ve bu olağan başvuru yolu tüketilmeden yapılan bireysel başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun "ikincil niteliği" ile bağdaşmadığı sonucuna varılmıştır.

29. Açıklanan nedenlerle tutukluluğun makul süreyi aştığı iddiasının yargısal başvuru yolları tüketilmeden bireysel başvuru konusu yapıldığı anlaşıldığından başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Tutukluluk İncelemelerinin Duruşmasız Olarak Yapıldığına ve Savcılık Görüşünün Bildirilmediğine İlişkin İddialar

1. Başvurucunun İddiaları

30. Başvurucu, gerek talep üzerine gerekse resen yapılan tutukluluğa ilişkin incelemelerin duruşmasız olarak gerçekleştirildiğini ve bu incelemeler sırasında alınan Savcılık görüşlerinin kendisine tebliğ edilmediğini belirterek Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

31. Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrası şöyledir:

"Her ne sebeple olursa olsun, hürriyeti kısıtlanan kişi, kısa sürede durumu hakkında karar verilmesini ve bu kısıtlamanın kanuna aykırılığı halinde hemen serbest bırakılmasını sağlamak amacıyla yetkili bir yargı merciine başvurma hakkına sahiptir."

32. Başvurucunun bu bölümdeki iddiaları, Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrası çerçevesinde incelenecektir.

33. Anayasa’nın 19. maddesinin sekizinci fıkrası, yakalama veya tutuklama yoluyla özgürlüğünden yoksun bırakılan kişiye, özgürlüğünden yoksun bırakılmasının yasaya uygunluğunun özünü oluşturan usule ve esasa ilişkin koşullar ile ilgili olarak yetkili bir yargı merciine başvurma hakkı tanımaktadır. Hürriyeti kısıtlanan kişinin şikâyetleri ile ilgili olarak yetkili yargı merciince yapılacak değerlendirmenin adli nitelik taşıması ve özgürlükten mahrum bırakılan kişilerin itirazları bakımından uygun olan teminatları sağlaması gerekir.Ayrıca tutukluluğun yasaya aykırı olup olmadığının hâkim önünde düzenlenen duruşmalarda etkili olarak incelenmesini talep etme ve tutukluluk hâlinin gerekli olup olmadığının yetkililer tarafından hızlı bir şekilde tespit edilmesini isteme hakkını da teminat altına almaktadır (Firas Aslan ve Hebat Aslan, §§ 64-66).

34. Anayasa’nın 19. maddesinin sekizinci fıkrası uyarınca tutukluluğun devamına ilişkin olarak mahkemelerce verilen kararlara yapılan her itirazda başvurucunun dinlenmesi gerekli olmamakla beraber tutuklu kişinin makul aralıklarla dinlenilmeyi talep etme hakkı vardır. Tutukluluğunun gözden geçirilmesi esnasında yapılan incelemede “çelişmeli yargı” ve “silahların eşitliği” ilkelerine riayet edilmesi gerekir (Firas Aslan ve Hebat Aslan, § 68).

35. Bununla birlikte 5271 sayılı Kanun'un 108. maddesine göre şüpheli veya sanığın istemi olmaksızın tutukluluğun resen incelenmesi durumunda, hürriyeti kısıtlanan kişiye tanınan yargı merciine başvurma hakkı kapsamında bir değerlendirme yapılmadığından bu incelemelerin Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrası kapsamına dâhil edilmesi mümkün değildir (Firas Aslan ve Hebat Aslan, B. No: 2012/1158, 21/11/2013, § 32; Faik Özgür Erol ve diğerleri, B. No: 2013/6160, 2/12/2015, § 24).

36. Somut olayda başvurucu, 24/1/2014 tarihli tutukluluk incelemesinin de duruşma yapılmadan gerçekleştirildiğini ileri sürmüşse de resen gerçekleştirilen tutuklulukla ilgili incelemeler sonucunda verilen kararlar konu bakımından yetki kapsamı dışında olduğundan başvurucunun bu incelemeye ilişkin şikâyeti değerlendirme dışında tutulmuş; 27/12/2013 tarihli itirazın incelenmesi kararı ile sınırlı bir değerlendirme yapılmıştır.

37. 5271 sayılı Kanun’un 104. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre şüpheli veya sanık soruşturma ve kovuşturmanın her aşamasında herhangi bir süre beklemeksizin salıverilmesini talep edebilir. Aynı Kanun’un 101. maddesinin (5) numaralı fıkrasına göre ise resen ya da talep üzerine tutukluluk hakkında verilmiş tüm kararlar mahkeme önünde itiraza konu olabilir.

38. Anayasa’nın 19. maddesinin sekizinci fıkrasında öngörülen kural dikkate alındığında hürriyeti kısıtlanan kişinin durumu hakkında kısa sürede karar verilmesi dâhil olmak üzere tutukluluk kararına karşı yapılan her itirazda duruşma yapılması ceza yargılaması sistemini işlemez hâle getirecektir. Bu nedenle Anayasa’nın 19. maddesinin sekizinci fıkrasında yer alan yargılama usulüne ilişkin yükümlülükler, duruşma yapmayı gerektirecek özel bir durum olmadığı sürece tutukluluğa karşı yapılacak her itiraz için duruşma yapılmasını gerektirmez (Firas Aslan ve Hebat Aslan, § 73).

39. Somut olayda başvurucu hakkında İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesinin 24/12/2013 tarihli duruşmada tutukluluğun devamına karar verilmiş, bu duruşmada başvurucu ve müdafii de hazır bulunmuştur. Bu karara yapılan itiraz, İstanbul 15. Ağır Ceza Mahkemesinin 27/12/2013 tarihli kararıyla reddedilmiştir. Bu nedenle İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesince yapılan incelemeden üç gün gibi makul bir süre sonra 27/12/2013 tarihinde, İstanbul 15. Ağır Ceza Mahkemesi nezdinde yapılan itiraz incelemesinde duruşma yapılması bir zorunluluk olarak kabul edilemez.

40. 27/12/2013 tarihli itiraz incelemesi sırasında alınan Savcılık görüşünün bildirilmediği iddiasına ilişkin olarak somut olaya bakıldığında İstanbul 15. Ağır Ceza Mahkemesinin 27/12/2013 tarihli kararıyla itirazın reddine karar verdiği anlaşılmıştır. Bu kararın incelenmesinden Cumhuriyet Savcısından tutukluluğun devamı yönünde bir görüş alınmadığı gibi kendisinden de bu hususta bir görüş sorulmadığı görülmektedir.

41. Açıklanan nedenlerle başvurucunun tutukluluk incelemelerinin duruşmasız olarak gerçekleştirildiği ve incelemeler sırasında alınan Savcılık görüşünün tebliğ edilmediği iddialarına ilişkin olarak bir ihlalin olmadığı açık olduğundan başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Tutukluluğun makul süreyi aştığına ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Tutukluluk incelemelerinin duruşmasız olarak yapıldığına ve Savcılık görüşünün bildirilmediğine ilişkin iddiaların açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZOLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 19/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HAFİZE ASLAN

B. No: 2014/2457 | Karar tarihi: 19.04.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/2457

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HAFİZE ASLAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/2457)

Karar Tarihi: 19/4/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Kadir ÖZKAYA

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucu : Hafize ASLAN

Vekili : Av. Halit MORALIOĞLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kamuya ait tesisin özelleştirilmesinden sonraki süreçte iş akdinin feshedilmesinden kaynaklanan alacakların Mahkeme kararına rağmen tahsil edilememesi, idarenin kusuruna dayalı olarak açılan davanın da süre aşımından reddedilmesi ve yargılamanın makul sürede sonuçlanmaması nedenleriyle adil yargılanma hakkının ve mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 24/2/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte

yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucunun çalıştığı kamuya ait Türkiye Elektronik Sanayi ve Ticaret A.Ş. Genel Müdürlüğü (TESTAŞ), Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü ile birleştirilerek bu kurum tarafından işletilmeye başlanmıştır.

9. TESTAŞ, Özelleştirme İdaresi Başkanlığınca özelleştirme yoluyla 31/12/1995 tarihinde T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş.'ye satılmış, başvurucu özelleştirilen bu şirkette çalışmaya devam etmiştir.

A. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.1995/2342 Sıra Sayısına Kayden Görülen Dava Süreci

10. S.K. isimli şahıs tarafından Özelleştirme İdaresi Başkanlığı aleyhine 1995 yılında Aydın 1. İdare Mahkemesinde açılan davada, güvenoyu almamış Başbakan'ın Özelleştirme Yüksek Kuruluna atama yapamayacağı, dolayısıyla Özelleştirme Yüksek Kurulunun teşekkül etmediği ve özelleştirme de yapamayacağı iddiasıyla TESTAŞ'a ait Aydın tesislerinin özelleştirme işleminin iptali talep edilmiştir.

11. Aydın 1. İdare Mahkemesi, 16/2/1999 tarihli kararla dava konusu işlemin iptaline karar vermiş, temyiz üzerine, Danıştay Onuncu Dairesinin 24/9/2001 tarihli ilamıyla hüküm onanmış, karar düzeltme istemi, aynı Dairenin 31/1/2005 tarihli ilamıyla reddedilmiştir.

B. Ankara 5. İş Mahkemesinde Görülen Dava Süreci

12. Başvurucunun iş akdi T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş. tarafından 26/4/1998 tarihinde feshedilmiş, bunun üzerine başvurucu, TESTAŞ Genel Müdürlüğü, Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı ve T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş. aleyhine, Ankara 5. İş Mahkemesinde açtığı alacak ve tazminat davasında, işçi olarak çalıştığı TESTAŞ Genel Müdürlüğünün, tüm aktif ve pasifiyle Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğüne devredildiğini, Özelleştirme İdaresi Başkanlığınca özelleştirilerek T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş.'ye satıldığını, iş akdinin işveren tarafından feshedildiğini, ancak işçilik alacakları ve tazminatlarının ödenmediğini, Özelleştirme İdaresi Başkanlığının özelleştirme işlemi sırasında hizmet kusurunun bulunduğunu ileri sürerek işçilik tazminatları ve alacaklarının tahsilini talep etmiştir.

13. Ankara 5. İş Mahkemesince 12/11/2001 tarihinde verilen kararla, davalı TESTAŞ Genel Müdürlüğünün dava tarihinden önce Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü ile birleşerek tüzel kişiliğinin sona erdiği, davalı Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğünün, işyerinin özelleştirildiği 31/12/1995 tarihine kadar olan tazminat ve alacaklardan sorumlu olduğu, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı aleyhine hizmet kusuruna dayalı açılan davada görevli yargı yerinin idare mahkemeleri olduğu belirtilerek davanın kısmen kabulüne, kıdem tazminatının, belirli kısmının davalı Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğünden faizi ile birlikte, kalan kısmının davalılar Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü ve T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş.'den müştereken ve müteselsilen tahsiline, davalı TESTAŞ Genel Müdürlüğünün, Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü ile birleşmesi sonucu tüzel kişiliği sona erdiği için anılan davalı hakkında hüküm kurulmasına yer olmadığına, davalı Özelleştirme İdaresi Başkanlığı

bakımından bu konuda idari yargı yeri görevli olduğu için davanın yargı yolu bakımından reddine karar verilmiştir.

14. Tarafların temyizi üzerine, Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 17/9/2002 tarihli ilamıyla hüküm onanmıştır.

C. Manisa 2. İcra Dairesinde Yürütülen İcra Takip Süreci

15. Başvurucu, 2/4/2002 tarihinde Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü ve T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş. aleyhine, Manisa 2. İcra Müdürlüğünün E.2002/1355 sayılı icra takip dosyasında, Ankara 5. İş Mahkemesinin 12/11/2001 tarihli kararına dayalı olarak icra takibi başlatmıştır.

16. Her iki borçlu aleyhine ayrı ayrı icra emri gönderilerek söz konusu borçların faizleri ile birlikte ödenmesi istenmiştir.

17. Borçlu Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü 22/4/2002 tarihinde icra takibine konu borcunu ödemiştir.

18. Borçlu T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş. aleyhine yapılan icra takibi hâlen devam etmekte olup borçluya ait gayrimenkuller üzerinde haciz işlemi yapıldığı anlaşılmıştır.

D. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/793 Sıra Sayısına Kayden Görülen Dava Süreci

19. Başvurucu, 17/4/2007 tarihinde Özelleştirme İdaresi Başkanlığına başvurarak, Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğünden tahsil ettiği tazminat dışında kalan miktarın ödenmesini istemiştir.

20. Özelleştirme İdaresi Başkanlığının talebi reddetmesi üzerine başvurucu, 3/7/2007 tarihinde Aydın 1. İdare Mahkemesinde Özelleştirme İdaresi Başkanlığı aleyhine açtığı davada, davalının hizmet kusurunun bulunduğunu ileri sürerek, Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü dışında diğer borçludan tahsil edemediği tazminatın ödenmesini talep etmiştir.

21. Aydın 1. İdare Mahkemesinin 26/2/2009 tarihli kararında, başvurucunun Ankara 5. İş Mahkemesinde açtığı davanın Özelleştirme İdaresi Başkanlığına ilişkin kısmının görevsizlik nedeniyle reddedildiği ve bu kararın kesinleştiği tespiti yapıldıktan sonra "görevsiz yargı yerine açılan davada, idari yargı mercilerinin görevli olduğundan bahisle verilen kararın kesinleşmesinden itibaren 30 günlük dava açma süresi içinde görevli idari yargı mercilerinde dava açılması gerekirken, Ankara 5. İş Mahkemesince verilen kararın kesinleşmesinden yaklaşık 5 sene sonra yapılan başvurunun, zamanaşımına uğramış dava açma süresini ihya etmeyeceğinin açık olduğu" gerekçesiyle süre aşımı yönünden dava reddedilmiştir.

22. Başvurucu tarafından, Ankara 5. İş Mahkemesinin anılan kararının onanmasına ilişkin Yargıtay kararının taraflara tebliğ edilmediği ve bu kararı öğrenme tarihinden itibaren süresinde dava açtığı iddiasıyla temyiz edilen bu karar Danıştay Onikinci Dairesinin, 29/11/2011 tarihli ilamı ile "Tazminat talebini oluşturan davacının kıdem tazminatı ve sair alacaklarının TESTAŞ Aydın Tesislerinin özelleştirilmesi sırasında idarenin kusurlu hareket ettiği savına dayalı olarak talep edildiği, bu durumda, davanın özelleştirmeye ilişkin işlemle doğduğu ve davacının zararının doğduğunu öğrendiği tarih olan iş akdinin feshinden sonra 2577 sayılı Kanun'un 12. maddesinde öngörülen dava açma süresinde dava açmadığı anlaşıldığından, davanın süre aşımı nedeniyle esasının incelenme olanağı bulunmamaktadır"

farklı gerekçesine dayanılarak onanmıştır.

23. Başvurucunun karar düzeltme talebi, aynı Dairenin 26/11/2013 tarihli ilamıyla reddedilmiş, ilam başvurucuya 15/2/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

24. Başvurucu, 24/2/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

25. Mahkemenin 19/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Zorla Çalıştırma Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

26. Başvurucu, Özelleştirme İdaresi Başkanlığının işçilik haklarından doğan alacakları ile ilgili gerekli koruma önlemlerini almadığını ve hatalı davrandığını, çalışmasının karşılığını alamadığını belirterek zorla çalıştırma yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

27. Anayasa'nın 18. maddesinin gerekçesinde angarya, kişinin emeğinin karşılığını almadan zorla çalıştırılması olarak tanımlanmıştır. Anayasa Mahkemesinin çeşitli kararlarında da angarya, bir maldan ya da bir kişinin çalışmasından karşılıksız yararlanma biçiminde tanımlanmıştır. Hizmetlerin karşılığında kendilerine ücret ödenen kişilerin bu yükümlülük kapsamındaki çalışmalarının angarya olarak nitelendirilmesinin mümkün olmadığı belirtilmiştir (AYM, E.2011/150, K.2013/30, 14/2/2013).

28. Anayasa'da "zorla çalıştırma" yasaklanmakla birlikte bu kavramın tanımı yapılmamıştır. Bu kavramın tanımı ve içeriği belirlenirken temel insan haklarına ilişkin uluslararası sözleşmelerden ve ilgili uluslararası otoritelerin yorum ve uygulamalarından yararlanılabilir. Zorla çalıştırma yasağına ilişkin uluslararası kurallar, 29 No.lu Cebri ve Mecburi Çalıştırmaya İlişkin ILO Sözleşmesi'nde düzenlenmiştir. Anılan Sözleşme'nin 2. maddesinde yapılan ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince (AİHM) de Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme veya AİHS) 4. maddesinde yer alan zorla çalıştırma yasağının kapsamının belirlenmesinde esas alınan tanıma göre zorla çalıştırma, "herhangi bir kişinin ceza tehdidi altında ve bu kişinin tam isteği olmadan mecbur edildiği tüm iş veya hizmetleri" ifade etmektedir. Buna göre zorla çalıştırmadan söz edilebilmesi için kişinin ceza tehdidi altında ve rızası bulunmaksızın çalıştırılması gerekmektedir (AYM, E.2011/150, K.2013/30, 14/2/2013).

29. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre Mahkemece, açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemez olduğuna karar verilebilir. Başvurucunun ihlal iddialarını kanıtlayamadığı, iddialarının salt kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin olduğu, temel haklara yönelik bir müdahalenin olmadığı veya müdahalenin meşru olduğu açık olan başvurular ile karmaşık veya zorlama şikâyetlerden ibaret başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilebilir (Münis Düşenkalkar, B.No:2013/1244, 17/7/2014, § 28).

30. Başvuru konusu olayda daha sonra özelleştirilen ancak en başta kamuya ait bir işletme olan TESTAŞ'ta, yaptığı sözleşmeye istinaden ücret mukabili belirli bir süre çalışmış olan başvurucu, TESTAŞ'ı devralan şirketçe iş akdinin feshinin ardından bir kısım işçilik alacaklarını tahsil edemeyerek çalışmasının karşılığını alamadığından yakınmakla birlikte, yaptığı işin karşılığı olarak kendisine hiç ücret ödenmediğinden veya istemediği bir işin kendisine zorla yaptırıldığından şikâyet etmemektedir.

31. Bu durumda başvurucu öncesinde kamuya ait olan ardından özelleştirilen işletmede gerçekleştirdiği çalışmayı bir sözleşmeye istinaden ve ücreti mukabili yerine getirmiştir. Başvurucunun bu işte zorla çalıştırıldığına dair bir emare de ortaya konulmamıştır. Dolayısıyla zorla çalıştırma yasağı yönünden başvurucuya bir müdahalenin bulunmadığı açıktır.

32. Açıklanan nedenlerle, zorla çalıştırma yasağı hususunda bir müdahalenin olmadığı açık olduğundan başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Ankara 5. İş Mahkemesi Kararının Uygulanmadığına İlişkin İddia

33. Başvurucu, Ankara 5. İş Mahkemesinde açtığı davanın kabul edilmesine karşın alacaklarını tahsil edemediğini ileri sürmüştür.

34. 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (3) numaralı, 48. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 59. maddesinin ilgili fıkraları uyarınca başvurucunun; başvuru konusu olaylara ilişkin iddialarını açıklama, dayanılan Anayasa hükmünün ihlal edildiğine dair hukuki iddialarını kanıtlama, bireysel başvuru kapsamındaki haklardan hangisinin hangi nedenle ihlal edildiği ve buna ilişkin gerekçeleri ve delilleri sunma yükümlülüğü bulunmaktadır (S.S.A., B. No: 2013/2355, 7/11/2013, § 38; Veli Özdemir, B. No: 2013/276, 9/1/2014, §§ 19, 20).

35. Somut olayda başvurucu lehine bir kısım alacakların, borçlular Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü ve T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş.'den müştereken ve müteselsilen tahsiline yönelik hüküm kurulan Ankara 5. İş Mahkemesi kararının, Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 17/9/2002 tarihli ilamıyla onandığı, onama üzerine söz konusu alacaklardan kendi payına düşen kısmını borçlu Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğünün ödediği, ancak diğer borçlu T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş. tarafından ödeme yapılmadığı, anılan Şirkete ait gayrimenkuller üzerine haciz konulduğu ve icra takibinin devam ettiği anlaşılmıştır (bkz. §§ 17, 18).

36. Başvurucu, T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş.'den alacaklarının tahsil edemediğini ileri sürmüşse de Mahkeme kararının icra edilememesi konusunda kamu gücünü kullanan İcra Müdürlüğünün herhangi bir fiilinden söz etmediği gibi bu konuda hiçbir bilgi veya belge de ileri sürmemiştir. Ayrıca borçlu Şirketin özel hukuk tüzel kişisi olduğu da gözetilerek ve başvurucunun İcra Müdürlüğünün fiili nedeniyle alacağını tahsil edemediğine yönelik belge veya bilgi sunmadığı belirlenmiş, icra dosyası içeriğinden de başvurucunun iddialarını kanıtlayan herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır. Bu şekilde başvuru dilekçesi ile ihlal iddialarının dayanağı bilgi ve belgeler açıkça bildirilmediği gibi başvurucu, herhangi bir bilgi ve belgenin ilgililerden istenmesi için Anayasa Mahkemesinden bir talepte de bulunmamıştır.

37. Anayasa Mahkemesine yapılan bireysel başvurularda başvuruculara başvurularını titizlikle hazırlama ve takip etme yükümlülükleri vardır. Bu yükümlülüğün bir gereği olarak başvurucu, ihlal edildiğini iddia ettiği Anayasa hükmünün nasıl ihlal edildiğine ilişkin açıklamalarda bulunmak suretiyle hukuki iddialarını kanıtlamak zorundadır. Başvurucu tarafından soyut şekilde birtakım Anayasa hükümlerine atıfta bulunulmuş olması iddiaların ispatlandığı anlamına gelmez. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yolu, Anayasa'ya aykırılığın soyut biçimde ileri sürülmesini sağlayan bir yol olarak düzenlenmemiştir (Adnan

Güzel, B. No: 2014/2496, 25/2/2015, § 66).

38. Başvurucunun, ihlal iddiasının dayanağı olan tüm olayları göstermesi, başvuruyu aydınlatacak ve hükmün esasını etkileyecek argümanları destekleyici tüm belgeleri başvuru dilekçesine eklemesi gerekir. Şayet bir belge elde edilememişse, bunun da nedenleri açıklanmalıdır. Somut başvuruda başvurucu bu koşulları yerine getirmeyerek iddialarını temellendirmediğinden başvurusunun esasının incelenmesi imkânı bulunmamaktadır (Veli Özdemir, B. No: 2013/276, 9/1/2014, § 26).

39. Açıklanan gerekçeyle, başvurucu tarafından ileri sürülen ihlal iddialarının kanıtlanamamış olmasından dolayı, başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.1995/2342 Sıra Sayısına Kayden Görülen Davada Verilen Kararın Uygulanmadığına İlişkin İddia

40. Somut olayda başvurucu, S.K. tarafından, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı aleyhine Aydın 1. İdare Mahkemesinde açılan dava sonunda özelleştirme işleminin iptal edildiğini, Danıştay tarafından kararın onandığını ve karar düzeltme isteminin reddedilmesi üzerine hükmün kesinleştiğini, buna rağmen iptal kararının uygulanmadığını ileri sürmüştür.

41. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun, bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması ve bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir(İsmail Buğra İşlek, B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17).

42. Somut olayda başvurucunun, TESTAŞ Genel Müdürlüğünün özelleştirilmesi işlemine karşı herhangi bir dava açmadığı, ayrıca Aydın 1. İdare Mahkemesince verilen iptal kararından önce 26/4/1998 tarihinde başvurucunun iş akdine son verildiği, başvurucunun işe iade davası açmadığı yalnızca işçi tazminatları ve alacaklarının tahsili amacıyla Ankara 5. İş Mahkemesinde dava açtığı ve bu dava sonunda verilen kararın da özelleştirme işleminin iptaline dair kararın kesinleşmesinden önce Yargıtay 9. Hukuk Dairesince 17/9/2002 tarihinde onanarak kesinleştiği anlaşılmıştır. Özelleştirme işleminin iptali amacıyla Özelleştirme İdaresi Başkanlığı aleyhine başvurucunun süresi içinde açtığı herhangi bir dava olmadığı gibi Ankara 5. İş Mahkemesinde açtığı davada ve Aydın 1. İdare Mahkemesinde açtığı E. 2007/793 sıra sayısına kayden görülen davada da bu iddiasını ileri sürmediği, bu şekilde olağan kanun yollarına başvurmadığı, dolayısıyla hukuk sisteminde düzenlenen başvuru yollarını usulünce tüketmeden bireysel başvuruda bulunduğu belirlenmiştir.

43. Açıklanan nedenlerle, başvurucu tarafından, hukuk sisteminde düzenlenen başvuru yolları usulüne uygun olarak tüketilmeden temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddiasının bireysel başvuru konusu yapıldığı anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

D.Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/793 Sıra Sayısına Kayden Görülen Dava Sürecinde Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

44. Başvurucu, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı aleyhine Aydın 1. İdare Mahkemesinde açtığı davanın süre aşımı nedeniyle reddedildiğini, alacağını hâlen tahsil edemediğini ve özelleştirme işleminin 31/1/2005 tarihi itibarıyla iptal edilmesine rağmen iptale ilişkin mahkeme kararının uygulanmadığını, Özelleştirme İdaresi Başkanlığının kusurlu fiilleri sonucu alacağını alamadığını, hatalı ve kanuna aykırı özelleştirme işlemi yapıldığının Mahkeme kararı ile ortaya çıktığını, buna rağmen davanın reddine karar verildiğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

45. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Bu kapsamda başvurucunun, açtığı davanın süre aşımı gerekçesi ile reddedilmesini bireysel başvuruya konu ettiği anlaşıldığından, başvurucunun iddialarının adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkı yönünden incelenmesi uygun görülmüştür.

46. Adil yargılanma hakkının en temel unsurlarından biri olan mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelir. Dava açmak isteyen kişinin mahkemeye erişim hakkının özüne zarar verecek seviyeye ulaşmadığı müddetçe dava açma koşullarına sınırlamalar getirilebilir (Aktif Elektrik Müh. İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti., B. No: 2012/855, 26/6/2014, § 36).

47. Dava açma ya da kanun yollarına başvuru için belli sürelerin öngörülmesi, bu süreler dava açmayı imkânsız kılacak ölçüde kısa olmadıkça hukuki belirlilik ilkesinin bir gereğidir ve mahkemeye erişim hakkına aykırılık oluşturmaz (Remzi Durmaz, B. No: 2013/1718, 2/10/2013, § 27). Ancak mahkemelerin, usul kurallarını uygularken davanın hakkaniyetine halel getirecek ölçüde katı şekilcilikten, öte yandan kanunla öngörülmüş usul şartlarının ortadan kalkmasına neden olacak ölçüde aşırı esneklikten kaçınmaları gerekir (Kamil Koç, B. No: 2012/660, 7/11/2013, § 65).

48. Somut olayda Danıştay Onikinci Dairesince, başvurucunun talebi dosyada yer alan bilgi ve belgeler ışığında değerlendirilip, olaya uygulanacak 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usul Kanunu'nun ilgili hükümleri ile birlikte yorumlanmak suretiyle, gerekçesi de belirtilerek (bkz. §§ 21-22) bir karar verilmiştir. Yapılan bu değerlendirme ve ulaşılan sonuç, dava açmayı imkânsız kılacak nitelikte aşırı şekilci bir yaklaşımdan kaynaklanmadığı gibi belirtilen kanun hükümlerineöngörülmeyecek şekilde olağanın dışında bir anlam vermek suretiyle sonuca ulaşıldığına dair bir uygulama olarak da değerlendirilmemiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkına engel bir durum bulunmadığı sonucuna varılmış, başvuru konusu işlemde açık ve görünür bir ihlal saptanmamıştır.

49. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

E. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/793 Sıra Sayısına Kayden Görülen Davada Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

50. Başvurucu, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı aleyhine Aydın 1. İdare Mahkemesinde açtığı davanın süre aşımı nedeniyle reddedildiğini, alacağını hâlen tahsil edemediğini ve özelleştirme işleminin 31/1/2005 tarihi itibarıyla iptal edilmesine rağmen iptal kararının uygulanmadığını, Özelleştirme İdaresi Başkanlığının kusurlu fiilleri sonucu alacağını

alamadığını, hatalı ve kanuna aykırı özelleştirme işlemi yapıldığının Mahkeme kararı ile ortaya çıktığını, buna rağmen davanın reddine karar verildiğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

51. Yukarıda belirtildiği üzere (bkz. § 41) bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun, bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması ve bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir.

52. Somut olayda, başvurucunun, Aydın 1. İdare Mahkemesinde açtığı davanın süre aşımı nedeniyle reddedildiği dikkate alındığında, hukuk sisteminde düzenlenen başvuru yollarını usulünce tüketmediği ve süresi içinde dava açmadığı, bu şekilde süresinde olağan kanun yollarına başvurmadığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla başvurucunun, hukuk sisteminde düzenlenen başvuru yollarını usulünce tüketmeden bireysel başvuruda bulunduğu belirlenmiştir.

53. Açıklanan nedenlerle, başvurucu tarafından, hukuk sisteminde düzenlenen başvuru yolları usulüne uygun olarak tüketilmeden mahkeme kararının uygulanmadığı iddiasının bireysel başvuru konusu yapıldığı anlaşıldığından başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

F. Ankara 5. İş Mahkemesinde Görülen Davanın Makul Sürede Sonuçlanmadığına İlişkin İddia

54. Başvurucu, Ankara 5. İş Mahkemesinde görülen işçi ve işveren ilişkisinden kaynaklanan tazminat ve alacak davasının makul sürede sonuçlanmadığını ileri sürmüştür.

55. 6216 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası uyarınca Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvurular incelenebilir (Zafer Öztürk, B. No: 2012/51, 25/12/2012, § 17).

56. Somut olayda, başvurucu tarafından Ankara 5. İş Mahkemesinde açılan dava sonunda 12/11/2001 tarihinde davanın kısmen kabulüne karar verilmiş, temyiz üzerine Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 17/9/2002 tarihli ilâmıyla onanarak aynı tarihte hüküm kesinleşmiştir. Anılan hükme dayalı olarak Manisa 2. İcra Müdürlüğünde yapılan ilamlı icra takibi üzerine borçlu Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğünce 22/4/2002 tarihinde icra takibine konu borç ödenmiştir. Başvurucunun, aleyhine icra takibi yaptığı T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş. hakkındaki icra takibi ise devam etmektedir. Anılan şirketin özel hukuk tüzel kişisi olduğu ve aleyhine yapılan icra takibine rağmen alacağın tahsil edilememesinde İcra Müdürlüğüne atfedilebilecek bir kusurun bulunmadığı, dolayısıyla yargılama sürecinin, kamu kurumu niteliğindeki Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğünce 22/4/2002 tarihinde yapılan ödeme ile sona erdiği kabul edilmiştir. Bu durumda başvuru, zaman bakımından Anayasa Mahkemesinin yetkisi dışında kalmaktadır.

57. Açıklanan nedenlerle, başvuru konusu kararın 23/9/2012 tarihinden önce kesinleşmiş olduğu anlaşıldığından başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

G. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/793 Sıra Sayısına Kayden Görülen Dava Sürecinin Makul Sürede Sonuçlanmadığına İlişkin İddia

58. Başvurucu, Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/847 sıra sayısına kayden görülen dava sürecinin makul sürede sonuçlanmadığını ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

59. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

60. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken, sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

61. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

62. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 6 yıl 8 aylıkyargılama süresinin (bkz.§§ 19-23) makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

63. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

H. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

64. 6216 sayılı Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. …”

65. Başvurucu maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

66. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

67. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 7.200 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

68. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Başvurucunun bu konuda herhangi bir belge sunmamış olması nedeniyle maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

69. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi

gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Zorla çalıştırma yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Ankara 5. İş Mahkemesi kararının uygulanmadığına ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.1995/2342 sıra sayısına kayden görülen davada verilen kararın uygulanmadığına ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

4. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/793 sıra sayısına kayden görülen dava sürecinde adil yargılanma hakkının ihlaline ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

5. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/793 sıra sayısına kayden görülen dava sürecinde mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

6. Ankara 5. İş Mahkemesinde görülen davanın makul sürede sonuçlanmadığına ilişkin iddianın zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

7. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/793 sıra sayısına kayden görülen dava sürecinin makul sürede sonuçlanmadığına ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul süre yargılanma hakkının Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/793 sıra sayısına kayden görülen dava yönünden İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 7.200 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Aydın 1. İdare Mahkemesine (E.2007/793, K.2009/401) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/4/2014 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ERCÜMENT NEJAD ELDEM

B. No: 2014/3261 | Karar tarihi: 19.04.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/3261

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ERCÜMENT NEJAD ELDEM BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/3261)

Karar Tarihi: 19/4/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Kadir ÖZKAYA

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Yakup MACİT

Başvurucu : Ercüment Nejad ELDEM

Vekili : Av. Murat PATIR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, işçilik alacağı davasında, usul ve kanuna aykırı karar verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının; esaslı iddiaların kararda tartışılmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının; yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 12/3/2014 tarihinde yapılmıştır.

3.Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4.Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu 5/3/1984-26/1/2010 tarihleri arasında A.. Çimento A.Ş. isimli işyerinde (İşveren) çalışmıştır.

8. İşveren şirketin büyük ortağının, hisselerini 30/12/2009 tarihinde Ordu Yardımlaşma Kurumuna (OYAK) devretmesi üzerine başvurucunun çalıştığı ofis kapatılmış, bunun üzerine başvurucu emekli olmuştur.

9. Başvurucu, İşveren tarafından işten ayrılmak isteyenlere onaltı brüt maaş tutarı ek ödeme yapılacağının duyurulduğunu, çalışanlarla birebir görüşme yapıldığını, işten ayrılanlara ya da kendisi gibi emekliye ayrılanlara onaltı brüt maaş tutarı ek ödeme yapıldığı hâlde kendisine ödeme yapılmadığını belirterek 17/2/2010 tarihinde ek ödeme alacağının tahsili istemiyle dava açmıştır.

10. Üsküdar 3. İş Mahkemesinin 11/4/2012 tarihli kararında davacının, iş yerinde birleşme nedeni ile işe devam etmek istemeyen işçilere on altı maaş tutarında ek ödeme yapıldığını kanıtladığı, davacı işçiye diğer işçilere yapılan on altı maaş tutarındaki bu ek ödemenin ödenmemesinin işçiler arasındaki eşit işlem borcuna aykırılık oluşturacağı, bunun yanında davacının ek ödeme nedeniyle işten ayrılma talebini kabul ettiği de düşünüldüğünde taraflar arasında bir ikale sözleşmesininde yapıldığının görüldüğü, bu açıdan davalının davacıya ödememiş olduğu on altı maaş tutarındaki ödemeyi yapması gerektiği belirtilerek davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir.

11. Bu arada Üsküdar Adliyesinin Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu kararı ile kapatılması üzerine dosya İstanbul Anadolu 10. İş Mahkemesine devredilmiştir.

12.Davalının temyizi üzerine karar, Yargıtay 22. Hukuk Dairesinin 8/3/2013 tarihli kararında belirtilen "Muhasebe uzmanı ve şoför olan davacı şahitlerinin merkez ofisin kapatılması sebebi ile iş sözleşmelerinin feshedildiğini ve onaltı maaş tutarı ek ödeme aldıklarını beyan etmiştir. Mahkemecetaraflar arasında örtülü olarak ikaleyapıldığı, ikaleye aykırı hareket edildiği gerekçesi ile davacının ek ödeme alacağına hak kazandığı kabul edilmiş ise de dinlenen şahitler davacı ile aynı konumda ve vasıfta değillerdir. Eşit davranma borcu tüm işçilerin hiçbir farklılık gözetilmeksizin aynı duruma getirilmesini gerektirmeyip, eşit durumdaki işçilerin farklı işleme tabi tutulmasını önlemeyi amaç edinmiştir. Davacının iş sözleşmesi feshedilmemiş, emekli olmuştur. Davacı görev ve iş sözleşmesinin sona ermesi yönünden şahitler ile eşit durumda değildir. Dosya kapsamındaki bilgi ve belgelere göre taraflar arasında gerçekleştiği belirtilen anlaşma kapsamında ek ödeme yapılacağına ilişkin bir yükümlülük öngörülmediğinden talebin reddine karar verilmesi gerekirken kabulü hatalı olup bozmayı gerektirmiştir." gerekçe ile bozulmuştur.

13. Bozma ilamına uyan Mahkeme 20/6/2013 tarihli kararında, Yargıtay ilamında belirtilen gerekçeleri benimseyerek davanın reddine karar vermiştir.

14. Başvurucunun temyizi üzerine karar, Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 3/12/2013 tarihli kararı ile onanmıştır.

15. Onama kararı 3/3/2014 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiş, 12/3/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur.

IV.İNCELEME VE GEREKÇE

16. Mahkemenin 19/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

17. Başvurucu, Mahkemenin ret kararında Yargıtayın bozma gerekçelerinin tekrarlandığını, kararın hukuka uygun olduğunun belirtilmesi ile yetinildiğini, bozma ilamına uyulma nedeni ile önceki kabul kararından hangi nedenle dönüldüğünün açıklanmadığını, ayrıca yargılamanın esasına etki edecek iddiaların cevaplandırılmadığını belirterek gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

18. Anayasa'nın 36. ve 141. maddeleri uyarınca her türlü mahkeme kararının gerekçeli olması gerekir. Ancak bu hak, yargılamada ileri sürülen tüm iddialara ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılamaz. Bu nedenle gerekçe gösterme zorunluluğunun kapsamı kararın niteliğine göre değişebilir (Mehmet Yavuz, B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51). Kanun yolu incelemesi yapan merciin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya atıfla kararına yansıtması yeterlidir (Yasemin Ekşi, B. No: 2013/5486, 4/12/2013, § 57).

19. Somut olayda, Mahkemenin davanın davanın kısmen kabulüne yönelik verdiği karar Yargıtay 22. Hukuk Dairesinin 8/3/2013 tarihli kararında ayrıntılı değerlendirme yapılmak suretiyle bozulmuş, Mahkemece bozma ilamında belirtilen gerekçebenimsenerek davanın reddine karar verilmiştir. Yargılamanın bütünü gözönüne alındığında, taraflarca dosyaya sunulan ve toplanan deliller değerlendirilmek suretiyle davanın sonucuna etki edebilecek tüm iddia ve savunmaların Mahkeme ve Yargıtay kararlarında tartışıldığı, bu açıdan gerekçeli karar hakkına yönelik bir ihlalin bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

20. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Yargılamanın Sonucunun Adil Olmadığına İlişkin İddia

21. Başvurucu, Yargıtayın bozma kararının ardından dosyaya sunduğu deliller ve bir önceki kabul kararına dayanak vakıaların bozmadan sonra incelenmediğini, işverenin kendisi ile aynı durumda olan işçilere göre ayrımcı davrandığının sabit olduğunu, Mahkeme ve Yargıtayın işverenin eşit davranma yükümlülüğünü hatalı bir biçimde tartıştığını, delillerinin dikkate alınmadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

22. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda açık bir keyfilik içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede, kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular açıkça keyfîlik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesince incelenemez (Necati Gündüz, Recep Gündüz, B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 26).

23. Başvurucunun ihlal iddialarının, yukarıda belirtilen içtihat kapsamında kanun yolu

şikâyeti niteliğindedir. Somut olayda Mahkeme, başvurucu ve davalı tarafın iddia ve savunmalarını incelemiş, ilgili Kanun hükümlerini somut olay çerçevesinde değerlendirmek suretiyle davanın reddine karar vermiştir. Mahkemenin gerekçesi ve başvurucunun iddiaları incelendiğinde, iddiaların özünün Derece Mahkemeleri tarafından hukuk kurallarının ve delillerin değerlendirilmesinde ve yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

24. Bunun yanında başvurucu, işyerinden emekli olarak ayrılan diğer işçilere ek ödeme yapıldığını, buna ilişkin delillerini dava dosyasına sunduğunu, bu delillerin Mahkeme tarafından dikkate alınmadığını iddia etmiş ise de başvuru formundabu konuda herhangi bir bilgi ya da belge sunulmadığı, soyut nitelikte ileri sürülen bu iddiaların da yargılamanın sonucuna yönelik iddialar kapsamında değerlendirilmesi gerektiği anlaşılmıştır.

25. Açıklanan nedenle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

C. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

26.Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

27. Medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin olan iş mahkemeleri nezdinde açılan davalarda yargılama süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak uyuşmazlığı karara bağlayacak davanın açıldığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak yargılamanın sona erdiği (Nesrin Kılıç, B. No: 2013/772, 7/11/2013, § 69), yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Mehmet Salih Ayyıldız, B. No: 2012/397, 17/11/2014, § 25).

28. İş mahkemeleri nezdinde görülen davalarda yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Nesrin Kılıç, § 58).

29. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda Üsküdar 3. İş Mahkemesinde (İstanbul Anadolu 10. İş Mahkemesi) 17/2/2010 tarihinde açılan işçilik alacağı davasında, Mahkemenin 11/4/2012 tarihinde davayı kısmen kabul ettiği, temyiz üzerine Yargıtay 22. Hukuk Dairesinin 8/3/2013 tarihli kararıyla hükmün bozulduğu, bozma ilamına uyan Mahkemece 20/6/2013 tarihinde davanın reddedildiği ve kararın Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 3/12/2013 tarihli kararıyla onandığı anlaşılmıştır. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 3 yıl 10aylık yargılama süresinin makul olduğu sonucuna varmak gerekir.

30. Açıklanan gerekçeyle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları açısından incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 19/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FAMEKA İNŞ. PLASTİK SAN VE TİC. LTD. ŞİRKETİ

B. No: 2014/3905 | Karar tarihi: 19.04.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/3905

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

FAMEKA İNŞ. PLASTİK SAN VE TİC. LTD. ŞİRKETİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/3905)

Karar Tarihi: 19/4/2017

R.G. Tarih ve Sayı: 17/5/2017-30069

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Kadir ÖZKAYA

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Akif YILDIRIM

Başvurucu : Fameka İnş. Plastik San ve Tic. Ltd. Şirketi

Temsilcisi : Fatih Mehmet KALYONCU

Vekili : Av. Tolga SARIYAR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, varsayıma dayalı şekilde idari para cezası kesilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkı ile suçların ve cezaların kanuniliği ilkesinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 14/3/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü sunmuştur.

6. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. İzin verilen azami yük ağırlığının aşılması suretiyle 13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 65. maddesinin hükmünün ihlal edildiği gerekçesiyle başvurucu Şirkete "gönderen" sıfatıyla 2.253 TL idari para cezası kesilmiştir.

9. Sahibi olmadığı ve üzerinde tasarruf yetkisi bulunmayan bir araç ile yük taşımacılığı yapılırken kendisine idari para cezası verildiğini, kendisinin sadece taşınan eşyanın sahibi olduğunu belirterek anılan cezaya başvurucunun yaptığı itiraz, İstanbul Anadolu 35. Sulh Ceza Mahkemesinin 23/1/2014 tarihli kararıyla reddedilmiştir. Karar gerekçesinin ilgili bölümü şöyledir:

"İstanbul Bölge Trafik Denetleme Şube Müdürlüğünden konuya ilişkin evraklar istenmiş, gönderilen evraklardan itiraza konu hususun net olarak anlaşılması ve celse açılmasını gerektirir bir durumun bulunmaması nedeniyle celse açılmamıştır.

Gelen evrakların tetkikinden başvurana ait 06 E... 89plaka sayılı araca 01/03/2007 tarihinde tonaj aşımı yaptığı gerekçesi ile tutanak tutulduğu, bu tutanağa istinaden 2918 sayılı yasanın 65/5maddesiuyarınca2.253,00TLidari para cezasıverildiği anlaşılmıştır.

Mahkememizce yapılan inceleme sonucunda; başvuranın başvurusunu haklı gösterecek şekilde her hangi bir delil ve belgenin bulunmaması nedeniyle başvurunun reddine [karar verilmiştir.]"

10.Anılan karar, başvurucuya 14/2/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

11.Bireysel başvuru 14/3/2014tarihinde yapılmıştır.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

12. 2918 sayılı Kanun'un 65. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“Araçların yüklenmesinde, yönetmeliklerle belirlenen ölçü ve esaslara aykırı olarak;

…

b) Azami yüklü ağırlığın veya izin verilen azami yüklü ağırlığın aşılması,

…

yasaktır.

Birinci fıkranın (b) bendine uymayarak;

…

d) % 25 fazlasına kadar yüklemelerde 2.000 Türk Lirası,

…

İşleten ve gönderenlere ayrı ayrı idarî para cezası verilir.”

B. Uluslararası Hukuk

1. İlgili Sözleşme

13. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) “Adil yargılanma hakkı” kenar başlıklı 6. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Kendisine bir suç isnat edilen herkes, suçluluğu yasal olarak sabit oluncaya kadar suçsuz sayılır.”

2.Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihadı

14. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), suçluluk karineleri ve ispat yüküne ilişkin olarak ilkeler belirlemiştir. Buna göre ispat yükünün iddia makamından alınıp savunma makamına verilmesi hâlinde masumiyet karinesi ihlal edilebilir (Telfner/Avusturya, B. No: 33501/96, 20/3/2001, § 15). AİHM, Salabiaku/Fransa (B. No: 10519/83, 7/10/1988, §§ 24, 28, 29) başvurusunda, fiilî veya hukuki karinelerin her hukuk sisteminde bulunabileceğini belirttikten sonra ceza hukukundaki karinelerin belli koşulların oluşması durumunda kabul edilebileceğini ifade etmiştir. Mahkemeye göre fiilî veya hukuki karinelerin bulunduğu durumlarda suç isnadı altındaki kişiye bunun aksini ortaya koyma olanağının mutlaka tanınması ve kişinin savunma hakkının kısıtlanmaması gerekir.

15. Bu karinelerin kabul edilebilirliği, ceza davasında risk altında bulunan menfaatle de doğrudan ilgilidir. Sözleşmeci devletler, ceza hukuku kapsamında karinelere başvururken dava konusunun önemi ile savunmanın hakları arasında adil bir denge kurmalıdırlar. Yararlanılan araçlar, ulaşılması gereken meşru amaçla orantılı olmalıdır (Janosevic/İsveç, B. No: 34619/97, 21/5/2003, § 101).

16. Özet olarak AİHM; savunma hakkının kısıtlanmaması, suç isnadı altındaki kişilere karinelerin aksini ortaya koyma olanağının tanınması ve hâkimin sanığı şüpheden yararlandırmak konusunda mutlak takdir hakkının bulunması durumunda masumiyet karinesinin ihlal edilmiş sayılmayacağını, kanun koyucuların bu tür hükümler ihdas etmesinin masumiyet karinesine aykırı olmayacağını belirtmektedir (Pham Hoang/Fransa, B. No: 13191/87, §§ 33, 36).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Mahkemenin 19/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Masumiyet Karinesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

18. Başvurucu, sahibi olmadığı ve üzerinde tasarruf yetkisi bulunmayan bir araç ile yük taşımacılığı yapılırken trafik kuralı ihlali yapıldığı gerekçesi ile hakkında idari para cezası verildiğini, kendisinin sadece taşınan emtianın sahibi olduğunu, bu malın hangi koşul ve şekilde nakledileceğine ilişkin herhangi bir bilgi ve dahlinin olmadığını, buna rağmen hakkında idari para cezası kesildiğini belirterek Anayasa’nın 36. ve 38. maddelerinde güvence altına alınan haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüş; yeniden yargılama yapılmasına ve Anayasa'nın 38. maddesine aykırı olan 2918 sayılı Kanun'un 65. maddesinde yer alan "... ve gönderenlere ayrı ayrı idarî para cezası verilir." ibaresinin iptaline karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

19. Bakanlık, başvurucunun iddialarını suç ve cezaların kanuniliği ilkesi kapsamında değerlendirmiş veanılan ilkeye ilişkin AİHM ve Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına atıfta bulunmuştur.Bakanlık ayrıca Anayasa Mahkemesinin hukuk kurallarının yorumlanmasının bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik içermesi hâlinde bireysel başvuruya konu olabileceğini belirtmiştir.

20. Başvurucu, başvuru formunda belirttiği iddialarını Bakanlığın görüş yazısına karşı sunduğu beyanlarında tekrar etmiştir.

2. Değerlendirme

21. Anayasa’nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.”

22.Anayasa’nın 38. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir:

“Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz.”

23. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun iddialarının masumiyet karinesi kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

24. Anayasa’nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre bireysel başvurunun incelenebilmesi için kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddia edilen hakkın Anayasa’da güvence altına alınmış olmasının yanı sıra Sözleşme ve Türkiye’nin taraf olduğu Sözleşme'ye ek protokoller kapsamına da girmesi gerekir (Onurhan Solmaz, B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18). Başvurucunun ihlal iddiasına konu olan masumiyet karinesi; Anayasa’nın 38. maddesinin dördüncü, Sözleşme’nin ise 6. maddesinin (2) numaralı fıkralarında düzenlenmektedir.

25. Diğer taraftan Sözleşme’nin 6. maddesinde adil yargılanmaya ilişkin hak ve ilkelerin medeni hak ve yükümlülükler ile ilgili uyuşmazlıkların ve bir suç isnadının esasının karara bağlanması esnasında geçerli olduğu belirtilerek hakkın kapsamı bu konularla sınırlandırılmıştır. Dolayısıyla bahsedilen hâller dışında kalan adil yargılanma hakkının ihlali iddiasına dayanan başvurular, Anayasa ve Sözleşme kapsamı dışında kalacağından bireysel başvuruya konu olamaz (Onurhan Solmaz, §§ 23, 24). Anayasa Mahkemesi daha önce kabahat eylemleri nedeniyle uygulanan idari yaptırımlara ilişkin uyuşmazlıkların da "suç isnadına ilişkin uyuşmazlıklar" kapsamında Anayasa'nın 36. ve Sözleşme’nin 6. maddesinin ortak koruma alanı içinde yer aldığına karar vermiştir (Remzi Durmaz, B. No: 2013/1718, 2/10/2013, § 26).

26. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeni de bulunmadığı anlaşılan masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

27. Masumiyet karinesi, Anayasa'nın 38. maddesinin dördüncü fıkrasında "Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz." şeklinde düzenlenmiştir. Anayasa'nın 36. maddesinde ise herkesin iddia ve savunma ile "adil yargılanma" hakkına sahip olduğu belirtilmektedir. Anılan maddeye "adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılama hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Nitekim Sözleşme'nin 6. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, kendisine bir suç isnat edilen herkesin suçluluğu yasal olarak sabit oluncaya kadar suçsuz sayılacağı düzenlenmiştir. Bu itibarla masumiyet karinesi, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının bir unsuru olmakla beraber suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kimsenin suçlu sayılamayacağına dair Anayasa'nın 38. maddesinin dördüncü fıkrasında ayrıca düzenlenmiştir.

28. Masumiyet karinesi, hakkında suç isnadı bulunan bir kişinin adil bir yargılama sonunda suçlu olduğuna dair kesin hüküm tesis edilene kadar masum sayılması gerektiğini ifade etmekte ve hukuk devleti ilkesinin de bir gereğini oluşturmaktadır (AYM, E.2013/133, K.2013/169, 26/12/2013). Anılan karine, kişinin suç işlediğine dair kesinleşmiş bir yargı kararı olmadan suçlu olarak kabul edilmemesini güvence altına almaktadır. Bunun sonucu olarak kişinin masumiyeti "asıl" olduğundan suçluluğu ispat külfeti iddia makamına ait olup kimseye suçsuzluğunu ispat mükellefiyeti yüklenemez. Ayrıca hiç kimse, suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar yargılama makamları ve kamu otoriteleri tarafından suçlu olarak nitelendirilemez ve suçlu muamelesine tabi tutulamaz (Kürşat Eyol, B. No: 2012/665, 13/6/2013, § 26).

29. Sanık, masumiyet karinesi gereği suçsuz sayıldığı için yargılama yapılmakta ve maddi gerçeğe ulaşılmaya çalışılmaktadır. Ceza muhakemesinde amaç, maddi gerçeğin adil yargılanma hakkı ihlal edilmeden ortaya çıkarılmasıdır. Dolayısıyla maddi gerçeğe ulaşmak için sanıktan masum olduğunu ispat etmesi istenemez. Çünkü suç isnadı altında da olsa kişi, hükmen sabit oluncaya kadar suçsuz kabul edilmektedir.

30. Masumiyet karinesi kapsamında yer alan ve iddia edenin iddiasını ispatla yükümlü olması kuralı, Anayasa'nın 38. maddesinin gerekçesinde de açıkça ifade edilmiştir. Bununla birlikte genel anlamda suçun kanıtlanması yükümlülüğü iddia edende kaldığı sürece, savunmasını oluşturmak için ispat yükünü sanığa devreden kurallar ile hukuki veya fiilî varsayımların olduğu durumlarda ispat yükünün yer değiştirmesi masumiyet karinesine aykırılık taşımaz (AYM, E.2013/38, K.2014/58, 27/3/2014). Ancak suç isnadını içeren karinenin aksinin başvurucu tarafından yargılama sırasında ispat edilebilmesinin mümkün olması, hâkimin de bu yönde ileri sürülen iddiaları inceleyip kararını buna göre verebilmesi, bir başka ifadeyle karinelerin kişiyi otomatik olarak "suçlu" hâline getirmemesi gerekir. Karineler, masumiyet karinesini ihlal eder boyuta ulaşmamalı ve suç isnadı altındaki kişi savunma imkânlarından yararlandırılmalıdır.

31. Öte yandan kabahat eylemleri nedeniyle uygulanan idari yaptırımlarda -adli suç ve cezalara nazaran- masumiyet karinesinin ispata ilişkin standardının daha düşük olması söz konusu olabilir. Çünkü idare -adli soruşturma makamlarının kullandığı gibi- üstün kamusal yetkilere sahip değildir. Bu tür uyuşmazlıklarda çoğu zaman idare ile kişi arasında ispat imkânı bakımından önemli bir dezavantajın bulunmadığı söylenebilir. Ancak Anayasa Mahkemesi, bir uyuşmazlık hakkında derece mahkemelerince verilen kararları maddi vakıa ve hukuki yönden incelemekle görevli değildir. Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru kapsamındaki görevi, yargılamanın usul kurallarına uygunluğunu denetlemek değil

masumiyet karinesi kapsamındaki güvencelerin somut olayda ihlal edilip edilmediğini denetlemektir.

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

32. Başvuruya konu olaydaki kabahatin oluşması (izin verilen azami yük ağırlığının aşılması yasağının ihlal edilmesi) için "işleten" veya "gönderen" olunması gerekir (bkz. § 12). Somut olayda Mahkeme, başvurucunun taşınan eşyanın göndericisi olmasını idari para cezası yaptırımı uygulanması için yeterli görmüştür. Diğer bir ifadeyle salt belli bir statüde (gönderici) olma, idari para cezası yaptırımı uygulanmasına gerekçe yapılmıştır.

33. Gönderenin kastının bulunup bulunmadığı, ağırlığın aşılmasına karşın yükün bilerek verilip verilmediği değerlendirilmemiş; bu konuda bir tespit yapılmamış ve karineden yararlanılarak sonuca ulaşılmıştır. Mevcut düzenlemenin kapsamının varsayımlardan hareket edilerek objektif sorumluluk esaslarına göre genişletilmesi suretiyle başvurunun reddine karar verildiği görülmektedir. Diğer bir ifadeyle somut olgular yerine aksi ispat edilemeyecek karineden yararlanılarak fiil ile başvurucu arasında bağ kurulmuş ve kabahatin işlendiğine karar verilmiştir.

34. Kabahatin işlendiğine ilişkin olarak Mahkemece yapılan varsayımın aksinin ispatı mümkün değildir. Başvurucunun yöneltilen fiille ilgili savunma ve bunun aksini ispat bakımından yaptırımı uygulayan idare ile arasında önemli bir dezavantaj oluştuğu veböylelikle kullanılan varsayımın masumiyet karinesini ihlal eder boyuta ulaştığı anlaşılmıştır. Başvurucuya itiraz imkânının tanınmış olması da masumiyet karinesinin ihlalini telafi etmemiştir.

35. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. ve 38. maddelerinde güvence altına alınan masumiyet karinesini ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B.6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

36. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

37. Başvurucu, yargılamanın yenilenmesine karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

38. Anayasa’nın 36. maddesinin birinci ve 38. maddesinin dördüncü fıkralarında güvence altına alınan masumiyet karinesinin ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

39. Masumiyet karinesinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğundan ihlal kararının bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere (kapatılan) İstanbul Anadolu 35. Sulh Ceza Mahkemesinin yerine bakan Hâkimliğe gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

40. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci ve 38. maddesinin dördüncü fıkralarında güvence altına alınan masumiyet karinesinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin masumiyet karinesinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere (kapatılan) İstanbul Anadolu 35. Sulh Ceza Mahkemesinin (2013/665 Değişik İş) yerine bakan Hakimliğe GÖNDERİLMESİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ABDULLAH TOPÇU

B. No: 2014/8868 | Karar tarihi: 19.04.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/8868

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDULLAH TOPÇU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/8868)

Karar Tarihi: 19/4/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Kadir ÖZKAYA

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Akif YILDIRIM

Başvurucu : Abdullah TOPÇU

Vekili : Av. Nezahat PAŞA BAYRAKTAR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, tutuklama ve tutuklamanın devamına ilişkin kararlarda matbu gerekçelere yer verilmesi, gözaltına alınırken yasal hakların hatırlatılmaması, derhâl müdafi tayin edilmemesi ve soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması nedenleriyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının; son çare olarak başvurulması gereken iletişimin dinlenilmesi tedbirine koşulları oluşmaksızın başvurulması nedeniyle haberleşme hürriyetinin; yargılamanın kanuni hâkim güvencesine aykırı yürütülmesi, değerlendirme aşamasında iddianamenin tebliğ edilmemesi, duruşmaların bir kısmının kapalı yapılması, hukuka aykırı delillerin mahkûmiyete esas alınması, beyanları belirleyici nitelikte olan tanığın duruşmada sorgulanmaması, Yargıtaydaki incelemenin duruşmasız yapılması, temyiz incelemesinin etkin yapılamaması ve yargılamanın makul sürede sonuçlandırılmaması nedenleriyle adil yargılanma hakkının; ceza mahkûmiyeti dışında velayet, vesayet ve benzeri medeni haklara ilişkin ehliyetin sınırlanması nedeniyle özel hayata saygı hakkının; etnik kökenden dolayı ayrımcılığa maruz kalınması nedeniyle kanun önünde eşitlik ilkesinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 10/6/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne ve başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü sunmuştur.

7. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. İzmir Cumhuriyet Başsavcılığınca (Cumhuriyet Başsavcılığı) silahlı terör örgütüne üye olma suçundan yapılan soruşturma kapsamında 6/1/2009 tarihinde başvurucunun evinde arama yapılmıştır. Başvurucu, aynı tarihte gözaltına alınmış ve 9/1/2009 tarihinde Manisa 2. Sulh Ceza Mahkemesinin 2009/11 Sorgu sayılı kararıyla tutuklanmıştır. Tutuklama kararına yapılan itiraz 19/1/2009 tarihinde reddedilmiştir.

10. İddiasına göre başvurucu, gözaltına alınırken kendisine hakları hatırlatılmamış ve yöneltilen suçlamalar bildirilmeden Emniyet Müdürlüğüne götürülmüş; müdafi yardımından yararlanma hakkını gözaltındayken ancak iki gün sonra kullanabilmiştir. Ancak başvuru dosyasında bu konuda herhangi bir bilgi ya da belge bulunmamaktadır.

11. İzmir 10. Ağır Ceza Mahkemesinin (CMK 250. madde ile görevli) 2009/1 Değişik İş sayılı kararıyla soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanmasına karar verilmiştir.

12. Cumhuriyet Başsavcılığının 12/3/2009 tarihli iddianamesi ile başvurucu hakkında silahlı terör örgütüne üye olma suçundan İzmir 8. Ağır Ceza Mahkemesine (CMK 250. madde ile görevli) kamu davası açılmıştır. Mahkeme, başvurucunun 17/9/2009 tarihinde tahliyesine karar vermiştir.

13. 2/7/2012 tarihli ve 6352 sayılı Kanun'un 2/7/2012 tarihinde yürürlüğe girmesiyle kamuoyunda “özel yetkili” olarak adlandırılan mahkemeler kapatılmıştır. Anılan Kanun’un geçici 2. maddesinin (4) numaralı fıkrasında bu mahkemelerde açılmış olan davalara kesin hükümle sonuçlandırılıncaya kadar aynı mahkemelerce bakılmaya devam olunacağı, bu davalarda yetkisizlik veya görevsizlik kararı verilemeyeceği hükme bağlanmıştır.

14. Mahkemenin 12/12/2012 tarihli kararı ile başvurucunun müsnet suçtan mahkûmiyetine ve tutuklamaya yönelik yakalama emri çıkarılmasına karar verilmiştir. Yakalama kararına yönelik itiraz, İzmir 10. Ağır Ceza Mahkemesince 11/1/2013 reddedilmiştir.

15. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

"YAZILI KANITLAR :

İletişim tespit tutanakları, gizli izleme tutanakları, arama, yakalama tutanakları, emanet

makbuzları, ekspertiz raporu, CD izleme tutanağı, bilirkişi raporu, YDGH (Yurtsever Demokratik Gençlik Hareketi) ile ilgili olarak Diyarbakır CMK. 250. madde ile görevli C.Başsavcılığınca düzenlenen iddianame ve bu iddianameyle Diyarbakır 5. Ağır Ceza Mahkemesine açılan kamu davasının duruşma oturum tutanakları ile YDGH'nin yapılanması ve sorumluları hakkındaki R. S.nin ifadeleri ile dosyalarda mevcut tüm tutanak ve belgeler kanıt olarak değerlendirilmiştir.

MAHKEMEMİZİN KABULÜ VE GEREKÇE:

Yasadışı silahlı PKK/KONGRA-GEL terör örgütünün gençlik örgütlenmesi olan YDGH'ye yönelik gerçekleştirilen operasyonlarda Yurtsever Demokratik Gençlik Hareketinin deşifre olması nedeniyle, çalışmalarını legal bir görünüm altında sürdürme ve operasyonlara karşı koruyucu bir tedbir olması amacıyla, 01-03 Haziran 2008 tarihinde Diyarbakır ilinde yapılan kongresinden sonra YDGH'nin, Demokratik Toplum Partisi içerisinde bağımsız olarak YDGM (Yurtsever Demokratik Gençlik Meclisi) adı altında faaliyetlerini sürdürmesi kararı alarak isim değişikliğine gittiği, yeni oluşturulan gençlik yapılanması YDGM'in aslında ayrı bir oluşum olduğu, ancak görünüm itibarıyla yasal bir parti olan DTP'nin gençlik örgütlenmesi şeklinde gösterilmeye çalışıldığı, bunun da yapılan eylemlerinin PKK/KONGRA-GEL terör örgütü ile irtibatlandırılmasının engellemeye yönelik olduğu, YDGM içinde faaliyet gösteren gençlere yönelik olarak terör örgütünün görüşleri doğrultusunda faaliyet gösteren F... haber ajansının resmi internet sitesinde ve birçok internet sitesi ile ve terör örgütüne ait basın organlarında Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından PKK/KONGRA-GEL terör örgütüne yönelik sınır ötesi ve yurt içinde yapılan operasyonların protesto edilmesi için terör örgütü yöneticileri tarafından serhildan (ayaklanma-başkaldırı) türü eylem çağrıları yapıldığı, yapılan bu eylem çağrıları doğrultusunda, kamu kurum ve kuruluşlarına ait bina, tesis ve araçlarına yönelik molotof kokteyl atılması, korsan gösteri düzenlenmesi, barikat kurularak yolun trafiğe kapatılması, PKK/KONGRA-GEL terör örgütü ve elebaşı lehinde slogan atılması, olaya müdahale eden güvenlik güçlerine ve araçlarına taşlı sopalı saldırıda bulunulması yönünde çağrılar yapıldığı;

YDGH (Yurtsever Demokratik Gençlik Hareketi) ile ilgili olarak Diyarbakır CMK 250. madde ile görevli C.Başsavcılığınca düzenlenen iddianame ve bu iddianameyle Diyarbakır 5. Ağır Ceza Mahkemesine açılan kamu davasının duruşma oturum tutanakları ile YDGH'nin yapılanması ve sorumluları hakkındaki R. S.nin ifadelerinin dosyaya getirtildiği;

Bu kapsamda PKK/KONGRA GEL terör örgütünün yurt içerisindeki faaliyetlerini tek çatı altında toplayarak organize etmek amacıyla faaliyete geçirilen KCK (Kürdistan Demokratik Topluluğu)'nun alt yapılanması olan YDGM'nin Ege ve Akdeniz bölgelerinde sorumlu düzeyde faaliyet yürütmek üzere görevlendirilen, A. K., P. U. ve H. A.nın Manisa ili ve ilçelerinde örgütlenme faaliyetlerinde bulundukları ve sanıklara görevlendirilme ve eylemler yönünde talimatlar verdikleri anlaşılmıştır.

Olaylarla ilgili 22/07/2009 ve 26/07/2010 tarihli bilirkişi raporları aldırılmış, bilirkişi raporunda;

Sanık Abdullah Topçu'nun [başvurucu] 26/10/2008 tarihinde Manisa ilinde meydana gelen gösteride terör örgütü lideri Abdullah Öcalan'ın posterini taşıyarak "yaşasın başkan Apo, PKK halktır halk burada" şeklinde poster taşıyarak slogan attığı,

Sanık S. R. K.nın 26/10/2008 tarihinde Manisa ilinde meydana gelen gösteride taş atarken görüntülendiği belirtilmiştir.

…

Sanığın [başvurucu] 26/10/2008 tarihinde terör örgütü lideri Abdullah Öcalan'ın hükümlü olarak bulunduğu cezaevinde fiziki işkenceye bırakıldığı iddiasını gündeme getiren PKK/KONGRE-GEL terör örgütünün eylem çağrıları üzerine Manisa ili Fevzi Çakmak Mahallesinde düzenlenen gösteriye katıldığı, meydana gelen gösteride terör örgütü lideri Abdullah Öcalan'ın posterini taşıyarak ''yaşasın başkan Apo, PKK halktır halk burada'' şeklinde poster taşıyarak slogan attığı,

Sanığın [başvurucu] KCK il sorumlusu olan S. A.ile birlikte hareket ettiği ve 29.05.2008 tarihinde yaptığı görüşmeden de anlaşılacağı üzere Diyarbakır ilinde düzenlenecek olan PKK/KONGARA-GEL terör örgütüngençlik yapılanması olan YDG-M (Yurtsever Genclik Meclisi) toplantısı için önceden aralarında değerlendirme yapmak üzere "kimin gideceği, nasıl gidileceği" hususlarında görüşmeler yapması,sanık Abdullah'ın aldığı talimatları diğer sanıklar ve örgüt üyelerine iletmesi, örgütün yaptığı çağrı üzerine yapılacak olan toplantılara tape kayıtlarına yansıyan görüşmelerinden de anlaşılacağı üzere katılımlarını sağlanması için görüşmeler yapması, bilirkişi raporuyla da tespit edilen görüntülerden de anlaşılacağı üzere örgütün çağrısı üzerine yapılan gösterilerde slogan atarak örgüt liderinin posterini taşıması,gerek olaylar öncesi tape kayıtlarına yansıyan görüşmelerinde ve gerekse gösteriler esnasındakatıldığı gösteride omzuna çıktığı göstericinin omzundan gösteriye katılan kalabalığı yönlendirmeye çalışmasından diğer sanık ifadeleri ve tüm dosya kapsamından anlaşılmış ve açığa çıkmış olmakla sanığın terör örgütünün üyesi olduğu yönünde karar vermek gerekmiştir."

16. Başvurucunun yakalanıp yakalanmadığına ilişkin bireysel başvuru dosyasında bir bilgi/belge yer almamaktadır.

17. Başvurucunun temyizi üzerine anılan karar, Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 19/3/2014 tarihli ilamıyla onanmıştır.

18. Nihai kararı başvurucu23/5/2014 tarihinde öğrenmiştir.

19. Başvurucu 10/6/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

20. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 314. maddesi şöyledir:

"(1) Bu kısmın dördüncü ve beşinci bölümlerinde yer alan suçları işlemek amacıyla, silâhlı örgüt kuran veya yöneten kişi, on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Birinci fıkrada tanımlanan örgüte üye olanlara, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası verilir."

21. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "Tanıklıktan çekinme" kenar başlıklı 45. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısımları şöyledir:

"(1) Aşağıdaki kimseler tanıklıktan çekinebilir:

…

c) Şüpheli veya sanığın kan hısımlığından veya kayın hısımlığından üstsoy veya altsoyu.

…"

22. 5271 sayılı Kanun'un olay tarihinde yürürlükte bulunduğu hâliyle "İletişimin tespiti,

dinlenmesi ve kayda alınması” kenar başlıklı 135. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

“(1) (Değişik birinci cümle: 25/5/2005 – 5353/17 md.) Bir suç dolayısıyla yapılan soruşturma ve kovuşturmada, suç işlendiğine ilişkin kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı ve başka suretle delil elde edilmesi imkânının bulunmaması durumunda, hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısının kararıyla şüpheli veya sanığın telekomünikasyon yoluyla iletişimi tespit edilebilir, dinlenebilir, kayda alınabilir ve sinyal bilgileri değerlendirilebilir. Cumhuriyet savcısı kararını derhâl hâkimin onayına sunar ve hâkim, kararını en geç yirmidört saat içinde verir. Sürenin dolması veya hâkim tarafından aksine karar verilmesi halinde tedbir Cumhuriyet savcısı tarafından derhâl kaldırılır.

(2) Şüpheli veya sanığın tanıklıktan çekinebilecek kişilerle arasındaki iletişimi kayda alınamaz. Kayda alma gerçekleştikten sonra bu durumun anlaşılması hâlinde, alınan kayıtlar derhâl yok edilir.

(3) Birinci fıkra hükmüne göre verilen kararda, yüklenen suçun türü, hakkında tedbir uygulanacak kişinin kimliği, iletişim aracının türü, telefon numarası veya iletişim bağlantısını tespite imkân veren kodu, tedbirin türü, kapsamı ve süresi belirtilir. Tedbir kararı en çok üç ay için verilebilir; bu süre, bir defa daha uzatılabilir. (Ek cümle: 25/5/2005 – 5353/17 md.) Ancak, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili olarak gerekli görülmesi halinde, hâkim bir aydan fazla olmamak üzere sürenin müteaddit defalar uzatılmasına karar verebilir."

23. 5271 sayılı Kanun’un olay tarihinde yürürlükte bulunan “Soruşturma” kenar başlıklı 251. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“250 nci Madde kapsamına giren suçların soruşturması ve kovuşturması sırasında Cumhuriyet savcıları, hâkim tarafından verilmesi gerekli kararları, varsa Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca bu işlerle görevlendirilen ağır ceza mahkemesi üyesinden, aksi halde yetkili adlî yargı hâkimlerinden isteyebilirler.”

24. 5271 sayılı Kanun’un “Delilleri takdir yetkisi” kenar başlıklı 217. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Yüklenen suç, hukuka uygun bir şekilde elde edilmiş her türlü delille ispat edilebilir.”

V. İNCELEME VE GEREKÇE

25. Mahkemenin 19/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddialar

1. Gözaltı ve Tutukluluğa İlişkin Şikâyetler Yönünden

26. Başvurucu; hakkında usulüne uygun olarak verilmiş yakalama kararı olmamasına rağmen yakalanıp gözaltına alındığını, yakalama sırasında derhâl haklarının hatırlatılmadığını, soruşturma dosyasına erişimleri kısıtlandığı için yakalama nedenlerine, yöneltilen suçlamalara, yakalama ve gözaltına alma işlemlerine dayanak belgelerin kendisine bildirilmediğini, süresi içinde yetkili hâkim önüne çıkarılmadığını, tutukluluk durumunun periyodik incelemesinin dosya üzerinden yapıldığını, tutukluluğun değerlendirilmesine dair kararların, Cumhuriyet savcısının görüşlerinin kendisine bildirilmediğini ve bu kararlara karşı itiraz imkânının kendisine tanınmadığını, dayanılan somut olay ve deliller açıklanmaksızın gerekçesiz şekilde tutuklama ve tutukluluğun

devamına karar verildiğini, gerçek bir hukuki denetim yapılmadığını, tutukluluk süresinin makul olmadığını, tutukluluk hâlinin devamına karşı itirazlarının etkili bir şekilde incelenmediğini, tutukluluğun devamına yönelik kararların duruşmasız olarak dosya üzerinden verildiğini, kendisinin ve müdafiinin bu kararlar verilirken dinlenmediğini ileri sürmüştür.

27. Anayasa Mahkemesi, benzer iddiaların ileri sürüldüğü başvurulara ilişkin olarak birçok kararında "zaman bakımından yetkisi"yle ilgili ilkeleri belirlemiştir. Buna göre 23/9/2012 tarihinden önce verilen bir kararla sona eren tutukluluk veya gözaltı durumuna ilişkin başvuruların zaman bakımından yetkisi dışında kaldığı kabul edilmiştir (Osman Büyüksu, B. No: 2013/5512, 3/4/2014, §§ 20-24; Ali Öksüz, B. No: 2013/6065, 3/4/2014, §§ 20-23; Cevdet Genç, B. No: 2012/142, 9/1/2014, §§ 24-29). Bu ilkeler temelinde yapılan değerlendirmede başvurucunun gözaltı ve tutukluluk hâli, tahliye kararı verildiği 17/9/2009 tarihinde sona ermiş olduğundan başvurunun bu kısmının zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

28. Dosyaya erişimin kısıtlanmasına yönelik karara itiraz edilip edilmediği, edilmiş ise sonucunun ne olduğu dosyadan anlaşılmamaktadır. Bununla birlikte anılan karara yönelik şikâyet, 6/1/2009 ile 12/3/2009 tarihleri arasında gerçekleştirilen işlemlere ilişkin olup bu tarihlerin Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başladığı tarihten önceye ait olması nedeniyle başvurunun bu kısmı hakkında da zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemezlik kararı verilmesi gerekir (Benzer yönde bkz. Abdulvahap Aydemir ve Yusuf Candemir, B. No: 2013/7349, 1/12/2015, §§ 34-37).

2. Yakalama Emrine İlişkin Şikâyetler Yönünden

29. Başvurucu ayrıca salıverildikten sonra hakkında yeni bir delil elde edilmediği hâlde hükümle birlikte hakkında tutuklanmaya yönelik yakalama emri çıkarılmasının kişi hürriyeti ve güvenliği hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

30. Yakalama emirlerinin infaz edilmediği dönemde temel hak ve hürriyetlere yönelik bazı etkileri bulunsa da bu dönemde henüz kişilerin fiziksel özgürlükleri maddi olarak kısıtlanmamış olduğundan söz konusu etkilerin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına yönelik bir müdahale olarak nitelendirilmesi mümkün değildir (Galip Öğüt [GK], B. No: 2014/5863, 1/3/2017, § 41).

31. Açıklanan nedenlerle başvurucunun iddiasına ilişkin olarak bir ihlalin olmadığı açık olduğundan başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

B. Özel Hayata Saygı Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

32. Başvurucu; Mahkemece 5237 sayılı Kanun'un 53. maddesinin (1), (2) ve (3) numaralı fıkralarının uygulanmasına dair kararla ceza mahkûmiyeti dışında velayet, vesayet ve benzeri medeni haklara ilişkin ehliyetinin sınırlanmasının Anayasa'nın 20. maddesini ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

33. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (3) numaralı, 48. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 59. maddesinin ilgili fıkraları uyarınca başvurucunun başvuru konusu olaylara ilişkin iddialarını açıklama, dayanılan Anayasa hükmünün ihlal edildiğine dair hukuki iddialarını kanıtlama, bireysel başvuru

kapsamındaki haklardan hangisinin hangi nedenle ihlal edildiğini ve buna ilişkin gerekçelerle delilleri sunma yükümlülüğü bulunmaktadır (S.S.A., B. No: 2013/2355, 7/11/2013, § 38; Veli Özdemir, B. No: 2013/276, 9/1/2014, §§ 19, 20).

34. Belirtilen koşullar yerine getirilmediği takdirde Anayasa Mahkemesince, başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle kabul edilemez olduğuna karar verilebilir.

35. Başvurucu, ceza mahkûmiyetine ek olarak uygulanmasına karar verilen hak yoksunlukları kapsamında medeni haklara ilişkin ehliyetinin sınırlanmasının Anayasa'nın 20. maddesini ihlal ettiğini ileri sürmüş ise de anılan sınırlamaların özel hayata saygı hakkını nasıl ihlal ettiğine ilişkin herhangi bir açıklamada bulunmamıştır. Bu bağlamda ihlal iddiası ve bu iddianın temelindeki olguların ispatına ilişkin yeterli açıklamalarda bulunmayan başvurucunun iddiasını kanıtlayamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

36. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. İletişimin Dinlenmesi Kararlarına İlişkin İddialar

37. Başvurucu; yakın akrabalarıyla yaptığı telefon görüşmelerinin dinlendiğini, yasak delil niteliğindeki bu kayıtların dosyadan çıkarılmadığını, son çare olarak başvurulması gereken iletişimin dinlenilmesi tedbirine koşulları oluşmaksızın başvurulduğunu, özel hayatına müdahalede bulunulduğunu, bu nedenle haberleşme özgürlüğünün ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

38. Başvurucunun başvuru konusu olaylara ilişkin iddialarını açıklama, dayanılan Anayasa hükmünün ihlal edildiğine dair hukuki iddialarını kanıtlama, bireysel başvuru kapsamındaki haklardan hangisinin hangi nedenle ihlal edildiği ve buna ilişkin gerekçeleri ve delilleri sunma yükümlülüğü bulunmaktadır (Veli Özdemir, §§ 19, 20). Belirtilen koşullar yerine getirilmediği takdirde Anayasa Mahkemesince başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle kabul edilemez olduğuna karar verilebilir.

39. Başvuruya konu ihlal iddiasıyla ilgili deliller sunarak ihlale neden olduğu ileri sürülen işlem veya kararların aslı ya da örneğini başvuru dilekçesine ekleme sorumluluğu başvurucuya ait olmasına rağmen diğer delil elde etme yöntemleri kullanılmaksızın iletişimin dinlenmesi tedbirine başvurulduğu ve yasak delil niteliğinde olan yakın akraba görüşmelerinin hükme esas alındığı yönündeki iddiaların genel ve soyut biçimde ileri sürüldüğü anlaşılmaktadır. Başvurucu, hangi yakın akrabalarıyla yaptığı görüşmelerin kayda alındığına veya kararda kullanıldığına dair somut bir örnek belirtmemiştir. Diğer yandan başvurucu tarafından telefon dinlemesinin usulsüz olduğu ve dinleme süresinin bir yıla yakın olduğu soyut şekilde belirtilmiş olup buna ilişkin Anayasa Mahkemesine bir bilgi ya da kanıt sunulmamıştır.

40. Açıklanan nedenlerle başvurucu tarafından ileri sürülen ihlal iddialarının başvurucu tarafından kanıtlanamamış olması nedeniyle başvurunun bu kısmının da diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

D. Ayrımcılığa Maruz Kalındığına İlişkin İddia

41. Başvurucu; Kürt kökenli olması nedeniyle ve siyasi düşüncelerle hakkındaki yargılamanın farklı standartlara göre yürütüldüğünü, hukuka aykırı delillere göre karar

verildiğini, terör suçu nedeniyle hakkında farklı bir infaz rejiminin uygulanacağını, bu çerçevede eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

42. Anayasa'nın "Kanun önünde eşitlik" kenar başlıklı 10. maddesi şöyledir:

"Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

…

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."

43. Ayrımcılık iddiasının ciddi olduğunun kabul edilebilmesi için başvurucunun kendisiyle benzer durumdaki başka kişilere yapılan muamele ile kendisine yapılan muamele arasında bir farklılık bulunduğunu, bu farklılığın meşru olmayan ve salt ırk, renk, cinsiyet, din, dil vb. ayırımcı temellere dayandığını makul delillerle ortaya koyması gerekir.

44. Başvurucu; yargılama standartları ve infaz rejimi bakımından ayrımcılığa tabi tutulduğunu dile getirmekle birlikte Kürt kökenli olması haricinde kendisi ile aynı koşullara sahip olan hangi sanık veya hükümlülere, hangi surette, farklı muamelede bulunulduğuna dair herhangi bir açıklama sunmamıştır.

45. İhlal iddiası ve bu iddianın temelindeki olguların ispatına ilişkin yeterli açıklamalarda bulunmayan başvurucunun iddiasını kanıtlayamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

46. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının da diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

E. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddialar

1. Kanuni Hâkim Güvencesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

47. Başvurucu; 5271 sayılı Kanun'un 250. maddesi ile görevli mahkemenin özel statülü olarak kurulmasının adil yargılanma hakkı ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde (Sözleşme) tanınan birçok hakkı ortadan kaldırdığını, devlet güvenlik mahkemelerinin (DGM) sadece adlarının değiştiğini, bu mahkemelerin özel statülerini yeni kanunda da aynen koruduğunu, DGM'lerin tarafsız olmadıklarını, adil yargılama yapmadıklarını, bu mahkemelerin kuruluşlarının Sözleşme ile koruma altına alınan hakları ihlal ettiğine dair sayısız Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararının mevcut olduğunu, devlete karşı işlenen veya örgütlü suçlar için ayrı statüye sahip mahkemeler kurulmasının ve kendisinin bu mahkemede yargılanmasının kanuni hâkim güvencesine aykırı olduğunu, kaldırılmalarına rağmen bu mahkemelerin yargılama yapma yetkilerinin devam ettirildiğini, bu çerçevede Anayasa'nın 37. maddesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

48. Başvurucunun başvuru konusu olaylara ilişkin iddialarını açıklama, dayanılan Anayasa hükmünün ihlal edildiğine dair hukuki iddialarını kanıtlama, bireysel başvuru kapsamındaki haklardan hangisinin hangi nedenle ihlal edildiği ve buna ilişkin gerekçeleri ve delilleri sunma yükümlülüğü bulunmaktadır (S.S.A., § 38; Veli Özdemir, §§ 19, 20).

49. Belirtilen koşullar yerine getirilmediği takdirde Anayasa Mahkemesince başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle kabul edilemez olduğuna karar verilebilir.

50. Başvurucu, ihlal iddiasını salt 5271 sayılı Kanun'un 250. maddesi ile görevli mahkemenin özel statülü olarak kurulmasına ve DGM'lerin uzantısı olduğu iddiasına dayandırmış ve anılan Mahkemenin "adil yargılanma hakkı ve Sözleşme'nin tanıdığı çoğu hakkı ... ortadan kaldırdığı" iddiasını temellendirmemiştir. Bir başka ifadeyle Mahkemenin hangi somut özelliğinin adil yargılanma hakkını ihlal ettiği konusunda bir açıklamada bulunmamıştır. Bu nedenle ihlal iddiası ve bu iddianın temelindeki olguların ispatına ilişkin yeterli açıklamalarda bulunmayan başvurucunun iddiasını kanıtlayamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

51. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının da diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Değerlendirme Aşamasında İddianamenin Tebliğ Edilmediğine İlişkin İddia

52. Başvurucu; değerlendirilmesi ve kabulü sürecinde iddianamenin kendisine tebliğ edilmediğini, kendisine iddianameye itiraz hakkı tanınmadığını ileri sürmüştür.

53. Bakanlık görüş yazısında başvurucunun bu iddiasının kabul edilebilirliği konusunda görüş bildirilmemiştir.

54. Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

55. Sözleşme'nin "Adil yargılanma hakkı" kenar başlıklı 6. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes medeni hak ve yükümlülükleri ile ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda karar verecek olan, kanunla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının makul bir süre içinde, hakkaniyete uygun ve açık olarak görülmesini istemek hakkına sahiptir. ..."

56. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Anayasa'da adil yargılanma hakkının kapsamı düzenlenmediğinden bu hakkın kapsam ve içeriğinin, Sözleşme'nin "Adil yargılanma hakkı" kenar başlıklı 6. maddesi çerçevesinde belirlenmesi gerekir (Onurhan Solmaz, B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 22).

57. Sözleşme'nin adil yargılanma hakkını düzenleyen 6. maddesinde adil yargılanmaya ilişkin hak ve ilkelerin "medeni hak ve yükümlülükler ile ilgili uyuşmazlıkların" ve bir "suç isnadının" esasının karara bağlanması esnasında geçerli olduğu belirtilerek hakkın kapsamı bu konularla sınırlandırılmıştır. Hak arama hürriyetinin ihlal edildiği gerekçesiyle bireysel başvuruda bulunabilmek için başvurucunun ya medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili bir uyuşmazlığın tarafı olması ya da başvurucuya yönelik bir suç isnadının esası hakkında karar verilmiş olması gerektiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bahsedilen hâller dışında kalan adil yargılanma hakkının ihlali iddiasına dayanan başvurular Anayasa ve Sözleşme kapsamı dışında kalacağından bireysel başvuruya konu olamaz (Onurhan Solmaz, § 23).

58. 5271 sayılı Kanun'un "İddianamenin iadesi" kenar başlıklı 174. maddesinin (1) numaralı fıkrasında iddianamenin, iddianame ve soruşturma evrakının mahkemeye verildiği tarihten itibaren en geç on beş gün içinde eksik veya hatalı noktalar belirtilmek suretiyle

Cumhuriyet Başsavcılığına iadesine karar verilebileceği belirtilmiştir. Anılan maddenin (3) numaralı fıkrasına göre de belirtilen süre sonunda iade edilmeyen iddianame kabul edilmiş sayılır. Öte yandan anılan Kanun'un 191. maddesinin (1) numaralı fıkrasında duruşmanın başladığının, iddianamenin kabulü kararı okunarak açıklanacağı belirtilmiştir. Bu itibarla 5271 sayılı Kanun'da, kabulü aşamasında "iddianame"nin veya kabul edildikten sonra "iddianamenin kabulü kararı"nın taraflara tebliği için bir usul belirlenmemiştir. Ayrıca iddianamenin kabulüne itiraz mümkün değildir. (Abdulvahap Aydemir ve Yusuf Candemir, § 77).

59. İddianamenin değerlendirilmesi sürecindeki incelemenin konusu, "iddianame"nin bizatihi kendisi olup "cezai alanda ... yöneltilen suçlamaların esası konusunda" herhangi bir inceleme yapılmamaktadır. Diğer taraftan adil yargılanma hakkı bireylere kovuşturulmamayı isteme gibi bir hak da sağlamamaktadır (Abdulvahap Aydemir ve Yusuf Candemir, § 78).

60. Bu nedenle iddianamenin değerlendirilmesi prosedürüne ilişkin iddiaların konusunun Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanının kapsamı dışında yer aldığının kabulü gerekir.

61. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

3. Duruşmalı Yargılama Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

62. Başvurucu; Yargıtay 9. Ceza Dairesinin temyiz incelemesini duruşmalı yapmaması nedeniyle savunma hakkının kısıtlandığını, bu sebeple adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

63. Anayasa Mahkemesi daha önceki kararlarında, ilk derece mahkemeleri önünde duruşmalı yargılama yapılıp karar verildikten sonra kanun yolu incelemesinin dosya üzerinden yapılması hâlinde adil yargılanma hakkının ihlalinden söz edilemeyeceğine karar vermiştir (Nevruz Bozkurt, B. No: 2013/664, 17/9/2013, § 32; Ali İlhan Bayar, B. No: 2013/725, 19/11/2014, §§ 44-46).

64. Somut olayda başvurucu, İlk Derece Mahkemesinde duruşmalı olarak yargılandığından temyiz incelemesi sırasında ayrıca duruşma yapılmamasının duruşmalı yargılama hakkına aykırılık oluşturmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

65. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının da açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

4. Temyiz İncelemesinin Hakkaniyete Uygun Yapılmadığına İlişkin İddia

66. Başvurucu; temyiz incelemesi yapan Yargıtay Dairesinin, tetkik hâkiminin incelemesine göre ve onun hazırladığı rapor üzerinden bir değerlendirme yaptığını, anılan Dairenin etkin ve tarafsız bir inceleme yapmadığını ve dosyayı incelemeden karar verdiğini ileri sürmüştür.

67. Anayasa'nın 36. maddesinde yer alan adil yargılanma hakkının bir unsuru olan silahların eşitliği ilkesi, davanın tarafları arasındaki çelişmeli yargıyı güvence altına almakta olup bu ilke, mahkemenin iç işleyişine ilişkin usuller yönünden uygulanamaz (Muharrem Keserci, B. No: 2012/575, 8/5/2014, § 52).

68. Yargıtay Tetkik Hâkimi tarafından İzmir 8. Ağır Ceza Mahkemesi dosyası ve kararı

incelenerek rapor hazırlanmış, Yargıtay Daire Başkanı ve Üyelerine sunulmuştur. Tetkik Hâkiminin raporu dinlendikten sonra Daire Başkanı ve Üyeler tarafından hükümonanmıştır. Mevcut davada, Tetkik Hâkiminin ön yargılı davranmasına neden olacak rapor sunduğunu veya Dairenin etkin ve tarafsız bir değerlendirme yapmadan karar verdiğini gösteren herhangi bir somut bilgi ya da kanıt da bulunmamaktadır.

69. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

5. Tanık Sorgulama Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

70. Başvurucu; mahkûmiyet açısından dayanılan tek delil olan itirafçı R.S.ninbeyanlarının duruşmada tespit edilmediğini, bu sebeple onu sorgulayamadığını belirterek Anayasa'nın 36. maddesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

71.Anayasa Mahkemesi, benzer iddiaların ileri sürüldüğü başvurulara ilişkin olarak birçok kararında “tanık sorgulama hakkı”yla ilgili ilkeleri belirlemiştir. Buna göre bir ceza yargılamasında sanığın aleyhine olan tanıkları sorguya çekme veya çektirme, lehine olan tanıkların da aleyhine olan tanıklarla aynı koşullar altında davet edilmelerinin ve dinlenmelerinin sağlanmasını isteme hakkı vardır. Sanığın hakkında gerçekleştirilen ceza yargılaması sürecinde tanıklara soru yöneltebilmesi, onlarla yüzleşebilmesi ve tanıkların beyanlarının doğruluğunu sınama imkânına sahip olması adil bir yargılamanın yapılabilmesi için gereklidir. Ancak başvuruculların tanıklara soru sorabilmesi, onlarla yüzleşebilmeleri mutlak bir hak değildir. Makul gerekçelerle getirilen kısıtlamalar, kimi zaman başvurucunun iddia tanıklarına soru sorabilme ve onlarla yüzleşme imkânını da ortadan kaldırabilmektedir. Diğer yandan bir mahkûmiyet -sadece veya belirleyici ölçüde- sanığın soruşturma veya yargılama aşamasında sorgulama veya sorgulatma imkânı bulamadığı bir kimse tarafından verilen ifadelere dayandırılmış ise sanığın hakları Anayasa'nın 36. maddesindeki güvencelerle bağdaşmayacak ölçüde kısıtlanmış olur (Atila Oğuz Boyalı, B. No: 2013/99, 20/3/2014, §§ 34-56; Az. M., B. No: 2013/560, 16/4/2015, §§ 46-67; Levent Yanlık, B.No: 2013/1189, 18/11/2015, §§ 67-77; İsmet Özkorul, B. No: 2013/7582, 11/12/2014, §§44, 45).

72. Somut olayda tanık R.S., Yurtsever Demokratik Gençlik Meclisi (YDGM) ile ilgili beyanlarda bulunmuştur. Diğer bir ifadeyle tanık anlatımlarının Mahkemenin dayanak aldığı olgulardan sınırlı bir parçaya işaret ettiği, beyanlarda doğrudan başvurucuyu hedef alan ve başvurucunun Mahkemece silahlı terör örgütünün gençlik yapılanması olarak kabul edilen YDGM ile bire bir irtibata geçip organik bağ kurduğuna veya anılan örgütün üyesi olduğuna ilişkin bir ifadenin bulunmadığı görülmektedir. Mahkûmiyet hükmü, esas olarak duruşmada başvurucu ve müdafiinin huzurunda tartışılmış; iletişimin dinlenmesi, gizli izleme, arama ve yakalama tutanaklarına, ekspertiz raporuna, CD izleme tutanağına ve bilirkişi raporuna dayandırılmıştır. Dolayısıyla başvurucu hakkındaki mahkûmiyet hükmünün duruşmada sorgulanma imkânı bulunamayan tanık beyanlarına dayandırıldığı söylenemez. Diğer taraftan başvurucunun anılan tanığın huzurda dinlenilmesine yönelik bir talebinin bulunduğuna ilişkin bir bulguya da rastlanmamıştır.

73. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının da açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

6. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

74. Başvurucu, Mahkeme kararında savunmaya neden itibar edilmediğinin açıklanmadığını ve kararın gerekçeli olmadığını ileri sürmüştür.

75. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiş ancak açıkça gerekçeli karar hakkından açıkça söz edilmemiştir. Bununla birlikte Anayasa'nın 36. maddesine "adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılama hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Nitekim Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının kapsamına gerekçeli karar hakkının da dâhil olduğu AİHM'in birçok kararında vurgulanmıştır. Dolayısıyla Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının gerekçeli karar hakkı güvencesini de kapsadığının kabul edilmesi gerekir.

76. Anayasa'nın 141. maddesinin üçüncü fıkrasında da "Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır." denilerek mahkemelere kararlarını gerekçeli yazma yükümlülüğü yüklenmiştir. Anayasa'nın bütünlüğü ilkesi gereği anılan Anayasa kuralı da gerekçeli karar hakkının değerlendirilmesinde gözönünde bulundurulmalıdır.

77. Gerekçeli karar hakkı, yargılamada ileri sürülen tüm iddialara ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılamaz. Bu nedenle, gerekçe gösterme zorunluluğunun kapsamı kararın niteliğine göre değişebilir (Mehmet Yavuz, B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51). Kanun yolu incelemesi yapan merciin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterlidir (Yasemin Ekşi, B. No: 2013/5486, 4/12/2013, § 57).

78. Somut olayda yapılan açık yargılama sonunda tarafların davanın sonucuna etkili olabilecek tüm iddia ve savunmalarının tartışılarak verilen kararda, hükme ulaşılması için yeterli gerekçe bulunduğu anlaşılmaktadır. Kanun yolu incelemesi sonucunda verilen kararın gösterilen gerekçe ve karar sonucunu uygun bulduğu dikkate alındığında gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğinden bahsedilemez.

79. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının da açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

7. Aleni Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

80. Başvurucu; yargılamanın bir bölümünün aleni yapılmadığını, duruşmaları basının takip etmesinin engellendiğini ileri sürmüştür.

81. Bakanlık görüş yazısında, Sözleşme'nin 6. maddesinin aleni yargılanma hakkını da içerdiği ancak bazı durumlarda duruşmaların dava süresince tamamen veya kısmen basına ve dinleyicilere kapalı olarak sürdürülebileceği, başvuru konusu yargılama açısından da Mahkemenin başvurucunun on sekiz yaşını ikmal etmesiyle kapalılık kararını kaldırdığı belirtilmiştir.

82. Anayasa'nın 36. maddesinde açıkça aleni yargılanma hakkından söz edilmemekle birlikte adil yargılanma hakkının somut görünümlerinden biri olan bu hak esasen Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da zımni bir unsuru olup ayrıca duruşmaların herkese açık olduğunu belirten ve aleniyetin hem kişinin adil yargılanma hakkından yararlanmasına hem de toplumun adalete güvenini sağlamak bakımından kamu yararına hizmet ettiğine işaret eden madde gerekçesi de dikkate alındığında, yargılamanın

aleniyetinin yanı sıra hükmün aleniyetine de işaret ettiği anlaşılan Anayasa'nın 141. maddesinin de -Anayasa'nın bütünlüğü ilkesi gereği- aleni yargılanma hakkının değerlendirilmesinde gözönünde bulundurulması gerektiği açıktır.

83. Ancak aleni yargılanma hakkı mutlak değildir. Çocukların menfaatlerinin mevcut olması hâlinde yetkili adli makamlar gerekli gördüklerinde duruşmaların kapalı yapılmasına karar verebilirler. Mahkeme 23/3/2010 tarihli 5. celsede "yaşı küçük sanığın 12/2/2010 tarihinde 18'ini ikmal etmiş olması nedeniyle, verilen kapalılık kararının kaldırılmasına" karar vermiştir.

84. Somut olayda, aynı dosyada yargılanan başka sanıkların çocuk olarak kabul edildiği dönemdeki menfaatleri gözetilerek hakkındaki yargılamanın kapalı yürütüldüğü veon sekiz yaşını tamamlamalarıyla duruşmaların açık yapılmasına karar verildiği görülmektedir. Çocuğun çıkarları gerektirdiği için Mahkemece duruşmaların bir kısmının basına ve dinleyicilere kapatılmasında bir ihlalin olmadığı açık olduğundan başvurunun bu kısmının da açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

8. Yargılamanın Sonucuna İlişkin İddialar

85. Başvurucu; siyasi faaliyette bulunma hakkı kapsamında değerlendirilebilecek unsurların mahkûmiyete gerekçe yapıldığını, olsa olsa parti çalışmalarına katılmasının cezalandırıldığını, parti çalışmalarının emniyet birimlerince yasa dışı olarak nitelendirilmesinin siyasi faaliyette bulunma hakkına müdahale olduğunu, suçun manevi unsurunun oluşmadığını, YDGM'nin yasa dışı bir örgüt olmadığını, olay yerinde çekilen fotoğrafın kendisine benzemediğini,başka bir şahsın hatalı tespit sonucu kendisi kabul edildiğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

86. Başvurucunun bu iddialarının Derece Mahkemelerinin delilleri değerlendirme ve yorumlarında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu görülmektedir.

87. İlke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içermesi, bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır (Necati Gündüz ve Recep Gündüz, B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 26).

88. Mahkûmiyet hükmü, esas olarak duruşmada başvurucu ve müdafiinin huzurunda tartışılmış; iletişimin dinlenmesi, gizli izleme, arama ve yakalama tutanaklarına, ekspertiz raporuna, CD izleme tutanağına ve bilirkişi raporuna dayandırılmıştır. Başvuru dosyası incelendiğinde başvurucuya delillerini sunma, inceletme ve itiraz etme hususlarında uygun olanakların sağlanmadığına ilişkin bir veriye rastlanmamış; Mahkemenin ve Yargıtayın kararlarında bariz takdir hatası veya açık keyfîlik oluşturan herhangi bir durum da tespit edilmemiştir.

89. Açıklanan nedenlerle başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu, Derece Mahkemesi kararlarının bariz takdir hatası veya açık keyfîlik de içermediği anlaşıldığından başvurunun bu kısmının da diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez

olduğuna karar verilmesi gerekir.

9. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

90. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

91. Ceza yargılamasının süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi birtakım tedbirlerin uygulandığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak ise suç isnadına ilişkin nihai kararın verildiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34)

92. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29)

93. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık5 yıl 2 ay 13 gün sürdüğü anlaşılan yargılamanın süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

94. Açıklanan nedenlerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

10. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

95. 6216 sayılı Kanun’un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

96. Başvurucu 75.000 TL maddi,75.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

97. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

98. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edilmesi nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 4.800 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

99. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama

giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların zaman bakımından yetkisizlik ve açıkça dayanaktan yoksun olması nedenleriyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. İletişimin dinlenmesi kararlarına ilişkin iddiaların açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

4. Ayrımcılığa maruz kalındığına ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

5. Kanuni hâkim güvencesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

6. Değerlendirme aşamasında iddianamenin tebliğ edilmediğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

7. Duruşmalı yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

8. Temyiz incelemesinin hakkaniyete uygun yapılmadığına ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

9. Tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

10. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

11. Aleni yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

12. Yargılamanın sonucunailişkin iddiaların açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

13. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 4.800 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi. ldi.

KASIM ERSOY

B. No: 2014/8911 | Karar tarihi: 19.04.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/8911

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

KASIM ERSOY BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası:2014/8911)

Karar Tarihi: 19/4/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Kadir ÖZKAYA

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör Yrd. : Yusuf Enes KAYA

Başvurucu : Kasım ERSOY

Vekili : Av. Süleyman BEYSÜLEN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, uzun tutukluluk nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının; yargılamanın adil bir şekilde yürütülmemesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 13/6/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen başvuru hakkında görüş sunulmayacağını bildirmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8.Başvurucu; bilinçli taksir ile birden fazla kişinin ölümüne ve yaralanmasına sebebiyet verme, tehlikeli maddeleri izinsiz bulundurma veya el değiştirme suçlarından hakkında yapılan soruşturma kapsamında Ankara 14. Sulh Ceza Mahkemesinin 11/4/2011 tarihlikararıyla tutuklanmıştır.

9. Başvurucu hakkında, bilinçli taksir ile birden fazla kişinin ölümüne ve yaralanmasına sebebiyet verme ile tehlikeli maddeleri izinsiz bulundurma veya el değiştirme suçlarından Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının 12/8/2011 tarihli iddianamesiyle kamu davası açılmıştır.

10. Başvurucu hakkındaki dava, Ankara 10. Ağır Ceza Mahkemesinin 2011/256 sayılı esasına kaydedilmiştir.

11.16/5/2014 tarihli ara kararı ile başvurucununtutukluluk hâlinin devamına karar verilmiştir.

12. Başvurucu 16/5/2014 tarihli ara kararına itiraz etmiş, Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesi 2/6/2014 tarihli kararı ile itirazı reddetmiştir.

13. Başvurucu, ret kararını 11/6/2014 tarihinde öğrenmiştir.

14. Başvurucu 13/6/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

15. Başvurucu 26/9/2014 tarihinde tahliye edilmiştir.

16. Ankara 10. Ağır Ceza Mahkemesinin 9/9/2015 tarihli kararıyla başvurucunun, tehlikeli maddelerin izinsiz olarak bulundurulması veya el değiştirilmesi suçundan beraatine; taksirle birden fazla kişinin ölümüne ve yaralanmasına neden olma suçundan 18 yıl 9 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir. Bu karar temyiz edilmiş olup temyiz incelemesi devam etmektedir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Mahkemenin 19/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

18. Başvurucu; tutukluluğu ile ilgili delil durumunun değişebileceğini, delillerin büyük ölçüde toplandığını, formül gerekçelerle tutukluluğunun devamına karar verildiğini, uzun süredir tutuklu olduğunu, bu durumun masumiyet karinesine aykırı olduğunu, tutukluluğa alternatif tedbirlerin göz ardı edildiğini, taksirli suçlardan yargılanmasına rağmen Mahkemenin yargılamayı kendisi tutukluyken sürdürmesinin suç ve cezaların kanuniliği ilkesine aykırı olduğunu, davada yargılanan diğer sanıkların çoğunun tahliye edilmesine rağmen kendisinin tahliye edilmediğini, Kanun'da öngörülen azami tutukluluk süresinin hesaplanmasının eşitlik ilkesine aykırı, yasal zemine dayanmayan bir uygulama olduğunu belirterek Anayasa'nın 10.,13., 19., 36., 38. maddelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

19. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Somut olayda ihlal iddialarının özünün tutukluluğun uzun sürmesine, yargılamanın tutuklu devam ettirilmesine yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Bu şikâyetlerin kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı ile ilgili olduğu gözetilerek başvurucunun bu başlık altındaki iddiaları, Anayasa'nın 19. maddesinin yedinci fıkrası kapsamında değerlendirilmiştir.

20. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, iddia edilen hak ihlallerinin derece mahkemelerince düzeltilmemesi hâlinde başvurulabilecek ikincil nitelikte bir kanun yoludur. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt, B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 17).

21. Anayasa Mahkemesi, tutukluluğun kanunda öngörülen azami süreyi veya makul süreyi aştığı iddiasıyla yapılan bireysel başvurular bakımından bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla başvurucu tahliye edilmiş ise asıl dava sonuçlanmamış da olsa (ilgili Yargıtay içtihatlarına atıf yaparak) 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesinde öngörülen tazminat davası açma imkânının tüketilmesi gereken etkili bir hukuk yolu olduğunu belirtmektedir (Erkam Abdurrahman Ak, B. No: 2014/8515, 28/9/2016, §§ 48-62; İrfan Gerçek, B. No: 2014/6500, 29/9/2016,§§ 33-45).

22. Somut olayda bireysel başvuruda bulunduktan sonra 26/9/2014 tarihinde tahliyesine karar verilen başvurucunun tutukluluğun makul süreyi aştığına ilişkin iddiası, 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesi kapsamında açılacak davada da incelenebilir. Bu madde kapsamında açılacak dava sonucuna göre başvurucunun tutukluluğunun makul süreyi aştığının tespiti hâlinde görevli mahkemece başvurucu lehine tazminata da hükmedilebilecektir. Buna göre 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde belirtilen dava yolunun başvurucunun durumuna uygun telafi kabiliyetini haiz etkili bir hukuk yolu olduğu ve bu olağan başvuru yolu tüketilmeden yapılan bireysel başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun "ikincil niteliği" ile bağdaşmadığı sonucuna varılmıştır.

23. Açıklanan nedenlerle tutukluluğun makul süreyi aştığı iddiasının yargısal başvuru yolları tüketilmeden bireysel başvuru konusu yapıldığı anlaşıldığından başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

24. Başvurucu;İlk Derece Mahkemesinin iddia ve savunma makamlarının sunduğu deliller arasındaki çelişkileri gidermediğini, kendi lehine olan delillere itibar edilmediğini, soruşturma aşamasında lehine olan delillerin toplanmadığını, bilirkişi heyetinin belirlenmesine ilişkin ara kararların talimat Mahkemesince yerine getirilmediğini, bu konudaki savunmalarına itibar edilmediğini, dijital delillerin sıhhatine ilişkin itirazlarının dikkate alınmadığını, yargılamanın bilirkişi incelemesi esas alınarak yürütüldüğünü, bilirkişinin ise aynı davada para karşılığı ifade vermek suçundan yargılanan ihbarcı tanığın anlatımlarını esas aldığını, tüm bu hususların Mahkemenin tarafsız olmadığını gösterdiğini belirterek Anayasa'nın 36. ve 37. maddelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

25. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (bkz. § 20). Başvurucunun bu başlık altındaki iddialarının tamamının adil yargılanma hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

26.Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvuru yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının anayasal ödevi olup bu ödevin yerine getirilmemesi nedeniyle ortaya çıkan hak ihlallerinin düzeltilmesi idari ve yargısal makamların görevidir. Bu nedenle temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiğine ilişkin iddiaların öncelikle derece mahkemeleri önünde ileri sürülmesi, bu makamlar tarafından değerlendirilmesi ve bir çözüme kavuşturulması esastır (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt, B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 16).

27. Somut olayda başvurunun yargılandığı dava, temyiz aşamasındadır. Başvurucunun adil yargılanma hakkına ilişkin şikâyetlerini temyiz aşamasında ileri sürebilme ve bu şikâyetlerin temyiz aşamasında incelenme imkânı bulunmaktadır. Bu çerçevedetemyiz süreci beklenmeden yargılama sürecindeki adil yargılanma hakkı ihlaline ilişkin şikâyetlerin başvurucu tarafından bireysel başvuruya konu edildiği görülmüştür.

28. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının da başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 19/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYŞE YEŞİL VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/11133 | Karar tarihi: 19.04.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/11133

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYŞE YEŞİL VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/11133)

Karar Tarihi: 19/4/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Kadir ÖZKAYA

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucular : 1. Ayşe YEŞİL

2. Ramazan KARUL

3. Naciye ABAY

4. Melahat DİKER

5. Şükriye PALABIYIK

6. Müzeher TULU

7. Hatice DİKER

Vekili : Av. Fatih ABAY

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; kamu kurum ve kuruluşları aleyhine verilmiş, ekonomik değere ilişkin ve icra edilebilir bir yargı kararının uzun süre icra edilmemesi ve mahkemece hükmedilen tazminata kesinleşme tarihinden itibaren kamu alacaklarına uygulanan en yüksek faiz oranının işletilmemesi nedenleriyle adil yargılanma hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 3/7/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucular tarafından 30/12/2010 tarihinde Antalya 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde Antalya Büyükşehir Belediye Başkanlığı aleyhine açılan kamulaştırmasız el atma nedeniyle tazminat davasında 3/7/2012 tarihli karar ile 501.768 TL tazminatın dava tarihinden itibaren işletilecek yasal faizi ile birlikte davalı idareden alınarak başvuruculara ödenmesine hükmedilmiş, İlk Derece Mahkemesi kararı Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 11/12/2012 tarihli ilamı ile onanmış, karar düzeltme istemi de aynı Dairenin 30/4/2013 tarihli ilamı ile reddedilmiş ve yargılama süreci sona ermiştir.

9. Başvurucular yargı kararı uyarınca lehlerine hükmedilen tazminatın tahsili amacıyla Antalya 8. İcra Dairesinin E.2012/5533 sıra sayısına kayıtlı dosya ile icra takibi başlatmışlardır.

10. Başvurucular 21/12/2016 tarihinde ilgili idare ise 29/12/2016 tarihinde sundukları dilekçeler ile söz konusu borç kapsamında kısmi ödemeler yapılmakla birlikte borcun tamamının henüz ödenmediğini beyan etmişlerdir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

11. Mahkemenin 19/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Mahkemeye Erişim Hakkı ve Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

12. Başvurucular; ilgili idare aleyhine verilmiş, ekonomik değere ilişkin ve icra edilebilir yargı kararının uzun süre icra edilmemesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

14. Kamu kurum ve kuruluşları aleyhine verilmiş, icra edilebilir bir yargı kararının hiç icra edilmemesi ya da icrasının makul süre içinde yapılmaması, kararın verildiği yargılamada

sağlanmış olan mahkemeye erişim hakkı dâhil adil yargılanma hakkı güvencelerini anlamsız hâle getirir. Dolayısıyla böyle bir durum mahkemeye erişim hakkının ihlali sonucunu doğurur (Kenan Yıldırım ve Turan Yıldırım, B. No: 2013/711, 3/4/2014, §§ 37-54).

15. Öte yandan mahkeme kararına dayanan icra edilebilir bir alacak, mülkiyet hakkı kapsamında korunan ekonomik bir değer ifade eder. Kamu kurum ve kuruluşları aleyhine hükmedilmiş böyle bir alacağın hiç ödenmemesi ya da ödenmesinin uzun sürmesi suretiyle oluşan belirsizlik, mülkiyet hakkının ihlaline neden olur (Kenan Yıldırım ve Turan Yıldırım, §§ 55-75).

16. Bu durumda anılan ilkeler (§§ 14, 15) ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararları dikkate alındığında somut olayda yukarıda belirtilen nitelikteki yargı kararının üzerinden yaklaşık dört yıl geçmesine karşın kısmen icra edilmiş olması nedeniyle mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmalıdır.

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkı ile Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Hükmedilen Tazminata Uygulanacak Faiz Oranına İlişkin İddia

18. Başvurucular, lehlerine tazminata hükmeden mahkeme kararının kesinleştiğini, bu durumda ödeme tarihine kadar söz konusu tazminata kamu alacaklarına uygulanan en yüksek faiz oranı işletilerek ödeme yapılması gerektiğini belirterek, mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

19. Anayasa Mahkemesince başvurucunun şikâyetine benzer şikâyetlerin yer aldığı bireysel başvuru dosyalarında yapılan incelemelerde, Mahkeme kararlarının kesinleşmesinden itibaren hükmedilen tazminat bedellerine kamu alacakları için öngörülen en yüksek faiz oranının uygulanması gereğinin Yargıtayca 2011 yılından bu yana kabul edildiği ancak başvuruculaın bu konudaki taleplerini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve adli mercilere usulüne uygun olarak iletmesi ve bu konuda sahip oldukları bilgi ve kanıtlarını zamanında bu makamlara sunmaları gerektiği aksi hâlde şikâyetin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez bulunacağı hüküm altına alınmıştır (Nejat Sakaoğlu, B. No:2013/9403, 14/10/2015, §§ 22-34; Nejdet Sakaoğlu ve diğerleri, B. No: 2013/9404, 18/11/2015, §§ 30-42).

20. Somut olayda başvurucular, icra takibi sürecinde alacaklarına, mahkeme kararının kesinleşmesinden itibaren kamu alacaklarına öngörülen en yüksek faizin uygulanması yönünde talepte bulunduklarına, taleplerinin reddedildiğine ya da bu konuda bir uyuşmazlık çıkartıp bunu mahkemeler önüne taşıdıklarına dair Anayasa Mahkemesine herhangi bir açıklamada bulunmamışlardır. Oysa başvuruculaın-Yargıtayın 2011 yılından itibaren değişen içtihadı gözönüne alındığında- bireysel başvuruya konu ettikleri bu şikâyetlerini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve adli mercilere usulüne uygun olarak iletmeleri, bu konuda sahip oldukları bilgi ve kanıtları zamanında bu makamlara sunmaları gerekmektedir.

21. Açıklanan gerekçeyle somut başvuruda Anayasa Mahkemesi içtihadından ayrılmayı gerektirecek bir sebep görülmediğinden, başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

22. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir..."

23. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

24. Somut olayda mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

25. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara ayrı ayrı net 9.600 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

26. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müşterek olarak ödenmesine karar verilmesi gerekir.

27. Ayrıca yargı kararının mümkün olan en kısa sürede icra edilmesi ve böylece hukuk devleti ilkesi ile adalete olan güvenin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi için ihlal kararının bir örneğinin ilgili idareye gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlali iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Hükmedilen tazminata uygulanacak faiz oranına ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkı ile Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara ayrı ayrı net 9.600 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Antalya Büyükşehir Belediye Başkanlığına GÖNDERİLMESİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HALİL İBRAHİM KÖKTEPE

B. No: 2014/12521 | Karar tarihi: 19.04.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/12521

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HALİL İBRAHİM KÖKTEPE BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/12521)

Karar Tarihi: 19/4/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Kadir ÖZKAYA

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Özgür DUMAN

Başvurucu : Halil İbrahim KÖKTEPE

Vekili : Av. Mustafa ÖZTOK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, orman olduğu gerekçesiyle tapu kaydının iptal edilmesi üzerine yapılan başvuru sonrası Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) tarafından verilen ihlal kararıyla tazminata hükmedilmesine rağmen derece mahkemesince yargılamanın yenilenmesine karar verilmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 18/7/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

A. Tapu Kaydının Edinilmesi Süreci

7. Toprak Tevzi Komisyonunun 15/6/1952 tarihli kararıyla, Çanakkale ili Merkez ilçesine bağlı Sarıcaeli köyünde bulunan 21.200 m2 yüzölçümlü 745 parsel sayılı taşınmazın köylülerin toprak edinmelerinin sağlanması kapsamında satışına karar verilmiştir. Bu karar doğrultusunda Maliye Hazinesince 30/1/1953 tarihinde, bu taşınmaz bir özel hukuk kişisine satılarak tarla vasfıyla satın alan kişi adına tapuda tescil edilmiştir.

8. Söz konusu taşınmaz, 1953 ile 1993 yılları arasında dört kez el değiştirmiştir. Başvurucu, bu taşınmazı 1993 yılında tapuda son malikinden satın almış; taşınmaz tarla nitelikli olarak başvurucu adına tapuya tescil edilmiştir.

B. Orman Kadastrosu Süreci

9. Anılan köyün bulunduğu yörede 1990 yılında yapılan orman kadastrosu çalışmalarında uyuşmazlık konusu taşınmaz kısmen orman sınırları içinde bırakılmıştır. Orman Kadastro Komisyonunca yapılan sınırlandırma ve tespitler ilan edilmiş ancak taşınmazın tapu kaydına, bu taşınmazın kısmen orman sınırları içinde kaldığına dair herhangi bir şerh konulmamıştır.

10. Başvurucu, orman tahdit işlemine karşı Orman Genel Müdürlüğü aleyhine 17/7/1996 tarihinde Çanakkale 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde dava açmıştır. Başvurucu dava dilekçesinde, Orman Kadastro Komisyonu tarafından gerçekleştirilen işlemin hatalı olduğunu iddia etmiştir.

11. Mahkeme 16/11/2000 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Kararda, uyuşmazlık konusu taşınmazın kısmen orman alanı içinde yer aldığı yönündeki bilirkişi raporuna itibar edilmiş ve orman arazisi niteliği taşıyan alanların edinilmesinin mümkün olmadığı belirtilmiştir.

12. Başvurucunun temyiz ettiği karar, Yargıtay 20. Hukuk Dairesinin 29/1/2004 tarihli ilamıyla onanmıştır. Başvurucunun karar düzeltme istemi de aynı Dairenin 2/7/2004 tarihli ilamıyla reddedilmiştir.

C. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Süreci

13. Başvurucu 17/10/2003 tarihinde mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiği iddiasıyla AİHM'e bireysel başvuruda bulunmuştur.

14. AİHM, 22/7/2008 tarihinde adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle kabul edilemez olduğuna; mülkiyet hakkına ilişkin iddianın ise kabul edilebilir olduğuna karar vermiştir. Kararda, Derece Mahkemelerinin anayasal gerekçelerle başvurucunun mülkünün bir bölümüne tahdit getirdiği, bu mahrumiyetin doğanın ve çevrenin korunması şeklindeki kamu yararına dayalı meşru bir amacının bulunduğu, dolayısıyla hukuka aykırı ve keyfî hiçbir işlem bulunmadığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte AİHM, başvurucunun taşınmazı 1993 yılında iyi niyetle edindiğini vurgulamıştır. Başvurucunun taşınmazı satın aldığı tarihteki tapu kaydında bu taşınmazın orman olduğuna dair sınırlayıcı bir şerh de bulunmamaktadır. Mülkiyet hakkına yapılan bu müdahaleye karşın iç hukukta etkin bir tazminat yolunun ise mevcut olmadığı kararda özellikle belirtilmiştir. AİHM, başvurucunun mülkiyet hakkından yararlanmasının engellendiği hâlde bir tazminat ödenmemiş olması nedeniyle kamu yararı ile başvurucunun

mülkiyet hakkının korunmasının gereklilikleri arasındaki adil dengenin bozulduğu sonucuna varmıştır. Bu doğrultuda başvurucunun şahsi olarak olağan dışı ve aşırı bir yüke katlanmış olduğu kanaatiyle başvurucunun mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir. Aynı kararda, giderim yönünden ise dostane çözüm yoluyla uzlaşma ihtimalinin bulunması nedeniyle taraflara altı ay süre tanındığı belirtilmiştir (Köktepe/Türkiye, B. No: 35785/03, 22/7/2008).

15. AİHM'in 13/10/2009 tarihli adil giderime ilişkin kararında ise başvurucu ile Hükûmetin görüşlerini sunduğu ancak tarafların dostane çözüm imkânı sağlayan bir sonuca varamadıkları tespit edilmiştir. Başvurucu, taşınmazın değeri olarak 1.761.230 euro ve on yıl boyunca taşınmazı kullanamadığı gerekçesiyle 352.246 euro maddi tazminat talebinde bulunmuştur. Başvurucu ayrıca 10.000 euro manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Hükûmet ise taleplerin aşırı ve dayanaktan yoksun olduğunu, ayrıca taşınmazın kısmen orman alanı içinde bırakıldığını savunmuştur. AİHM öncelikle ihlal kararıyla, mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin hukuki olup kamu yararına dayalı meşru bir amacı içerdiğini tespit ettiğini belirtmiştir.

16. AİHM, ihlalin tespit edildiği bir başvuruda taraf devletin ihlali gidermek ve ihlalden önceki duruma mümkün olduğunca dönülmesini sağlayacak şekilde ihlalin sonuçlarını ortadan kaldırmak yükümlüğünün bulunduğu yönündeki temel kuralı hatırlatmıştır. Buna göre kural olarak, ihlalin doğası bir "eski hâle getirme" (restitutio in integrum) için müsaitse bunu yerine getirmek taraf devletin yükümlülüğüdür. AİHM, somut başvuruda verilen ihlal kararı doğrultusunda başvurucunun zarara uğradığını kabul etmektedir. Buna karşın AİHM, mevcut başvuruda tespit edilen ihlalin niteliğinin "eski hâle getirme"nin benimsenmesine müsait olmayıp ileri sürülen zararın ancak tazminat yoluyla gideriminin mümkün olduğunu kabul etmiştir (Köktepe/Türkiye [adil giderim], B. No: 35785/03, 13/10/2009, § 12). Kararda, başvurunun koşullarının belirgin bir maddi tazminata hükmetmeye elverişli olmadığı belirtilmiştir. AİHM'e göre Derece Mahkemelerinin kararlarından taşınmazın hangi bölümlerinin tam olarak orman tahdit sınırları içinde olduğu anlaşılamamaktadır. Taraflar da bu konuya açıklık getirememişler, tahdidin söz konusu taşınmaz üzerinde hangi ölçüde değer kaybına yol açtığı taraflarca açık olarak ortaya konulamamıştır. Öte yandan AİHM, başvurucunun tapu kaydının iptalini öngören yargılamanın sürdüğüne ve bu sürecin akıbetinin ise henüz belirli olmadığına dikkat çekmiştir. Bu gerekçelerle AİHM, başvurucunun belirli ölçüde maddi ve manevi zarara uğradığını kabul ederek 100.000 euro maddi tazminat ödenmesine; diğer taleplerin ise reddine karar vermiştir(Köktepe/Türkiye[adil giderim], §§ 14, 15).

D. Tapu Kaydının İptal Edilmesi Süreci

17. Orman Genel Müdürlüğü tarafından 28/9/2007 tarihinde, söz konusu taşınmazın tapu kaydının iptali ile orman nitelikli olarak Hazine adına tescil edilmesi istemiyle başvurucu aleyhine Çanakkale 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde tapu iptali ve tescil davası açılmıştır. Mahkeme 17/12/2008 tarihinde davanın kabulüne ve dava konusu taşınmazın kadastro uzmanı teknik bilirkişinin raporunda (B1) ve (B2) ile işaretli 14.290 m2 ve 770 m2 yüzölçümlü bölümlerinin başvurucu adına olan tapu kaydının iptali ile orman nitelikli olarak Hazine adına tapuya tesciline karar vermiştir.

18. Başvurucu, kararı temyiz etmiş; Yargıtay 20. Hukuk Dairesinin 9/11/2009 tarihli ilamıyla hüküm onanmıştır. Başvurucunun karar düzeltme istemi de aynı Dairenin 30/9/2010 tarihli ilamıyla reddedilmiştir.

E. Yargılamanın Yenilenmesi Süreci

19. Başvurucu; AİHM tarafından verilen ihlal kararına dayalı olarak 16/10/2009 tarihinde, Çanakkale 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.1996/527 sayılı dosyasında görülen orman tahdidine itiraza ilişkin yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunmuştur.

20. Mahkeme 21/12/2010 tarihinde yargılamanın yenilenmesi talebini reddetmiştir. Kararın gerekçesinde, AİHM tarafından verilen ihlal kararının uyuşmazlık konusu taşınmazın orman tahdidi içine alınan kısmının orman olmadığı yönünde bir sonuç içermediği vurgulanmıştır. Mahkeme, AİHM'in başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kamu yararına dayalı meşru bir amacı içerdiğini ve hukuki olduğunu kabul ettiğini ancak tazminat ödenmemesinin müdahalenin ölçülü olmadığı sonucuna yol açtığını belirtmiştir. Mahkeme ayrıca, adil dengenin bozulması sonucuna ulaşılması nedeniyle AİHM tarafından tazminata hükmedilmiş olduğunu da belirtmiştir.

21. Başvurucunun temyiz ettiği karar, Yargıtay 20. Hukuk Dairesinin 8/5/2012 tarihli ilamıyla onanmıştır. Başvurucunun karar düzeltme istemi ise aynı Dairenin 31/3/2014 tarihli ilamıyla reddedilmiştir. Karar düzeltmenin reddine ilişkin ilamda, AİHM tarafından ihlal kararı verilmesinin kanuna göre yargılamanın yenilenmesi sebebi olduğu kabul edilmekle birlikte dava konusu taşınmaz bölümünün orman olduğundan eski hâle iadenin mümkün olamayacağı belirtilmiştir.

22. Başvurucu 18/7/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. Mevzuat Hükümleri

23. 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun "Tescil" kenar başlıklı 705. maddesi şöyledir:

"Taşınmaz mülkiyetinin kazanılması, tescille olur.

Miras, mahkeme kararı, cebrî icra, işgal, kamulaştırma hâlleri ile kanunda öngörülen diğer hâllerde, mülkiyet tescilden önce kazanılır. Ancak, bu hâllerde malikin tasarruf işlemleri yapabilmesi, mülkiyetin tapu kütüğüne tescil edilmiş olmasına bağlıdır."

24. 4721 sayılı Kanun'un "Sahipsiz yerler ve yararı kamuya ait mallar" kenar başlıklı 715. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Sahipsiz yerler ile yararı kamuya ait mallar, Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır."

25. 21/6/1987 tarihli ve 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun "Kamu malları" kenar başlıklı 16. maddesi şöyledir:

"Kamunun ortak kullanılmasına veya bir kamu hizmetinin görülmesine ayrılan yerlerle Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan sahipsiz yerlerden:

...

D) Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan ormanlar, bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde, özel kanunları hükümlerine tabidir.

..."

26. 4721 sayılı Kanun'un "Sorumluluk" kenar başlıklı 1007. maddesi şöyledir:

"Tapu sicilinin tutulmasından doğan bütün zararlardan Devlet sorumludur.

Devlet, zararın doğmasında kusuru bulunan görevlilere rücu eder.

Devletin sorumluluğuna ilişkin davalar, tapu sicilinin bulunduğu yer mahkemesinde görülür."

27. 3402 sayılı Kanun'un "Hazine adına tespit" kenar başlıklı 18. maddesinin ikinci fıkrası şöyledir:

"Orta malları, hizmet malları, ormanlar ve Devletin hüküm ve tasarrufu altında olup da bir kamu hizmetine tahsis edilen yerler ile kanunları uyarınca Devlete kalan taşınmaz mallar, tapuda kayıtlı olsun olmasın kazandırıcı zamanaşımı yolu ile iktisap edilemez."

28. 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 7. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"(Değişik birinci fıkra: 5/11/2003-4999/3 md.) Devlet ormanları ile evvelce sınırlaması yapılmış olup da sınırlandırma sırasında orman olduğu halde orman sınırları dışında kalmış ormanların, hükmî şahsiyeti haiz amme müesseselerine ait ormanların, hususi ormanların, orman kadastrosu ve bu ormanların içinde ve bitişiğinde bulunan her çeşit taşınmaz malların ormanlarla müşterek sınırlarının tayini ve tespiti ile 2 nci madde uygulamaları ile ilgili olarak kadastrosu kesinleşmiş yerlerde tespit edilen fennî hataların düzeltilmesi işleri orman kadastro komisyonları tarafından yapılır.(Ek cümle: 15/1/2009-5831/2 md.) Ancak, henüz orman kadastrosuna başlanılmamış yerlerde, 3402 sayılı Kadastro Kanunu hükümlerine göre belirlenen orman sınırı, orman kadastro komisyonunca belirlenen orman sınırı niteliğini kazanır."

29. 6831 sayılı Kanun'un 11. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir:

"(Değişik dördüncü fıkra: 26/2/2014-6527/1 md.) Kadastrosu yapılıp kesinleşen Devlete ait ormanlar orman vasfı ile, 2 nci maddeye göre orman sınırları dışına çıkarılan yerler ise kaydında belirtme yapılarak hâlihazır vasfı ile; kesinleşme tarihleri tescil tarihi olarak gösterilmek suretiyle, en geç üç ay içinde hiçbir harç ve bedel alınmaksızın Hazine adına tapu kütüklerine kaydedilir."

30. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun "Yargılamanın iadesi sebepleri" kenar başlıklı 375. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Aşağıdaki sebeplere dayanılarak yargılamanın iadesi talep edilebilir:

...

i) Kararın, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlali suretiyle verildiğinin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması."

2. Yargısal İçtihatlar

31. 4721 sayılı Kanun'un 1007. maddesiyle tapu sicilinin tutulmasından doğan bütün zararlardan devletin sorumlu olduğu, devletin zararın doğmasında kusuru bulunan görevlilere rücu edebileceği hüküm altına alınmıştır. Öncesinde Yargıtay, bu maddenin sadece tapu sicilinde yapılan hataları kapsadığı ancak tapu sicili oluşturulurken yani kadastro çalışmalarından kaynaklanan hataların bu madde kapsamında

değerlendirilemeyeceği yönünde kararlar vermiştir (Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 26/11/1980 tarihli ve E.1980/4-624, K.2478 ile Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin 20/11/2007 tarihli ve E.2006/12957, K.2007/14557 sayılı kararları).

32. Bununla birlikte AİHM tarafından verilen çok sayıda ihlal kararından sonra Yargıtay içtihat değişikliğine giderek kadastro sırasında yapılan hataların 4721 sayılı Kanun'un 1007. maddesi kapsamında devletin sorumluluğu altında olduğuna ve tazminat ödenmesi gerektiğine dair kararlar vermiştir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu ilk defa 18/11/2009 tarihli ve E.2009/4-383, K.2009/517 sayılı ilamıyla içtihat değişikliğine gitmiştir. Bu ilamın ilgili kısımları şöyledir:

"Tapu işlemleri kadastro tespiti işlemlerinden başlayarak birbirini takip eden işlemler olduğundan ve tapu kütüğünün oluşumu aşamasındaki kadastro işlemleri ile tapu işlemleri bir bütün oluşturduğundan bu kayıtlarda yapılan hatalardan 4721 sayılı Kanun'un 1007. maddesine göre devletin sorumlu olduğunun kabulü gerekir. Burada devletin sorumluluğu kusursuz sorumluluktur. Kusursuz sorumluluk tapu siciline bağlı çıkarların ve ayni hakların yanlış tescili sonucu değişmesi ya da yitirilmesi ile bu haklardan yoksun kalınması temeline dayanır. Çünkü sicillerin doğru tutulmasını üstlenen ve taahhüt eden Devlet, gerçeğe aykırı ve dayanaksız kayıtlardan doğan zararları da ödemekle yükümlüdür."

33. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 16/6/2010 tarihli ve E.2010/4-349, K.2010/318 sayılı kararı da benzer yöndedir. Yargıtaya göre kadastrodan kaynaklanan hatalar nedeniyle zarar görenler, 4721 sayılı Kanun'un 1007. maddesi gereğince zararlarının tazmini için 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Borçlar Kanunu'nun 146. maddesi gereğince on yıllık zamanaşımı süresi dolmadan Hazine aleyhine adli yargıda dava açabilirler (Yargıtay 20. Hukuk Dairesinin 18/12/2012 tarihli ve E.2012/7876, K.2012/14598 sayılı kararı).

34. Ayrıca Yargıtay, tapu kaydının iptali nedeniyle hükmedilecek tazminatın tapu sahibinin oluşan gerçek zararı neyse o miktarda olması gerektiğini ifade etmiştir. Gerçek zarar ise tapu kaydının iptali nedeniyle tapu malikinin mal varlığında meydana gelen azalmadır. Tazminat miktarı, zarar verici eylem gerçekleşmemiş olsa zarar görenin mal varlığı ne durumda olacak ise aynı durumun tesis edilebileceği miktarda olmalıdır. Tazminat miktarının belirlenmesinde öncelikli konu, tapusu iptal edilen gayrimenkulün niteliğinin ve değerinin belirlenmesi olup araştırma yöntemi taşınmazın arsa ya da arazi olmasına göre farklılık arz edecektir (Yargıtay 20. Hukuk Dairesinin 13/12/2011 tarihli ve E.2011/8798, K.2011/14624 sayılı kararı).

B. Uluslararası Hukuk

35. AİHM, mülkün gerçek değerine göre makul kabul edilebilecek bir tazminat ödemeden mülkiyetten yoksun bırakmanın Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (Sözleşme) ek (1) No.'lu Protokol'ün 1. maddesikapsamında aşırı bir yük oluşturduğunu ve hiç tazminat ödenmeden mahrum bırakmanın ancak istisnai durumlarla haklı bulunabileceğini belirtmektedir (Nastou/Yunanistan (No:2), B. No: 16163/02, 15/7/2005, § 33; Jahn ve diğerleri/Almanya [BD], B. No: 46720/99, 72203/01, 72252/01, 30/6/2005, § 116). AİHM'e göre bir taşınmazın orman veya kıyı kenar çizgisi ya da başka bir kamu alanında olduğu gerekçesiyle tapusunun iptal edilmesi, hukuken öngörülebilir olup kamu alanlarının korunmasına yönelik kamu yararına dayalı meşru bir amaç da içermektedir. Ancak AİHM, kadastrodan kaynaklanan mülkiyet tespitine ilişkin hukuki hatalar nedeniyle tapuların iptal edilerek kişilerin mülkiyetlerinden yoksun bırakıldıkları başvurular bakımından istikrarlı olarak hiçbir tazminat ödenmemesini haklı gösterecek herhangi bir istisnai durum da bulunmadığı hâlde

bir tazminat ödenmeksizin bireylerin tapu kayıtlarının iptal edilmesi şeklindeki mülkiyetten yoksun bırakmaya yol açan müdahalenin kamunun yararı ile bireylerin hakları arasında olması gereken adil dengeyi bozduğu ve bu müdahalelerin başvurucuları aşırı bir yük altına soktuğu kanaatine vararak başvurucuların mülkiyet haklarının ihlal edildiğine karar vermiştir (N.A. ve diğerleri/Türkiye, B. No: 37451/97, 11/1/2005, §§ 36-43; Turgut ve diğerleri/Türkiye, B. No: 1411/03, 8/7/2008, §§ 86-93; Rimer ve diğerleri/Türkiye, B. No: 18257/04, 10/3/2009, §§ 34-41).

36. AİHM'in ihlal kararlarında, belirtilen “adil denge” nin bozulmasının temelini başvuruculara hiç tazminat ödenmemesi oluşturmaktadır. Yargıtayın yukarıda değinilen içtihat değişikliğinden (bkz. §§ 32) sonra AİHM, bireylerin tazminat ödenmeksizin taşınmazının elinden alınması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiaları bakımından Yargıtayın yeni içtihatlarına işaret etmiştir. AİHM, Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun AİHM'in bu konudaki ihlal kararlarına dayanarak tapudaki yanlış kayıtlardan kaynaklanan ayni hak ya da menfaatleri kaybolmuş ya da kısıtlanmış olanların tapu kayıtlarındaki düzensizliklerden dolayı devleti sorumlu tutabileceğine hükmettiğini, tazminat miktarının söz konusu arazinin kullanılma şekli, niteliği ve değeri temelinde muhtemel getirisi ve emsal değerlerin dikkate alınarak değerlendirme yapılması gerektiğine dikkat çektiğini, bu başvuru yolunun düzenli olarak kullanılmakta olduğunu, ulusal mahkemelerin AİHM'in içtihatlarını ve Sözleşme'ye ek (1) No.'lu Protokol'ün 1. maddesine dayanarak ilgili mevzuat hükümlerini uyguladıklarını, başvurucunun tapu belgesinin iptali yönündeki kararın kesinleşmesinden itibaren on yıl içinde tazminat talebinde bulunabileceğini belirterek iç hukuk yollarının tüketilmediği gerekçesiyle başvurunun kabul edilemez olduğuna hükmetmiştir (Mehmet Altunay/Türkiye (k.k.), B. No: 42936/07, 17/4/2012; Arıoğlu ve diğerleri/Türkiye (k.k.), B. No: 11166/05, 6/11/2012; Osman Yaşar Dişlioğlu ve diğerleri/Türkiye (k.k.), B. No: 39149/04, 11/12/2012).

37. Bununla birlikte her somut olayın kendine özgü koşulları mevcut olup bu nedenle her başvurunun başvuru tarihindeki duruma göre karara bağlanması gerektiği de kuşkusuzdur. Nitekim AİHM, söz konusu içtihat değişikliğinin orman ve kıyı alanlarında kalan taşınmazlar ile ilgili olup her somut olay bakımından kıyaslanabilecek bir durumda bulunan ve söz konusu başvuru yolunun başarıyla kullanıldığı emsal bir içtihadın gösterilmesi gerektiğini ifade etmiş; ayrıca başvuruya konu nihai karardan sonra söz konusu içtihat değişikliğinin meydana geldiği durumlarda kabul edilemezlik itirazlarını reddetmiştir (Dürrü Mazhar Çevik ve Asuman Münire Çevik Dağdelen/Türkiye, B. No: 2705/05, 14/4/2015, §§ 21-30).

38. Öte yandan AİHM, ihlalin tespit edildiği bir başvuruda taraf devletin ihlali gidermek ve ihlalden önceki duruma mümkün olduğunca dönülmesini sağlayacak sekilde ihlalin sonuçlarını ortadan kaldırmak yükümlüğünün bulunduğunu hatırlatmaktadır (Iatridis/Yunanistan [adil giderim] [BD], B. No: 31107/96, 19/10/2000, § 32). AİHM'e göre ihlalin doğası eski hâle getirmeye (restitutio in integrum) müsaitse bunu yerine getirmek görevi taraf devlete düşmektedir (Iatridis/Yunanistan, § 33). Dolayısıyla AİHM kimi durumlarda, tespit edilen ihlalin niteliği itibarıyla eski hâle getirmenin benimsenmesinin müsait olamayabileceğine dikkati çekmektedir (Beyeler/İtalya [adil giderim], B. No: 33202/96, 28/5/2002; Eski Yunan Kralı ve diğerleri/Yunanistan [adil giderim] B. No: 25701/94, 28/11/2002). İç hukukun ihlalin sonuçlarını ortadan kaldırmaya olanak tanımaması ve/veya ancak kısmen giderebilmesi durumunda AİHM, Sözleşme'nin 41. maddesi gereğince mağdura uygun göreceği bir telafiyi sağlama yetkisinin bulunduğunu kabul etmektedir (Brumarescu/Romanya [adil giderim] [BD], B. No: 28342/95, 23/1/2001, §

20).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

39. Mahkemenin 19/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Yargılamanın Yenilenmesi Talebinin Reddedilerek Taşınmazın İade Edilmemesi Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

40. Başvurucu; satın aldığı taşınmazının orman tahdit sınırları içine alınması nedeniyle yaptığı başvuru üzerine AİHM tarafından verilen ihlal kararına rağmen yargılamanın yenilenmesi talebinin Derece Mahkemelerince reddedildiğini belirtmiştir. Başvurucuya göre AİHM tarafından hükmedilen tazminat, yargılamanın yenilenmesi sonucu verilecek kararda gözönüne alınacak unsurlardan olup tazminata hükmedilmesi yargılamanın yenilenmesi talebinin reddini gerektirmemektedir. Başvurucu, AİHM tarafından verilen ihlal kararı gözetilerek yargılamanın yenilenmesi ve satın aldığı taşınmazın kendisine iade edilmesi gerektiği hâlde bu talebinin reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca Derece Mahkemeleri kararlarının gerekçelerinin çok yetersiz olduğunu belirterek gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini de ileri sürmektedir.

41. İddianın değerlendirilmesine dayanak alınacak Anayasa'nın 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

42. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi tayin eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucu; gerekçeli karar hakkının da ihlal edildiğini ileri sürmekte ise de taşınmazının orman sınırları içine alınması nedeniyle açtığı ve aleyhine sonuçlanan davaya yönelik olarak yargılamanın yenilenmesi koşullarının değerlendirilmesine ilişkin bu şikâyetinin de mülkiyet hakkı kapsamında incelenmesi uygun görülmüştür.

43. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Bu bağlamda başvurucunun ihlal iddialarını kanıtlayamadığı, temel haklara yönelik bir müdahalenin olmadığı veya müdahalenin meşru olduğu açık olan başvurular ile karmaşık veya zorlama şikâyetlerden ibaret başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilebilir (Hikmet Balabanoğlu, B. No: 2012/1334, 17/9/2013, § 24).

44. Anayasa'nın 35. maddesinde herkesin mülkiyet hakkına sahip olduğu, bu hakkın ancak kamu yararı amacıyla kanunla sınırlanabileceği, mülkiyet hakkının kullanılmasının toplum yararına aykırı olamayacağı hükme bağlanmıştır. Mülkiyet hakkı, kişiye -başkasının hakkına zarar vermemek ve yasaların koyduğu sınırlamalara uymak koşuluyla- sahibi olduğu şeyi dilediği gibi kullanma ve tasarruf etme, onun ürünlerinden yararlanma olanağı verir (AYM, E.2011/58, K.2012/70, 17/5/2012).

45. Mülkiyet hakkı, mutlak bir hak olmayıp kamu yararı amacıyla sınırlandırılabilir; bu sınırlandırmanın da ölçülü ve orantılı olması gerekir. Devletin hüküm ve tasarrufu altında

olan malların korunması amacıyla mülkiyet hakkına müdahale edilmesi meşru olmakla birlikte bu kamusal külfetin tamamının mülk sahiplerine yüklenemeyeceği ve kanun koyucunun buna uygun çözüm yolları bulması gerekeceği açıktır (AYM, E.2009/31, K.2011/77, 12/5/2011).

46. Başvuru konusu olayda, 1990 yılında yapılan orman kadastro çalışmaları sırasında uyuşmazlık konusu taşınmaz, orman sınırları içine alınmış ancak tapu kaydına bu yönde bir kısıtlayıcı şerh konulmadığı anlaşılan söz konusu taşınmazı başvurucu, 1993 yılında tapuda satın almıştır. Başvurucu, orman sınırları içine alındığından tapulu taşınmazını kullanamadığı ve gelir kaybına uğradığı gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürerek AİHM'e başvuruda bulunmuştur. Başvuruyu inceleyen AİHM, 22/7/2008 tarihinde -taşınmazın orman sınırlarına alınmakla birlikte- tazminat ödenmemesinin adil dengeyi bozduğu, başvurucuya aşırı ve olağandışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlaline karar vermiştir (bkz. § 14). AİHM, 13/10/2009 tarihinde de tarafların dostane çözüm için uzlaşamadıklarını tespit ederek başvurucu lehine 100.000 euro tazminat ödenmesine karar vermiştir (bkz. §§ 15, 16).

47. Başvurucu, AİHM tarafından verilen söz konusu ihlal kararı nedeniyle yargılamanın yenilenmesini talep etmiş; Derece Mahkemeleri ise yargılamanın yenilenmesi koşullarının gerçekleşmediğini belirterek bu talebin reddine karar vermiştir. Başvurucuya göre 6100 sayılı Kanun'un 375. maddesinin (1) numaralı fıkrasındaki hüküm dikkate alındığında AİHM tarafından ihlal kararı verilmiş olması, yargılamanın yenilenmesini gerektirmektedir. Gerçekten de anılan kanun hükmünde, yargısal bir kararın Sözleşme veya eki protokollerin ihlali suretiyle verildiğinin AİHM tarafından tespit edilmiş olması durumu, yargılamanın yenilenmesi sebeplerinden biri olarak gösterilmiştir. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğinin AİHM tarafından tespit edilmesi durumunda ilke olarak "eski hâle getirme" (restitutio in integrum) yolu tercih edilmektedir. Buna karşın AİHM, ihlalin doğası ve niteliği gereği her durumda "eski hâle getirme" yolunun mümkün olamayabileceğini kabul etmektedir (bkz. § 38). Nitekim somut olayda da AİHM, başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin hukuki ve kamu yararına dayalı meşru bir amacı olduğunu kabul etmiş; başvurucuya tazminat ödenmemesi nedeniyle müdahalenin ölçüsüz olduğuna karar vermiştir. Kararda, uyuşmazlık konusu taşınmazın orman sınırları içine alınmasının çevrenin ve doğanın korunması bakımından taşıdığı öneme vurgu yapılmıştır. Adil giderime ilişkin kararda da ihlalin niteliği gereği eski hâle getirme ilkesinin somut olayda uygulanamayacağı açık olarak belirtilmiştir. Diğer bir deyişle orman olduğu belirlenen bir taşınmazın yeniden başvurucu adına tapuya tescil edilmesi mümkün görülmemiştir. Zaten AİHM tarafından verilen ihlal kararı da taşınmazın orman olduğunun tespiti ile ilgili olmayıp tapuya güvenerek taşınmazı satın alan başvurucuya tazminat ödenmemesine dayanmaktadır. Dolayısıyla eski hâle getirme ilkesinin somut olayda geçerli olamayacağını kabul eden AİHM, başvurucunun mülkiyet hakkına getirilen sınırlamayı gözeterek ve eldeki verilere dayalı olarak tazminat ödenmesine karar vermiştir.

48. Somut olayda başvurucu, yargılamanın yenilenmesi talebinin Derece Mahkemelerince yeterli bir biçimde tartışılmadığını ileri sürmekte ise de Çanakkale 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin 21/12/2010 tarihli kararında bu hususun ayrıntılı olarak tartışıldığı görülmektedir. Nitekim Mahkeme, tarafların yargılamanın yenilenmesine ilişkin delillerini ve itirazlarını tartışarak AİHM tarafından verilen ihlal kararının niteliği gereği yargılamanın yenilenmesi koşullarının oluşmadığı sonucuna varmıştır. Kararda, AİHM'in kararının uyuşmazlık konusu taşınmazın orman olarak iadesini içermediğine değinilmiştir. Dolayısıyla

yapılan açık yargılama sonunda tarafların davanın sonucuna etkili olabilecek tüm iddia ve savunmaları tartışılarak verilen kararda hükme ulaşılması için yeterli gerekçe bulunduğu anlaşılmaktadır. Kanun yolu incelemesi sonucunda verilen kararın gösterilen gerekçe ve karar sonucunu uygun bulduğu dikkate alındığında gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğinden bahsedilemez. Kaldı ki Yargıtayın onama ve karar düzeltme talebinin reddine ilişkin ilamlarında da başvurucunun iddia ve itirazlarının ayrıca tartışılmış olduğugörülmektedir.

49.Sonuç olarak başvurucunun yargılamanın yenilenerek taşınmazın iade edilmesi talebine ilişkin olarak orman olduğu belirlenen uyuşmazlık konusu taşınmazın eski hâle getirme ilkesi uygulanarak iadesinin söz konusu olamayacağı AİHM tarafından da kabul edilmiştir. Nitekim Derece Mahkemeleri de bu tespitten hareketle başvurucunun yargılamanın yenilenmesi talebini reddetmişlerdir. Dolayısıyla başvurucunun yargılamanın yenilenmesi talebinin reddine karar verilmek suretiyle taşınmazın iade edilmemesi şikâyeti yönünden mülkiyet hakkına yönelik bir ihlalin olmadığı açıktır.

50. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Tapunun İptal Edilmesi Sonucu Oluşan Zararının Tamamının Karşılanmaması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

51. Başvurucu, satın aldığı taşınmazın orman sınırları içine alınması üzerine açtığı davada taşınmazı kullanmasının engellendiği için AİHM tarafından mülkiyet hakkının ihlaline ve tazminata hükmedildiğini ancak bu ihlal kararından sonra ayrıca söz konusu taşınmazın tapu kaydının da iptal edilmiş olduğunu ifade etmiştir. Başvurucuya göre AİHM tarafından hükmedilen tazminat tutarı, tapunun iptal edilmesi nedeniyle uğradığı zararı içermemektedir. Başvurucu sonuç olarak -tapusunun ihlal kararından sonra iptal edildiği gözetildiğinde- AİHM tarafından hükmedilen tazminat ile karşılanmayan zararının giderilmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

52. 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir."

53. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmak için ihlale neden olduğu iddia edilen işlem veya eylem için idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerekir.

54.Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının uyması gereken bir ilke olup bu ilkeye uygun davranılmadığı takdirde ortaya çıkan ihlale karşı öncelikle yetkili idari mercilere ve derece mahkemelerine başvurulmalıdır. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, ikincil nitelikte bir kanun yoludur. Temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle genel yargı mercilerinde, olağan kanun yolları ile çözüme kavuşturulması esastır. Bireysel başvuru yoluna, iddia edilen hak ihlallerinin bu olağan denetim mekanizması içinde giderilememesi durumunda başvurulabilir (Bayram Gök, B. No: 2012/946, 26/3/2013, §§ 17,18).

55. Somut olayda başvurucunun mülkiyet hakkının ihlaline karar veren AİHM, adil giderime ilişkin kararında uyuşmazlık konusu taşınmazın hangi bölümlerinin orman sınırlarına alındığının tam olarak belirli olmadığını açıklamıştır. Bununla birlikte başvurucunun tapulu taşınmazı ile ilgili getirilen sınırlama nedeniyle zarara uğradığını kabul eden AİHM; başvurucu aleyhine açılan tapu iptali ve tescil davasının devam ettiğine, bu yargılamanın akıbetinin ne olacağının ise henüz belli olmadığına vurgu yaparak tazminat tutarını belirlemiştir. Dolayısıyla başvurucunun satın aldığı taşınmazının orman sınırları içine alınması nedeniyle uğradığı zarara ilişkin şikâyeti yönünden AİHM tarafından mülkiyet hakkının ihlaline ve tazminata hükmedildiği anlaşılmaktadır. Başvurucu, AİHM tarafından hükmedilen tazminatın ödenmediği yönünde bir şikâyette bulunmamaktadır.

56. Ancak uyuşmazlık konusu taşınmazın tapu kaydı Orman Genel Müdürlüğü tarafından açılan tapu iptali ve tescil davası neticesinde AİHM tarafından verilen ihlal kararından sonra Çanakkale 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin 17/12/2008 tarihli kararı ile iptal edilmiştir. Bu karar, Yargıtay 20. Hukuk Dairesince 9/11/2009 tarihinde onanmış ve karar düzeltme isteminin reddedilmesi 30/9/2010 tarihinde kesinleşmiştir. Başvuru formunda, ihlal kararından sonra tapu kaydının Derece Mahkemelerince iptal edilmesinden de şikâyet edilmektedir.

57. Yargıtay, kadastro tespiti sonucu oluşan tapuların orman olduğu gerekçesiyle iptal edilmesi durumunda 4721 sayılı Kanun'un 1007. maddesine göre devletin sorumluluğu çerçevesinde gerçek zarar miktarı üzerinden tazminat ödenmesi gerektiğine karar vermiştir (bkz. §§ 32-34). Ayrıca Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 18/11/2009 ve 16/6/2010 tarihli devletin sorumluluğu kapsamında tazminat ödenmesine ilişkin söz konusu içtihat değişikliklerinin başvurucunun tapu kaydının iptaline ilişkin 30/9/2010 tarihli nihai karar tarihinden önce olduğu da görülmektedir.

58. Yukarıda yer verilen Kanun hükümleri ve Yargıtay içtihatları gözönünde bulundurulduğunda başvurucu, satın aldığı taşınmazın tapu kaydının iptali nedeniyle nihai kararın kesinleşmesi tarihinden itibaren on yıl içinde Hazine aleyhine adli yargıda tazminat davası açabilecektir (bkz. §§ 26, 32-34). Yargıtay içtihatlarında, tazminatın miktarının taşınmazın gerçek bedelinin esas alınarak belirleneceği kabul edilmektedir. Başvurucunun kamu yararı nedeniyle tapulu taşınmazına el konulması suretiyle mülkiyet hakkına yapılan müdahale, el konan taşınmazın gerçek bedeli esas alınarak ödenecek bir tazminatla başvurucular açısından dengelenebilecektir (Nazmiye Akman, B. No: 2013/1012, 16/4/2013, § 27). Nitekim AİHM de bu yolu makul bir başarı şansı sunabilecek ve bir çözüm sağlayabilecek nitelikte, kullanılabilir ve etkili bir iç hukuk yolu olarak kabul etmektedir (bkz. § 36).

59. Bu durumda başvurucunun satın aldığı taşınmazının orman sınırları içine alındığı şikâyeti üzerine AİHM'in mülkiyet hakkının ihlali nedeniyle tazminata karar verdiği görülmektedir. Başvurucunun bu tazminatın ödenmediğine yönelik bir şikâyeti de bulunmamaktadır.Başvurucunun tapusunun iptali nedeniyle AİHM'in adil giderim kararıyla belirlenen tazminattan daha yüksek miktarda bir zararı bulunduğu iddiası ise 4721 sayılı Kanun'un 1007. maddesi kapsamında açılabilecek bir tazminat davasında derece mahkemelerince tartışılabilecek bir husustur. Bu yol, Yargıtayın içtihat değişikliğinden sonra AİHM tarafından da etkili bir iç hukuk yolu olarak öngörülmektedir. Ancak başvurucu, böyle bir davayı açtığına ve bu dava sonucunda adil dengeyi sağlayabilecek bir tazminata hükmedilmediğine dair herhangi bir bilgi veya belge sunmamıştır. Etkin ve erişilebilir bir çözüm imkânı sunan anılan hukuk yoluna başvurmaksızın yapılan başvuruların incelenmesi,

bireysel başvuru yolunun ikincilliği ilkesi gereği mümkün değildir.

60. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun tapusunun iptal edilmesi neticesinde uğradığı zararının tam olarak karşılanmaması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Yargılamanın yenilenmesi talebinin reddedilerek taşınmazın iade edilmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın ilgili kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Tapunun iptal edilmesi sonucu oluşan zararın tamamının karşılanmaması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın ilgili kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 19/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MÜKERREM EROL

B. No: 2014/12595 | Karar tarihi: 19.04.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/12595

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MÜKERREM EROL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/12595)

Karar Tarihi: 19/4/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Kadir ÖZKAYA

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucu : Mükerrem EROL

Vekili : Av. Menderes DEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; İş Mahkemesinde görülen tazminat davasında bilirkişi raporu yönünden çelişki giderilmeden karar verildiği, Yargıtayca yeterli inceleme yapılmadığı, davanın reddinden dolayı yüksek miktarda vekâlet ücretine katlanmak zorunda kalındığı ve yargılamanın makul sürede sonuçlanmadığı nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 22/7/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte

yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu tarafından 9/10/2006 tarihinde Bakırköy 4. İş Mahkemesinde açılan tazminat davasında başvurucu; eşi Ömer Erol'un davalı M.Ü. Uluslararası Nakliyat San. Tic. Ltd. Şti.nde 2013 Aralık ayından itibaren şoför olarak çalışmaya başladığını, bu kapsamda iş amacıyla gittiği Romanya'nın Bükreş şehrinde meydana gelen trafik kazası sonrasında hayatını kaybettiğini, eşinin ölümünün ardından geriye mirasçısı olarak kendisi ve kızları K. ve Z.nin kaldığını belirterek fazlaya ilişkin haklarının saklı kalması kaydıyla kendisi için 1.000 TL, kızları K. ve Z. için ayrı ayrı 1.000 TL olmak üzere toplam 3.000 TL maddi tazminata; kendisi için 60.000 TL ve kızı K. için 40.000 TL manevi tazminata kaza tarihi olan 22/01/2005'ten itibaren işleyecek yasal faizi ile hükmedilmesini ve hükmedilecek bedelin davalı şirketten tahsil edilmesini talep etmiştir.

9. Yargılama sırasında 10/3/2010 tarihli duruşmada davalı taraf, uyuşmazlık konusu kaza nedeniyle Ömer Erol'un mirasçılarına Sosyal Güvenlik Kurumu'ndan (SGK) ödeme yapıldığını, bu ödemeyi SGK'nın kendisine rücu ettiğini, bununla ilgili Bakırköy 5. İş Mahkemesinin E. 2008/121 sıra sayısına kayıtlı dosyasında dava açıldığını ve bu dosyada alınan bilirkişi raporunda ölümde başvuruculaların murisinin %100 kusurlu olduğunun belirtildiğini ifade ederek Bakırköy 5. İş Mahkemesi dava dosyasının celbini talep etmiş, davayı gören Bakırköy 4. İş Mahkemesince söz konusu talep kabul edilerek anılan dosyanın celbine karar vermiştir.

10. Yargılamanın ilerleyen aşamalarında Bakırköy 5. İş Mahkemesi, dosya celbi talebine karşılık söz konusu dosyanın Yargıtayda incelemede olduğunu belirtmiş, bunun üzerine yargılamayı yürüten Bakırköy 4. İş Mahkemesi davalı vekilinden söz konusu dosyanın örneğinin sunulmasını istemiş, sunulan örnekler de başvurucuya iletilmiş ve başvurucunun örnekleri incelemesi sağlanmıştır.

11. Yargılama kapsamında İlk Derece Mahkemesince taraf tanıkları dinlenmiş, SGK'dan bilgi istenmiş, bilirkişi incelemesi yaptırılmıştır.

12. Başvurucu bilirkişi raporunun sunulmasının ardından Bakırköy 4. İş Mahkemesine sunduğu 27/6/2013 tarihli ıslah dilekçesi ile maddi ve manevi tazminat talep miktarlarını artırmıştır.

13. Toplanan delillerin değerlendirilmesi sonucunda Bakırköy 4. İş Mahkemesi 16/7/2013 tarihli kararı ile bilirkişi kusur raporuna göre Ömer Erol'un ölümü ile sonuçlanan kazada davalı şirketin%50, Ömer Erol'un %50 kusurlu olduğunun ifade edildiğini ancak aynı kazaya ilişkin Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı ile davalı M.Ü. Uluslararası Nakliyat San. Tic. Ltd. Şti.nin tarafı oldukları Bakırköy 5. İş Mahkemesinde görülen alacak davasında, Bakırköy 5. İş Mahkemesinin Yargıtay denetiminden de geçerek kesinleşen 15/4/2010 tarihli kararında açıklandığı üzere söz konusu kazada Ömer Erol'un kusur oranının %100 olduğunun anlaşıldığını belirterek davanın reddine ve başvurucu aleyhine 20.010,51 TL vekalet ücretine hükmetmiştir. Kararın ilgili kısımları şöyledir:

"...

Bakırköy 5. İş Mahkemesinin 2008/121 Esas 2010/421 Karar sayılı dosyası celp edilmiş incelenmesinde "davacınınSgk Başkanlığı, davalının M.Ünal Uluslar arası nakliyat san tic ltd şti,dava konusununrucuen alacak davası olduğu 15.04.2010tarihinde çıktığı kararınYargıtay 10 Hukuk dairesinin 2010/9488 esassayılı ilamı ile onandığı" görülmüştür.

Yargıtay 10. Hukuk Dairesinin denetiminden geçerek kesinleşen Bakırköy 5. İş Mahkemesinin 2008/121 Esas 2010/421 Karar sayılı dosyasında alınan kusur raporunda müteveffa Ömer Erol'un %100 oranında tam kusurlu olduğu belirtilmiştir.

Dolayısıyla kusur oranı Yargıtay incelemesinden geçerek kesinleşen Bakırköy 5. İş Mahkemesinin 2008/121 Esas sayılı dosyasında kesinleşmiştir. Mahkememiz dosyasında her ne kadar üçlü bilirkişi davalı işverenin %50 sigortalı Ömer Erol'un %50 kusurlu olduğunu belirtmişler ise de, Mahkememiz dosyasında kusur oranının değişmesini gerektirecek farklı bir delil dosyaya sunulmamış olup, Sosyal Sigortalar Kurumundan gelen rapor ekindeki fotokopi belgelerde "müteveffanın kaza sırasında%0,95 alkollü olduğu... Kamyonu sürerken alkol etkisinde olduğu, direksiyon hakimiyetin kaybettiği..."

belirtilmiştir.

İşverenin zarardan sorumlu tutulabilmesi için illiyet bağının gerçekleşmesi gerekir.

Somut olayda Yargıtay İncelemesinden geçerek kesinleşen Bakırköy 5. İş Mahkemesinin 2008/121 Esas sayılı dosyasındaki kusur raporuna göre iş kazası, davacıların murisinin %100 kusuru nedeniyle olduğundan, davalı işverenin kusuru bulunmadığından meydana gelen zarar ile işverenin eylemi arasında uygun illiyet bağ kesildiğinden davalı işverenin sorumluluğuna gidilemez. Bu nedenle davanın reddine dair aşağıdaki hüküm kurulmuştur.

...

Davalı vekille temsil edildiğinden karar tarihindeki AAÜT ne göre hesaplanan (18.690,51 TL nispi + 1.320 TL Maktu=) toplam 20.010,51 TLvekalet ücretinin davacı Mükerrem Erol'dan tahsili ile davalıya ödenmesine,

..."

14. İlk Derece Mahkemesinin kararı Yargıtay 21. Hukuk Dairesince 17/12/2013 tarihinde onanmış ve yargılama süreci sona ermiştir. İlamın ilgili kısımları şöyledir:

"...

Davacılar, murisinin iş kazası sonucu ölümünden doğan maddi ve manevi tazminatın ödetilmesinekarar verilmesini istemiştir.

Mahkeme ilamında belirtildiği şekilde, isteğinkısmenkabulüne karar vermiştir.

..."

15. Başvurucu Yargıtay onama ilamını 24/6/2014 tarihinde öğrendiğini beyan ederek 22/7/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

16. Bireysel başvuru yapılmasının ardından Anayasa Mahkemesince başvurucudan Yargıtay onama ilamının kendisine tebliğ tarihini gösterir belge sunması istenmiş; başvurucu, Yargıtay onama ilamı suretinin kendisine 10/10/2014 tarihinde İlk Derece Mahkemesi kaleminde tebliğ edildiğine dair belgeyi cevap olarak Anayasa Mahkemesine sunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Mahkemenin 19/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

18. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

19. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

20. Medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin olan iş mahkemeleri nezdinde açılan davalarda yargılama süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak uyuşmazlığı karara bağlayacak davanın açıldığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak yargılamanın sona erdiği (Nesrin Kılıç, B. No: 2013/772, 7/11/2013 § 69); yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Mehmet Salih Ayyıldız, B. No: 2012/397, 17/11/2014, § 25).

21. İş mahkemelerinde görülen davalarda yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Nesrin Kılıç, §§ 57, 58).

22. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yedi yılı aşan yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

23. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

1. Silahların Eşitliği ve Çelişmeli Yargılama İlkesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

24. Başvurucu; İş Mahkemesinde açtığı tazminat davasında dava dosyası kapsamında alınan raporlar ve toplanan diğer deliller dikkate alınmadan, tarafı olmadığı başka bir dava dosyası kapsamında alınan bilirkişi raporu doğrultusunda kusur tespiti yapıldığını, bu durumun kendi açtığı davada ortaya konulan bilirkişi raporunda belirtilen kusur oranı ile çelişki oluşturduğunu, bu çelişkinin giderilmesi gerektiğini ancak İlk Derece Mahkemesinin çelişkiyi gidermeden hüküm kurduğunu, temyiz aşamasında ise Yargıtayın yeterli bir inceleme yapmadığını, İlk Derece Mahkemesince dava reddedilmesine rağmen onama ilamında hatalı olarak yer verilen "Mahkeme ilamında belirtildiği şekilde, isteğinkısmen kabulüne karar verilmiştir." ifadesinin Yargıtayca yeterli bir inceleme yapılmadığının göstergesi olduğunu belirterek adil yargılanma hakkının ve hak arama hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

25. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No:

2012/969, 18/9/2013, § 16). Bu kapsamda başvurucunun söz konusu şikâyetlerinin silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkesi kapsamında incelenmesi uygun görülmüştür.

26. Adil yargılanma hakkının unsurlarından olan çelişmeli yargılama ilkesi, taraflara dava malzemesi hakkında bilgi sahibi olma ve yorum yapma hakkının tanınmasını ve bu nedenle tarafların yargılamanın bütününe aktif olarak katılmasını gerektirmektedir (Abdullah Özen, B. No: 2013/4424, 6/3/2013, § 21). Bu ilke ve bu ilkeyle bağlantılı olan yargılamaya etkin katılım hakkı, adil yargılanma hakkının somut görünümleridir. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle gerek Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan gerek AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen bu ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir (Güher Ergun,Tosun Tayfun Ergun, Olcay Koç, B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 38).

27. Çelişmeli yargılama hakkı kapsamında; mahkemece tarafların dinlenilmemesi, taraflara iddialarını sunma ve delillere karşı çıkma imkânı verilmemesi, yargılama faaliyetinin hakkaniyete aykırı hâle gelmesine neden olabilecektir (Benzer yöndeki AİHM kararları için bkz. Ruiz-Mateos/Spain, B. No: 12952/87, 23/06/1993, § 63; Feldbrugge/Netherlands, B. No: 8562/79, 29/05/1986, § 44). Çelişmeli yargılama ilkesi, silahların eşitliği ilkesi ile de yakından ilişkili olup bu iki ilke birbirini tamamlar niteliktedir. Zira çelişmeli yargılama ilkesinin ihlal edilmesi durumunda, davasını savunabilmesi açısından taraflar arasındaki denge bozulacaktır. Çelişmeli yargılamanın medeni haklara ilişkin davalarda da kabul ediliyor olması, medeni bir hakka ilişkin yargılamada da tarafların duruşmada hazır bulunmasını, daha genel bir ifadeyle yargılamanın bütününe aktif olarak katılmalarını ve bu kapsamda yargılama evrakına ulaşma ve bunlar hakkında yorum yapma imkânının da kendilerine tanınmasını ifade etmektedir (Abdullah Özen, B. No: 2013/4424, 6/3/2013, § 21).

28. Yapılan yargılama sırasında tanık dinletme hakkı da dâhil olmak üzere delillerin ibrazı ve değerlendirilmesi ile delillere ve temel usule ilişkin güvencelere riayet edilmesi,adil yargılanma hakkının somut görünümleri arasında yer almaktadır. Yargılama makamları yargılamanın taraflarınca ileri sürülen iddiaları ve gösterdikleri delilleri gereği gibi incelemek zorundadır. Bununla birlikte belirli bir davaya ilişkin olarak delilleri değerlendirme ve gösterilmek istenen delilin davayla ilgili olup olmadığına karar verme yetkisi esasen derece mahkemelerine aittir. Mevcut yargılamada geçerli olan delil sunma ve inceleme yöntemlerini denetlemek Anayasa Mahkemesinin görevi kapsamında olmayıp Mahkemenin görevi delillere ilişkin bazı temel kuralların gözetilmesi suretiyle başvuru konusu yargılamanın bütünlüğü içinde adil olup olmadığının değerlendirilmesidir. Genel anlamda hakkaniyete uygun bir yargılamanın yürütülebilmesi için silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri ışığında, taraflara tanık delili de dâhil olmak üzere delillerini sunma ve inceletme noktasında da uygun imkânların tanınması ve delillere ilişkin hakkaniyetsizlik iddialarının da yargılamanın bütünü ışığında değerlendirilmesi gerekir (I.Y., B. No: 2012/1213, 7/7/2014, § 27).

29. Somut olayda, bireysel başvuruya konu yargılama devam ederken davalı tarafın Bakırköy 5. İş Mahkemesinin E. 2008/121 sıra sayısına kayıtlı dosyasında dava açıldığı ve bu dosyada alınan bilirkişi raporunda ölüm olayında başvuruculların murisinin %100 kusurlu olduğunun ortaya koyulduğu, yargılamayı yürüten Bakırköy 4. İş Mahkemesinin de söz konusu dava dosyasının örneğinin sunulmasını ve örneklerin başvurucuya iletilmesini sağladığı anlaşılmış (bkz. §§ 9, 10); dolayısıyla başvurucunun, açtığı davanın reddine

dayanak olan Bakırköy 5. İş Mahkemesinin E.2008/121 sıra sayısına kayıtlı görülen yargılamadan haberdar edildiği, bu kapsamda yargılamayı yürüten Bakırköy 4. İş Mahkemesinin davanın reddine yönelik gerekçeli kararında da Bakırköy 5. İş Mahkemesinde yürütülen yargılamadan bahsedildiği ve toplanan diğer delillerin tartışılması ile sonuca varıldığı anlaşılmıştır. Bu çerçevede başvurucunun yargılamanın sonucunu etkileyecek usule ilişkin bir imkândan mahrum bırakılmadığı, çelişmeli yargılama hakkı ve silahların eşitliği ilkelerine yönelik açık ve görünür bir ihlalin bulunmadığı anlaşılmaktadır.

30.Öte yandan başvurucu, İlk Derece Mahkemesince dava reddedilmesine rağmen onama ilamında hatalı olarak yer verilen "Mahkeme ilamında belirtildiği şekilde, isteğinkısmenkabulüne karar verilmiştir." ifadesinin Yargıtayca yeterli bir inceleme yapılmadığının göstergesi olduğunu iddia etmişse de belirtilen hatalı ifadenin, temyiz incelemesinin yetersiz olarak yapıldığına yönelik ikna edici bir kanıt olmadığı, dolayısıyla bu konudaki ihlal iddiasının da yerinde olmadığı anlaşılmaktadır.

31. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

32. Başvurucu, kendi açtığı dava kapsamında sunulan bilirkişi raporu doğrultusunda davayı ıslah ettiğini ancak sonuçta davanın reddi nedeniyle 30.000 TL civarında vekâlet ücreti ile karşı karşıya kaldığını belirterek adil yargılanma hakkı ile hak arama özgürlüğünün ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucunun söz konusu şikâyetlerinin mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmesi uygun görülmüştür.

33. Vekâlet ücreti diğer yargılama giderleriyle birlikte bir yargılama gideri olup kural olarak bu tür giderler mahkemeye erişim hakkına müdahale teşkil eder. Ancak gereksiz başvuruların önlenerek dava sayısının azaltılması ve böylece mahkemelerin fuzuli yere meşgul edilmeksizin uyuşmazlıkların makul sürede bitirilebilmesi amacıyla başvuruculara belli yükümlülükler öngörülebilir. Bu yükümlülüklerin kapsamını belirlemek kamu otoritelerinin takdir yetkisi içindedir. Öngörülen yükümlülükler dava açmayı imkânsız hâle getirmedikçe ya da aşırı derece zorlaştırmadıkça mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği söylenemez. Dolayısıyla davayı kaybetmesi hâlinde başvurucuya yüklenecek olan vekâlet ücreti ve diğer yargılama giderlerinin bu çerçevede değerlendirilmesi gerekmektedir (Serkan Acar, B. No: 2013/1613, 2/10/2013, § 38).

34. Somut olayda başvurucunun 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 176. maddesi kapsamında İlk Derece Mahkemesine ıslah dilekçesi vererek dava konusu tazminat talebini artırdığı bu durumda davanın reddi halinde 6100 sayılı Kanun'un 323. maddesi uyarınca Avukatlık Asgari Ücret Tarifesine göre aleyhine hesaplanacak ve ödemek durumunda kalacağı vekâlet ücretini bilebilecek durumda olduğu anlaşılmaktadır. Sonuç olarak olayda davanın ret ile sonuçlanması ile başvurucu aleyhine Avukatlık Asgari Ücret Tarifesine göre hesaplanarak belirlenen vekâlet ücretine hükmedildiği, bu durumun ise başvurucunun mahkemeye erişim hakkını ihlal eder nitelikte olduğu söylenemez.

35. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının da diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

36. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. …”

37. Başvurucu, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

38. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

39. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 9.350 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

40. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Başvurucunun bu konuda herhangi bir belge sunmamış olması nedeniyle maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

41. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 9.350 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Bakırköy 4. İş Mahkemesine (E.2006/2708, K.2013/543) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

KENAN BUDAK

B. No: 2014/15367 | Karar tarihi: 19.04.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/15367

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

KENAN BUDAK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/15367)

Karar Tarihi: 19/4/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Kadir ÖZKAYA

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Kenan BUDAK

Vekili : Av. Mahir KARABOĞA

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 23/9/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilir olduğuna, esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. 1998 yılında Irak devletine gerçekte ihraç edilmeyen ihraç eşyası için gerçeğe aykırı belge düzenlemek, 7/1/1932 tarihli ve 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun'a muhalefet suçlarını işlediği iddiasıyla Mardin Cumhuriyet Başsavcılığınca başvurucu hakkında kamu davası açılmıştır.

8. Mardin 1. Ağır Ceza Mahkemesince 10/10/2002 tarihinde yetkisizlik kararı verilmiş, bu karar Yargıtay 5. Ceza Dairesinin 30/1/2003 tarihli kararıyla bozulmuştur.

9. Bozmaya uyularak yürütülen yargılamada Mardin 1. Ağır Ceza Mahkemesince 15/2/2007 tarihinde, başvurucunun yargılandığı suçta zamanaşımı süresinin dolmasısebebiyle düşme kararı verilmiştir. Temyiz üzerine Yargıtay 7. Ceza Dairesi 7/7/2011 tarihinde zamanaşımı süresinin dolmadığı gerekçesiyle kararı bozmuştur.

10. Yargılamaya devam eden Mardin 1. Ağır Ceza Mahkemesince 28/11/2013 tarihinde, kamu davasının dava zamanaşımı nedeniyle düşürülmesine başvurucunun yokluğunda karar verilmiştir.

11. Karar, başvurucuya 2/12/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu vekili gerekçeli kararı 10/9/2014 tarihinde tebliğ almıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

12. Mahkemenin 19/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

13. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

14. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası gereği başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde bireysel başvuru yapılması gerekir.

15. Somut olayda başvurucu hakkında açılan davanın zamanaşımı nedeniyle düşürülmesine ilişkin Mardin 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 28/11/2013 tarihli nihai kararı, başvurucuya 2/12/2013 tarihinde tebliğ edilmek suretiyle başvurucu tarafından öğrenilmiştir. Bu tarihten itibaren otuz günlük başvuru süresi geçtikten sonra 23/9/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunulduğu anlaşılmıştır.

16. Açıklanan gerekçelerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 19/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SUUT KARABOĞA

B. No: 2014/15373 | Karar tarihi: 19.04.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/15373

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SUUT KARABOĞA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/15373)

Karar Tarihi: 19/4/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Kadir ÖZKAYA

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Suut KARABOĞA

Vekili : Av. Mahir KARABOĞA

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 23/9/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilir olduğuna, esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. 1998 yılında Irak devletine gerçekte ihraç edilmeyen ihraç eşyası için gerçeğe aykırı belge düzenlemek, 7/1/1932 tarihli ve 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanuna muhalefet suçlarını işlediği iddiasıyla Mardin Cumhuriyet Başsavcılığınca başvurucu hakkında kamu davası açılmıştır.

8. Mardin 1. Ağır Ceza Mahkemesince 10/10/2002 tarihinde yetkisizlik kararı verilmiş, bu karar Yargıtay 5. Ceza Dairesinin 30/1/2003 tarihli kararıyla bozulmuştur.

9. Bozmaya uyularak yürütülen yargılamada Mardin 1. Ağır Ceza Mahkemesince 15/2/2007 tarihinde başvurucunun yargılandığı suçta zamanaşımı süresinin dolmasısebebiyle düşme kararı verilmiştir. Temyiz üzerine Yargıtay 7. Ceza Dairesi 7/7/2011 tarihinde zamanaşımı süresinin dolmadığı gerekçesiyle kararı bozmuştur.

10. Yargılamaya devam eden Mardin 1. Ağır Ceza Mahkemesince 28/11/2013 tarihinde kamu davasının zamanaşımı nedeniyle düşürülmesine karar verilmiştir.

11. Karar, başvurucu müdafiine tefhim edilmiştir. Gerekçeli karar ise 10/9/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

12. Mahkemenin 19/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

13. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

14. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası gereği, başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde bireysel başvuru yapılması gerekir.

15. Somut olayda başvurucu hakkında açılan davanın zamanaşımı nedeniyle düşürülmesine ilişkin Mardin 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 28/11/2013 tarihli nihai kararı, başvurucunun vekiline tefhim edilmek suretiyle öğrenilmiştir. Bu tarihten itibaren otuz günlük başvuru süresi geçtikten sonra 23/9/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunulduğu anlaşılmıştır.

16. Açıklanan gerekçelerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 19/4/2017 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

SELÇUK ERÇİKLİ

B. No: 2014/15496 | Karar tarihi: 19.04.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/15496

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SELÇUK ERÇİKLİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/15496)

Karar Tarihi: 19/4/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Kadir ÖZKAYA

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucu : Selçuk ERÇİKLİ

Vekili : Av. Fikri SARIASLAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, iş mahkemesinde görülen tazminat ve alacak davasında Derece Mahkemelerince hatalı değerlendirmeler yapıldığı ve yargılamanın makul sürede sonuçlanmadığı nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 22/9/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu tarafından 27/11/2006 tarihinde Erzurum İş Mahkemesinde açılan işçi ve işveren ilişkisinden kaynaklanan alacak ve tazminat davasında başvurucu, davalı şirkette çalışırken emekli olarak şirketten ayrılmasının ardından kıdem tazminatı hesaplanırken 1979-1983 yılları arasında Atatürk Üniversitesindeki çalışmalarının göz ardı edildiğini, ayrıca davalı şirkette çalıştığı süre içerisinde ücret ve ikramiyelerinin zamanında ödenmediğini, yine Toplu İş Sözleşmesindeki (TİS) ikramiyeler dışında 52 yevmiye tutarında sendika ikramiyesi ödenirken Erzurum Büyükşehir Belediyesi ile en son çalıştığı şirketten ayrılması sonucu sendika ikramiyesi hakkının da haksız olarak ortadan kaldırıldığını belirterek kıdem tazminatı, faiz alacağı ve ikramiye alacağının davalıdan tahsiline karar verilmesini talep etmiştir.

9. Yargılama kapsamında başvurucuya ait işyeri dosyası, Sosyal Güvenlik Kurumu sicil dosyası, Erzurum Ticaret Sicil Memurluğundan davalı şirkete ait kayıtlar istenmiş, yine başvurucunun 23/12/2008 tarihli celsede kendisine gösterilen listedeki ödemelerin doğru olduğunun ancak bazı ödemelerde kaydırmalar olduğunun belirtildiği anlaşılmış, Atatürk Üniversitesine yazılan yazı cevabından Üniversite nezdinde başvurucuya ait herhangi bir belgenin bulunmadığının bildirildiği görülmüş, Merkez Bankasından faiz oranları istenmiş, bilirkişilerden raporlar aldırılmış ve TİS örnekleri de dosya arasına alınmıştır.

10. Yapılan değerlendirme sonucu Erzurum İş Mahkemesi 19/1/2011 tarihli kararı ile davanın reddine hükmetmiştir. Kararın ilgili kısımları şöyledir:

"...

Davacı dilekçesinde ücret ve ikramiyelerinin gününde ödenmediğini belirterek en yüksek banka mevduat faizi üzerinden işleyecek faizin tahsilini talep etmiş ise de, borçlar kanunun 113. Maddesi uyarınca ödeme anında faiz hakkının saklı tutulmamasının faiz hakkını iskat edeceği, yine Yargıtay 9. Hukuk dairesinin istikrar kazanmış kararlarında da ödeme anında faiz hakkının saklı tutulmamasının faiz istemini ortadan kaldıracağını düzenlediği, bu itibarla davacının kendisine ödeme yapılırken faiz hakkını saklı tuttuğuna dair ihtirazi kayıtta bulunmadığından faiz isteğinin sakıt olduğu, sonucuna varılmış, davacı dilekçesi ile ikramiye alacağı talebinde bulunmuş ise de, dosyaya sunulan TİS lerden 2006 yılına kadar davacı tarafın iddiası ilave tediye ise işçilere 52 yevmiye tutarında ikramiye ödeneceğinin hüküm altına alındığını, davacı asilinde duruşmada kendisine ödeme yapıldığını kabul ettiğinden önceki yıllara ait bu yönde bir alacağının bulunmadığı sonucuna varılmış, bunun dışında davacı sendikal ikramiye adı altında bir husustan dolayı talepte bulunmuş ise de, dosyada mevcut TİS lerde sendika ikramiyesi adı altında bir ikramiyenin yer almadığı, 2006 yılında belediye iş sendikası ile davalı şirket iş yerlerini kapsayacak ayrı bir sözleşme aktedildiği, davalı şirket çalışanları için asıl bağlayıcı olanın bu TİS olduğu, davalı şirket dışında başka bir iş yeri için düzenlenen sözleşmenin maddelerinin o sözleşme dışındaki işçiler için de uygulanmasını talep etmenin TİS uygulaması ile bağdaşmayacağı, bu itibarla davacının bu yönde bir hakkınında bulunmadığı sonucuna varılmış, yine davacı kıdem tazminatı fark alacağı talebinde bulunmuş ise de, davacının Atatürk Üniversitesindeki hizmetlerinin 1979-1983 yılları arasında geçtiği, davacıya ait hizmet cetvelinin incelenmesinde davacının o tarihten sonra en son 01/11/1983 tarihinde işten çıktıktan sonra

uzunca bir süre ara verip, 10/06/1986 tarihinde başka bir iş verenin yanında çalışmaya başladığı, davacı iş verenin şirket olup, şirketin de kamu kurumu olmaması nedeniyle davacının Atatürk Üniversitesi iş yerinde geçen hizmetlerinin birleştirilemeyeceği, ayrıca davacı Erzurum Belediyesi ile davalı şirketin içiçe geçmiş olduğunu bildirmiş ise de, gönderilen kayıtlardan belediyenin davalı şirkette salt hissedar olduğu, belediyenin hissedar olmasının söz konusu şirketi kamu kuruluşu haline getiremeyeceği sonucuna varılıp aşağıdaki hüküm kurulmuştur.

..."

11. İlk Derece Mahkemesi kararı başvurucu tarafından temyiz edilmiş, başvurucu 30/3/2011 tarihinde kayda alınan temyiz dilekçesinde Atatürk Üniversitesindeki çalışmalarının SGK kayıtlarına göre sabit olduğunu, askerlik nedeniyle Atatürk Üniversiteden ayrıldığını, bu durumda adı geçen üniversite tarafından Mahkemeye gönderilen soyut ve gerekçesiz yazıya göre hüküm kurulmaması gerektiğini dolayısıyla SGK kayıtlarının dikkate alınması gerektiğini belirterek aksi yönde verilen kararın bozulmasını istemiştir.

12. Temyiz incelemesi sonucu karar Yargıtay 9. Hukuk Dairesince 7/10/2013 tarihinde onanmıştır.

13. Başvurucu onama ilamının kendisine tebliğ edilmediğini belirterek 22/9/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

14. Mahkemenin 19/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

15. Başvurucu makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

16. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

17. Medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin olan iş mahkemeleri nezdinde açılan davalarda yargılama süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak uyuşmazlığı karara bağlayacak davanın açıldığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak yargılamanın sona erdiği (Nesrin Kılıç, B. No: 2013/772, 7/11/2013 § 69), yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Mehmet Salih Ayyıldız, B. No: 2012/397, 17/11/2014, § 25).

18. İş mahkemelerinde görülen davalarda yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Nesrin Kılıç, §§ 57-58).

19. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık yedi yıllık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna

varmak gerekir.

20. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

1. Toplu İş Sözleşmesi İle Rıza Dışında Ücret İndirimi Yapıldığına ve Faiz Talebinin Reddedildiğine İlişkin İddia

21. Başvurucu, iş mahkemesinde açtığı alacak ve tazminat davasında, kendisine ödeme yapılırken faiz hakkını saklı tuttuğuna dair ihtirazi kayıt bulunmadığından faiz isteğinin geçersiz olduğunun ve keyfi TİS'ler ile rızası olmadan ücretinde indirim yapıldığının kabul edildiğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

22. Anayasa’nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvuru yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının anayasal ödevi olup bu ödevin yerine getirilmemesi nedeniyle ortaya çıkan hak ihlallerinin düzeltilmesi idari ve yargısal makamların görevidir (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt, B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 16).

23. Bireysel başvuru, hak ihlali iddialarının derece mahkemelerince kabul edilmemesi hâlinde başvurulabilecek ikincil nitelikte bir kanun yoludur. Bireysel başvuru yolunun bu niteliği gereği Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Bu ilke uyarınca, başvurucunun Anayasa Mahkemesi önüne getirdiği şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve kanıtlarını zamanında bu makamlara sunması ve aynı zamanda bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir (İsmail Buğra İşlek, B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17).

24. Somut olayda başvurucu, kendisine ödeme yapılırken faiz hakkını saklı tuttuğuna dair ihtirazi kayıt bulunmadığından faiz isteğinin geçersiz olduğunun ve TİS'ler ile rızası olmadan ücretinde indirim yapıldığının kabul edildiğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşse de başvurucunun temyiz dilekçesi incelendiğinde söz konusu şikâyetlerini temyiz aşamasında ileri sürmediği anlaşılmaktadır. Bu durumda anılan şikâyetler için doğrudan Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunulması, bireysel başvurunun ikincil nitelikte bir başvuru yolu olması ilkesiyle bağdaşmamaktadır.

25. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Yargılamanın Sonucu İtibarıyla Adil Olmadığına İlişkin İddia

26. Başvurucu, iş mahkemesinde açtığı alacak ve tazminat davasında kıdem tazminatı yönünden değerlendirme yapılırken daha önce çalıştığı kamu kurumu olan Atatürk Üniversitesindeki hizmetinin hesaba katılmadığını, Atatürk Üniversitesinde çalıştığına dair belge bulunmamasının işçi lehine yorumlanması gerektiğini belirterek adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

27. Başvurucu mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşse de söz konusu ihlal iddiası, somut olay kapsamında başvurucuya ait bir mülkün varlığı ancak mahkeme ya da hakem kararıyla ya da ilgili idarenin kabulüyle icra edilebilir hâle gelmiş bir alacağın mevcut olması durumunda değerlendirilebilecek bir husustur. Bu kapsamda başvurucunun mülkiyet hakkının ihlali iddiası, başvurucuya ait bir mülkün varlığı bireysel başvuruya konu edilen alacak ve tazminat davası süreci sonucuna bağlı olduğundan, adil yargılanma hakkı kapsamında değerlendirilmiştir (Benzer yönde değerlendirme Mehmet Yavuz, B. No: 2013/2995, 20/2/2014; Gülen Sünget ve diğerleri, B. No: 2014/3567, 30/6/2016).

28. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Bu kapsamda başvurucunun bireysel başvuruya konu ettiği yargılama sürecinde kıdem tazminatı yönünden değerlendirme yapılırken, daha önce çalıştığı kamu kurumu olan Atatürk Üniversitesindeki hizmetinin hesaba katılmadığı, Atatürk Üniversitesinde çalıştığına dair belge bulunmamasının işçi lehine yorumlanması gerektiği şikâyetinin özünün derece Mahkemesi tarafından delillerin değerlendirilmesinde ve yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla başvurucunun söz konusu şikâyetinin adil yargılanma hakkı kapsamında yargılamanın sonucunun adil olmadığı yönünden incelenmesi uygun görülmüştür.

29. Anayasa’nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvuru konusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (Ahmet Sağlam, B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

30. Başvurucu tarafından ileri sürülen şikâyetlerin yukarıda belirtilen içtihat kapsamında kanun yolu niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır.

31. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

32. 6216 sayılı Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. …”

33. Başvurucu manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

34. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

35. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 9.400 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

36. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden

oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Toplu iş sözleşmesi ile rıza dışında ücret indirimi yapıldığına ve faiz talebinin reddedildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığına ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 9.350 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Erzurum İş Mahkemesine (E.2006/437, K.2011/28) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

S.S.

B. No: 2014/15607 | Karar tarihi: 19.04.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/15607

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

S.S. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/15607)

Karar Tarihi: 19/4/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Kadir ÖZKAYA

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : S.S.

Vekili : Av. Mustafa KÖRPE

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, bir kısım tanık beyanı esas alınarak hukuka aykırı karar verilmesi,lehe olan delillere itibar edilmemesi ve makul sürede yargılama yapılamaması nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 19/9/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Konya Cumhuriyet Başsavcılığının 18/1/2006 tarihli iddianamesiyle 30/5/2005 tarihinde kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçunu işlediği iddiasıyla başvurucu hakkında kamu davası açılmıştır.

9. Konya 8. Asliye Ceza Mahkemesinin 28/12/2006 tarihli kararıyla başvurucunun 3 yıl 4 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Kararın ilgili kısımları şöyledir:

"Sanık Serkan mahkememizde verdiği ifadesinde atılı suçlamayı tevil yoluyla kabul ederek, kız arkadaşı S. hakkında dedikoduların çıkarıldığını, bunu sanık H. ile müştekinin yaptığını öğrendiğini, müşteki A.nın dedikoduyu kendisinin çıkardığını söylediğini, bunun üzerine ikisinin kavga ettiğini beyan etmiştir.

Sanık A.R. Mahkememizde verdiği ifadesinde, atılı suçlamayı tevil yoluyla kabul ederek Serkan'la okul çıkışı kaldıkları eve gittiklerini, müştekinin de geldiğini, sanık H. ve E.nin de eve geldiğini, E. ile H.nin müştekiye sen yaptın diye isnatta bulunduğunu, müştekinin kabul ettiğini, Serkan ile müştekinin kavga ettiğini araya girip ayırdığını ifade etmiştir.

...

İddia savunma ve delillere göre; sanıklarla müştekinin öğrenci oldukları, sanık S.nin sanık Serkan'ın kız okulda arabaya zorla bindirerek evlerine götürdükleri, bu evde daha sonra sanıklar H.R. arkadaşı olduğu, S. Hakkında müdahilin dedikodu çıkarması bakımından duyum aldığı, bu dedikodunun müdahil tarafından çıkarıldığı kastı ile sanık Serkan'ın sanık A.R. ile birlikte müdahile müdahile ve A.T.K.'nın da geldiği, sanık Serkan'ın müdahile bu evde hürriyetinden altı saat kadar bir süre yoksun bıraktığı, sehpa ayağıyla ve sanık A.R. ile birlikte dövüp tehdit ettikleri, sanıklar A.T.K. Ve H.R.nin de bu sanıkların yanlarında yer alarak yardım ettikleri anlaşıldığından, sanık Serkan ve AR.nin atılı suçu birlikte işledikleri, diğer sanıklar H. ve A.T.nin de atılı suçun işlenmesine 5237 sayılı TCK'nın 39/2-c maddesine uyar şekilde yardım etmek suretiyle iştirak ettikleri anlaşıldığından bu sanıkların müsnet suçtan cezalandırılmaları yoluna gidilmiştir. Sanıklar S. ve H.Ç.nin atılı suçu işlediklerine yeterli delil bulunmadığından hem de sanık H.nin de müdahille yüzleştirme bakımından eve geldiği, suça iştirak etmediği anlaşıldığından sanıklar H. ve S.nin atılı suçtan beraatlerine karar verilmiştir."

10. Temyiz üzerine hüküm, Yargıtay 14. Ceza Dairesinin 27/6/2014 tarihli kararıyla başvurucu yönünden onamıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

11. Mahkemenin 19/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

12. Başvurucu, yargılandığı ceza davasında lehe tanık beyanlarının hükme esas alınmadığını, olay sırasında üniversitede olduğunu gösteren belgelere itibar edilmediğini, suç ve cezaların kanuniliği ve şüpheden sanık yararlanır ilkesi ile gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan

hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun iddialarının gerekçeli karar hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

13. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiş ancak açıkça gerekçeli karar hakkından açıkça söz edilmemiştir. Bununla birlikte Anayasa'nın 36. maddesine "adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılama hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının kapsamına gerekçeli karar hakkının da dâhil olduğu Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin birçok kararında vurgulanmıştır. Dolayısıyla Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının gerekçeli karar hakkı güvencesini de kapsadığının kabul edilmesi gerekir.

14. Anayasa'nın 141. maddesinin üçüncü fıkrasında da "Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır." denilerek mahkemelere kararlarını gerekçeli yazma yükümlülüğü yüklenmiştir. Anayasa'nın bütünlüğü ilkesi gereği anılan Anayasa kuralı da gerekçeli karar hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulmalıdır.

15. Gerekçeli karar hakkı, kişilerin adil bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve denetlemeyi amaçlamaktadır. Tarafların muhakeme sırasında ileri sürdükleri iddialarının kurallara uygun biçimde incelenip incelenmediğini bilmeleri ve ayrıca demokratik bir toplumda, kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

16. Mahkemelerin anılan yükümlülüğü, yargılamada ileri sürülen her türlü iddia ve savunmaya karar gerekçesinde ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılamaz. Ancak derece mahkemeleri, kendilerine sunulan tüm iddialara yanıt vermek zorunda değilseler de (Yasemin Ekşi, B. No: 2013/5486, 4/12/2013, § 56) davanın esas sorunlarının incelenmiş olduğu gerekçeli karardan anlaşılmalıdır.

17. Bir kararda tam olarak hangi unsurların bulunması gerektiği davanın niteliğine ve koşullarına bağlıdır. Muhakeme sırasında açık ve somut bir biçimde öne sürülen iddia ve savunmaların davanın sonucuna etkili olması, başka bir deyişle davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte bulunması hâlinde davayla doğrudan ilgili olan bu hususlara mahkemelerce makul bir gerekçe ile yanıt verilmesi gerekir (Sencer Başat ve diğerleri, § 35).

18. Aksi bir tutumla mahkemenin, davanın sonucuna etkili olduğunu kabul ettiği bir husus hakkında "ilgili ve yeterli bir yanıt" vermemesi veya yanıt verilmesini gerektiren usul veya esasa dair iddiaların cevapsız bırakılmış olması hak ihlaline neden olabilecektir (Sencer Başat ve diğerleri, § 39).

19. Somut olayda, yapılan yargılama sonunda tarafların davanın sonucuna etkili olabilecek tüm iddia ve savunmaları ile dosya kapsamı dikkate alınarak verilen kararda yeterli gerekçeye yer verildiğinin görüldüğü, gerekçeli karar hakkına yönelik bir ihlal olmadığının açık olduğu anlaşılmaktadır.

20. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez

olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

21. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

22. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

23. Ceza yargılamasının süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi birtakım tedbirlerin uygulandığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak ise suç isnadına ilişkin nihai kararın verildiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34).

24. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29).

25. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık dokuz yıllık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

26. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

27. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir..."

28. Başvurucu, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

29. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

30. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 9.600 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

31. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun

olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 9.600 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Konya 8. Asliye Ceza Mahkemesine (E.2006/48, K.2006/1029) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

A.Ü.

B. No: 2014/17190 | Karar tarihi: 19.04.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/17190

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

A.Ü. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/17190)

Karar Tarihi: 19/4/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Kadir ÖZKAYA

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Şermin BİRTANE

Başvurucu : A. Ü.

Vekili : Av. Orhan ÇELEN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ahlaki durum sebep gösterilerek Türk Silahlı Kuvvetlerinden (TSK) ilişiğinin kesilmesi işlemi nedeniyle özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 3/11/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüş sunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, Hava Kuvvetleri Komutanlığında muvazzaf subay statüsünde görev yapmakta iken ahlak dışı davranışlarda bulunduğuna dair isimsiz bir e-posta gönderilmesi üzerine başvurucu hakkında idari tahkikat başlatılmıştır.

9. İstihbarata karşı koyma faaliyeti çerçevesinde 4/4/2012 tarihinde Hava Kuvvetleri Komutanlığı İstihbarat Daire Başkanlığı tarafından başvurucunun ifadesi alınmıştır. Söz konusu ifade metninde başvurucunun ifadesine hangi kapsamda başvurulduğu hususu belirtilmemiştir. Anılan ifade metnine göre başvurucuya nerelerde görev yaptığı, sanal ortamdaki herhangi bir sosyal paylaşım sitesinde üyeliğinin olup olmadığı, İnternet üzerinden veya yüz yüze tanışmak suretiyle birlikte olduğu kadınların kimler olduğu, gösterilen bazı görüntülerin kendisine ait olup olmadığı sorulmuştur. Başvurucu, sorulan soruları ayrıntılı olarak yanıtlamış ve ifade tutanağını imzalamıştır.

10. Tahkikat sonucunda hazırlanan raporda, başvurucunun davranışlarının TSK'nın itibarını sarsacak nitelikte ahlak dışı davranış kapsamında olduğu belirtilerek TSK'dan ayırma işlemi tesis edilmesi teklifi getirilmiştir.

11. Bu teklif doğrultusunda başvurucu hakkında 4/3/2013 tarihinde, 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu'nun 50. maddesi uyarınca TSK'dan ayırma işlemi tesis edilmiştir.

12. Başvurucu TSK'dan ayırma kararına karşı Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde (AYİM) iptal davası açmıştır.

13. Başvurucu dava dilekçesinde psikolojik baskı altında hukuka aykırı şekilde ifadesinin alındığını belirtmiştir. Bunun yanı sıra başvurucu, çok sayıda takdir belgelerinin bulunduğunu, hiç bir disiplin cezası bulunmadığını, çok başarılı çalışmaları olduğunu, özel yaşamına ait unsurların kurum disiplin ve düzenini tehdit eden bir yönü bulunmadığını iddia etmiştir.

14. Yargılama sırasında AYİM Başsavcılığı dava konusu işlemin iptali yönünde görüş sunmuştur. Başsavcılık görüşünde, başvurucunun sicil notlarının çok iyi düzeyde olduğu, pek çok takdir ve ödül belgelerinin bulunduğu, hiçbir disiplin veya cezai yaptırımının da bulunmadığı belirtilmiştir. Başsavcılık görüşünde, başvurucunun kendi ifadesinden elde edilen ve özel hayatın gizliliği içinde kalması gereken bilgilerin ayrıca hukuka aykırı şekilde elde edilen görüntülerin ayırma işlemine esas alınamayacağı belirtilmiştir.

15. AYİM, oybirliğiyle davayı reddetmiştir. AYİM'e göre başvurucuya isnat edilen davranışlar TSK'nın itibarını sarsacak nitelikte ahlak dışı davranış kapsamındadır ve bu nedenle başvurucunun TSK'daki görevini devam ettirmesi uygun değildir. AyrıcaAYİM, başvurucunun ifadesinin usulsüz ve hukuka aykırı şartlarda alındığı iddialarını da reddetmiştir. AYİM kararında, başvurucunun ifadesinin ceza soruşturması kapsamında değil disiplin soruşturması çerçevesinde alındığı, iradesinin fesada uğratıldığına dair kanıt bulunmadığı belirtilmiştir.

16. Başvurucunun söz konusu karara karşı karar düzeltme istemi de reddedilmiştir. Nihai

karar 15/10/2014 tarihinde başvurucu vekiline tebliğ edilmiştir.

17. Başvurucu vekili tarafından 3/11/2014 tarihinde bireysel başvuru yapılmıştır.

IV. İLGİLİ HUKUK

18. Anayasa Mahkemesi daha önceki kararlarında TSK'da görev yapan askerî personel hakkında ahlaki nedenlerle ayırma işlemi tesis edilmesine dayanak oluşturan mevzuata (G.G. [GK], B. No: 2014/16701, 13/10/2016, §§ 23-30; benzer durumlara ilişkin uluslararası hukuka Yaşar Türkmen, B. No: 2014/5418, 15/2/2017, §§ 26-33) yer vermiştir.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

19. Mahkemenin 19/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Özel Hayatın Gizliliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

20. Başvurucu, psikolojik baskı altında hukuka aykırı şekilde ve özel hayatın gizliliği ihlal edilerek sorgulandığını, idarenin hukuk dışı yollarla ifadesini aldığını ve beyanlarını çarpıtarak istihbarat raporu düzenlediğini ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca TSK'da görev yaptığı sürede çok sayıda takdirname ile ödüllendirildiğini, sicillerinin çok iyi derecede olduğunu, özel hayatına ilişkin unsurların hiç bir şekilde görevine yansımadığını, ayırma işleminin ölçüsüz olduğunu belirtmiştir. Bu nedenlerle Anayasa'nın 20. maddesinde yer alan özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiğini iddia etmiş, yeniden yargılama yapılmasına ve uygun miktarda manevi tazminat verilmesine karar verilmesini talep etmiştir. Başvurucu ayrıca kimliğinin kamuya açık belgelerde gizli tutulmasını istemiştir.

2. Değerlendirme

21. İddianın değerlendirilmesine dayanak alınacak Anayasa’nın 20. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz."

a. Gizlilik Talebi Yönünden

22. Somut olayın koşulları dikkate alındığında başvurucunun şeref ve itibarının korunması bakımından haklı nedenler bulunduğu anlaşıldığından kamuya açık belgelerde kimliğinin gizli tutulması talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

b. Kabul Edilebilirlik Yönünden

23. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

c. Esas Yönünden

24. Cinsel yaşamına ilişkin hususlar gerekçe gösterilerek "disiplinsizlik ve ahlaki durum" sebebiyle başvurucu hakkında TSK'dan ayırma işlemi tesis edilmesinin özel hayatının gizliliği hakkına bir müdahale oluşturduğu açıktır (Ata Türkeri, B. No: 2013/6057, 16/12/2015, § 34; G.G., § 43).

25. Anılan müdahalenin ihlal oluşturmaması için Anayasa'nın 13. maddesinde düzenlenen ve somut başvuruya uygun düşen "kanunlar tarafından öngörülme", "Anayasa'nın ilgili maddesinde belirtilen nedenlere dayanma", "demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama" ölçütlerine uygun olması gerekir.

26. Ayırma işlemine dayanak teşkil eden mevzuat hükümleri dikkate alındığında müdahalenin kanunlar tarafından öngörülme ölçütüne uygun olduğu (Ata Türkeri, § 39; G.G., §§ 48-50), askerî disiplinin ve kamu hizmetinin gereği gibi yürütülmesinin sağlanması, bu itibarla millî güvenliğin korunması şeklinde meşru amaç taşıdığı (Ata Türkeri, §§ 40-41; G.G., §§ 51-53; Yaşar Türkmen, §§ 50-58) anlaşılmaktadır.

27. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi Ata Türkeri ve G.G. başvurularında, benzer idari süreçler izlenerek askerî personelin cinsel yaşamına ilişkin hususlar gerekçe gösterilerek "disiplinsizlik ve ahlaki durum" sebebiyle TSK'dan ayırma işlemlerini incelemiş ve özel hayatın gizliliğine yapılan müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olduğu sonucuna varmıştır. Mahkeme, G.G. kararında bu sonuca varırken aşağıdaki gerekçelere dayanmıştır:

"65. Somut olayda başvurucunun söz konusu ifadesinin, belirli ve somut fiiller belirtilmeden ve hangi hukuki işleme esas alınacağı konusunda bilgi verilmeden temin edilmiş olması anılan ifadeyi hukuki yönden şüpheli duruma getirmektedir. Ayrıca ifade alma işlemi esnasında sorulan sorular gözönüne alındığında başvurucunun mesleki hayatını değil özel hayatını ilgilendiren iddialara yanıt vermek zorunda bırakıldığı görülmektedir. Bu kapsamda başvurucuya yöneltilen iddiaların görevinin ifasıyla değil daha çok mahremiyet alanında gerçekleşen özel yaşam eylemleri ile ilgili olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla ihtilaf konusu ayırma işleminin kapsamı mesleki hayatın sınırlarını aşmaktadır. ... başvuruya konu disiplin işlemi ile yargısal sürece konu edilen davranışların esasen mesleki faaliyet ile ilgisi olmayan, mahremiyet alanına dâhil özel yaşam eylemleri olduğu anlaşılmaktadır.

66. Kamu görevlilerinin mesleki yaşamlarıyla da bütünleşen bazı özel hayat unsurları açısından sınırlamalara tabi tutulabilecekleri açıktır. Ancak hakkındaki tahkikat sonucunda TSK'dan ayırma işlemi tesis edilmesinin başvurucunun mesleki hayatı üzerinde olduğu kadar temel geçim kaynağından yoksun kalması nedeniyle ekonomik geleceği üzerinde de önemli bir etki oluşturduğu, bu nedenle ayırma işleminin daha önemli hâle geldiği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda özel hayatın gizliliği hakkı üzerindeki sınırlamaların zorunlu ya da istisnai tedbir mahiyetinde olması, başvurulabilecek son çare ya da alınabilecek en son önlem niteliğinde olması gerekir.

67. AYİM kararında da, başvurucunun ifade alma işleminin usul ve içerik yönünden hukuka aykırı unsurlar taşıdığı iddialarına rağmen anılan ifadenin alındığı koşulların detaylı şekilde incelenmediği, başvurucunun özel hayatının en mahrem yönünü oluşturan cinsel hayatını ... tüm detaylarıyla anlatmasının nasıl gerçekleştiği hususunun ortaya konulmadığı görülmektedir. AYİM tarafından söz konusu soyut nitelikteki ifadede belirtilen hususlar dayanak alınmak suretiyle TSK'dan ilişiğin kesilmesi işlemine karşı açılan davanın reddedildiği anlaşılmıştır. Öte yandan Mahkeme kararında başvurucunun özel hayatına ilişkin tutum ve eylemlerinin mesleki hayatı üzerindeki etkilerine dair yeterli ve ikna edici gerekçeler ortaya konulmadığı gibi anılan eylemlerin TSK'nın işleyişi üzerindeki etkisi ve risklerinin de detaylı şekilde açıklanmadığı, ayırma işlemine dayanak olarak kabul edilen delillerin hukuka aykırı şekilde elde edildiğine ilişkin ileri sürülen iddialar hakkında bir araştırma yapılmadığı ... görülmüştür.

68. Bu durumda muhakeme sırasında açık ve somut bir biçimde öne sürülen ve davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olduğu anlaşılan başvurucunun söz konusu iddialarına Mahkemece makul bir gerekçe ile yanıt verilmemesi, başvurucunun özel hayatına ilişkin hususların mesleği üzerindeki etkisinin açıklanmaması ve özel hayatın gizliliği hakkına gerekli saygının gösterilmesini adil şartlarda savunabileceği usule ilişkin etkili güvencelerden başvurucunun yararlandırılmaması nedenleriyle AYİM kararının mahremiyet hakkına müdahaleyi haklı kılacak şekilde konuyla ilgili ve yeterli gerekçe içermediği kabul edilmelidir. Bunun yanında tesis edilen ayırma işleminin başvurucunun geçmiş sicili ve başarı durumu dikkate alınarak ölçülülük yönünden değerlendirilmediği, sınırlama ile ulaşılabilecek genel yarar ile temel hak ve özgürlüğü sınırlanan başvurucunun kaybı arasında adil bir denge gözetilmediği, başvurucunun özel hayatının gizliliği hakkı üzerindeki sınırlamanın zorunlu ya da istisnai tedbirler niteliğinde olduğu veya başvurulabilecek son çare ya da alınabilecek en son önlem niteliğinde olduğu hususunda bir inceleme yapılmadığı ve gerekli özenin gösterilmediği sonucuna ulaşılmıştır. "

28. Somut olayda, anılan değerlendirmelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektirecek bir durum bulunmamaktadır.

29. Açıklanan nedenlerle başvurucunun Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

30. Başvurucu, AYİM'in tarafsız olmadığını ve temyiz yolunun mevcut olmaması nedeniyle iki dereceli yargılama hakkının verilmediğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

31. İddianın değerlendirilmesine dayanak alınacak Anayasa’nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.”

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

i. Bağımsız ve Tarafsız Mahkemede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

32. Anayasa Mahkemesi tarafından bu konu daha önce incelenirken belirtildiği üzere AYİM’in oluşumu, statüsü ve görevleri Anayasa ve ilgili Kanun'da hüküm altına alınmıştır. AYİM’e atanan askerî hâkimlerin bağımsızlığının Anayasa ve ilgili kanun hükümleri ile garanti altına alındığı, atanma ve çalışma usulleri yönünden askerî hâkimlerin bağımsızlıklarını zedeleyecek bir hususun bulunmadığı, kararlarından dolayı idareye hesap vermek zorunda olmadıkları ayrıca disipline ilişkin konuların AYİM Yüksek Disiplin Kurulunca incelenip karara bağlandığı görülmektedir (Yaşasın Aslan, B. No: 2013/1134, 16/5/2013, § 29). Diğer yandan sınıf subayı üyelerinin en fazla dört yıllık bir süre ile görev yapmaları, disiplin konularında yukarıda bahsedilen Disiplin Kuruluna tabi kılınmaları, görev süreleri içinde idari veya askerî yetkililerce herhangi bir değerlendirmeye tabi tutulmamaları bu subayların idareye karşı bağımsızlıklarını güçlendirmiştir.

33. Açıklanan nedenlerle Mahkemenin bağımsız ve tarafsız olmadığına ilişkin bir husus

saptanmadığından başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

ii. İki Dereceli Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

34. Başvurucu, AYİM Birinci Dairesi tarafından verilen karar hakkındaki karar düzeltme taleplerinin aynı Daire tarafından karara bağlanması nedeniyle adil yargılanmadığını ileri sürmüştür.

35. Anayasa Mahkemesine yapılan bir bireysel başvurunun esasının incelenebilmesi için kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddia edilen hakkın Anayasa'da güvence altına alınmış olmasının yanı sıra Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ve Türkiye'nin taraf olduğu ek protokollerin kapsamına da girmesi gerekir. Bir başka ifadeyle Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün değildir (Onurhan Solmaz, B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18).

36. Sözleşme'ye ek 7 No.lu Protokol'ün 2. maddesinde cezai konularda iki dereceli yargılanma hakkı tanınmış ise de ilgili tarihlerde Türkiye bu Protokol'e taraf olmadığı gibi başvuru konusu olay da bir ceza yargılaması değildir.

37. Başvurucunun başvuru dilekçesinde ifade ettiği AYİM nezdinde temyiz yani iki dereceli yargılanma hakkı, Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerden olmadığı gibi Sözleşme'nin ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokollerden herhangi birinin kapsamına da girmemektedir (Mahir Akarsu, B. No: 2012/1096, 20/2/2014, §§ 42-45).

38. Açıklanan nedenlerle başvuru konusu ihlal iddialarının Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında kaldığı anlaşıldığından başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

39. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

40. Başvurucu, yeniden yargılama yapılmasına, uygun miktarda manevi tazminat verilmesine karar verilmesini talep etmiştir.

41. Başvuruda Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayatıngizliliği hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

42. Özel hayatıngizliliği hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğundan kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere AYİM Birinci Dairesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

43. Başvurucu tazminat talep etmişse de yeniden yargılama yapılmak üzere dosyanın AYİM Birinci Dairesine gönderilmesine karar verilmesinin ihlal iddiası açısından yeterli bir tazmin oluşturduğu anlaşıldığından başvurucunun tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

44. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. 1. AYİM'de hâkim sınıfından olmayan subay üyelerin bulunması nedeniyle bağımsız ve tarafsız bir mahkemede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. İki dereceli yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayatın gizliliği hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin özel hayatın gizliliği hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Birinci Dairesine (Anılan Dairenin 4/3/2014 tarihli ve E.2013/484, K.2014/221 sayılı kararına ait dava dosyası ile ilgilidir.) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

TANER EVİRGEN

B. No: 2014/17420 | Karar tarihi: 19.04.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/17420

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

TANER EVİRGEN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/17420)

Karar Tarihi: 19/4/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Kadir ÖZKAYA

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucu : Taner EVİRGEN

Vekili : Av. Lale İNCESU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; kamu kurum ve kuruluşları aleyhine verilmiş, ekonomik değere ilişkin ve icra edilebilir bir yargı kararının uzun süre icra edilmemesi ve taşınmaza kamulaştırmasız el atılması nedenleriyle mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 7/11/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu tarafından 13/4/2012 tarihinde Ankara 22. Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan kamulaştırmasız el atma nedeniyle tazminat davasında 31/1/2013 tarihli karar ile 104.152 TL tazminatın dava tarihinden itibaren işletilecek yasal faizi ile birlikte Ankara Valiliğince başvurucuya ödenmesine hükmedilmiş, gerekçeli karar taraflara en son 18/2/2013 tarihinde tebliğ edilmiş, temyiz yoluna başvurulmaması üzerine İlk Derece Mahkemesi kararı 6/3/2013 tarihinde kesinleşmiştir.

9. Başvurucu, Ankara 22. Asliye Hukuk Mahkemesinin kesinleşen kararı uyarınca kendisine ilgili idare tarafından 22/10/2014 tarihinde ödemenin yapıldığını belirtmiş, ödemeye ilişkin belgeyi bireysel başvuru dosyasına sunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 19/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Mahkemeye Erişim Hakkı ve Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

11. Başvurucu; ilgili idare aleyhine verilmiş, ekonomik değere ilişkin ve icra edilebilir yargı kararının geç icra edilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

13. Kamu kurum ve kuruluşları aleyhine verilmiş, icra edilebilir bir yargı kararının hiç icra edilmemesi ya da icranın makul süre içinde yapılmaması, kararın verildiği yargılamada sağlanmış olan mahkemeye erişim hakkı dâhil adil yargılanma hakkı güvencelerini anlamsız hâle getirir. Dolayısıyla böyle bir durum mahkemeye erişim hakkının ihlali sonucunu doğurur (Kenan Yıldırım ve Turan Yıldırım, B. No:2013/711, 3/4/2014, §§ 37-54).

14. Öte yandan mahkeme kararına dayanan icra edilebilir bir alacak, mülkiyet hakkı kapsamında korunan ekonomik bir değer ifade eder. Kamu kurum ve kuruluşları aleyhine hükmedilmiş böyle bir alacağın hiç ödenmemesi ya da ödenmesinin uzun sürmesi suretiyle oluşan belirsizlik, mülkiyet hakkının ihlaline neden olur (Kenan Yıldırım ve Turan Yıldırım, §§ 55-75).

15. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararları dikkate alındığında somut olayda yukarıda belirtilen nitelikteki yargı kararının üzerinden yaklaşık 1 yıl 8 aygeçtikten sonra icra edilmiş olması nedeniyle mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmalıdır.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkı ile Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal

edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Kamulaştırmasız El Atma Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

17. Başvurucu taşınmazına kamulaştırma usulüne uyulmadan el atıldığını belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

18. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası gereği başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde bireysel başvuru yapılması gerekir.

19. Somut olayda başvurucunun Ankara 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı kamulaştırmasız el atmadan kaynaklanan tazminat davasında İlk Derece Mahkemesinin 31/1/2013 tarihli gerekçeli kararının başvurucunun da dahil olduğu taraflara en son 18/2/2013 tarihinde tebliğ edildiği, dolayısıyla başvurucunun ihlal iddiasını söz konusu tebliğ tarihinden itibaren otuz günlük süre içinde ileri sürmediği anlaşılmıştır.

20. Açıklanan nedenle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

21. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir..."

22. Başvurucu, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

23. Somut olayda mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

24. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 4.800 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

25. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Başvurucunun bu konuda herhangi bir belge sunmamış olması nedeniyle maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

26. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müşterek olarak ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1.Mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlali iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlali iddiasının süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkı ile

Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 4.800 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

LEVENT KURTULUŞ ELPEN

B. No: 2014/17457 | Karar tarihi: 19.04.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/17457

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

LEVENT KURTULUŞ ELPEN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/17457)

Karar Tarihi: 19/4/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Kadir ÖZKAYA

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucu : Levent Kurtuluş ELPEN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, iş mahkemesinde görülen hizmet tespiti davasında Mahkemece hatalı değerlendirmeler yapıldığı ve yargılamanın makul sürede sonuçlanmadığı nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 27/10/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu tarafından 19/2/2007 tarihinde İstanbul 9. İş Mahkemesinde Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) ve işveren M.F.C. aleyhine açılan işçi ve işveren ilişkisinden kaynaklanan hizmet tespiti davasında başvurucu, davalı M.F.C.'nin sahibi olduğu Tarih ve Düşünce dergisinde 1999 yılı Aralık - 2003 yılı Ocak ayları arasında kesintisiz çalıştığını, derginin künyesinde sanat yönetmeni, yayın yönetmeni ve yazı işleri müdürü olarak isminin geçtiğini, çalışmalarının 13/6/1952 tarihli ve 5953 sayılı Basın Mesleğince Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanun'a (Basın İş Kanunu) tabi olarak SGK'ya bildirilmediğini beyan ederek sigortalılığının 5953 sayılı Kanun'a tabi olduğunun tespiti ile eksik yapılan bildirimlerin tespitini ve ihbar tazminatının faizi ile davalıdan alınmasını talep etmiştir.

9. Yargılama devam ederken Mahkemece başvurucunun, hizmet tespiti istenilen süre içinde B. Basın Yayın Reklam Organizasyon Tic.Ltd.Şti.'nde çalışmalarının olması nedeni ile anılan şirket davaya dahil edilmiştir.

10. Yargılama kapsamında tarafların tanıkları dinlenmiş, bilirkişi raporu hazırlatılmıştır.

11. İstanbul 9. İş Mahkemesi 28/6/2012 tarihli kararı ile davanın kısmen kabulü ile başvurucunun 1/10/2001-31/12/2001 tarihleri arasında 90 gün 7.000.000 TL, 1/1/2002-7/3/2002 tarihleri arası 67 gün 7.400.025 TL ücretle davalı B. Basın Yayın Reklam Organizasyon Tic. Ltd. Şti.'nde Basın İş Kanununa tabi çalıştığının ve bu sürelerin SGK'ya bildirilmediğinin tespitine; SGK'ya bildirilen 7/3/2002-3/2/2003 tarihleri arasındaki çalışmanın Basın İş Koluna tabi geçtiğinin tespitine; davalı M.F.C. aleyhine açılan davanın reddine hükmedilmiştir. Kararın ilgili kısımları şöyledir:

"...

Hizmet tespiti istenilen dönemde davacının 593827 nolu İstanbul Spor ETK ve İşlt. Tic. A.Ş.'de 05/09/2000-05/09/2001 tarihleri arasında çalışması olduğu gelen sigorta kayıtlarından anlaşılmaktadır. Davacının 05/09/2000 tarihinden önceki talepleri bakımından dava tarihi dikkate alındığında davada hak düşürücü sürenin geçtiği anlaşılmaktadır.

Tüm dosya kapsamı, tanık beyanları, vergi kayıtları, SGK kayıtları, dosyaya sunulan dergi örnekleri ile dosya kapsamına uygun 21/03/2012 tarihli bilirkişi raporundaki tespitler değerlendirildiğinde; davacının sanat yönetmeni ve yazı işleri müdürü olarak isminin çıkan dergilerde geçtiği ve yaptığı işin Basın İş Kanunu'na tabi olduğu, 01/10/2001-07/03/2002 tarihleri arasında davalı şirket bünyesinde Basın İş Yasası'na tabi olarak çalıştığı, 07/03/2002-03/02/2002 tarihleri arasında kuruma bildirilen çalışmalarının da Basın İş Yasası'na tabi olarak geçtiği kanaatine varılarak aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur.

..."

12. Tarafların temyiz talepleri üzerine İlk Derece Mahkemesi kararı Yargıtay 10. Hukuk Dairesinin 16/5/2013 tarihli ilamı ile onanmıştır.

13. Onama ilamı başvurucuya 30/9/2014 tarihinde tebliğ edilmiş, başvurucu 27/10/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

14. Mahkemenin 19/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

15. Başvurucu makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

16. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

17. Medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin olan iş mahkemeleri nezdinde açılan davalarda yargılama süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak uyuşmazlığı karara bağlayacak davanın açıldığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak yargılamanın sona erdiği (Nesrin Kılıç, B. No: 2013/772, 7/11/2013 § 69), yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Mehmet Salih Ayyıldız, B. No:2012/397, 17/11/2014, § 25).

18. İş mahkemelerinde görülen davalarda yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Nesrin Kılıç, §§ 57, 58).

19. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 6 yıl 3 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

20. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Yargılamanın Sonucu İtibarıyla Adil Olmadığına İlişkin İddia

21. Başvurucu, İş Mahkemesinde açtığı hizmet tespiti davasında, bilirkişi heyetinin raporuna dayanılarak hüküm kurulduğunu ancak söz konusu rapora yapmış olduğu kısmi itirazın değerlendirilmediğini, ayrıca Mahkeme kararındaki önemli tahsis hatalarının düzeltilmesi ve Türkiye Gazeteciler Cemiyeti veya Türkiye Gazeteciler Sendikası'ndan görüş alınması, bu kurumlardan seçilmek üzere yeni bilirkişi heyeti atanması taleplerinin de değerlendirilmediğini, 5953 sayılı Kanun'a tabi hizmetlerinin sadece B. Basın Yayın Reklam Organizasyon şirketi üzerinden tespit edildiğini, davalının şahıs olarak çıkarmış olduğu "Tarih ve Düşünce" dergisinde geçen 1/12/1999 ile 30/9/2001 tarihleri arasındaki kesintisiz basın hizmetlerinin ise beş yıllık hak düşürücü süre gerekçesiyle tespit edilemediğini, söz konusu dönemde ilgili işyerinden sigorta primlerinin ödendiğini, oysa Anayasa Mahkemesi'nin 26/1/2011 tarihli ve E.2008/109, K.2011/25 sayılı kararı kapsamında yapılan incelemede beş yıllık hak düşürücü sürenin kaynağı olan 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 86. maddesi hükmünün, herhangi bir sigorta kaydı olmadığında uygulanacağının kabul edildiğini, bu bağlamda İlk Derece Mahkemesinin hatalı değerlendirme yaptığını sonuç olarak 1 yıl 6 aylık hizmetinin yok sayıldığını belirterek adil yargılanma, mülkiyet ve etkili başvuru haklarının, zorla çalıştırma

yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

22. Başvurucu mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşse de söz konusu ihlal iddiası, somut olay kapsamında başvurucuya ait bir mülkün varlığı ancak mahkeme ya da hakem kararıylaya da ilgili idarenin kabulüyle icra edilebilir hâle gelmiş bir alacağın mevcut olması durumunda tartışılabilecek bir husustur. Bu kapsamda başvurucunun mülkiyet hakkının ihlali iddiası, başvurucuya ait bir mülkün varlığı bireysel başvuruya konu edilen alacak davası süreci sonucuna bağlı bir husus olduğundan, adil yargılanma hakkı kapsamında değerlendirilmiştir (Benzer yönde değerlendirme Mehmet Yavuz, B. No: 2013/2995, 20/2/2014; Gülen Sünget ve diğerleri, B. No: 2014/3567, 30/6/2016).

23. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Bu kapsamda başvurucunun şikâyetlerinin özünün derecem mahkemesi tarafından delillerin değerlendirilmesinde ve yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla başvurucunun hak arama özgürlüğünün, zorla çalıştırma yasağının ihlali iddialarının, adil yargılanma hakkı kapsamında yargılamanın sonucunun adil olmadığı yönünden incelenmesi uygun görülmüştür.

24. Anayasa’nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvuru konusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (Ahmet Sağlam, B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

25. Başvurucu tarafından ileri sürülen şikâyetlerinin yukarıda belirtilen içtihat kapsamında kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır.

26. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

27. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

28. Başvurucu tazminat talebinde bulunmamıştır.

29. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

30. Başvuruya konu olan yargılama sürecinin kesinleşerek sona erdiği dikkate alındığında, başvurucunun da tazminat talebi bulunmaması nedeniyle ihlalin tespiti dışında sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gereken bir husus bulunmadığı anlaşılmaktadır.

31. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin

başvurucuya ödenmesine ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığına ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin İstanbul 9. İş Mahkemesine (E.2007/69, K.2012/426) GÖNDERİLMESİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ESMA ÇELEBİ

B. No: 2014/17591 | Karar tarihi: 19.04.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/17591

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ESMA ÇELEBİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/17591)

Karar Tarihi: 19/4/2017

R.G. Tarih ve Sayı: 31/5/2017-30082

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Kadir ÖZKAYA

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Nahit GEZGİN

Başvurucu : Esma ÇELEBİ

Vekili : Av. Egemen GÜRCÜN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; ruh ve sinir hastalıkları hastanesine götürülmek istenen şizofreni hastasının kolluk tarafından orantısız güç kullanılması ve sağlık personelinin müdahalesi sonucu yaşamını yitirmesi ile bu olayla ilgili olarak etkili bir ceza soruşturması yürütülmemesi nedenleriyle işkence ve kötü muamele yasağı ile yaşama hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 6/11/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü sunmuştur.

7. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucu, 1976 doğumludur ve Tekirdağ'da yaşamaktadır. Başvurucunun birlikte yaşadığı eşi 1979 doğumlu Ali Çelebi'ye (A.Ç.) olay tarihinden önce sağlık kuruluşları tarafından şizofreni tanısı konmuştur.

10. A.Ç. birer yıllık aralıklarla ailesi tarafından Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesine (Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi) götürülerek belirli bir süreyle burada kalmakta ve kendisinin tedavisine bu şekilde devam edilmektedir.

11. A.Ç. olay tarihinden on beş yirmi gün önce saldırgan tavırlar sergilemeye ve başvurucuyla müşterek olarak yaşadıkları evdeki eşyalara -evin balkonundan atarak veya başka şekillerde- zarar vermeye başlamıştır. Yakınları, kendisine veya çevresindekilere zarar vereceğinden endişelenerek A.Ç.yi yeniden Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesine götürmeye karar vermiş ve bunun için İstanbul'daki özel bir hastanede ambulans şoförü olarak görev yapan R.K. ile görüşerek belli bir ücret karşılığında anlaşmışlardır.

12. Olay tarihi olan 4/8/2013 günü söz konusu özel hastanenin ambulansı, başvurucuyla A.Ç.nin birlikte yaşadığı eve gelmiştir. Ambulansta başvurucunun daha önce görüştüğü şoför R.K. dışında, Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesindeki hasta bakıcılığı görevinden 2010 yılında emekli olmuş Ş.B. ve kendi beyanına göre başka bir özel hastanede hemşire olarak görev yapan Ö.A. bulunmaktadır. Olaya ilişkin soruşturmada dinlenen bazı tanıklar, ambulansta bir kişinin daha bulunduğunu söylemişlerse de söz konusu soruşturmada böyle bir kişinin varlığı tespit edilmemiştir.

13. A.Ç. başvuru belgelerinden -otopsi raporundan- anlaşılabildiği kadarıyla 185 cm boyunda ve 116 kg ağırlığında iri cüsseli biridir ve ambulans eve geldiğinde de saldırgan davranışlarını sürdürmektedir. A.Ç. ambulansla gitmek istememiş ancak yakınlarının ilçedeki devlet hastanesine kontrol için götürülüp sonrasında hemen geri getirileceğini söylemeleri üzerine saldırgan tavır sergilemesi neticesinde çağrılan jandarma kuvvetlerinin olay yerine gelmesinden sonra gitmeye ikna olmuştur.

14. Ö.A. evden ayrılmadan önce A.Ç.ye sakinleşmesi için ilaç enjekte etmiş, ardından A.Ç. jandarma eşliğinde bir sedyeye yatırılıp bağlandıktan sonra ambulansa bindirilebilmiştir. Daha sonra ambulans, içinde A.Ç.nin annesi D.Ç. de olduğu hâlde Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesine doğru yola çıkmış; başvurucu Esma Çelebi ile arkadaşları T.Ç. ve B.A.Ç. de başka bir araçla ambulansı takip etmeye başlamışlardır. Jandarma kuvvetleri ise Tekirdağ'da kalmışlardır.

15. Ambulans şehirler arası yolda Ruh ve Sinir Hastanesine doğru ilerlerken A.Ç.ye enjekte edilen sakinleştirici ilacın etkisi geçmiş ve A.Ç. etrafa baktığında ilçedeki Devlet Hastanesinden başka bir yere götürüldüğünü anlayarak hırçınlaşmaya başlamıştır. Ardından

bağlı olduğu kayışları kopartarak sedyeden kurtulmuş ve ambulansın kapı camını tekmeleyerek kırmıştır. Ayrıca yanında oturan Ş.B.ye saldırarak sol kolundan basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek nitelikte onu yaralamıştır.

16. Bunun üzerine ambulans şoförü R.K. ambulansı durdurarak arka kapıyı açmış, A.Ç. de açık olan bu kapıdan çıkarak yakındaki ağaçlık alana kaçmıştır. Ambulansın arkasından başka araçla gelen başvurucu ve arkadaşlarının bu ağaçlık alanda bir süre aramalarına rağmen onu bulamamaları üzerine ambulans ve diğer araçtakiler, son çare olarak eve dönmüş ve A.Ç.nin gelmesini beklemeye başlamışlardır.

17.A.Ç. ise bir süre sonra kaçtığı yerden başka bir bölgedeki akaryakıt istasyonunag elmiş ve burada akaryakıt alıp aracını temizletmek için bulunan T.S. isimli kişiden kendisini evine götürmesini istemiştir. A.Ç. akaryakıt istasyonuna geldiğinde T.S.nin anlatımına göre A.Ç.nin ayakkabıları yoktur, sağ eli ve ayakları kanlıdır, ayrıca sağ şakak kemiğinin bulunduğu bölgede ve dizlerinde kızarıklık bulunmaktadır.

18. T.S.nin söylediğine göre A.Ç.ye yardım etmek için onu evine götürmeye karar vermiş, aynı zamanda tavırları ve görünüşü nedeniyle kendisinden korkmuş ve çekinmiştir. T.S.nin aracıyla yola çıktıklarında A.Ç. eşini ve ağabeyini öldüreceğini söyleyip zaman zaman anlamsız bir şekilde bağırmakta, ayrıca aracın ön ve arka kapı arasında bulunan direk kısmına eliyle vurmaktadır.

19. T.S. ve A.Ç. bir süre sonra A.Ç.nin evine gelmişlerdir. A.Ç. araçtan inmeden arkadaşı T.Ç.yi yanına çağırmış ve ardından hep beraber aynı araçla A.Ç.nin akrabası olan S.F.nin Kapaklı Semti'ndeki evine gitmişlerdir. T.S., A.Ç.yi ve T.Ç.yi bıraktıktan sonra buradan ayrılmıştır. Ancak söylediğine göre ayrılacağını A.Ç.ye söylemekten tavırları nedeniyle çekinmiş ve bir bahane uydurup araçtan inmemeyi başararak olay yerinden uzaklaşabilmiştir.

20. T.S.nin olaydan sonra 5/8/2013 tarihinde Çerkezköy Emniyet Asayiş Müdürlüğünde (Asayiş Müdürlüğü) alınan ifadesinin ilgili bölümü şöyledir:

"... marka araçtan ... daha önceden çalıştığım marketten alışveriş yapmasından dolayı tanıdığım bir erkek şahıs indi, şahsın adını bilmiyorum, ayaklarında ayakkabıları yoktu, üzerinde tişört ve şort vardı. Sağ elinde kan ve ayaklarında kan vardı, başının sağ şakak kemiğinin bulunduğu yerde kızarıklık vardı, sanki başını bir yere vurmuş veya başına birisi bir şey vurmuş gibi görünüyordu, dizlerinde de kızarıklık vardı, sanki biriyle boğuşmuş veya sürüklenmiş gibi görünüyordu, ... şahsı aracımın ön koltuğuna aldım. Şahıs bana kavga ettiğini söyledi oysa ben ona hiçbir şey sormamıştım. Görünüş itibarıyla benim 2-3 katımdı, akli dengesi bozuk gibi görünüyordu, bu sebeple çekindiğim için hiçbir şey sormadım. ... öldüreceğini söylüyordu, evde emanet olduğunu söyleyerek sanki silaha benzer bir şey olduğunu ima ediyordu. ... Kapaklı'ya giderken arkada oturan ismini bilmediğim şahsa hitaben 'emanetleri çantaya koy ve bana getir' diyordu, sanki gittiği yerde silah ve benzeri malzeme bulunduğu imasında bulunuyordu..."

21. A.Ç.nin S.F.nin evine gittiğini öğrenen annesi D.Ç., ambulansla Kapaklı Polis Merkezine (Polis Merkezi) gelerek buradaki polis memurlarına A.Ç.nin kendisine ve çevresindekilere zarar verebileceğini söylemiş; Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesine nakli konusunda onlardan yardım istemiştir. D.Ç., ambulansla gelenlere de daha önce ve Polis Merkezine birlikte giderlerken oğlunun bir süredir çok tehlikeli ve saldırgan davranışlar sergilediğini, bu nedenle derhâl ve mutlaka Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesine götürülmesi

gerektiğini, aksi hâlde kendisine veya başkalarına zarar verebileceğini, bu mümkün olmadan ambulanstan inmeyeceğini söylemiştir. Başka akrabalarının da Polis Merkezine gelerek aynı konuda yardım istemeleri üzerine buradaki polis memurları, önce bu konuda resmî bir görevlendirme olmadığı için tereddüt yaşamışlar; ardından bir kısmı durumun ciddiyeti ve aciliyeti nedeniyle ekip araçlarıyla gelen ambulansı takip ederek Kapaklı'daki eve gitmiştir.

22. Polis memurları tarafından 4/8/2013 tarihinde saat 17.30'da düzenlenen ihbar tutanağının ilgili bölümü şöyledir:

"... Saat 17.00 sıralarında ... camı tamamen kırık ambulansla gelen ... sabah saatlerinde akli dengesi bozuk olan A... Ç... isimli şahısı Jandarma eşliğinde sakinleştirici iğne vurarak yatıştırdıktan sonra ambulansa bindirdiklerini, ... tekrar saldırmaya başlayıp ambulansın camını kırarak olay yerinden kaçtığını, ... saldırgan tavırlar sergilediğini ve kendisine ve çevresindeki insanlara zarar verdiğini, 6-7 kişinin zapt edemediğini, ... son günlerde hastalığının ilerleyerek çevresindeki bütün insanlara saldırdığını, ... şahsı tekrar ambulansa bindirmek için görevli polis talep etmeleri üzerine (olay yerine gidildi)."

23. Burada A.Ç. akrabaları tarafından ambulansa yeniden binmesi konusunda ikna edilmeye çalışılmışsa da başarılı olunamamıştır. A.Ç.nin ambulansa binmeyi reddetmesi sonucu polis memurları ve A.Ç. arasında bu konuda bir mücadele başlamıştır. Bu mücadele sırasında bazı polis memurları yaralanmış, bazı polis memurları da A.Ç.ye karşı cop, biber gazı ve kelepçe kullanmışlardır.

24. Yaşanan bu arbede sonrasında kontrol altına alınarak ambulansa bindirilebilen A.Ç.ye A.Ö. tarafından ikinci kez ilaç enjekte edilmiş, ardından ambulansla yeniden Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesine doğru yola çıkılmıştır.

25. Yolda A.Ç.nin durumunun kötü olduğu fark edilerek Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesine gidilmesinden vazgeçilmiş ve A.Ç., Çerkezköy Devlet Hastanesine (Devlet Hastanesi) götürülmüştür.

26. A.Ç., Devlet Hastanesine getirildiğinde Acil Servis Doktoru H.K.nin yaptığı kontrolde kalbinin durmuş olduğunun -yaşamını yitirdiğinin- tespit edilmesi üzerine Hastanenin Acil Servis ünitesinde bir süre yeniden canlandırma işlemi (CPR) yapılsa da bu işleme yanıt alınamamıştır.

27. Ölüm, Çerkezköy Cumhuriyet Başsavcılığına (Cumhuriyet Başsavcılığı) bildirilmiş; Cumhuriyet Başsavcılığı olay hakkında aynı gün soruşturma açmıştır. Nöbetçi Cumhuriyet Savcısı, bu soruşturma kapsamında Devlet Hastanesine giderek ölü muayene işlemi yapmış ve buna ilişkin bir tutanak düzenlemiştir.

28. Ölü muayene sonucunda kesin ölüm sebebinin belirlenebilmesi içinmüteveffaya ait cesedin sistematik otopsisi yapılmak üzere Adli Tıp Kurumu Morg İhtisas Dairesine (Morg İhtisas Dairesi) gönderilmesine karar verilmiştir.

A. A.Ç. Hakkında Düzenlenen Ölü Muayene ve Otopsi Raporları

29. Morg İhtisas Dairesinin 25/12/2013 tarihli raporunun ilgili bölümleri şöyledir:

“(...)

DIŞ MUAYENE

185 cm boyunda, 116 kg ağırlığında, ... cesedinde ; ..

(...)

Sağ zygoma üzerinde 4,5x2,5 cm ekimoz, sağ kaş üzerinde alın solda 9x6 cm'lik alanda en büyüğü 3x3,5 cm, en küçüğü 0,5x1 cm olan multipl ekimozlar, sağ el orta parmak IPF eklem üzerinde etrafı beyaz ortası soluk 0,5x0,6 cm lezyon, sağ omuz dış yanda 6x1,5 cm alanda ekimoz, sağ scapula üzerinde 6x7cm'lik boyutlu ekimoz, sağhumerus arka orta 1/3 te ekimoz, sol lomber bölgede 5 cm uzunluğunda cilt cilt altına uzanan yırtık, sağ gluteal bölgede 8x8 cm'lik alanda en uzunu 4,5 cm en kısası 0,3 cm olan mutlipl sıyrıklar, sırtta bel orta hatta 7,2 cm uzunluğunda sıyrıklı ekimoz, sol cruris arka yüzdetibia orta 1/3 te6x5 cm'lik ekimoz alanı, sağ uyluk arkaorta 1/3 te 6x13 cm'lik ekimoz, sağ cruris arka yüzde1,5x1 cm ekimoz, sağ cruris lateralinde 5 cm uzunluğunda sıyrık, sol diz de ön yüzde en büyüğü6x4 cm en küçüğü 1x0,8 cm olan çok sayıda sıyrıklı ekimoz, sağ diz ön yüzde en büyüğü 4x4 cm, en küçüğü 2x1,5 cm'lik çok sayıda sıyrıklı ekimoz, sol ayak baş parmak medialde 0,9x0,4 cm'lik alanda epidermis kaybı olan sıyrık, sağ ayakbaş parmak tabanında MTP eklem üzerinde 2,5x1,4 cm boyutlarındaepidermis kaybı olan sıyrık, sağ ayak dorsal yüzde 5,5x1,4 cm boyutlarında ekimoz, sağ ayak baş parmak dorsalinde 1x1,1 cm boyutlarda yüzeyel epidermis ayrılmasının olduğu sıyrık, sağ ayak 4. parmak dorsalinde 0,3x0,1 cm'lik sıyrık, sol ayak dorsalinde iğne izleri görüldü.

Skopi altında yapılan incelemede; metalik cisim imajı görülmedi.

...

SONUÇ:

1. Kimya İhtisas Dairesinin raporuna göre; kanda alkol (etanol ve metanol) bulunmadığı, (1,99 ng/ml) diazepam, (1,76ng/ml) JWH-018 n-Pentanoic acid, (9,06 ng/ml) midazolam, chlorpromazine, quetiapine, metamizole (pür standartları olmadığından miktar verilemediği) bulunduğu, sistematikteki diğer maddelerin bulunmadığı, idrarda JWH-018 n-Pentanoic acid, Midazolam, Chlorpromazine, Quetiapine, THC-COOH bulunduğu, sistematikteki diğer maddelerin bulunmadığı,

2. Kişinin ölüm nedeni hakkında önceki sağlık durumunu gösteren tıbbi kayıtları ile olay yeri inceleme bulgularını ve görüntülerini içeren adli tahkikat dosyasının aslı ve tamamının gönderilerek Adli Tıp Kurumu Birinci Adli Tıp İhtisas Kurulu'ndan görüş alınmasının uygun olduğukanaatini bildirir rapordur.”

30. Soruşturma dosyası, Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından Adli Tıp Kurumu Başkanlığı Birinci İhtisas Kuruluna (Birinci İhtisas Kurulu) gönderilerek müteveffanın kesin ölüm sebebi ile polis memurları, müteveffaya ilaç enjekte eden hemşire ve diğer sağlık personelinin ölümde bir ihmal veya kusurlarının bulunup bulunmadığı hakkında mütalaa verilmesi talep edilmiştir. Birinci İhtisas Kurulu tarafından hazırlanan 11/6/2014 tarihli raporun sonuç kısmının ilgili bölümü şöyledir:

“ (...)

2) Otopsisinde dış muayenesinde; ... iç muayenesinde kafatasında kırık, kafa içi kanama, beyin kanaması, beyin doku harabiyeti, iç organ ve büyük damar yaralanması tarif edilmediği dikkate alındığında; kişinin travmatik tesirle öldüğünün tıbbi delilleri bulunmadığı,

3) 04/08/2013 tarihinde Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'ne götürmek üzere Polis, ambulans görevlileri ve yakınları tarafından ikna edilmeye çalışıldığı, gelmek istemeyince polise karşı zor kullandığı, polisin kollarından kavradığında kollarını silkeleyerek kurtulduğu, çıkan arbedede ambulansa bindirilerek sedyeye yatırıldığı, hemşire A... [Ö...] A...'ün kişiyi ikna amacıyla Serum Fizyolojik sıvısından enjektörle kalçasına yaptığı, Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'ne doğru hareket halinde iken Çerkezköy gişelerini geçtikleri sırada kişinin ambulansta ayağa kalkarak ambulansın sağ kapı camını tekme atarak kırdığı, tekrar arbede çıkması üzerine ambulansın sağlık görevlilerince durdurulduğu, ambulanstan kaçarak uzaklaştığı, polis tarafından tekrar bulunduğunda polise karşı direndiği, yumruk attığı, yakınlarının da yardımıyla polis memurları tarafından yakalandığında yere yatırarak etkisiz hale getirdikleri, kelepçe takılmaya çalışıldığı sırada başını sert zemine defalarca vurarak direnmeye çalıştığı, yakınları tarafından urgan tabir edilen iple rulo tarzında bacaklarından eller ve ayakları bağlı ve yüzü aşağıya gelecek şekilde bağlandığı, başına su döktükleri, ağzından köpükler geldiği, nabzının olmadığı, hemşire A...[Ö...] A...'ün kalçadan Serum Fizyolojik sıvıdan intramüsküler yaptığı, bacaklarından urganla sedyeye bağlı halde Çerkezköy Devlet Hastanesi'ne kaldırıldığında yapılan muayenesinde eks duhul olduğu, 45 dakika boyunca canlandırma işleminde yanıt alınamadığı ve öldüğü kabul edilen kişinin otopsisinde kalp ağırlığı ve duvar kalınlığında artma, aort kapağında aterom plaklarının olduğu, kesitlerde sol ventrikül papiller kas ucuna uyan sahada 0.3 cm çapında nispeten daha koyu bir saha olduğu, koroner başlangıçtan 1.5 cm'de orta derecede darlık, myokardda orta-ağır interstisyel fibrozis, koroner arterde %50-60 daraltıcı vasıfta aterom plağı tespit edildiği, otopsisinde alınan doku örneklerinin Kimya İhtisas Dairesi'nde yapılan incelemesinde tedavi dozunda anksiyolitik ilaç etken maddesi (1,99 ng/ml) Diazepam,(l,76ng/ml) JWH-018n-Pentanoic acid, tedavi dozunda ilaç etken maddesi (9,06 ng/ml) Midazolam, Chlorpromazine, Quetiapine, Metamizole bulunduğu, idrarda JWH-018 n-Pentanoic Acid, Midazolam, Chlorpromazine, Quetiapine, THC-COOH bulunduğu, kronik kalp damar hastalığı bulunan kişide ölümün uyuşturucu entoksikasyonu ve gelişen komplikasyonlar sonucu meydana gelmiş olduğu,

...

Sağlık görevlilerinin kişiyi hastaneye götürmek için sedyeye yatırıp ambulansa bindirdikleri, ambulansın içinde ayağa kalkıp camı kırdığında kaza olmaması için hareket halindeki ambulansı durdurdukları, tekrar yakalandığında görevli hemşire A...[Ö...] A...'ün Serum Fizyolojik sıvıdan kalçasına iğne yaptığı,

Çerkezköy Devlet Hastanesi acil serviste görevli Dr. H... K...'ın tansiyon ve nabzını ölçerek muayene ettiği, kalp atışlarının olmadığını görünce canlandırma işlemine başladığı cihetle ilgili ambulansta görevli yardımcı sağlık personeline ve yeniden canlandırma işlemine katılan hekimlere kusur atfedilemeyeceği oy birliği ile mütalaa olunur."

B. Maddi DelilİncelemeleriI

31. Soruşturmada Çerkezköy Emniyet Müdürlüğü Olay Yeri İnceleme ekibi (Olay Yeri İnceleme ekibi) tarafından olaydan birkaç saat sonra Kapaklı'daki olay yerinde, müteveffanın ambulanstan kaçtığı yerde (yol) ve ambulansta maddi delil incelemesi yapılmış; buna ilişkin bir tutanak düzenlenerek olay yerinin basit krokisi çizilmiş ve olay yerine, yola ve ambulansa ait fotoğraf ve video çekimi yapılmıştır.

32. Bu incelemeden sonra düzenlenen raporda ambulansın kapı camının kırık olduğu, bu

kırık parçalarının bir kısmının yolda dağınık şekilde bulunduğu ve olay yerinde boş bir şırınga, kan lekesi ve bir miktar kusmuk tespit edildiği bildirilmiştir.

33. Olay yerine ilişkin olarak çevrede güvenlik kamerasının bulunup bulunmadığı araştırılmış; birkaç iş yerinde bulunduğu tespit edilmekle birlikte bu kameralarının bazılarının görüş açısının uygun olmaması, diğerlerinin ise uzaklığından dolayı olay yerini görmediği belirlenmiştir. Müteveffanın tanık T.S.nin aracına bindiği akaryakıt istasyonuna ait güvenlik kamerası kayıtları da incelenmiş ancak T.S.nin anlatımlarından farklı veya olağan dışı bir durum belirlenmemiştir.

34. Olay yerinden elde edilen maddi deliller, Cumhuriyet Başsavcılığının adli emanetinde muhafaza altına alınmıştır.

C. Başvurucu, Şüpheliler ve Görgü Tanıklarının Beyanları

35. Soruşturmada başvurucunun müşteki sıfatıyla ifadesi, Cumhuriyet Savcısı tarafından 6/8/2013 tarihinde alınmıştır. Söz konusu ifadenin ilgili bölümü şöyledir:

"... Biz kendisini her sene Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesine götürüp yaklaşık bir hafta tedavisini yaptırıp sonra tekrar eve getirirdik. Havalar ısındığında hastalığı belirti göstermeye başlıyordu. Daha sonra hastalığı ilerledi. Son 15-20 gün içerisinde eşim saldırganlaşmaya başladı. ... Biz de kendisini aşağı atmasından endişelenmeye başladık. Son birkaç gün bu sebeple uyumadık. Bu sebeple eşimi Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesine yatırmak istedik. ... Biz de İstanbulda bulunan Özel M... Hastanesinden durumumuzu anlatarak bir ambulans istedik. Resmi görevlendirilme olduğunu bilemiyorum. Ambulans benim eşim ve çocuklarımla beraber yaşadığım S... ilçesinde bulunan Y... köyüne geldi. Ambulans içinde bir hemşire, bir şoför, iki de ne iş yaptıklarını tam olarak bilmediğim erkek şahıs vardı. Burada biz eşimi ikna ettik. ... Eşime bizim evde yarım saat bir saat uyuşturabilecek nitelikte olan bir iğne yapıldı hemşire tarafından. Daha sonra eşim sedyeye yatırılarak ambulansa bindi. Sedyeye bağlandı. Eşimin yanında eşimin annesi ve ambulans içerisinde az önce söylediğim 4 kişi vardı. Biz de ambulansın arkasından özel aracımızla 3 kişi gidiyorduk. Bu araç içerisinde, ben, eşimin arkadaşları olan T... Ç..., B... Ç... vardık. Ambulans Mahmutpaşa gişelerine varmadan, ne kadar uzaklıkta olduğunu bilmiyorum daha sonra öğrendimiz kadarıyla sedyedeki kayışları koparmış, araba yavaş seyirli haldeyken arabadan camı ayağıyla kırarak dışarı çıkmış ve kaçmış. Ambulansla aramızda yaklaşık olarak 10 dk mesafe vardı, bu sebeple biz bu ambulanstan inme olayını göremedik. ... Kapaklıdaki ... binanın 5. katında oturan S... F... adındaki yengesinin yanına gitmiş. Orada sohbet etmişler. Sonra duyduğum kadarıyla 'ah burdan atlaması ne kadar güzel olur' demiş eşim. Eşimi ikna edip aşağı indirmişler, olayın sonrasını bilmiyorum. Olayda sorumluluğu olan kişilerden şikayetçiyim."

36. Başvurucu 6/12/2013 tarihinde, olay yerine gelen polis memurlarının eşinin baş bölgesine cop ve yumrukla vurmaları sonucu ölümün meydana geldiğini iddia ederek bu memurlardan şikâyetçi olmuştur.

37. Polis memurlarının şüpheli olarak ifadelerini de Cumhuriyet Savcısı bizzat almıştır. Bu ifadeler ve ilgili bölümleri şöyledir:

" Ö.Ş.: (…) Annesi olduğunu düşündüğümüz kişi Ali'nin tehlikeli bir şahıs olduğunu bize veya kendisine zarar vereceğini söyledi biz de bunun üzerine şarjörlerimizi çıkardık. Cebimize koyduk. ... Daha sonra ellerini başının üzerinde birleştirip yumruk haline getirdi, Allah diye bağırarak Ö... A...'ın boynuna vurdu. Şahıs çok kuvvetliydi vurduğunu yere

deviriyordu. Zaten yakınları da olay yerinde olmasaydı şahsı etkisiz hale getirebileceğimizi düşünmüyorum. Memur arkadaşların üzerine yürüdü. Bunun üzerine D... P..., Ali'nin gözlerine biber gazı sıktı. Şahıs buradan uzaklaşıp M... T...'nun üzerine yürüdü ve M... T... da şahsa biber gazı sıktı. Sonra oradan da uzaklaştı bu sırada diğer polis memuru Y... B... A...'in üzerine yürüdü. O da biber gazı sıktı. Şahıs kaçmaya başladı. Bunun üzerine Ö... A... kaçmasını engellemek için şahsa müdahale etmeye çalışırken Ali elinin yumruğunun tersiyle Ö...'e vurdu. Daha sonra Ö... yere düştü. Ali kaçmaya başlarken Ö... yine peşinden gitti. Ali bu sırada dengesiz bir şekilde binanın yan tarafında bulunan 1 mt derinliğindeki garaj girişine yüzükoyun düştü. Bu garaj girişinin yan kısımları beton ancak zemininde otlar vardı. Zeminin beton olup olmadığını otlar sebebiyle görmedim. Şahıs düştükten sonra hemen kalktı ve M... T... ile benim üzerime yürüdü. O sırada Ö... A... yine şahsın üzerine yürüdü. Ali Ö... A...ı itti. Bu sefer aynı garaj girişine Ö... düştü. Sonra şahsa yeniden biber gazı sıkıldı. Ali bunun üzerine bizim ekip otomuzun ön sağ kaportasının üzerine düşerek kapaklandı. Bunu fırsat bilen M... T... şahsa müdahale edip üzerine yüklendi. Hemen akabinde şahsın yakınları gelip şahsı tuttu. sonra Ali'yi arabanın üzerinden alıp yere yatırdılar. Bu sırada Ali'nin üzerinde 7-8 akrabası vardı. Bu kişiler Ali'nin kollarını arkada birleştirdiler. Y... B... A... isimli polis arkadaşımız şahsın ellerini kelepçeledi. Şahsın kendisine bu kadar biber gazı sıkmamıza rağmen gözleri açıktı. Bırakın beni diye bağırıyordu. Yüzükoyun halde yattığı halde çırpınıyordu. Kafasını sağa sola çevirip zaman zaman da sert zemine vuruyordu. Aynı anda bacaklarını da yere vuruyordu. Ailesi kendisine zarar vermesin diye ayaklarını iple bağladılar. Biz kendilerini uyardık ama onlar yine iple bağladılar. ... Şahsı daha sonra sedyenin üzerine koydular. Bu sırada Aliye sakinleştirici olduğunu söyledikleri iki iğne vurdular ve yakınları şahsı sedyeye bağladılar. Şahsın ayaklarını bilek kısmından sedyeye rulo yapmak suretiyle bağladılar. ... Ali'ye yalnız biz değil Ali'nin ismini bilmediğim yakınları da Ali'yi etkisiz hale getirmek için müdahale ettiler. ... ambulansa binerken hala canlıydı ve beni bırakın diye bağırıyordu. Daha sonra öldüğünü duyunca çok şaşırdım. Polis arkadaşlar şahsa jopla şahsın sadece kollarına vurdular. Çünkü şahıs sürekli kollarını sağa sola savurarak bizi yere düşürüyordu.

(...).

Y.B.A.: (...) Ailesi bizi Ali'nin sorun çıkartabileceğini, bize saldırıp silahımızı alabileceğini, bu sebeple bizim apartmanın önünde beklememiz gerektiğini söyledi. Ben ve diğer polis arkadaşlar silahlarımızın şarjörlerini çıkardık. Ve şahsı beklemeye başladık. Ali'nin ismini bilmediğim bir yakını Ali'yi evine götüreceğini söyleyip ikna etmeye çalışarak yanımıza kadar getirdi. ... Ali iki elini birleştirerek Ö... abinin kafasına vurdu. Ben de bunun üzerine hemen Ö... abinin yanına koştum. Bu sırada Ali kolunu savurdu ve bu suretle benim alt dudağımı patlattı. Ben de yalpaladım geri çekildim. Sonra Ali'yi etkisiz hale getirmek için yaklaşık 1,5 mt mesafeden Ali'ye biber gazı sıktım. ... Ali'nin gözüne sıktığımız gaz sebebiyle gözleri yanıyordu bu sebeple polis arkadaşlar su getirdi. Ali'nin gözlerine su vurduk.

(...).

Ö.A.: (...) Sonra ben şahsın dikkatini dağıtmak ve etkisiz hale getirmek için gözüne biber gazı sıkmaya çalıştım. Diğer arkadaşlar da şahsın üzerine biber gazı sıkmaya çalıştılar. Sonra iki elini birleştirip benim başıma alnımın üzerine vurdu ben yere düştüm. Daha sonra ayağa kalktım. Diğer polis arkadaşlar da şahsa müdahale edip etkisiz hale getirmeye çalışıyorlardı. Şahıs aynı binanın sol tarafında garaj girişi vardı ve bu garaj girişi zeminden yaklaşık bir metre aşağıya eğimliydi, iniyordu. Bu arada ben yine Ali'nin peşine gittim. Yanına yaklaştığımda elinin tersiyle benim sağ ense köküme bir yumruk vurdu ve ben yere

düştüm. Şahıs da bahsettiğim garaj girişine yüzükoyun düştü. Daha sonra hemen kalkıp bizim üzerime yürüdü. Sonra beni aynı girişe itti. Ve ben oraya düştüm. Ense köküme aldığım darbenin etkisiyle ve birçok kez şahıs tarafından yere düşürülmemin tesiriyle bilincimi kaybettim (…).

A.S.: (…) Ben de onu durdurmak için ona doğru yöneldiğim esnada yumruğunu salladı ve benim koluma geldi ve ben yere düştüm. O esnada biber gazı sıkıldığı için gözlerim yandı. Bundan dolayı ben kenara çekildim. (…) Biz Aliyi etkisiz hale getirmek için biber gazı kullandık. Ve bazı arkadaşlar, Ali sürekli sağa sola kolunu savurduğu için Ali'ye jopla vurmak zorunda kaldılar (…).

M.T.: (…) Polis memuru Ö... A... şahsın tedavi edilmesi için ambulansa davet etti. Şahıs ambulansa binmeyi reddederek sağa sola bağırdı ve 'beni kimse bindiremez' dedi. Polis memuru Ö... A... birkaç defa daha ikna etmeye çalıştı. Sonra şahıs ellerini kafasının üstünde birleştirerek polis memuru Ö... A... kulağının altına vurdu. Daha sonra Ö... A... yerinden kalkarak biber gazını şahsın gözüne doğru sıktı. Bundan dolayı bütün polis memurları biber gazından etkilendi. Sonra şahıs sağa sola saldırmaya başladı. Ellerini ve kollarını savurarak hepimizin üzerine gelmeye çalıştı. (…). Ayaklarını yere vurmaya başladı. Bu yüzden ayak parmakları kanıyordu. Ayaklarını yere vurmasın diye tutmaya çalıştım. (…). Daha sonra bu süre zarfında hemşireye iğne yapması için şahsın akrabaları ısrarda bulundular. (…) Şahıs ambulansla gittikten sonra şahsın akrabaları 'siz olmasaydınız tedavisini yaptırmak için hastaneye götüremezdik. Allah razı olsun' dediler (…).

D.P.: (…) Bir anda ellerini kollarını sallamaya başladı ve iki elini yumruk yaparak Ö... A...'ın boynuna vurdu. Ö... A... yere düştü. Kalktığı sırada ali tekrar Ö...in sağ kulak arkasına bir yumruk vurdu. O sırada benim elimde biber gazı tüpü vardı yaklaşık 2 mt uzaklıktan biber gazını Alinin gözüne sıktım. Tam karşımda bir arkadaşım da aynı anda biber gazı sıktı (…). Ellerini açarak arkasındaki kalabalıkla beraber bana doğru geliyordu. Şahsın bana vuracağını düşünerek sağ koluna jopla bir kere vurdum. (…). Şahıs yüzünü sağa sola çeviriyordu ve başını zaman zaman sert zemine vuruyordu. Bu sırada tam olarak alın bölgesinin sağ ve sol kısmında 2-3 cm çapında kan izleri gördüm. Ayaklarını yere vurmaya çalışıyordu. Bu sırada ayak parmak uçları kanıyordu. Akrabaları uyarmamıza rağmen ayaklarından iple bağladılar. (…). Arkadaşlar Aliye jopla kollarına vurmak suretiyle müdahale ettiler ancak kafasına vurmadılar. Şahsın kollarına vurduk çünkü şahıs sürekli kollarını sağa sola savurarak arkadaşlarımızı yere deviriyordu. Şahıs uzun boylu olması sebebiyle birçok arkadaşımızı yere yıktı. Ben şahsa biber gazı sıktım ve birkaç kez jopla vurdum. Şahıs ambulansa bindiğinde yaşıyordu ve bırakın beni diye bağırıyordu. Ambulansın bulunduğumuz yerden Çerkezköy Devlet Hastanesine gitme süresi yaklaşık 5 dk'dır. Şahsın vefat ettiğini duyunca çok şaşırdık (…).

U.Ö: ... bayan bir şahıs 'oğlum memurları üzme ambulansa bin' dedi. O da bunun üzerine 'deviririm ambulansı, ambulansa binmem' diyerek kolunu sağa sola salladı. Polis memuru Ö... A... kolundan tutmaya çalıştığı sırada Ali Çelebi iki elini birleştirip 'Allah' diyerek polis memuru Ö... A...'ın ense kısmına vurdu ve Ö... A... yere düştü. Daha sonra Ö... A... ayağa kalkıp müdahale etmeye çalıştığı sırada Ali Çelebi tekrar yumruk vurdu. Ben diğer polis arkadaşlarla şahsa müdahale edip etkisiz hale getirmeye çalışıyorduk. Bu kez diğer polis memuru Y... B... A...'e yumrukla vurdu. Y... biber gazı sıktı. Şahıs saldırgan tavırlarını devam ettirdi. Bunun üzerine Polis memuru D... P...'ta biber gazı sıktı. Sıkılan biber gazından bizlerde etkilendiğimiz için arkamı dönüp geri çekilmek zorunda kaldım. Tekrar olaya baktığımda Ali Çelebi isimli şahıs elini kolunu sallayarak ... marketin yanında bulunan garaj

kısmına doğru kaçmaya başladı. Arkasında bulunan polis memuru Ö... A...'a dönerek tekrar yumruk attı. Tekrar kaçmaya devam ettiği sırada garajın önünde bulunan üstü açık etrafı betonla çevrili çukura yüzüstü düştü. Ayağa kalkarak bulunduğu çukurdan çıktı. Ö... A... isimli polis memurunu itekleyerek polis memurunun çukura düşmesine sebep oldu. Ali Çelebi isimli şahıs Polis memuru Ö... Ç... ile birlikte ekip otosunun önünde durduğumuz esnada şahıs gözleri açık bir şekilde bize doğru koştuğunu görmemiz üzerine biz kenara çekildik. Sonra şahıs ekip otosunun ön kaportanın üzeri atladı ve kafasını vurdu. Bu sırada polis memuru M... T... şahsın akrabaları ile birlikte Ali Çelebi'nin arkasından yaklaşıp kendisine müdahale etmek istediler. Ali Çelebi isimli şahsın akrabaları ile birlikte Ali Çelebi'yi yere yatırdılar. Ali Çelebi çırpınarak kafasını ve ayaklarını yere vuruyordu. ...Polis memurlarının uyarılarına rağmen şahsın akrabaları üzerinde mavi çizgili beyaz bir urgan iple şahsın ayaklarını rulo şeklinde bağladıklarını gördüm. Bu sırada ambulans hemşiresi olduğunu söyleyen şahıs elinde iğne ile bekliyordu. Hemşire şahsa iğne yaptı. Olay yerinde sadece bir hemşire, bir ambulans şoförü ve yardımcısı vardı. Başkaca bir sağlık görevlisi yoktu. Sonra şahsı yüzüstü bir şekilde sedyeye şahsın akrabaları ve ambulans görevlileri yardımıyla sedyeye koydular. Şahsı ambulansa bindirdikleri esnada şahıs çırpınarak 'bırakın beni' diye bağırıyordu. 4-5 akrabasıyla beraber şahsı ambulansa bindirdiler. Olay yerinden ambulansın içindeki akrabalarıyla birlikte ayrıldılar. Biz daha sonra Ali Çelebi isimli şahsın darp ettiği polis memurlarına doktor raporu almak için hastaneye gittiğimizde şahsın yakınları yanımıza gelerek 'kusura bakmayın, size de saldırdı, siz olmasaydınız biz ambulansa bindiremezdik. Çok sağolun, Allah sizden razı olsun' şeklinde ithamlarda bulundular. ...Ben Ali Çelebi isimli şahsa copla vurmadım ve biber gazı sıkmadım. Zaten polis otosunda sadece iki adet cop vardı. ... Bu olaylar yaşandığı sırada ... ben olmak üzere sekiz polis memuru vardı (...).

Ö.Ç.: ... Polis memuru Ö... A... kolundan tutmaya çalıştığı sırada Ali Çelebi iki elini birleştirip Pol. Mem. Ö... A...'ın başına alnının üzerine vurdu ve Ö... A... yere düştü. Polis Memuru Y... B... A...'e elinin tersi ile vurdu ve yere düşürdü. Bu sırada tam olarak hatırlayamadığım polis arkadaşlardan biri şahsın üzerine biber gazı sıktı. Biber gazının etkisiyle gözlerim kapandı elimi yüzüme kapadım ve şahsın ellerini açarak bana doğru geldiğini gördüm. Ben geriye doğru kaçtım. Daha sonra Polis memuru Ö... A... ayağa kalkıp müdahale etmeye çalıştığı sırada Ali Çelebi tekrar Ö... A...'a yumruk vurdu. ... Şahıs saldırgan tavırlarını devam ettirdi. Tekrar olaya baktığımda Ali Çelebi isimli şahıs elini kolunu sallayarak ... marketin yanında bulunan garaj kısmına doğru varmaya başladı. Arkasında bulunan polis memuru Ö... A...'a dönerek tekrar yumruk attı. Tekrar kaçmaya devam ettiği sırada garajın önünde bulunan üstü açık etrafı betonla çevrili çukura yüzüstü düştü. Ayağa kalkarak bulunduğu çukurdan çıktı. Yere düşmüş coplardan birini vatandaşlar almasın diye arabaya bırakmaya gittim. Ali Çelebi bu esnada Ö... A...'a yine vurdu ve Ö... A...'ın bir daha yere düştüğünü gördüm. Sonra şahıs ... marketin önünde bulunan ekip otosunun ön kaportanın üzeri atladı ve kafasını vurdu. ... Ali Çelebi isimli şahsın akrabaları ile birlikte Ali Çelebi'yi yüzüstü yere yatırdılar. Ali Çelebi çırpınarak kafasını ve ayaklarını yere vuruyordu. ... Şahsın akrabaları üzerinde mavi çizgili beyaz bir urgan iple şahsın ayaklarım rulo şeklinde bağladılar. Ali Çelebi'nin yakınları elinde iğne ile bekleyen hemşireye 'iğneyi vur, vur' diye baskı yapıyorlardı. Ancak hemşire hastaneye gittiğimiz sırada şahsa boş serum verdiğini söyledi. ... Hemşire şahsa iğne yaptı. Olay yerinde sadece bir hemşire, bir ambulans şoförü ve yardımcısı vardı. Başkaca bir sağlık görevli yoktu. Sonra şahsı yüzüstü bir şekilde akrabaları ve ambulans görevlileri yardımıyla sedyeye koydular. Şahsı ambulansa bindirdikleri esnada şahıs çırpınarak 'bırakın beni' diye bağırıyordu. Şahsın bilinci açıktı. 4-5 akrabasıyla beraber şahsı

ambulansa bindirdiler. ... hastaneye gittiğimizde şahsın yakınları yanımıza gelerek 'kusura bakmayın, size de saldırdı, siz olmasaydınız biz ambulansa bindiremezdik. Çok sağolun, Allah sizden razı olsun" şeklinde ithamlarda bulundular. Bu olaylar yaşandığı sırada ... ben olmak üzere sekiz polis memuru vardık. Ben Ali Çelebi isimli şahsa copla vurmadım ve biber gazı sıkmadım. Fiziki hiç bir temasım olmadı. ...”

38. Müteveffanın annesi D.Ç.nin 7/8/2013 tarihinde Cumhuriyet Savcısına verdiği ifadesinin ilgili bölümleri şöyledir:

"(…) oğlum Ali Çelebi ve gelinimle beraber yaşarım. Biz normalde S... Cumhuriyet Başsavcılığından oğlumu Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesine resmi şekilde nakletmek için cuma günü talepte bulunduk. Ancak cuma günü işler yetişmediği için nakletme işlemini ancak pazartesi günü yapabileceklerini söylediler. Biz de bekledik. Ancak pazar günü yani olay günü oğlum iyice hırçınlaştığından dolayı İstanbul Özel M.... Hastanesi'nden bir ambulans temin ettik. Bu ambulansın içerisinde bir hemşire ve üç tane erkek görevli vardı. Biz bu ambulansı ve içindeki şahısları para karşılığında temin ettik. Resmi görevlendirme yok diye düşünüyorum. Ambulans gelince Ali Çelebi'yi ikna etmeye çalıştık başaramayınca ambulans görevlileri Saray ilçesinden jandarma çağırdılar. Daha sonra jandarmalar ve biz oğlumu ikna edip ambulansa bindirdik ancak jandarmalar oğlum ambulansa bindikten sonra ayrıldılar. Oğluma araca binmeden önce sakinleştirmek amacıyla iğne yaptılar. ...oğlumdaki ilacın tesiri geçti ve yeniden saldırganlaşmaya başladı. Oğlum ambulans içerisinde sedyeye kayışlarla bağlanmıştı. Ancak ilacın tesiri geçince bu kayışları koparmış ve ambulansın camını ayaklarıyla tekmeleyerek kırmış. Ben ambulansın önünde oturduğum ve o anda kendimi kötü hissettiğim için birşey göremedim. Camın kırılması üzerine ambulans sağa çekti ve durdu. Ambulanstan inmedim ancak oğlumun kaçtığını oturduğum yerden camdan bakmak suretiyle gördüm. Oğlum ormana doğru kaçtı ve uzaklaştı biz kendisini yakalayamadık. Yanımızdaki şahıslar oğlumun peşinden koşmuşlar ancak yakalayamamışlar. Daha sonra ben ambulansa binip Yeniköydeki evime geldim. Daha sonra oğlumun Kapaklı'da ... akrabamız olan S... F...'ın evine geldiğini öğrendim. Bunun üzerine Kapaklı Polis Merkezi'ne giderek 'ne olursunuz bize yardım edin, oğlum kendini binadan aşağı atabilir, kendine zarar verebilir, bir anne olarak bana yardım edin, bize yardım edin, oğlumu ambulansa koyup Bakırköy Ruh ve Sinir Hastanesine götürelim' dedim. Onlar da kabul ettiler. Daha sonra ben polis merkezinin önünde yine ambulansa bindim. Yanımda yine bir hemşire ve üç erkek şahıs vardı. Önde biz arkada polis ekipleri olmak üzere S...'nin kapaklıdaki evine geldik. Ambulanstan inmedim. Ben daha sonra olanları ambulansın camından oturduğum yerden izledim. Bir akrabam ancak şuan kim olduğunu hatırlayamadığım bir kişi oğlumu apartmandan ikna ederek indirdi. Oğlum aşağı geldi. Daha sonra beyaz saçlı bir polis oğlumun koluna girdi 'gel ambulansa binelim, gidelim' dedi. Oğlum da 'hayır ben binmeyeceğim o ambulansı yıkarım' dedi. Bu sırada ikindi ezanı okunmaya başladı. Oğlum ezanı duyunca 'ben namaz kılmaya gideceğim' dedi. Daha sonra polisler koluna girip zorla ambulansa sokmaya çalıştılar. Bunun üzerine oğlum hangi polis olduğunu hatırlayamadığım bir polis memuruna bir tokat attı. Daha sonra bir arbede yaşandı bu arbedede oğlum binanın yan tarafındaki yaklaşık bir metre derinliğindeki garaj girişine düştü. Oğlumu kimse itmedi, kendisi biber gazının tesiri altında arbededen kaçmaya çalışırken binanın yan tarafında bulunan yaklaşık bir metre derinliğindeki garajın girişine düştü ancak bu düşme ayakları üzerinde düşme şeklinde olmuş, kafasının üzerine düşmedi. Oğlum hemen dışarı çıktı ve polisler etrafını sardı. O zaman bir daha biber gazı sıktılar ve çevredeki polislerden bir kaçı oğluma jopla vurmaya başladılar. Oğlumun sırtına, omuzlarına ve kafasının arka tarafına iki kere jopla vurdular ve biber gazı sıktılar. Bundan

eminim. Bunun üzerine oğlum yere yüzüstü, kollarının üzerine düştü. Burada kafasına darbe almadı, kollarıyla kendisini korudu. Ben ambulansın camından bunun net bir şekilde gördüm. Bu sırada bizim yakınlarımız polislere oğlumu yakalamak için yardım etmedi. Biz polislere 'oğluma vurmayın, biz sizden bunu istemedik, vurmayın incitmeyin bu kadar, incitmeden ambulansa sokalım' dedik. Bu sırada dört tane polis oğlumun üzerine çıktı ve hareket etmesini engelledi. Oğlum bu sırada yüzükoyun yatıyordu. Oğlumu kelepçelediler. Benim akrabalarımdan kimse oğlumu tutmadı. Oğlumu sadece polisler tutuyordu. Sonra bir polis memuru 'ip getirin' dedi ve akrabam S... Y... ip getirdi. Ambulansta bizimle olan üç erkekten biri hangisi olduğunu bilmiyorum oğlumun ayaklarını bileklerinden bağladı. Bu sırada bizim yanımızda gelen hemşire arkadaş, oğluma iğne yaptı ama kaç tane yaptığını bilmiyorum. Hala yüzükoyundu. Daha sonra akrabalarım oğlumu çevirmelerini, nefes alamayabileceğini söylediler. Ondan sonra oğlumu sedyeye koydular, oğlumu sedyeye bağladılar ancak baş kısmından bağlamadılar. Yine polisler oğlumu sedyeye yüzükoyun, ayaklarından bağlı bir şekilde ambulansa koydular. Biz koymadık yakınları koymadı. Ambulansa oğlumu bindirirlerken kalabalık ve kargaşa olması sebebiyle oğlumun üzerinde herhangi bir morluk, yara bere kan göremedim. Daha sonra ambulansa akrabam Y... B..., S... Y... bindi. Başkasının binip binmediğini hatırlamıyorum. Belki de binmiştir. Ambulansa polisler binmedi. Ambulansın arkasına hemşire ve ambulanstaki üç görevli erkek şahıs bindi biz bu halde Çerkezköy Devlet Hastanesi'ne gittik. Ancak biz giderken ben Bakırköy'e gittiğimizi zannediyorduk. Ancak bana şoför devlet hastanesine gitmemiz gerektiğini söyledi ben de yolu tarif ettim. Yaklaşık olarak 5-10 dk içerisinde Çerkezköy Devlet Hastanesi'ne vardık. Oğlumu ambulanstan indirdiler ve hastaneye soktular. ... Hastaneye geldikten yaklaşık 20 dk sonra oğlumun öldüğünü söylediler. (...)."

39. Cumhuriyet Savcısı olayla ilgili olarak başka görgü tanıklarının ifadesine de başvurmuştur. Müteveffanın akrabaları olan tanıkların söz konusu ifadelerinin ilgili bölümleri şöyledir:

"S.F.: ... Bir süre sonra tekrar aradığımda Ali'nin ambulans camlarını kırıp kaçtığını söyledi. ... Yoldan geri dönüp eve gittim. Eve gittiğimde Ali evde oturuyordu. Ali'nin yanında T... vardı. Hep birlikte oturduk. Ali ile evin terasına çıktık. Ali terastan aşağıya baktı, 'yenge buradan atlayıp ölmek ne güzel olur biliyor musun?' dedi. Ben atlar diye korktum ve Ali'yi tekrar içeri girmesi için ikna ettim. ... Kaynanam ambulans ve polis ekipleriyle birlikte evin önüne geldi. Ali'yi bir şekilde ikna edip aşağıya indirdik. Kapıdan çıkarken Ali polisleri görünce 'vatana millete hayırlı uğurlu olsun' diye kollarını salladı. Polislerden biri gelip Ali'nin koluna girdi 'Ali gel ambulansa bineceğiz' dedi. Ali 'benim suçum ne, beni niye alıyorsunuz' dedi. Polis 'sen hastasın biz seni hastaneye götüreceğiz, hadi gel bin' dedi. Ali elini kolunu sağa sola savurarak 'ben binmem' dedi. Ve şişman 45-50 yaşlarında bir polise çok sert bir şekilde vurdu. Polis yere yığıldı. Ayağa kalkarak sinirli bir şekilde Ali'ye copla sırtına vurdu. Cop polisin elinden fırladı, Ali bunun üzerine sağa sola saldırınca Ali'nin dövdüğü polis belinden silahı çıkarıp Ali'nin ayaklarına doğru tuttu. Oğlum E... amcası Ali'ye doğru müdahale etmek için koşunca ben Ali, E...'ye de vurmasın diye E...'yi tuttum. Ben E...'yi tuttuğum sırada bir kargaşa oldu. Ali'nin marketin yan tarafında bodrum çukuruna doğru koşarak atladığını gördüm. Polislerden biri Ali'nin peşinden koşarken ayağı takıldı düştü. Bu sırada Ali gitmesin diye hep birlikte Ali'yi tuttuk. Ali'yi olayın ilk olduğu yere doğru getirdiğimizde polislerden birine vurdu. Polisler Ali'ye biber gazı sıktı. Bizde gazdan etkilenmiştik. Ali'nin yere yatırıldığını polislerin üzerine çullandığını gördüm. Bizler bağırdık 'Ali'yi boğacaksınız üzerinden kalkın' diye çığlık attık. Oğlum E... polislerden ikisini Ali'nin üzerinden aldı. Ali'nin ağzı bembeyaz köpük doluydu. Kafasının tam olarak tanıyamadığım

bir köşesinde kızarıklık vardı. Ali 'Abla nefes alamıyorum, abla, abla' diye bağırdı. Ben su istedim su getirildi ve ben kafasından aşağıya suyu döktüm. Ben Ali'yi bağlamalarını söyledim. Ali'nin ayaklarını bağladılar. Ali'nin ayakları bağlanırken polisler üzerinde yoktu. Hemşirenin Ali'ye bir defa iğne yaptığını gördüm. Ali halen yüzüstüydü. Ambulansa bindirilirken de yüzüstüydü. Ambulansa bindirilirken 1 hemşire ve 3 erkek şahıs olan ambulans görevlilerine ve diğer yardım eden kişilere sırt üstü bindirin yüz üstü kalmasın nefes alamaz diye bağırıyordum. Onlarda duydu ancak hiçbir şey yapmadılar.

S.Y.: ... Ambulans yeni köydeki ali abinin ikametine geldi. İçinde de bir hemşire, bir şoför ve iki erkek şahıs vardı. ... Daha sonra bir kısım akrabalarımız kapaklı polis merkezinde olduğu için biz de oraya gittik. ... ambulansında çalışan görevli olan ismini bilmediğim iki erkek şahıs ali abinin yeniden kaçmaya çalışabileceği ihtimalini göz önünde bulundurup bizden bir ip temin etmemizi istedi. ... Daha sonra olay yerine geldik. Olayın en başından itibaren oradaydım. ... Ali abi ikna olmayınca iki kolunu başının üzerine yerleştirip kendisini ikna etmeye çalışan polis memurunun omzuna vurdu. ... Birkaç polis memuru ali abiye jopla vurmaya başladılar. Bu etapta ali abinin sırtına ve ayaklarına vurdular. Daha sonra ali abi de bunun üzerine ilk müdahalede bulunan polis memuruna yumruk attı. ... Bunun üzerine ali abi kaçmaya başladı. Daha sonra polis memurlarının müdahalesi sertleşti. Biber gazlarını çıkardılar ali abiye sıktılar. ... Hemşire Ali abinin kalçasından bir tane iğne vurdu. İkinci iğneyi yaptı mı bilmiyorum. ... Ali Abimi bu şekilde ambulansın içine hep beraber koyduk içlerinde ben de vardım. Ambulansın arka tarafında ali abi, ben, hemşire, Y... B..., M... E... vardık. Ben ali abinin baş kısmındaydım. Ambulansa binmeden sürekli ali abinin sırt üstü yatması gerektiği gerektiğini söyledikleri için ben de etkilendim, ambulans içerisinde ve ambulans seyir halindeyken ben ali abinin omzundan tutup sırt üstü yatırmaya çalıştım biraz kaldırdım ancak başarılı olamadım. Ancak hastaneye gidene kadar kendisini sağ omzundan tutarak yukarı doğru bir miktar çaprazlama şeklinde tuttum. Bu sırada benim sol tarafımda hemşire vardı. Hemşire sürekli ali abinin boynundan ve bileğinden nabzını yokluyordu. Ben ali abinin ellerinin morardığını gördüm. Hemşireye söyledim ve hemşire de 'merak etmeyin, kelepçelerden olmuştur' dedi. Daha sonra başına baktım alnının sol tarafında bir morluk gördüm, dudakları da morarmıştı. Bunu da hemşireye söyledim, o da bana 'merak etmeyin normaldir' dedi. Ali abim ambulansa daha ambulansa koyarken baygın vaziyetteydi. Bu andan itibaren Çerkezköy Devlet hastanesine gidene kadar ali abinin nefes aldığını görmedim. Ali abi nefes alsa yaklaşık 110-120 kg olduğundan ve bu sebeple hareket edeceğinden mutlaka anlardım. Olay yerinden Çerkezköy Devlet Hastanesine yaklaşık 7-8 dk içerisinde gittik. İlk yola çıktığımızda ambulans biraz yavaş gidiyordu. Daha sonra hemşire 'sireni aç hızlan' dedi ve bunun üzerine ambulans hızlandı. Ambulans hastaneye vardığında ben artık müdahil olmadım. M... hastanesinden gelen ambulans görevlileri ali abimi acile götürdüler. Daha sonra içerde ne oldu bilmiyorum. Hemşireyi daha sonra gördüğümde 'ambulansa aldığımızda Ali Abi ölmüştü, size nasıl söyleyebilirim ki' dedi. Ayrıca ambulansın içerisinde serum, solunum maskesi vb. herhangi bir ekipman görmedim. Olay sırasında alinin nabzını ölçmekten başka birşey yapmadı.

E.Ç.: Ali Çelebi benim amcam olur. ... Babaannem ambulansla Kapaklı polis merkezine gitti. Bende Kapaklı'daki evimize gittim. ... Dikkatimi ilkin amcamın ayağındaki şişlik çekti. ... Polisler geldiğinde ben amcamın rahatsız olduğunu silahlarına sahip çıkmalarını söyledim. Bunun üzerine polisler şarjörlerini tabancalarından aldılar. Daha sonra yukarı çıkıp amcamı aşağı indirmek için ikna etmeye çalıştık. Annem amcamı ikna etti, aşağı indirdik. ... Ayakları çıplaktı. Amcam Ali "vatana millete hayırlı uğurlu olsun" diye söz söyledi. Amcam camiye doğru yürüdü. Polis memurlarından biri yanına yaklaştı "hadi gidelim seni hastaneye

götüreceğiz" dedi. Amcamda "hayırdır, neden, niye" dedi. O sırada ezan okundu. Amcam tekrar camiye doğru dönüp elini kalbine koyarak dua etti. Amcam eli kalbinde dua ederken polis memuru amcamın elinden tuttu. Bunun üzerine amcam Ali, iki elini birleştirip havaya kaldırarak polis memurunun omuzuna vurdu. O sırada bir polis daha geldi. Amcam Ali onada vurdu. Daha sonra polisler birden amcamın üzerine çullanıp cop[la] dövdüler, biber gazı sıktılar. Amcam daha sonra ... marketin önündeki çukura atladı. Kesinlikle yüz üstü veya başka bir şekilde düşmedi. Amcam çukurdan çıkınca onun peşinden giden polis memuru ayağı takılarak çukura düştü. Amcam polis arabasına doğru kaçtı. Polis arabasının önünde duran iki polis memuru amcamı yakalayarak arabanın ön kaportasına yatırdılar ve amcamın kafasına doğru copla bir kaç kez vurdular. ... Tam olarak kafasının hangi kısmına vurduklarını hatırlamıyorum. Bir taraftan amcamın arkadan ellerini kelepçelemeye çalışıyorlardı. Bu sır[a]da polis arabasının yanında duran bir başka polis olaya hiç müdahale etmedi. Amcam ayağa kalkmaya çalışırken tüm polisler amcamın üzerine çullanıp kendisini tutmaya çalıştılar. Ambulans görevlilerinden biri amcamın ayaklarını iple bağlamaya çalışıyordu. Amcam bu sırada kafasını ve ayağını yere vurmuyordu. Zaten polisler tutmuştu kafasını ve ayağını vuramazdı. Ben bunun üzerine amcamın üzerinden iki tane polis memuru çektim. Diğer polisler amcamı tutmaya devam ediyordu. Bu sırada hemşire gelip amcama iğne yaptı. İğneyi amcamın sağ kalçasına yaptı. Amcam 'su' diye bağırdı. Su istedi. Hatırlayamadığım biri su alıp getirdi. Kafasına su döktüler. Biber gazından yüzü yanmasın diye yüzüne su dökmediler. Amcamı kaldırarak yüz üstü halde sedyeye koydular. Amcamı kimlerin sedyeye bindirdiğini hatırlamıyorum. Ben ve akrabalarım ambulans görevlilerini amcamı sırt üstü çevirmeleri için uyardık. Ambulans görevlileri birşey olmayacağını bu şekil de gidebileceğini söylediler. Amcamı ambulansa bindirdiklerinde başının sağ alın kısmında kızarıklık ve şişlik vardı. Ben ambulans görevlilerine İstanbula götürülmeden önce en yakın hastaneye götürmelerini söyledim. (...).

N.Y.: ... toplam dört jandarma geldi. Ordaki jandarmadan bir astsubay arkadaş evin içine girdi, Ali'yi ambulansa girmek için ikna etti. Yine kendisine iğne vurulması için de ikna etmiştik ve sakinleştirmek amacıyla kendi rızısıyla ambulanstaki hemşire bir iğne vurdu. Ben ambulans içinde gelen şahısların hepsine 'bir yarım iğne daha vurabilir misiniz, ali güçlü kuvvetlidir. Ambulans içinde zorluk çıkarmasın.' dedim. Onlar da bir şey olmayacağını bunun yeterli olduğunu söylediler. ... Ali'nin bulunduğu kapaklıdaki akrabamız olana S... evine gittim. ... ben de kapaklı polis merkezine gittim. Ben karakolda memurlara Ali'nin çok güçlü kuvvetli olduğunu, bir ekibin yetmeyeceğini, takviye ekip istenirse daha iyi olacağını söyledim. ... onlar da silahlarının şarjörlerini çıkardılar ve ceplerine koydular.... daha sonra onu ikna etmeye çalışan polis memuru arkadaşı eliyle itti. Ama polis memuru yere düşmedi. Daha sonra aynı polis memuru arkadaş aliye bir sprey sıktı. Yanındaki başka bir polis arkadaş da sprey sıktı. Bunun üzerine rahatsız olan Ali onu ilk etapta ikna etmeye çalışan memur arkadaşa bir eliyle yumruk vurdu. O da yere düştü, daha sonra ali kaçmaya başladı. daha sonra polis arkadaşlar aliyi sıkıştırdı ekip arabasının kaputunun üzerine yatırdılar. ... bir polis ali kaputun üzerinde kapaklanmış bir halde dururken jopla kafasının sağ arka çapraz kısmına vurmaya başladı. Ancak ne kadar vurduğunu tam olarak bilmiyorum ama iki üç kez vurdu.... bir polis arkadaş da alinin kafasının sağ ön çapraz kısmına jopla vurmaya başladı. Bu polis memuru da tam olarak bilmiyorum ama bir iki kere vurmuştur. Biz bu sırada yakınları olarak 'vurmayın arkadaşlar, yapmayın, bırakın' dedik. Memurlara hakaretvari birşey söylemedik. Ali bu durumdan kurtuldu, kaçtı. Aliyi ilk ikna etmeye çalışan memur arkadaş Aliyi yakalamak için peşine düştü, bu sırada ayağı kaydı ve binanın yan tarafında bulunan 1 mt derinliğindeki garaj girişine düştü ve bu sırada hemen yerden kalkıp

alinin sol çapraz sırt bölümüne jopla üç dört defa vurdu. ondan sonra biraz ilerledikten sonra yere düştü yere düşerken yüzüstü düştü ancak kafasını yere vurmadı. Ve memur arkadaşlardan beş altı tanesi Aliye müdahale ettiler ve yakaladılar. Biz de hemen bu sırada müdahale ettik. Ali kaçmasın diye biz de aliyi tuttuk. diğer tutan yakınlarımın kim olduğunu olay karışıklığı sebebiyle hatırlamıyorum. ancak biz yakınları olarak 7-8 kişi vardık. Ancak biz bir iki kişi Aliyi tutabildik polis arkadaşlar aliyi tuttuğu için. Ben Ali'nin kelepçe takılırken elini tuttum. Polislere yardımcı oldum. Ali bu sırada 'ben nefes alamıyorum, beni az biraz bırakın' dedi. Ali bu sırada yere yüzüstü yatar vaziyette, kolları arkada kelepçeli vaziyette duruyordu. daha sonra birileri ip istedi ancak kimin istediğini bilmiyorum. Bir ip getirildi ve ayaklarını bağladılar ama kimin bağladığını da görmedim. Ali yerdeyken onu tutan çok sayıda insan olduğu için çırpınamadı, kafasını ve ayaklarını yere vurmadı. Ali'ye bu sırada iğne yapıldığını görmedim belki yapılmıştır. Ali'yi yüzükoyun elleri arkadan sıkı bir şekilde kelepçeli bir vaziyette sedyeye koydular. Daha sonra ayaklarını bileklerinden sedyeye bağladılar. Ama kimin bağladığını görmedim. Daha sonra ambulansa Aliyi koydular. Ali hala yüzükoyun sedyeye bağlı bir şekilde duruyordu, ben hemen Alinin nefessiz kalmasından endişelenip ambulansta görevli bulunan üç erkek şahısa 'ali nefes almakta sıkıntı yaşayabilir, onu yüzükoyun çevirelim' dedim. Bu üç kişiden şoförün yanında gelen arkadaş bana hiçbirşey olmaz zaten hastaneye kadar gideceğiz dedi. Ve alinin duruş şeklini değiştirmediler. Ali ambulansın içindeyken 'nefes alamıyorum' şeklinde bir şey söylemedi. Zaten ambulansa bindirdiğimizde sessizdi. Ancak canlıydı. Sedyeden kurtulmaya da çalışmıyordu, çırpınmıyordu. (...).

A.K.: ... Ambulans ile birlikte Ali'nin annesi de emniyet müdürlüğündeydi. Polislerden yardım istedik. Polislerle birlikte Ali'nin abisinin evine gittik. Ali apartmandan aşağı atlar korkusuyla polisleri aşağıda bıraktık. ... Polis ısrar edip Ali'nin kolundan tutunca Ali iki elini birleştirip kendi kendine vurdu ve polisi itekleyerek düşürdü. Ben Ali'nin iki elini birleştirerek polise vurduğunu görmedim. Diğer polislerde müdahale etmeye çalışınca ali polislerden birine daha vurdu. Daha sonra polisler copla Ali'nin sırtına vurarak, biber gazı sıktılar. Bu sırada Ali'nin herhangi bir yerinde kan veya şişik görmedim. Ali duran polis arabasına doğru koşmaya başladı. Ali polis arabasının kaportasına biber gazından etkilendiği için yaslandı. Bu esnada arabanın ön kısmında ve arka kısmında durmak üzere iki polis vardı. Arabanın yanında duran polislerden bir tanesi iki eliyle tuttuğu copu Ali'nin kafasına doğru vurdu. Tam olarak kafasının neresine vurduğunu hatırlamıyorum. ... Ben polise doğru koşarak kendisini tuttum. Ben o polisi tutunca bu sefer diğer polis copla Aliye vurdu. Ali daha fazla dayanamayıp yere yığıldı ve diğer polislerle birlikte Ali'ye çullanıp yüzüstü çevirdiler. Ellerini kelepçelediler. ... Ben ve hatırlamadığım bir başkası Ali'nin ayaklarını bağlamaya çalıştık. Hemşire gelip Ali'nin sağ kalçasına iğne yaptı ama ilk vurduğunda kan aktı. Hemşire ikinci bir defa tekrar aynı yere iğne yaptı. Ali bu esnada su istedi. Kafasından aşağıya su döküldü. Ben Ali'nin ayaklarını tutarken Ali ayaklarını kaldırıp yere vurdu. Ayak parmakları kanadı. Sonra sedye getirildi Ali'yi sedyeye koyduk ve ordan ambulansa bindirdik. Ali ambulansa bindirilirken hareketsizdi. Ambulans bu şekilde yola çıktı. (...).

F.Y:... Daha sonra ali polisle gitmek istemeyince polislerden birini koluyla iteledi. Polis de bunun üzerine sendeledi. Bunun üzerine polisler aliye biber gazı sıktılar. Biber gazı sıktıkları için kardeşim ali gaz sıkan polislerden birini koluyla itti. ... yaklaşık 1 mt derinliğindeki garaj girişine kardeşim atladı. Kesinlikle düşmedi. Daha sonra kardeşim ordan çıktı. sonra bir polis kardeşimin peşinden koşarken garaj girişine düştü. ... Bunu görünce kardeşim iyice kaçmaya çalıştı. Daha sonra kardeşimi yakalayıp çevresini sardılar.

polisler kardeşimi başından yakalayarak ekip otosunun üzerine yatırdılar kafasını da bunu yaparken arabanın ön kaportasına vurdular. Sonra üç dört tane polis memuru kardeşimin kafasının arkasına vurdular bunlardan iki tanesinin eşgalini verebilirim. ... Biz bu sırada alinin yakınları olarak polislere 'vurmayın, kendisi şizofren hastasıdır, biz sizi bunun için mi çağırdık' dedik. Daha sonra kardeşim yere hafif bir şekilde yüzükoyun düştü ve kafasını da bir yere vurmadı. daha sonra polisler hemen kardeşime müdahale ederek kardeşimin elini kelepçelediler. O esnada sağlık görevlisi bizden ip istedi. Hangi sağlık görevlisinin istediğini tam bilmiyorum ama erkek şahıslardan biriydi. Yine aynı kişi iple ayağını bağladılar. Bu sırada yerdeyken bana 'nefes alamıyorum abla' dedi. Ağzından köpük geliyordu. Kardeşimin dudakları da morarmıştı. Benim de gözlerim biber gazından etkilenmişti daha sonra pek birşey göremedim ama alinin ambulansa konulduğunu zarzor gördüm. (...).

40. Olayın meydana geldiği yerde ikamet eden görgü tanıkları H.Ç. ve Y.B.nin ifadeleri şöyledir:

" H.Ç.: ... İkametimin penceresinden baktığımda bizim evin karşısında bulunan binanın yanında bir ambulans ve vatandaşlar ile polisin olduğunu gördüm. Ancak ne olduğunu anlamadım. ... Birkaç dakika sonra bina içerisinden 35-40 yaşlarında, iri yapılı, üzerinde beyaz renkli atlet ve altında eşofman bulunan, tanımadığım bir erkek şahıs çıktı. Elinde herhangi bir şey yoktu. Şahıs ... market yanında bulunan bakkalın önündeki plakasını göremediğim ancak bej renkli bir taksinin kaporta üzerine iki eli ile birkaç yumruk attı. Bu sırada 5-6 kadar polis ve 15-20 belki daha fazla olan vatandaş şahsı yakalamaya çalışıyorlardı, şahıs yanına kimseyi yaklaştırmak istemiyor gibi el kol hareketleri yapıyordu, bu sırada şahıs sağ eli olduğunu hatırlıyorum yukarı doğru kaldırdı ve bir polisin yere düştüğünü gördüm, şahıs polise ya yumruk vurdu veya iterek düşürdü, o esnada şahısta karşı tarafa atlamak istediği esnada düştü ve kalkarak market önüne doğru gitti, polisler ve kalabalık vatandaş topluluğu şahsı sakinleştirmeye ve yakalamaya çalışıyorlardı, polisler ve vatandaşlar şahsı yere yatırdılar ve ambulansa aldılar, oradan ayrıldılar. Ben polislerin elinde cop olduğunu gördüm ancak şahsa veya başka birine vurduklarını görmedim. İsminin Ali Çelebi olduğunu öğrendiğim şahsın da elinde herhangi bir şey yoktu. Benim konu ile ilgili bilgim ve görgüm bundan ibarettir.

Y.B.: ... Olay günü işten döndüğümde evin önünde bir kalabalık olduğunu gördüm, kaza olduğunu düşünüp hemen olay yerine geldim. İlk gördüğümde Ali'nin yerde elleri arkadan kelepçeli vaziyette yüzükoyun yatar halde ve ayakları iple bağlanmış şekilde gördüm. Alinin kafasını yere vurduğunu görmedim sadece sağa sola çeviriyordu. Bu sırada ağzından salya ve köpük geliyordu, dudaklarında ve ellerinde morarma vardı. Polisler ayaklarındaki ipi tutup ayaklarını yere vurmasını engelliyorlardı. daha sonra aliyi iki erkek sağlık görevlisi ve bir bayan sağlık görevlisinin ve yanında onlara yardım eden birkaç kişinin aliyi yüzükoyun bir şekilde sedyeye yatırdıklarını gördüm. Hatırladığım kadarıyla sedyeye koyanlar arasında polis yoktu. Sedyeye de aynı şekilde yüzükoyun elleri arkada kelepçeli bir şekilde sedyenin kemerleriyle bağladılar. Kemerlerden biri gögsün alt kısmı hizasında birisi de baldırlarının hizasındaydı. Bu olaylar benim hemen yanımda olmuştur. Birkaç metre mesafeden izliyordum, anlattığım şeyleri net bir şekilde gördüm. bu sırada Alinin alnının sol kısmında morluk gördüm bu morlukların nasıl olduğunu görmedim. Ayrıca ayaklarında kan gördüm. Bu ayaklarındaki yaralanmaların da nasıl olduğunu görmedim. ... Ali bayılmadan önce birkaç kez kesinlikle kısık olmayan ve normal bir ses tonuyla 'nefes alamıyorum' dedi. Bunu gayet net bir şekilde duydum. Bunu söylediği sırada hemen başının ucunda sağlık görevlileri de vardı. Zaten daha sonra kendinden geçti. Muhtemelen çevredeki kalabalıktan insanlar da

nefes alamadığını söylediğini duymuştur. Ancak kimse bu konuda müdahale etmedi. Ağzından köpük ve salya gelmeye devam ediyordu. ... Daha sonra sedyeye yüzükoyun elleri arkadan kelepçeli bir şekilde koydular. Bu sırada da baygındı. Aliyi sedyeye koyanlar; iki erkek sağlıkçı ve hemşire ile kim olduğunu hatırlayamadığım yakınları vardı. Ancak polisler sedyeye koymamışlardır. Sedyeye koyduktan sonra aliyi sedyeyle ambulansa koyduk. Ambulansın arka tarafında Ali, ben S... Y..., sağlıkçı hemşire ve iki sağlıkçı görevli erkek şahıs vardı. Ali burda da baygındı. Hatta ben hiç ayıldığını görmedim. Ambulansın içindeyken S... Y... 'alinin durumu çok kötü birşeyler yapalım' dedi. Hemşire de 'normal korkacak birşey yok' dedi ve alinin nabzını kontrol etti bundan sonra biz normalde burdan çıktığımızda bakırköy ruh ve sinir hastanesine gideceğimiz halde hemşire şoföre burdaki hastaneye uğrayalım dedi. sonra çerkezköy devlet hastanesine gittik. Bizim olay yerinden çerkezköy devlet hastanesine gitmemiz yaklaşık 10 dk sürmüştür. Daha sonra Aliyi sağlık görevlileri hastanenin acil servisine götürdüler. (...)."

41. Müteveffanın ambulansla götürülmeye ilk kez teşebbüs edildiği ancak yolda ambulanstan kaçtığını gören tanıklar T.Ç. ve B.A.Ç.nin ifadelerinin ilgili bölümleri şöyledir:

"T.Ç.: ... ambulansta gelen hemşirealiye gördüğüm kadarıyla bir tane sakinleştirici iğne vurdu. Daha sonra biz alinin koluna girdik. Çerkezköy devlet hastanesine gideceğimizi söyleyerek ikna ettik. Daha sonra ambulansa götürdük. Ambulansta sedyeye yatırdık ve sedyedeki kemerleri bağladık. Ambulans yola çıktı. Ambulansın içinde şoför, onun yanında ambulansta görevli bir erkek şahıs ve yanında da alinin annesi, arkada ambulansta görevli iki erkek şahıs, bir hemşire vardı. Arkada yakını yoktu. ... Ancak biz Çavuşlu gişelerini geçtikten sonra kavşaktan sağa doğru İstanbul yoluna girerken bizim ambulansı sağa çekmiş park etmiş halde gördük. ambulansın sağ camı kırıktı. Alinin kaçmış olduğunu söylediler. Jandarmayı aramışlar ancak jandarma gelmeyince biz aliyi aradık. Yaklaşık 40-45 dk aliyi orda aradık. Daha sonra bulamayacağımızı anlayıp otobandan döndük. ... Biz de çerkezköye döndük. ... ayakları çıplaktı. Alinin üzerinde kan, yara bere morluk vs birşey görmedim. Bu sırada ali bana 3 km yol yürüdüm ayaklarım şişti dedi. Ancak ayaklarında kan görmedim. ... Bu sırada alinin kolunda iki tane polis vardı. Ali polislerin kendisini bırakması için iki elini havaya kaldırdı yukarıda birleştirdi ve önünde kendisini ikna etmeye çalışan polis memurunun boynuna vurdu. Bunun üzerine yanındaki polisler joplarını çıkardılar. Ali de ilk vurduğu polis memuruna elinin tersiyle yüz kısmına vurdu. Bu sırada polis memuru yere düştü. Bunun üzerine diğer polisler aliye jopla vurmaya başladılar. Polislerden biri alinin kafasının sağ arka çapraz kısmına jopla vurdu, diğerleri de çeşitli yerlerine vuruyordu. Biz de bunun üzerine polislere 'Ali hastadır bu şekilde müdahale etmeyin' dedik. Ali binanın yan tarafına doğru koştu. Ben de alinin peşinden koştum ikna etmek için. ... bir polis biber gazını çıkardı ve aliye sıktı sonra ben de ali de biber gazından etkilendik. Gözlerim biber gazından etkilendiği için gözlerimi silmeye başladım kollarımla bu andan itibaren birkaç dakika biber gazının tesiriyle birşey göremedim. Ben gözlerimi açabilmeye başladığımda alinin yerde kelepçelenmiş olduğunu gördüm. kelepçeli olduğu sırada alinin üzerinde eniştesi N... Y..., a... abi ve polis arkadaşlar vardı. Sonra hemşire kalçasından bir adet iğne vurdu. Bunu vurduğunu gördüm. Daha sonra hemşire kaldırmayın bir tane daha vuracağım dedi ama ikincisini vurup vurmadığını görmedim. Ben de bu sırada ayaklarını tutuyordum. Bu sırada bir yerden ip geldi ve kim olduğunu hatırlayamadığım bir alinin ayak bileklerinden aliyi sedyeye bağlıyordu. ... sonra aliyi yüzüstü olacak şekilde ambulansa koyduk. ambulansa koyduğumuz sırada bağırıp çağırmıyordu. İlacın etkisiyle sakinleşmişti kendisinden nefes alamıyorum diye birşey duymadım. Ambulansın arka kısmında ... hemşire ve bir tane yardımcısı vardı. Ön kısımda ise şoför ve alinin annesi vardı. Daha sonra

ambulans Bakırköye gitmek üzere çıktı diye biliyorum. ...Ambulansın olay yerinden çerkezköy devlet hastanesine gelmesi bence takriben 4-5 dk sürer. (...).

B.A.Ç.: ... Olay günü eşim T.. Ç... eve gelerek Ali'nin hasta olduğunu ve hastaneye götürülmesi gerektiğini söyledi. ...Bizde arabayla ambulansın peşinden gittik. ... Otobanda seyir halinde iken ambulansın yol kenarında durduğunu gördük. Bizde durduk ve ambulansın yanına gittiğimizde ambulansın camının kırık olduğunu gördük. Ali'nin kaçtığını öğrendik. Biz burda bir süre bekleyip Ali'yi aradık. Daha sonra tekrar Yeniköy'e döndük. Orda Ali'nin evinin önünde otururken bir süre sonra Ali bir arabayla eve geldi. Arabada şoför koltuğunun yan tarafında oturuyordu. Araba şoförünü tanımıyorum. ... Kapaklıya gittiklerini öğrendim. ... Eşim beni telefonla arayarak Ali'nin eşi olan Esma'nın hazır olmasını Ali'yi ambulansa tekrar bindirdiklerini İstanbul'a götürdüklerini bizimde arabayla peşlerinden gideceğimizi söyledi. Esma rahatsız ve yorgun olduğu için gelmek istemedi. ...Bir süre sonra Ali'nin burada vefat ettiğini öğrendik.(...)."

42. Devlet Hastanesi doktoru olan ve müteveffa Devlet Hastanesine getirildiğinde ona ilk tıbbi müdahaleyi gerçekleştiren H.K.nin ifadesi Asayiş Müdürlüğünde alınmıştır. Bu ifadenin ilgili bölümü şöyledir:

" ... 4/8/2013 günü görevim esnasında saat 17.25 sıralarında Hastaneye sedye ile Acil Polikliniğine 30-35 yaşlarında bir erkek hasta getirildi, hasta sedyeye parmak kalınlığında bir iple bağlıydı, ben ve diğer hastane görevlileri hastaya derhal müdahale ederek nabzını ve tansiyonunu ölçtük ayrıca hastanın kalp atışlarının olmadığını anlayınca CPR'ye başlandı, yaklaşık 45 dakika boyunca CPR yapılan hastanın nabız ve kalp atışları dönmeyince hasta eks kabul edildi. ... Yukarıda belirttiğim gibi şahıs hastaneye intikal ettirildiğinde nabız ve kalp atışı yoktu. (...)."

43. Olay yerine giden, özel hastaneye ait ambulansta bulunan ve söylediğine göre olay tarihinde başka bir özel hastanede hemşire olarak görev yapan Ö.A.nın 5/8/2013 tarihinde Asayiş Müdürlüğünde alınan ifadesinin ilgili bölümü şöyledir:

" ... Ben 5 yıllık hemşireyim. Halen İstanbul Bakırköy ... Hastanesinde hemşire olarak çalışmaktayım. 4/8/2013 günü sabah saat: 10.00 sıralarında yaklaşık 1 aydır tanıdığım ve Özel M... Hastanesinde ambulans şoförü olduğunu bildiğim R... K... beni arayarak Tekirdağ'dan bir hastayı alarak Bakırköy'e nakil edeceğini söyledi, hastanın durumuyla ilgili bir bilgi vermedi. Ben de izinli olduğum için ve bazen böyle il dışına gidip geldiğimde hasta yakınları tarafından bir miktar para verildiği için bu geliri elde etmek amacıyla R... K...nin teklifini kabul ettim. Beni ambulans ile evimden aldı yanında daha önceden tanımadığım Ş... B... isimli bir şahısta vardı, birlikte S... ilçesinin Y... Köyü'ne geldik. Ben ambulanstan hiç inmedim, bu sırada yanımıza hasta Ali ÇELEBİ isimli şahısın annesi olduğunu söyleyen bayan geldi, bize hitaben 'Bunu alın götürün, yoksa bizi öldürecek' şeklinde sözler söyledi, ben ambulanstan inmedim, Ş... ile R... gittiler, bu sırada şahısın 2 ya da 3 katlı müstakil bir evin ikinci kattaki balkonunda olduğunu gördüm, 35-40 yaşlarında 190-200 cm boylarında 120-130 kilo civarında, kirli sakallı, başında takkesi olan bir şahıs olduğunu gördüm, bir müddet sonra Ş... ve R... geldiler, şahısı ikna edemediklerini söylediler, annesi bana 'ne olur iğne yap uyuşturucu yap bunu götürelim yoksa bizi öldürecek' dedi, ben sıkıntı olur yapmam dedim bunun üzerine R... jandarmayı aradı, bir süre sonra Jandarma geldi, birlikte yukarı çıktık, şahısı Çerkezköy'de bir hastaneye kontrole götürmek vaadi ile inandırıp bende ikna olması için serum olarak tabir edilen İzotonik suyundan şahısın kalçasından iğne yaptım, şahıs bize 'çıkın dışarı dua edeceğim' dedi, sonra bize tekrar 'sadece kontrole gideceğiz söz

mü' dedi, bizde 'söz dedik', sonra ambulansa bindi. Sedyeye yattı, emniyet kemerlerini bağladık ve İstanbul Bakırköy'e doğru ambulans ile hareket ettik arkada ben hasta ve Ş... vardı, ön tarafta şahısın annesi ve R... vardı, bir müddet sonra ambulansın içerisinde kafayı kaldırıp etrafına bakınmaya başladı daha sonra 'siz kalleşsiniz' sonra sedyeden doğrularak 'Allah' diye bağırda iki elini yana açarak 'sizi öldürmekten korkuyorum' diye bağırdı ayağı ile ambulansın sağ kapı tarafına tekme attı, cam kırıldı. Ben R... bey hasta fenalaştı deyip aracı durdurmasını sağladım. R... arabayı durdurdu ve kapıyı açtı, Ali ÇELEBİ araçtan inerek koşarak araziye doğru gitti. 10 dakika kadar arazide durdu, ben araçtan inmedim, bu sırada R... telefonla görüştü, bu sırada şahsın annesi bana 'hep senin yüzünden oldu, ben sana uyuşturucu yap dedim yapmadın, bunu döve söve Bakırköy'e götürmemiz lazım' diye sitemlerde bulunuyordu. Bir müddet sonra otoyol gişelerinde jandarmanın bulunduğu yere jandarmanın yanına gittik. jandarmalar bize şahsın bir araca binerek Çerkezköy'e doğru gittiğini söyledi, annesi debize hitaben 'çabuk tekrar eski eve gidelim yoksa bu karısını çocuklarını öldürür, ne yapıp edip Bakırköy'e götürmemiz lazım' dedi. Birlikte tekrar evine geldik, ambulansı görmesin diye evin arkasına park ettik, ben ambulanstan inmedim, bir süre sonra şahsın başka bir yerde olduğunu, yakınları gidip polisten yardım alacaklarını söyledi, annesi bize hitaben 'Ben bu ambulanstan Bakırköy'e gidinceye kadar inmeyeceğim, bu gün gitmezse hepimizi öldürür' şeklinde konuştu, sonra ambulansla bir polis merkezinin önüne geldik ben yine ambulanstan inmedim, annesi, yakınları polislerle bir şeyler konuşuyorlardı, ama ne konuştuklarını duymadım. Daha sonra 4-5 katlı bir apartmanın bulunduğu bir yere geldik, ben ambulanstan yine hiç inmedim, bir süre sonra Ali ÇELEBİ isimli şahsı zemin katta gördüm, polisleri görünce 'Allah' diye bağırdı bu sırada ezan okundu, 'ben bir camiye gidip geleyim' dedi, polis memurunun bir tanesi 'yok gitme seni hastaneye kontrole götüreceğiz' dedi ancak şahıs iki elini yumruk yaparak polise vurdu, sonra bir anda ortalık karıştı, şahsa polisler biber gazı sıktılar, şahıs daha da hiddetlendi nereye saldıracağını şaşırdı, ortalık karıştı, bu esnada da annesi bana 'iğne yap iğne yap' deyip duruyordu, bunun üzerine 2 şırıngaya izotenik suyu çektim, bu sırada şahsın 10-15 civarında yakını ve 9-10 polis şahsı yüzüstü yere yatırarak etkisiz hale getirdiler, başına su döktüler, bu sırada şahsın ağzından köpükler geliyordu, nabzına baktığımda yoktu, yüzü mordu, sanki nefes alamamış gibiydi, bende iğnenin birini bu karmaşada yaptım diğerini de kendi elime yaptım. Sonra şahsın akrabaları ayaklarından iple bağladılar, polisler kelepçe taktı, şahsı ambulansa bindirdik, ben acil bir servise gitmesi gerektiğini R...'ye söyledim, Devlet hastanesine şahsı götürdük, burada şahsa müdahale yaptılar ancak şahıs eks olmuştu, ambulansın arkasında ben, hasta, Ş... ve 4 tane akrabası vardı annesi ve R... ambulansın önündeydi. Olay bu şekilde olmuştur, ben bu şahsa vurmadım, şahısta bana vurmadı."

44. Ambulans şoförü R.K.nin 5/8/2013 tarihinde Asayiş Müdürlüğünde alınan ifadesinin ilgili bölümü şöyledir:

"... 4/8/2013 günü sabah saat: 10.00 sıralarında bana ait ... numaralı telefonumdan arayarak Ali Çelebi'nin abisi olduğunu söyleyen bir şahıs bana 'psikolojik rahatsızlığı olan bir kardeşimiz var, polisten ve jandarmadan yardım istedik, savcının bilgisi var, bu hastayı alıp Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesine ücreti mukabilinde götürür müsün? zaten kendisi daha önce de orada tedavi gördü.' dedi. ... TL'ye anlaştık. ... bunun üzerine yanıma daha önce Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesinde hasta bakıcı olarak çalışıp emekli olan Ş... B... ve daha önceden tanıdığım ve hemşire olan ve herhangi bir yerde halihazırda çalışmayan Ö... A...'ü alarak bana verilen adrese Özel M... Hastanesine ait .... ambulansla geldik. Ali Çelebi isimli şahıs ... iki katlı müstakil bir evin ikinci katında idi.

Kendisinin yanına yanımda bulunan arkadaşlarımla beraber çıktık. Kendisi ile 30 dakika kadar konuşarak tedavisi için ikna etmeye çalıştık, ancak kendisi deli olmadığını iddia ederek sopa ile bizi evden kovdu. Evde ismini bilmediğim annesi vardı. 156 jandarmayı arayarak bize yardım etmesini istedim. Bir müddet sonra jandarma görevlileri geldi. Jandarma ona iğne vurulup geleceksin diyerek ikna etmeye çalıştı, şahısta ben iğneden korkmam diyerek burada vurabilirsiniz dedi. Bunun üzerine Ö... A... isimli hemşiremiz ESEF olarak adlandırdığımız serum suyunu şırıngaya çekerek Ali Çelebi'nin kalçasından yaparak şahsı ikna ettik. ... Bağırma sesleri üzerine viraj bitiminde ambulansı sağa doğru çektim. Ali Çelebi'nin bağlı bulunduğu sedyeden kalktığını ve ayağıyla ambulansın sağ sürgülü kapısının camına tekme attığını gördüm, cam kırıldı, beni bırakın diye bağırıyordu. Bana yumruk atmaya çalıştı ancak yumruğu bana değmedi. Bunun üzerine ambulansın iç kısmındaki malzemelere zarar vereceği düşüncesiyle ambulanstan inerek sağ yan sürgülü kapıyı açtım. Şahıs yalın ayak araçtan atlayarak yolun sağ tarafındaki toprak araziye doğru koşarak gitti. ... ailesine zarar vermemesi için yeniden evlerine geldik. Ali Çelebi ... bir araçla kendisiyle beraber iki kişi evine geldi., burada ismini bilmediğim bir akrabasını da alarak evinden ayrıldı. Ben bunun üzerine Ali Çelebi'nin annesine bizden artık bu kadar biz İstanbul'a dönüyoruz dedim ancak annesi araçtan inmedi 'sizi bırakmam işimi halledeceksiniz bana yardım edeceksiniz, polisten de yardım isteyeceğini' söyleyerek bizi ikna etti. ... bunun üzerine polis merkezine gittik. Annesi buradaki görevlilere 'benim oğlum akıl hastası, Yeniköy'den Jandarmayla ambulansa bindirdik ama yolda giderken ambulansın camını kırdı ve ambulanstan kaçtı, şu anda yeğenimizin evinde can güvenliğimiz tehlikede, eğer Bakırköy'deki Hastaneye götürmezsek bizi öldürecek. Ne olur bize yardım edin' dedi. Görevliler de herhangi bir resmi evrak olmadığı için çekincede kaldılar ancak daha sonra iki resmi polis ekibi Ali Çelebi'nin yeğenin evine gittik, yaklaşık 15-20 kişilik akrabası evin önündeydiler, polislere ve bizlere 'siz sakın apartmana çıkmayın, şahıs 5. katta sizi görürse balkondan atlayabilir, biz ellerini bağlayıp aşağıya indireceğiz, siz burada bekleyin' dediler.

Bir müddet sonra kendi evine götüreceklerini vaat ederek kandırdılar ve apartmandan indirdiler. Apartmandan indirdiklerinde görevli resmi polisleri görünce 'siz neden buraya geldiniz, gidin buradan' dedi, polis memurları da 'biz seninle buraya konuşmaya geldik' şeklinde pozitif yaklaşımda bulundular. ... Ben gideceğim dedi, polisler de konuşalım sonra gidersin dediler, bu sırada olay yerine takviye bir polis ekibi daha geldi. Konuşma sırasında Ali Çelebi, iki elini havada birleştirerek hızlı bir şekilde kendisiyle konuşan polis memurunun baş bölgesine doğru yumrukla vurdu, yumruğun şiddetiyle polis 3-4 adım geriye düştü, hemen yanında bulunan polis memuru Ali Çelebi'nin yüzüne doğru biber gazı sıktı, bu memura da bir tokat attı, bu polis memuru da 3-4 metre geriye düştü, daha sonra bağırarak sağa sola saldırmaya başlayınca diğer polis memurları da bu şahsı etkisiz hale getirmek için şahsa biber gazı ve copla müdahalede bulundular. Bunun üzerine Ali Çelebi polislerin elinden kurtuldu ve olay yerine yakın yerde bulunan yaklaşık 1/1,5 metre derinliğindeki dere yatağı gibi çukur bir yere ayaküstü atladı. Kısa süre sonra oradan çıktı. Polisler onu yakalamaya çalıştılar, çevreden gelen yakınları ile birlikte görevli polisler onu yere yatırdılar, kelepçe taktılar, ismini bilmediğim yakınları da beyaz renkli bir urgan ile şahsı ayaklarından bağladılar. 3-4 polis ve 4-5 yakını ile birlikte şahsı bu şekilde zapt etmeye çalışıyorlardı, hemen ambulans istediler, ben de ambulansı şahsın istediği bölgeye getirip sedyeyi çıkarttım. Sedyeyi güçlükle koydular çünkü şahıs 1.90-1.95 cm boylarında ve yaklaşık 140 kg ağırlığında iri yarı birisiydi. Sedyeye koyduklarında yüzünde hafif morluklar ve ağzında köpük vardı. Görsem tanıyamayacağım bir yakını Ali Çelebi'yi bu hali ile aynı urgan ile sedyeye bağladı., ambulansın kapısını kapatarak ve annesini ambulansın ön

tarafına alarakolay yerinden ayrıldık. Ambulansın arka kısmında Ali Çelebi'nin 5-6 yakını ve Ş... Ç... İle Ö... A... Hemşire vardı, polisler yoktu. Ben şahsın bu hali ile en yakın Acil Serviste müdahale edilmesi gerektiğini annesine söyledim ancak annesi Bakorköy'deki hastaneye gidelim dedi ancak ben olmaz dedim ve Çerkezköy Devlet Hastanesine getirerek şahsı indirdim. Daha sonra şahsın eks olduğunu öğrendim. ...

... Hastayı alırken bana psikolojik tedavi gördüğünü söylediler ancak ben raporunu talep etmedim. Hastane yönetiminin benim bu yaptığım davranıştan dolayı herhangi bir izni ve müsaadesi yoktur, sadece soyadını bilmediğim H... isimli gece müdürüne 4/8/2013 günü saat 10.00'da bilgi verdim, onun bilgisi vardır. Yanımda bulunan Ş... B... ve Ö... A...'ün Özel M... Hastanesiyle uzaktan yakından bir ilgileri yoktur, herhangi bir yerde çalışmazlar, ben sadece onlara yardım etmeleri için yanıma aldım, herhangi bir resmi sıfatları yoktur... Gece müdürü H...'ye Çerkezköy'de hasta var oraya gideceğiz diye telefonla bilgi verdim. O da tamam dedi."

45. Bu ifade sonrasında kolluk tarafından söz konusu özel hastane telefonla aranarak hastanenin gece sorumlusu H.A. isimli kişiyle telefonda görüşülmüş ve söz konusu ambulansın müteveffayı Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesine nakli konusunda görevlendirilip görevlendirilmediği sorulmuştur. H.A. böyle bir görevlendirmenin ne ambulans ne de R.K. için söz konusu olduğunu ve konuyu hemen sorumlu müdürlerine ilettiklerini ancak onun da bu olaydan haberinin olmadığını söylemiştir.

46. Ambulansla müteveffayı almaya giden Ş.B.nin ifadesi de aynı gün Asayiş Müdürlüğünde alınmıştır. Adı geçen şahıs, R.K.nin anlatımlarına benzer anlatımlarda bulunmuş; 2010 yılında Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesindeki hasta bakıcılığı görevinden emekli olduktan sonra ek gelir elde etmek için R.K.nin kullandığı ambulansla izinsiz olarak bu tür nakillere gittiğini, Ö.A.yı tanımadığını ancak R.K.nin çalıştığı hastaneden farklı bir hastanede hemşire olarak çalıştığını duyduğunu, ambulansla toplam üç kişi gittiklerini, R.K.nin müteveffanın yakınlarından hastalığına ve nakil işlemine ilişkin herhangi bir belge almadığını, müteveffanın ambulansa ilk bindirildiğinde kendisine saldırıp kolundan yaraladığını, ikinci kez bindirmeye çalıştıklarında ise polislere saldırdığını, polislerin de biber gazıyla karşılık vererek müteveffayı etkisiz hâle getirmeye çalıştıklarını, müteveffanın en son akrabaları ve polisler tarafından yere yüzükoyun yatırılıp bağlanarak ve kelepçe takılarak etkisiz hâle getirilebildiğini, bu aşamadan sonra polis memurlarının kuvvet kullanmadıklarını, tekrarambulansa bindirilip Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesine götürürlerken Ö.A.nın, A.Ç.nin durumunun kötüleştiğini ve en yakın acil servise götürmeleri gerektiğini söylemesi üzerine Devlet Hastanesine gittiklerini ve burada müteveffanın öldüğünü öğrendiğini ifade etmiştir.

D. Şüpheliler Hakkında Düzenlenen Tıbbi Belgeler

47. Soruşturma kapsamında alınan doktor raporlarına göre;

-Ş.B.nin sol kol arka kısımda 5x5 cm boyutunda sıyrık ve ekimoz,

-Polis memuru A.S.nin sağ el bileği ve sol ayak bileğindeki hareketlerde hassasiyet,

-Polis memuru Ö.A.nın sağ kulak ve kulak altında kızarıklık ile sağ dirsekte sıyrık ve sağ dizde kızarıklık,

-Polis memuru Ö.Ş.nin boyun arka kısımda palpasyonda hassasiyet,

-Polis memuru Y.B.A.nın alt dudak iç tarafta ve sağ dizde kızarıklık,

-Polis memuru D.P.nin sağ dizde palpasyonda hassasiyet ve ciltte hafif kızarıklık meydana gelecek ve basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek nitelikte yaralanması söz konusudur.

E. Soruşturma Sonucunda Verilen Kararlar

48. Cumhuriyet Başsavcılığı 18/7/2014 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Karar gerekçesinin ilgili bölümü şöyledir:

"... olay tarihinden yaklaşık 15-20 gün önce müteveffanın saldırganlaşmaya başladığı, eşi Esma Çelebi'nin beyanına göre ufak tefek şeyleri evden dışarı balkondan aşağıya attığı, buzdolabının kapısını kırdığı, çamaşırlarının bir kısmını dışarı attığı, ailesinin de bu durumdan endişelenmeye başladığı, bu sebeple ailenin müteveffayı yine Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesine yatırmaya karar verdiği, bunun için ailenin Özel M... Hastanesi'nden müteveffayı hastaneye götürmek üzere ambulans istedikleri, 04.08.2013 tarihinde 34 ... plakalı ambulansın müteveffanın eşi, annesi ve çocuklarıyla beraber yaşadığı S... ilçesinde bulunan Y... köyüne geldiği, ambulansta şoför R... K...,şoför yardımcısı Ş... B... ve hemşire Ö... A...'ın olduğu,

Ailenin müteveffayı Çerkezköy Devlet Hastanesi'ne kontrol için götürüp geri götürüceğiz diyerek ikna ettiği, hemşirenin evde müteveffaya uyuşturmak/sakinleştirmek için iğne yaptığı, müteveffanın sedyeye yatırılıp bağlanarak ambulansa bindirildiği, ambulansın şoför koltuğunun yanındaki yolcu koltuğuna müteveffanın annesi D... Ç...'nin oturduğu, arka kısmında ise şoför yardımcısı Ş... B... ve hemşire Ö... A...'ün olduğu, ambulansın Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesine doğru yola çıktığı, ambulansın arkasında özel araçla müteveffanın eşi Esma Çelebi, arkadaşları olan T... Ç... ve B... Ç...'ın ambulansı takip ettikleri, bu araçla ambulans arasında yaklaşık 10 dakikalık bir mesafe olduğu,

Ambulans yolda seyir halindeyken Mahmutbey Gişeler gelmeden önce, Çavuşlu Gişeleri geçtikten sonra müteveffaya yapılan iğnenin tesirinin geçtiği, müteveffanın etrafa bakıp başka bir yere gittiğini anladığı ve hırçınlaşmaya başladığı, sedyeye bağlı olduğu kayışları kopardığı, ambulansın sağ sürgülü kapısının camını tekmeleyerek kırdığı, müteveffanın ambulans içinde Ş... B...in sol koluna vurarak/sıkarak kesin adli muayene raporuna göre basit tıbbi müdahale ile iyileşebilecek nitelikte yaraladığı, bunun üzerine ambulansın yolda sağa çekip durduğu, ambulans şoförü R... K...'ın ambulansın kapısını açtığı ve müteveffanın araçtan kaçarak ağaçlık alana doğru kaçtığı, ailesinin onu yaklaşık 40-45 dakika aramasına rağmen bulamadığı, bunun üzerine ambulansın ve müteveffanın yakınlarının Y...'deki eve geri döndükleri ve burada bekledikleri,

Müteveffanın muhtemelen otostop çekerek .... marka bir araca bindiği, araçla beraber C... mah. T.... Konutları yolu üzerinde bulunan T... Petrol'e geldiği, burada araçtan indiği, burada bulunan T... S...'den kendisini Y...'e götürmesini istediği, T... S...'nin kabul ettiği, T...in beyanında; müteveffa'nın ayakkabılarının olmadığını, üzerinde şort ve tişort olduğunu, sağ elinde ve ayaklarında kan olduğunu, başının sağ şakak kemiğinin bulunduğu yerde kızarıklık olduğunu, müteveffanın kendisinin ... plakalı gri renkli ... marka arabasına bindiğini, kendisinin müteveffanın akıl sağlığının bozuk olduğunu anladığı, müteveffanın eşini ve abisi olduğunu söylediği şahsı öldüreceğinden bahsettiğini, zaman zaman Allah diye bağırdığını ve arabanın ön ve arka kapı adasında bulunan direk kısmına vurduğunu, ... beyan etmiştir.

Müteveffanın T... S...'nin kullandığı araç içinde yolcu koltuğunda Y..'deki evine geldiği, müteveffanın burada T... Ç...'ı yanına çağırdığı, bu araçla beraber müteveffanın akrabası

olan S... F...'ın ... Kapaklı'daki evine gittikleri, T... S...'nin oradan ayrıldığı,

Müteveffa'nın S....'nin evinde olduğunu öğrenen annesi D... Ç...'nin ambulansla Kapaklı Polis Merkezi'ne giderek müteveffanın kendisine zarar verebileceğinden bahisle yardım istediği, müteveffanın başka akrabalarının da polis merkezine gidip yardım istediği, polislerin de kabul ettiği, ambulans ve polislerin müteveffanın bulunduğu Kapaklı'daki adrese gittikleri, burada müteveffanın yakınlarının polis memurlarını uyarıp müteveffanın silahlarını alıp kendisine ve çevredekilere zarar verebileceğini söyledikleri, bunun üzerine polis memurlarının silahlarındaki şarjörlerini çıkartıp ceplerine koydukları, müteveffanın yakınlarının polisin geldiğini öğrenince müteveffayı Y....'deki kendi evine götüreceklerini söyleyerek ikna edip dışarı çıkarttıkları, polislerin müteveffayı ikna etmek için konuştukları, ...

Olayı doğrudan gören tanıklar ...'ın beyanlarına göre; polislerden birinin müteveffanın koluna girerek 'gel ambulansa gidelim' dediği, müteveffanın de ona 'namazımı kılayım nereye istiyorsanız gideriz' dediği, bunun üzerine polislerin ona 'önce ambulansa binelim sonra hep beraber namaz kılarız' dedikleri, bu sırada müteveffanın koluna iki tane polisin girdiği, müteveffanın polislerin kendisini bırakması için iki elini havaya kaldırdığı yukarıda birleştirdiği ve önünde kendisini ikna etmeye çalışan polis memurunun (Ö... A...) boynuna vurduğu, bunun üzerine yanındaki polislerin coplarını çıkardıkları, müteveffanın da ilk vurduğu polis memuruna elinin tersiyle yüz kısmına vurduğu ve polisin yere düştüğü, bunun üzerine diğer polislerin müteveffaya copla vurmaya başladıkları,

Olay sırasında arbedenin yaşandığı, polis memurlarının müteveffayı etkisiz hale getirmek için cop ve biber gazı kullandığı, müteveffanın da bu uygulamaların üzerine daha da sinirlenip polis memurlarına vurduğu, müteveffanın 185 cm boyunda, 116 kilo ağırlığında ve güçlü olması sebepleriyle arbedenin bir süre devam ettiği, daha sonra polis memurlarının müteveffanın akrabalarının da yardımıyla müteveffayı yüzü koyun yere yatırdıkları ve kelepçeledikleri, müteveffanın yakınlarının onun ayaklarını iple bağladığı, bu sırada hemşireÖ... A...'ın müteveffaya iğne yaptığı, yine müteveffanın yakınlarının onu sedye yüzüstü yatırıp ipin kalan kısmıyla bağladıkları, müteveffayı ambulansa bindirdikleri, ambulansla Çerkezköy Devlet Hastanesine götürdükleri, acil doktoru olan H... K...'ın yaptığı incelemede Ali Çelebi'nin hastaneye eks duhul halde getirildiğinin tespit edildiği, hastanede yaklaşık olarak 45 dakika CPR yapıldığı, yanıt alınamayınca Ali Çelebi'nin ölü olarak kabul edildiği,

(...).

Olay yeri inceleme raporu, olay yeri krokisi, tutanaklar, Adli Tıp raporları, fotoğraflar, ölü muayene tutanağı, kesin adli muayene raporları, tanık, şüpheli, şikayetçi beyanları ve tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde;

Polisin zor kullanma yetkisinin Polis Vazife Salahiyet Kanunu’nun 16. maddesinde ifade edildiği, burada polisin görevini yaparken direnişle karşılaşması halinde bu direnişi kıracak ölçüde zor kullanabileceği, bunun için bedeni kuvvet, kelepçe, cop, göz yaşartıcı gaz kullanabileceği belirtilmektedir. Olay günü polislerin idari görevleri kapsamında, müteveffanın kendisine ve çevresine zarar verebileceğinden bahisle kendisinden yardım isteyen müteveffanın yakınlarına yardım etmek için olay yerine gittikleri, müteveffayı nazikçe ambulansa davet ettikleri, ancak müteveffanın şizofren hastası olması, Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesine gitmek istememesi ve polislerin kendisini buraya getireceklerini anlaması üzerine burada bulunan polis memurlarına vurmaya başladığı,

bunun üzerine polis memurlarının müteveffaya orantılı bir kuvvet uygulayarak (bedeni kuvvet, kelepçe, cop, göz yaşartıcı gaz) müteveffayı kelepçeleyip etkisiz hale getirdikleri, müteveffa etkisiz hale geldikten sonra herhangi bir kuvvet uygulamadıkları,

Adli Tıp Kurumu İstanbul Birinci Adli Tıp İhtisas Kurulu'nun 2014/66390/2653 sayı 2541 karar ve 11/06/2014 tarihli Adli Tıp Raporu'nda; müteveffanın kafatasında kırık, kafa içi kanama, beyin kanaması, beyin doku harabiyeti, iç organ ve büyük damar yaralanması tarif edilmediği için travmatik tesirle öldüğünün tıbbi delilleri bulunmadığı ve kronik kalp damar hastalığı bulunan müteveffada ölümün uyuşturucu entoksikasyonu ve gelişen komplikasyonlar sonucu meydana gelmiş olduğu oy birliği ile ifade edildiğinden, polis memuru olan şüpheliler .... ın müteveffaya orantılı kuvvet uyguladıkları ve bu kuvvetin müteveffanın ölümüne sebebiyet vermediği, bu haliyle bu şüphelilerin üzerine atılı suçun maddi-manevi unsurlarının gerçekleşmediği,

Yine Adli Tıp Kurumu İstanbul Birinci Adli Tıp İhtisas Kurulu'nun 2014/66390/2653 sayı 2541 karar ve 11/06/2014 tarihli Adli Tıp Raporu'nda; ambulansta görevli yardımcı sağlık personeli olan şüpheli hemşire Ö... A...'e kusur atfedilemeyeceği oy birliği ile ifade edildiğinden, şüpheli Ö...'nin üzerine atılı suçun maddi-manevi unsurlarının oluşmadığı anlaşılmakla, (kovuşturmaya yer olmadığına karar verildi)."

49. Başvurucunun bu karara itirazı, Çorlu Sulh Ceza Hâkimliğinin 18/9/2014 tarihli kararıyla reddedilmiştir. Karar gerekçesinin ilgili bölümü şöyledir:

"...

CMK’nın 172. maddesinde '(1) Cumhuriyet savcısı, soruşturma evresi sonunda, kamu davasının açılması için yeterli şüphe oluşturacak delil elde edilememesi veya kovuşturma olanağının bulunmaması hâllerinde kovuşturmaya yer olmadığına karar verir... (2) Kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildikten sonra yeni delil meydana çıkmadıkça, aynı fiilden dolayı kamu davası açılamaz.' hükmü yer almakta olup yeni delil meydana çıkması halinde aynı fiilden dolayı kamu davası açılabileceği muhakkaktır.

Usul ve Yasaya uygun olduğu anlaşılan Çerkezköy C. Başsavcılığının 18/07/2014 tarih ve 2013/5155 Soruşturma 2014/3130 Kovuşturmaya Yer Olmadığına dair kararındaki gerekçeye görekovuşturmaya yer olmadığına dair kararda isabetsizlik olmadığı görülmekle aşağıdaki gibi (karar vermek gerekmiştir)."

50. Bu karar, başvurucuya 9/10/2014 tarihinde tebliğ edilmiş olup 6/11/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

51. 4/7/1934 tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salâhiyet Kanunu’nun 13. maddesinin 27/3/2015 tarihli ve 6638 sayılı Kanun'un 2. maddesiyle değişiklik yapılmadan önceki ilgili bölümü şöyledir:

" (Değişik: 3/8/2002-4771/10 md.)

Polis,

...

F) Bir kurumda tedavi, eğitim ve ıslahı için kanunlarla ve bu Kanunun uygulanmasını

gösteren tüzükte belirtilen esaslara uygun olarak alınan tedbirlerin yerine getirilmesi amacıyla, toplum için tehlike teşkil eden akıl hastası, uyuşturucu madde veya alkol bağımlısı serseri veya hastalık bulaştırabilecek kişileri,

...

eylemin veya durumun niteliğine göre; yakalar ve gerekli kanuni işlemleri yapar. Yakalanması belirli bir usule bağlanmış kişilerle ilgili kanun hükümleri saklıdır.

..."

52. 2559 sayılı Kanun'un “Zor ve silah kullanma” kenar başlıklı 16. maddesi şöyledir:

“(Değişik: 2/6/2007-5681/4 md.) Polis, görevini yaparken direnişle karşılaşması halinde, bu direnişi kırmak amacıyla ve kıracak ölçüde zor kullanmaya yetkilidir.

Zor kullanma yetkisi kapsamında, direnmenin mahiyetine ve derecesine göre ve direnenleri etkisiz hale getirecek şekilde kademeli olarak artan nispette bedenî kuvvet, maddî güç ve kanunî şartları gerçekleştiğinde silah kullanılabilir.

İkinci fıkrada yer alan;

a) Bedenî kuvvet; polisin direnen kişilere karşı veya eşya üzerinde doğrudan doğruya kullandığı bedenî gücü,

b) Maddî güç; polisin direnen kişilere karşı veya eşya üzerinde bedenî kuvvetin dışında kullandığı kelepçe, cop, basınçlı ve/veya boyalı su, göz yaşartıcı gazlar veya tozlar, fizikî engeller, polis köpekleri ve atları ile sair hizmet araçlarını,

ifade eder.

Zor kullanmadan önce, ilgililere direnmeye devam etmeleri halinde doğrudan doğruya zor kullanılacağı ihtarı yapılır. Ancak, direnmenin mahiyeti ve derecesi göz önünde bulundurularak, ihtar yapılmadan da zor kullanılabilir.

Polis, zor kullanma yetkisi kapsamında direnmeyi etkisiz kılmak amacıyla kullanacağı araç ve gereç ile kullanacağı zorun derecesini kendisi takdir ve tayin eder. Ancak, toplu kuvvet olarak müdahale edilen durumlarda, zor kullanmanın derecesi ile kullanılacak araç ve gereçler müdahale eden kuvvetin amiri tarafından tayin ve tespit edilir.

Polis, kendisine veya başkasına yönelik bir saldırı karşısında, zor kullanmaya ilişkin koşullara bağlı kalmaksızın, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun meşru savunmaya ilişkin hükümleri çerçevesinde savunmada bulunur.

Polis;

a) Meşru savunma hakkının kullanılması kapsamında,

b) Bedenî kuvvet ve maddî güç kullanarak etkisiz hale getiremediği direniş karşısında, bu direnişi kırmak amacıyla ve kıracak ölçüde,

c) Hakkında tutuklama, gözaltına alma, zorla getirme kararı veya yakalama emri verilmiş olan kişilerin ya da suçüstü halinde şüphelinin yakalanmasını sağlamak amacıyla ve sağlayacak ölçüde,

d) (Ek: 27/3/2015-6638/4 md.) Kendisine veya başkalarına, işyerlerine, konutlara, kamu binalarına, okullara, yurtlara, ibadethanelere, araçlara ve kişilerin tek tek veya toplu halde

bulunduğu açık veya kapalı alanlara molotof patlayıcı, yanıcı, yakıcı, boğucu, yaralayıcı ve benzeri silahlarla saldıran veya saldırıyı teşebbüs edenlere karşı, saldırıyı etkisiz kılmak amacıyla ve etkisiz kılacak ölçüde,

silah kullanmaya yetkilidir.

Polis, yedinci fıkranın (c) bendi kapsamında silah kullanmadan önce kişiye duyabileceği şekilde "dur" çağrısında bulunur. Kişinin bu çağrıya uymayarak kaçmaya devam etmesi halinde, önce uyarı amacıyla silahla ateş edilebilir. Buna rağmen kaçmakta ısrar etmesi dolayısıyla ele geçirilmesinin mümkün olmaması halinde ise kişinin yakalanmasını sağlamak amacıyla ve sağlayacak ölçüde silahla ateş edilebilir.

Polis, direnişi kırmak ya da yakalamak amacıyla zor veya silah kullanma yetkisini kullanırken, kendisine karşı silahla saldırıya teşebbüs edilmesi halinde, silahla saldırıya teşebbüs eden kişiye karşı saldırı tehlikesini etkisiz kılacak ölçüde duraksamadan silahla ateş edebilir.”

53. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun “Ceza Sorumluluğunu Kaldıran veya Azaltan Nedenler” başlıklı ikinci bölümünün “Kanunun hükmü ve amirin emri” kenar başlıklı 24. maddesi şöyledir:

"(1) Kanunun hükmünü yerine getiren kimseye ceza verilmez.

(2) Yetkili bir merciden verilip, yerine getirilmesi görev gereği zorunlu olan bir emri uygulayan sorumlu olmaz.

(3) Konusu suç teşkil eden emir hiçbir surette yerine getirilemez. Aksi takdirde yerine getiren ile emri veren sorumlu olur.

(4) Emrin, hukuka uygunluğunun denetlenmesinin kanun tarafından engellendiği hallerde, yerine getirilmesinden emri veren sorumlu olur."

54. 5237 sayılı Kanun’un “Meşru savunma ve zorunluluk hâli” kenar başlıklı 25. maddesi şöyledir:

“(1) Gerek kendisine ve gerek başkasına ait bir hakka yönelmiş, gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan haksız bir saldırıyı o anda hal ve koşullara göre saldırı ile orantılı biçimde defetmek zorunluluğu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez.

(2) Gerek kendisine gerek başkasına ait bir hakka yönelik olup, bilerek neden olmadığı ve başka suretle korunmak olanağı bulunmayan ağır ve muhakkak bir tehlikeden kurtulmak veya başkasını kurtarmak zorunluluğu ile ve tehlikenin ağırlığı ile konu ve kullanılan vasıta arasında orantı bulunmak koşulu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez.”

B. Uluslararası Hukuk

1. Birleşmiş Milletler Belgeleri

55. 18/6/2003 tarihli ve 25142 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 16/12/1966 tarihli Birleşmiş Milletler (BM) Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin 7. maddesi şöyledir:

"Hiç kimse işkenceye ya da zalimane, insanlık dışı ya da küçük düşürücü muamele ya da cezalandırmaya maruz bırakılamaz. Özellikle, hiç kimse kendi özgür rızası olmadan tıbbi ya da bilimsel deneylere tabi tutulamaz."

56. BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı,

Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İçin El Kılavuzu'nun (İstanbul Protokolü olarak anılmaktadır.) birinci ekinin 2. maddesi şöyledir:

" Devletler, işkence ve kötü muamele şikayetleri ve bildirimlerinin, anında ve etkili bir biçimde soruşturulmasını sağlamakla yükümlüdürler. Açık bir şikayetin olmadığı durumlarda bile işkence ve kötü muamele yapıldığına ilişkin belirtiler varsa, soruşturma yapılmalıdır. Soruşturmayı yürütenler, bu tür olayların faili olduğundan şüphelenilen kişiler ve onların hizmet ettiği kurum ve kuruluşlardan bağımsız, soruşturma yürütebilecek vasıfta, tarafsız kişiler olmalıdır. Bu kişilerin tarafsız tıp uzmanlarına veya konuyla ilgili diğer uzmanlara erişim veya bu tür uzmanları çağırma yetkileri olmalıdır. Soruşturmalar yürütülürken, en yüksek profesyonel standartlara uygun yöntemler kullanılmalı ve soruşturma sonuçları kamuya açıklanmalıdır."

57. 18/12/2008 tarihli ve 27084 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 30/3/2007 tarihli BM Engelli Hakları Sözleşmesi'nde engellilerin tüm insan hak ve temel özgürlüklerinden tam ve eşit şekilde yararlanmasını teşvik etmek, korumak ve sağlamak ile doğuştan sahip oldukları onura saygıyı güçlendirmenin amaçlandığı belirtilmiştir. Adı geçen Sözleşme'de engelli kişiler; çeşitli engellerle karşılaşmaları hâlinde diğerleriyle eşit bir şekilde topluma tam ve etkili şekilde katılmalarını engelleyen uzun süreli fiziksel, zihinsel, ruhsal ve duyusal sakatlığı olan kişiler olarak tanımlanmıştır.

2. Avrupa Konseyi Belgeleri

58. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme/AİHS) "İnsan haklarına saygı yükümlülüğü" kenar başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Yüksek Sözleşmeci Taraflar kendi yetki alanları içinde bulunan herkesin, bu Sözleşme'nin birinci bölümünde açıklanan hak ve özgürlüklerden yararlanmalarını sağlarlar."

59. Sözleşme'nin 3. maddesi şöyledir:

"Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz."

60. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Sözleşme'nin 3. maddesi ile ilgili içtihatlarında kötü muamele yasağının demokratik toplumların en temel değeri olduğunu vurgulamıştır. Terörizmle ya da organize suçla mücadele gibi en zor şartlarda dahi Sözleşme'nin mağdurların davranışlarından bağımsız olarak işkence, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlerden men ettiği belirtilmiştir. Kötü muamele yasağının, Sözleşme'nin 15. maddesinde belirtilen toplum hayatını tehdit eden kamusal tehlike hâlinde dahi hiçbir istisnaya yer vermediği içtihatlarda hatırlatılmıştır (Selmouni/Fransa, B. No: 25803/94, 28/7/1999, § 95; Labita/İtalya [BD], B. No: 26772/95, 6/4/2000, § 119).

61. Öte yandan bir muamele veya cezanın kötü muamele olduğunu söyleyebilmek için eylemin "minimum ağırlık eşiğini" aşması beklenir (Raninen/Finlandiya, B. No: 20972/92, 16/12/1997, § 55; Erdoğan Yağız/Türkiye, B. No: 27473/02, 6/3/2007, §§ 35-37; Gafgen/Almanya [BD], B. No: 22978/05, 1/6/2010, §§ 88-90; Costello-Roberts/Birleşik Krallık, B. No: 13134/87, 25/3/1993, § 30).

62. AİHM, Sözleşme'nin 3. maddesinin "tartışılabilir" ve "makul şüphe uyandıran" kötü muamele iddialarının etkin biçimde soruşturma yükümlülüğü getirdiğine dikkat çekmektedir (Labita/İtalya, § 131). AİHM'in içtihadında tanımlanan etkinlik için minimum standartlar soruşturmanın bağımsız, tarafsız, kamu denetimine açık olmasını ve yetkili makamların

titizlikle ve çabuklukla çalışmasını gerektirmektedir (Mammadov/Azerbaycan, B. No: 34445/04, 11/1/2007, § 73; Çelik ve İmret/Türkiye, B. No: 44093/98, 26/10/2004, § 55).

63. AİHM, insan hakları ihlalleri ile ilgili iddialarda soruşturma yükümlülüğünün mutlaka iddiayı kabul etme anlamına gelmediğini ancak iddiaların ciddiye alınması ve adil bir sonucu garanti eden bir usulle soruşturulması gerektiğini birçok kararında dile getirmiştir (Saçılık ve diğerleri/Türkiye, B. No: 43044/05, 45001/05, 5/7/2011, §§ 90, 91).

64. Sözleşme'nin "Yaşam hakkı" kenar başlıklı 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili bölümü şöyledir:

" Herkesin yaşam hakkı yasayla korunur..."

65. AİHM, Sözleşme'nin 2. maddesinin 1. maddesiyle birlikte yorumlandığında devletin yaşama hakkı kapsamındaki bir olayı etkili soruşturma yükümlülüğünün bulunduğunu kabul etmiştir (McCann ve diğerleri/Birleşik Krallık [BD], B. No: 18984/91, 5/9/1995, § 161). Mahkeme, yaşama hakkı kapsamında incelediği McCann ve diğerleri/ Birleşik Krallık davasında verdiği kararla devletin etkili soruşturma yükümlülüğü bulunduğunu ilk kez belirgin bir şekilde karar altına almıştır.

66. Mahkemeye göre bu yükümlülük, sadece bir kamu görevlisinin eylemi veya ihmali sonucu meydana gelen ölüm olayları açısından geçerli değildir (Salman/Türkiye [BD], B. No: 21986/93, 27/6/2000,§ 105; Şener Can ve diğerleri/Türkiye, B. No: 27446/12, 24/11/2014, § 37). Devletin doğal olmayan her ölüm olayında -öldürmeme ya da yaşamı korumama yükümlülüklerini ihlal etmemiş olsa da- gerçekleşen ölümün sebebini ve varsa sorumlularını ortaya çıkarmaya yönelik etkili bir soruşturma yapma yükümlülüğü vardır. Ayrıca devletin etkili soruşturma yapma şeklindeki usul yükümlülüğü, maddi yükümlülükten ayrı ve bağımsız bir yükümlülük hâline gelmiştir.

67. Mahkeme, 2001 yılında incelediği bir başvuruda verdiği kararda ise devletin yükümlülüğündeki etkili soruşturmanın ilkelerini belirlemiştir (Hugh Jordan/Birleşik Krallık, B. No: 24746/94, 4/5/2001). "Jordan Prensipleri" olarak anılan bu ilkeler, Mahkemenin tamamen yeni belirlediği ilkeler değildir. Yukarıda belirtilen McCann ve diğerleri/ Birleşik Krallık kararından beri önüne gelen davalarda uyguladığı birtakım ilkelerin sistematikleştirilmesinden ibarettir. Mahkemenin yaşama hakkı kapsamında etkili soruşturmaya ilişkin belirlediği ilkeler şöyledir:

- Soruşturma makamlarının yaşama hakkıyla ilgili konulardan haberdar olduklarında kendiliğinden harekete geçmeleri (Hugh Jordan/Birleşik Krallık, § 105)

-Soruşturma makamlarının bağımsız olmaları (Hugh Jordan/Birleşik Krallık, § 106)

- Soruşturmanın sorumluların tespitini ve cezalandırılmasını sağlayabilecek şekilde etkili olması, bu kapsamda olayı aydınlatmaya yarayabilecek bütün delillerin toplanması (Hugh Jordan/Birleşik Krallık, § 107)

- Soruşturmanın makul bir süratle tamamlanması (Hugh Jordan/Birleşik Krallık, § 108)

- Yürütülen soruşturmanın ve sonuçlarının kamu denetimine açık olması, her olayda ölen kişinin yakınlarının veya başvurucunun meşru menfaatlerini korumak için bu sürece gerekli olduğu ölçüde katılmalarının sağlanması (Hugh Jordan/Birleşik Krallık,§ 109)

V. İNCELEME VE GEREKÇE

68. Mahkemenin 19/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. İşkence ve Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

69. Başvurucu; şizofreni hastası olan eşinin Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesine götürülmek istenirken polis memurlarınca cop, göz yaşartıcı gaz ve kelepçe kullanıldığı için maruz bırakıldığı orantısız güç nedeniyle vücut ve ruhsal bütünlüğünün zarar gördüğünü ve bu olaya ilişkin etkili bir soruşturma yürütülmediğini belirterek Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

70. Somut olayda başvurucu, ölen eşine yönelik eylemler nedeniyle şikâyette bulunmaktadır. Bu nedenle başvuruda öncelikle başvurucunun ileri sürdüğü bu şikâyet yönünden mağdur statüsüne sahip olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

71. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasının ilgili bölümü şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir..."

72. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru hakkı" kenar başlıklı 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir."

73. 6216 sayılı Kanun'un "Bireysel başvuru hakkına sahip olanlar" kenar başlıklı 46. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvuru ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler tarafından yapılabilir."

74. 6216 sayılı Kanun'un 46. maddesinde kimlerin bireysel başvuru yapabileceği sayılmış olup anılan maddenin (1) numaralı fıkrasına göre bir kişinin Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmesi için üç temel ön koşulun birlikte bulunması gerekmektedir. Bu ön koşullar; başvuruya konu edilen ve ihlale yol açtığı ileri sürülen kamu gücü eylem veya işleminden ya da ihmalinden dolayı başvurucunun "güncel bir hakkının ihlal edilmesi", bu ihlalden dolayı "kişisel olarak" ve "doğrudan" etkilenmiş olması ve bunların sonucunda başvurucunun kendisinin mağdur olduğunu ileri sürmesidir (Fetih Ahmet Özer, B. No: 2013/6179, 20/3/2014, § 24).

75. Bu üç temel koşula ilave olarak anılan Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre Anayasa Mahkemesine, ancak Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerden AİHS ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin ihlal edildiği iddiasıyla başvurulabilir. Buradan çıkan sonuca göre Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerden AİHS ve buna ek

Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamında bir hakkı doğrudan etkilenmeyen kişi "mağdur" statüsü kazanamaz (Fetih Ahmet Özer, § 25).

76. Bireysel başvuruda "mağdur" kavramı, davada menfaat veya dava ehliyeti gibi kurallardan bağımsız bir şekilde yorumlanır. Ayrıca mağdur kavramının yorumu, günümüzde toplumun koşulları ışığında değişime tabi olup bu kavram aşırı biçimcilikten uzak bir şekilde uygulanmalıdır (Mahmut Tanal (2), B. No: 2014/11438, 23/7/2014, § 20).

77. Bireysel başvuruda, bir başvurunun kabul edilebilmesi için başvurucunun sadece mağdur olduğunu ileri sürmesi yeterli olmayıp ihlalden doğrudan etkilendiğini yani mağdur olduğunu göstermesi veya mağdur olduğu konusunda Anayasa Mahkemesini ikna etmesi gerekir. Bu itibarla mağdur olduğu zannı veya şüphesi de mağdurluk statüsünün varlığı için yeterli değildir (Ayşe Hülya Potur, B. No: 2013/8479, 6/2/2014, § 24).

78. Öte yandan bireysel başvuru yolunu işletebilecekler esas itibarıyla doğrudan mağdur sıfatını taşıyan kişiler olmakla birlikte somut olayın koşullarına ve ihlal edilen hakkın niteliğine göre doğrudan mağdur ile arasında kişisel ve özel bir bağ bulunan, dolayısıyla da Anayasa ve Sözleşme'nin ihlalinden olumsuz olarak etkilenmiş veya ihlalin sona ermesinden meşru ve kişisel bir menfaati bulunan kimseler de "dolaylı mağdur" sıfatıyla bireysel başvuruda bulunabileceklerdir (Engin Gök ve diğerleri, B. No: 2013/3955, 14/4/2016, § 53).

79. Diğer taraftan "dolaylı mağduriyet"in ortaya çıkması, somut olayın koşullarına ve ihlal edilen hakkın niteliğine bağlı olarak değişebilmektedir. Nitekim Anayasa Mahkemesi, mağdurun bizzat başvuru yapmasının mümkün olmadığı ve yakın akrabalık ilişkisinin bulunduğu kimi durumlarda -özellikle yaşama hakkının söz konusu olduğu- başvuruculuların ihlalden doğrudan etkilenmemiş olmalarına rağmen ihlalden dolaylı olarak etkilenmeleri nedeniyle bu etkiye dayanarak kendi adlarına başvuru yapabileceklerine de karar vermiştir (Cemil Danışman, B. No: 2013/6319, 16/7/2014; Sadık Koçak ve diğerleri, B. No: 2013/841, 23/1/2014; Rıfat Bakır ve diğerleri, B. No: 2013/2782 11/3/2015).

80. Mevcut başvuruda da başvurucunun yakını olayda yaşamını yitirmiştir. Bu nedenle bizzat başvuru yapma imkânı doğal olarak bulunmamaktadır. Başvurucu kendisi bakımından doğrudan mağduriyetini ileri sürerek değil ölen yakınına yönelik eylemleri şikâyet konusu yapmıştır. Dolayısıyla başvuruda mağdur statüsü bakımından bir sorun bulunmamaktadır.

81. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeni de bulunmadığı anlaşılan işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. İşkence ve Kötü Muamele Yasağının Maddi Boyutu Yönünden

Genel İlkeler

82. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında mağdurların eylemi veya yetkililerin saiki ne olursa olsun kötü muamele yasağının ihlal edilmemesi gerektiği vurgulanmıştır. Saikin önemi ne kadar yüksek olursa olsun yaşam hakkı gibi en zor koşullarda bile işkence, eziyet veya insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yapılamaz. Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrası gereğince savaş, seferberlik, sıkıyönetim veya olağanüstü hâllerde bile bu yasağın askıya alınmasına izin verilmemiştir. Anılan maddelerdeki hakkın mutlaklık niteliğini güçlendiren felsefi temel, söz konusu kişinin eylemi ve suçun niteliği ne olursa olsun herhangi bir istisnaya veya haklılaştırıcı faktöre veya menfaatlerin tartılmasına izin

vermemektedir (Cezmi Demir ve diğerleri, B. No: 2013/293, 17/7/2014, § 104).

83. Bununla birlikte her kötü muamele iddiasının Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının getirdiği korumadan ve devlete yüklediği pozitif yükümlülüklerden yararlanması beklenmez. Bu bağlamda kötü muamele konusundaki iddialar uygun delillerle desteklenmelidir. İddia edilen olayların gerçekliğini tespit etmek için soyut iddiaya dayanan şüphe ötesinde makul kanıtların varlığı gerekir. Bu kapsamdaki bir kanıt yeterince ciddi, açık ve tutarlı emarelerden ya da aksi ispat edilmemiş birtakım karinelerden oluşabilir. Bu bağlamda kanıtlar değerlendirilirken ilgililerin süreçteki tutumları da dikkate alınmalıdır (Cezmi Demir ve diğerleri, § 95).

84. Aynı şekilde bir muamelenin, Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında olabilmesi için asgari bir ağırlık derecesine ulaşmış olması gerekir. Bu asgari eşik, göreceli olup her olayın somut koşulları dikkate alınarak değerlendirilmelidir. Bu kapsamda muamelenin süresi, bedensel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi faktörler önem taşır. Ayrıca muamelenin ardındaki saik ve amaç dikkate alınmalıdır. Muamelenin heyecanın yükseldiği ve duygu yoğunluğunun olduğu bir anda meydana gelip gelmediği de gözönünde tutulmalıdır (Cezmi Demir ve diğerleri, § 83).

85. Kişileri küçük düşürebilecek ve utandırabilecek şekilde kişide korku, elem ve aşağılanma duygusu uyandıran veya mağduru kendi iradesine ve vicdanına aykırı bir şekilde hareket etmeye sürükleyen muameleler "insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele veya ceza" olarak tanımlanabilir (Cezmi Demir ve diğerleri, § 89).

İlkelerin Olaya Uygulanması

86. Somut olayda polis; ciddi zihinsel bozukluğu olan, kendisinin, çevresindekilerin, başkalarının yaşamı ve vücut bütünlüğü için tehlike yaratabilecek bir kişinin götürülmek istendiği ambulanstan kaçarak kendi (polis) görev bölgesi içinde bulunan bir eve geldiğine, bu kişinin yakın zamanda saldırgan davranışlar sergilemeye başladığına, Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesine derhâl götürülmezse çok vahim sonuçlarla karşılaşılabileceğine ilişkin bir başvuru almıştır.

87. Müteveffanın annesi bir ambulansla, diğer yakın akrabaları ise başka yollarla Polis Merkezine gelmişler; sabah saatlerinde Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesine götürülmesi için çaba gösterilen müteveffanın ambulansa maddi zarar verip ambulansla gelen kişiye de saldırdığını söylemişlerdir. Polis memurları, bu konuda resmî bir görevlendirmeleri bulunmadığından olay yerine gidip gitmemekte önce tereddüt yaşamışlar, akabinde ise durumun ciddiyeti ve aciliyetini dikkate alarak olay yerine gitmişlerdir.

88. Öncelikle somut olay açısından güç kullanmanın koşulları değerlendirirken müteveffanın ciddi bir psikiyatrik rahatsızlığının olduğunun gözönünde tutulması gerektiğini ifade etmek gerekir. Bu bağlamda psikiyatrik rahatsızlığı olan kişilerle iletişime geçmenin özel bir eğitim gerektirdiği ve bu nitelikte bir eğitime sahip olunmaması durumunda somut olayda olduğu gibi polisin bu tür bir rahatsızlığa sahip kişiyle iletişime geçme çabasının boşa çıkacağı belirtilmelidir.

89. Bu nedenle psikiyatrik rahatsızlığı olan kişileri -istekleri olmaksızın- bir sağlık kuruluşuna götürme işleminde yetkili kişiler, yanlarında mümkünse bu konuda özel eğitim almış bir sağlık personeli bulundurmalıdır ya da bu tür işlemler, özel eğitim almış kişiler tarafından gerçekleştirilmelidir. Bunun mümkün olmaması durumunda ise psikiyatrik rahatsızlığı olan kişilerin sağlık personeline ya da kendilerine karşı çıkarak direneceği

dikkate alınıp yetkili kişiler tarafından bu konuda uygun bir yöntem belirlenmesi, istenmeyen sonuçların doğmasının önüne geçilmesi bakımından önem arz etmektedir. Ancak kolluk güçlerinden, bu davranışlarla baş etme konusunda uzmanlığa dayalı becerilere sahip olmaları beklenemeyecektir.

90. Mevcut olayda polisin, müteveffanın isteği olmaksızın bir ambulansla hastaneye nakledilmesi konusunda özel bir eğitim almış sağlık personeli bulunmaksızın girişimde bulunmak zorunda kaldığı ortadadır. Yukarıda ayrıntılarıyla ifade edildiği üzere müteveffa -yakınları dâhil ifadesine başvurulanların anlatımlarına göre- kendisinin ve bir başkasının yaşamı veya vücut bütünlüğü için çok tehlikelidir ve müteveffayla uygun şekilde iletişim kurabilecek bir uzmana ulaşılması için yeterli zaman bulunmamaktadır. Bu durumun daha da ötesinde müteveffayı almak için gelen ambulanstaki kişilerin bu konuda uzman olup olmadıklarının polis memurlarına bildirildiğine ilişkin herhangi bir bilgi veya belge de soruşturma dosyasında bulunmamaktadır. Bu nedenle somut olayda, polis memurlarının ambulansla gelen kişilerin uzmanlığı konusunda haklı bir beklenti içinde olabilecekleri bir durumun söz konusu olduğu sonucuna varılmıştır.

91. Başvuruda güç kullanmayı gerektiren bir durumun olup olmadığı değerlendirilirken ikinci olarak güç kullanmanın hukuka uygun olup olmadığı, sonrasında ise zorunlu olup olmadığı değerlendirilmelidir.

92. 2559 sayılı Kanun'un kapsamında polis memurlarının toplum için tehlike teşkil eden bir akıl hastasını yakalama kontrol altına alma görevi bulunmaktadır (bkz. § 51). Anılan Kanun'da, polis memurlarının bu görevlerinin ifası sırasında bir saldırıya maruz kalmaları, aktif veya pasif direnmeyle karşılaşmaları durumunda bu direnişi kırmak amacıyla ve kıracak ölçüde zor kullanmaya yetkili olduğu, bu kapsamda direnmenin mahiyetine ve derecesine göre direnenleri etkisiz hâle getirecek şekilde kademeli olarak artan nispette bedensel kuvvet, maddi güç ve kanuni şartlar gerçekleştiğinde silah kullanabileceği de belirtilmiştir (bkz. §§ 52, 53).

93. Aynı maddede polisin kendisine veya başkasına yönelik bir saldırı karşısında zor kullanmaya ilişkin koşullara bağlı kalmaksızın 5237 sayılı Kanun'un meşru savunmaya ilişkin hükümleri çerçevesinde savunmada bulunabileceği hükmüne yer verilmiştir.

94. Başvuru konusu olayda polis memurları olay yerine geldiklerinde müteveffa ambulansa binmesi konusunda akrabaları tarafından ikna edilmeye çalışılmış ancak bu mümkün olmamıştır. Ardından iki memur tarafından müteveffanın koluna girilerek bir yandan ikna edilmeye bir yandan da ambulansa götürülmeye çalışılması sırasında müteveffa, memurlara eliyle peş peşe şiddetle vurmuş ve birkaçını vurarak yere düşürmüştür. Müteveffa, polise direnmekle kalmamış; onlara saldırmıştır. Aynı zamanda müteveffa, sadece polis memurları için değil diğer kişiler için de çok tehlikelidir ve memurlara ilk saldırısından sonra olay yerinden kaçmaya çalışmıştır. Bu nedenle olay yerinden uzaklaşmasına izin verilmesi üçüncü kişilerin yaşamı ve vücut bütünlüğü bakımından tehlike oluşturmaktadır. Müteveffa, engellenmesi sonucu kaçmayı başaramayınca memurlara yeniden saldırmış ve sekiz memurdan beşini vücutlarının çeşitli yerlerinden yaralamıştır.

95. Bu durumda polis memurlarının ilgili Kanun kapsamında ve meşru savunma hükümleri çerçevesinde zor kullanma yetkisini kullanmalarında hukuka aykırılık bulunmamaktadır. Polis memurlarının zor kullanmasında hukuka aykırılık bulunmadığı belirlenmekle birlikte olayda bu yetkinin kullanımının zorunlu olup olmadığı ve kullanımında sınırın aşılıp aşılmadığı da incelenmelidir.

96. Müteveffanın kontrol altına alınması için polis memurları tarafından cop, göz yaşartıcı gaz ve kelepçe kullanıldığı, gerçekleştirilen ölü muayene ve otopsi işlemleri sonucunda müteveffanın vücudunda birden fazla yaralanmanın meydana geldiğinin tespit edildiği anlaşılmıştır. 2559 sayılı Kanun'da polisin zor kullanma yetkisi kapsamında bedensel kuvvet ve maddi güç -cop, göz yaşartıcı gaz, kelepçe gibi- kullanabileceği düzenlenmiştir.

97. Anayasa Mahkemesinin, kolluk görevlilerinin toplumsal olaylara müdahalesinde araç olarak kabul edilen, kullanılması ulusal ve uluslararası mevzuatta yasak olmayan göz yaşartıcı gazın kullanım usullerinde öngörülen kriterlerin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında asgari ağırlık eşiğine ulaşıp ulaşmadığını denetlediği önceki kararında; bu gazın kullanılmasının bazı sağlık sorunlarına yol açabileceğinin açık olduğuna ve Türkiye Tabipler Birliğinin yayımladığı "Toplumsal Olaylarda Kullanılan Kimyasal Silahlara İlişkin Bilgi Notu"nda Türkiye'de kullanılan gazın solunum darlığı, bulantı, kusma, tahriş gibi sonuçlarının olabileceğinin hatta küçük çocuklarda, yaşlılarda, gebelerde ve kronik rahatsızlıkları olanlarda ölüme varabilecek daha vahim sonuçlar doğurabileceğinin belirtildiğine vurgu yaptığını öncelikle belirtmek gerekir (Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, § 91).

98. Ancak Mahkemenin bu kararında; kolluk görevlilerini aşmaya çalışan kişiler dışındaki kişilere doğrudan müdahale olduğunun tespit edilemediği, ayrıca göz yaşartıcı gazın doğal etkisi dışında başvurucuda bir yaralanma olmadığı ve gazın aşırı kullanıldığına ilişkin herhangi bir doktor raporuna veya başka bir bulguya rastlanmadığı durumlarda başvurucunun bu gazdan etkilenmesinin, Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında asgari ağırlık eşiğini aştığının söylenemeyeceği sonucuna vardığını da ifade etmek gerekir (Anayasa Mahkemesinin benzer kararları için bkz. Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 92).

99. Somut olayda müteveffa iri cüsseli, bedensel kuvvet bakımından polis memurlarına üstünlük kuran ve bir silah edindiği ya da ele geçirdiği takdirde bunu tehlikeli biçimde kullanma potansiyeli olan bir kişidir. Olaydan önce yakın akrabaları, eline geçirebileceği ve daha sonra ölümcül eylemde bulunabileceği endişesiyle polis memurlarından tabancalarının şarjörlerini çıkarmalarını istemişler; memurlar da bu isteğe uymuşlardır. Ardından müteveffa, ikna edilmeye çalışıldığı sırada tanıkların tamamının anlatımına göre adeta çılgına dönmüş; polis memurlarına şiddetli şekilde elleriyle vurmaya ve önüne çıkana saldırmaya başlamıştır. Müteveffa bir yandan da kaçmak için belli bir yükseklikten atlamış, kendine zarar verecek şekilde olay yerindeki araçları yumruklamış, baş ve gövdesini sağa sola vurmuştur.

100. Yine tanıkların bazılarının anlatımına göre yakınları da müteveffayı kontrol altına almak için uğraş vermiş, yakalamaya çalışmış ve en son polis memurlarıyla birlikte yakaladıktan sonra üstüne çıkarak bir iple sedyeye bağlamışlardır. Tarafsız tanıkların anlatımına göre polis memurları, kontrol altına alındıktan sonra müteveffaya yönelik bedensel ve maddi kuvvet kullanmamışlardır.

101. Diğer taraftan Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesine götürülmeye ilk teşebbüs edildiği sırada ambulanstan kaçtıktan sonra müteveffayı evine getiren tanık T.S.nin söylediğine göre müteveffanın vücudunun çeşitli bölgelerinde yeni oluşmuş yaralar mevcuttur ve bu yaralar kanama oluşturacak kadar ciddidir. T.S. müteveffanın bir kavgaya karıştığını kendisine söylediğini ifade etmiştir.

102. Bu bakımdan müteveffanın bedensel muayenesi sonucunda tespit edilen yaraların

tamamının polis memurlarının müdahalesi sırasında meydana gelmediği sabittir. Müteveffada polis memurlarının müdahalesi öncesinde de bazı yaralanmalar meydana gelmiştir. Bunun yanında müteveffa, kontrol altına alınmaya çalışıldığı sırada kendisini yaralayacak tarzda hareket etmiş, ayrıca yakınları da onu sakinleştirmek ve yakalamak amacıyla bedensel kuvvet kullanmışlardır.

103. Diğer taraftan görgü tanıkların anlatımlarına göre polis memurlarının tamamı göz yaşartıcı gaz, kelepçe ve cop kullanmamıştır. Ayrıca bazı tanık anlatımlarına göre polis memurları, müteveffanın saldırısının gerçekleşmesinin ardından önce müteveffanın ayak ve kol bölgelerine copla vurmuşlar ancak saldırının devam etmesi üzerine olayın kontrolünü sağlamak amacıyla müdahalelerinin dozunu kademeli olarak artırmışlardır.

104. Tüm bu değerlendirmeler ışığında ve mevcut bilgi ve belgelere göre polis memurlarının müteveffaya yönelik olarak zor kullanmalarının hukuka uygun ve gerekli olduğu sonucuna varılmış; ayrıca memurların bu yetkilerinin sınırlarını, kendilerine saldırılmasından ötürü sırf bir misilleme veya bedensel ceza oluşturması kastıyla ya da taksirle aştıkları tespit edilememiştir. Dolayısıyla olayda hukuka aykırı, gereksiz ve orantısız bir bedenî ve maddi kuvvet uygulanarak müdahalede bulunulduğu söylenemez.

105. Açıklanan nedenlerle işkence ve kötü muamele yasağının maddi boyutunun ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

ii. İşkence ve Kötü Muamele Yasağının Usule İlişkin Boyutu Yönünden

Genel İlkeler

106. İşkence ve kötü muameleye ilişkin ceza soruşturmasının etkili olması için soruşturma makamlarının resen harekete geçerek kötü muamele iddiasını aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek bütün delilleri tespit etmeleri gerekir. Yetkililer şikâyet yapılır yapılmaz harekete geçmeli, bir şikâyet olmasa bile işkence veya kötü muamele olduğunu gösteren yeterli belirtiler olduğunda soruşturma açmalıdır (Cezmi Demir ve diğerleri, §§ 114, 116).

107. Buna göre bireyin bir devlet görevlisi tarafından hukuka aykırı olarak ve Anayasa'nın 17. maddesini ihlal eder biçimde bir muameleye tabi tutulduğuna ilişkin savunulabilir bir iddiasının bulunması hâlinde Anayasa'nın 17. maddesi "Devletin temel amaç ve görevleri" kenar başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında etkili resmî bir soruşturmanın yapılmasını gerektirmektedir. Bu soruşturma, sorumluların belirlenmesini ve cezalandırılmasını sağlamaya elverişli olmalıdır. Bu olanaklı olmazsa bu madde, sahip olduğu öneme rağmen pratikte etkisiz hâle gelecek ve bazı hâllerde devlet görevlilerinin fiilî dokunulmazlıktan yararlanarak kontrolleri altında bulunan kişilerin haklarını istismar etmeleri mümkün olacaktır (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 25).

108. Ceza soruşturmasının etkinliğini sağlayacak hususlardan biri, fiilen hesap verilebilirliği sağlamak için soruşturma sürecinin kamu denetimine açık olmasıdır. Ayrıca her olayda mağdurun meşru menfaatlerini korumak için gerekli olduğu ölçüde sürece katılması sağlanmalıdır (Cezmi Demir ve diğerleri, § 115).

109. Kamu görevlileri tarafından yapıldığı iddia edilen kötü muameleler hakkında yürütülen soruşturmaların etkili olması için soruşturmadan sorumlu olan, inceleme ve tetkikleri yapan kişilerin olaylara karışan kişilerden bağımsız olması gerekir. Soruşturma makamlarının sadece hiyerarşik ve kurumsal bağımsızlığı yeterli olmayıp aynı zamanda soruşturmanın da

fiilen bağımsız olarak yürütülmesi gerekir (Cezmi Demir ve diğerleri, § 117).

110. Kötü muameleye ilişkin bir soruşturmanın olabildiğince süratle ve özenle yürütülmesi gerekir. Bazı durumlarda soruşturmanın ilerlemesine engel olan güçlükler bulunabilir. Ancak böyle bir durumda dahi yetkililerin süratle hareket etmeleri olayın aydınlatılabilmesi, hukukun üstünlüğüne olan inancın korunması ve hukuka aykırı eylemlere müsamaha gösterildiği veya kayıtsız kalındığı görünümü verilmemesi açısından büyük öneme sahiptir (Cezmi Demir ve diğerleri, § 119).

İlkelerin Olaya Uygulanması

111. Başvuru konusu olayda yetkili makamlar, olayın bildirilmesi üzerine derhâl ve resen harekete geçerek olay hakkında bir soruşturma açmıştır. Bu soruşturmada yürütülen işlemlere bakıldığında olaya karışan kolluk görevlilerinin soruşturmaya katılmadığı, soruşturmanın bizzat Cumhuriyet Savcısı tarafından yürütüldüğü, nitelikleri ve özellikleri gereği kolluğun yürütmesi gereken bazı soruşturma işlemlerinin ise olaya karışan görevliler dışındaki bu kişilerle birlikte görev yapmayan polis memurlarınca gerçekleştirildiği görülmüştür. Bu bakımdan kötü muamele şikâyetleriyle ilgili olarak soruşturmada bağımsızlık ve tarafsızlık açısından herhangi bir sorun bulunmamaktadır.

112. Ayrıca soruşturmada, yukarıda genel ilkeler bölümünde ifade edilen başvuruculaların meşru menfaatlerini korumak için bu sürece gerekli olduğu ölçüde katılmalarının sağlanması, soruşturmanın makul bir sürat ve özenle yürütülmesi gerekliliği konularında başvurucu tarafından herhangi bir iddia ileri sürülmediği gibi bu konularda bir eksikliğin de bulunmadığı görülmektedir. Başvurucunun soruşturma sonucunda verilen karara itiraz ederek ve taleplerini ileri sürerek bu sürece katılabildiği, olayın niteliği gereği maddi delil incelemeleri yapılması, görgü tanıklarının ifadelerinin alınması, Adli Tıp raporlarının düzenlenmesi gibi birbirinden farklı nitelikte ve çok sayıda soruşturma işlemi gerçekleştirilmesinin gerekmesine rağmen soruşturmanın makul bir sürede tamamlanabildiği anlaşılmıştır.

113. Bununla birlikte kötü muamele iddiasına yönelik soruşturmalarda en temel husus, mağdur veya somut olayda olduğu gibi bu mümkün olmadığı takdirde yakınları ile olayın görgü tanıklarının ifadelerinin alınması ve doktor muayenesinin geciktirilmeden ayrıntılı olarak yapılmasıdır. Zira doktor raporu; bu şikâyet bakımından iddia edilen muamelenin olup olmadığı, olmuşsa boyutlarının tespiti açısından olmazsa olmaz bir delil niteliği taşımaktadır.

114. Başvuru konusu olayda, müteveffanın vücudunda bulunan yaralara ilişkin olarak vakit geçirilmeksizin ölü muayene ve sistematik otopsi işlemlerinin yapıldığı, ardından Adli Tıp Kurumundan ayrıntılı raporların alınıp bu bakımdan şüpheli bir durumun bırakılmadığı, ayrıca olayla ilgili olarak tespit edilebilen tüm görgü tanıklarının ifadelerinin alındığı anlaşılmıştır.

115. Soruşturmada, bu şekilde deliller toplandıktan sonra elde edilen delillerin tarafsız ve nesnel bir değerlendirilmesi yapılarak olayda kolluk güçlerinin zor kullanmaya ilişkin yetkilerini aşmadıkları, müteveffaya orantılı bir kuvvet uyguladıkları, kendisi ve başkaları bakımından tehlikeli olma durumu ortadan kalktıktan sonra bir kuvvet uygulamadıkları sonucuna varılmıştır.

116. Açıklanan nedenlerle kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

B. Yaşama Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1- Başvurucunun İddiaları

117. Başvurucu, polis memurları tarafından silahlı güç kullanılması ve ardından sağlık personelinin müdahalesi sonucu eşinin yaşamını yitirdiğini, ayrıca ölümün etkili soruşturulmadığını belirterek Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşama hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş; olayla ilgili olarak yeniden soruşturma başlatılması ve manevi tazminata karar verilmesi taleplerinde bulunmuştur.

2. Değerlendirme

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

118. Yaşama hakkının doğal niteliği gereği, yaşamını kaybeden kişi açısından bu hakka yönelik bir başvuru ancak yaşanan ölüm olayı nedeniyle ölen kişinin mağdur olan yakınları tarafından yapılabilecektir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, B. No: 2012/752, 17/9/2013, § 41).

119. Başvuru konusu olayda başvurucu Esma Çelebi, müteveffa Ali Çelebi'nin eşidir. Bu nedenle başvuru ehliyeti açısından bir eksiklik bulunmamaktadır. Başvuru ehliyeti açısından bir eksiklik bulunmamakla birlikte yaşama hakkı kapsamında ileri sürülen iddiaların kabul edilebilirlik bakımından ayrı ayrı incelenmesi gerekir.

i. Yaşama Hakkının Maddi Boyutu Yönünden

120. Başvurucu, eşinin ölümünün polis memurlarının eylemleri sonucu gerçekleştiğini iddia etmiştir.

121. Bakanlık görüşünde, bu iddiaya ilişkin herhangi bir kabul edilemezlik nedeninin bulunduğu ileri sürülmemiştir.

122. Anayasa’nın “Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı” kenar başlıklı 17. maddesinin birinci ve dördüncü fıkrası şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.”

...

"Meşrû müdafaa hali, yakalama ve tutuklama kararlarının yerine getirilmesi, bir tutuklu veya hükümlünün kaçmasının önlenmesi, bir ayaklanma veya isyanın bastırılması, sıkıyönetim veya olağanüstü hallerde yetkili merciin verdiği emirlerin uygulanması sırasında silah kullanılmasına kanunun cevaz verdiği zorunlu durumlarda meydana gelen öldürme fiilleri, birinci fıkra hükmü dışındadır."

123. Kamusal yetkiyle güç kullanılması sonucu gerçekleşen ölümlerin devletin yaşam hakkına ilişkin negatif yükümlülüğü kapsamında değerlendirilmesi gerekir. Bu yükümlülük hem kasıtlı biçimde hem de kasıt olmaksızın ölümle sonuçlanan veya sonuçlanabilecek güç kullanımını kapsamaktadır (Cemil Danışman, § 44).

124. Olaya ilişkin yürütülen soruşturmada -aşağıda etkili soruşturma yükümlülüğüne ilişkin incelemede belirtildiği üzere- Cumhuriyet Savcısı nezaretinde ölü muayene ve sistematik otopsi işlemleri yapılmış ve bu işlemler sonucunda müteveffanın kesin tıbbi ölüm sebebi Adli Tıp Kurumundan ayrıntılı bir rapor alınarak tespit edilmiştir. Bu raporda, müteveffanın travmatik tesirle öldüğüne ilişkin tıbbi delillerin bulunmadığının belirtildiği gibi ölümle sonuçlanabilecek güç kullanımının söz konusu olduğuna ilişkin bir tespitte de bulunulmadığı anlaşılmıştır (bkz. § 30).

125. Dolayısıyla başvuru dosyasında başvurucunun yakınının, polis memurlarının eylemleri sonucunda yaşamını yitirdiği izlenimini (şüphesi) doğuracak herhangi bir bilgi veya bulgu bulunmamaktadır.

126. Açıklanan nedenlerle başvurucunun yakınının kolluk güçlerince öldürüldüğünü söyleyebilmeyi mümkün kılar nitelikte her türlü makul şüpheden uzak bir kanıtın bulunmadığı, dolayısıyla bu yöndeki iddiaların soyut ve kanıtlanmamış şikâyetlerden oluştuğu açıkça anlaşıldığından başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

ii. Yaşam Hakkının Usule İlişkin Boyutu Yönünden

127. Bakanlık görüşünde, başvurucunun eşinin sağlık personelinin müdahalesi sonucu öldüğü iddiasına ilişkin olarak yaşama hakkı kapsamında "etkili bir yargısal sistem kurma" yönündeki pozitif yükümlülüğün her olayda mutlaka cezai soruşturma başlatmayı ve yürütmeyi gerektirmediği, somut olayda başvurucunun ilgili sağlık personeli veya idare aleyhine adli ya da idari yargıda tazminat davası açtığına ilişkin bir bilginin bulunmadığı, bu durumda başvurucunun hem ilgili sağlık personelinin veya idarenin sorumluluğunun ortaya konulmasına hem de gerektiği takdirde tazminat ödenmesine imkân sağlayacak bir hukuki yoldan kendisini mahrum bıraktığı belirtilerek bu hususun kabul edilebilirlik incelemesi bakımından gözönünde tutulması gerektiği ifade edilmiştir.

128. Somut olayda başvurucunun olaya ilişkin sadece ceza soruşturması sürecini tükettikten sonra bireysel başvuruda bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda ceza soruşturması sürecinin kesin bir kararla neticelenmesi üzerine yapılan bireysel başvuruda, ileri sürülen bu iddia bakımından başvuru yollarının tüketilip tüketilmediği hususunun değerlendirilmesi gerekir.

129. Devletin yaşama hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülüklerinin usule ilişkin yönü de bulunmaktadır. Bu usul yükümlülüğü, doğal olmayan her ölüm olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili bir soruşturma yürütmeyi gerektirir. Bu soruşturmanın temel amacı, yaşam hakkını koruyan hukukun etkili bir şekilde uygulanmasını ve kamu görevlilerinin müdahalesiyle veya onların sorumlulukları altında meydana gelen ya da diğer bireylerin filleriyle gerçekleşen ölümler nedeniyle ilgililerin hesap vermelerini sağlamaktır (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 54).

130. Yaşama hakkına ilişkin usule ilişkin yükümlülük olayın niteliğine bağlı olarak cezai, hukuki ve idari nitelikte soruşturmalarla yerine getirilebilir. Kasten veya kötü muamele sonucu meydana gelen ölüm olaylarında Anayasa'nın 17. maddesi gereğince devletin, sorumluların tespitini ve cezalandırılmalarını sağlayabilecek nitelikte bir cezai soruşturma yürütme yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu tür olaylarda, idari soruşturmalar ve tazminat davaları sonucunda idari bir yaptırım veya tazminata hükmedilmesi, ihlali gidermek ve dolayısıyla mağdur sıfatını ortadan kaldırmak için yeterli değildir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 55).

131. Kasıtlı olmayan fiiller nedeniyle meydana gelen ölüm olaylarına ilişkin soruşturma yükümlülüğü açısından farklı bir yaklaşım benimsenebilir. Bu kapsamda yaşama hakkının veya vücut bütünlüğünün ihlaline kasten sebebiyet verilmediği durumlarda, pozitif yükümlülük her olayda mutlaka ceza davası açılmasını gerektirmez. Mağdurlara hukuki, idari ve hatta disiplinle ilgili hukuk yollarının açık olması yeterli olabilir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 59).

132. Bu yaklaşım, tıbbi hata sonucu meydana geldiği ileri sürülen ölüm olayları için de geçerlidir. Diğer taraftan bu şekildeki bir kabul, bu tür olaylarda yürütülen ceza soruşturmalarının Anayasa Mahkemesi tarafından değerlendirilmeyeceği anlamına da gelmemektedir. Ancak ilke olarak tıbbi hatalara ilişkin şikâyetler konusunda temel başvuru yolu, hukuki sorumluluğu tespit adına takip edilecek olan hukuk veya idari tazminat davası yoludur (Kenan Sayın, B. No: 2013/5376, 14/10/2015, § 50; Coşkun Gömüç ve Taşkın Gömüç, B. No: 2013/9597, 21/4/2016, § 64; Zeki Kartal, B. No: 2013/2803, 21/1/2016, § 78).

133. Bununla birlikte kasıtlı olmayan fiiller nedeniyle meydana gelen ölüm olaylarında kamu makamlarının muhakeme hatası, dikkatsizliği aşan bir kusuru olduğu veya olası sonuçların farkında olmalarına rağmen söz konusu makamların kendilerine verilen yetkiler kapsamında tehlikeli bir faaliyet nedeniyle oluşan riskleri bertaraf etmek için gerekli ve yeterli önlemleri almadığı durumlarda -ilgililer diğer hukuk yollarına başvurmuş olsalar dahi- kişilerin hayatının tehlikeye girmesine neden olanlar hakkında bir ceza soruşturması yürütülmesi gerekir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 60).

134. Aynı durum, yetkili kişi ve kurumların mesleki ödevlerini hiçe sayarak sağlık kuruluşlarına başvuran hastanın hayatına veya vücut bütünlüğüne hastalığının tanı ve tedavisine ilişkin değerlendirme hatasını aşacak şekilde zarar vermeleri hâlinde sağlık alanında yürütülen faaliyetlerde de geçerlidir (Kenan Sayın, § 47).

135. Başvurunun koşulları bu bakımdan değerlendirildiğinde somut olay, bir doktor ya da başka bir sağlık personeli tarafından yapılan tıbbi bir hata yahut hastalık hakkında konulan yanlış bir teşhis nedeniyle yaşama hakkının ihlal edildiği iddiası ile ilgili olmayıp psikiyatrik rahatsızlığı ilgililer tarafından bilinen yahut bilinmesi gereken bir hastanın (müteveffa) bir ruh ve sinir hastalıkları hastanesine nakli sırasında -ayrıntıları aşağıda ilgili bölümde açıklanacağı üzere- sağlık personeli olup olmadığı dahi açıklığa kavuşturulamamış kişiler tarafından yapılan müdahale sonucu yaşamını yitirdiği iddiasıyla ilgilidir.

136. Anayasa Mahkemesinin hukuk mahkemelerinde ya da idari yargıda tazminat davası açılmadığı gerekçesiyle başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle kabul edilemezlik kararı verdiği tıbbi hataya ilişkin bu başvurularda, sağlık personeli tarafından gerçekleştirilen tıbbi müdahale anında veya hastalığın takibinde yapıldığı iddia edilen bir hata yahut hastalık hakkında konulan yanlış bir teşhis sebebiyle yaşama hakkının ihlal edildiği iddiaları ileri sürülmesine rağmen (Kenan Sayın, Coşkun Gömüç ve Taşkın Gömüç ve Zeki Kartal kararı ile Saadet Ergün ve diğerleri, B. No: 2013/4194, 14/10/2015) somut olay; bu durumlardan farklı olarak herhangi bir sağlık personelinin hatalı bir tıbbi müdahalede yahut hastalık hakkında yanlış bir teşhiste bulunması, başka bir ifadeyle tıbbi hizmetin uygulanması, yeterliliği ve kalitesi ile ilgili değildir. Somut olayda, tıbbi hizmetin bu konuda profesyonelliği bulunan sağlık personeli aracılığıyla bir özel hastane ya da kamu hastanesi tarafından verilmesi söz konusu olmadığından başvuru, bu yönüyle Anayasa Mahkemesinin tazminat yolu tüketilmediğinden kabul edilemezlik kararı verdiği tıbbi hataya ilişkin diğer başvurulardan farklılık göstermektedir.

137. Bu nedenle başvuruda, Anayasa Mahkemesinin başvuru yollarının tüketilmesi koşuluna ilişkin yerleşik içtihadının (bkz. § 132) uygulanamayacağı sonucuna ulaşılmış ve ceza soruşturması sürecinin müteveffaya yapılan tıbbi müdahale bakımından da incelenmesinin gerekli olduğu değerlendirilmiştir.

138. Açıklanan nedenlerle ceza soruşturmasına ilişkin sürecin kesinleşmesi sonucunda yapılan bireysel başvuruda, başvuru yollarının tüketilmesi koşulu yönünden herhangi bir

eksiklik bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

139. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeni de bulunmadığı anlaşılan başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

140. Anayasa'nın “Devletin temel amaç ve görevleri” kenar başlıklı 5. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

“Devletin temel amaç ve görevleri, … Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.”

141. Yaşama hakkına ilişkin ceza soruşturmasının da etkili olması için işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin ceza soruşturmasında olduğu gibi;

- Yetkili makamların resen ve derhâl harekete geçerek ölüm olayını aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek bütün delilleri tespit etmeleri (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 57),

- Soruşturmanın kamu denetimine açık olması ve mağdurların soruşturmaya gerekli olduğu ölçüde etkili katılımlarının sağlanması (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 58),

- Kamu görevlilerinin güç kullanımı sonucu gerçekleşen ölümler yönünden soruşturma makamlarının olaya karışmış olabilecek kişilerden bağımsız olması (Cemil Danışman, § 96),

- Soruşturmaların makul bir süratle yürütülmesi (Deniz Yazıcı, B. No: 2013/6359, 10/12/2014, § 96) gerekmektedir.

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

142. Yaşama hakkı kapsamındaki olayla ilgili yürütülen soruşturmada -işkence ve kötü muamele yasağının soruşturulmasında olduğu gibi- yetkili makamların derhâl ve resen harekete geçmesi, soruşturmanın makul bir sürede tamamlanması, başvurucunun gerektiği ölçüde soruşturmaya katılması ve bağımsızlık ile tarafsızlığın sağlanması yönlerinden soruşturmanın yukarıda ifade edilen genel ilkelere herhangi bir aykırılık içermediği görülmüştür.

143. Yine yukarıda yaşama hakkının maddi boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddianın incelendiği bölümde belirtildiği gibi soruşturmada, müteveffanın polis memurları tarafından öldürüldüğü iddiasına ilişkin olarak gerekli tüm soruşturma işlemlerinin gerçekleştirildiği ve müteveffanın ölüm sebebinin memurların eylemleri sonucu meydana gelmediğinin tespit edildiği anlaşılmıştır.

144. Bununla birlikte yukarıda olaylar ve olgular bölümünde ayrıntılarıyla açıklandığı üzere başvuruya konu olay birden fazla aşamalı olarak gerçekleşmiştir. Bu nedenle soruşturmanın, polis memurlarının olay yerine gelip müteveffanın ambulansa bindirilmesinin ardından gelişen olaylar açısından da ayrıca incelenmesi gerekmektedir.

145. Soruşturmada müteveffanın yaşamını yitirmesiyle ilgili olarak alınan Adli Tıp Kurumu

raporunda, müteveffanın kronik kalp damar hastalığının bulunduğu ve ölümünün uyuşturucu entoksikasyonu ve gelişen komplikasyonlar sonucu meydana geldiği, ambulansta görevli yardımcı sağlık personeli olan şüpheli hemşire Ö.A.ya ise bu konuda bir kusur atfedilemeyeceği belirtilmiştir. Cumhuriyet Başsavcılığının kovuşturmaya yer olmadığına ilişkin kararında bu rapora atıfta bulunularak bir sonuca varılmıştır (bkz. §§ 30, 48).

146. Öncelikle bu noktada belirtilmelidir ki Anayasa Mahkemesinin görevi, herhangi bir soruşturma ya da davada bilirkişi raporu veya uzman mütalaasının gerekli olup olmadığına karar vermek değildir. Bilirkişi raporu ve benzeri delillerin kabul edilebilirliği ve değerlendirilmesi hususları soruşturma makamlarının yetkisi dâhilindedir (Ahmet Gökhan Rahtuvan, B. No: 2014/4991, 20/6/2014, §§ 59, 60).

147. Ayrıca Anayasa Mahkemesinin mevcut tıbbi bilgilerden hareketle birtakım tahminlere yer vererek bilirkişilerin vardıkları sonuçların veya sahip oldukları bilimsel bakış açılarının doğru olup olmadığını irdeleme görevinin de bulunmadığı belirtilmelidir.

148. Gerçekleşen bir ölüm olayına ilişkin delillerin değerlendirilmesi idari ve yargısal makamların ödevi olmakla birlikte Anayasa Mahkemesinin başvuru konusu olayın gelişim şeklini anlayabilmek ve başvuruculların yakınlarının ölümünün tüm yönlerinin aydınlatılması noktasında soruşturma makamları ve derece mahkemeleri tarafından atılması gereken adımları nesnel bir şekilde değerlendirmek için olayın oluşum şeklini incelemesi gerekebilmektedir (Rıfat Bakır ve diğerleri, § 68).

149. Somut olayda müteveffa, soruşturmada elde edilen bilgilere göre olay yerinden Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesine nakledilmesi için ambulansa bindirildiği sırada hayattadır ve bindirildikten sonra içinde bazı tanıklar da olduğu hâlde söz konusu Hastaneye gidilmek üzere ambulansla yola çıkılmıştır. Ancak yolda, müteveffanın sağlık durumunda bir anormallik olduğu fark edilerek Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesine gidilmesinden vazgeçilmiş ve en yakında bulunan Çerkezköy Devlet Hastanesine götürülmesine karar verilmiştir.

150. Ambulansta bulunan tanıklar anlatımlarında; yola çıktıktan bir süre sonra müteveffanın nefes almadığını, ellerinin morardığını ve hareketsiz kaldığını fark edip ambulanstakilere söylediklerini, onların ise bu konuda müdahalede bulunmak yerine önce bu durumun normal olduğunu söylediklerini, ardından durumun ciddiyetinin farkına vararak hemen güzergâhlarının değiştirilmesine karar verdiklerini ifade etmişlerdir. Hatta bir tanık, ambulansta acil müdahale için gerekli solunum maskesi ve benzeri teknik ekipmanın bulunmadığını fark ettiğini, ambulanstakilerin bir anormallik olduğunu anlamalarına rağmen herhangi bir müdahalede bulunmadıklarını ifade etmiştir (bkz. § 39).

151. Soruşturma mercileri ve Adli Tıp Kurumu tarafından, olay yerine gelen ambulansta bulunan kişilerin görevli sağlık personeli olduğu kabul edilmiştir. Oysa bu kişilerden sadece ambulansın şoförü olan R.K.nin özel bir hastanede çalıştığının belirlendiği, müteveffaya birden fazla ilaç enjekte eden A.Ö.nün bir özel hastanede hemşire olarak görev yaptığını söylemesine rağmen bu hususun R.K. tarafından doğrulanmadığı görülmüştür. Ambulansla gelen diğer kişinin ise -kendi anlatımlarından da anlaşılacağı üzere- olaydanbirkaç yıl önce görevinden emekli olmuş bir hasta bakıcı olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca bu kişiler, ambulansın ait olduğu hastanenin bir görevlendirmesi olmaksızın olay yerine gitmişlerdir (bkz. §§ 44-46).

152. Buna rağmen soruşturmada, A.Ö.nün bir sağlık kuruluşunda hemşire olarak görev

yapıp yapmadığı, A.Ö. ve diğerlerinin, bir engellinin nakledilmesi ve gerektiğinde bu kişiye acil yaşamsal tıbbi müdahalede bulunulması konularında mesleki yeterliliğe ve eğitime sahip olup olmadıkları ve dolayısıyla olayın yetkisiz tıbbi girişim niteliğinde olup olmadığı araştırılmamıştır.

153. Yine soruşturmada, bu kişilerin olay yerine getirdikleri ambulansın hasta nakli ve gerektiğinde bir hastayı hayata döndürmek için gerekli teknik cihaz ve donanımı olup olmadığı da belirlenmemiştir. Olay Yeri İnceleme ekibi tarafından ambulans üzerinde bir inceleme yapılmışsa da bu inceleme söz konusu hususları aydınlatmaya yönelik değil müteveffanın ambulansa verdiği maddi zarara ve olayın diğer yönlerine ilişkindir (bkz. § 31).

154. Müteveffanın olay yerine bir ambulansla gelen, mesleki ehliyetleri ve yeterlilikleri konusunda şüpheler bulunan kişilerin müdahalesi sonucu ve teknik donanımıkonusunda bazı şüpheler ve iddialar bulunan bir ambulanstayken yaşamını yitirmesi, belirtilen hususların araştırılması zorunluluğunu kendiliğinden ortaya çıkartmaktadır. Oysa kovuşturmaya yer olmadığına ilişkin kararda ve bu kararın atıfta bulunduğu Adli Tıp Kurumu raporunda, müteveffaya ikinci kez ilaç enjekte edilmesinden sonraki sürece ilişkin herhangi bir değerlendirme yapılmamıştır.

155. Aslında soruşturma mercileri ve Adli Tıp Kurumu tarafından, müteveffanın kalbinin ambulanstayken durduğunun sağlık personeli olduğu kabul edilen kişilerce fark edilmesinin gerekip gerekmediği ve gerekiyorsa ve/veya edilmişse neden hemen bu duruma müdahale edilmediğinin -bu tür şüphe ve iddialar bulunmasa dahi- sorgulanmasının gerektiği de söylenmelidir.

156. Sonuç olarak soruşturmada, kronik kalp rahatsızlığı bulunduğu anlaşılan müteveffaya yetkisi ve görevi bulunmayan, ayrıcabu konuda mesleki eğitime ve yeterliliğe sahip olup olmadığı dahi belirlenmeyen kişiler tarafından birkaç saat arayla iki kez uyuşturucu ilaç enjekte edilerek müdahalede bulunulması ve bu müdahaleden sonra müteveffanın yeterli teknik donanıma sahip olduğu konusunda şüpheler bulunan bir ambulansla nakledilmeye çalışılması hususlarında herhangi bir soruşturma işlemi gerçekleştirilmemiş; bu hususların müteveffanın ölümü üzerinde bir etkisinin bulunup bulunmadığı araştırılmamıştır.

157. Dolayısıyla soruşturmada, olayın tüm yönlerinin aydınlatılması ve buna göre ölümde varsa sorumlulukları bulunanların belirlenmesi için gerekli tüm delillerin toplanmadığı sonucuna varılmıştır.

158. Açıklanan nedenlerle Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşama hakkının usule ilişkin boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

159. 6216 sayılı Kanun’un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden

yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

160. Başvurucu 50.000 TL manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

161. Başvuruda yaşama hakkının usule ilişkin boyutunun ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

162. Yaşama hakkının usule ilişkin boyutunun ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yürütülmesinde hukuki yarar bulunduğundan kararın bir örneğinin yeniden soruşturma yapılmak üzere Çerkezköy Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

163. Yaşama hakkının usule ilişkin boyutunun ihlali nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

164. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Yaşama hakkının maddi boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Yaşama hakkının usule ilişkin boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. İşkence ve kötü muamele yasağının maddi ve usule ilişkin boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşama hakkının usule ilişkin boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınan işkence ve kötü muamele yasağının maddi ve usule ilişkin boyutunun İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin yaşama hakkının usule ilişkin boyutunun ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmak üzere Çerkezköy Cumhuriyet Başsavcılığına GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminatın ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 206,10 TL başvuru harcı ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

KADİR TURGUT

B. No: 2014/19125 | Karar tarihi: 19.04.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/19125

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

KADİR TURGUT BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/19125)

Karar Tarihi: 19/4/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Kadir ÖZKAYA

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Kadir TURGUT

Vekili : Av. Özer DURA

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, gerekçeli karar hakkı ile makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 8/12/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının 26/7/2004 tarihli iddianamesi ile suç işlemek amacıyla örgüt kurma, yağma, tehdit ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçlarını işlediği iddiasıyla başvurucu hakkında kamu davası açılmıştır.

9. (Kapatılan) Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesinin (CMK mülga 250. madde ile görevli) 2/7/2005 tarihli kararı ile başvurucunun suç işlemek amacıyla örgüt kurma ve yağma suçlarından sırasıyla 2 yıl 1 ay hapis ve 4 yıl 2 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına, diğer suçlardan beraatine karar verilmiştir.

10. Temyiz üzerine hüküm Yargıtay 6. Ceza Dairesinin 7/2/2008 tarihli kararı ile katılan H.H.Y.ye karşı işlenen eylemler yönünden bozulmuş, diğer hükümlerin onanmasına karar verilmiştir.

11. Bozmadan sonra yapılan yargılama sonucunda Mahkemenin 28/10/2011 tarihli kararıyla başvurucunun yağma ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçlarından beşeryıl hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir. Kararın ilgili kısımları şöyledir:

"Yukarıda delilleri anlatılan olayın bir bütün olarak incelenmesinde müdahilin anlatımlarının olayların oluş ve akışına uygun olduğu tanık anlatımlarının ve HTS raporlarının müdahili doğruladığı, yine sanık A.T.nin beyanlarının olayların oluş tarzına uygun olduğu bu haliyle sanık Kadir TURGUT'un müdahil H.H.Y.den 75 milyar TL parayı korkutma ve sindirme gücüne dayanarak almak istediği, parayı alamayınca müdahilin düğün salonlarını kiralamak istediği, bunu temin etmek için de işyerine kendisine rica da bulunmak durumu anlatmak için gelen müdahili yanındaki sanıklar A.O.K. ve A.T. ile birlikte itekleyenek yan odaya geçirttiği, bu arada sanıklardan A.O.K.ye dikte ettirerek müdahile de düğün salonlarının ismini yazdırarak protokol başlıklı bir kağıt imzalattığı, müdahilin yazılanları göremediği, müdahilin olay yerinden ayrılmasına müsaade edildikten sonra giderken sanık Kadir'in müdahili arkadan çağırarak biz öyle de böyle de almasını biliriz diyerek müdahile imzalattığı muhtemel olan protokol kağıdını yırtması olayının sabit olduğu sonuç ve kanaatine varılmıştır.

Her ne kadar müdahil, sanıklar Kadir TURGUT yanında A.T. ve A.O.K. dışında K.K. ve O.Ö.nün olduğunu teşhis yapmış ise de müdahilin beyanları dışında olayın en yakın tanıklarından ve ilk anlatımlarının samimi olduğu kanaatine varılan ve bu şekilde değerlendirilen tanık İ.K.nin bu olay ile ilgili sanıkları sayarken sanıklardan K.K. ve O.Ö.nün ismini söylemediği, diğer sanıklar ile ilgili beyanda bulunduğu, müdahilin de ilk varışta Kadir yanında iki adamı olduğunu söylediği görüldüğünden şüpheden sanık yararlanır ilkesi gereğince bu eylem ile ilgili diğer iki sanığın beraatine karar verilmiş ve bu karar kesinleşmiştir.

Eylemin hukuki olarak değerlendirilmesinde ise Kadir TURGUT'un imzalattığı porotokolün içeriğinin ne olduğunun bilinmediği, müdahil anlatımına da göre de yırtıldığı, bu belgenin 765 sayılı TCK.nun 499. maddesinde belirtilen bir belge olup olmadığının tam olarak açıklığa kavuşmadığı, ancak sabit ve açık olan hususun ise sanık Kadir TURGUT ve adamlarının müdahilden 75 milyar TL parayı gasp etmek istedikleri, bunu alamayınca bunun karşılığında müdahilin işlettiği düğün salonları ile ilgili kendi lehlerine olan bir durum yaratmak istedikleri, ancak sonuca ulaşamadıkları, eylemin teşebbüs aşamasında kaldığı, bu nedenle sanıkların eylemlerinin yağmaya teşebbüs olduğu kanaatine varılmış ve sanıkların

bu eylemden dolayı cezalandırılmalarına karar verilmiştir."

12. Temyiz üzerine hüküm, Yargıtay 6. Ceza Dairesinin 29/9/2014 tarihli kararı ile onanmıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

13. Mahkemenin 19/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

14. Başvurucu, Mahkeme ve Yargıtay kararlarının yeterli gerekçe ihtiva etmediğini, lehine delillerin değerlendirilmediğini, çelişkili müşteki ve tanık beyanları esas alınarak karar verildiğini, suç tarihinin bir gün ile sınırlandırıldığını, usul hükümlerinin hatalı yorumlandığını, lehe kanun maddelerinin uygulanmadığını, savunmalarına itibar edilmediğini, suç örgütünün oluşmadığını belirterek çelişmeli yargılama ilkesinin ve gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki tavsifi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki nitelendirmesini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun iddiaları gerekçeli karar hakkı kapsamında incelenmiştir.

15. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiş ancak açıkça gerekçeli karar hakkından açıkça söz edilmemiştir. Bununla birlikte yandan Anayasa'nın 36. maddesine "adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılama hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının kapsamına gerekçeli karar hakkının da dâhil olduğu Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin birçok kararında vurgulanmıştır. Dolayısıyla Anayasa’nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının gerekçeli karar hakkı güvencesini de kapsadığının kabul edilmesi gerekir.

16. Anayasa'nın 141. maddesinin üçüncü fıkrasında da “Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır.” denilerek mahkemelere kararlarını gerekçeli yazma yükümlülüğü yüklenmiştir. Anayasa’nın bütünlüğü ilkesi gereği anılan Anayasa kuralı da gerekçeli karar hakkının değerlendirilmesinde gözönünde bulundurulmalıdır.

17. Gerekçeli karar hakkı, kişilerin adil bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve denetlemeyi amaçlamaktadır. Tarafların muhakeme sırasında ileri sürdükleri iddialarının kurallara uygun biçimde incelenip incelenmediğini bilmeleri ve ayrıca demokratik bir toplumda, kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

18. Mahkemelerin anılan yükümlülüğü, yargılamada ileri sürülen her türlü iddia ve savunmaya karar gerekçesinde ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılamaz. Ancak derece mahkemeleri, kendilerine sunulan tüm iddialara yanıt vermek zorunda değilseler de (Yasemin Ekşi, B. No: 2013/5486, 4/12/2013, § 56) davanın esas sorunlarının incelenmiş olduğu gerekçeli karardan anlaşılmalıdır.

19. Bir kararda tam olarak hangi unsurların bulunması gerektiği davanın niteliğine ve koşullarına bağlıdır. Muhakeme sırasında açık ve somut bir biçimde öne sürülen iddia ve

savunmaların davanın sonucuna etkili olması, başka bir deyişle davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte bulunması hâlinde davayla doğrudan ilgili olan bu hususlara mahkemelerce makul bir gerekçe ile yanıt verilmesi gerekir (Sencer Başat ve diğerleri, § 35).

20. Aksi bir tutumla mahkemenin, davanın sonucuna etkili olduğunu kabul ettiği bir husus hakkında "ilgili ve yeterli bir yanıt" vermemesi veya yanıt verilmesini gerektiren usul veya esasa dair iddiaların cevapsız bırakılmış olması hak ihlaline neden olabilecektir (Sencer Başat ve diğerleri, § 39).

21. Somut olayda, yapılan yargılama sonunda tarafların davanın sonucuna etkili olabilecek tüm iddia ve savunmaları ile dosya kapsamı dikkate alınarak verilen kararda hükme ulaşılması için yeterli gerekçe bulunduğu (bkz. § 11) görüldüğünden gerekçeli karar hakkına yönelik bir ihlal olmadığının açık olduğu anlaşılmaktadır.

22. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

23. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

24. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

25. Ceza yargılamasının süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirilmesi veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi birtakım tedbirlerin uygulandığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak ise suç isnadına ilişkin nihai kararın verildiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34).

26. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29).

27. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 10 yıl 2 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

28. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

29. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

30. Başvurucu, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

31. Somut olayda, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

32. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 12.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

33. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 12.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin (kapatılan) Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesi (CMK mülga 250. madde ile görevli) yerine dava dosyasının devredildiği Ankara 10. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2008/390) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

EMİNE SIDIKA EROĞLU VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/19618 | Karar tarihi: 19.04.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/19618

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

EMİNE SIDIKA EROĞLU VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/19618)

Karar Tarihi: 19/4/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Kadir ÖZKAYA

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucular : 1.Emine Sıdıka EROĞLU

2. Nurten Belgin ŞENÇİÇEK

3. İffet Nilgün ÖZENİR

4. Nazmi GÜNEY

5. Latife HATİPOĞLU

6. Sinan ŞENÇİÇEK

7. Zeynep HATİPOĞLU

8. Gülperi SANCAR

9.Hülya AKSOY

10. Mustafa Hüsamettin NALÇAKAN

11.Hakan AKSOY

12.Fatma Sena YOLDAŞ

13. Metin Esat YOLDAŞ

14.Hasan AKSOY

15.Tahir Kurtuluş YOLDAŞ

16.Uğur NALÇAKAN

17.Kadriye YOLDAŞ

18. Erbay KIZILÖZ

19. Aysel DÖKMEN

20. Zekai GÜVEN

21. Vedat ÇETİNTAŞ

22. Mustafa ALAN

23.Sema ÖZENİR

24.Belgin TÜRKPENÇE

25.Nagihan ÖZGÜN

26.Orhan ÜNSAL

Vekili : Av. Emine AK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; kamu kurum ve kuruluşları aleyhine verilmiş, ekonomik değere ilişkin ve icra edilebilir bir yargı kararının uzun süre icra edilmemesi ve taşınmaza kamulaştırmasız olarak el atılması nedenleriyle mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 17/12/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

7. Konularının aynı olması nedeniyle 2014/19619, 2014/19620 ve 2014/19621 numaralı bireysel başvuru dosyalarının 2014/19618 numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmesine ve incelemenin 2014/19618 numaralı dosya üzerinden yapılmasına karar verilmiştir.

8. Başvuruculardan Hakan Aksoy ve Hülya Aksoy 2014/19619 ve 2014/19621 numaralı bireysel başvuru dosyalarında ayrı ayrı başvurucu sıfatını taşıdıklarından adı geçen başvurucular yönünden ayrı ayrı değerlendirme yapılmıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

9. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

10. Başvurucular ekli tablonun (C) sütununda gösterilen İlk Derece Mahkemelerinde, ekli tablonun (D) sütununda gösterilen tarihlerde Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı aleyhine kamulaştırmasız el atmadan kaynaklanan tazminat davaları açmışlardır.

11. Yapılan yargılamalar sonucu başvurucular lehine tazminatlara hükmedilmiş, İlk Derece Mahkemesi kararları Yargıtay 5. Hukuk Dairesince incelenmiş, kararlar kesinleşmiş ve ekli tablonun (H) sütununda gösterilen tarihlerde nihai kararlar başvuruculara tebliğ edilmiştir.

12. Başvurucular ve ilgili idare muhtelif tarihlerde güncel alacak-borç bilgilerini sunmuşlardır. Bu bilgilere göre söz konusu dava dosyalarında hükmedilen tazminatların henüz tamamen ödenmediği anlaşılmıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

13. Mahkemenin 19/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Hasan Aksoy Adına Av. Emine Ak Tarafından Yapılan Başvuru Yönünden İnceleme

14. Başvurucu vekili Av. Emine Ak, bireysel başvuru tarihinden önce 13/8/2012 tarihinde vefat ettiği anlaşılan Hasan Aksoy'un kamu kurum ve kuruluşları aleyhine verilmiş, ekonomik değere ilişkin ve icra edilebilir bir yargı kararının uzun süre icra edilmemesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

15. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru hakkına sahip olanlar" kenar başlıklı 46. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvuru ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler tarafından yapılabilir."

16. 6216 sayılı Kanun'un "Başvuru hakkının kötüye kullanılması" kenar başlıklı 51. maddesi şöyledir:

"Bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığı tespit edilen başvurucular aleyhine, yargılama giderlerinin dışında, ayrıca ikibin Türk Lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasına hükmedilebilir."

17. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün “Başvuru hakkının kötüye kullanılması” kenar başlıklı 83. maddesi şöyledir:

“Başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde başvuru reddedilir ve yargılama giderleri dışında, ilgilinin ikibin Türk Lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilir.”

18. İlgili düzenlemeler vasıtasıyla genel hukuk teorisinde bir kamu düzeni kuralı olarak ele alınan ve genel olarak bir hakkın açıkça öngörüldüğü amaç dışında ve başkalarını zarara sokacak şekilde kullanılmasının hukuk düzenince himaye edilmeyeceğini ifade eden hakkın kötüye kullanılmasının, bireysel başvuru alanında özel olarak ele alındığı görülmektedir. Bu bağlamda bireysel başvuru usulünün amacına açıkça aykırı olan ve Mahkemenin başvuruyu gereği gibi değerlendirmesini engelleyen davranışların başvuru hakkının kötüye kullanılması olarak değerlendirilmesi mümkündür (Mehmet Güven Ulusoy, [GK], B. No:

2013/1013, 2/7/2015, § 31; S.Ö., B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 28).

19. Bu kapsamda özellikle mahkemeyi yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi, başvurunun değerlendirilmesi sürecinde vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında mahkemenin bilgilendirilmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellenmesi, medeni ve meşru eleştiri sınırları saklı kalmak kaydıyla bireysel başvuru amacıyla bağdaşmayacak surette hakaret, tehdit veya tahrik edici bir üslup kullanılması ile söz konusu başvuru yolu kapsamında ihlalin tespiti ile ihlal ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin amaçla bağdaşmayacak surette içeriksiz bir başvuruda bulunulması durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (Mehmet Güven Ulusoy, § 32; S.Ö., § 29).

20. Merkezî Nufüs İdaresi Sistemi'nden yapılan sorgulama neticesinde başvuruculardan Hasan Aksoy'un bireysel başvuru tarihinden önce 13/8/2012 tarihinde vefat ettiği tespit edilmiş ancak Av. Emine Ak tarafından başvurucunun Anayasal haklarının ihlal edildiğinden bahisle 17/12/2014 tarihinde bireysel başvuru yapıldığı anlaşılmış, başvuru formunda başvurucunun öldüğü konusunda bir bilgiye ise yer verilmediği görülmüştür.

21. Kamu gücü tarafından hakkı ihlal edilen kişinin bireysel başvuru yapmadan önce ölmesi durumunda ölen kişi adına bir başkası tarafından bireysel başvuru yapma imkânı bulunmamaktadır (Abdurrehman URAY, B. No: 2013/6140, 5/11/2014, § 30).

22. Açıklanan nedenlerle başvuru tarihinden önce vefat etmiş başvurucu adına vekâlet ilişkisi sona ermiş olan avukat tarafından yapılan bireysel başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanımı nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

23. Bu durumda Avukat Emine Ak aleyhine Anayasa Mahkemesini yanıltıcı nitelikte başvuru yapması nedeniyle 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzük'ün 83. maddesi uyarınca takdiren 2.000 TL disiplin para cezasına hükmedilmesi gerekir.

B. Diğer Başvurucular Yönünden İnceleme

1. Mahkemeye Erişim Hakkı ve Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

24. Başvurucular; ilgili idare aleyhine verilmiş, ekonomik değere ilişkin ve icra edilebilir yargı kararının uzun süre icra edilmemesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

25. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

26. Kamu kurum ve kuruluşları aleyhine verilmiş, icra edilebilir bir yargı kararının hiç icra edilmemesi ya da icranın makul süre içinde yapılmaması, kararın verildiği yargılamada sağlanmış olan mahkemeye erişim hakkı dâhil adil yargılanma hakkı güvencelerini anlamsız hâle getirir. Dolayısıyla böyle bir durum mahkemeye erişim hakkının ihlali sonucunu doğurur (Kenan Yıldırım ve Turan Yıldırım, B. No: 2013/711, 3/4/2014, §§ 37-54).

27. Öte yandan mahkeme kararına dayanan icra edilebilir bir alacak, mülkiyet hakkı kapsamında korunan ekonomik bir değer ifade eder. Kamu kurum ve kuruluşları aleyhine hükmedilmiş böyle bir alacağın hiç ödenmemesi ya da ödenmesinin uzun sürmesi suretiyle oluşan belirsizlik, mülkiyet hakkının ihlaline neden olur (Kenan Yıldırım ve Turan Yıldırım, §§ 55-75).

28. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararları dikkate alındığında somut olayda yukarıda belirtilen nitelikteki yargı kararının üzerinden ekli tablonun (I) sütununda yer verilen süreler geçmesine rağmen kısmen icra edilmiş olması nedeniyle mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varmak gerekir.

29. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkı ile Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkınınihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

2. Kamulaştırmasız El Atma Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

30. 2014/19618, 2014/19619 ve 2014/19621 numaralı bireysel başvuru dosyalarının başvurucuları Anayasa Mahkemesine 16/3/2015 tarihinde sundukları ek beyan dilekçesi ile kamulaştırmasız el atma nedeniyle açılan tazminat davası sonunda belirlenen tazminat miktarına işletilen yasal faiz oranının enflasyon oranı karşısında zararı karşılamada yetersiz kaldığı belirtilerek, mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

31. 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası gereği başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde bireysel başvuru yapılması gerekir.

32. Somut olayda başvurucuların açtıkları kamulaştırmasız el atmadan kaynaklanan tazminat davalarına ilişkin nihai kararlar ile söz konusu şikâyete ilişkin başvuru yolunun tükendiği ve nihai kararların başvuruculara ekli tablonun (H)sütununda belirtilen tarihlerde tebliğ edildiği, bu durumda söz konusu şikâyet için otuz günlük süre geçtikten sonra 17/12/2014 tarihinde başvuru yapıldığı anlaşılmıştır.

33. Açıklanan nedenle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

34. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…"

35. Başvurucular, tazminat talebinde bulunmuşlardır.

36. Somut olayda mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

37. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara ayrı ayrı net ekli tablonun (J) sütununda yer verilen miktarlarda manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

38. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 824,40 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden

oluşan toplam 2.624,40 TL yargılama giderinin ekli tabloda yer verilen başvuruculara müşterek olarak ödenmesine karar verilmesi gerekir.

39. Ayrıca yargı kararının mümkün olan en kısa sürede icra edilmesi ve böylece hukuk devleti ilkesi ile adalete olan güvenin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi için ihlal kararının bir örneğinin ilgili idareye gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Hasan AKSOY adına Av. Emine AK tarafından yapılan başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

B. Diğer başvurucular yönünden

1. Mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. 2014/19618, 2014/19619 ve 2014/19621 numaralı bireysel başvuru dosyaları yönünden kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Diğer başvurucular yönünden

1. Anayasa’nın 36. Maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa’nın 35. Maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvuruculara ayrı ayrı net ekli tablonun (J) sütununda yer verilen miktarlarda manevi tazminat ÖDENMESİNE,

E. 824,40 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.624,40 TL yargılama giderinin ekli tabloda yer verilen başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 83. maddesi uyarınca Avukat Emine AK'ın 2.000 TL disiplin para cezası ile CEZALANDIRILMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Ankara Barosu Başkanlığına GÖNDERİLMESİNE,

I. Kararın bir örneğinin Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığına GÖNDERİLMESİNE,

J. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Sıra 1 2 3 4 5 6 7

A Başvuru Numarası 2014/19618 2014/19618 2014/19618 2014/19618 2014/19618 2014/19618 2014/19618

B Başvurucu ve T.C. Kimlik No. Emine Sıdıka EROĞLU Nurten Belgin Şençiçek İffet Nilgün Özenir Nazmi Güney Latife Hatipoğlu Sinan Şençiçek Zeynep Hatipoğlu

C İlk Derece Mahkemesi Ankara 19. Asliye Hukuk Ankara 19. Asliye Hukuk Ankara 19. Asliye Hukuk Ankara 19. Asliye Hukuk Ankara 19. Asliye Hukuk Ankara 19. Asliye Hukuk Ankara 19. Asliye Hukuk

D Dava Tarihi 26/5/2011 26/5/2011 26/5/2011 26/5/2011 26/5/2011 26/5/2011 26/5/2011

E İlk Derece Mahkemesi Nihai Esas Sıra Numarası 2011/253 2011/253 2011/253 2011/253 2011/253 2011/253 2011/253

F Nihai Karar Mercii Yargıtay 5. Hukuk Dairesi Yargıtay 5. Hukuk Dairesi Yargıtay 5. Hukuk Dairesi Yargıtay 5. Hukuk Dairesi Yargıtay 5. Hukuk Dairesi Yargıtay 5. Hukuk Dairesi Yargıtay 5. Hukuk Dairesi

G Nihai Karar Tarihi 18/4/2013 18/4/2013 18/4/2013 18/4/2013 18/4/2013 18/4/2013 18/4/2013

H Nihai Karar Tebliğ Tarihi 28/5/2013 28/5/2013 28/5/2013 28/5/2013 28/5/2013 28/5/2013 28/5/2013

I Yargı Kararı İcra Aşamasında Geçen Süre 3 yıl 10 ay 3 yıl 10ay 3 yıl 10ay 3 yıl 10ay 3 yıl 10 ay 3 yıl 10 ay 3 yıl 10 ay

J Toplam Tazminat Miktarı (TL) 9.600 9.600 9.600 9.600 9.600 9.600 9.600

Sıra 8 9 10 11 12 13 14

A Başvuru Numarası 2014/19618 2014/19619 2014/19619 2014/19619 2014/19619 2014/19619 2014/19619

B Başvurucu ve T.C. Kimlik No. Gülperi Sancar Hülya Aksoy Mustafa Hüsamettin Nalçakan Hakan Aksoy Fatma Sena Yoldaş Metin Esat Yoldaş Tahir Kurtuluş Yoldaş

C İlk Derece Mahkemesi Ankara 19. Asliye Hukuk Ankara 19. Asliye Hukuk Ankara 19. Asliye Hukuk Ankara 19. Asliye Hukuk Ankara 19. Asliye Hukuk Ankara 19. Asliye Hukuk Ankara 19. Asliye Hukuk

D Dava Tarihi 26/5/2011 18/7/2011 18/7/2011 18/7/2011 18/7/2011 18/7/2011 18/7/2011

E İlk Derece Mahkemesi Nihai Esas Sıra Numarası 2011/253 2011/340 2011/340 2011/340 2011/340 2011/340 2011/340

F Nihai Karar Mercii Yargıtay 5. Hukuk Dairesi Yargıtay 5. Hukuk Dairesi Yargıtay 5. Hukuk Dairesi Yargıtay 5. Hukuk Dairesi Yargıtay 5. Hukuk Dairesi Yargıtay 5. Hukuk Dairesi Yargıtay 5. Hukuk Dairesi

G Nihai Karar Tarihi 18/4/2013 24/11/2014 24/11/2014 24/11/2014 24/11/2014 24/11/2014 24/11/2014

H Nihai Karar Tebliğ Tarihi 28/5/2013 30/12/2014 30/12/2014 30/12/2014 30/12/2014 30/12/2014 30/12/2014

I Yargı Kararı İcra Aşamasında Geçen Süre 3 yıl 10 ay 2 yıl 2 ay 2 yıl 2 ay 2 yıl 2 ay 2 yıl 2 ay 2 yıl 2 ay 2 yıl 2 ay

J Toplam Tazminat Miktarı (TL) 9.600 6.000 6.000 6.000 6.000 6.000 6.000

Sıra 15 16 17 18 19 20 21

A Başvuru Numarası 2014/19619 2014/19619 2014/19619 2014/19620 2014/19620 2014/19620 2014/19620

B Başvurucu ve T.C. Kimlik No. Uğur Nalçakan Kadriye Yoldaş Erbay Kızılöz Aysel Dökmen Zekai Güven Vedat Çetintaş Mustafa Alan

C İlk Derece Mahkemesi Ankara 19. Asliye Hukuk Ankara 19. Asliye Hukuk Ankara 19. Asliye Hukuk Ankara 24. Asliye Hukuk Ankara 24. Asliye Hukuk Ankara 24. Asliye Hukuk Ankara 24. Asliye Hukuk

D Dava Tarihi 18/7/2011 18/7/2011 18/7/2011 13/2/2012 13/2/2012 13/2/2012 13/2/2012

E İlk Derece Mahkemesi Nihai Esas Sıra Numarası 2011/340 2011/340 2011/340 2012/96 2012/96 2012/96 2012/96

F Nihai Karar Mercii Yargıtay 5. Hukuk Dairesi Yargıtay 5. Hukuk Dairesi Yargıtay 5. Hukuk Dairesi Yargıtay 5. Hukuk Dairesi Yargıtay 5. Hukuk Dairesi Yargıtay 5. Hukuk Dairesi Yargıtay 5. Hukuk Dairesi

G Nihai Karar Tarihi 24/11/2014 24/11/2014 24/11/2014 18/3/2014 18/3/2014 18/3/2014 18/3/2014

H Nihai Karar Tebliğ Tarihi 30/12/2014 30/12/2014 30/12/2014 29/4/2014 29/4/2014 29/4/2014 29/4/2014

I Yargı Kararı İcra Aşamasında Geçen Süre 2 yıl 2 ay 2 yıl 2 ay 2 yıl 2 ay 2 yıl 11ay 2 yıl 11ay 2 yıl 11ay 2 yıl 11ay

J Toplam Tazminat Miktarı (TL) 6.000 6.000 6.000 7.200 7.200 7.200 7.200

Sıra 22 23 24 25 26 27

A Başvuru Numarası 2014/19620 2014/19620 2014/19620 2014/19621 2014/19621 2014/19621

B Başvurucu ve T.C. Kimlik No. Sema Özenir Belgin Türkpençe Nagihan Özgün Orhan Ünsal Hakan Aksoy Hülya Aksoy

C İlk Derece Mahkemesi Ankara 24. Asliye Hukuk Ankara 24. Asliye Hukuk Ankara 24. Asliye Hukuk Ankara 23. Asliye Hukuk Ankara 23. Asliye Hukuk Ankara 23. Asliye Hukuk

D Dava Tarihi 13/2/2012 13/2/2012 13/2/2012 26/5/2011 26/5/2011 26/5/2011

E İlk Derece Mahkemesi Nihai Esas Sıra Numarası 2012/96 2012/96 2012/96 2011/247 2011/247 2011/247

F Nihai Karar Mercii Yargıtay 5. Hukuk Dairesi Yargıtay 5. Hukuk Dairesi Yargıtay 5. Hukuk Dairesi Yargıtay 5. Hukuk Dairesi Yargıtay 5. Hukuk Dairesi Yargıtay 5. Hukuk Dairesi

G Nihai Karar Tarihi 18/3/2014 18/3/2014 18/3/2014 20/12/2012 20/12/2012 20/12/2012

H Nihai Karar Tebliğ Tarihi 29/4/2014 29/4/2014 29/4/2014 23/1/2013 23/1/2013 23/1/2013

I Yargı Kararı İcra Aşamasında Geçen Süre 2 yıl 11ay 2 yıl 11ay 2 yıl 11ay 4 yıl 2 ay 4 yıl 2 ay 4 yıl 2 ay

J Toplam Tazminat Miktarı (TL) 7.200 7.200 7.200 12.000 12.000 12.000

ATLAS DIŞ TİCARET VE İNŞAAT LTD.ŞTİ.

B. No: 2014/20295 | Karar tarihi: 19.04.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/20295

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ATLAS DIŞ TİCARET VE İNŞAAT LTD. ŞTİ. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/20295)

Karar Tarihi: 19/4/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Kadir ÖZKAYA

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Yakup MACİT

Başvurucu : Atlas Dış Ticaret ve İnşaat Ltd. Şti.

Vekili : Av. Mehmet Vecihi TOKUÇ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, hizmet tespiti davasında kanun, usul ve yerleşik içtihatlara aykırı karar verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının; esaslı iddiaların Mahkeme ve Yargıtay kararlarında cevaplandırılmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının; tanık dinlenmemesi nedeniyle silahların eşitliği ilkesinin, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 29/12/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte

yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Ü.P. isimli şahıs 22/4/2010 tarihinde Ankara 2. İş Mahkemesinde açtığı davada, başvurucuya ait işyerinde 1/3/2004-26/3/2010 tarihleri arasında tasarımcı sıfatıyla aralıksız olarak çalıştığını, en son aylık net ücretinin 2.500 TL olduğunu, haklı neden olmaksızın iş akdinin feshedildiğini, bu çalışmasının Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirilmediğini ve işçilik alacaklarının ödenmediğini belirterek anılan tarihler arasında sigortalı olarak çalıştığının tespiti ile işçilik alacaklarının tahsiline karar verilmesini talep etmiştir.

9. Ankara 2. İş Mahkemesi, işçilik alacaklarının tahsili talepli davayı tefrik ederek ayrı bir esasa kaydetmiş, hizmet tespiti talebi açısından davaya devam etmiştir.

10. Yargılamada 13/3/2012 tarihli celsede davacı tanıkları, 11/5/2012 tarihli celsede ise başvurucunun tanıkları dinlenmiş, başvurucu 11/3/2013 tarihli dilekçesiyle bilirkişi raporu ve tanık beyanlarına karşı değerlendirmelerini dosyaya sunmuştur.

11. Mahkeme 30/4/2013 tarihli kararında, 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 255. madde hükmüne göre tanıkların doğru söylemesinin asıl olduğunu, arkadaşlık, aynı işyerinde çalışma, akrabalık vesaire gibi olguların bu kanuni karineyi değiştirmeyeceğini, davalı şirketin kurucu ortaklarının A.C. ve M.C. olduğunu, davacı ile ilgili olarak davalı işverenlik tarafından kuruma bildirilmiş herhangi bir prim ödemekaydının bulunmadığını, davalı işverenlik tarafından kuruma verilen 2004/5, 2010/3 dönemini kapsayan prim belgelerinde davacının adının bulunmadığını, davacıya ait T.İ. Bankası Köroğlu şubesindeki hesap ekstresine göre Aralık 2006-Aralık 2010 döneminde davacı hesabına davalı şirket tarafından yatırılmış bir miktar bulunmadığını belirterek davacının hizmet tespiti talebini kısmen kabul etmiştir.

12. Davalı tarafın temyizi üzerine karar, Yargıtay 10. Hukuk Dairesinin 3/7/2014 tarihli kararıyla onanmıştır.

13. Onama kararı 24/12/2014 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiş ve 29/12/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

14. Mahkemenin 19/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Silahların Eşitliği İlkesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

15. Başvurucu, şirketin İstanbul'daki ofisinde meydana gelen olay ile ilgili olarak şirket ortağı olan M.C.nin eşi ve şirket sekreterinin beyanının alınmasını talep ettiğini ancak Mahkemenin tanıklarını dinlemediğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

16. Anayasa Mahkemesinin bir çok kararında adil yargılanma hakkının unsurlarından birisinin silahların eşitliği ilkesi olduğu, silahların eşitliği ilkesinin, davanın taraflarının usule ilişkin haklar bakımından aynı koşullara tabi tutulması ve taraflardan birinin diğerine göre daha zayıf bir duruma düşürülmeksizin iddia ve savunmalarını makul bir şekilde

mahkeme önünde dile getirme fırsatına sahip olması anlamına geldiğini (B. No: 2013/1134, 16/5/2013, § 32), yapılan yargılama sırasında tanık dinletme hakkı da dâhil olmak üzere delillerin ibrazı ve değerlendirilmesi adil yargılanma hakkının unsurlarından biri olarak kabul edilen silahların eşitliği ilkesi kapsamında kabul edilmektedir (Güher Ergun ve Diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 38).

17. Bununla birlikte belirli bir davaya ilişkin olarak delilleri değerlendirme ve gösterilmek istenen delilin davayla ilgili olup olmadığına karar verme yetkisi esasen derece mahkemelerine aittir. Mevcut yargılamada sunulan delilin geçerli olup olmadığını ve delil sunma ve inceleme yöntemlerinin yasaya uygun olup olmadığını denetlemek Anayasa Mahkemesinin görevi kapsamında olmayıp Mahkemenin görevi başvuru konusu yargılamanın bütünlüğü içinde adil olup olmadığının değerlendirilmesidir (Muhittin Kaya ve Muhittin Kaya İnşaat Taahhüt Madencilik Gıda Turizm Pazarlama Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti., B. No: 2013/1213, 4/12/2013, § 27).

18. Somut olaydayargılamada 11/5/2012 tarihli celsede, başvurucunun tanıklarının dinlendiği, tanık beyanlarına karşı başvurucunun 11/3/2013 tarihli dilekçesinde değerlendirmelerini dosyaya sunduğu, başvurucunun bu kapsamda davacının şirket ortağı M.C. ile ilişkisi olduğu, bu durumu herkese anlattığı, İstanbul'daki ofiste taşkınlık yaptığı hususlarıyla ilgili olarak M.C.nin eşi ve asistanını dinletebileceklerini belirttiği, Mahkemenin bu taleple ilgili değerlendirme yapmadan davanın kısmen kabulüne karar verdiği anlaşılmıştır.

19. Başvuruya konu somut yargılama süreci yukarıda belirtilen içtihatlar doğrultusunda incelendiğinde; ön inceleme ve tahkikat aşamalarında başvurucuya delillerini sunma ve dosyadaki delillere itiraz edebilme noktasında gerekli imkânın verildiği, uyuşmazlığın çözümü için gerekli kayıt ve belgelerin ilgili yerlerden getirtildiği, başvurucunun dinlenen tanıklarının dışında belli bir konuyla ilgili olarak başka tanık dinletme talebinde bulunduğu, bu tanık beyanlarının davanın çözümüne yarar nitelikte olup olmadığı hususu ile ilgili değerlendirme yetkisinin Mahkemeye ait olduğu, Mahkemenin başvurucunun bu talebini dosyada toplanan diğer delilleri hüküm kurmaya yeterli görmek suretiyle zımnen reddettiği anlaşılmıştır.

20. Buna göre başvurucunun tanık dinletme talebinin Mahkemece zımnen reddedilmesinin başvurucuyu yargılamada diğer tarafa göre dezavantajlı duruma düşürmediği, bu durumun silahların eşitliği ilkesi bağlamında adil yargılanma hakkının ihlal sonucunu doğurmayacağı anlaşılmıştır.

21. Açıklanan nedenlerle silahların eşitliği ilkesine yönelik bir ihlalin olmadığının açık olduğu anlaşıldığından başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

22. Başvurucu, Mahkemenin gerekçesinin dosyada ileri sürülen deliller ve maddi olguları açıklamadığını, Yargıtayın onama kararının da gerekçe içermediğini belirterek gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

23. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiş ancak açıkça gerekçeli karar hakkından açıkça söz edilmemiştir. Bununla birlikte yandan Anayasa'nın 36. maddesine "adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil

yargılama hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının kapsamına gerekçeli karar hakkının da dâhil olduğu Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin birçok kararında vurgulanmıştır. Dolayısıyla Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının gerekçeli karar hakkı güvencesini de kapsadığının kabul edilmesi gerekir.

24. Anayasa'nın 141. maddesinin üçüncü fıkrasında da "Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır." denilerek mahkemelere kararlarını gerekçeli yazma yükümlülüğü yüklenmiştir. Anayasa'nın bütünlüğü ilkesi gereği anılan Anayasa kuralı da gerekçeli karar hakkının değerlendirilmesinde gözönünde bulundurulmalıdır.

25. Gerekçeli karar hakkı, kişilerin adil bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve denetlemeyi amaçlamaktadır. Tarafların muhakeme sırasında ileri sürdükleri iddialarının kurallara uygun biçimde incelenip incelenmediğini bilmeleri ve ayrıca demokratik bir toplumda, kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

26. Mahkemelerin anılan yükümlülüğü, yargılamada ileri sürülen her türlü iddia ve savunmaya karar gerekçesinde ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılamaz. Ancak derece mahkemeleri, kendilerine sunulan tüm iddialara yanıt vermek zorunda değilseler de (Yasemin Ekşi, B. No: 2013/5486, 4/12/2013, § 56) davanın esas sorunlarının incelenmiş olduğu gerekçeli karardan anlaşılmalıdır.

27. Bir kararda tam olarak hangi unsurların bulunması gerektiği davanın niteliğine ve koşullarına bağlıdır. Muhakeme sırasında açık ve somut bir biçimde öne sürülen iddia ve savunmaların davanın sonucuna etkili olması, başka bir deyişle davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte bulunması hâlinde davayla doğrudan ilgili olan bu hususlara mahkemelerce makul bir gerekçe ile yanıt verilmesi gerekir (Sencer Başat ve diğerleri, § 35).

28. Aksi bir tutumla mahkemenin, davanın sonucuna etkili olduğunu kabul ettiği bir husus hakkında "ilgili ve yeterli bir yanıt" vermemesi veya yanıt verilmesini gerektiren usul veya esasa dair iddiaların cevapsız bırakılmış olması hak ihlaline neden olabilecektir (Sencer Başat ve diğerleri, § 39).

29. Öte yandan temyiz merciinin yargılamayı yapan mahkemenin kararını uygun bulması hâlinde bunu ya aynı gerekçeyi kullanarak ya da bir atıfla kararına yansıtması yeterlidir. Burada önemli olan husus, temyiz merciinin bir şekilde temyizde dile getirilmiş ana unsurları incelediğini, derece mahkemesinin kararını inceleyerek onadığını ya da bozduğunu göstermesidir (Yasemin Ekşi, § 57).

30. Somut olayda, taraflarca dosyaya sunulan ve toplanan deliller değerlendirilmek suretiyle davanın sonucuna etki edebilecek iddia ve savunmaların gerekçeli kararda tartışılarak (bkz. § 11) davanın kısmen kabulüne karar verildiği, Yargıtay tarafından da Mahkemenin gerekçesine atıfta bulunularak hükmün onandığı anlaşılmıştır. Bu açıdan gerekçeli karar hakkına yönelik bir ihlalin bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

31. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Yargılamanın Sonucunun Adil Olmadığına İlişkin İddia

32. Başvurucu, Mahkeme kararının Yargıtayın yerleşik içtihatlarına aykırı olduğunu, bilirkişi raporunun tahmin ve yorumlara dayalı olarak hazırlandığını, hizmet tespiti davalarında bordrolu tanık dinletme kuralına aykırı hareket edilerek davacının arkadaşlarının beyanlarına itibar edildiğini, bu açıdan kararın usul ve kanuna aykırı olduğunu belirterek Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

33. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda açık bir keyfilik içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede, kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular açıkça keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesince incelenemez (Necati Gündüz, Recep Gündüz, B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 26).

34. Başvurucunun ihlal iddialarının, yukarıda belirtilen içtihat kapsamında kanun yolu şikâyeti niteliğindedir. Somut olayda Mahkeme, başvurucu ve davalı tarafın iddia ve savunmalarını incelemiş, ilgili Kanun hükümlerini somut olay çerçevesinde değerlendirmek (bkz. § 11) suretiyle davanın reddine karar vermiştir. Mahkemenin gerekçesi ve başvurucunun iddiaları incelendiğinde, iddiaların özünün Derece Mahkemeleri tarafından hukuk kurallarının ve delillerin değerlendirilmesinde ve yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

35. Başvurucunun, Yargıtay 10. Hukuk Dairesi kararının aynı konuda verdiğiönceki kararlarıyla çeliştiği, bu nedenle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine yönelik iddiasında, anılan Yargıtay Dairesinin daha önce verdiği kararlarla başvuru konusu davada verilen kararın hangi yönden çeliştiğine ilişkin somut, kabul edilebilir bir acıklamada bulunulmadığı, bu açıdan, buna yönelik iddiaların da esas itibariyle Derece Mahkemesince hukuk kurallarının yorumlanması, somut olaya uygulanması ve delillerin değerlendirilmesi hususuna ilişkin olduğu, nitekim dosya kapsamında belirtilen ilkeler çerçevesinde başvuru konusu olaya özgü değerlendirme yapılarak yeterli gerekçe ile sonuca ulaşıldığı anlaşılmıştır.

36. Açıklanan nedenle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

D. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

37.Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

38. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

39. Medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin olan iş mahkemeleri nezdinde açılan davalarda yargılama süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak uyuşmazlığı karara bağlayacak davanın açıldığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak yargılamanın sona erdiği (Nesrin Kılıç, B. No:2013/772, 7/11/2013 § 69), yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Mehmet Salih Ayyıldız, B. No:2012/397, 17/11/2014, § 25).

40. İş mahkemeleri nezdinde görülen davalarda yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Nesrin Kılıç, § 58).

41. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda Ankara 2. İş Mahkemesinde 22/4/2010 tarihinde açılan hizmet tespiti davasında, Mahkemenin 30/4/2013 tarihinde davanın kısmen kabulüne karar verdiği, Yargıtay 10. Hukuk Dairesinin 3/7/2014 tarihli onama kararıyla hükmün kesinleştiği anlaşılmıştır. Davanın hizmet tespiti ve işçilik alacağı talepli olarak açıldığı, davanın açıldığı tarihten yaklaşık 2 yıl sonra taraf tanıklarının beyanlarının alınmaya başlandığı, bu aşamadan sonra alacak talebinin dosyadan tefrik edildiği, bilirkişi raporunun ise tanık beyanlarının tespitinden yaklaşık 1 yıl sonra dosya kapsamına celbedildiği, kanun yolu aşamasının ise karar tarihinden itibaren yaklaşık 1 yıl 3 aylık sürede tamamlandığı anlaşılmıştır. Bu nedenle karmaşık niteliği bulunmayan ve başvurucunun yargılamanın uzamasında önemli bir etkisinin de tespit edilmediği başvuru konusu davada yaklaşık 4 yıl 2 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

42. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

E. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

43. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda , başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

44. Başvurucu, yeniden yargılama ve 10.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

45. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

46.İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 3.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

47. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç, 1.800 TL vekalet ücretinden oluşan toplam 2006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. a. Silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın, açıkca dayanaktan yoksun

olması,

b. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın, açıkca dayanaktan yoksun olması,

c. Yargıamanın sonucunun adil olmadığına ilişkin iddianın, açıkça dayanaktan yoksun olması,

nedenleriyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul süre yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 3.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

D. 206,10 TL harç, 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Ankara 2. İş Mahkemesine (E.2010/381, K.2013/513) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

GAZANFER MÜRŞİT

B. No: 2014/20517 | Karar tarihi: 19.04.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/20517

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GAZANFER MÜRŞİT BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/20517)

Karar Tarihi: 19/4/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Kadir ÖZKAYA

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Yakup MACİT

Başvurucu : Gazanfer MÜRŞİT

Vekili : Av. Esra DENİZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, tapu iptali ve tescil davasında usul ve kanuna aykırı karar verilmesi ; esaslı iddiaların kararda tartışılmaması ve yargılamanın uzun sürmesi nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 24/12/2014 tarihinde yapılmıştır.

3.Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4.Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6.Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvuru konusu davada davacı olan R.H.S. ile başvurucunun dava konusu yeri satın aldığı şahısların murisi olan K.H.M. arasında, İstanbul ili, Şişli ilçesinde kâin, 1090 ada 11 parsel sayılı kargir fabrika binası vasfındaki taşınmazın 3/4 payı ile ilgili olarak 19/1/1998 tarihinde İstanbul 24. Noterliğinde taşınmaz satış vaadi sözleşmesi yapılmıştır.

9. Sözleşmeye göre R.H.S. bedel olarak 280.000 doları taksitler halinde ödemeyi, ödemenin yapılmasının ardından da K.H.M. dava konusu yerdeki 3/4 hissesini satış vaadi alacaklısına devretmeyi kabul ve taahhüt etmiş, sözleşmede belirlenen taksit ve tutarlara göre 24 adet emre muharrer senet düzenlenmiştir.

10.Sözleşmenin tarafı olan K.H.M.nin ölümü üzerine mirasçılar, satış vaadine konu dava konusu yerdeki 3/4 hisseyi, başvurucu ve D.A. isimli şahsa satmışlardır.

11. Satış vaadi alacaklısı olan R.H.S. İstanbul 12. Asliye Hukuk Mahkemesine 16/8/2006 tarihinde açtığı davada; sözleşme kapsamında borcun büyük kısmını ödediğini, ekonomik kriz üzerine kısmen yapamadığı ödemeler için K.H.M.nin icra takibi başlattığını, takip devam ederken taraflar arasında 26/2/2003 tarihinde protokol düzenlendiğini, sözleşmeye konu yerin bedelini ödediğini ancak satış vaadinde bulunanın tapuda devir yükümlülüğünü yerine getirmediği gibi ödediği bedellerin de mükerreren tahsili için avukata vekalet verdiğini, tapuda devir yapılmayınca Şişli 6. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2004/199 sayılı dosyasında tedbir talepli dava açtığını, şahsi sorunları nedeniyle davayı takipsiz bıraktığını, satış vaadi borçlusunun mirasçılarının kendisini zarara uğratmak için hisseyi başkalarına devrettiğini, devir işleminin muvazaalı olduğunu belirterek dava konusu yerdeki 3/4 hissenin davalılar adına olan kaydının iptaline karar verilmesini talep etmiştir.

12. Mahkeme 9/10/2012 tarihli kararında, İstanbul 11.Asliye Hukuk Mahkemesinin (eski Şişli 2. Asliye Hukuk Mahkemesi) E.2008/72 sayılı dosyasında, davacının K.H.M.nin mirasçıları aleyhine açtığı davada, davalıların murisi ile İstanbul 24. Noterliğinin 19/1/1998 tarihli satış vaadi sözleşmesi ve bu sözleşmeye ek olarak düzenlenen 26/2/2003 tarihli protokol uyarınca yüklendiği edimini yerine getirdiğini, sözleşmelerin geçerli olduğunu, satış bedellerini ödediğini belirterek icra takibine konu borçtan sorumlu olmadığının tespitini talep ettiğini, Mahkemece gayrimenkul satış vaadi sözleşmesinden kaynaklanan mali yükümlülüklerin ifa edilmesi için 26/2/2003 tarihinde düzenlenen protokolün geçerli olduğu belirtilerek davanın kısmen kabulüne karar verildiğini ve bu kararın kesinleştiğini, bu açıdan davacının dayandığı satış vaadi sözleşmesi ve ek protokolün sözleşmeyi yapanlar arasında geçerliliğini koruduğunu, davacının bu sözleşmeler gereğince edimini yerine getirerek taşınmazın satış bedelini ödediğini ve sözleşmenin diğer tarafından tescil isteme hakkının doğduğunu, hatta kısmen alacaklı olduğu hususunun da İstanbul 11.Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2008/72sayılı dosyasında sabit olduğunu, davalıların taraflar arasındaki bu durumu bilebilecek konumda olduklarını, iyi niyetli 3. kişi durumunda olduklarını söyleyebilme imkânının bulunmadığını belirterek davanın kabulüne karar vermiştir.

13. Temyiz üzerine Yargıtay 14. Hukuk Dairesi 25/3/2014 tarihli kararında, Mahkemece davalıların dava konusu hisseyi temellük ederken iyi niyetli olup olmadıkları hususunda dosyadaki delillere göre değerlendirme yapılmadığını belirterek hükmü bozmuştur.

14. Davacı tarafın karar düzeltme talebi üzerine aynı Daire 22/9/2014 tarihli kararında belirttiği "..kararın gerekçesinde belirtildiği üzere davalıların kötüniyetli olduğu kanıtlandığından Dairemizce kararın onanması gerekirken maddi hata sonucu yukarıda belirtilen gerekçeyle bozulduğu bu defa yapılan inceleme sonucu anlaşıldığından davacı vekilinin yerinde görülen karar düzeltme itirazlarının kabulü ilehükmün onanması gerekmiştir." şeklindeki gerekçeyle bozma kararını kaldırarak hükmü onamıştır.

15. Onama kararı 25/11/2014 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiş, 24/12/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

16. Mahkemenin 19/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

17. Başvurucu, Mahkeme ve Yargıtay kararlarının gerekçesinin dosyada ileri sürülen delilleri ve maddi olguları açıklamadığını, gerçek dışı olduğunu belirterek gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

18. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiş ancak açıkça gerekçeli karar hakkından açıkça söz edilmemiştir. Bununla birlikte yandan Anayasa'nın 36. maddesine "adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılama hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının kapsamına gerekçeli karar hakkının da dâhil olduğu Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin birçok kararında vurgulanmıştır. Dolayısıyla Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının gerekçeli karar hakkı güvencesini de kapsadığının kabul edilmesi gerekir.

19. Anayasa'nın 141. maddesinin üçüncü fıkrasında da "Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır." denilerek mahkemelere kararlarını gerekçeli yazma yükümlülüğü yüklenmiştir. Anayasa'nın bütünlüğü ilkesi gereği anılan Anayasa kuralı da gerekçeli karar hakkının değerlendirilmesinde gözönünde bulundurulmalıdır.

20. Gerekçeli karar hakkı, kişilerin adil bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve denetlemeyi amaçlamaktadır. Tarafların muhakeme sırasında ileri sürdükleri iddialarının kurallara uygun biçimde incelenip incelenmediğini bilmeleri ve ayrıca demokratik bir toplumda, kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

21. Mahkemelerin anılan yükümlülüğü, yargılamada ileri sürülen her türlü iddia ve savunmaya karar gerekçesinde ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılamaz. Ancak derece mahkemeleri, kendilerine sunulan tüm iddialara yanıt vermek zorunda değilseler de (Yasemin Ekşi, B. No: 2013/5486, 4/12/2013, § 56) davanın esas sorunlarının incelenmiş olduğu gerekçeli karardan anlaşılmalıdır.

22. Bir kararda tam olarak hangi unsurların bulunması gerektiği davanın niteliğine ve koşullarına bağlıdır. Muhakeme sırasında açık ve somut bir biçimde öne sürülen iddia ve savunmaların davanın sonucuna etkili olması, başka bir deyişle davanın sonucunu

değiştirebilecek nitelikte bulunması hâlinde davayla doğrudan ilgili olan bu hususlara mahkemelerce makul bir gerekçe ile yanıt verilmesi gerekir (Sencer Başat ve diğerleri, § 35).

23. Aksi bir tutumla mahkemenin, davanın sonucuna etkili olduğunu kabul ettiği bir husus hakkında "ilgili ve yeterli bir yanıt" vermemesi veya yanıt verilmesini gerektiren usul veya esasa dair iddiaların cevapsız bırakılmış olması hak ihlaline neden olabilecektir (Sencer Başat ve diğerleri, § 39).

24. Öte yandan temyiz merciinin yargılamayı yapan mahkemenin kararını uygun bulması hâlinde bunu ya aynı gerekçeyi kullanarak ya da bir atıfla kararına yansıtması yeterlidir. Burada önemli olan husus, temyiz merciinin bir şekilde temyizde dile getirilmiş ana unsurları incelediğini, derece mahkemesinin kararını inceleyerek onadığını ya da bozduğunu göstermesidir (Yasemin Ekşi, § 57).

25. Somut olayda taraflarca dosyaya sunulan ve toplanan deliller değerlendirilmek suretiyle davanın sonucuna etki edebilecek tüm iddia ve savunmaların gerekçeli kararda tartışılarak davanın kabulüne karar verildiği, Yargıtay tarafından da Mahkemenin gerekçesine atıfta bulunularak hükmün onandığı anlaşılmıştır. Bu açıdan gerekçeli karar hakkına yönelik bir ihlalin bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

26. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Yargılamanın Sonucunun Adil Olmadığına İlişkin İddia

27.Başvurucu, davada beyan ve taleplerinin dikkate alınmadığını, delillerin yanlış değerlendirildiğini, hükme esas alınan Mahkeme dosyalarının içeriğinin doğru değerlendirilmediğini, talebine rağmen eski malikin davacıya gönderdiği ihtarnameler ve sözleşme edimlerinin yerine getirilip getirilmediği hususlarının incelenmediğini, bu konuda bilirkişi raporu aldırılmadığını, davacının yargılama süresince kötü niyet iddiasında bulunmadığını, hukuka aykırı delillere dayandığını ancak Mahkemenin bu hususları göz ardı ederek karar verdiğini belirterek Anayasa'nın 24., 35. ve 36. maddelerinde güvence altına alınan haklarının ihlal edildiği ileri sürmüştür.

28. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun Anayasa'nın 24.. 35. maddelerinde güvence altına alınan haklarının ihlal edildiği iddiasının, tapu iptali ve tescil davasının koşulları açısından mahkemece yapılan değerlendirmelerin sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmış, bu nedenle iddiaların adil yargılanma hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

29. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda açık bir keyfîlik içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve

özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular açıkça keyfîlik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesince incelenemez (Necati Gündüz, Recep Gündüz, B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 26).

30. Başvurucunun ihlal iddiaları, yukarıda belirtilen içtihat kapsamında kanun yolu şikâyeti niteliğindedir. Somut olayda Mahkeme, başvurucu ve davalı tarafın iddia ve savunmalarını incelemiş, ilgili Kanun hükümlerini somut olay çerçevesinde değerlendirmek (bkz. § 11) suretiyle davanın kabulüne karar vermiştir. Mahkemenin gerekçesi ve başvurucunun iddiaları incelendiğinde, iddiaların özünün Derece Mahkemeleri tarafından hukuk kurallarının ve delillerin değerlendirilmesinde ve yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

31. Bunun yanında başvurucunun, eski malikin davacıya gönderdiği ihtarnameler ile sözleşme edimlerinin yerine getirilip getirilmediği hususlarının yargılamada incelenmediği, bu konuda bilirkişi raporu aldırılmadığı, bu açıdan silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiği iddiasının da Mahkemece delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanması kapsamında yargılamanın sonucuna yönelik olduğu anlaşılmıştır.

32. Açıklanan nedenle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

C. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

33.Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

34. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

35. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği tarih, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

36. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

37. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda İstanbul 12. Asliye Hukuk Mahkemesinde 16/8/2006 tarihinde açılan davada,Mahkemece davanın kabulüne karar verildiği, temyiz üzerine Yargıtay 14. Hukuk Dairesinin 25/3/2014 tarihli kararıyla hükmün bozulduğu, karar düzeltme talebi üzerine aynı Dairenin 22/9/2014 tarihli kararında, 25/3/2014 tarihli bozma kararı kaldırılarak hükmün onanmasına karar verildiği anlaşılmıştır. Bu nedenle karmaşık niteliği

bulunmayan ve başvurucunun yargılamanın uzamasında önemli bir etkisinin de tespit edilmediği başvuru konusu davada yaklaşık 8 yıl 1 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

38. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

D. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

39. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…"

40. Başvurucu, yeniden yargılama ve 1.117.982 TL maddi, 200.000 TL manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

41. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

42. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 8.400 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

43. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. a) Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması,

b) Yargılamanın sonucunun adil olmadığına ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması,

nedenleriyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul süre yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 8.400 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin İstanbul 12. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2006/505, K.2012/400) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Y.E.

B. No: 2016/552 | Karar tarihi: 19.04.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2016/552

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Y.E. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2016/552)

Karar Tarihi: 19/4/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Kadir ÖZKAYA

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Şermin BİRTANE

Başvurucu : Y. E.

Vekili : Av. İlter AKSOYLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ahlaki durum sebep gösterilerek Türk Silahlı Kuvvetlerinden (TSK) ilişiğin kesilmesi işlemi nedeniyle özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiği iddiası hakkındadır.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 11/1/2016 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş sunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, Hava Kuvvetleri Komutanlığında astsubay statüsünde görev yapmakta iken ahlak dışı davranışlarda bulunduğuna dair isimsiz bir e-posta gönderilmesi üzerine hakkında idari tahkikat başlatılmıştır.

9. İstihbarata karşı koyma faaliyeti çerçevesinde 19/6/2012 ve 21/6/2012 tarihlerinde Hava Kuvvetleri Komutanlığı İstihbarat Daire Başkanlığı tarafından başvurucunun ifadesi alınmıştır. Söz konusu ifade metninde başvurucunun ifadesine hangi kapsamda başvurulduğu hususu belirtilmemiştir. Anılan ifade metnine göre başvurucuya nerelerde görev yaptığı, sanal ortamdaki herhangi bir sosyal paylaşım sitesinde üyeliğinin olup olmadığı, İnternet üzerinden veya yüz yüze tanışmak suretiyle birlikte olduğu kadınların kimler olduğu, bu kişilerin TSK hakkında bilgi almak için girişimde bulunup bulunmadığı sorulmuştur. Başvurucu, sorulan soruları ayrıntılı olarak yanıtlamış ve ifade tutanağını imzalamıştır.

10. Tahkikat sonucunda hazırlanan raporda, başvurucunun davranışlarının TSK'nın itibarını sarsacak nitelikte ahlak dışı davranış kapsamında olduğu belirtilerek TSK'dan ayırma işlemi tesis edilmesi teklifi getirilmiştir.

11. Bu teklif doğrultusunda başvurucu hakkında 20/3/2014 tarihinde, 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu'nun 94. maddesi uyarınca TSK'dan ayırma işlemi tesis edilmiştir.

12. Başvurucu TSK'dan ayırma kararına karşı Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde (AYİM) iptal davası açmıştır.

13. Başvurucu vekili davalı idarece gönderilen gizli nitelikli belgeleri incelemesi ve belgelerin bir örneğinin kendisine verilmesi yönünde talepte bulunmuştur.

14. AYİM Birinci Dairesi, 21/5/2014 tarihli kararıyla davalı idare savunması ekinde gizli zarf içerisinde gönderilen bilgi ve belgelerin başvurucu vekili tarafından incelenmesine ve başvurucu vekiline bu belgelere karşı beyanda bulunması için 30 günlük ek süre verilmesine karar vermiştir. Mahkeme, belgelerden suret alma talebini ise reddetmiştir.

15. Başvurucu vekili, 2/6/2014 tarihinde söz konusu belgeleri incelemiştir. Başvurucu vekili 11/7/2014 tarihli dilekçesinde, idarenin savunmasına ve gizli belgelere karşı beyanda bulunmuştur. Ayrıca başvurucu vekili, AYİM Başsavcılığının düşüncesine karşı beyan dilekçesinde ve karar düzeltme dilekçesinde söz konusu belgeler hakkında görüş ve beyanlarını sunmuştur.

16. Başvurucu söz konusu dilekçelerinde, psikolojik baskı altında ifadesinin alındığını, ifade tutanağını okumadan imzaladığını belirtmiştir. Başvurucu istihbarat görevlilerince kamerayla kayıt başlatıldığı belirtilerek ve psikolojik baskı altında ifadesinin alındığını, sorgulamanın saatlerce sürdüğünü, ne için beyanda bulunduğunu bilmediği gibi ifadesinin disiplin cezası verilmesine esas alınacağını da bilmediğini, tanık olarak beyanına başvurulduğu ve ifadenin aleyhine kullanılmayacağı söylenilerek kandırıldığını belirtmiştir. Başvurucu, ifadesinin alındığı sırada kamera kaydı yapıldığını, daha sonra bilgi edinme

başvurusu üzerine Hava Kuvvetleri Komutanlığının 25/8/2015 tarihli yazısıyla kamera kaydının idare tarafından imha edilmiş olduğunun bildirildiğini belirtmiştir. Başvurucu ifade tutanağının hukuka aykırı şekilde elde edilen delil olduğunu, bu delillerin disiplin soruşturması dosyasına dahil edilmesinde özel bir kasıt bulunduğunu ileri sürmüştür. Başvurucu, çok sayıda takdir belgelerinin bulunduğunu, çok başarılı çalışmaları olduğunu, özel yaşamına ait unsurların kurum disiplin ve düzenini tehdit eden bir yönü bulunmadığını iddia etmiştir.

17. AYİM, oybirliğiyle davayı reddetmiştir. AYİM kararında, başvurucunun davranışlarının, TSK'nın itibarını sarsacak nitelikte ahlak dışı davranış kapsamında olduğu ve bu nedenle başvurucunun TSK'daki görevini devam ettirmesinin olanaklı olmadığı belirtilmiştir. Ayrıca AYİM, başvurucunun ifadesinin usulsüz ve hukuka aykırı şartlarda alındığı iddialarını da reddetmiştir. AYİM kararında, başvurucunun ifadesinin ceza soruşturması kapsamında değil, disiplin soruşturması çerçevesinde alındığı, iradesinin fesada uğratıldığına dair kanıt bulunmadığı belirtilmiştir.

18. Başvurucunun söz konusu karara karşı karar düzeltme istemi de reddedilmiştir. Nihai karar 14/12/2015 tarihinde başvurucu vekiline tebliğ edilmiştir. Başvurucu vekili tarafından 11/1/2016 tarihinde bireysel başvuru yapılmıştır.

IV. İLGİLİ HUKUK

19. Anayasa Mahkemesi daha önceki kararlarında TSK'da görev yapan askerî personel hakkında ahlaki nedenlerle ayırma işlemi tesis edilmesine dayanak oluşturan mevzuata (G.G. [GK], B. No: 2014/16701, 13/10/2016, §§ 23-30) ve benzer durumlara ilişkin uluslararası hukuka (Yaşar Türkmen, B. No: 2014/5418, 15/2/2017, §§ 26-33) yer vermiştir.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

20. Mahkemenin 19/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Özel Hayatın Gizliliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

21. Başvurucu,psikolojik baskı altında, hukuka aykırı şekilde ve özel hayatın gizliliği ihlal edilerek sorgulandığını, idarenin hukuk dışı yollarla ifadesini aldığını ve beyanlarını çarpıtarak ifade tutanağı düzenlediğini ileri sürmüştür. Başvurucu ifadesi alınırken kamera ile görüntülü kayıt yapılmasına rağmen idarenin bunları imha ettiğini, mahkemeye sunmadığını, bu durumun tek başına söz konusu ifade alma sürecinin hukuka aykırı olduğunu kanıtladığını belirtmiştir. Bunun yanı sıra özel hayatın gizliliği ihlal edilerek alınan ifadelerin yasal delil kabul edilemeyeceğini, dolayısıyla TSK'dan ilişiğinin kesilmesine dayanak alınamayacağını ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca, bir çokkez takdirname ile ödüllendirildiğini, sicillerinin çok iyi derecede olduğunu, özel hayatına ilişkin unsurların hiç bir şekilde görevine yansımadığınıbelirtmiştir.Başvurucu, bu nedenlerle Anayasa'nın 20. maddesinde yer alan özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiğini iddia etmiş; yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesini talep etmiştir. Başvurucu ayrıca kimliğinin kamuya açık belgelerde gizli tutulmasını istemiştir.

2. Değerlendirme

22. İddianın değerlendirilmesine dayanak alınacak Anayasa’nın 20. maddesinin ilgili

kısımları şöyledir:

"Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz."

a. Gizlilik Talebi Yönünden

23. Somut olayın koşulları dikkate alındığında başvurucunun şeref ve itibarının korunması bakımından haklı nedenler bulunduğu anlaşıldığından kamuya açık belgelerde kimliğinin gizli tutulması talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

b. Kabul Edilebilirlik Yönünden

24. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

c. Esas Yönünden

25. Cinsel yaşamına ilişkin hususlar gerekçe gösterilerek "disiplinsizlik ve ahlaki durum" sebebiyle başvurucu hakkında TSK'dan ayırma işlemi tesis edilmesinin özel hayatının gizliliği hakkına bir müdahale oluşturduğu açıktır (Ata Türkeri, B. No: 2013/6057, 16/12/2015, § 34; G.G., § 43).

26. Anılan müdahalenin ihlal oluşturmaması için Anayasa'nın 13. maddesinde düzenlenen ve somut başvuruya uygun düşen "kanunlar tarafından öngörülme", "Anayasa’nın ilgili maddesinde belirtilen nedenlere dayanma","demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama" ölçütlerine uygun olması gerekir.

27. Ayırma işlemine dayanak teşkil eden mevzuat hükümleri dikkate alındığında müdahalenin kanunlar tarafından öngörülme ölçütüne uygun olduğu (Ata Türkeri, § 39; G.G., §§ 48-50), askerî disiplinin ve kamu hizmetinin gereği gibi yürütülmesinin sağlanması, bu itibarla millî güvenliğin korunması şeklinde meşru amaç taşıdığı (Ata Türkeri, §§ 40-41; G.G., §§ 51-53; Yaşar Türkmen, §§ 50-58) anlaşılmaktadır.

28. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi Ata Türkeri ve G.G. başvurularında, benzer idari süreçler izlenerek askerî personelin cinsel yaşamına ilişkin hususlar gerekçe gösterilerek "disiplinsizlik ve ahlaki durum" sebebiyle TSK'dan ayırma işlemlerini incelemiş ve özel hayatın gizliliğine yapılan müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olduğu sonucuna varmıştır. Mahkeme, G.G. kararında bu sonuca varırken aşağıdaki gerekçelere dayanmıştır:

"65. Somut olayda başvurucunun söz konusu ifadesinin, belirli ve somut fiiller belirtilmeden ve hangi hukuki işleme esas alınacağı konusunda bilgi verilmeden temin edilmiş olması anılan ifadeyi hukuki yönden şüpheli duruma getirmektedir. Ayrıca ifadealma işlemi esnasında sorulan sorular gözönüne alındığında başvurucunun mesleki hayatını değil özel hayatını ilgilendiren iddialara yanıt vermek zorunda bırakıldığı görülmektedir. Bu kapsamda başvurucuya yöneltilen iddiaların görevinin ifasıyla değil daha çok mahremiyet alanında gerçekleşen özel yaşam eylemleri ile ilgili olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla ihtilaf konusu ayırma işleminin kapsamı mesleki hayatın sınırlarını aşmaktadır. ... başvuruya konu disiplin işlemi ile yargısal sürece konu edilen davranışların esasen mesleki faaliyet ile ilgisi olmayan, mahremiyet alanına dâhil özel yaşam eylemleri olduğu anlaşılmaktadır.

66. Kamu görevlilerinin mesleki yaşamlarıyla da bütünleşen bazı özel hayat unsurları

açısından sınırlamalara tabi tutulabilecekleri açıktır. Ancak hakkındaki tahkikat sonucunda TSK'dan ayırma işlemi tesis edilmesinin başvurucunun mesleki hayatı üzerinde olduğu kadar temel geçim kaynağından yoksun kalması nedeniyle ekonomik geleceği üzerinde de önemli bir etki oluşturduğu, bu nedenle ayırma işleminin daha önemli hâle geldiği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda özel hayatın gizliliği hakkı üzerindeki sınırlamaların zorunlu ya da istisnai tedbir mahiyetinde olması, başvurulabilecek son çare ya da alınabilecek en son önlem niteliğinde olması gerekir.

67. AYİM kararında da, başvurucunun ifade alma işleminin usul ve içerik yönünden hukuka aykırı unsurlar taşıdığı iddialarına rağmen anılan ifadenin alındığı koşulların detaylı şekilde incelenmediği, başvurucunun özel hayatının en mahrem yönünü oluşturan cinsel hayatını ... tüm detaylarıyla anlatmasının nasıl gerçekleştiği hususunun ortaya konulmadığı görülmektedir. AYİM tarafından söz konusu soyut nitelikteki ifadede belirtilen hususlar dayanak alınmak suretiyle TSK'dan ilişiğin kesilmesi işlemine karşı açılan davanın reddedildiği anlaşılmıştır. Öte yandan Mahkeme kararında başvurucunun özel hayatına ilişkin tutum ve eylemlerinin mesleki hayatı üzerindeki etkilerine dair yeterli ve ikna edici gerekçeler ortaya konulmadığı gibi anılan eylemlerin TSK'nın işleyişi üzerindeki etkisi ve risklerinin de detaylı şekilde açıklanmadığı, ayırma işlemine dayanak olarak kabul edilen delillerin hukuka aykırı şekilde elde edildiğine ilişkin ileri sürülen iddialar hakkında bir araştırma yapılmadığı ... görülmüştür.

68. Bu durumda muhakeme sırasında açık ve somut bir biçimde öne sürülen ve davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olduğu anlaşılan başvurucunun söz konusu iddialarına Mahkemece makul bir gerekçe ile yanıt verilmemesi, başvurucunun özel hayatına ilişkin hususların mesleği üzerindeki etkisinin açıklanmaması ve özel hayatın gizliliği hakkına gerekli saygının gösterilmesini adil şartlarda savunabileceği usule ilişkin etkili güvencelerden başvurucunun yararlandırılmaması nedenleriyle AYİM kararının mahremiyet hakkına müdahaleyi haklı kılacak şekilde konuyla ilgili ve yeterli gerekçe içermediği kabul edilmelidir. Bunun yanında tesis edilen ayırma işleminin başvurucunun geçmiş sicili ve başarı durumu dikkate alınarak ölçülülük yönünden değerlendirilmediği, sınırlama ile ulaşılabilecek genel yarar ile temel hak ve özgürlüğü sınırlanan başvurucunun kaybı arasında adil bir denge gözetilmediği, başvurucunun özel hayatının gizliliği hakkı üzerindeki sınırlamanın zorunlu ya da istisnai tedbirler niteliğinde olduğu veya başvurulabilecek son çare ya da alınabilecek en son önlem niteliğinde olduğu hususunda bir inceleme yapılmadığı ve gerekli özenin gösterilmediği sonucuna ulaşılmıştır. "

29. Somut olayda, anılan değerlendirmelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektirecek bir durum bulunmamaktadır.

30. Açıklanan nedenlerle başvurucunun Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

31. i. Başvurucu, yapısı ve bünyesindeki kurmay subaylar nedeniyle AYİM'in bağımsız ve tarafsız olmadığını;

ii. Dava dosyasına sunulan gizli belgelerin tebliğ edilmediğini, belgelerden fotokopi almasına izin verilmediğini, ancak belgeleri incelenmesine müsaade edildiğini belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

2. Değerlendirme

32. İddianın değerlendirilmesine dayanak alınacak Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

i. Bağımsız ve Tarafsız Mahkemede Yargılanma Hakkı Yönünden

33. Anayasa Mahkemesi tarafından bu konu daha önce incelenirken belirtildiği üzere AYİM'in oluşumu, statüsü ve görevleri Anayasa ve ilgili Kanun'da hüküm altına alınmıştır. AYİM'e atanan askerî hâkimlerin bağımsızlığının Anayasa ve ilgili kanun hükümleri ile garanti altına alındığı, atanma ve çalışma usulleri yönünden askerî hâkimlerin bağımsızlıklarını zedeleyecek bir hususun bulunmadığı, kararlarından dolayı idareye hesap vermek zorunda olmadıkları, ayrıca disipline ilişkin konuların AYİM Yüksek Disiplin Kurulunca incelenip karara bağlandığı görülmektedir (Yaşasın Aslan, B. No: 2013/1134, 16/5/2013, § 29). Diğer yandan sınıf subayı üyelerinin en fazla dört yıllık bir süre ile görev yapmaları, disiplin konularında yukarıda bahsedilen Disiplin Kuruluna tabi kılınmaları, görev süreleri içinde idari veya askerî yetkililerce herhangi bir değerlendirmeye tabi tutulmamaları bu subayların idareye karşı bağımsızlıklarını güçlendirmiştir.

34. Açıklanan nedenlerle Mahkemenin bağımsız ve tarafsız olmadığına ilişkin bir husus saptanmadığından başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizinaçıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

ii. Silahların Eşitliği ve Çelişmeli Yargılama İlkeleri Yönünden

35. Adil yargılanma hakkının unsurlarından biri desilahların eşitliği ilkesidir. Silahların eşitliği ilkesi, davanın taraflarının usul hakları bakımından aynı koşullara tabi tutulması ve taraflardan birinin diğerine göre daha zayıf bir duruma düşürülmeksizin iddia ve savunmalarını makul bir şekilde mahkeme önünde dile getirme fırsatına sahip olması anlamına gelmektedir (Yaşasın Aslan, § 32).

36. Silahların eşitliği ilkesinin tamamlayıcısı olan çelişmeli yargılanma hakkı, kural olarak bir hukuk ya da ceza davasında tüm taraflara, gösterilen kanıtlar ve sunulan görüşler hakkında bilgi sahibi olma ve bunlarla ilgili görüş bildirebilme imkânı vermektedir. Bu çerçevede başvuranların, bilirkişi raporunun sonucunaitiraz edememesi ya da delillerle ilgili görüş bildirmelerine fırsat verilmemesi çelişmeli yargılanma hakkının ihlali olarak değerlendirilebilmektedir (Hüseyin Sezen, B. No: 2013/1793, 18/9/2014, § 38).

37. Yargılama makamları, yargılamanın taraflarınca ileri sürülen iddiaları ve gösterdikleri delilleri gereği gibi incelemek zorundadır. Bununla birlikte belirli bir davaya ilişkin olarak delilleri değerlendirme ve gösterilmek istenilen delilin davayla ilgili olup olmadığına karar verme yetkisi esasen derece mahkemelerine aittir. Mevcut yargılamada geçerli olan delil sunma ve inceleme yöntemlerinin adil yargılanma hakkına uygun olup olmadığını denetlemek Anayasa Mahkemesinin görevi kapsamında olmayıp Mahkemenin görevi başvuru konusu yargılamanın bir bütün olarak adil olup olmadığının değerlendirmektir. Genel anlamda hakkaniyete uygun bir yargılamanın yürütülebilmesi için silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri ışığında taraflara iddialarını sunmak hususunda uygun

olanakların sağlanması şarttır. Taraflara tanık delili de dâhil olmak üzere delillerini sunma ve inceletme noktasında da uygun imkânların tanınması gerekir. Bu anlamda delillere ilişkin dengesizlik veya hakkaniyetsizlik iddialarının da yargılamanın bütünü ışığında değerlendirilmesi zorunludur (Yüksel Hançer, B. No: 2013/2116, 23/1/2014 § 19).

38. 1602 sayılı Kanun'un 52. maddesinin dördüncü ve devamı fıkralarında, dava dosyasındaki bilgi ve belgelerin, mahkemenin belirleyeceği çerçevede davacı tarafa incelettirilebileceği kural altına alınmıştır.

39. Başvuruya konu olayda, dava dosyasında bulunan bilgi ve belgeler esas alınarak uyuşmazlık hakkında karar verilmiş olup, başvurucunun talebi üzerine dava dosyasına sunulan bilgi ve belgelerin tamamı incelettirilmiş, bu bilgi ve belgelere karşı varsa savunmasını sunabilmesi için otuz (30) gün ek süre verilmiştir. Başvurucu vekili, 11/7/2014 tarihli dilekçesinde, idarenin savunmasına ve gizli belgelere karşı beyanda bulunmuştur. Ayrıca başvurucu vekili, AYİM Başsavcılığı düşüncesine karşı beyan dilekçesinde ve karar düzeltme dilekçesinde de söz konusu gizli belgeler hakkında görüş ve beyanlarını sunmuştur. Diğer yandan davanın hiçbir aşamasında dava dosyasına sunulan belgelerin değerlendirilmediğine yönelik bir bilgi bulunmadığı gibi başvurucu tarafından mahkeme önünde dile getiremediği hangi ilave tezlerin olduğu konusunda da bir açıklamada bulunulmamıştır. Buna göre, AYİM tarafından başvurucuya dava malzemesine ilişkin olarak tetkik ve beyanda bulunma olanağının tanındığı, bu çerçevede başvurucunun yargılamanın sonucunu etkileyecek usule ilişkin bir imkândan mahrum bırakılmadığı anlaşılmıştır. Ayrıca yargılamanın bütünü dikkate alındığında Mahkemece yapılan uygulamanın tüm süreci adaletten yoksun kılacak şekilde etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Sonuç olarak somut olayda silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerine yönelik açık ve görünür bir ihlalin olmadığı anlaşılmaktadır.

40. Açıklanan nedenlerle silahların eşitliği ilkesine yönelik bir ihlalin olmadığının açık olduğu anlaşıldığından başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

41. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. …

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

42. Başvurucu, yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesini talep etmiştir.

43. Başvuruda Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

44. Özel hayatın gizliliği hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğundan kararın bir örneğinin yeniden

yargılama yapılmak üzere AYİM Birinci Dairesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

45. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 239,50 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.039,50 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. 1. Adil yargılanma hakkı kapsamında tarafsız mahkemede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Adil yargılanma hakkı kapsamında çelişmeli yargılama ve silahların eşitliği ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayatın gizliliği hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin özel hayatın gizliliği hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Birinci Dairesine (Anılan Dairenin 3/6/2015 tarihli ve E.2014/364, K.2015/533 sayılı kararına ait dava dosyası ile ilgilidir) GÖNDERİLMESİNE,

E. 239,50 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.039,50 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Ş.G.

B. No: 2017/5820 | Karar tarihi: 19.04.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2017/5820

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Ş.G. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2017/5820)

Karar Tarihi: 19/4/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Kadir ÖZKAYA

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : M. Serhat MAHMUTOĞLU

Başvurucu : Ş. G.

Vekili : Av. Ferdi AMCA

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, öldürülme veya kötü muameleye maruz kalma riski bulunan ülkeye sınır dışı etme kararı verilmesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 6/2/2017 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvurucu, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 73. maddesi uyarınca sınır dışı işleminin yürütmesinin tedbiren durdurulmasına karar verilmesini talep etmiştir.

4. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca tedbir talebinin Bölüm tarafından karara bağlanması gerekli görüldüğünden İçtüzük'ün 73. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm tarafından 8/2/2017 tarihinde tedbir talebinin kabulüne ve sınır dışı işleminin

durdurulmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, 1986 doğumlu olup Rusya Federasyonu vatandaşıdır.

8. Başvurucu 12/3/2014 tarihinde yasal yollardan Türkiye'ye giriş yapmıştır.

9. Bilecik Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğünün 17/5/2016 tarihli ve 2877 sayılı kararı ile başvurucunun sınır dışı edilmesine karar verilmiştir.

10. Başvurucu tarafından anılan kararın iptali istemiyle açılan dava, Sakarya 1. İdare Mahkemesinin 10/1/2017 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

11. Bu karar, başvurucu tarafından 2/2/2017 tarihinde öğrenilmiş olup 6/2/2017 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur.

12. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından Anayasa Mahkemesine sunulan 9/3/2017 tarihli yazıda başvurucunun kendisine ait Tacikistan pasaportu ile 9/2/2017'de kendi rızasıyla Türkiye'den ayrılarak Mısır'a gittiği belirtilmiştir. Anılan yazı eklerinde ayrıca başvurucunun uçuş ve pasaport bilgilerine de ayrıntılı olarak yer verilmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

13. Mahkemenin 19/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

14. Başvurucu, Dağıstan Özerk Cumhuriyetine bağlı Gimri kasabasında ikamet ettiğini, kasabadaki birçok evin güvenlik güçleri tarafından bombalanması üzerine ülkesini terk ederek Türkiye'ye sığındığını, hakkında verilen sınır dışı etme kararının uygulanması hâlinde Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan haklarının ihlal edileceğini ileri sürmüş; adli yardım, kamuya açık belgelerde kimliğinin gizli tutulması ve sınır dışı işleminin durdurulması taleplerinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

1. Adli Yardım Talebi

15. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay (B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

2. Sınır Dışı İşlemi

16. İçtüzük'ün “Düşme kararı” kenar başlıklı 80. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“(1) Bölümler ya da komisyonlarca yargılamanın her aşamasında aşağıdaki hallerde düşme kararı verilebilir:

...

ç) Bölümler ya da Komisyonlarca saptanan herhangi bir başka gerekçeden ötürü,

başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmemesi.

…

(2) Bölümler ya da Komisyonlar; yukarıdaki fıkrada belirtilen nitelikteki bir başvuruyu, Anayasanın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde incelemeye devam edebilir.”

17. Başvuru konusu olayda sınır dışı işleminin gerçekleştirilmesi hâlinde başvurucunun yaşamı ile maddi ve manevi bütünlüğünün tehlikeye düşeceği ileri sürülmüş; Anayasa Mahkemesi tarafından başvurunun değerlendirme sürecinde sınır dışı işleminin gerçekleştirilmesi telafisi imkânsız sonuçlara neden olabileceğinden başvurunun esası hakkında bir karar verilene kadar sınır dışı işleminin tedbiren durdurulmasına karar verilmiştir (bkz. § 5).

18. Kişinin yaşamının tehlikeye girebileceği, işkence ya da kötü muameleye tabi tutulacağına dair risk bulunan bir ülkeye sınır dışı edilmesine veya geri verilmesine karar verilmiş olan durumlarda bu kapsamdaki ihlal iddialarının incelenebilmesi için sınır dışı kararının uygulanmış olması ya da uygulanmasının önünde bir engel bulunmaması gerekir. Somut olayda başvurucunun kendi rızasıyla Türkiye'den ayrılarak Mısır'a gittiği görülmektedir (bkz. § 12). Dolayısıyla bireysel başvuruya konu edilen sınır dışı kararının uygulanma ihtimalinin ortadan kalktığı anlaşılmaktadır.

19. Açıklanan nedenlerle başvurucunun kendi isteğiyle Türkiye'den ayrıldığı, başvurunun incelenmesine devam edilmesini gerektiren bir husus da bulunmadığı anlaşıldığından başvurunun düşmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurucunun kamuya açık belgelerde kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

C. Başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden kalmamış olması nedeniyle DÜŞMESİNE,

D. 8/2/2017 tarihli kararla uygulanan tedbirin SONLANDIRILMASINA,

E. Yargılama giderlerinin tahsilinin başvurucunun mağduriyetine neden olacağı anlaşılmakla 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA,

F. Kararın bir örneğinin İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne GÖNDERİLMESİNE 19/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HÜSAMETTİN ÇİÇEK

B. No: 2014/730 | Karar tarihi: 20.04.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/730

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HÜSAMETTİN ÇİÇEK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/730)

Karar Tarihi: 20/4/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör Yrd. : Yusuf Enes KAYA

Başvurucu : Hüsamettin ÇİÇEK

Vekili : Av. Ali Ekrem ATALAY

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; tutukluluğun makul süreyi aşması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının; tutukluluk dolayısıyla siyasi faaliyetlerin yerine getirilememesi nedeniyle seçme ve seçilme hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 10/1/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen başvuru hakkında görüş sunulmayacağını bildirmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu 29/3/2009 tarihinde yapılan yerel seçimlerde Diyarbakır ili Bağlar ilçesi Belediye Meclis üyesi olarak seçilmiştir.

9. Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma kapsamında başvurucu silahlı terör örgütüne üye olma suçundan dolayı 8/10/2011 tarihinde Diyarbakır 6. Ağır Ceza Mahkemesince tutuklanmıştır.

10. 30/11/2011 tarihinde Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığının E.2011/1769 sayılı iddianamesiyle terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması istemiyle başvurucu hakkında kamu davası açılmıştır.

11. Diyarbakır 7. Ağır Ceza Mahkemesi E.2011/421 sayılı dosya kapsamında ilk duruşmasını 22/2/2012 tarihinde yaparak başvurucunun tutukluluk hâlinin devamına karar vermiştir.

12. Tutuklu olarak görülen davada, 6/8/2012 tarihli duruşmada dosyanın Diyarbakır 6. Ağır Ceza mahkemesinin E.2010/444 sayılı dosyası ile birleştirilmesine karar verilmiştir.

13. Başvurucunun tutukluluk durumu son olarak 3/1/2014 tarihinde yargılandığı Mahkemece gözden geçirilmiş ve tutukluluk hâlinin devamına karar verilmiştir.

14. Bu karara karşı yapılan itirazı değerlendiren Diyarbakır 4. Ağır Ceza Mahkemesi 13/1/2014 tarihli kararıyla itirazın reddine ve tutukluluk hâlinin devamına karar vermiştir.

15. Başvurucu 10/1/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

16. 21/2/2014 tarihli ve 6526 sayılı Kanun'un 1. maddesi ile 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun mülga 10. maddesiyle görevlendirilen ağır ceza mahkemelerinin kaldırılması üzerine Diyarbakır 6. Ağır Ceza Mahkemesinin 7/3/2014 tarihli kararı ile dosya, Diyarbakır 2.Ağır Ceza Mahkemesine devredilmiştir.

17. Diyarbakır 2. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2014/235 sayılı dosyası üzerinden devam olunan yargılamada 1/7/2014 tarihli celsede başvurucunun tahliyesine karar verilmiştir.

18. Dava, bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla ilk derece mahkemesinde derdesttir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

19. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "Şüpheli veya sanığın salıverilme istemleri" kenar başlıklı 104. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Soruşturma ve kovuşturma evrelerinin her aşamasında şüpheli veya sanık salıverilmesini isteyebilir.

(2) Şüpheli veya sanığın tutukluluk hâlinin devamına veya salıverilmesine hâkim veya mahkemece karar verilir. Ret kararına itiraz edilebilir."

20. 5271 sayılı Kanun'un "Tazminat istemi" kenar başlıklı 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili bölümü şöyledir:

"Suç soruşturması veya kovuşturması sırasında;

...

d) Kanuna uygun olarak tutuklandığı hâlde makul sürede yargılama mercii huzuruna çıkarılmayan ve bu süre içinde hakkında hüküm verilmeyen,

...

Kişiler, maddî ve manevî her türlü zararlarını, Devletten isteyebilirler."

21. 5271 sayılı Kanun'un "Tazminat isteminin koşulları" kenar başlıklı 142. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"(1) Karar veya hükümlerin kesinleştiğinin ilgilisine tebliğinden itibaren üç ay ve her hâlde karar veya hükümlerin kesinleşme tarihini izleyen bir yıl içinde tazminat isteminde bulunulabilir."

B. Uluslararası Hukuk

1. Sözleşme Hükümleri

22. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (Sözleşme) ek 1 No.lu Protokol'ün 3. maddesi şöyledir:

"Yüksek Sözleşmeci Taraflar, yasama organının seçilmesinde halkın kanaatlerinin özgürce açıklanmasını sağlayacak şartlar içinde, makul aralıklarla, gizli oyla serbest seçimler yapmayı taahhüt ederler."

2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihadı

23. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Sözleşme'ye ek 1 No.lu Protokol'ün 3. maddesindeki serbest seçim hakkını "yasama organı"nın seçimi ya da bu organın iki meclisi varsa en azından bir meclisin seçimi ile sınırlı olarak değerlendirmektedir (Gorizdra/Moldova (k.k.), B. No: 53180/99, 02/07/2002, hukuk kısmı, § 2; Cherepkov/Rusya (k.k.), B. No: 51501/99, 25/01/2000, hukuk kısmı, § 1).

24. AİHM, serbest seçim hakkının kapsamını yasama yetkisine sahip olmayan yerel yönetimlerin seçimlerini de içerecek kadar genişletmemiş; yerel seçimlerin ulusal yasaları yerel düzeyde uygulayarak parlamentonun desteklenmesi işlevine sahip olduğunu belirtmiştir. AİHM ayrıca, belediye seçimlerinin (Cherepkov/Rusya), bölgesel seçimlerin (Malarde/France (k.k.), B. No: 46813/99, 5/9/2000), il genel meclisi seçimlerinin (Santoro/Italy, B. No: 36681/97, 16/1/2003), belediye ve ilçe meclisi seçimlerinin (Mółka/Poland (k.k.), B. No: 56550/00, 11/4/2006) Sözleşme'ye ek 1 No.lu Protokol'ün 3. maddesinde belirlenen serbest seçim hakkının kapsamında olmadığına karar vermiştir.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

25. Mahkemenin 20/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Seçme, Seçilme ve Siyasi Faaliyette Bulunma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

26. Başvurucu, Barış ve Demokrasi Partisinden seçildiği Diyarbakır ili Merkez Bağlar ilçesi Belediye Meclis üyeliği görevini tutukluluğu nedeniyle yerine getiremediğini belirterek Anayasa'nın 67. maddesinde güvence altına alınan seçme ve seçilme hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş; hak ihlali tespitiyle birlikte tazminat talebinde bulunmuştur.

2. Değerlendirme

27. Anayasa'nın 67. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Vatandaşlar, kanunda gösterilen şartlara uygun olarak, seçme, seçilme ve bağımsız olarak veya bir siyasî parti içinde siyasî faaliyette bulunma ve halkoylamasına katılma hakkına sahiptir."

28. Başvurucunun bu iddiasının Anayasa'nın 67. maddesinin birinci fıkrası çerçevesinde değerlendirilmesi gerekir.

29. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesi şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir."

30. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un “Bireysel başvuru hakkı” kenar başlıklı 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye’nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir."

31. Belirtilen hükümler uyarınca bir anayasal hak ihlali iddiasının, Anayasa Mahkemesinin konu bakımından yetkisi dâhilinde olabilmesi için başvurucu tarafından dayanılan hakkın, Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerden olması, Sözleşme ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamında yer alması gerekir. Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun esasının incelenmesi mümkün değildir (Onurhan Solmaz, B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18; Mehmet Haberal, B. No: 2012/849, 4/12/2013, § 106).

32. Anayasa'nın 67. maddesinde seçme, seçilme ve bağımsız olarak veya bir siyasi parti içinde siyasi faaliyette bulunma hakkı güvence altına alınmıştır. Somut olayda, belediye meclis üyesi seçilen başvurucu, tutuklanması nedeniyle seçme ve seçilme hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Sözleşme kapsamında korunan hak, yasama organının seçimi ile ilgili olup belediye meclisi seçimiyle ilgili ihlal iddiaları bağımsız bir hak olarak Sözleşme kapsamında değerlendirilmediğinden bu hakka yönelik ihlal iddialarının bireysel başvuru konusu yapılabilmesi mümkün değildir. Sonuç itibarıyla başvurucunun ihlal iddiasının konusu, Anayasa'da güvence altına alınmış ve Sözleşme kapsamında olan temel hak ve özgürlüklerin koruma alanı dışında kalmaktadır.

33. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun tutukluluğu nedeniyle seçme ve seçilmehakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının, Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında kaldığı anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

34. Başvurucu, suçun işlendiğine dair kuvvetli şüphe bulunmamasına rağmen matbu gerekçelerle devam ettirilen tutukluluğun makul süreyi aştığını belirterek Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş; hak ihlali tespitiyle birlikte tazminat talebinde bulunmuştur.

2. Değerlendirme

35. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasının son cümlesi şöyledir:

"Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır."

36. 6216 sayılı Kanun'un "Bireysel başvuru hakkı" kenar başlıklı 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir."

37. Yukarıda belirtilen Anayasa ve Kanun hükümleri gereğince Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, iddia edilen hak ihlallerinin derece mahkemelerince düzeltilmemesi hâlinde başvurulabilecek ikincil nitelikte bir kanun yoludur. Bireysel başvuru yolunun ikincil olma niteliği gereği Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt, B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 17).

38. Anayasa Mahkemesi, tutukluluğun kanunda öngörülen azami süreyi veya makul süreyi aştığı iddiasıyla yapılan bireysel başvurular bakımından bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla başvurucu tahliye edilmiş ise -asıl dava sonuçlanmamış da olsa- (ilgili Yargıtay içtihatlarına atıf yaparak) 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde öngörülen tazminat davası açma imkânının tüketilmesi gereken etkili bir hukuk yolu olduğu sonucuna varmıştır (Erkam Abdurrahman Ak, B. No: 2014/8515, 28/9/2016, §§ 48-62; İrfan Gerçek, B. No: 2014/6500, 29/9/2016,§§ 33-45).

39. Somut olayda bireysel başvuruda bulunduktan sonra, 1/7/2014 tarihinde tahliyesine karar verilen başvurucunun tutukluluğunun makul süreyi aştığına ilişkin iddiası, 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesi kapsamında açılacak davada da incelenebilir. Bu madde kapsamında açılacak dava sonucuna göre başvurucunun tutukluluğunun makul süreyi aştığının tespiti hâlinde görevli mahkemece başvurucu lehine tazminata da hükmedilebilecektir. Buna göre 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde belirtilen dava yolu, başvurucunun durumuna uygun telafi kabiliyetini haiz etkili bir hukuk yoludur ve bu olağan başvuru yolu tüketilmeden yapılan bireysel başvurunun incelenmesi bireysel başvurunun "ikincil niteliği" ile bağdaşmamaktadır.

40. Açıklanan nedenlerle başvurucunun, tutukluluğun makul süreyi aştığı iddiasına ilişkin olarak yargısal başvuru yolları tüketilmeden bireysel başvuru yapıldığı anlaşıldığından başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZOLDUĞUNA,

2. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında tutukluluğun makul süreyi aştığına ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 20/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

YAVUZ ÇORUM

B. No: 2014/1334 | Karar tarihi: 20.04.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/1334

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

YAVUZ ÇORUM BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/1334)

Karar Tarihi: 20/4/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Yakup MACİT

Başvurucu : Yavuz ÇORUM

Vekili : Av. Sinan KESKİN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, haksız fiil nedenine dayalı tazminat davasında, usul ve kanuna aykırı karar verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının; esaslı iddiaların kararda tartışılmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının; yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 23/1/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucunun sevk ve idaresindeki araçla 5/12/2003 tarihinde yaptığı kazada M.U. isimli şahıs ağır yaralanmıştır.

9. Kaza nedeniyle başvurucu ve ilgili sigorta şirketine karşı 22/7/2005 tarihindeİstanbul 11. Asliye Hukuk Mahkemesinin (Mahkeme) E.2005/222 sayılı dosyasında maddi ve manevi tazminat davası açılmıştır.

10. Mahkemenin 29/3/2012 tarihli kararında, olay günü başvurucu yönetimindeki aracın davacıya çarpması sonucu davacının ağır yaralandığı, kazada başvurucunun tam kusurlu olduğu, davacının %24,4 oranında meslekten kazanma gücünü kaybettiği, iyileşme süresinin 3 aya kadar uzayabileceği ve bu süre zarfında %100 malul olduğunun kabul edilmesi gerektiği, davacının zarar gördüğü sürenin aktif ve pasif hayatı ile sınırlı olmak üzere 29 yıl olduğu, olay tarihinde davacının seyyar satıcılık yaptığı ve günlük 20 TL kazandığı, bilirkişi raporuna göre davacının gerçek zararının 54.450,31 TL olduğu belirtilerek taleple bağlı kalınmak suretiyle maddi tazminat talebinin kabulüne, manevi tazminat talebinin ise kısmen kabulüne karar verilmiştir.

11. Başvurucunun temyizi üzerine karar Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin 7/5/2013 tarihli kararıyla onanmıştır.

12. Başvurucunun karar düzeltme talebi aynı Dairenin 3/12/2013 tarihli kararı ile reddedilmiştir.

13. Ret kararı 31/12/2013 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiş, 23/1/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

14. Mahkemenin 20/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

15. Başvurucu, yargılama sırasında ileri sürdüğü iddiaların Mahkeme ve Yargıtay kararlarında cevaplandırılmadığını belirterek gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

16. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiş ancak açıkça gerekçeli karar hakkından açıkça söz edilmemiştir. Bununla birlikte yandan Anayasa'nın 36. maddesine "adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılama hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının kapsamına gerekçeli karar hakkının da dâhil olduğu Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin birçok kararında vurgulanmıştır. Dolayısıyla Anayasa’nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının gerekçeli karar hakkı güvencesini de kapsadığının kabul edilmesi gerekir.

17. Anayasa'nın 141. maddesinin üçüncü fıkrasında da “Bütün mahkemelerin her türlü

kararları gerekçeli olarak yazılır.” denilerek mahkemelere kararlarını gerekçeli yazma yükümlülüğü yüklenmiştir. Anayasa’nın bütünlüğü ilkesi gereği anılan Anayasa kuralı da gerekçeli karar hakkının değerlendirilmesinde gözönünde bulundurulmalıdır.

18. Gerekçeli karar hakkı, kişilerin adil bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve denetlemeyi amaçlamaktadır. Tarafların muhakeme sırasında ileri sürdükleri iddialarının kurallara uygun biçimde incelenip incelenmediğini bilmeleri ve ayrıca demokratik bir toplumda, kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

19. Mahkemelerin anılan yükümlülüğü, yargılamada ileri sürülen her türlü iddia ve savunmaya karar gerekçesinde ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılamaz. Ancak derece mahkemeleri, kendilerine sunulan tüm iddialara yanıt vermek zorunda değilseler de (Yasemin Ekşi, B. No: 2013/5486, 4/12/2013, § 56) davanın esas sorunlarının incelenmiş olduğu gerekçeli karardan anlaşılmalıdır.

20. Bir kararda tam olarak hangi unsurların bulunması gerektiği davanın niteliğine ve koşullarına bağlıdır. Muhakeme sırasında açık ve somut bir biçimde öne sürülen iddia ve savunmaların davanın sonucuna etkili olması, başka bir deyişle davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte bulunması hâlinde davayla doğrudan ilgili olan bu hususlara mahkemelerce makul bir gerekçe ile yanıt verilmesi gerekir (Sencer Başat ve diğerleri, § 35).

21. Aksi bir tutumla mahkemenin, davanın sonucuna etkili olduğunu kabul ettiği bir husus hakkında “ilgili ve yeterli bir yanıt” vermemesi veya yanıt verilmesini gerektiren usul veya esasa dair iddiaların cevapsız bırakılmış olması hak ihlaline neden olabilecektir (Sencer Başat ve diğerleri, § 39).

22. Öte yandan temyiz merciinin yargılamayı yapan mahkemenin kararını uygun bulması hâlinde bunu ya aynı gerekçeyi kullanarak ya da bir atıfla kararına yansıtması yeterlidir. Burada önemli olan husus, temyiz merciinin bir şekilde temyizde dile getirilmiş ana unsurları incelediğini, derece mahkemesinin kararını inceleyerek onadığını ya da bozduğunu göstermesidir (Yasemin Ekşi, § 57).

23. Somut olayda Mahkemenin, taraflarca dosyaya sunulan ve toplanan delilleri değerlendirmek suretiyle davanın sonucuna etki edebilecek tüm iddia ve savunmaları gerekçeli kararda tartışarak davanın kısmen kabulüne karar verdiği; Yargıtay tarafından da Mahkemenin gerekçesinin benimsendiği, yinelenmesine gerek olmadığı belirtilerek hükmün onandığı ve karar düzeltme talebinin de reddedildiği anlaşılmıştır. Bu açıdan gerekçeli karar hakkına yönelik bir ihlalin bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

24. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Yargılamanın Sonucunun Adil Olmadığına İlişkin İddia

25. Başvurucu, dosyada delillerin gereği gibi değerlendirilmediğini, aşırı nispette faize hükmedildiğini bu açıdan kararın usul ve kanuna aykırı olduğunu belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

26. Anayasa’nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken

hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda açık bir keyfîlik içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede, kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular açıkça keyfîlik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesince incelenemez (Necati Gündüz, Recep Gündüz, B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 26).

27. Başvurucunun ihlal iddiaları, yukarıda belirtilen içtihat kapsamında kanun yolu şikâyeti niteliğindedir. Somut olayda Mahkeme, başvurucu ve davalı tarafın iddia ve savunmalarını incelemiş, ilgili Kanun hükümlerini somut olay çerçevesinde değerlendirmek (bkz. § 10) suretiyle davanın kısmen kabulüne karar vermiştir. Mahkemenin gerekçesi ve başvurucunun iddiaları incelendiğinde, iddiaların özünün, derece mahkemeleri tarafından hukuk kurallarının ve delillerin değerlendirilmesinde ve yorumlanmasında isabet olmadığı ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

28. Açıklanan nedenle başvurunun bu kısmının da, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

C. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

29. Başvurucu makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

30. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeninin de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

31. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği tarih, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

32. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

33. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda İstanbul 11. Asliye Hukuk Mahkemesinde 22/7/2005 tarihinde açılan tazminat davasında, Mahkemenin 29/3/2012 tarihinde davayı kısmen kabul ettiği, temyiz üzerine Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin 7/5/2013 tarihli kararıyla hükmün onandığı ve karar düzeltme talebinin aynı Dairenin 3/12/2013 tarihli kararıyla reddedildiği anlaşılmıştır.

Bu nedenle karmaşık niteliği bulunmayan ve başvurucunun yargılamanın uzamasında önemli bir etkisinin de tespit edilmediği başvuru konusu davada yaklaşık8 yıl 4aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

34. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

35. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…"

36. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 80.690,96 TL maddi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

37. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

38. Başvurucunun tazminat talebinin, dava nedeniyle ödemek zorunda kaldığı meblağa yönelik olduğu, makul sürede yargılanma hakkının ihlalinin tespit edildiği durumlarda giderimin manevi tazminat ile sağlanabileceği, başvurucunun manevi tazminat talebinde bulunmadığı anlaşıldığından lehine tazminata karar verilmesi mümkün değildir.

39. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. a) Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması,

b) Yargılamanın sonucunun adil olmadığına ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması,

nedenleriyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul süre yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Talep olmadığından başvurucu lehine manevi tazminata KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin İstanbul 11. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2005/222, K.2012/121) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 20/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÖMER ÇAKMAK

B. No: 2014/1511 | Karar tarihi: 20.04.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/1511

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÖMER ÇAKMAK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/1511)

Karar Tarihi: 20/4/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucu : Ömer ÇAKMAK

Vekili : Av. Ayşe BİNGÖL DEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, iş mahkemesinde açılan işe iade istemli tespit davasında tanık beyanlarının yanlış değerlendirilmesi sonucu Yargıtay tarafından hatalı karar verildiği ve yargılamanın makul sürede sonuçlandırılmadığı nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 15/1/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu tarafından 7/3/2012 tarihinde İstanbul 6. İş Mahkemesinde açılan işe iade istemli tespit davasında başvurucu 6/9/2004 tarihinden itibaren davalı şirkette yardımcı hizmet görevlisi olarak çalıştığını, 18/10/2003 tarihinde geçirdiği iş kazası nedeni ile sakatlandığını ve davalı işyerinde özürlü işçi çalıştırma zorunluluğu kapsamında yasal kadrolu olarak çalışan işçiler arasında olduğunu, 2010 yılı başlarında yeni gelen yöneticiler tarafından bu kapsamdaki işçilere psikolojik baskı ve işi çekilmez kılan bazı uygulamalar başlatıldığını, bu kapsamda Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğünden 13/2/2012 tarihinde saat 11.15'te gelen evrakı aynı gün saat 12.00'de ilgilisi N. Ş.'ye teslim ettiğini; ancak, daha sonra evrakta tahrifat yapılarak evrakın 15/2/2012 tarihinde teslim edilmiş gibi gösterilmeye çalışıldığını, bu çerçevede herhangi bir kusuru veya ihmali olmamasına karşın 27/2/2012 tarihinde iş akdinin feshedildiğini belirterek davalı işverence yapılan feshin geçersizliğine, işe iadesine, davalı işverence işe başlatılmadığı takdirde kanunun belirlediği en yüksek tutardan tazminata hükmedilmesine, çalışılmayan süreye ilişkin doğmuş ve doğacak olan ücret ve diğer haklarının ödenmesine karar verilmesini talep etmiştir.

9. Yargılama kapsamında işyeri kayıtları incelenmiş, tanık beyanları alınmış, gerekli görülen diğer belgeler incelenmiştir.

10. Yapılan değerlendirme sonucunda İstanbul 6. İş Mahkemesi 26/3/2013 tarihli kararı ile davayı kabul ederek işverence yapılan feshin geçersizliğine ve başvurucunun işe iadesine karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"...

İşverenlik tarafından 27/02/2012 tarihli fesih bildiriminde ; muhaberat elemanı olarak çalışan davacının Kocaeli Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü tarafından gönderilen şirkete 13/01/2012 tarihinde ulaşan resmi yazının ilgili birimlere teslimiyle ilgili evrak kayıt ve teslim şartlarına uymadığı, evrak teslim defteri üzerinde düşmesi gereken kaydı zamanında düşmeyerek 15/01/2012 tarihinde teslim tarihini 13/01/2012 olarak yazdığı ve süreli olan bu resmi evrak hakkında zamanında işlemlerin yapılamama riski nedeniyle şirket aleyhine idari para cezası tahakkuk ettirilmesi tehlikesi ile karşı karşıya bıraktığı gerekçesiyle iş akdinin işçinin davranışlarından kaynaklanan geçerli nedenlere dayalı olarak sona erdirildiği belirtilmiştir. İş güvencesinde fesih nedenleri somut olarak açıkça ortaya konulmalı ve son çare olarak uygulanmalıdır. Davalı şirkette personel ve özlük işleri yöneticisi olarak çalışan davalı tanığı N. Ş. ; davacının muhaberat elemanı olarak görevinin şirkete gelen evrakları kayda alıp ilgili birimlere imza karşılığı teslim etmek olduğu, 13/01/2012 tarihinde İş-Kur'dan idari para cezası içeren bir evrakı deftere kaydetmeden ve imza almadan ilgili birime teslim ettiğini, herhangi bir süre kaçırılmasının söz konusu olmadığını, daha önce sözlü uyarıldığından son olaydan sonra yazılı savunma talep edildiğini, bu tür davranışların birkaç kez tekrarlandığı için tazminatları verilerek iş akdinin feshedildiğini söylemiştir. Davalı işyerinde idari işler yetkilisi olarak çalışan davalı tanığı V. G. ; davacının resmi kurumlardan gelen evrakları kayıt altına almak ve ilgili birimlere dağıtmakla görevli olduğunu, teslim edilen evrakların takip eden süreçte davacının sorumlu olmadığını açıklamıştır. Davalı işyerinde 11 ay muhaberat bölümünde taşımacı olarak görev yapan davacı tanığı E. Ç.; şirkete gelen evrakları ilgili bölümlere imza karşılığı verdiğini, davacının

muhaberat bölümünde bilgisayarda fatura tarama işini ve gelen evrakları kayıt altına aldığını, İş-Kur'dan gelen engelli çalıştırılmaması ile ilgili para cezası içeren evrakı davacının kayıt altına alarak kendisine verdiğini, önce idari işlere, hukuk departmanına, daha sonra insan kaynaklarına götürdüğünde almadıklarını tekrar muhaberat bölümününe giderek davacının durumu anlattığını, davacının da ben hallederim diyerek evrakı insan kaynaklarında N. Hanım'a götürdüğünü, bu evrak yüzünden işten çıkarıldığını beyan etmiştir. Davalı şirketin Gebze'de bulunan işyerinde 2003-2009 yılları sonlarına kadar idari işler bölümünde çalışan davacı tanığı C.A.; davacının fatura kayıt bölümünde çalıştığını, kendisi ayrıldıktan sonra işten çıkarıldığını, sebebini bilmediğini ifade etmiştir. Şirkete gelen evrakları muhaberat bölümünde çalışan ve kayıt altına alan davacının İş-Kur'dan gelen bir evrakla ilgili kayıt işlemlerinde aksaklık olması nedeniyle yasal bir hakkın kaybolmadığı ve zarar oluşmadığı halde başkaca herhangi bir disiplin cezası uygulanmadan iş akdinin feshedilmesi işlemi hukuka uygun görülmemiştir. Sunulan belgeler ve tanık beyanları feshin geçerli olduğunu kanıtlamaya yeterli değildir.

..."

11. Temyiz talebi üzerine Yargıtay 22. Hukuk Dairesinin 12/9/2013 tarihli kararı ile ilk derece mahkemesi kararının bozularak ortadan kaldırılmasına ve davanın reddine hükmedilmiş ve yargılama sona ermiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"...

Somut olayda, muhaberat elemanı olarak çalışan davacının iş sözleşmesi işverence, resmi kurum tarafından gönderilmiş olan ve işyerine 13.02.2012 tarihinde ulaşmış olan evrakın ilgili birimlere teslimi ile ilgili olarak evrak kayıt ve teslim şartlarına uymaması, evrak teslim defteri üzerine düşmesi gereken kaydı zamanında koymayarak teslim tarihini farklı yazması, süreli olan resmi evrak sebebiyle işvereni para cezası riski ile karşı karşıya bırakması nedeniyle feshedilmiştir. Dosya içeriğinde yer alan kıymetli evrak tebligat defteri ve yargılama sırasında dinlenen davalı şahitlerinin beyanları dikkate alındığında, işyerine 13.02.2012 tarihinde gelmiş olan evrakı ilgili birime 15.02.2012 tarihinde teslim ettiği sabittir. Davacının yazılı olarak uyarıldığı şirket içi talimatlara ve etik ilkelere uymaması sebebine dayalı geçmiş ihtarın varlığı da dikkate alındığında, işçinin hizmet süresine ve yaptığı işin niteliğine göre bu eylemleri gerçekleştirmesi iş akışını bozucu niteliktedir. Artık işverenden iş ilişkisini devam ettirmesi normal ölçülerde beklenemez. Fesih geçerli sebebe dayanmaktadır ve davanın reddi gerekirken yazılı şekilde kabul edilmesi hatalı olup bozmayı gerektirmiştir.

..."

12. Yargıtay bozma ilamı başvurucuya 16/12/2013 tarihinde tebliğ edilmiş, başvurucu 15/1/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

13. Mahkemenin 20/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

14. Başvurucu, açtığı işe iade istemli tespit davasının 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nda öngörülen süreleri aşarak uzun sürede sonuçlandığını belirtmiş makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

15. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedenin de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

16. Medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin olan iş mahkemeleri nezdinde açılan davalarda yargılama süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak uyuşmazlığı karara bağlayacak davanın açıldığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak yargılamanın sona erdiği (Nesrin Kılıç, B. No: 2013/772, 7/11/2013 § 69), yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Mehmet Salih Ayyıldız, B. No: 2012/397, 17/11/2014, § 25).

17. İş mahkemelerinde görülen davalar ile idari mahkemelerde görülen davalarda yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Nesrin Kılıç, §§ 57, 58).

18. Bununla birlikte özellikle işe iade davalarında yargılamanın uzaması her iki taraf için de hukuki belirsizliğin devamına sebep olduğundan bu davaların ivedilikle sonuçlandırılması ayrı bir öneme sahiptir. Nitekim kanun koyucu da feshe itiraz ve işe iade davalarının özel önemini dikkate alarak diğer iş davalarına oranla daha hızlı bir şekilde karara bağlanması için 4857 sayılı Kanun'un 20. maddesinde özel hükümlere yer vermiştir (Nesrin Kılıç, §§ 60, 61).

19. Taraflar için 4857 sayılı Kanun’da belirtilen süreler kural olarak kesin ve hak düşürücü nitelikte olmasına rağmen Kanun’un 20. maddesinde mahkemeler için öngörülen süreler hak düşürücü nitelikte değildir. İşe iade davalarının sonuçlandırılması için öngörülen iki aylık süre, mahkemelere yönelik bir süre olduğundan düzenleyici nitelikte olup mahkemeler bu sürede davayı sonuçlandıramasalar da daha sonra verdikleri kararların geçerli olduğunda şüphe yoktur (Nesrin Kılıç, § 62). Bu durumda işe iade davalarına yönelik makul süre değerlendirmesi yapılırken somut davanın niteliklerine de bakılmalıdır.

20. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) de işe iade davalarının 4857 sayılı Kanun’un 20. maddesinde öngörülen yasal süre içerisinde sonuçlandırılamaması nedeniyle Türkiye aleyhine yapılmış başvurularda, Türkiye’nin bu tür bir kanunu kabul etmekle, iş hukukuna ilişkin anlaşmazlıkları çözmek, özellikle işten çıkarma durumlarında iş hukuku konusundaki çekişmelerin süresini kısaltmak amacıyla hızlandırılmış bir usul düzenlemiş olduğunu saptamakta ve kanunun bu amacını vurgulamaktadır. AİHM, ulusal mahkemelerin yasal süreye riayetlerine ilişkin yerel mevzuatı nasıl yorumladıklarını ve uyguladıklarını denetlemenin görevi olmadığını belirterek başvuranların davasının makul süre içerisinde tamamlanıp tamamlanmadığını tespit etmek amacıyla yargılama süresinin bütününü ele almaktadır. AİHM 1 yıl 5 ay süren bir işe iade davasıyla ilgili değerlendirmesinde, sözü edilen davada ulusal mahkemelerin ihtilaf konusu olayla ilgili tutumunun özel bir karmaşıklık göstermediğini, yargılamanın iki dereceli mahkeme önünde 1 yıl 5 ay sürdüğünü, ulusal mahkemelerin bu süre zarfında, başvuranın iddialarına ilişkin karar vermek için davanın esasını incelediğini ve tanık ifadeleri ile bilirkişi raporları aldıklarını ifade ederek yargılama süresinin bütünü dikkate alındığında ulusal mahkemeler nezdinde

gecikme olmaması nedeniyle Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrası bağlamında makul sürenin aşılmadığı yönünde karar vermiştir (Nesrin Kılıç, § 63).

21. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 1 yıl 6 aylık yargılama süresinin makul olduğu sonucuna varmak gerekir.

22. Açıklanan gerekçelerle, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

B. Yargılamanın Sonucu İtibarıyla Adil Olmadığına İlişkin İddia

23. Başvurucu, açtığı dava ilk derece mahkemesince kabul edilmesine rağmen temyiz incelemesi sürecinde Yargıtay 22. Hukuk Dairesince maddi hata ile yapılan bir değerlendirme sonucu reddedildiğini, davalı tanığı N.Ş.'nin uyuşmazlığın konusu olan evrak teslimine ilişkin evrakı zamanında teslim aldığına dair beyanı olmasına rağmen Yargıtay bozma ilamından bu beyanın yanlış değerlendirildiğinin görüldüğünü, yine aynı tanığın beyanlarına göre davaya konu olayda kusurunun bulunmadığının anlaşıldığını, dolayısıyla Yargıtayın somut olayı değerlendirmede hataya düştüğünü belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

24. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Bu kapsamda başvurucunun şikâyetlerinin özünün Yargıtay tarafından delillerin değerlendirilmesinde ve yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla başvurucunun şikâyetlerinin adil yargılanma hakkı kapsamında yargılamanın sonucunun adil olmadığı yönünden incelenmesi uygun görülmüştür.

25. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvuru konusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (Ahmet Sağlam, B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

26. Başvurucu tarafından ileri sürülen tanık beyanlarının özellikle de davalı tanığı N.Ş.'nin beyanlarının Yargıtayca hatalı değerlendirildiği iddiasının incelenmesinde, bu iddianın özünün esas itibarıyla maddi olay ve hukuk kurallarının Yargıtay tarafından yorumlanması ve uygulanması ile delillerin değerlendirilmesine ilişkin kanun yolu şikayeti niteliğinde olduğu anlaşılmıştır.

27. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR

OLDUĞUNA,

2. Yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığına ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 20/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BAYINDIR İNŞAAT TURİZM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

B. No: 2014/7070 | Karar tarihi: 20.04.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/7070

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

BAYINDIR İNŞAAT TURİZM TİCARET VE SANAYİ A.Ş. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/7070)

Karar Tarihi: 20/4/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Yakup MACİT

Başvurucu : Bayındır İnşaat Turizm Ticaret ve Sanayi A.Ş.

Vekilleri : 1. Av. Ramazan ASLAN

2. Av. Enver Arsal YILDIRIM

3. Av. İrem Bilge YILDIRIM

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1.Başvuru, sözleşmenin hükümsüzlüğünün tespiti ve uyuşmazlığın giderilmesi davasında usul ve kanuna aykırı karar verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının, esaslı iddiaların mahkeme ve Yargıtay kararlarında cevaplandırılmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 22/5/2014 tarihinde yapılmıştır.

3.Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra

Komisyona sunulmuştur.

4.Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

7. Sakarya-Hendek-Bolu-Ankara otoyolu projesinin Bolu Dağı girişiyle ilgili yapım işi A.S.A firmasına ihale edilmiş ve 29/1/1987 tarihinde Karayolları Genel Müdürlüğü (İdare) ile ilgili firma arasında sözleşme imzalanmıştır.

8. A.S.A firması 19/1/1990 tarihli ek sözleşme ile Gümüşova-Gerede otoyolu (Kesim-2) Bolu Dağı Geçişinin yapımı ve bir yıllık bakımı işini taahhüt etmiştir.

9. Anılan firma ile başvurucu şirket, aralarında27/7/1998 tarihinde düzenlenen sözleşmede, Gümüşova-Gerede otoyolu (Kesim-2) Bolu Dağı Geçişinin yapımı ve bir yıllık bakımı işini birlikte yürütmek üzere taahhütte bulunmuşlardır.

10. Sözleşme, Ankara 33. Noterliğince 31/7/1998 tarihinde onaylanmış ve taraflarca 3/8/1998 tarihinde ortak girişim beyannamesi düzenlenmiştir.

11. Sözleşmede, hak ve menfaatlerin %50 oranında taraflarca paylaşılacağı, anlaşmazlık hâlinde tahkime gidileceği, ortak girişimin pilot firmasının A.S.A olduğu kararlaştırılmıştır.

12. Ortak girişim talebi İdare tarafından uygun bulunmuş ve taraflarca ihaleye konu yapım işi birlikte yürütülmeye başlanmıştır.

13. Ortak girişimin taahhüdü devam ederken başvurucunun alacaklıları olan faktoring şirketlerinin başlattıkları icra takibinde, başvurucunun ortaklık payından doğmuş ve doğacak kâr ve tasfiye payına 31/5/2001 tarihinde haciz konulmuş, başvurucu ve A.S.A firması arasındaki ortaklığın feshi ve tasfiyesi yönünde Ankara 7. Asliye Ticaret Mahkemesinin E.2001/421 sayılı dosyasında dava açılmıştır.

14. İcra takibi ve dava süreci devam ederken ortak girişimin sona erdiği ve tasfiye sürecine girdiği gerekçesiyle A.S.A firmasının söz konusu işe ait yükümlülükleri tek başına üzerine alarak işi tamamlayacağı, yapılan tüm iş ve faaliyetlerden üçüncü taraflara ait her türlü hak ve menfaatler karşısında A.S.A'nin tek başına sorumlu olacağı, İdarenin hiçbir şekilde muhataplığının ve sorumluluğunun olmayacağı yönünde İdare ile A.S.A firması arasında 14/11/2002 tarihinde "Gümüşova-Gerede Otoyolu Bolu Dağı Geçişi (Kesim-2) Ek (Zeyilname-8)"başlıklı sözleşme (Ek Sözleşme) düzenlenmiştir.

15. Başvurucunun Ek Sözleşme'nin hükümsüzlüğü, uyuşmazlığın giderilmesi ve hakem tayini konularında Ankara 11. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2002/976 sayılı, Ankara 4. Asliye Ticaret Mahkemesinin E.2004/323 Değişik İş sayılı, Ankara 6. Asliye Ticaret Mahkemesinin E.2004/508 sayılı, Ankara 9. Asliye Ticaret Mahkemesinin E.2004/667 sayılı, Ankara 7. Asliye Ticaret Mahkemesinin E.2007/1 sayılı, Ankara 5. Asliye Ticaret Mahkemesinin E.2008/396 sayılı dosyalarında açtığı davalar görevsizlik, ret ve uyuşmazlığın Mahkemede görülmesi gerektiği yönündeverilen kararlarla sonuçlanmıştır.

16. Başvurucu en son 24/11/2009 tarihinde, Ankara 9. Asliye Ticaret Mahkemesinin

(Mahkeme) E.2009/716 sayılı dosyasında açtığı davada, İdarenin muvafakatı alınarak A. S. A. firması ile ortak girişim oluşturulmak suretiyle sürdürülen işte, kendisinin rıza ve muvafakati alınması gerekirken İdare ve A.S.A firmasının kendi aralarında düzenledikleri 14/11/2002 tarihli Ek Sözleşme ile ortaklıktan doğan haklarından mahrum bırakıldığını, Ek Sözleşme'nin yetkisi olmayan genel müdür imzasıyla düzenlendiğini, yok hükmünde olduğunu, adi ortaklıktan doğan haklarının tasfiye sonuna kadar devam edeceğini, bu haklarının fiilen elinden alındığını, tek taraflı olarak gerçekleştirilen işlemle sözleşme özgürlüğünün ihlal edildiğini belirterek Ek Sözleşme'nin hükümsüzlüğünün tespiti ve uyuşmazlığın giderilmesi talebinde bulunmuştur.

17. Mahkeme 15/9/2011 tarihli kararında, başvurucu ile davalı A.S.A firması arasındaki ortaklığın 31/5/2001 tarihinde sona erdiğini, kamu yararı nedeniyle ihale yapım işinin sürüncemede bırakılmamasının zorunlu olduğunu, bu nedenle 14/11/2002 tarihli Ek Sözleşme'nin düzenlendiğini, Ek Sözleşme'nin gerçekte ortak girişimin fesih ve gayesinin sona ermesine bağlı olarak tamamlanması yönünde, yeni bir sözleşme olarak düzenlendiğinin kabul edilmesi gerekeceğini, ortak girişim beyannamesinde pilot firmanın A.S.A olduğunun kabul edildiğini, ödemelerin verilen tedbir kararları dışında dahi tasfiye payının hesaplanmasına kadar bu firmaya verilmesinin, taraflar arasındaki anlaşmaya aykırı olmadığını, İdarenin Ek Sözleşme ile kalan işten A.S.A'yı sorumlu tutması ve üçüncü kişilere karşı muhatap kılmasının, işin ihalesinin zorunlu ve doğal sonucu olarak kabul edilmesi gerektiğini, davacı ile İdare arasında hakem heyeti önünde görülen aynı nitelikteki davada verilen mahkeme kararının davalı İdare lehine kesin hüküm teşkil ettiğini, bu davada A.S.A taraf olmasa daanılan ilamın A.S.A açısından da lehe kesin delil niteliğinin bulunduğunu, ayrıca başvurucunun, Ek Sözleşme'nin hükümsüzlüğünü talep etmekteki amacının, feshin gerçekleştiği ana kadar yapılacak ödemelerin A.S.A yerine ortak girişim adına yapılması olarak değerlendirildiğinde, Ek Sözleşme'nin ortak girişimin tasfiye sürecini etkiler bir yönünün bulunmadığını belirterek davayı reddetmiştir.

18. Temyiz üzerine Yargıtay 15. Hukuk Dairesi 20/3/2013 tarihli ilamında, delillerin takdirinde yanlışlık olmadığı, kararın usul ve kanuna uygun olduğunu belirterek hükmü onamıştır.

19. Karar düzeltme talebi aynı Dairenin 16/1/2014 tarihli kararı ile reddedilmiştir.

20. Başvurucu vekili Mahkemeye verdiği 14/4/2014 tarihli dilekçesinde Yargıtay karar düzeltme ilamının kendilerine tebliğini talep etmiş, ret kararı 24/4/2014 tarihinde başvurucu vekiline tebliğ edilmiş, 22/5/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

21. Mahkemenin 20/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Ankara 9. Asliye Ticaret Mahkemesinin E.2009/716 Sayılı Dosyası Yönünden

22. Başvurucu, davalılar tarafından düzenlenen 14/11/2002 tarihli Ek Sözleşme'nin genel müdür imzasıyla yürürlüğe girmesinin mümkün olmadığını, üçlü kararname ile imzalanması gerektiğini, Ek Sözleşme'nin bu nedenle yok hükmünde olduğunu, bu gerçeğin yargılama sürecinde Mahkeme ve Yargıtay tarafından dikkate alınmadığını, buna yönelik iddiaların da Mahkeme ve Yargıtay kararlarında cevaplandırılmadığını, kararın kanun ve usuleaykırı olduğunu, karar nedeniyle maddi ve manevi zarara uğradığını, yargılamanın makul sürede tamamlanmadığını belirterek Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil

yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

23. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası gereği bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir.

24. Somut olayda Mahkemenin 15/9/2011 tarihli kararıyla davanın reddedildiği, temyiz üzerine Yargıtay 15. Hukuk Dairesinin 20/3/2013 tarihli kararıyla hükmün onandığı, karar düzeltme talebinin aynı Dairenin 16/1/2014 tarihli kararı ile reddedildiği, kararın10/2/2014 tarihinde Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sisteminden (UYAP) Mahkemeye ulaştığı, anlaşılmıştır. Karar düzeltme ilamı başvurucuya posta yoluyla 24/4/2014 tarihinde tebliğ edilmiş, başvurucu bu tarihten itibaren otuz günlük süre içerisinde 22/5/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuş ise de başvurucu vekilinin UYAP vasıtasıyla mahkemeye gönderdiği 14/4/2014 tarihli dilekçesinde, Yargıtay karar düzeltme kararının kendilerine tebliğini talep ettiği, dosyanın da Mahkemede olduğu bu tarih itibarıyla anılan karara erişme imkânının bulunduğu anlaşılmıştır.

25. Buna göre başvurucunun 14/4/2014 tarihinde Yargıtay karar düzeltme ilamının içeriğini öğrendiğinin kabul edildiği ve bu tarihe göre en geç 14/5/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunması zorunlu olduğu hâlde 22/5/2014 tarihinde yapılan başvuruda süre aşımı bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

26. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. İhlal İddiasına Konu Diğer Mahkeme Dosyaları Yönünden

27.Başvurucu Ankara 9. Asliye Ticaret Mahkemesinin E.2004/677 sayılı, Ankara 7. Asliye Ticaret Mahkemesinin E.2007/1 sayılı, Ankara 5. Asliye Ticaret Mahkemesinin E.2008/396 sayılı dosyalarında açtığı davalarda verilen kararların usul ve kanuna aykırı olduğunu, tahkim heyetinin oluşturulmasında usulsüzlük yapıldığını, kararlar nedeniyle hak arama özgürlüğünün kısıtlandığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

28. 6216 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası uyarınca Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvurular incelenebilir (Zafer Öztürk, B. No: 2012/51, 25/12/2012, § 17).

29. Somut olayda, bireysel başvuruya konu Ankara 9. Asliye Ticaret Mahkemesinin 16/2/2006 tarihli ve E.2004/677, 2006/49 sayılı kararının 18/7/2006 tarihinde, Ankara 7. Asliye Ticaret Mahkemesinin 5/4/2007 tarihli ve E.2007/1, K.2007/133 sayılı kararının 19/7/2007 tarihinde, Ankara 5. Asliye Ticaret Mahkemesinin 6/11/2008 tarihli ve E.2008/396, K.2008/459 sayılı kararının 14/9/2009 tarihinde kesinleştiği anlaşılmıştır. Buna göre başvuru konusu kararların 23/9/2012 tarihinden önce kesinleştiği ve başvurunun bu dosyalar yönünden Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi dışında kaldığı anlaşılmaktadır.

30. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna

karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun,

1. Ankara 9. Asliye Ticaret Mahkemesinin E.2009/716 sayılı dosyası yönünden süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. İhlal iddialarına konu diğer mahkeme dosyaları yönünden zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 20/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

KAMİL SERDAR OĞUR ve GÜLHAN OĞUR

B. No: 2014/7273 | Karar tarihi: 20.04.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/7273

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

KAMİL SERDAR OĞUR VE GÜLHAN OĞUR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/7273)

Karar Tarihi: 20/4/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Yakup MACİT

Başvurucular : 1. Kamil Serdar OĞUR

2. Gülhan OĞUR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, tazminat davasında kanun ve usule aykırı olarak çelişkili karar verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının; esaslı iddiaların kararda cevaplandırılmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının; yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 27/5/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

A. Bireysel Başvuru Tarihinden Önceki Süreç

8. Evli olan başvurucular Ordu Yardımlaşma Kurumuna (OYAK) ait İkitelli Oyakkent 1. Etap Toplu Konutlarından bir daire satın almışlar ve söz konusu daire 2009 yılında başvuruculara teslim edilmiştir.

9. Başvurucular 3/6/2010 tarihinde Küçükçekmece 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde açtıkları davada, OYAK'tan satın aldıkları dairenin de içerisinde bulunduğu site ile ilgili düzenlenen Çevresel Etki Değerlendirme (ÇED) raporunu incelediklerinde, dairenin fahiş fiyatla kendilerine satıldığını farketttiklerini, satış işleminin Kanun hükümleri ve dürüstlük kuralına aykırı olarak gerçekleştirildiğini, OYAK'ın satış nedeniyle haksız kazanç elde ettiğini belirterek 4.000 TL manevi, 18.000 TL maddi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

10. Mahkeme 7/12/2010 tarihli kararında, davalı OYAK Genel Müdürlüğünün adresinin Kurtuluş/Ankara olduğunu belirterek dosyanın Ankara Nöbetçi Asliye Hukuk Mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir.

11. Yetkisizlik kararı üzerine dosya, Ankara 25. Asliye Hukuk Mahkemesine gönderilmiş, Mahkeme 12/5/2011 tarihli kararında, davacıların OYAK'tan ev satın aldıklarını, ancak satıcının edimini yerine getirmediğini iddia ederek tazminat talebinde bulunduklarını, tarafların 23/2/1995 tarihli ve4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da tanımı yapılan tüketici-satıcı sıfatını taşıdıklarını, ihtilafın 4077 sayılı Kanun kapsamında tüketici mahkemeleri tarafından değerlendirilmesi gerektiğini belirterek dava dilekçesini görev yönünden reddetmiştir.

12. Başvuruculların temyizi üzerine karar, Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin 21/12/2011 tarihli kararıyla onanmıştır.

13. Görevsizlik üzerine dosya Ankara 6. Tüketici Mahkemesine gönderilmiş, Mahkeme 25/9/2012 tarihli kararında, davacıların yerleşim yerinin Başakşehir/İstanbul olduğunu belirterek yetkisizliğine hükmetmiş ve dosyayı Bakırköy Tüketici Mahkemesine göndermiştir.

14. Yetkisizlik kararı üzerine davaya Bakırköy 1. Tüketici Mahkemesinde devam edilmiş, Mahkeme 10/10/2013 tarihli kararında, Ankara 6. Tüketici Mahkemesinin davalının yetki itirazı olmadığı hâlde yetkisizlik kararı verdiğini, daha önce Küçükçekmece 2. Asliye Hukuk Mahkesinde yetki itirazının değerlendirildiğini, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu ile Yargıtay kararlarına göre davaya Ankara Nöbetçi Tüketici Mahkemelerinin görevli ve yetkili olduğunu belirterek dava dilekçesini yetkisizlik nedeniyle reddetmiştir.

15. Başvuruculların temyizi üzerine karar, Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin 1/4/2014 tarihli kararıyla onanmıştır.

16. Onama kararı 29/4/2014 tarihinde başvuruculara tebliğ edilmiş, 27/5/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur.

B. Bireysel Başvuru Tarihinden Sonraki Süreç

17. Yetkisizlik kararı üzerine dosya Ankara 6. Tüketici Mahkemesine gönderilmiş, Mahkeme

12/3/2015 tarihli kararında, davanın davacıların OYAK'tan satın aldıkları daire fiyatının yüksek tutulması iddiasına dayalı olarak maddi ve manevi tazminat isteminden ibaret olduğunu, Uyuşmazlık Mahkemesinin 11/11/2013 tarihli kararında belirtildiği üzere talebin, OYAK'ın Türk Silahlı Kuvvetleri mensuplarına kanun gereği sağladığı sosyal yardım ve hizmetlerden kaynaklandığını, bu hizmetlerin askerî hizmetle birlikte yürütüldüğünü, bu nedenle görevli yargı merciinin Askeri Yüksek İdare Mahkemesi (AYİM) olduğunu belirterek davanın usulden reddine, davacıların AYİM'de dava açmakta muhtariyetine karar vermiştir.

18. Başvurucular 14/5/2015 tarihli dilekçelerinde, davanın usulden reddine karar verildiğini; ancak, dosyanın AYİM'e gönderilmesine karar verilmediğini, kararda karşı taraf lehine vekâlet ücretine hükmedilmemesi gerektiğini belirterek hükmün her iki unsur açısından tashih edilmesini talep etmişlerdir.

19. Mahkeme 18/5/2015 tarihli kararında, davanın yargı yolunun caiz olmaması nedeniyle reddedildiğini, bu tür kararlarda ilgili mahkemeye dosyanın gönderilmesine karar verilmesinin mümkün olmadığını, vekâlet ücreti yönünden usul hükümlerine göre görevsizlik ve yetkisizlik kararlarında yargılama giderlerine hükmedilmeyeceğinin düzenlendiğini, verilen kararın bu nitelikte olmadığını belirterek başvuruculların talebini reddetmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

20. Mahkemenin 20/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

21. Başvurucular, makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

22. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeninin bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

23. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken, sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği tarih, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

24. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

25. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda, Küçükçekmece 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde 3/6/2010 tarihinde açılan maddi ve manevi tazminat davasında Mahkemenin 7/12/2010 tarihinde yetkisizlik kararı verdiği; dosyanın gönderildiği Ankara 25. Asliye Hukuk Mahkemesinin 12/5/2011

tarihinde görevsizlik nedeniyle dava dilekçesinin reddine karar verdiği; temyiz üzerine kararın Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin 21/12/2011 tarihli kararıyla onandığı; bu defa dosyanın Ankara 6. Tüketici Mahkemesine gönderildiği; Mahkemenin 25/9/2012 tarihli kararla yetkisizliğine hükmettiği, yetkisizlik kararı üzerine davaya Bakırköy 1. Tüketici Mahkemesinde devam edildiği, bu Mahkemenin 10/10/2013 tarihli kararında, karşı yetkisizlik kararıyla dosyanın Ankara Nöbetçi Tüketici Mahkemesine gönderilmesine hükmedildiği, kararın Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin 1/4/2014 tarihli kararıyla onandığı, karşı yetkisizlik kararı üzerine yargılamayı yürüten Ankara 6. Tüketici Mahkemesinin 12/3/2015 tarihli kararında, davaya AYİM'in bakmakla görevli ve yetkili olduğu belirtilerek usulden ret kararı verildiği anlaşılmıştır. Bu nedenle karmaşık niteliği bulunmayan, görevsizlik ve yetkisizlik kararlarıyla bu aşamaya gelen ve başvuruculaların yargılamanın uzamasında önemli bir etkisinin de tespit edilmediği başvuru konusu davada yaklaşık 4 yıl 9 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

26. Açıklanan gerekçelerle, Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

27. Başvurucular;

i. Başvuru formunda, yargılama sırasında ileri sürülen iddialar dikkate alınmadan usul ve kanuna aykırı, keyfî olarak karar verildiğini, Mahkeme ve Yargıtay kararlarının gerekçesiz olduğunu, Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin 1/4/2014 tarihli kararının daha önce verilen Yargıtay kararlarıyla çeliştiğini, Uyuşmazlık Mahkemesi kararının Yargıtay tarafından dikkate alınmadığını, benzer konuda yargılamanın yapıldığı İstanbul 1. Tüketici Mahkemesinin E.2013/816 sayılı dosyası ile başvuru konusu dava dosyasının birleştirilmesi gerektiğini, karşılıklı yetkisizlik kararlarında, Yargıtayın görevli ve yetkili mahkemeyi belirlemesi gerektiği halde bu işlevi yerine getirmediğini, OYAK hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisi Komisyonunca düzenlenen raporlarda bu kurumun yapmış olduğu usulsüzlüklerin ortaya konulduğunu; ancak, raporun bir türlü açıklanmadığını, diğer yandan Millî Savunma Bakanlığınca da gerekli gözetim ve denetimin yapılmadığını belirterek Anayasa'nın 3., 5., 6., 8., 10., 11., 12., 13., 14., 17., 35., 36., 37., 40., 74., 129., 138., 157., 158., 141. maddelerinde güvence altına alınan haklarının ihlal edildiğini,

ii. 26/6/2015 tarihli dilekçelerinde; başvuru tarihinden sonra dosyanın Ankara 6. Tüketici Mahkemesine gönderildiğini, Mahkemenin 12/3/2015 tarihli kararında davaya AYİM'in bakması gerektiğinden bahisle usulden ret kararı verildiğini, kararın tashihi yönündeki taleplerinin usul, kanun ve Yargıtay içtihatlarına aykırı olarak reddedildiğini, karara karşı Yargıtaya başvurmadıklarını,başvuru tarihinden sonra OYAK Genel Kurulunun 55. Genel Kurul toplantısında alınan kararların da kanuna aykırı olduğunu, yönetmelik hükümleriyle kanunda olmayan yetkinin OYAK yönetimine verildiğini belirterek anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşler,

yeniden yargılama ve tazminat talebinde bulunmuşlardır.

28. Başvuruculaların 26/6/2015 tarihli dilekçelerinde ileri sürdükleri ihlal iddialarının başvuru tarihinden sonra gerçekleşen hususlara yönelik olduğu anlaşılmış, bu açıdan iddialar değerlendirme konusu yapılmamıştır.

29. 30/3/2011 tarihli ve6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvuru yoluna

başvurabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt, B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 16).

30. Somut olayda, bireysel başvuruya konu Bakırköy 1. Tüketici Mahkemesinin E.2012/1520 sayılı dosyasında verilen yetkisizlik kararının ardından dosyanın Ankara 6. Tüketici Mahkemesine gönderildiği, Mahkemenin 12/3/2015 tarihli kararında davanın usulden reddine; başvuruculların uyuşmazlıkla ilgili olarak AYİM'de dava açmakta muhtariyetine karar verildiği, buna göre başvuru tarihi itibarıyla yargısal sürecin tamamlanmadığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla başvuruculların makul sürede yargılanma hakkı dışında ileri sürdükleri ihlal iddialarını bu aşamada Anayasa Mahkemesi önüne getirmeleri mümkün değildir.

31. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

32. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir..."

33. Başvurucular ayrı ayrı 10.000 TL maddi, 25.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

34. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

35. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucular Kamil Serdar Oğur ve Gülhan Oğur'a müştereken net 4.800 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

36. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvuruculara ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucular Kamil Serdar Oğur, Gülhan Oğur'a net 4.800 TL manevi tazminatın MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin BAŞVURUCULARA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Ankara 6. Tüketici Mahkemesine (E.2014/1554, K.2015/400) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 20/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET EKİM MENEMENCİOĞLU VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/10524 | Karar tarihi: 20.04.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/10524

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET EKİM MENEMENCİOĞLU VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/10524)

Karar Tarihi: 20/4/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Yakup MACİT

Başvurucular : 1. Mehmet Ekim MENEMENCİOĞLU

2. Kaya Can GÜMÜŞDÜĞME

3. Ali Rıza YAVUZ

Vekili : Av. Osman Kudret SÖNMEZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kamulaştırmasız el atmadan kaynaklanan tazminat davasında usul ve kanuna aykırı karar verilmesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedenleriyle adil yargılanma yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 23/6/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına

karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

A. Başvuru Tarihinden Önceki Süreç

8. Başvurucu Ali Rıza Yavuz ile diğer başvurucuların murisi Fatma Beyza Ergun 25/10/2010 tarihinde Kültür ve Turizm Bakanlığına (Bakanlık) karşı Edremit 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) kamulaştırmasız el atmadan doğan tazminat davası açmışlardır.

9. Mahkeme 17/5/2011 tarihli kararında dava konusu taşınmazın davacılara ait olmasına rağmen Sit alanı ve kültür eseri olması nedeniyle üzerinde yapılaşma yapılamadığını, taşınmaz üzerinde bulunan zeytin ağaçlarının bakımının dahi yeterince yapılamadığını ve taşınmazın çevresinin maliklerin istek ve iradesi dışında telle çevrilerek kullanımına sınırlama getirildiğini, taşınmazın 1989 yılında Sitalanı olarak ilan edildiğini, aradan 21 yıl gibi çok uzun bir süre geçmesine rağmen kamulaştırma işleminin yapılmadığını belirterek davayı 2.941.535 TL bedel üzerinden kabul etmiştir.

10. Temyiz üzerine karar, Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 22/5/2012 tarihli kararında belirtilen "1-Dava konusu parselin bitişiğinde ve aynı amaçla el atılan taşınmazlara ilişkin açılan ve Dairemize intikal eden Edremit 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2008/25, K.2008/454 sayılı dava dosyasında, taşınmazların metrekaresine 19/7/2006 değerlendirme tarihi itibariyle 250,00 ila 400,00-TL değerler biçilmiştir. Bu tarihten dört yıl sonra dahi dava konusu taşınmaza daha az değer belirleyen bilirkişi kurulundan bitişiğindeki parseller için tespit edilen ve güçlü delil niteliğinde olan m2 değerinden ayrılma nedenleri konusunda ek rapor alınmadan eksik inceleme ile hüküm kurulması, 2-Değerlendirme tarihi itibariyle düzenleme ortaklık payı oranı %40 olup tespit edilen m2 birim bedelinden bu oranda indirim yapılması gerekirken, gerekçesi açıklanmadan % 35 oranında indirim yapılması, 3-Taşınmaz üzerindeki zeytin ağaçlarına yaş, cins ve verim durumlarına göre maktu değerlerine ilişkin resmi veriler getirtilerek, bilirkişi kurulu raporunun denetlenmesi gerektiğinin düşünülmemesi, doğru görülmemiştir."gerekçesi ile bozulmuştur.

11. Bozma kararına uyan Mahkeme tarafından yeniden yapılan yargılama sonucu 25/12/2012 tarihinde verilen kararla 2.941.535 TL kamulaştırmasız el atmadan doğan alacağın davalıdan tahsiline hükmedilmiştir.

12. Temyiz üzerine karar, Yargıtay 18. Hukuk Dairesinin 20/5/2013 tarihli kararında belirtilen "1-Dava konusu taşınmaz arsa niteliğindedir. Kamulaştırma Kanununun kıymet takdir esaslarını belirleyen 11. maddesinin 1. fıkrasının arsalara ilişkin (g) bendi uyarınca, mahkemece tarafların vereceği ya da re'sen getirtilecek uygun emsallerin 11. maddenin (d) bendinde öngörülen vergiye esas olmak üzere ilgili belediyelerce bulundukları cadde veya sokak için değerlendirme tarihindeki asgari m² değerleri getirtilip, dava konusu taşınmazın değerlendirme, emsal taşınmazların ise değerlendirmeye esas alınan satış tarihleri itibarıyla imar düzenlemesi sonucu meydana gelen imar parselleri olup olmadıkları da belediye imar ve tapu müdürlüklerinden araştırılıp bu emsallere göre ve ayrıntılı olarak karşılaştırma yapan rapora göre hesaplanması zorunludur. Bu yönteme uyulmadan, ana raporda somut

emsal olarak alınan 4334 parsel sayılı taşınmazın, Edremit 1.Asliye Hukuk Mahkemesinin 2006/424 Esas sayılı kamulaştırmasız el atma nedenine dayalı tazminat davasına ilişkin dosyasında belirlenen m² değerini dava tarihine endekslenmek suretiyle bedel belirleyen ek bilirkişi raporu hükme esas alınmak suretiyle bedel tespiti, 2-Dava konusu taşınmaz üzerinde bulunan 40-45 yaşlarında, Ayvalık yağlık çeşidi zeytin ağaçlarının yaşı ve cinsine göre rayiç değerlerinin gıda, tarım ve hayvancılık ilçe müdürlüğünden getirtilerek raporun denetlenmesi gerektiğinin düşünülmemesi, 3-Dava konusu taşınmazın bedeline hükmedilen davacıların paylarının Hazine yerine infazda tereddüt yaratacak şekilde Hazine (Kültür ve Turizm Bakanlığı) yazılarak tescile karar verilmesi, doğru görülmemiştir." gerekçesi ile bozulmuştur.

13. Karar düzeltme talebi aynı Dairenin 10/2/2014 tarihli kararı ile reddedilmiştir.

14. Bozma ilamına uyan Mahkeme 15/4/2014 tarihli kararında davacıların mülkiyet hakkına getirilen kısıtlamanın dava konusu taşınmazın genel ve düzenleyici bir işlem olarak arkeolojik Sit alanı olarak belirlenmesinden kaynaklandığını, idari işlem ve eylemden doğan zarara ilişkin davanın idari yargı merciinde çözümlenmesi gerektiğini belirterek davayı usulden reddetmiştir.

15. Bu arada davacı F.B.E.nin 6/5/2014 tarihinde vefatı üzerine mirasçıları olan Mehmet Ekim Menemencioğlu ve Kaya Can Gümüşdüğme davaya taraf olmuşlardır.

16. Karar 22/5/2014 tarihinde başvurucular vekiline tebliğ edilmiş, başvurucular 23/6/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

B. Başvuru Tarihinden Sonraki Süreç

17. Başvurucuların temyizi üzerine karar Yargıtay 18. Hukuk Dairesinin 23/10/2014 tarihli kararında belirtilen "1-Dosya içindeki bilgi ve belgeler ile özellikle keşif tutanağındaki mahkeme gözleminde dava konusu taşınmazın yol tarafındaki kısmına tel örgü çekildiğinin belirtilmesi karşısında tel örgü çekmek eylemi ile dava konusu taşınmaza müdahalede bulunulmuş olup fiili el atma olgusu gerçekleşmiştir. Bu itibarla 20/5/2013 tarih ve E.2013/3958, K.8695 sayılı önceki bozma ilamı doğrultusunda işlem yapılıp sonucuna göre hüküm kurulması gerekirken yerinde olmayan gerekçeyle dava konusu taşınmaza fiili el atma olmadığından bahisle yazılı şekilde görevsizlik kararı verilmesi, 2-Davalı idarenin harçtan muaf olduğu düşünülmeden aleyhinde karar ve ilam harcına hükmedilmesi, doğru görülmemiştir." gerekçesi ile bozulmuştur.

18. Karar düzeltme talebi aynı Dairenin 30/3/2015 tarihli kararı ile reddedilmiştir.

19. Bu arada Mahkemenin E.2015/213 sayılı dosyasında başvurucular dava konusu taşınmazın toplam değerinden bakiye kalan miktarın tahsilini talep etmiş ve dosya başvuru konusu dava dosyası ile birleştirilmiştir.

20. Bozma ilamına uyan Mahkeme 10/12/2015 tarihli kararında asıl ve birleşen dosya açısından davaları kısmen kabul etmiştir.

21. Temyiz üzerine karar Yargıtay 18. Hukuk Dairesinin 31/3/2016 tarihli kararında belirtilen "taraf vekillerinin temyizi doğrultusunda verilenYargıtay 5. Hukuk Dairesinin 22/5/2012 gün ve E.2012/4613, K.10475 sayılı kararıile davalı vekilinin temyizi doğrultusunda verilen Dairemizin 20/5/2013 gün ve E.2013/3958, K.2013/8695 sayılı bozma ilamlarına uyma kararı veren mahkemece dava konusu taşınmazın bedelinin bozma ilamları doğrultusunda tespit edilmesi gerekirken Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin bozma ilamı yanlış

değerlendirilmek suretiyle somut emsal olarak alınan 4334 parsel sayılı taşınmazın, Edremit 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin 2006/424 Esas sayılı kamulaştırmasız el koyma nedenine dayalı tazminat davasına ilişkin dosyasında belirlenen m² değerini dava tarihine endekslenmek suretiyle dava konusu taşınmaza değer biçenek bilirkişi raporunun bozma ilamına uygunluğu denetlenmeden esas alınarak hüküm kurulması doğru görülmemiştir." gerekçesi ile bozulmuştur.

22. Karar düzeltme talebi üzerine dosya Yargıtaya gönderilmiştir. Karar düzeltme incelemesi henüz sonuçlanmamıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

23. Mahkemenin 20/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

24. Başvurucular, makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

25. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeninin bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

26. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği tarih, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

27. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

28. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında, somut olayda Edremit 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde 25/10/2010 tarihinde açılan kamulaştırmasız el atmadan doğan tazminat davasında, Mahkemenin 17/5/2011 tarihinde davayı kısmenkabul ettiği, temyiz üzerine Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 22/5/2012 tarihli bozma kararının ardından yapılan yargılamada Mahkemenin 25/12/2012 tarihinde tekrar davanın kısmen kabulüne karar verdiği, kararın Yargıtay 18. Hukuk Dairesinin 20/5/2013 tarihli kararıyla bozulduğu ve karar düzeltme talebinin 10/2/2014 tarihli kararla reddedildiği, bozma üzerine Mahkemenin 15/4/2014 tarihli kararı ile davanın bu defa usulden reddedildiği, temyiz üzerine Yargıtay 18. Hukuk Dairesinin 23/10/2014 tarihli kararı ile hükmün bir kez daha bozulduğu ve karar düzeltme talebinin 30/3/2015 tarihli kararla reddedildiği, bozma sonrası Mahkemenin 10/12/2015 tarihli kararıyla asıl ve birleşen dosyalardaki davaların kısmen kabul edildiği, temyiz üzerine Yargıtay 18. Hukuk Dairesinin 31/3/2016 tarihli kararıyla hükmün yeniden bozulduğu ve dosyanın karar düzeltme

incelemesi için halen Yargıtayda olduğu anlaşılmıştır. Bu nedenle karmaşık niteliği bulunmayan ve başvurucuların yargılamanın uzamasında önemli bir etkisinin de tespit edilmediği başvuru konusu davada yaklaşık 6 yıl 5 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

29. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

30. Başvurucular, başvuru tarihine kadarki süreçte dava konusu tazminat kararının iki kez Yargıtay tarafından bozulduğunu, bozma kararlarına göre taşınmaza fiilen el atıldığı ve davalı Bakanlık tarafından tazminat ödenmesi gerektiği hususunun usuli müktesep hak müessesesi gereği kesinleştiğini, bu hususun ne Mahkeme ne de Yargıtay tarafından bir daha araştırılamayacağını; ancak, yargılamada bu ilkeye aykırı hareket edildiğini, bu açıdan Yargıtay 18. Hukuk Dairesinin 20/5/2013 tarihli kararının, maddi hataya dayalı olarak verildiğini ve yok hükmünde olduğunu, Mahkemenin en son verdiği usulden ret kararının da kesin hüküm ve usuli kazanılmış hakları ortadan kaldırdığını, davanın adli yargıda görülmesi gerektiği hususunda yargısal içtihatlar olduğunu belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmişlerdir.

31. 30/3/2011 tarihli ve6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvuru yoluna başvurabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt, B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 16).

32. Somut olayda bireysel başvuruya konu ilk derece mahkemesi kararı Yargıtayda karar düzeltme incelemesinde olup kesinleşmemiştir. Dolayısıyla başvurucuların makul sürede yargılanma hakkı dışında ileri sürdükleri ihlal iddialarını bu aşamada Anayasa Mahkemesi önüne getirmeleri mümkün değildir.

33. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

34. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…"

35. Başvuruculardan Mehmet Ekim Menemencioğlu ve Kaya Can Gümüşdüğme100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

36. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

37. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculardan Mehmet Ekim Menemencioğlu ve Kaya Can Gümüşdüğme'ye ayrı ayrı net 6.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

38. Başvurucu Ali Rıza Yavuz'unmakul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla ilgili olarak herhangi bir tazminat talebinde bulunmadığı anlaşıldığından başvurucu lehine

manevi tazminata karar verilmesi mümkün değildir.

39. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç, 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucular Mehmet Ekim Menemencioğlu ve Kaya Can Gümüşdüğme'ye ayrı ayrı net 6.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. Talep olmadığından başvurucu Ali Rıza Yavuz lehine manevi tazminata KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA,

E. 206,10 TL harç, 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Edremit 1. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2015/214, K.2015/841) GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 20/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÖZLEM YAVUZ

B. No: 2014/11044 | Karar tarihi: 20.04.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/11044

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÖZLEM YAVUZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/11044)

Karar Tarihi: 20/4/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Özlem YAVUZ

Vekili : Av. Sinan ZİNCİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, tutukluluk sürecindeki hukuka aykırılıklar ve tutukluluğun uzun sürmesi nedenleriyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının; hukuka aykırı delillere dayalı, eksik soruşturma sonucunda mahkûmiyete karar verilmesi ve yargılamanın makul sürede sonuçlanmaması nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 30/6/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma kapsamında 15/12/2009 tarihinde gözaltına alınmış ve 17/12/2009 tarihinde tutuklanmıştır.

9. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı 19/2/2010 tarihinde silahlı terör örgütüne üye olma ve patlayıcı madde bulundurma suçlarından başvurucu ve diğer üç sanık hakkında iddianame düzenlemiştir.

10. (Kapatılan) İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi (CMK 250. madde ile görevli) 28/6/2012 tarihli kararıyla başvurucunun ve diğer üç sanığın silahlı terör örgütüne üye olma ve patlayıcı madde bulundurma suçlarından mahkûmiyetine karar vermiştir. Mahkeme, kararla birlikte başvurucunun tutukluluk hâlinin devamına da hükmetmiştir.

11. Dosyada başvurucunun hükümle birlikte tutuklama kararına karşı itiraz edip etmediğine ilişkin bir bilgi bulunmamaktadır.

12. Yargıtay 9. Ceza Dairesi 8/7/2013 tarihli kararıyla hükmü onamıştır.

13. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı 17/2/2014 tarihinde, Yargıtay ilamında başvurucu dışındaki sanıklardan birinin soy isminin hatalı yazıldığını belirterek maddi hatanın düzeltilmesini talep etmiştir.

14. Yargıtay 9. Ceza Dairesi 24/2/2014 tarihli kararıyla söz konusu yazım hatasını düzeltmiştir.

15. Başvurucu, 2013 tarihli Yargıtay ilamının elden tebliğ edilmesi için müdafiinin mahkemeye başvurduğunu fakat maddi hata nedeniyle dosyanın Yargıtaya gönderileceğinin söylendiğini belirtmiştir.

16. Başvurucu müdafii 29/5/2014 tarihinde 2013 ve 2014 tarihli ilamları mahkeme kaleminde tebellüğ etmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Mahkemenin 20/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

18. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun iddialarının bir bütün olarak tutukluluğunu ilgilendirdiği ölçüde kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı, mahkûmiyetiyle sonuçlanan yargılamayı ilgilendirdiği ölçüde ise adil yargılama hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

A. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddialar

19. Başvurucu, tutukluluğuyla bağlantılı olarak kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

20. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'ungeçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası uyarınca Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup bu tarihten

sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvurular incelenebilir (Zafer Öztürk, B. No: 2012/51, 25/12/2012, § 17).

21. Somut olayda başvurucunun bir suç şüphesine dayanan tutukluluğu 28/6/2012 tarihinde (bkz. § 10), yani bireysel başvuruların incelenmeye başlandığı tarih olarak belirlenen 23/9/2012 tarihinden önce sona ermiştir.

22. Mahkemenin vermiş olduğu mahkûmiyet kararı sonrasındaki tutulma hâli, Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrasındaki "mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların yerine getirilmesi" kapsamındadır (Neytullah Bayram, B. No: 2014/10339, 15/4/2015, § 44). Bu itibarla başvurucunun temyizle birlikte yaptığı tahliye talebine ilişkin bir karar verilmediği iddiasının ayrıca incelenmesine gerek görülmemiştir.

23. Açıklanan nedenlerle, başvurunun bu kısmının zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddialar

24. Başvurucu, mahkûmiyetiyle sonuçlanan yargılama bağlamında adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

25. Bireysel başvurunun süre koşuluna bağlanmasıyla başvuruculara bireysel başvuruda bulunmak için imkân tanımanın yanında hukuki belirlilik de sağlanmaktadır. Dolayısıyla dava açma ya da kanun yollarına başvuru için belli sürelerin öngörülmesi -bu süreler dava açmayı imkânsız kılacak ölçüde kısa olmadıkça- hukuki belirlilik ilkesinin bir gereğidir ve mahkemeye erişim hakkına aykırı değildir (Remzi Durmaz, B. No: 2013/1718, 2/10/2013, § 27).

26. Bireysel başvuruların, 6216 sayılı Kanun’un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekmektedir. Anılan düzenlemelerde başvuru yolu öngörülen durumlarda bireysel başvuru süresinin başlangıcına ilişkin olarak "başvuru yollarının tüketildiği" tarihten söz edilmekte ise de haberdar olunmayan bir hususta başvuru yapılamayacağı dikkate alınarak bu ibarenin "nihai kararın gerekçesinin öğrenilebildiği" tarih olarak anlaşılması gerekir. Bu öğrenme, somut olayın özelliklerine göre farklı şekillerde gerçekleşebilir.

27. Bireysel başvuru süresi bakımından "nihai kararın gerekçesinin tebliği" öğrenme şekillerinden biridir (Mehmet Ali Kurtuldu, B. No: 2013/5504, 28/5/2014, § 27). Ancak öğrenme, gerekçeli kararın tebliği ile sınırlı olarak gerçekleşmez; başka şekillerde de öğrenme söz konusu olabilir. Bu kapsamda nihai kararın gerekçesinin "dosyadan suret alınması" gibi hâllerde öğrenilmesi de mümkündür. Başvuruculaların nihai kararın gerekçesini"öğrendiklerini beyan ettikleri tarih" de bireysel başvuru süresinin başlangıcı olarak ele alınabilir (İlyas Türedi, B. No: 2013/1267, 13/6/2013, §§ 21, 22).

28. Diğer yandan nihai kararın gerekçesi öğrenilmemiş olmakla birlikte sonucunun öğrenildiği durumlar da söz konusu olabilir. Böyle bir durumda sonucu öğrenilen nihai kararın gerekçesine derece mahkemesinden kesin olarak erişilebilmesi mümkün ise bireysel başvuru süresinin, sonucun öğrenildiği itibaren başlatılması gerekir. Bu kapsamda bir ceza mahkûmiyetine ilişkin nihai kararın sonucunun infaz aşamasında "yakalama", "müddetname veya çağrı kâğıdının ya da ödeme emrinin tebliği" suretiyle öğrenildiği durumlarda

başvurucular, nihai kararın sonucundan haberdar olmakta ve nihai karar gerekçesini kesin olarak öğrenme olanağına sahip bulunmaktadırlar (Aydın Selçuk, B. No: 2014/3194, 20/11/2014, § 24; Özgür Çapkın, B. No: 2014/2546, 30/12/2014, § 24; Halil Aslan, B. No: 2014/3038, 10/12/2014, § 38).

29. Nihai kararın gerekçesinin öğrenilemediği veya nihai kararın sonucunun öğrenilip gerekçesinin kesin olarak öğrenilme imkânının elde edilemediği hâllerde başvuru süresinin hangi tarihten itibaren başlayacağının da belirlenmesi gerekir. Aksi hâlde sınırsız bir başvuru süresi söz konusu olabilecektir. Bu kapsamda yapılacak değerlendirmede sürenin başlangıç tarihinin, başvuruculaın özen yükümlükleri ile mahkemeye erişim haklarının aşırı sınırlanmaması hususlarının birlikte dikkate alınması gerekir.

30. Başvuruculaın bireysel başvuruda bulunmak amacıyla dava ve başvurularını takip etmek için gerekli özeni gösterme yükümlülükleri vardır.Bu yükümlülük kapsamında ilk derece mahkemesine fiilen ulaşan nihai kararın gerekçesini öğrenme konusunda gerekli özeni gösterme sorumluluğu başvuruculara aittir. Diğer bir ifadeyle başvurucular veya vekillerinin ilk derece mahkemesine ulaşan kararın bir örneğini almak için özenli davrandıklarını kanıtlamaları gerekir (benzer yöndeki AİHM kararları için bkz. Ölmez/Türkiye (k.k.), B. No: 39464/98, 1/2/2005; Refik Alpaya ve İbrahim Dağılma/Türkiye (k.k.), B. No: 34384/08, 12/3/2013, § 16).

31. Yargıtay ceza daireleri tarafından verilen kararların taraflara tebliğine ilişkin bir düzenleme mevzuatta bulunmamaktadır. Ceza yargılamasında nihai kararın tebliğ edilmediği durumlarda kararın derece mahkemesine ulaşmasından ve böylece gerekçesinin erişilebilir olmasından sonra, özen yükümlülüğü kapsamında makul bir süre içinde bireysel başvuru yapmak isteyen ilgililerden karara erişmeleri ve karar gerekçesini öğrenmeleri beklenir. Bu kapsamda erişilebilir olan nihai kararın, en geç üç ay içinde ilgilileri tarafından bilindiği ve gerekçesinin öğrenildiği kabul edilmelidir. Aksi tespit edilmediği sürece bireysel başvuru için 6216 sayılı Kanun'da öngörülen otuz günlük başvuru süresi bu tarihten itibaren başlayacaktır (A. C. ve diğerleri [GK], B. No: 2013/1827,25/2/2016, § 30).

32. Mevcut bireysel başvurunun süresinde yapılıp yapılmadığının tespiti açısından öncelikle Yargıtayın 2013 ve 2014 tarihli ilamlarından hangisinin bireysel başvuru süresinin hesaplanmasında esas alınacağının, ikinci olarak ise başvurucunun hangi tarihte nihai kararı öğrendiğinin veya öğrenmesi gerektiğinin tespit edilmesi gerekmektedir.

33. Somut olayda başvurucu ve diğer sanıklar hakkında kurulan mahkûmiyet hükmü, Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 8/7/2013 tarihli onama ilamıyla kesinleşmiş ve kesin hüküm niteliği kazanmıştır.

34. Yargıtayın24/2/2014 tarihli kararı, başvurucu dışındaki bir sanığın soy isminin yazımında yapılan maddi hatanın düzeltilmesine ilişkindir. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 7/11/2006 tarihli kararında maddi hatalar "olağan bir dikkat ve özenin gösterilmesi halinde gerçekleşmeyecek olan isim, yaş ve hesap hataları, yargı kararlarında 'maddi yanılgı' veya 'yazım hatası' diye isimlendirilen beşeri hatalar" olarak tanımlanmıştır. Yargılama araçlarının belirli bir biçimde takdir edilmelerinden kaynaklanan değerlendirme hataları olan hukuki yanılgılar, ancak başka bir merci tarafından ve kanun yolu başvurusuyla açılan bir tali muhakeme ile giderilebilmektedir. Bununla birlikte maddi hataların düzeltilmesi herhangi bir yöntem ve zamanla sınırlı değildir. Bu tür hatalar, kendiliğinden veya bir kanun yolu başvurusu üzerine verilen bir karardaki uyarı üzerine bizzat bu hatayı yapan merci tarafından düzeltilebilmektedir (Güven Demir, B. No: 2014/11041, 21/9/2016, § 36)

35. Yukarıdaki açıklamalar çerçevesinde Yargıtayın 2014 tarihli ilamının başvuruya konu uyuşmazlığın çözümüne ilişkin olmadığı anlaşıldığından bireysel başvuru süresinin hesaplanmasında 2013 tarihli ilamın esas alınması gerekmektedir.

36. Başvurucunun Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 2013 tarihli ilamının hangi tarihte ilk derece mahkemesi kalemine döndüğü konusunda dosya içinde herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak dosyanın 24/2/2014 tarihinden önceki bir tarihte mahkemesine ulaştığı anlaşılmaktadır. Başvurucunun Yargıtay ilamının suretini talep etmesine rağmen verilmediğine dair bir iddiası da bulunmamaktadır. Dolayısıyla 30/6/2014 tarihinde yapılan başvuruda süre aşımı bulunduğu sonucuna varılmıştır.

37. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 20/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Z.A.

B. No: 2014/12390 | Karar tarihi: 20.04.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/12390

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Z.A. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/12390)

Karar Tarihi: 20/4/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Yakup MACİT

Başvurucu : Z. A.

Vekili : Av. Yunus BASAT

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, şirketin münfesih olduğunun tespiti için açılan davada, usul ve kanuna aykırı karar verilmesi; esaslı iddiaların kararda tartışılmaması ve yargılamanın uzun sürmesi nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 17/7/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte

yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8. İstanbul Büyük Çamlıca Mahallesinde tapuda kain, üzerinde birinci sınıf tarihi eser niteliği taşıyan köşk ve müştemilatının bulunduğu taşınmaz, başvurucunun mülkiyetinde iken başvurucunun ortağı olduğu B.Ç. Turistik Tesis ve Yatırım İşl. San. ve Tic. A.Ş. ile C. İnşaat Taahhüt İthalat ve İhracat Ltd. Şti. arasında yapılan 24/4/1988 tarihli sözleşme ileanılan taşınmaz üzerinde 5 yıldızlı turistik otel yapımı için anlaşılmıştır.

9. İnşaat sözleşmesine taraf şirketlerin hissedarları olan başvurucu ve A.C. isimli şahıs 17/10/1988 tarihindeÇ.T. Yatırımları Sanayi Tic. A.Ş.'yi kurmuşlar, başvurucu taşınmazın tapusunu % 49 hisseye karşılık şirkete devretmiştir.

10.C. şirketler grubunun sahibi olduğu bankaya Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF) tarafından el konulması üzerine %51'lik hisse TMSF tarafından 27/3/2006 tarihinde M.K. isimli şahsa satılmıştır.

11. Başvurucu, Beyoğlu 2. Asliye Ticaret Mahkemesinde 7/2/2007 tarihinde açtığı davada; inşaat sözleşmesinin tarafı olarak kendisi ile A.C. isimli şahısla birlikte kurdukları Ç.T. Yatırımları Sanayi Tic. A.Ş.'nin amacının söz konusu inşaatı tamamlamak olduğunu, bu nedenle taşınmazını aynî sermaye olarak ortaya koyduğunu, daha sonra C. Şirketler grubunun hisselerine TMSF tarafından el konulduğunu, davalı şirketin bu şekilde kötü yönetildiğini, şirkete ait taşınmaz teminat gösterilerek bankalardan krediler çekildiğini, şirket yönetimini elinde bulunduran kişilere çıkar sağlandığını, şirketin bu tarihe kadar amacını gerçekleştiremediği gibi hiçbir faydalı faaliyetinin de bulunmadığını, şirketin amacını gerçekleştirme imkânının da kalmadığını belirterek davalı şirketin feshine ve şirkete kayyım atanmasına karar verilmesini talep etmiştir.

12. Başvurucu 8/9/2009 tarihinde Beyoğlu 1. Asliye Ticaret Mahkemesinde açtığı davada da; davalı şirketin sermayesinin artırılmasına karar verilmesine rağmen TMSF'den hisse satın alan diğer ortak M.K. tarafından taahhüt edilen sermaye payının ödenmediğini belirterek şirketin münfesih hâle geldiğinin tespitini talep etmiştir.

13. Beyoğlu 1. Asliye Ticaret Mahkemesinin E.2009/414 sayılı dosyası hukuki ve fiili irtibat nedeniyle Beyoğlu 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2007/50 sayılı dosyasında birleştirilmiştir.

14. Yargılama sırasında Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun (HSYK) kararı ile Beyoğlu adliyesinin kapatılması üzerine dosya İstanbul 49. Asliye Ticaret Mahkemesine devredilmiştir.

15. Mahkemenin 4/6/2012 tarihli kararında asıl dava açısından şirketin kötü yönetildiği, haksız çıkar sağlandığı, yeterli kâr elde edilemediği, yönetimin başarısız olduğu gibi olguların, anonim şirketlerin feshini gerektirmediği, bu hususların gerçekleşmesi hâlinde konunun, genel kurulda tartışılması, yöneticilerin ibra edilmemesi, değiştirilmesi, sorumlular hakkında dava açılması gibi yolların denenmesi gerektiği, bu açıdan sayılan olgularınfesih nedeni olarak kabul edilmeyeceği, şirketin ana sözleşmesinde amacının yurt içinde ve dışında turizm endüstrisine ilişkin her türlü turistik otel, motel, kamp yeri,

konaklama tesisleri, ikamet, seyahat, spor, plaj, eğlence, yiyecek, içecek ve benzeri tesisler inşa etmek ve 10/2/1992 tarihinde tescil edilen tadil tasarısındaki diğer işler olduğunun belirtildiği,sermaye olarak konulan taşınmazda otel inşaatı yapılmasıhususunun davacı şirketin münhasır amacı olmadığı, otel inşaatının herhangi bir sebeple devamına imkân kalmadığı kabul edilse dahi şirket amacının gerçekleşme ihtimalinin ortadan kalktığından söz edilemeyeceği, birleşen dava açısından, şirket sermayesinin 1.000.000 TL'ye çıkartıldığı, artırılan sermaye karşılığı çıkartılan tüm pay bedellerinin ödendiğinin anlaşıldığı, davalı şirketin öz varlığının tükenmediği belirtilerek asıl ve birleşen davaların reddine karar verilmiştir.

16. Başvurucunun temyizi üzerine karar Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 11/4/2014 tarihli kararıyla onanmıştır.

17. Onama kararı 19/6/2014 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiş, 17/7/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur.

18. Bu arada HSYK'nın 26/8/2014 tarihli kararı ile İstanbul 49. Asliye Ticaret Mahkemesinin faaliyeti durdurulmuş ve dosya İstanbul 2. Asliye Ticaret Mahkemesine devredilmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

19. Mahkemenin 20/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

20. Başvurucu, kamuya açık belgelerde kimliğinin gizli tutulması talebinde bulunmuştur. Başvuruya konu olayın niteliğinin başvurucunun itibarını zedeleyebileceği dikkate alınarak gizlilik talebinin kabulüne karar vermek gerekir.

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

21. Başvurucu, mahkeme kararının gerekçesinin dosyada ileri sürülen deliller ve maddi olguları açıklamadığını, çelişkili olduğunu belirterek gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

22. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiş ancak açıkça gerekçeli karar hakkından açıkça söz edilmemiştir. Bununla birlikte yandan Anayasa'nın 36. maddesine "adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılama hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının kapsamına gerekçeli karar hakkının da dâhil olduğu Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin birçok kararında vurgulanmıştır. Dolayısıyla Anayasa’nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının gerekçeli karar hakkı güvencesini de kapsadığının kabul edilmesi gerekir.

23. Anayasa'nın 141. maddesinin üçüncü fıkrasında da “Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır.” denilerek mahkemelere kararlarını gerekçeli yazma yükümlülüğü yüklenmiştir. Anayasa’nın bütünlüğü ilkesi gereği anılan Anayasa kuralı da gerekçeli karar hakkının değerlendirilmesinde gözönünde bulundurulmalıdır.

24. Gerekçeli karar hakkı, kişilerin adil bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve denetlemeyi amaçlamaktadır. Tarafların muhakeme sırasında ileri sürdükleri iddialarının kurallara uygun biçimde incelenip incelenmediğini bilmeleri ve ayrıca demokratik bir

toplumda, kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

25. Mahkemelerin anılan yükümlülüğü, yargılamada ileri sürülen her türlü iddia ve savunmaya karar gerekçesinde ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılamaz. Ancak derece mahkemeleri, kendilerine sunulan tüm iddialara yanıt vermek zorunda değilseler de (Yasemin Ekşi, B. No: 2013/5486, 4/12/2013, § 56) davanın esas sorunlarının incelenmiş olduğu gerekçeli karardan anlaşılmalıdır.

26. Bir kararda tam olarak hangi unsurların bulunması gerektiği davanın niteliğine ve koşullarına bağlıdır. Muhakeme sırasında açık ve somut bir biçimde öne sürülen iddia ve savunmaların davanın sonucuna etkili olması, başka bir deyişle davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte bulunması hâlinde davayla doğrudan ilgili olan bu hususlara mahkemelerce makul bir gerekçe ile yanıt verilmesi gerekir (Sencer Başat ve diğerleri, § 35).

27. Aksi bir tutumla mahkemenin, davanın sonucuna etkili olduğunu kabul ettiği bir husus hakkında “ilgili ve yeterli bir yanıt” vermemesi veya yanıt verilmesini gerektiren usul veya esasa dair iddiaların cevapsız bırakılmış olması hak ihlaline neden olabilecektir (Sencer Başat ve diğerleri, § 39).

28. Öte yandan temyiz merciinin yargılamayı yapan mahkemenin kararını uygun bulması hâlinde bunu ya aynı gerekçeyi kullanarak ya da bir atıfla kararına yansıtması yeterlidir. Burada önemli olan husus, temyiz merciinin bir şekilde temyizde dile getirilmiş ana unsurları incelediğini, derece mahkemesinin kararını inceleyerek onadığını ya da bozduğunu göstermesidir (Yasemin Ekşi, § 57).

29. Somut olayda taraflarca dosyaya sunulan ve toplanan deliller değerlendirilmek suretiyle davanın sonucuna etki edebilecek tüm iddia ve savunmaların gerekçeli kararda tartışılarak asıl ve birleşen davaların reddine karar verildiği, Yargıtay tarafından da mahkemenin gerekçesine atıfta bulunularak hükmün onandığı anlaşılmıştır. Bu açıdan gerekçeli karar hakkına yönelik bir ihlalin bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

30. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Yargılamanın Sonucunun Adil Olmadığına İlişkin İddia

31. Başvurucu, Kanun'da şirket ortaklarının haklı nedenlerle şirketin feshini talep hakkının bulunduğunun belirtildiğini, dosyada şirketin feshedilmesi gerektiği yönünde üç bilirkişi raporu olduğu hâlde aksi yönde verilen tek rapora itibar edildiğini, delillerin gereği gibi değerlendirilmediğini, bu açıdan mahkemenin takdir yetkisini kullanırken hukuka ve hakkaniyete aykırı hareket ettiğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

32. Anayasa’nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden

adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda açık bir keyfîlik içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular açıkça keyfîlik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesince incelenemez (Necati Gündüz, Recep Gündüz, B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 26).

33. Başvurucunun ihlal iddiaları, yukarıda belirtilen içtihat kapsamında kanun yolu şikâyeti niteliğindedir. Somut olayda mahkeme, başvurucu ve davalı tarafın iddia ve savunmalarını incelemiş, ilgili Kanun hükümlerini somut olay çerçevesinde değerlendirmek (bkz. § 15) suretiyle asıl ve birleşen davanın reddine karar vermiştir. Mahkemenin gerekçesi ve başvurucunun iddiaları incelendiğinde, iddiaların özünün derece mahkemeleri tarafından hukuk kurallarının ve delillerin değerlendirilmesinde ve yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

34. Açıklanan nedenle başvurunun bu kısmının da, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

C. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

35. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

36. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeninin bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

37. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken, sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği tarih, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

38. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

39. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda, Beyoğlu 2. Asliye Ticaret Mahkemesinde 7/2/2007 tarihinde açılan ve Beyoğlu 1. Asliye Ticaret Mahkemesinde 8/9/2009 tarihinde açılarak Beyoğlu 2. Asliye Ticaret Mahkemesinde birleştirilen davada, dosyanın devredildiği İstanbul 49. Asliye Ticaret Mahkemesince 4/6/2012 tarihinde asıl ve birleşen davaların reddine karar verildiği, temyiz üzerine Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 11/4/2014 tarihli kararıyla hükmün onandığı anlaşılmıştır. Bu nedenle karmaşık niteliği bulunmayan ve başvurucunun yargılamanın uzamasında önemli bir etkisinin de tespit edilmediği başvuru konusu davada yaklaşık7 yıl 4aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

40. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

41. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

42. Başvurucu, yeniden yargılama kararı verilmesi talebinde bulunmuştur.

43. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

44. Başvurucunun, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla ilgili olarak herhangi bir tazminat talebinde bulunmadığı anlaşıldığından, lehine manevi tazminata karar verilmesi mümkün değildir.

45. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun kamuya açık belgelerde kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. 1. a) Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması,

b) Yargılamanın sonucunun adil olmadığına ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması,

nedenleriyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Talep olmadığından başvurucu lehine manevi tazminata KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA,

E. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin İstanbul 2. Asliye Ticaret Mahkemesine (kapatılan İstanbul 49. Asliye Ticaret Mahkemesinin E.2011/161, K.2012/167 sayılı dosyası) GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 20/4/2017 tarihinde

OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÖYKÜ ÖZEN

B. No: 2014/12737 | Karar tarihi: 20.04.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/12737

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÖYKÜ ÖZEN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/12737)

Karar Tarihi: 20/4/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Öykü ÖZEN

Vekili : Av. Nalan BENER

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, derece mahkemesince hukuka aykırı karar verilmesi, özel yetkili mahkemede yargılama yapılması ve yargılamanın makul sürede sonuçlanmaması nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 18/7/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8.Başvurucu 2/9/2007 tarihinde gözaltına alınmış; hakkında, suç işlemek amacıyla örgüt kurma, bir kimseyi fuhuşa teşvik etme, fuhuş yaptırma veya fuhuşa aracılık etme, suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olma, fuhuş için yer temin etme suçlarından Bursa Cumhuriyet Başsavcılığının (CMK mülga 250. madde ile görevli) 22/10/2007 tarihli iddianamesi ile kamu davası açılmıştır.

9. (Kapatılan) İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesinin (CMK mülga 250. madde ile görevli) 21/4/2010 tarihli kararıyla başvurucunun hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Temyiz üzerine hüküm, Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 2/5/2014 tarihli kararıyla başvurucu yönünden onanmıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 20/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

11. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedenin bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

13. Ceza yargılamasının süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirilmesi veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi birtakım tedbirlerin uygulandığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak ise suç isnadına ilişkin nihai kararın verildiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34).

14. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29).

15. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda 6 yıl 8 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Kanuni Hâkim Güvencesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

17. Başvurucu, özel yetkili mahkemede yargılandığını belirterek adil yargılanma hakkının

ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

18. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinde adil yargılanma hakkının bir unsuru olarak yasa ile kurulmuş bir mahkeme tarafından davanın dinlenilmesini isteme hakkından açıkça söz edilmiştir. Bu hak, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının da zımni bir unsuru olmakla beraber (AYM, E.2002/170, K.2004/54, 5/5/2004), yargılamayı yapan mahkemenin yasayla kurulması gerekliliği Anayasa'nın 37. maddesinde ayrı ve açık bir hükümle düzenlenmiştir. Ayrıca Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi ve yargılama usullerinin kanunla düzenleneceğini belirten Anayasa'nın 142. maddesinin de kanuni hâkim güvencesinin değerlendirilmesinde gözönünde bulundurulması gerektiği açıktır.

19. Kanuni hâkim güvencesi, mahkemelerin kuruluş ve yetkileri ile izleyecekleri yargılama usulünün yasal düzenleme ile ve dava konusu olay ortaya çıkmadan önce belirlenmesini gerektirir. Bu düzenleme Anayasa Mahkemesi kararlarında, kişinin hangi mahkemede yargılanacağını önceden ve kesin olarak bilmesini gerektiren doğal hâkim ilkesini koruyan bir hüküm olarak ele alınmaktadır (AYM, E.2002/170, K.2004/54, 5/5/2004; E. 2005/8, K. 2008/166, 20/11/2008).

20. Kanuni hâkim güvencesi, sadece mahkemelerin yargı yetkisi içinde yer alan konuların belirlenmesini değil her bir mahkemenin kuruluşu ve yer bakımından yargı yetkisinin belirlenmesi de dâhil olmak üzere mahkemelerin organizasyonlarına ilişkin tüm düzenlemeleri ifade etmekte, mahkemelerin görev ve yetki alanlarının açık ve anlaşılır biçimde tespit edilmesi gereğini ortaya koymaktadır (Tahir Gökatalay, B. No: 2013/1780, 20/3/2014, § 80).

21. Başvuruya konu olayda başvurucunun sanık olarak yargılandığı kamu davası ilgili kanun hükümleri çerçevesinde kurulmuş olan mahkemelerde, yine daha önceden belirlenmiş usul kurallarına göre yürütülmüş ve sonuçlandırılmıştır. Bu nedenle kanuni hâkim güvencesi ilkesine ilişkin açık ve görünür bir ihlal bulunmamaktadır.

22. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Diğer İhlal İddiaları

23. Başvurucu; yargılandığı ceza davasında, bir başka dava dosyası ile yargılandığı dava dosyasının birleştirilmesi talebinin reddedildiğini, olayda suç örgütünün bulunmadığını, dava konusu suçları işlemediğini, örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen bir suç olduğundan bahisle telefonunun dinlendiğini, kendisi ile mağdurlar ve tanıklar arasında husumetin bulunduğunu, bu kişilerin bağımsız olarak fuhuş yaptıklarını, temyiz gerekçelerinin reddedildiğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

24. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ileuyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvurukonusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (Ahmet Sağlam, B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

25. Bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale iddiası içermeyen, yargılama sonucunda verilen kararın hukuka aykırı olduğuna ilişkin somut başvuru, yukarıda belirtilen içtihat kapsamında kanun yolu şikâyeti niteliğindedir.

26. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

D. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

27. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…"

28. Başvurucu, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

29. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

30. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında -yargılamadaki taraf sayısı da dikkate alınarak- başvurucuya net 5.400 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

31. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1.Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Kanuni hâkim güvencesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 5.400 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin (kapatılan) İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesinin (CMK mülga 250. madde ile görevli) dava dosyasının devredildiği Bursa 1. Ağır Ceza Mahkemesine

(E.2008/396) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 20/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HIDIR GÖKTAŞ

B. No: 2014/12846 | Karar tarihi: 20.04.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/12846

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HIDIR GÖKTAŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/12846)

Karar Tarihi: 20/4/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucu : Hıdır GÖKTAŞ

Vekili : Av. Mustafa Harzemşah DİKMEN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, iş mahkemesinde açılan alacak davasında tanık beyanları ve bilirkişi raporlarında lehe olan hususların dikkate alınmaması sonucu hatalı ve keyfî karar verilmesi ve yargılamanın makul sürede sonuçlanması nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 25/7/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu tarafından 14/5/2009 tarihinde Ankara 12. İş Mahkemesinde açılan işçi ve işveren ilişkisinden kaynaklanan alacak davasında başvurucu, 1/1/1994 - 5/1/2009 tarihleri arasında davalıya ait işyerinde çalıştığını, 1/5/2009 tarihinde yaşlılık aylığı bağlatmak amacıyla işyerinden ayrıldığını, ancak kıdem tazminatının 26/12/1996 tarihinde işe başlamış gibi ödendiğini, 13/6/1952 tarihli ve 5953 sayılı Basın Mesleğince Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanun'dan (Basın İş Kanunu) kaynaklanan her yıl bir maaş tutarındaki ikramiyesinin ödenmediğini, işyerinde günlük çalışma saatlerinin 9:00-18:00 saatleri arasında olmasına rağmen siyasi muhabir olması nedeniyle bu saatlerin dışında günlük ortalama üç saat fazla çalışması olduğunu, hafta sonu davalı işyerinde tatil olmasına rağmen her ay ortalama iki hafta sonu çalıştığını, yıllık izin ücretlerinin de eksik ödendiğini ifade etmiş, brüt maaşının 2008, 2007, 2006, 2005 ve 2004 yıllarındaki değerlerini belirterek ve fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak kaydıyla, dava dilekçesinde miktarlarını belirttiği kıdem tazminatına, her yıl için ödenmesi gereken bir maaş tutarında ikramiyenin, fazla çalışma, genel tatil, hafta tatili çalışmasının, yıllık izin alacağının, kıdem tazminatı için en yüksek mevduat faizi oranı ile diğer alacak kalemleri için Basın İş Kanunu uyarınca %5 fazlası ile ödenmesine karar verilmesini istemiştir.

9. Yargılama sonunda Ankara 12. İş Mahkemesi 5/12/2011 tarihli kararı ile davanın kısmen kabulüne hükmetmiştir. Kararın ilgili kısımları şöyledir:

"...

Tarafların gösterdiği deliller toplanmış, SSK kayıtları, işyeri kayıtları celp edilmiş, tüm deliller birlikte değerlendirilmiştir.

Davacının SSK kayıtlarına ve işverene sunduğu ibranameye göre 1994-1996 yıllarında çalıştığı dosya kapsamından anlaşılmıştır.

Davacının iş akdinin davalı işverenlik tarafından feshedildiği anlaşılmakla, alacaklarının tespiti için dosya bilirkişiye verilmiştir.

Davacının akdin feshi tarihinde tazminata esas ücretinin 6.605,00 TL. olduğu anlaşılmakla, hesaplamada bu miktar nazara alınmıştır.

Dinlenen tanık beyanlarından davacının fazla mesai yaptığına dair kesin ve inandırıcı beyanları bulunmadığından davacının fazla mesai %5 fazlalığı alacağı, UBGT %5 fazlalığı alacağı,hafta sonu %5 fazlalığı alacağı,yıllık izin %5 fazlalığı alacağı talepleri sübut bulmadığından reddine karar vermek gerekmiştir.

Alınan 27/09/2011 tarihli bilirkişi raporu, tarafların iddia ve savunmalarını irdeler mahiyette olmakla, dosya kapsamına ve Yargıtay'ın yerleşik içtihatlarına uygun bulunmakla, bilirkişinin yaptığı tespit ve değerlendirmelere aynen iştirak olunarak, aşağıdaki şekilde karar vermek gerekmiştir.

..."

10. İlk derece mahkemesi kararı temyiz incelemesi sonucu Yargıtay 9. Hukuk Dairesince 17/4/2014 tarihinde onanmış ve yargılama sona ermiştir.

11. Yargıtay onama ilamı başvurucuya 3/7/2014 tarihinde tebliğ edilmiş, başvurucu 25/7/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

12. Mahkemenin 20/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

13. Başvurucu makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedenin de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

15. Medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin olan iş mahkemeleri nezdinde açılan davalarda yargılama süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak uyuşmazlığı karara bağlayacak davanın açıldığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak yargılamanın sona erdiği (Nesrin Kılıç, B. No: 2013/772, 7/11/2013 § 69), yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Mehmet Salih Ayyıldız, B. No: 2012/397, 17/11/2014, § 25).

16. İş mahkemelerinde görülen davalarda yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Nesrin Kılıç, §§ 57, 58).

17. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 5 yıl 2 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

18. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Yargılamanın Sonucu İtibarıyla Adil Olmadığına İlişkin İddia

19. Başvurucu, iş mahkemesinde açtığı alacak davası sürecinde dinlettiği tanıkların iddialarını teyit ettiğini, bilirkişi raporlarında bazı kalemlerde farklı rakamlar tespit edilmiş olmakla birlikte, fazla çalışmaların ortaya konulduğunu ancak ilk derece mahkemesinin bu hususları neden dikkate almadığını açıklamadan eksik inceleme ile keyfî ve hatalı karar verdiğini, işçi lehine yorum ilkesine uyulmadığını, sonuç olarak adil bir karar verilmediğini belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

20. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Bu kapsamda başvurucunun şikâyetlerinin özünün derece mahkemesi tarafından delillerin değerlendirilmesinde ve yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.Dolayısıyla başvurucunun, adil yargılanma hakkı kapsamında ileri sürdüğü

iddiaların yargılamanın sonucunun adil olmadığı yönünden incelenmesi uygun görülmüştür.

21. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ileuyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvurukonusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (Ahmet Sağlam, B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

22. Başvurucu tarafından ileri sürülen şikâyetlerin yukarıda belirtilen içtihat kapsamında kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır.

23. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

24. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…"

25. Başvurucu, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

26. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

27. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 5.200 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

28. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Başvurucunun bu konuda herhangi bir belge sunmamış olması nedeniyle maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

29. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığına ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 5.200 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Ankara 12. İş Mahkemesine (E.2009/545, K.2011/811) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 20/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUSTAFA BAYRAM

B. No: 2014/12932 | Karar tarihi: 20.04.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/12932

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUSTAFA BAYRAM BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/12932)

Karar Tarihi: 20/4/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Mustafa BAYRAM

Vekili : Av. Pervin DAŞDEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, temyiz incelemesi sonrasında yürütülen yargılamada savunma alınmadan karar verilmesi, tanık dinletme talebinin reddedilmesi, hukuka aykırı karar verilmesi ve makul sürede yargılama yapılmaması nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 31/7/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu 9/7/2004 tarihinde gözaltına alınmış; gözaltında bulunan şahsın kaçırılmasına imkân sağlama, suç örgütü kurma, uyuşturucu ticareti yapma, 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun'a muhalefet suçlarından Van Cumhuriyet Başsavcılığınca 10/8/2004 ve 7/10/2004 tarihli iddianamelerle aralarında başvurucunun da bulunduğu şüpheliler hakkında kamu davası açılmıştır. Talep üzerine Yargıtay 5. Ceza Dairesi, (kapatılan) Van 4. Ağır Ceza Mahkemesinde (CMK mülga 250. madde ile görevli) görülmekte olan davanın 4/4/1929 tarihli ve 1412 sayılı mülga Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 14. maddesi gereğince güvenlik nedeniyle İzmir Ağır Ceza Mahkemelerine nakline karar vermiştir.

9. (Kapatılan) İzmir 8. Ağır Ceza Mahkemesince (Mahkeme) (CMK mülga 250. madde ile görevli) 11/8/2005 tarihinde karar verilmiş, Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 26/1/2006 tarihli kararıyla hüküm bozulmuştur.

10. Bozma sonrasında Mahkemenin 6/8/2009 tarihli kararı ile başvurucunun uyuşturucu ticareti için teşekkül oluşturarak idare etmek suçundan cezalandırılmasına yeterli, her türlü şüpheden uzak kesin ve inandırıcı kanıtlar elde edilemediğinden beraatine, çıkar amaçlı suç örgütü kurma ve yönetme suçundan beraatine, silahlı isyan suçundan cezalandırılması istemi hakkında ise eylemlerin bir bütün olarak değerlendirilmesi sonucunda, 26/9/2006 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda yapılan değişiklik ve lehe uygulama sonucunda, eylemlerin kamu görevlilerine karşı görevlerini yaptırmamak için direnme suçunu oluşturduğu belirtilerek beş yıl hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Ayrıca başvurucu ve bir sanığın taşınması ve bulundurulması yasak olan 1 adet Kanas marka silah ile 1 adet Sterling marka makineli tabanca ve 2 adet Kaleşnikof marka silah ile bu silahlara ait şarjör, silahın dürbünü ve silahlara ait fişekleri bulundurdukları, bu silahların birden fazla seri atış gücüne sahip olması nedeniyle vahim silahlardan sayıldığı, bu nedenle eylemin 6136 sayılı Kanun'a muhalefet suçunu oluşturduğu belirtilerek başvurucunun 5 yıl hapis ve 375 TL para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Kararın ilgili kısımları şöyledir:

"SAVUNMA :

1-SANIK MUSTAFA BAYRAM : Sanık tüm aşamalardaki savunmalarında; suçlamaları kabul etmediğini, oğlu Hamit Bayram' ın bir uyuşturucu olayına karıştığı iddiasıyla Malatya' dan Van iline getirilmiş ve Bölge Trafik Müdürlüğünde muhafaza altına alınmış olduğunu, kendisinin oğlu Hamit ile konuşmasında kaçırıldığını ve 500.000 Euro fidye istendiğini belirterek kendisini kurtarmasını söylediğini, daha sonra da kaçıranların 200.000 Euroya kadar bu parayı indirdiklerini, durumu ilgili birimlerle görüştüğünü onların kesinlikle fidye vermemesini söylediklerini, bunun üzerine oğlunun ne tarafa gittiğini araştırdığını, aracı ile giderken Bölge Trafiğin bulunduğu yerde oğlu Mecit' in arabasını gördüğünü arabadan inip içeriye doğru gittiğini içeride oğlu Mecit ve kalabalık bir gurubun ağızları ve burunlarının kan içinde olduğunu gördüğünü, bu durumu görünce oğlu Mecit'e kızarak burası resmi bir daire bunu nasıl yaparsınız diyerek üzerine yürüyüp tokat atmak istediğini ancak kendisine mani olduklarını bundan sonra Mecit' in arabasına binerek gittiğini, oğlu Hamit'i kaçıran diye bildiği kişilerin Malatya Emniyetinde görevli polisler olduğunun kendisine Emniyet

Müdürlüğünde söylendiğini kendisinin de kim olursa olsun bu şekilde davranan kişilerin çete olduğunu söylediğini, hiç kimseye azmettirip güvenlik güçlerinin üzerine salmadığını, suçlamaları kabul etmediğini savunmuştur.

Sanık bozma kararı sonrasında mahkememizde yapmış olduğu savunmasında da; bozmaya uyulup uyulmaması konusunda taktiri mahkemeye bıraktığını, bozmadan önceki savunmalarını aynen tekrar ettiğini, elde edildiği iddia edilen silahlarla her hangi bir ilgi ve alakasının olmadığını, tamamen siyasi bir komplonun söz konusu olduğunu, evinin 500-600 metre kadar ilerisinde bir dere kenarında elde edilen silahlarla ilişkilendirilmeye çalışıldığını savunmuştur.

...

Mahkememizce yapılan yargılama, yukarıda yazılı kanıtlar, sanıkların kısmen tevilli savunmaları, müşteki polis memurlarının beyanları ve dosya kapsamından olayın bir uyuşturucu olayının takibi ile başladığı ve Malatya ilinde uyuşturucu madde ticareti yapan kişilerin Van ilinden uyuştururcu madde getirileceğinin öğrenmeleri üzerine Kömürhan köprüsünde gerekli tertibatı Malatya Narkotik Şube ekiplerinin aldıkları, köprüden geçen ... plakalı araçtan şüphelenilmesi üzerine ileride bekleyen ekiplere bildirildiği, ekiplerin durdurdukları oto içerisine afyon sakızı ve eroin buldukları, aracın içerisinde H.B. ve H.O.nun yakaladıkları, gerekli yasal işlemler yapıldıktan sonra bu uyuşturucuları yakalatan H.B.nin uyuşturucunun devamını yakalattıracağı yolunda beyanda bulunması üzerine bu amaçla H.B.nin telefonla başkalarını arayıp görüşmesine müsaade ettikleri, daha sonra da H.B. ve H.O.yu da yanlarına alarak Van iline hareket ettikleri, Van iline geldikten sonra H.nin yine telefonla başkalarıyla görüşme yaptığı, buna da müsaade edildiği, Van iline yaklaştıklarında H.B.nin otosunun detektör köpek marifetiyle aranması için Van ili Bölge Trafik Denetleme Kademe Amirliğine geçildiği, şüpheli H.B.nin ikinci kademe amirliği hangarının içine alarak kapıları kapatıp detektör köpek ile otonun aranmasına başlandığı, H.B.nin telefon görüşmelerinde polislerin anlayamayacağı bir şekilde babası Mustafa Bayram'a durumu bildirdiği ve Mustafa Bayram'ın da bir plan yaparak oğlunu polislerin elinden kurtarmayı amaçladığı, bu amaçla da etrafına yakın arkadaş, akraba ve dost çevresinden topladığı bir çok kişi ile birlikte silahlı bir şekilde oğlu H.B.nin bulunduğu bölge trafik müdürlüğü hangarının önüne geldikleri, Mustafa Bayram'ın emir ve talimatlarıyla yakalanamayan bir kısım sanıklar ile birlikte yakalanan diğer sanıklardan H., H. ve H. haricindekilerin hep birlikte hangarın kapılarını zorlayarak açtıkları, görevli polis memurlarının saldırıyı engellemek amacıyla hangarın kapılarını tutmaya çalıştıkları, ancak gelen kişilerin 20-25 kişi kadar silahlı kişiler olması karşısında kapıları tutmayı başaramadıkları ve içeriye giren 20-25 kişilik gurubun içeriye girerek polislerle karşılıklı kavga ettikleri ve bu kavga sonucunda H.B.yi polislerin ellerinden alarak kaçırdıkları, bu kaçırma eylemi sırasında müştekilerden L.O.nun 15 gün iş ve gücünden kalacak derecede yaralandığı, müşteki polis Z.S.nin yedi gün iş ve gücünden kalacak derecede yaralandığı, diğer polislerin büyük çoğunluğunun daiş ve gücünden kalmayacak derecede yaralandıkları, olay sonrasında polislerin elinden şüpheliyi alan sanıklardan bir çoğunun kimliklerinin tespit edilip yakalanamadığı, bir kısmının tespit edilebildiği, bu olay sırasında sanık Mustafa Bayram' ın da diğer sanıklara yönlendiren kişi olduğu, sanıklardan H.B.nin olaya karıştığına dair yeterli delilin elde edilemediği, sanıklar H.B. ve H.O.nun bu olayda saldıran konumunda olmayıp polislerin elinden kaçırılan kişiler konumunda oldukları anlaşılmıştır."

11. Temyiz üzerine Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 31/5/2012 tarihli kararıyla suç işlemek amacıyla örgüt kurma ve 6136 sayılı Kanun'a muhalefet suçlarından kurulan hükmün

onanmasına; memura karşı bir işi yapmaya veya yapmamaya zorlamak için gösterilen şiddetin ve tehdidin memurun vazifesini yapmaya başlamasından önce gerçekleştiği, bunun 1/3/1926 tarihli ve 765 sayılı mülga Türk Ceza Kanunu'nun 254. maddesine uyacağının gözönüne alınması gerektiği, gözaltında bulunan H.B. ve H.O.nun Adliyeye sevk edilip tutuklanmalarına engel olmak amacıyla Van Bölge Trafik Müdürlüğünü silahlı olarak basıp görevli polisleri kasten yaralayarak başvurucu ve diğer sanıkların gözaltındaki kişileri kaçırdıkları, bu eyleme uyan ve suç tarihinde yürürlükte bulunan 765 sayılı mülga Kanun'un 254. maddesinin ikinci fıkrası ile suç tarihinden sonra yürürlüğe giren 5237 sayılı Kanun'un 294. maddesinin birinci üçüncü ve dördüncü fıkraları ve bazı sanıklar bakımından aynı maddenin altıncı fıkrasının somut olaya ayrı ayrı uygulanmasıyla lehe olan kanunun tespiti ve buna göre suç vasfının tayini gerektiği belirtilerek karar bozulmuştur.

12. Yargıtayın bozma kararı üzerine İzmir 8. Ağır Ceza Mahkemesince 28/2/2013 tarihli kararla başvurucunun 5237 sayılı Kanun'a göre gözaltına alınan kişinin kaçmasına imkân sağlama suçundan 3 yıl 4 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan araştırmada başvurucunun talimat yoluyla ifadesinin alınmasına karar verildiği, belirtilen adreste başvurucunun tanınmaması üzerine talebin yerine getirilemediği anlaşılmıştır. Karar duruşmasında ise başvurucunun hazır olmaması nedeniyle yerine geçmek üzere müdafiinden son sözü sorulmuştur.

13. Temyiz üzerine hüküm, Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 9/5/2014 tarihli kararıyla düzeltilerek onanmıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

14. Mahkemenin20/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

15. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

16. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedenin bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

17. Ceza yargılamasının süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi birtakım tedbirlerin uygulandığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak ise suç isnadına ilişkin nihai kararın verildiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34).

18. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29).

19. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 9 yıl 10 aylık yargılama süresinin makul olmadığı

sonucuna varmak gerekir.

20. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Tanık Dinletme Talebinin Dikkate Alınmadığına İlişkin İddia

21. Başvurucu, yargılandığı ceza davasında 6136 sayılı Kanun'a muhalefet suçundan verilen hüküm yönünden söz konusu silahların kendisi ile ilgisinin bulunmadığını ve bu hususta dinlenilmesini talep ettiği tanığın dinlenmediğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

22. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası uyarınca Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvurular incelenebilir (Zafer Öztürk, B. No: 2012/51, 25/12/2012, § 17).

23. Somut olayda Mahkemece verilen 6/8/2009 tarihli hüküm Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 31/5/2012 tarihli kararıyla suç işlemek amacıyla örgüt kurma ve 6136 sayılı Kanun'a muhalefet suçları yönünden onanmış ve şikâyet konusu suça ilişkin kararın 23/9/2012 tarihinden önce kesinleştiği anlaşılmıştır.

24. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Silahların Eşitliği ve Çelişmeli Yargılama İlkesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

25. Başvurucu, bozma kararı sonrasında Mahkeme huzurunda savunmasının alınmadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

26. Anayasa’nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma, savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Anayasa’da adil yargılanma hakkının kapsamı belirlenmediğinden bu hakkın kapsam ve içeriği, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (Sözleşme) 6. maddesi çerçevesinde belirlenmelidir (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 38).

27. Savunma hakkı Anayasa’nın 36. maddesinde düzenlenmiş olup ceza yargılamasında savunma hakkının güvence altına alınması demokratik toplumun temel bir ilkesidir. Bu sebeple hakkaniyete uygun bir yargılamanın gerçekleştirilebilmesi için, savunma hakkının tam ve etkili bir biçimde kullanılmasının sağlanması gerekir (Erol Aydeğer, B. No: 2013/4784, 7/3/2014, § 32).

28. Cezai konularda hakkaniyete uygun bir yargılama yapılmasının temel koşulu, şüpheli veya sanığa suçlamanın niteliği ve sebebinin ayrıntılı bir biçimde bildirilmesidir. Ceza kovuşturmasında esaslı bir yeri olan iddianamenin tebliğ edilmesiyle sanığın, yazılı bir biçimde, suçlamaların maddi ve hukuki temelinden resmî olarak haberdar olduğu kabul edilmektedir. Ayrıca sanığa ve müdafiine savunma için gerekli hazırlıkları yapabilecekleri zamanın verilmesi gerekmektedir (Erol Aydeğer, §§ 35-38).

29. Yargılama makamları, yargılamanın taraflarınca ileri sürülen iddiaları ve gösterdikleri delilleri gereği gibi incelemek zorundadır. Bununla birlikte belirli bir davaya ilişkin olarak

delilleri değerlendirme ve gösterilmek istenen delilin davayla ilgili olup olmadığına karar verme yetkisi esasen derece mahkemelerine aittir. Mevcut yargılamada geçerli olan delil sunma ve inceleme yöntemlerinin adil yargılanma hakkına uygun olup olmadığını denetlemek Anayasa Mahkemesinin görevi kapsamında olmayıp Mahkemenin görevi, başvuru konusu yargılamanın bütünlüğü içinde adil olup olmadığını değerlendirmektir. Genel anlamda hakkaniyete uygun bir yargılamanın yürütülebilmesi için silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri ışığında taraflara iddialarını sunmak hususunda uygun olanakların sağlanması şarttır. Bu anlamda delillere ilişkin dengesizlik veya hakkaniyetsizlik iddialarının da yargılamanın bütünü ışığında değerlendirilmesi gerekir (Muhittin Kaya ve Muhittin Kaya İnşaat Taahhüt Madencilik Gıda Turizm Pazarlama Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti., B. No: 2013/1213, 4/12/2013, § 27).

30. Başvuru konusu olayda, Mahkemenin 28/2/2013 tarihli kararında başvurucunun bozma kararı sonrasında Mahkemede savunma yaptığının belirtildiği(bkz. § 10), başvurucunun karşı tarafın sunduğu deliller ve görüşlerle ilgili bilgi sahibi olma, bunlara karşı etkili bir şekilde itiraz etme, kendi delillerini ve iddialarını sunma konularında bir sorunla karşılaştığına dair bir bulguya rastlanmadığı gibi maddi olayın niteliğine, yargılamanın bütününe ve gerekçeli karara bakıldığında savunma hakkının kısıtlandığı, silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerine riayet edilmediği ileri sürülen yargılama işlemlerinde adil yargılanma hakkına yönelik açık ve görünür bir ihlal saptanmamıştır.

31. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

D. Diğer İhlal İddiaları

32. Başvurucu; yeterli delil olmadığı hâlde cezalandırılmasına karar verildiğini, suçun vasfında hataya düşüldüğünü, hükmün aleyhine bozulduğunu, zamanaşımı hükümlerinin uygulanmadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

33. Anayasa’nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvuru konusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (Ahmet Sağlam, B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

34. Bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale iddiası içermeyen yargılama sonucunda verilen kararın hukuka aykırı olduğuna ilişkin somut başvuru, yukarıda belirtilen içtihat kapsamında kanun yolu şikâyeti niteliğindedir.

35. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

E. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

36. 6216 sayılı Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar

verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

37. Başvurucu manevi tazminat talebinde bulunmamıştır.

38. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

39. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Tanık dinletme talebinin dikkate alınmadığına ilişkin iddianın zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

4. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin (kapatılan) İzmir 8. Ağır Ceza Mahkemesine (CMK mülga 250. madde ile görevli) (E.2012/213, K.2013/43) GÖNDERİLMESİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 20/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÖZBAKIM ÖZEL SAĞLIK HİZ. İNŞ. TUR. SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.

B. No: 2014/13156 | Karar tarihi: 20.04.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/13156

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÖZBAKIM ÖZEL SAĞLIK HİZ. İNŞ. TUR. SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/13156)

Karar Tarihi: 20/4/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Akif YILDIRIM

Başvurucu : Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti.

Vekili : Av. Nail TURSUN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, idari para cezasının iptali istemiyle yapılan başvurunun süre aşımından reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 4/8/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu; İzmir ilinde kurulmuş, koruma ve bakım hizmetleri sunan bir şirkettir.

9. Başvurucu Şirketin koruma ve bakım hizmetleri altında bulunan 16 yaşından büyük M.B.Ö. isimli hasta, 28/8/2013 tarihinde intihar etmiştir.

10. Anılan olay üzerine başlatılan denetimler sonunda başvurucu Şirkete, İzmir Valiliğince aylık net asgari ücret miktarının on katı tutarında idari para ceza verilmiştir.Anılan ceza 13/2/2014 tarihinde başvurucu Şirkete bildirilmiştir.

11. Başvurucu, kararın bildirilmesinin ertesi gününde (14/2/2014 tarihinde) idari yaptırım kararının yeniden incelenmesi talebiyle idareye başvurmuştur.

12. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı İzmir İl Müdürlüğünün bu talebe ilişkin olarak düzenlediği 20/2/2014 tarihli cevabi yazı başvurucu Şirkete 26/2/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir. Yazıda,Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı İzmir İl Müdürlüğünün idari para cezasının verilmesi noktasında bir dahlinin bulunmadığı belirtilmiştir.

13. Başvurucu 10/3/2014 tarihinde Menderes Sulh Ceza Mahkemesine (Mahkeme), idari para cezasının usulüne uygun olmadığını, cezaya ilişkin evrakta kanun yolları ve sürelerinin gösterilmediğini ve bu usulün kanuna aykırı olduğunu belirterek para cezasının iptaline karar verilmesini talep etmiştir.

14. Menderes Sulh Ceza Mahkemesi 26/5/2014 tarihli ve 2014/126 Değişik İş sayılı kararında, on beş günlük yasal süreden sonra idari yaptırım kararına itiraz edildiği gerekçesiyle talebin reddine karar vermiştir. Ret gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

“İzmir Valiliği Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğünün, 30/01/2014 tarih ve 5776 olur sayılı idari yaptırım kararının itiraz eden adına S. S.’ye 13/02/2014tarihinde usulüne uygun şekilde tebliğedilmesine rağmen, 5326 Sayılı Kabahatler Kanunu' nun 27. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenen 15 günlük itiraz süresi içinde bizzat veya kanuni temsilcileri ya da avukatı tarafından Mahkememize dilekçe ile başvuru yapılmadığı ve özellikle mücbir sebep de bulunmadığı, 15 günlük yasal süreden sonra idari yaptırım kararına itiraz eden tarafın 10/03/2014 havale tarihli dilekçe ile vekili aracılığıyla Mahkememize müracaat ederek, idari yaptırım kararına itiraz ettiği, ancak yasal süre içinde itiraz edilmediğinden, itiraz eden şirket hakkında düzenlenen itiraza konu idari yaptırım kararının kesinleştiği [anlaşılmıştır.]"

15. Başvurucunun anılan Mahkeme kararına yaptığı itiraz üzerine, Menderes 2. Asliye Ceza Mahkemesi, 17/6/2014 tarihli ve 2014/53 Değişik İş sayılı kararı ile itirazın reddine kesin olarak karar vermiş, başvuru yolları bu tarihte tüketilmiştir.

16. Anılan karar, başvurucu vekiline 3/7/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

17. Başvurucu 4/8/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. İlgili Mevzuat

18. 3/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun3. maddesi şöyledir:

(1) Bu Kanunun;

a) İdarî yaptırım kararlarına karşı kanun yoluna ilişkin hükümleri, diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmaması halinde,

b) Diğer genel hükümleri, idarî para cezası veya mülkiyetin kamuya geçirilmesi yaptırımını gerektiren bütün fiiller hakkında,

uygulanır."

19. Aynı Kanun'un 27. maddesinin ilgili fıkraları şöyledir:

"(1) İdari para cezası ve mülkiyetin kamuya geçirilmesine ilişkin idari yaptırım kararına karşı, kararın tebliği veya tefhimi tarihinden itibaren en geç onbeş gün içinde, sulh ceza mahkemesine başvurulabilir. Bu süre içinde başvurunun yapılmamış olması halinde idari yaptırım kararı kesinleşir.

(2) Mücbir sebebin varlığı dolayısıyla bu sürenin geçirilmiş olması halinde bu sebebin ortadan kalktığı tarihten itibaren en geç yedi gün içinde karara karşı başvuruda bulunulabilir. Bu başvuru, kararın kesinleşmesini engellemez; ancak, mahkeme yerine getirmeyi durdurabilir.

...

(8) İdarî yaptırım kararının verildiği işlem kapsamında aynı kişi ile ilgili olarak idarî yargının görev alanına giren kararların da verilmiş olması halinde; idarî yaptırım kararına ilişkin hukuka aykırılık iddiaları bu işlemin iptali talebiyle birlikte idarî yargı merciinde görülür."

20. 16/8/2013 tarihli ve28737 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Bakıma Muhtaç Engelli Bireylere Yönelik Özel Bakım Merkezleri Yönetmeliği'nin 58. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Merkezde yapılan kontrol ve denetim sonucunda aşağıda belirtilen eksiklik veya aykırılıkların birinin denetim raporu ile tespit edilmesi halinde, aşağıdaki fıkralarda belirtilen müeyyideler uygulanır.

...

m) Merkezin açılışına, çalışma şartlarına, yönetimine, hizmetin etkin sunumuna ilişkin olarak bu Yönetmelikle belirlenen diğer koşullarda eksiklik veya aykırılıkların tespit edilerek merkeze bildirilmesine rağmen giderilmemesi.

(2) Merkezde yapılan kontrol ve denetim sonucunda birinci fıkrada belirlenen eksiklik veya aykırılıkların tespit edilmesi halinde il müdürü tarafından on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının on katından elli katına kadar idari para cezası verilir. Söz konusu eksiklik veya aykırılıkların giderilmesi ile idari para cezasının yatırılması için otuz günü geçmemek üzere uygun bir süre verilerek merkez yazılı olarak ihtar edilir."

2. Yargı Kararları

21. Uyuşmazlık Mahkemesinin 9/4/2012 tarihli ve E.2012/16, K.2012/69 sayılı kararının ilgili bölümü şöyledir:

"Kabahatler Kanunu'nun 5560 sayılı Kanun'la değişik 3. maddesinde belirtildiği üzere, idari yaptırım kararlarına karşı kanun yoluna ilişkin hükümlerinin, diğer kanunlarda aksine

hüküm bulunmaması halinde uygulanacağı nedeniyle, görevli mahkemenin belirlenmesinde 5326 sayılı Kanun hükümleri dikkate alınacağından, idari para cezasına karşı açılan davanın görüm ve çözümünde, anılan Kanunun 27. maddesinin (1) numaralı bendi uyarınca adli yargı yerinin görevli olduğu sonucuna varılmıştır."

22. Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 30/12/2011 tarihli ve E.2011/7516, K.2011/10596 sayılı ilamının ilgili bölümü şöyledir:

"5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 3. maddesinde "(1) Bu Kanunun;

a) İdarî yaptırım kararlarına karşı kanun yoluna ilişkin hükümleri, diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmaması halinde,

b) Diğer genel hükümleri, idarî para cezası veya mülkiyetin kamuya geçirilmesi yaptırımını gerektiren bütün fiiller hakkında, uygulanır."

Şeklindeki düzenleme karşısında, (...) idari para cezalarına karşı idari yargıya itiraz edileceğine dair özel bir düzenleme bulunmadığı, itirazın genel görevli olan adlî yargı mahkemelerince incelenmesi gerektiği gözetilmeden, yazılı şekilde hüküm kurulmasında isabet görülmemiş ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 309. maddesi uyarınca anılan kararın bozulması lüzumu kanun yararına bozmaya atfen ihbar olunmuş bulunmakla Türk Milleti adına gereği görüşülüp düşünüldü;

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın kanun yararına bozma istemine dayanan ihbarname içeriği yerinde görül[müştür.]"

B. Uluslararası Hukuk

1. İlgili Sözleşme

23. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) “Adil yargılanma hakkı” kenar başlıklı 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

“Herkes davasının, … cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından, adil ve kamuya açık olarak, … görülmesini isteme hakkına sahiptir."

24. Sözleşme'nin “Etkili başvuru hakkı” kenar başlıklı 13. maddesi şöyledir:

"İşbu Sözleşmede tanınmış hak ve hürriyetleri ihlâl edilen her şahıs ihlâl fiilî resmî vazifelerini ifa eden kimseler tarafından bu vazifelerin ifası sırasında yapılmış da olsa, millî bir makama fiilen müracaat hakkına sahiptir."

2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihadı

25. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM), mahkemeye etkili erişim hakkını hukukun üstünlüğü ilkesinin temel unsurlarından biri olarak kabul etmekte ve mahkemeye etkili erişim hakkının ve başvuru yapılabilmesi konusunda tutarlı bir sistemin var olmasını ve dava açmak isteyen kişilerin mahkemeye ulaşmada açık, pratik ve etkili fırsatlara sahip olmasını gerektirdiğini ifade etmektedir. Bu sebeple hukuki belirsizliklerin ya da uygulamadaki belirsizliklerin, tarafların mahkemeye erişimine zarar verdiği durumlarda bu hakkın ihlal edildiğine karar verilmektedir (Geffre/Fransa, B. No: 51307/99, 23/1/2003, § 34).

26. AİHM'e göre devletler bir davanın açılabilirliğine ilişkin olarak takdir hakları gereği bazı sınırlamalar getirebilir ve bu davalar, nitelikleri gereği düzenleyici işlemlere konu olabilir. Bununla birlikte bu sınırlamalar, dava açmak isteyen bir kişinin mahkemeye erişim hakkını

ortadan kaldıracak seviyeye ulaşmamalıdır (Edificaciones March Gallego S.A./İspanya, B. No: 28028/95, 19/2/1998, § 34; Rodríguez Valín/İspanya, B. No: 47792/99, 11/10/2001, § 22).

27. AİHM'e göre mahkemeye ulaşmayı aşırı derecede zorlaştıran ya da imkânsız hâle getiren uygulamalar mahkemeye erişim hakkının ihlaline yol açabilir. Bununla birlikte dava açma ya da kanun yollarına başvuru için belli sürelerin öngörülmesi -bu süreler dava açmayı imkânsız kılacak ölçüde kısa olmadıkça- hukuki belirlilik ilkesinin bir gereğidir ve mahkemeye erişim hakkına aykırılık oluşturmaz. Ne var ki öngörülen süre koşullarının açıkça hukuka aykırı olarak yanlış uygulanması ya da yanlış hesaplanması nedeniyle kişiler dava açma ya da kanun yollarına başvuru hakkını kullanamamışsa mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini kabul etmek gerekir (Osu/İtalya, B. No: 36534/97, 11/7/2002, §§ 36-40).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

28. Mahkemenin 20/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

29. Başvurucu, idari para cezasının iptaline ilişkin başvurunun süre aşımındanreddedilmesi nedeniyle Anayasa’nın 36. maddesinde belirtilen adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş; tazminat ve yeniden yargılama taleplerinde bulunmuştur.

2. Değerlendirme

30. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasışöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

31. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun bu iddialarının mahkemeye erişim kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

32. Başvurucu ayrıca idari para cezasına karşı kanun yolları ve süresinin gösterilmediğini, bu nedenle Anayasa'nın 40. maddesinin de ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Sözleşme'nin adil yargılanma hakkını düzenleyen 6. maddesinde ve etkili başvuru hakkını düzenleyen 13. maddesinde, Anayasa'nın 40. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır." şeklinde bir güvence öngörülmemiştir. Anılan hükümle Devlete, işlemlerinde ilgili kişilerin hangi kanun yollarına ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtme yükümlüğü yüklenmiştir. Bu itibarla Anayasa ve Sözleşme’nin ortak koruma alanının dışında kalan söz konusu güvencenin bireysel başvuru kapsamında incelenemeyeceği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla Anayasa'nın 40. maddesinin ikinci fıkrasındaki güvence bireysel başvuruda bağımsız bir güvence olarak ele alınamaz. Bununla birlikte bu durum, başta mahkemeye erişim hakkı olmak üzere diğer hakların ihlal edildiğine ilişkin iddialar incelenirken -Anayasa’nın bütünlüğü ilkesi gereği- anılan hükmün dikkate alınmasına engel değildir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

33. Başvurucunun bu bölümdeki şikâyeti açıkça dayanaktan yoksun değildir. Kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeni de bulunmadığı anlaşılan başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

(1) Müdahalenin Varlığı ve Hakkın Kapsamı

34. Anayasa'nın 36. maddesinin birici fıkrasında, herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine "adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Sözleşme'yi yorumlayan AİHM, Sözleşme'nin6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının mahkemeye erişim hakkını içerdiğini belirtmektedir.

35. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, bir temel hak olmanın yanında diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmayı ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir. Bu bakımdan davanın bir mahkeme tarafından görülebilmesi ve kişinin adil yargılanma hakkı kapsamına giren güvencelerden fayadalanabilmesi için ilk olarak kişiye iddialarını ortaya koyma imkânının tanınması gerekir. Diğer bir ifadeyle dava yoksa adil yargılanma hakkının sağladığı güvencelerden yararlanmak mümkün olmaz (Mohammed Aynosah, B. No: 2013/8896, 23/2/2016, § 33).

36. İdari yaptırıma ilişkin karara karşı, kararın tebliği veya tefhimi tarihinden itibaren en geç on beş gün içinde sulh ceza mahkemesine başvurulabileceğini öngören hüküm de bu kapsamda mahkemeye erişim hakkına yönelik bir sınırlama oluşturur. Somut olayda idari para cezasının iptali istemiyle yapılan başvurunun süre aşımından reddedilmesi nedeniyle başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik bir müdahalenin bulunduğu görülmektedir.

(2) Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

37. Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru kapsamında yaptığı değerlendirmelerde,mahkemeye erişim hakkının bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına geldiğini, kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hâle getiren, bir başka anlatımla mahkeme kararını önemli ölçüde etkisizleştiren sınırlamaların mahkemeye erişim hakkını ihlal edebileceğini ifade etmiştir (Özkan Şen, B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

38. Dava açma ya da kanun yollarına başvuru için belli sürelerin öngörülmesi, bu süreler dava açmayı imkânsızlaştırmadıkça -hukuki belirlilik ilkesinin gereği olarak- mahkemeye erişim hakkına aykırılık oluşturmaz. Ancak mevzuatta öngörülen süre kurallarının hukuka açıkça aykırı olarak yanlış uygulanması veya bu sürelerin hatalı hesaplanması nedenleriyle kişilerin dava açma ya da kanun yollarına başvuru haklarını kullanmasına engel olunması mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir.

39. Anayasa'nın 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“Temel hak ve hürriyetler, ... yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ... ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.”

40. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa’nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmediği müddetçe Anayasa’nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir.

41. Bu sebeple müdahalenin Anayasa’nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma, ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

(i) Kanunilik

42. Başvurucu Şirketin idari para cezasının iptali talebini içerir başvurusunun, on beş günlük itiraz süresi içinde yapılmadığı gerekçesiyle reddedilmesine ilişkin Mahkeme kararının 5326 sayılı Kanun'un 3. ve 27. maddelerine dayandığı görülmektedir. Bu kapsamda somut olayda başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin kanuni dayanağının mevcut olduğu anlaşılmıştır.

(ii) Meşru Amaç

43. Anayasa'nın 36. maddesinde, hak arama özgürlüğü güvence altına alınmıştır. Maddede, hak arama özgürlüğü için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte bunun hiçbir şekilde sınırlandırılması mümkün olmayan mutlak bir hak olduğu söylenemez. Özel sınırlama nedeni öngörülmemiş hakların da hakkın doğasından kaynaklanan bazı sınırları bulunduğu kabul edilmektedir. Ayrıca hakkı düzenleyen maddede herhangi bir sınırlama nedenine yer verilmemiş olsa da Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan kurallara dayanılarak bu hakların sınırlandırılması mümkün olabilir. Dava açma hakkının kapsamına ve kullanım koşullarına ilişkin bir kısım düzenlemenin, hak arama özgürlüğünün doğasından kaynaklanan sınırları ortaya koyan ve hakkın norm alanını belirleyen kurallar olduğu açıktır. Ancak bu sınırlamalar Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan güvencelere aykırı olamaz (AYM, E.2015/96, K.2016/9, 10/2/2016, § 10).

44. İdari işlemlerin sürekli bir biçimde dava açılma tehdidi altında kalmasını engellemek, kamu hizmetinin hızlı, düzenli ve etkin biçimde yürütülmesini sağlamak düşüncesi ile idari işleme karşı yapılan başvurular kanunlarla belli sürelere bağlanmıştır (Mohammed Aynosah, § 35). Diğer yandan dava ya da hukuki işlemler için tanınan süreler, mahkemelerin zamanın geçmesi nedeniyle güvenilirliği kalmayan, eksik ya da ulaşılması zor kanıtlara dayanarak uzak geçmişte meydana gelmiş olaylar hakkında karar vermelerini istemekle oluşabilecek adaletsizliklerin önüne geçmek ve hukuk güvenliğini sağlamak gibi önemli ve meşru amaçlara hizmet eder (AYM, E.2014/92, K.2016/6, 28/1/2016, § 17). Dolayısıyla bu tür durumların önlenmesi bakımından idari yaptırıma ilişkin karara karşı başvurularda, süre koşulunun öngörülmesi meşru amaçlara sahiptir.

(iii)Ölçülülük

45. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkı mutlak olmayıp sınırlamalara konu olabilir. Ancak Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan ölçülülük ilkesi uyarınca anılan sınırlamaların mahkemeye erişimi imkânsız hâle getirmemesi ya da aşırı derecede zorlaştırmaması gerekir.

46. Dava açma sürelerini düzenleyen, son derece karışık ve dağınık olan bir mevzuatın aşırı şekilci (katı) yorumu, mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir. Özellikle başvuru mercii ve

süresi gösterilmeyen işlemlerle ilgili davalarda mahkemelerin usul kurallarını yorumlarken mahkemeye erişim hakkını aşırı sınırlandıracak şekilde katı yorumdan kaçınmaları gerekir.

47. Başvuru formu ve ekli belgelerden, bahse konu idari para cezasının başvurucu Şirkete 13/2/2014 tarihinde bildirilmesinin ertesi gününde (14/2/2014 tarihinde) başvurucu Şirket tarafından idari yaptırımın yeniden incelenmesi talebiyle idareye başvurulduğu görülmektedir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı İzmir İl Müdürlüğünün bu talebe ilişkin olarak düzenlediği 20/2/2014 tarihli cevap yazısının başvurucu Şirkete 26/2/2014 tarihinde tebliğ edildiği ve 10/3/2014 tarihinde idari para cezasının iptali için başvuruda bulunulduğu anlaşılmaktadır. Somut olayda başvurucu Şirketin 5326 sayılı Kanun'un 27. maddesinin (1) numaralı fıkrasında düzenlenen on beş günlük itiraz süresi içinde hakkındaki idari yaptırım kararına itiraz etmediği gerekçesiyle iptal talebi usulden reddedilmiştir.

48. Anılan süre koşulunun başvurucunun dava açmasını imkânsız hâle getirmediği, aşırı derece zorlaştırmadığı ya da süreye ilişkin kuralların Mahkemece katı (aşırı şekilci) yorumlanmadığı anlaşılmaktadır. Diğer yandan idari para cezası kararına karşı başvurulabilecek yargı yolunun ve süresinin 5326 sayılı Kanun'da açıkça belirtildiği, bu konudaki mevzuatın karışık ve dağınık olmadığı açıktır. İdari yaptırım kararlarına karşı hangi yargı koluna ve mahkemeye başvurulacağına ilişkin yargı içtihatları da hukuki belirsizliğe sebep olacak nitelikte değildir (bkz. §§ 21, 22). Dolayısıyla başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin ölçülü olduğu sonucuna varılmıştır.

49. Açıklanan nedenlerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

C. Diğer İhlal İddiaları

50. Başvurucu; idari para cezasının usule aykırı şekilde kesildiğini, idari para cezasına ilişkin kararın hukuka uygun şekilde alınmaması ve karara karşı temyiz yolunun kapalı olması nedenleriyle kanuni hâkim güvencesinin, hukuk devleti ilkesinin ve etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

51. 6216 sayılı Kanun’un 47. maddesinin (3),48. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları uyarınca bireysel başvuruda,kamu gücünün neden olduğu iddia edilen ihlale dair olayların tarih sırasına göre özeti yapılmalı; bireysel başvuru kapsamındaki hakların ne şekilde ihlal edildiği, buna ilişkin gerekçeler ve deliller açıklanmalıdır (Veli Özdemir, B. No: 2013/276, 9/1/2014, §§ 19, 20).

52. Somut olayda başvurucu, ihlal iddialarını soyut ve genel ifadelerle ileri sürmüş; haklarının ne şekilde ihlal edildiğine ilişkin gerekçeleri açıklama yönündeki yükümlülüğünü yerine getirmemiştir. Dolayısıyla başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların kanıtlanamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

53. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ

OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 20/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MURAT ÖKSÜZ

B. No: 2014/13308 | Karar tarihi: 20.04.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/13308

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MURAT ÖKSÜZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/13308)

Karar Tarihi: 20/4/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör Yrd. : Yusuf Enes KAYA

Başvurucu : Murat ÖKSÜZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, tutukluluğun makul süreyi aşması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının; yargılamanın uzun süredir devam etmesi ve yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmaması nedenleriyle adil yargılanma hakkınınihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 1/8/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine

atfen başvuru hakkında görüş sunulmayacağını bildirmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, Adana Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma kapsamında Osmaniye 1. Sulh Ceza Mahkemesinin 29/10/2007 tarihli ve 2007/113 Sorgu sayılı kararıyla tutuklanmıştır.

9. Adana Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen iddianame ile başvurucu ve diğer şüpheliler hakkında kamu davası açılmıştır.

10. Adana 7. Ağır Ceza Mahkemesinin 6/6/2012 tarihli ve E.2008/169, K.2012/81 sayılı kararıyla, başvurucununsuçişlemek amacıyla kurulan örgüte üye olma suçundan 1 yıl15 gün hapis, kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma suçundan 1 yıl 8 ay hapis, nitelikli olarak konutdokunulmazlığını ihlal etme suçundan 10 ay hapis, silahla tehdit suçundan 1 yıl 8 ay hapis, kasten öldürme suçundan müebbet hapis, kasten öldürmeye teşebbüs suçundan iki kez 10 yıl 10 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına ve tutukluluk hâlinin devamına hükmedilmiştir.

11. Temyiz üzerine Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 26/2/2014 tarihli ve E.2013/5900, K.2014/1133 sayılı ilamıyla Mahkemenin söz konusu kararı, suçişlemek amacıyla kurulan örgüte üye olma suçundan verilen 1 yıl15 gün hapis, kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma suçundan verilen 1 yıl 8 ay hapis, nitelikli olarak konut dokunulmazlığını ihlal etme suçundan verilen 10 ay hapis, silahla tehdit suçundan verilen 1 yıl 8 ay hapis cezası yönünden onanmış; diğer mahkûmiyet hükümleri yönünden bozulmuştur.

12. Bozulan karara ilişkin dava dosyası, Adana 7. Ağır Ceza Mahkemesinin kapatılması nedeniyle Osmaniye 1. Ağır Ceza Mahkemesine devredilmiş; anılan Mahkemenin 2014/233 sayılı esasına kaydedilmiştir.

13. Osmaniye 1. Ağır Ceza Mahkemesi 7/7/2014 tarihli duruşmada başvurucunun tutukluluğunun devamına karar vermiştir. Bu karara yapılan itiraz, Osmaniye 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 21/7/2014 tarihli ve 2014/801 Değişik İş sayılı kararıyla reddedilmiştir. Başvurucu, bu kararı 21/7/2014 tarihinde öğrendiğini beyan etmiştir.

14. Başvurucu 1/8/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

15. Osmaniye 1. Ağır Ceza Mahkemesi 17/2/2015 tarihli ve E.2014/233, K.2015/73 sayılı kararıylabaşvurucunun kasten öldürme suçundan iki kez 9 yıl ve bir kez müebbet hapis cezası, yaralama suçundan ise 3 yıl 4 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına ve tutukluluk hâlinin devamına karar vermiştir.

16. Bu karar, Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 13/6/2016 tarihli ve E.2016/243, K.2016/3040 sayılı kararıyla düzeltilerek onanmıştır.

IV. İLGİLİ HUKUK

17. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "Tazminat istemi" kenar başlıklı 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili bölümü şöyledir:

"Suç soruşturması veya kovuşturması sırasında;

a) Kanunlarda belirtilen koşullar dışında yakalanan, tutuklanan veya tutukluluğunun

devamına karar verilen,

...

d) Kanuna uygun olarak tutuklandığı hâlde makul sürede yargılama mercii huzuruna çıkarılmayan ve bu süre içinde hakkında hüküm verilmeyen,

...

Kişiler, maddî ve manevî her türlü zararlarını, Devletten isteyebilirler."

18. 5271 sayılı Kanun'un "Tazminat isteminin koşulları" kenar başlıklı 142. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Karar veya hükümlerin kesinleştiğinin ilgilisine tebliğinden itibaren üç ay ve her hâlde karar veya hükümlerin kesinleşme tarihini izleyen bir yıl içinde tazminat isteminde bulunulabilir.

(2) İstem, zarara uğrayanın oturduğu yer ağır ceza mahkemesinde ve eğer o yer ağır ceza mahkemesi tazminat konusu işlemle ilişkili ise ve aynı yerde başka bir ağır ceza dairesi yoksa, en yakın yer ağır ceza mahkemesinde karara bağlanır."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

19. Mahkemenin 20/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

20. Başvurucu 22/10/2007 tarihinden beri tutuklu bulunduğunu belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

21. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasının son cümlesi şöyledir:

"Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır."

22. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru hakkı" kenar başlıklı 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir."

23. Anılan Anayasa ve Kanun hükümlerine göre bireysel başvuru yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir. Temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiğine ilişkin iddiaların öncelikle derece mahkemeleri önünde ileri sürülmesi, bu makamlar tarafından değerlendirilmesi ve bir çözüme kavuşturulması esastır. Bu nedenle Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, iddia edilen hak ihlallerinin derece mahkemelerince düzeltilmemesi hâlinde başvurulabilecek ikincil nitelikte bir kanun yoludur. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt, B. No: 2012/403, 26/3/2013, §§ 16, 17).

24. Tutukluluk hâli sona erdikten sonra tutukluluğun Kanun'da öngörülen azami süreyi veya makul süreyi aştığını iddia eden başvurucunun, devam eden tutukluluk hâlinden farklı olarak iddia edilen ihlalin tespitini ve tazminat ödenmesini sağlayabilecek bir hukuk yolu mevcut ise bu yolu tüketmesi gerekir (Hamit Kaya, B. No: 2012/338, 2/7/2013, § 46).

25. 5271 sayılı Kanun'un tazminat isteminin düzenlendiği 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre kanunlarda belirtilen koşullar dışında yakalanan, tutuklanan veya tutukluluğunun devamına karar verilenler ile kanuna uygun olarak tutuklandığı hâlde makul sürede yargılama mercii huzuruna çıkarılmayan ve bu süre içinde hakkında hüküm verilmeyen kişilerin maddi ve manevi her türlü zararlarını devletten isteyebileceklerine ilişkin hükümlerin bu hususta bir başvuru mekanizması öngördüğü açıktır. Bununla birlikte aynı Kanun'un tazminat isteminin koşullarının düzenlendiği 142. maddesinin (1) numaralı fıkrasında karar veya hükümlerin kesinleştiğinin ilgilisine tebliğinden itibaren üç ay ve her hâlde karar veya hükümlerin kesinleşme tarihini izleyen bir yıl içinde tazminat isteminde bulunulabileceği belirtilmektedir.

26. Bu yol bir yandan başvurucunun maruz kaldığı tutukluluk süresinin Kanun'da öngörülen azami süreyi aşıp aşmadığının veya makul olup olmadığının tespiti, diğer yandan da uğradığı zararın tazmini imkânını sağlamaktadır. Bu nedenle 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesi ile öngörülen hukuk yolu; başvurucunun şikâyetleri açısından erişilebilir ve elverişli bir çözüm olanağı, makul ölçüde bir başarı imkânı sunmaktadır (Hamit Kaya, § 48).

27. Somut olayda başvurucu 29/10/2007 tarihinde tutuklanmıştır. İlk derece mahkemesi tutuklu olarak sürdürdüğü yargılama sonunda 17/2/2015 tarihli kararı ile başvurucunun cezalandırılmasına karar vermiş; anılan mahkûmiyet hükmü temyiz incelemesi sonunda Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 13/6/2016 tarihli ilamıyla onanarak kesinleşmiştir.

28. Başvurucu, hakkındaki mahkûmiyet hükmünün kesinleştiği tarihten itibaren 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesine dayanarak süresi içinde tazminat talebinde bulunma imkânına sahiptir. Mahkûmiyet kararının kesinleşmesiyle birlikte tutukluluk sürecine ilişkin olarak sadece tazminat talebinde bulunulabileceği dikkate alındığında bu talep yönünden etkin ve erişilebilir bir çözüm imkânı sunan hukuk yolu tüketilmeksizin bireysel başvuruların incelenmesi, bireysel başvuru yolunun ikincilliği ilkesi gereği mümkün değildir (Hamit Kaya, § 49). Öte yandan bireysel başvurunun karara bağlandığı tarih itibarıyla başvurucunun anılan tazminat yolunu tüketmesi için 5271 sayılı Kanun'un 142. maddesinde öngörülen dava açma süresi de geçmemiştir.

29. Açıklanan nedenlerle başvurucunun iddialarına ilişkin olarak yargısal başvuru yolları tüketilmeden bireysel başvuru yapıldığı anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Yargılamanın Sonucu İtibarıyla Adil Olmadığına İlişkin İddia Yönünden

a. Başvurucunun İddiaları

30. Başvurucu; Yargıtay tarafından söz konusu ilk derece mahkemesi kararının kısmen onanıp kısmen bozulduğunu, Yargıtay kararının kendi içinde çelişkili olduğunu, haksız yere mahkûm edildiğini, kesinleşen hükümler yönünden başka davalarda yargılamanın yenilenmesi kabul edilirken kendisi hakkında kabul edilmediğini ileri sürmüştür.

b. Değerlendirme

31. Anayasa’nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ileuyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvurukonusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (Ahmet Sağlam, B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

32. Başvurucu tarafından ileri sürülen ihlal iddialarının yukarıda belirtilen içtihat kapsamında kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır.

33. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiği İddiası Yönünden

a. Başvurucunun İddiaları

34. Başvurucu; davanın ilk derece mahkemesinde derdest olduğunu, yargılama süresinin makul süreyi aştığını ileri sürmüştür.

b. Değerlendirme

i. Kabul Edilebilirlik Yönünden

35. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeninin de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianınkabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

ii. Esas Yönünden

36. Ceza yargılaması süresinin tespitinde, kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi tedbirlerin uygulandığı tarih ile suç isnadına ilişkin nihai karar tarihi (bireysel başvuruya konu devam eden yargılamalar yönünden Anayasa Mahkemesinin inceleme tarihi) arasında geçen süre esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34).

37. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29).

38. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda 8 yıl 7 ay 15 günlük yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

39. Açıklanan gerekçelerle, Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

iii. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

40. 6216 sayılı Kanun’un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine

karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

41. Başvurucu tazminat talebinde bulunmamıştır.

42. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

43. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Tutukluluğun makul süreyi aştığına ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Adil yargılanma hakkı kapsamındaki yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığına ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Osmaniye 1. Ağır Ceza Mahkemesinin (E.2014/233) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 20/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

NAZMİYE ÇALIKIR VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/14961 | Karar tarihi: 20.04.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/14961

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

NAZMİYE ÇALIKIR VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/14961)

Karar Tarihi: 20/4/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucular : 1. Nazmiye ÇALIKIR

2. Seher MANDI

3. Gülbahar BULUT

4. Songül GÜRKAN

5. Osman ÜNLÜ

6. Recep TOPUZ

7. Muharrem TOPUZ

8. Sezai ÖZKAN

9. Saadet GÜLÜNMEZ

10. Aysel ÖZDEMİR

11. Nurten TÜNAL

12. Nursel ŞAT

13. Nuran KARATAŞ

Vekili : Av. Lale İNCESU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kamu kurum ve kuruluşları aleyhine verilmiş, ekonomik değere ilişkin ve icra edilebilir bir yargı kararının uzun süre icra edilmemesi ve taşınmaza kamulaştırmasız el atılması nedenleriyle mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 16/9/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucular tarafından 21/10/2009 tarihinde Ankara 4. Asliye Hukuk Mahkemesinde Ankara Büyükşehir Başkanlığı aleyhine açılan kamulaştırmasız el atmadan kaynaklanan tazminat davasında 21/10/2010 tarihli karar ile başvuruculara toplam 93.107 TL tazminatın dava tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte ödenmesine hükmedilmiş, karar Yargıtay 5. Hukuk Dairesince 2/4/2012 tarihinde onanmış, karar düzeltme istemi ise 25/12/2012 tarihinde reddedilmiş ve yargılama sona ermiş, karar düzeltme isteminin reddine ilişkin ilam başvuruculara 6/2/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir.

9. Başvurucular 11/11/2016 tarihinde, ilgili idare ise 7/11/2016 tarihinde güncel alacak-borç bilgilerini sunmuşlardır. Buna göre başvurucular ilgili idarece kısmi ödemeler yapıldığını ancak hâlen 138.904,55 TL alacaklı olduklarını; ilgili idare ise kısmi ödemeler yapılmakla birlikte 100.611,30 TL borçlu bulunduğunu beyan etmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 20/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucu Gülbahar Bulut Yönünden İnceleme

11. Başvurucu vekili Av. Lale İncesu, bireysel başvuru tarihinden önce 31/3/2014 tarihinde vefat ettiği anlaşılan Gülbahar Bulut'un kamu kurum ve kuruluşları aleyhine verilmiş, ekonomik değere ilişkin ve icra edilebilir bir yargı kararının uzun süre icra edilmemesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru hakkına sahip olanlar" kenar başlıklı 46. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvuru ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler tarafından yapılabilir."

13. 6216 sayılı Kanun'un "Başvuru hakkının kötüye kullanılması" kenar başlıklı 51. maddesi şöyledir:

"Bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığı tespit edilen başvurucular aleyhine, yargılama giderlerinin dışında, ayrıca ikibin Türk Lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasına hükmedilebilir."

14. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün “Başvuru hakkının kötüye kullanılması” kenar başlıklı 83. maddesi şöyledir:

“Başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde başvuru reddedilir ve yargılama giderleri dışında, ilgilinin ikibin Türk Lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilir.”

15. İlgili düzenlemeler vasıtasıyla genel hukuk teorisinde bir kamu düzeni kuralı olarak ele alınan ve genel olarak bir hakkın açıkça öngörüldüğü amaç dışında ve başkalarını zarara sokacak şekilde kullanılmasının hukuk düzenince himaye edilmeyeceğini ifade eden hakkın kötüye kullanılmasının, bireysel başvuru alanında özel olarak ele alındığı görülmektedir. Bu bağlamda bireysel başvuru usulünün amacına açıkça aykırı olan ve mahkemenin başvuruyu gereği gibi değerlendirmesini engelleyen davranışların başvuru hakkının kötüye kullanılması olarak değerlendirilmesi mümkündür (Mehmet Güven Ulusoy, [GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015, § 31; S.Ö., B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 28).

16. Bu kapsamda özellikle mahkemeyi yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi, başvurunun değerlendirilmesi sürecinde vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında mahkemenin bilgilendirilmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellenmesi, medeni ve meşru eleştiri sınırları saklı kalmak kaydıyla bireysel başvuru amacıyla bağdaşmayacak surette hakaret, tehdit veya tahrik edici bir üslup kullanılması ile söz konusu başvuru yolu kapsamında ihlalin tespiti ile ihlal ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin amaçla bağdaşmayacak surette içeriksiz bir başvuruda bulunulması durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (Mehmet Güven Ulusoy, § 32; S.Ö., § 29).

17. Merkezî Nüfus İdaresi Sistemi'nden yapılan sorgulama neticesinde başvuruculardan Gülbahar Bulut'un bireysel başvuru tarihinden önce 31/3/2014 tarihinde vefat ettiği tespit edilmiş; ancak, Av. Lale İncesu tarafından, başvurucunun anayasal haklarının ihlal edildiğinden bahisle verilen 16/9/2014 tarihli başvuru formunda, başvurucunun öldüğü konusunda bir bilgiye yer verilmeden bireysel başvuru yapıldığı anlaşılmıştır.

18. Kamu gücü tarafından hakkı ihlal edilen kişinin bireysel başvuru yapmadan önce ölmesi durumunda ölen kişi adına bir başkası tarafından bireysel başvuru yapma imkânı bulunmamaktadır (Abdurrehman URAY, B. No: 2013/6140, 5/11/2014, § 30).

19. Açıklanan nedenlerle, başvuru tarihinden önce vefat etmiş başvurucu adına vekâlet ilişkisi sona ermiş olan avukat tarafından yapılan bireysel başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanımı nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

20. Bu durumda Avukat Lale İncesu aleyhine Anayasa Mahkemesini yanıltıcı nitelikte başvuru yapması nedeniyle 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzük'ün 83. maddesi uyarınca takdiren 2.000 TL disiplin para cezasına hükmedilmesi gerekir.

B. Diğer Başvurucular Yönünden İnceleme

1. Mahkemeye Erişim Hakkı ve Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

21. Başvurucular ilgili idare aleyhine verilmiş, ekonomik değere ilişkin ve icra edilebilir yargı kararının uzun süre icra edilmemesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

22. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeninin de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

23. Kamu kurum ve kuruluşları aleyhine verilmiş, icra edilebilir bir yargı kararının hiç icra edilmemesi ya da icrasının makul süre içinde yapılmaması, kararın verildiği yargılamada sağlanmış olan mahkemeye erişim hakkı dâhil adil yargılanma hakkı güvencelerini anlamsız hâle getirir. Dolayısıyla böyle bir durum mahkemeye erişim hakkının ihlali sonucunu doğurur (Kenan Yıldırım ve Turan Yıldırım, B. No:2013/711, 3/4/2014, §§ 37-54).

24. Öte yandan mahkeme kararına dayanan icra edilebilir bir alacak, mülkiyet hakkı kapsamında korunan ekonomik bir değer ifade eder. Kamu kurum ve kuruluşları aleyhine hükmedilmiş böyle bir alacağın hiç ödenmemesi ya da ödenmesinin uzun sürmesi suretiyle oluşan belirsizlik, mülkiyet hakkının ihlaline neden olur (Kenan Yıldırım ve Turan Yıldırım, §§ 55-75).

25. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararları dikkate alındığında somut olayda yukarıda belirtilen nitelikteki yargı kararının dört yılı aşkın bir süre geçmesine rağmen kısmen icra edilmiş olması nedeniyle mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmalıdır.

26. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkı ile Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

2. Kamulaştırmasız El Atma Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

27. Başvurucular taşınmazlarına kamulaştırma usulüne uyulmadan el atıldığını belirterek mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

28. 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası gereği bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir.

29. Somut olayda, başvuruculaların Ankara 4. Asliye Hukuk Mahkemesinde açtıkları kamulaştırmasız el atmadan kaynaklanan tazminat davasına ilişkin nihai kararın, Yargıtay 5. Hukuk Dairesince karar düzeltme istemi üzerine 25/12/2012 tarihinde verildiği ve şikâyete ilişkin başvuru yolunun tükendiği, 25/12/2012 tarihli ilamın ise başvuruculara 6/2/2013

tarihinde tebliğ edildiği, bu durumda söz konusu şikâyet için otuz günlük süre geçtikten sonra 16/9/2014 tarihinde başvuru yapıldığı anlaşılmıştır.

30. Açıklanan nedenle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

31. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir..."

32. Başvurucular, tazminat talebinde bulunmamışlardır.

33. Somut olayda mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

34. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucular Nazmiye ÇALIKIR, Seher MANDI, Songül GÜRKAN, Osman ÜNLÜ, Recep TOPUZ, Muharrem TOPUZ, Sezai ÖZKAN, Saadet GÜLÜNMEZ, Aysel ÖZDEMİR, Nurten TÜNAL, Nursel ŞAT ve Nuran KARATAŞ'a müşterek olarak ödenmesine karar verilmesi gerekir.

35. Ayrıca yargı kararının mümkün olan en kısa sürede icra edilmesi ve böylece hukuk devleti ilkesi ile adalete olan güvenin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi için ihlal kararının bir örneğinin ilgili idareye gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gülbahar Bulut'a vekâleten Av. Lale İncesu tarafından yapılan başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyleREDDİNE,

B. Diğer başvurucular yönünden,

1. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Diğer başvurucular yönünden,

1. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Yargı kararının en kısa sürede icra edilmesi için kararın bir örneğinin Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığına GÖNDERİLMESİNE,

E. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama

giderinin başvurucular Nazmiye ÇALIKIR, Seher MANDI, Songül GÜRKAN, Osman ÜNLÜ, Recep TOPUZ, Muharrem TOPUZ, Sezai ÖZKAN, Saadet GÜLÜNMEZ, Aysel ÖZDEMİR, Nurten TÜNAL, Nursel ŞAT ve Nuran KARATAŞ'a müştereken ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 83. maddesi uyarınca 2.000 TL disiplin para cezasının Avukat Lale İNCESU'dan TAHSİLİNE,

H. Kararın bir örneğinin Ankara Barosu Başkanlığına GÖNDERİLMESİNE,

I. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE, 20/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FADİME ÇETİNKAYA

B. No: 2014/15793 | Karar tarihi: 20.04.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/15793

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

FADİME ÇETİNKAYA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası:2014/15793)

Karar Tarihi: 20/4/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucu : Fadime ÇETİNKAYA

Vekili : Av. Lale İNCESU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kamu kurum ve kuruluşları aleyhine verilmiş, ekonomik değere ilişkin ve icra edilebilir bir yargı kararının uzun süre icra edilmemesi ve taşınmaza kamulaştırmasız el atılması nedenleriyle mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 9/10/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu tarafından 21/7/2011 tarihinde Ankara 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde Ankara Valiliği aleyhine açılan kamulaştırmasız el atma nedeniyle tazminat davasında 11/4/2012 tarihli karar ile 106.500 TL tazminatın dava tarihinden itibaren işletilecek yasal faizi ile birlikte başvurucuya ödenmesine hükmedilmiş, bu karar Yargıtay 5. Hukuk Dairesince 11/3/2013 tarihinde onanmış, karar düzeltme yoluna başvurulmaması üzerine ilk derece mahkemesi kararı 6/5/2013 tarihinde kesinleşmiştir. Onama ilamı başvurucuya 19/4/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir.

9. Başvurucu, Ankara 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin kesinleşen kararı uyarınca kendisine ilgili idare tarafından30/9/2014 tarihinde ödemenin yapıldığını belirtmiş, ödemeye ilişkin belgeyi bireysel başvuru dosyasına sunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 20/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Mahkemeye Erişim Hakkı ve Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

11. Başvurucu, ilgili idare aleyhine verilmiş, ekonomik değere ilişkin ve icra edilebilir yargı kararının uzun süre icra edilmemesi nedeniyle maddi sıkıntı içinde kaldığını, banka kredisi kullanmak durumunda kalarak mağduriyet yaşadığını belirterek mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeninin de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

13. Kamu kurum ve kuruluşları aleyhine verilmiş, icra edilebilir bir yargı kararının hiç icra edilmemesi ya da icranın makul süre içinde yapılmaması, kararın verildiği yargılamada sağlanmış olan mahkemeye erişim hakkı dâhil adil yargılanma hakkı güvencelerini anlamsız hâle getirir. Dolayısıyla böyle bir durum mahkemeye erişim hakkının ihlali sonucunu doğurur (Kenan Yıldırım ve Turan Yıldırım, B. No:2013/711, 3/4/2014, §§ 37-54).

14. Öte yandan mahkeme kararına dayanan icra edilebilir bir alacak, mülkiyet hakkı kapsamında korunan ekonomik bir değer ifade eder. Kamu kurum ve kuruluşları aleyhine hükmedilmiş böyle bir alacağın hiç ödenmemesi ya da ödenmesinin uzun sürmesi suretiyle oluşan belirsizlik, mülkiyet hakkının ihlaline neden olur (Kenan Yıldırım ve Turan Yıldırım, §§ 55-75).

15. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararları dikkate alındığında somut olayda yukarıda belirtilen nitelikteki yargı kararının kesinleşmesinin üzerinden yaklaşık 1 yıl 5 ay geçtikten sonra icra edilmiş olması nedeniyle mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmalıdır.

16. Açıklanan gerekçelerle, Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkı ile Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Kamulaştırmasız El Atma Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

17. Başvurucu taşınmazına kamulaştırma usulüne uyulmadan el atıldığını belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

18. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası gereği bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir.

19. Somut olayda başvurucunun Ankara 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı kamulaştırmasız el atmadan kaynaklanan tazminat davasına ilişkin nihai kararın, Yargıtay 5. Hukuk Dairesince temyiz istemi üzerine 11/3/2013 tarihinde verildiği ve şikâyete ilişkin başvuru yolunun tükendiği, 11/3/2013 tarihli ilamın ise başvurucuya 19/4/2013 tarihinde tebliğ edildiği (bkz.§ 8), bu durumda söz konusu şikâyet için otuz günlük süre geçtikten sonra 9/10/2014 tarihinde başvuru yapıldığı anlaşılmıştır.

20. Açıklanan nedenle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

21. 6216 sayılı Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

22. Başvurucu, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

23. Somut olayda mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

24. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 3.600 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

25. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Başvurucunun bu konuda herhangi bir belge sunmamış olması nedeniyle maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

26. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müşterek olarak ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlali iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre

aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkı ile Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 3.600 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE, 20/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BİLAL AYDIN

B. No: 2014/15994 | Karar tarihi: 20.04.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/15994

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

BİLAL AYDIN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/15994)

Karar Tarihi: 20/4/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Bilal AYDIN

Vekili : Av. Ayşe ACİNİKLİ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, tutukluluğun makul süreyi aşması ve tutukluluğa itirazın etkin olarak kullanılamaması nedenleriyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 26/9/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu 28/12/2009 tarihinde tutuklanmış, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının (CMK 250. madde ile görevli) 30/4/2010 tarihli iddianamesiyle örgüt faaliyeti çerçevesinde tehlikeli madde bulundurma, yangın, su baskını, tahrip, batırma, bombalama ya da nükleer biyolojik kimyasal silah kullanarak öldürme, terör örgütü propagandası yapma, mala zarar verme, devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozma suçlarını işlediği iddiasıyla (kapatılan) İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesinde (CMK 250. madde ile görevli) hakkında kamu davası açılmıştır. Mahkemenin kapatılması üzerine yargılamaya Bakırköy 7. Ağır Ceza Mahkemesinde devam edilmiştir.

9. Bakırköy 7. Ağır Ceza Mahkemesince 15/7/2014 tarihinde başvurucunun tutukluluk hâlinin devamına karar verilmiştir. İtiraz üzerine Bakırköy 8. Ağır Ceza Mahkemesinin 23/7/2014 tarihli kararıyla itiraz kesin olarak reddedilmiştir.

10. Mahkemenin 24/2/2015 tarihli kararıyla başvurucunun tahliyesine karar verilmiştir. Yargılama halen Bakırköy 7. Ağır Ceza Mahkemesinde devam etmektedir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

11. Mahkemenin20/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

12. 30/3/2011 ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca ihlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir.

13. Tutukluluk hâli sona ermiş olan başvurucunun, ihlalin tespitini ve tazminat ödenmesini sağlayabilecek bir hukuk yolu mevcut ise öncelikle bu yolu tüketmesi gerekir (Hamit Kaya, B. No: 2012/338, 2/7/2013, § 46).

14. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesi, tutukluluğun hukuka uygun olup olmadığının tespiti ve buna bağlı olarak zararın tazmini imkânı sunmaktadır. Bu yol, başvurucunun şikâyeti açısından erişilebilir ve elverişli bir nitelik taşımaktadır (Hamit Kaya, § 48).

15. Mahkemenin 24/2/2015 tarihli kararıyla tahliye edilen ve tutukluluk hâli sona eren başvurucu, ihlalin tespitini ve tazminat ödenmesini sağlayabilecek hukuk yolunu tüketmemiştir.

16. Açıklanan gerekçelerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

17. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

18. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeninin bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

19. Ceza yargılamasının süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi birtakım tedbirlerin uygulandığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak ise suç isnadına ilişkin nihai kararın verildiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34).

20. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29).

21. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 7 yıl 4 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

22. Açıklanan gerekçelerle, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

23. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir..."

24. Başvurucu, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

25. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

26. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında -yargılamadaki taraf sayısı da dikkate alınarak- başvurucuya net 7.200 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Başvurucunun bu konuda herhangi bir belge sunmamış olması nedeniyle maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

27. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR

OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 7.200 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Bakırköy 7. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2014/116) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 20/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET ALTUN

B. No: 2014/19303 | Karar tarihi: 20.04.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/19303

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET ALTUN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/19303)

Karar Tarihi: 20/4/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Mehmet ALTUN

Vekili : Av. Şeyhmüslüm KAYACAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 5/12/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8. Adana Cumhuriyet Başsavcılığının 10/5/2000 tarihli iddianamesi ile evrakta sahtecilik suçunu işlediği iddiasıyla başvurucu hakkında kamu davası açılmıştır. Adana 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 13/5/2009 tarihli kararı ile başvurucunun hapis cezasıyla cezalandırılmasına ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiştir. Başvurucunun itiraz etmemesi üzerine karar kesinleşmiştir.

9. Başvurucu, denetim süresi boyunca kasıtlı bir suç işlemediğini ve denetim gereklerine uyduğunu belirterek 31/10/2014 tarihinde davanın düşmesine karar verilmesi istemiyle Adana 1. Ağır Ceza Mahkemesine başvurmuştur. Mahkemenin 12/11/2014 tarihli kararı ile 13/5/2009 tarihinde verilip kesinleşen hükmün ortadan kaldırılmasına ve sahtecilik suçundan açılan söz konusu kamu davasının başvurucu tarafından denetim süresi içinde başkaca herhangi bir suç işlenmemesi nedeniyle düşürülmesine, temyiz yolu açık olmak üzere karar verilmiştir. Karar 5/12/2014 tarihinde kesinleşmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 20/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

11. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası uyarınca Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvurular incelenebilir (Zafer Öztürk, B. No: 2012/51, 25/12/2012, § 17).

13. Somut olayda Adana 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 13/5/2009 tarihli kararıyla başvurucunun hapis cezasıyla cezalandırılmasına ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiş, anılan karar temyiz edilmeyerek kesinleşmiştir. Başvurucu 31/10/2014 tarihinde Adana 1. Ağır Ceza Mahkemesine başvurarakdavanın düşmesine karar verilmesini talep etmiştir.

14. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması (HAGB) kararı verilen durumlarda sanığın suçlu olduğu konusunda ulaşılmış bir vicdani kanaat bulunmakta ve bu kanaat "kasten yeni bir suç" işlenmemesi ve öngörülmüşse denetimli serbestlik tedbirlerine uyulması şartlarına bağlı olarak hüküm ifade etmemektedir. HAGB, mahkûmiyet konusunda vicdani kanaate ulaşmış mahkemenin buna ilişkin hükmü açıklamayı belirli bir süre ertelemesini, bu süre zarfında hükmün sanık hakkında bir hukuki sonuç doğurmamasını ve bu süre sonunda kişinin başka suç işlememesi ve öngörülen tedbirlere uygun davranması hâlinde açıklanması geri bırakılan hükmün ortadan kaldırılarak davanın düşmesine karar verilmesini ifade eder (Kürşat Eyol, B. No: 2012/665, 13/6/2013, §§ 28, 29).

15. Yukarıda belirtildiği üzere (bkz. § 11) Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıç tarihi 23/9/2012 olup 6216 sayılı Kanun'un 76. maddesinin (1) numaralı fıkrası ile aynı Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası uyarınca Anayasa Mahkemesi 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceleme yetkisine sahiptir. Belirtilen hükümlerin Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisini belirlerken olay ve olguların meydana geldiği tarihi değil hak ihlali oluşturan işlem ve eylemlere karşı başvurulabilecek kanun yollarının

tüketildiği, yani işlem veya kararın kesinleştiği tarihi esas aldığı görülmektedir. Dolayısıyla bir hak ihlali iddiasının Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi kapsamına girip girmediği noktasında dikkat edilecek husus, başvuruya konu işlem veya eylemin meydana geliş tarihi değil bu işlem veya eyleme karşı müracaat edilen kanun yollarından sonra verilen kararın kesinleşme tarihidir (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 51).

16. Bu durumda HAGB kararı verilen hâllerde makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği şikâyeti yönünden yapılan incelemelerde zaman bakımından yetkinin tespitinde, mahkemelerce verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı tarihinin veya bu karara karşı tüketilen kanun yolu sonucunda verilen karar tarihinin esas alınması gerekir.

17. Somut olayda, Adana 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 13/5/2009 tarihli kararı ile başvurucunun hapis cezasıyla cezalandırılmasına ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiştir. Başvurucunun itiraz etmemesi üzerine kararın 23/9/2012 tarihinden önce kesinleştiği anlaşılmıştır.

18. Açıklanan gerekçelerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 20/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET FETULLAHOĞLU

B. No: 2014/19484 | Karar tarihi: 20.04.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/19484

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET FETULLAHOĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/19484)

Karar Tarihi: 20/4/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Ahmet FETULLAHOĞLU

Vekili : Av. Mübeccel PINARLIDAĞ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ceza davasında soyut delillere dayanılarak karar verilmesi, yargılama temyiz aşamasında iken özel yetkili mahkemelerin kaldırılması üzerine hukuka aykırı olarak onanması ve yargılamanın makul sürede sonuçlandırılmaması nedenleriyle eşitlik ilkesinin ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 8/12/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, uyuşturucu madde ithal etme suçunu işlediği iddiasıyla 16/6/2009 tarihinde gözaltına alınmış; 19/6/2009 tarihinde tutuklanmıştır. Adana Cumhuriyet Başsavcılığının (CMK 250. madde ile görevli) 16/12/2009 tarihli iddianamesi ile başvurucu hakkında kamu davası açılmıştır. (Kapatılan) Adana 7. Ağır Ceza Mahkemesinin (CMK 250. madde ile görevli) 8/4/2013 tarihli kararı ile başvurucunun hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Kararın ilgili kısımları şöyledir:

"Soruşturma kapsamında teknik takip devam ederken 15/6/2009 tarihinde saat 08.00 sıralarında Adana Emniyet Müdürlüğüne yapılan telefon ihbarında, sanıkA.G.'nin şoförlüğünü yaptığı Tır (çekici/dorse) aracı ile Ağrı Gürbulak sınır kapısından giriş yaptığı, araçta uyuşturucu madde yüklü olduğu, uyuşturucunun sahibinin Mersin ilinde bulunan A. isimli şahıs olduğu, bu şahsın da uyuşturucu maddeyi Hollanda ülkesine göndereceklerinin belirtildiği, aynı gün Gaziantep-Adana Otobanı Adana giriş ve çıkışlarında gerekli tertibat alınarak çalışmalara başlanıldığı, saat 19.00 sıralarında sürücülüğünü sanık A.G.'nin yaptığı tır aracının Otoban yolu mola tesislerine girmesi üzerine tır aracında kontrol yapıldığı, sanık A.nın yanında yedek şoför olarak sanık H.Y.nin bulunduğu, sürücü beyanında tır aracının yasal yükünün 920 çuval içerisinde 23000 kilo kuru fasulye olduğu, Kırgızistan Ülkesinden geldiğinin, dorsede usulünce yapılan aramada kuru fasulyenin plastik dokuma çuvallar içerisinde bulunduğu, yasal yükler arasında; yine ayrı plastik dokuma çuvallar içerisinde koli bandı ile bandajlanmış üzerine yeşil renkli izole bant çekilmiş 500 gramlık paketlerde 400 paket, koli bandı ile bandajlanmış üzerine kırmızı renkli izole bant çekilmiş 500 gramlık paketlerde 120 paket, Koli bandı ile bandajlanmış üzerine kırmızı renkli izole bant çekilmiş 500 gramlık paketlerde 200 paket,- Mavi karbon kağıdı ve koli bandı ile bandajlanmış üzerine siyah renkli izole bant çekilmiş 500 gramlık paketlerde 94 paket,- Koli bandı ile bandajlanmış üzerine siyah renkli izole bant çekilmiş 1000 gramlık paketlerde 57 pakette olmak üzere toplam 871 pakette daralı ağırlığı 480 kilo eroin maddesi elde edildiği, Adana Kriminal Polis Labaratuvarı Müdürlüğünün ekspertiz raporunda sanıklardan elde edilen871 pakettoplam net ağırlığı 463598 gram gelen krem renkli toz - katı maddelerin, uyuşturucu maddelerden eroin içerdiği ve eroin miktarının %65 oranında olmak üzere 301338,7 gram olduğunun belirtildiği.

...

İ.H.Ş.nin 12/6/2009 günü Gürbulak sınır kapısından İran'a geçtiği, burada uyuşturucu temin ve depolama işini yapan A.K.ile irtibat kurduğu ve muhtemelen 13/6/2009 günü akşam saatlerinde uyuşturucu maddeyi teslim aldığı, A.K.nin M.E.yi 13/6/2009 akşamı saat 22:00 sıralarında arayarak İ.H.Ş.ye İran'da uyuşturucuyu teslim ettiğini söylediği (TAPE:277), A.G.nin, İ.H.Ş. ile 13/6/2009 günü İran'da bir araya geldiği ve İ.H.Ş.nin İranlı A.K.'den teslim aldığı farklı gruplardan temin edilen yaklaşık 465 kilo uyuşturucu maddeyi TIR aracının yasal yükünün arasına yerleştirdikleri,

Bu görüşmenin akabinde M.E.nin Ahmet FETULLAHOĞLU'na KURT kod adlı İ.H.Ş.nin İran'da A.K.'den eroin maddesini teslim aldığını ve sevkiyatın gerçekleştiğini söylediği (TAPE 279), 14/6/2009 günü saat 00:32 sıralarında İ.H.Ş.nin Ağrı Gürbulak sınır kapısından yaya olarak giriş yaptığı, çıkış yaparken sınır kapısına bıraktığı anlaşılan otomobilini alarak

Mersin iline geçtiği ve burada buluştuğu sanık K.D. ile sevkiyatın ayrıntılarını konuştukları, K.D.nin 15/6/2009 günü uçakla İstanbul'a gittiği,

Yukarıda belirtilen tespitler ve tüm dosya kapsamı nazara alındığında ;Sanıklar F.S., A.İ.E., A.A., K.D., İ.H.Ş., M.E., Ahmet FETULLAHOĞLU, A.G., A.O., Ş.A., ve F.E.nin fikir ve işbirliği içerisinde, İran ülkesinden 500 kg civarında eroin cinsi uyuşturucu madde ithal edip, bunu avrupa ülkelerine ihraç etme konusunda fikir ve işbirliğinde anlaştıkları, anlaşmaya göre, uyuşturucunun İran ülkesinden Türkiye'ye kadar naklinde sanık A.ya ait uluslararası nakliyat şirketinin kamyon ve şoförlerinin kullanılacağı,

..

Sanıklar Ahmet FETULLAHOĞLU, F.S. ve A.O.nun uyuşturucunu temin ve ithal işinin işleyişini idare ettikleri, satış için bağlantıları ayarladıkları, uyuşturucunun İran ülkesinden temini içini sanıklar A.İ.E., A.A., F.E., İ.H.Ş., K.D. ve M.E. diğer sanık Ş.A.yı da kullanarak İran'dan uyuşturucu teminine koyuldukları ,sanık A.A.'nın firmasına ait tır (çekici/dorse) aracının ve aracın şoförü sanık A.G.'nin nakliye işine tahsis edildiği, Sanıklar Ahmet FETULLAHOĞLU ve A.O.nun diğer sanıklarla zaman zaman görüştükleri gibi, sık sık irtibat ve talimat için sanıklar F.S. ve K.D.'yi aracı olarak kullandıkları... Bu şekilde; Sanıklar A.O., Ahmet FETULLAHOĞLU, A.G., A.İ.E., A.A., F.S., F.E., İ.H.Ş.,, K.D., M.E. ve Ş.A.nın fikir ve eylem birliği içinde yurda eroin cinsi uyuşturucu madde sokma (ithal) ve nakletme suçunu işledikleri, kanaatine varılarak sanıkların aşağıdaki şekilde cezalandırılmaları yoluna gidilmiştir."

9. Temyiz üzerine hüküm, Yargıtay 10. Ceza Dairesinin 13/11/2014 tarihli kararıyla başvurucu yönünden onanmıştır.

10. Başvurucu, 27/11/2014 tarihli dilekçe ile onama kararına karşı Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına itiraz yoluna gidilmesi istemiyle başvuruda bulunmuş; Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının 27/4/2015 tarihli kararıyla başvurucunun talebi reddedilmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

11. Mahkemenin 20/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

12. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeninin bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

14. Ceza yargılamasının süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi birtakım tedbirlerin uygulandığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak ise suç isnadına ilişkin nihai kararın verildiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34).

15. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29).

16. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda, yargılamanın konusunun uluslararası boyutta ve örgüt faaliyeti çerçevesinde gerçekleştirilen uyuşturucu ticaretine ilişkin olması nedeniyle karmaşık nitelikte kabul edilebileceği, davada yirmiden fazla sanığın yargılandığı,(kapatılan) Adana 7. Ağır Ceza Mahkemesinde (CMK 250. madde ile görevli) yirmi duruşma yapıldığı, duruşmaların yaklaşık iki ay ara ile gerçekleştirildiği hususları değerlendirildiğinde beş yıl beş aylık yargılama süresinin makul olduğu sonucuna varmak gerekir.

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

B. Kanuni Hâkim Güvencesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

18. Başvurucu; özel yetkili mahkemede yargılandığını, temyiz incelemesi sürecinde özel yetkili mahkemelerin kaldırıldığını, kararın bozulması gerekirken hukuka aykırı olarak onandığını belirterek kanun önünde eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki tavsifi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki nitelendirmesini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucu, her ne kadar özel yetkili mahkemelerin kapatılması nedeniyle dava dosyasının Yargıtay tarafından incelenmeye devam edilmesinin Anayasa'nın 10. maddesinde düzenlenen kanun önünde eşitlik ilkesini ihlal ettiğini ileri sürmekte ise de başvurucunun şikâyetinin özünü kanunen tabi olduğu mahkemeden başka bir mahkemede yargılandığı hususunun oluşturduğu anlaşıldığından belirtilen iddia, Anayasa'nın 37. maddesinde güvence altına alınan kanuni hâkim güvencesi kapsamında incelenmiştir.

19. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Bu bağlamda başvurucunun ihlal iddialarını kanıtlayamadığı, temel haklara yönelik bir müdahalenin olmadığı veya müdahalenin meşru olduğu açık olan başvurular ile karmaşık veya zorlama şikâyetlerden ibaret başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilebilir (Hikmet Balabanoğlu, B. No: 2012/1334, 17/9/2013, § 24).

20. Hukuk devletinde kanuni hâkim, tabii hâkim olarak anlaşılmalıdır. Tabii hâkim kavramı ise dar anlamda suçun işlenmesinden veya çekişmenin doğmasından önce davayı görecek yargı yerini yasanın belirlemesi şeklinde tanımlanmaktadır. Başka bir anlatımla tabii hâkim ilkesi, yargılama makamlarının suçun işlenmesinden veya çekişmenin meydana gelmesinden sonra kurulmasına veya hâkimlerin atanmasına engel oluşturur; sanığa veya davanın yanlarına göre hâkim atanmasına olanak vermez (AYM. E.1990/13, K.1990/30, 20/11/1990).

21. Kanuni hâkim güvencesi ilkesi, olayın niteliğine göre yargılamanın hangi mahkemede yapılacağının önceden belirlenmiş olması ilkesidir. Yargılama, tabii hâkim dışında başka bir hâkim tarafından yapılamaz (Muhammet Kaplan, B. No: 2013/1586, 18/9/2013, § 31).

22. Başvurucunun sözünü ettiği özel yetkili mahkemelerin görevlerinin genel mahkemelere devredilmesi ve anılan mahkemelerin değişiklikle genel mahkeme sıfatı kazanması, kanun koyucunun usule ilişkin bir tasarrufudur. Usul kuralları derhâl uygulanır ve geriye yürümez.

Ayrıca usule ilişkin kurallardaki değişiklikler, maddi ceza hukukuna ilişkin hükümlerde lehe değerlendirme zorunluluğu da doğurmaz.

23. 2/7/2012 tarihli ve 6352 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinde, özel yetkili mahkemeler tarafından henüz karar verilmemiş olan dosyaların genel ağır ceza mahkemelerine gönderilmesi; karar verilmiş olup da Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı ya da Yargıtay dairelerinde bulunan dosyaların ise Yargıtay tarafından incelenmeye devam edilmesi düzenlenmiştir.

24. Somut olayda başvurucunun, özel yetkili mahkeme tarafından yargılanması ve aleyhinde hüküm kurulması sırasında yürürlükte olan maddi ceza hukukuna ilişkin hükümler esas alınmış ve başvurucu hakkında mahkûmiyet hükmü kurulmuştur. Ne var ki yargılama safahatı bittikten sonra usule ilişkin olarak söz konusu mahkemelerin yetkisi sonlandırılmıştır. Sadece bu durum nedeniyle söz konusu mahkemeler tarafından verilen kararların adil olmadığı sonucuna ulaşılması mümkün değildir. Kaldı ki değişiklikle birlikte anılan mahkemelerin başvurucuya isnat olunan ve yargılamaya konu edilen bazı suçlara ilişkin olarak yargılama yapma yetkisi ve görevi sonlandırılmamış olup değişiklikten sonra da aynı suçlara ilişkin olarak yargılama yapmaya devam edecekleri, sadece bu yargılamaların özel yetki ile yapılabileceği hususunun değiştirildiği, başka bir deyişle söz konusu mahkemelerin sadece bazı suçlarla ilgili olarak verilmiş yargılama yetkilerinin kaldırıldığı, sonuç olarak bu mahkemeler bakımından da genel yetkileri çerçevesinde bütün suçlar yanında özel yetkiye konu edilen suçlara ilişkin olarak yargılama yapma yetkisinin devam ettiği anlaşılmaktadır. Somut olayda başvurucunun kanunen tabi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarılmadığı ve uyuşmazlığın esasını çözecek olan mahkemenin ihtilafın doğmasından sonra kurulan bir mahkeme olmayıp görev ve yetkileri daha önceden kanunla belirlenmiş bir mahkeme olduğu dikkate alındığında başvurucunun genel mahkemeler yerine özel yetkili mahkemede yargılanması gerektiği iddiasının makul ve kabul edilebilir olmadığı, dolayısıyla bu iddia yönünden açık ve görünür bir ihlalin bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

25. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Diğer İhlal İddiaları

26. Başvurucu, yargılandığı ceza davasında etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanmak isteyen bir sanığın ifadelerinin esas alındığını ve soyut delillere dayanılarak karar verildiğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

27. Anayasa’nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvuru konusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (Ahmet Sağlam, B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

28. Bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale iddiası içermeyen, yargılama sonucunda verilen kararın hukuka aykırı olduğuna ilişkin somut başvuru,

yukarıda belirtilen içtihat kapsamında kanun yolu şikâyeti niteliğindedir.

29. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Kanuni hâkim güvencesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 20/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

TÜRKAN UYGUN VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/19616 | Karar tarihi: 20.04.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/19616

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

TÜRKAN UYGUN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/19616)

Karar Tarihi: 20/4/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucular : 1. Türkan UYGUN

2. Ahmet Naci AZILI

3. Ercan UYGUN

4. Gültekin UYGUN

5. İsmail UYGUN

6. Leyla KOYUNCU

Vekili : Av. Emine AK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kamu kurum ve kuruluşları aleyhine verilmiş, ekonomik değere ilişkin ve icra edilebilir bir yargı kararının uzun süre icra edilmemesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 17/12/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucular tarafından 13/2/2012 tarihinde Ankara 25. Asliye Hukuk Mahkemesinde Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı aleyhine açılan kamulaştırmasız el atma nedeniyle tazminat davasında 28/11/2012 tarihli karar ile 98.320,50 TL tazminatın dava tarihinden itibaren işletilecek yasal faizi ile birlikte başvuruculara ödenmesine hükmedilmiş, bu karar Yargıtay 5. Hukuk Dairesince 20/5/2013 tarihinde onanmış, karar düzeltme istemi sonucunda ise aynı Dairenin 13/1/2014 tarihli ilamı ile karar yargılama giderleri yönünden düzeltilerek onanmış, düzelterek onama ilamı başvuruculara 19/2/2014 tarihinde tebliğ edilmiş, düzelterek onama ilamına karşı taraflarca yeniden karar düzeltme yoluna başvurulmadığından ilk derece mahkemesi kararı 14/3/2014 tarihinde kesinleşmiştir.

9. Başvurucular 14/11/2016 tarihinde, ilgili idare ise 11/11/2016 tarihinde güncel alacak-borç bilgilerini sunmuşlardır. Başvurucular beyanlarında kendilerine henüz bir ödeme yapılmadığını belirtmişler, ilgili idare ise başvuruculara toplam 4.711,40 TL ödeme yapıldığını, kalan güncel borç miktarının ise 118.219,48 TL olduğunu ifade etmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 20/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Mahkemeye Erişim Hakkı ve Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

11. Başvurucular, ilgili idare aleyhine verilmiş, ekonomik değere ilişkin ve icra edilebilir yargı kararının uzun süre icra edilmemesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeninin de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

13. Kamu kurum ve kuruluşları aleyhine verilmiş, icra edilebilir bir yargı kararının hiç icra edilmemesi ya da icrasının makul süre içinde yapılmaması, kararın verildiği yargılamada sağlanmış olan mahkemeye erişim hakkı dâhil adil yargılanma hakkı güvencelerini anlamsız hâle getirir. Dolayısıyla böyle bir durum mahkemeye erişim hakkının ihlali sonucunu doğurur (Kenan Yıldırım ve Turan Yıldırım, B. No: 2013/711, 3/4/2014, §§ 37-54).

14. Öte yandan mahkeme kararına dayanan icra edilebilir bir alacak, mülkiyet hakkı kapsamında korunan ekonomik bir değer ifade eder. Kamu kurum ve kuruluşları aleyhine hükmedilmiş böyle bir alacağın hiç ödenmemesi ya da ödenmesinin uzun sürmesi suretiyle oluşan belirsizlik, mülkiyet hakkının ihlaline neden olur (Kenan Yıldırım ve Turan Yıldırım, §§ 55-75).

15. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararları dikkate alındığında somut olayda yukarıda belirtilen nitelikteki yargı kararının üzerinden üç yılı aşan süre geçmesine kısmen icra edilmiş olması nedeniyle mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmalıdır.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkı ile Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Hükmedilen Tazminata İşletilen Faiz Oranı Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlaline İlişkin İddia

17. Başvurucular Anayasa Mahkemesine 16/3/2015 tarihinde sundukları ek beyan dilekçesi ile kamulaştırmasız el atma nedeniyle açılan tazminat davası sonunda belirlenen tazminat miktarına işletilen yasal faiz oranının enflasyon oranı karşısında zararı karşılamada yetersiz kaldığını belirterek, mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

18. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası gereği bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir.

19. Somut olayda, yasal faizi ile birlikte tazminata hükmeden ilk derece mahkemesi kararına ilişkin düzelterek onama ilamının başvuruculara 19/2/2014 tarihinde tebliğ edildiği (bkz.§ 8), başvuruculaların ise 16/3/2015 tarihli ek beyan dilekçesi ile ihlal iddiasında bulundukları, bu durumda ise söz konusu iddiaların düzelterek onama ilamının kendilerine tebliğ edildiği 19/2/2014 tarihinden itibaren otuz günlük süre geçtikten sonra ileri sürüldüğü anlaşılmaktadır.

20. Açıklanan nedenle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

21. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…"

22. Başvurucular, tazminat talebinde bulunmuşlardır.

23. Somut olayda mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

24. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara ayrı ayrı net 8.400 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

25. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden

oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müşterek olarak ödenmesine karar verilmesi gerekir.

26. Ayrıca yargı kararının mümkün olan en kısa sürede icra edilmesi ve böylece hukuk devleti ilkesi ile adalete olan güvenin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi için ihlal kararının bir örneğinin ilgili idareye gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Hükmedilen tazminata işletilen faiz oranı nedeniyle mülkiyet hakkının ihlaline ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkı ile Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Yargı kararının mümkün olan en kısa sürede icra edilmesi için kararın bir örneğinin Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığına GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculara ayrı ayrı net 8.400 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE, 20/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUHARREM ATİK

B. No: 2014/19950 | Karar tarihi: 20.04.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/19950

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUHARREM ATİK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/19950)

Karar Tarihi: 20/4/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Muharrem ATİK

Vekili : Av. Nermin SELÇUK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, tutukluluğun makul süreyi aşması ve tutukluluğa itirazın etkin olarak kullanılamaması nedenleriyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 18/12/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, nitelikli yağma suçunu işlediği iddiasıyla 3/2/2007 tarihinde yakalanmış ve (kapatılan) Şişli 2. Sulh Ceza Mahkemesinin 5/2/2007 tarihli kararıyla tutuklanmıştır. Başvurucu vekili tarafından Şişli 2. Sulh Ceza Mahkemesince verilen tutuklama kararına itiraz edilmiş, (kapatılan) Şişli 6. Asliye Ceza Mahkemesinin 9/2/2007 tarihli kararı ile itiraz reddedilmiştir.

9. İsnat edilen suç ile ilgili olarak İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının 7/3/2007 tarihli iddianamesi ile başvurucu hakkında kamu davası açılmıştır. İstanbul 7. Ağır Ceza Mahkemesince 23/6/2008 tarihli duruşmada, başvurucuya isnat edilen suçun niteliği, tutuklama tarihi ve delillerin büyük bir bölümünün toplanmış olması göz önünde bulundurularak başvurucunun tahliyesine karar verilmiştir. İstanbul 7. Ağır Ceza Mahkemesinin 24/12/2008 tarihli kararı ile başvurucunun, isnat edilen suçu işlediğine dair kesin ve inandırıcı delil elde edilmediği gerekçesiyle beraatine karar verilmiştir. Temyiz üzerine hüküm, Yargıtay 6. Ceza Dairesinin 13/5/2014 tarihli kararıyla bozulmuştur. Mahkemece26/11/2014 tarihinde direnme kararı verilmiştir.

10. Temyiz üzerine hüküm, Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 24/5/2016 tarihli kararıyla bozulmuştur. Mahkemenin 18/4/2017 tarihli kararıyla başvurucunun hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

11. Mahkemenin20/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

12. Başvurucu hakkında yürütülen yargılamada kanuni tutukluluk süresinin aşıldığını, tutukluluğa itiraz yolunu etkin olarak kullanamadığını, tutukluluğa itiraz üzerine verilen kararların gerekçesiz olduğunu, uzun tutukluluk süresi nedeniyle masumiyet karinesine aykırı olarak adli kontrol tedbirinin uygulanmadığını belirterek Anayasa'nın 19. maddesinde tanımlanan kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

13. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası uyarınca Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup Mahkeme, ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları inceleyebilir.

14. Devam eden tutukluluğun hukuka aykırı olduğu iddiasıyla yapılan bireysel başvurularda başvuru yollarının ne zaman tüketildiği konusu somut olay açısından önem arz etmektedir. Uzun tutukluluk şikâyetlerinin temel amacı, tutukluluğun hukuka aykırı olduğunun ya da devamını haklı kılan sebep veya sebeplerin bulunmadığının tespitidir. Bu tespit yapıldığı takdirde buna bağlı olarak ilgilinin tutukluluk hâlinin devamına gerekçe olarak gösterilen hukuki sebeplerin varlığı sona erecek ve böylece kişinin serbest kalmasının yolu açılabilecektir. Bu amaçla yapılan bir başvuruda, itiraz kanun yolunda çelişmeli yargılama ve/veya silahların eşitliği gibi ilkelere uygun olarak bir inceleme yapılıp yapılmadığı da

dikkate alınacaktır. Dolayısıyla belirtilen nedenlerle ve serbest bırakılmayı temin edebilecek bir karar alma amacıyla yapılacak bireysel başvuruların -olağan kanun yolları tüketilmek şartıyla- tutukluluk hâli devam ettiği sürece yapılabilmesi mümkündür (Korcan Pulatsü, B. No: 2012/726, 2/7/2013, § 30).

15. Ancak kişi hakkında ilk derece mahkemesinde hüküm verilmiş ise bireysel başvuru açısından talep “bir suç isnadına bağlı olarak tutukluluğun” hukuka aykırılığının tespitiyle sınırlı kalacaktır (Korcan Pulatsü, § 31).

16. Kişi serbest bırakılmadan yargılanmakta olduğu davada ilk derece mahkemesi kararıyla mahkûm olmuşsa mahkûmiyet tarihi itibarıyla kişinin tutukluluk hâli sona erer. Çünkü bu durumda kişinin hukuki durumu “bir suç isnadına bağlı olarak tutuklu” olma kapsamından çıkmaktadır. Bireysel başvuru incelemesi açısından tutuklamanın şartları ile mahkûmiyete hükmedilmesi arasındaki esaslı fark bunu gerektirir. Zira mahkûmiyete karar verilmiş olmakla isnat olunan suçun işlendiği, bundan failin sorumlu olduğunun sübuta erdiği kabul edilmekte ve bu nedenle sanık hakkında hürriyeti bağlayıcı cezaya hükmedilmektedir. Mahkûmiyetle birlikte kişinin kuvvetli suç şüphesi ve bir tutuklama nedenine bağlı olarak tutukluluk hâli sona ermektedir. Bu açıdan mahkûmiyet kararının ayrıca kesinleşmiş olması gerekmez. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) ve Yargıtay, mahkûmiyet kararı sonrası tutulma hâlini tutukluluk olarak nitelendirmemektedir. AİHM, ilk derece mahkemesi kararıyla mahkûm olan bir sanığın söz konusu mahkûmiyet kararından sonraki tutulmasını Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 5. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi hükmü uyarınca “mahkûmiyet sonrası tutma” olarak değerlendirmekte ve tutukluluk süresinin hesabında dikkate almamaktadır (Korcan Pulatsü, § 33).

17. “Suç isnadına bağlı olarak” özgürlükten yoksun bırakılma hâli Sözleşme’nin 5. maddesinin 1. fıkrasının (c) bendi kapsamında, “mahkûmiyet sonrası tutma” olarak değerlendirilen özgürlükten yoksun bırakma hâli ise 5. maddenin 1. fıkrasının (a) bendi kapsamında değerlendirilmektedir. Her iki durumda da özgürlükten yoksun bırakma sonucunu doğuran kararların “yasanın öngördüğü usule uygun” olma koşulunu sağlaması gerektiğinde tereddüt bulunmamaktadır.

18. “Bir suç isnadına bağlı olarak” tutuklulukta geçen sürenin başlangıcı, başvurucunun ilk kez yakalanıp gözaltına alındığı durumlarda bu tarih, doğrudan tutuklandığı durumlarda ise tutuklama tarihidir. Sürenin sonu ise kural olarak kişinin serbest bırakıldığı ya da ilk derece mahkemesince hükmün verildiği tarihtir (Murat Narman, B. No: 2012/1137, 2/7/2013, § 66). Belirtilen tarihler arasında geçen süre esas alınarak “bir suç isnadına bağlı olarak” tutuklulukta geçen sürenin makul olup olmadığı veya azami tutukluluk süresinin aşılıp aşılmadığının değerlendirmesi yapılacaktır.

19. Somut olayda başvurucu3/2/2007 tarihinde yakalanmış, 5/2/2007 tarihinde ise tutuklanmıştır. Başvurucu, İstanbul 7. Ağır Ceza Mahkemesince 23/6/2008 tarihinde tahliye edilmiş ve başvurucunun tutukluluk hâli sona ermiştir. Başvurucunun gözaltına alınma ve tutukluluğa ilişkin şikâyetlerine konu olan kararların tamamının Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başladığı 23/9/2012 tarihinden önce kesinleştiği anlaşılmıştır.

20. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

21. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

22. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

23. Ceza yargılamasının süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi birtakım tedbirlerin uygulandığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak ise suç isnadına ilişkin nihai kararın verildiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34)

24. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29)

25. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar ile yargılamaya konu suçun niteliği ve yargılamadaki taraf sayısı gibi kriterler dikkate alındığında, somut olayda on yılı aşan yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

26. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

27. 6216 sayılı Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

28. Başvurucu, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

29. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

30. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığındabaşvurucuya net 12.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

31. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR

OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 12.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin İstanbul 7. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2016/427) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 20/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

YRYSKUL BEISHENALIEV

B. No: 2016/7458 | Karar tarihi: 20.04.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2016/7458

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

YRYSKUL BEISHENALIEV BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2016/7458)

Karar Tarihi: 20/4/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : M. Serhat MAHMUTOĞLU

Başvurucu : Yryskul BEISHENALIEV

Vekili : Av. Tahir TOSOLAR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, öldürülme veya kötü muameleye maruz kalma riski bulunan ülkeye sınır dışı etme kararı verilmesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 20/4/2016 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvurucu, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 73. maddesi uyarınca sınır dışı işleminin yürütmesinin tedbiren durdurulmasına karar verilmesini talep etmiştir.

4. İkinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, tedbir talebinin Bölüm tarafından karara bağlanması gerekli görüldüğünden İçtüzük'ün 73. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

5. Bölüm tarafından 20/4/2016 tarihinde İçtüzük'ün 73. maddesi uyarınca sınır dışı işleminin tedbiren durdurulmasına karar verilmiştir.

6. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüş sunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve ilgili kurumlardan temin edilen bilgilere göre olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucu 1986 doğumlu olup Kırgızistan vatandaşıdır.

10. Başvurucu 27/11/2015 tarihinde yasal yollardan Türkiye'ye (İstanbul) giriş yapmıştır.

11. Başvurucu, bilinmeyen bir tarihte İstanbul'dan Gaziantep'e gitmiştir.

12. Gaziantep Emniyet Müdürlüğü görevlileri tarafından DAEŞ terör örgütü üyelerinin Suriye'deki çatışma bölgelerine geçişlerinin engellenmesine ilişkin faaliyetler kapsamında Gaziantep ili otogarında 28/11/2015 tarihinde başvurucu ve beraberindeki Kırgızistan vatandaşı A.T.U. durdurulmuştur.

13. Kolluk görevlilerinin sorularına çelişkili cevaplar veren ve Gaziantep'te bulunma gerekçelerini açıklayamayan başvurucu ve arkadaşı hakkında soruşturma başlatılmıştır. Başvurucu 30/11/2015 tarihinde silahlı terör örgütüne üye olma suçundan tutuklanmıştır.

14. Başvurucunun cep telefonunda, DAEŞ terör örgütüne katılmak üzere hareket ettiğine dair yazışmalar ile örgüt bayrağının ve yöneticilerinin fotoğrafları bulunmuştur.

15. Bunun yanında Kırgızistan İstihbarat Birimi tarafından başvurucu ve arkadaşının Kırgızistan'da kasten yaralama ve öldürme suçlarından arandıkları, DAEŞ terör örgütüne dâhil olmak amacıyla Türkiye'de bulundukları bilgileri İstanbul Emniyet Müdürlüğüne iletilmiştir.

16. Gaziantep Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından başvurucu hakkında silahlı terör örgütüne üye olma suçundan kamu davası açılmıştır.

17. Gaziantep 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 2/3/2016 tarihli kararıyla "faillerin silahlı terör örgütüne ilgi duyması, örgüte girmek için zemin arayışına girmesi, bu amaçla kendilerini örgüte ulaştırabilecek kişilerle temasa geçmeye çalışması ve örgüte katılmak için başka bir bölgeye yolculuk yapmalarının silahlı terör örgütü üyeliği suçunun oluşumu için yeterli olmayacağı" gerekçesiyle başvurucunun beraatına ve tahliyesine karar verilmiştir.

18. Hatay Valiliği Göç İdaresi Müdürlüğünün 3/3/2016 tarihli kararıyla kamu güvenliği açısından tehdit oluşturduğu gerekçesiyle başvurucunun sınır dışı edilmesine ve aynı tarihte idari gözetim altına alınmasına karar verilmiştir. Başvurucu hâlen Hatay Geri Gönderme Merkezinde tutulmaktadır.

19. Başvurucu; Kırgızistan'da etnik kökeni ve dinî inancı yüzünden can ve mal güvenliğinin tehlike altında olduğunu, siyasi suçlamalarla cezalandırılabileceğini, kötü muameleye maruz kalacağını belirterek sınır dışı kararının iptali için dava açmıştır.

20. Anılan dava, Hatay İdare Mahkemesinin (İdare Mahkemesi) 4/4/2016 tarihli kararıyla başvurucunun Suriye'ye yakın bir ilde neden bulunduğunu izah edememesi, ülkesinde yaralama ve öldürme suçlarından aranıyor olması dikkate alınarak kamu düzeni ve güvenliği açısından tehlike oluşturabileceği gerekçesiyle reddedilmiştir.

21. Söz konusu kararda ayrıca başvurucunun sınır dışı edilmesi hâlinde kötü muameleye maruz kalacağı konusunda ciddi emare bulunmadığı, bu yöndeki iddiaların soyut ve varsayıma dayalı olduğu belirtilmiştir.

22. Bu karar 18/4/2016 tarihinde öğrenilmiş olup 20/4/2016 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

23. 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun "Kapsam" kenar başlıklı 2. maddesi şöyledir:

" (1) Bu Kanun, yabancılarla ilgili iş ve işlemleri; sınırlarda, sınır kapılarında ya da Türkiye içinde yabancıların münferit koruma talepleri üzerine sağlanacak uluslararası korumayı, ayrılmaya zorlandıkları ülkeye geri dönemeyen ve kitlesel olarak Türkiye'ye gelen yabancılara acil olarak sağlanacak geçici korumayı, Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklarını kapsar.

(2) Bu Kanunun uygulanmasında, Türkiye'nin taraf olduğu milletlerarası anlaşmalar ile özel kanunlardaki hükümler saklıdır."

24. 6458 sayılı Kanun'un "Geri gönderme yasağı" kenar başlıklı 4. maddesi şöyledir:

"Bu Kanun kapsamındaki hiç kimse, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulacağı veya ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatının veya hürriyetinin tehdit altında bulunacağı bir yere gönderilemez."

25. 6458 sayılı Kanun'un 29/10/2016 tarihli ve 676 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (676 sayılı KHK) 35. maddesiyle değişik "Sınır dışı etme kararı" kenar başlıklı 53. maddesi şöyledir:

"(1) Sınır dışı etme kararı, Genel Müdürlüğün talimatı üzerine veya resen valiliklerce alınır.

(2) Karar, gerekçeleriyle birlikte hakkında sınır dışı etme kararı alınan yabancıya veya yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilir. Hakkında sınır dışı etme kararı alınan yabancı, bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa kendisi veya yasal temsilcisi, kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında bilgilendirilir.

(3) Yabancı veya yasal temsilcisi ya da avukatı, sınır dışı etme kararına karşı, kararın tebliğinden itibaren on beş gün içinde idare mahkemesine başvurabilir. Mahkemeye başvuran kişi, sınır dışı etme kararını veren makama da başvurusunu bildirir. Mahkemeye yapılan başvurular on beş gün içinde sonuçlandırılır. Mahkemenin bu konuda vermiş olduğu karar kesindir. Yabancının rızası saklı kalmak kaydıyla, dava açma süresi içinde veya yargı yoluna başvurulması hâlinde '54 üncü maddenin birinci fıkrasının (b), (d) ve (k) bentleri ile ikinci fıkrası kapsamındakiler hariç' yargılama sonuçlanıncaya kadar yabancı sınır dışı edilmez."

26. 6458 sayılı Kanun'un 676 sayılı KHK'nın 36. maddesiyle değişik "Sınır dışı etme kararı alınacaklar" kenar başlıklı 54. maddesi şöyledir:

"(1) Aşağıda sayılan yabancılar hakkında sınır dışı etme kararı alınır:

a) 5237 sayılı Kanunun 59 uncu maddesi kapsamında sınır dışı edilmesi gerektiği

değerlendirilenler

b) Terör örgütü yöneticisi, üyesi, destekleyicisi veya çıkar amaçlı suç örgütü yöneticisi, üyesi veya destekleyicisi olanlar

c) Türkiye'ye giriş, vize ve ikamet izinleri için yapılan işlemlerde gerçek dışı bilgi ve sahte belge kullananlar

ç) Türkiye'de bulunduğu süre zarfında geçimini meşru olmayan yollardan sağlayanlar

d) Kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar

e) Vize veya vize muafiyeti süresini on günden fazla aşanlar veya vizesi iptal edilenler

f) İkamet izinleri iptal edilenler

g) İkamet izni bulunup da süresinin sona ermesinden itibaren kabul edilebilir gerekçesi olmadan ikamet izni süresini on günden fazla ihlal edenler

ğ) Çalışma izni olmadan çalıştığı tespit edilenler

h) Türkiye'ye yasal giriş veya Türkiye'den yasal çıkış hükümlerini ihlal edenler

ı) Hakkında Türkiye'ye giriş yasağı bulunmasına rağmen Türkiye'ye geldiği tespit edilenler

i) Uluslararası koruma başvurusu reddedilen, uluslararası korumadan hariçte tutulan, başvurusu kabul edilemez olarak değerlendirilen, başvurusunu geri çeken, başvurusu geri çekilmiş sayılan, uluslararası koruma statüleri sona eren veya iptal edilenlerden haklarında verilen son karardan sonra bu Kanunun diğer hükümlerine göre Türkiye'de kalma hakkı bulunmayanlar

j) İkamet izni uzatma başvuruları reddedilenlerden, on gün içinde Türkiye'den çıkış yapmayanlar

k) Uluslararası kurum ve kuruluşlar tarafından tanımlanan terör örgütleriyle ilişkili olduğu değerlendirilenler

(2) Bu maddenin birinci fıkrasının (b), (d) ve (k) bentleri kapsamında oldukları değerlendirilen uluslararası koruma başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişiler hakkında uluslararası koruma işlemlerinin her aşamasında sınır dışı etme kararı alınabilir. "

27. 6458 sayılı Kanun'un "Sınır dışı etme kararı alınmayacaklar" kenar başlıklı 55. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) 54 üncü madde kapsamında olsalar dahi, aşağıdaki yabancılar hakkında sınır dışı etme kararı alınmaz:

a) Sınır dışı edileceği ülkede ölüm cezasına, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacağı konusunda ciddi emare bulunanlar"

28. 6458 sayılı Kanun'un "Sınır dışı etmek üzere idari gözetim ve süresi" kenar başlıklı 57. maddesi şöyledir:

"(1) 54 üncü madde kapsamındaki yabancılar, kolluk tarafından yakalanmaları hâlinde, haklarında karar verilmek üzere derhâl valiliğe bildirilir. Bu kişilerden, sınır dışı etme kararı alınması gerektiği değerlendirilenler hakkında, sınır dışı etme kararı valilik tarafından alınır. Değerlendirme ve karar süresi kırk sekiz saati geçemez.

(2) Hakkında sınır dışı etme kararı alınanlardan; kaçma ve kaybolma riski bulunan, Türkiye'ye giriş veya çıkış kurallarını ihlal eden, sahte ya da asılsız belge kullanan, kabul edilebilir bir mazereti olmaksızın Türkiye'den çıkmaları için tanınan sürede çıkmayan, kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar hakkında valilik tarafından idari gözetim kararı alınır. Hakkında idari gözetim kararı alınan yabancılar, yakalamayı yapan kolluk birimince geri gönderme merkezlerine kırk sekiz saat içinde götürülür.

(3) Geri gönderme merkezlerindeki idari gözetim süresi altı ayı geçemez. Ancak bu süre, sınır dışı etme işlemlerinin yabancının iş birliği yapmaması veya ülkesiyle ilgili doğru bilgi ya da belgeleri vermemesi nedeniyle tamamlanamaması hâlinde, en fazla altı ay daha uzatılabilir.

(4) İdari gözetimin devamında zaruret olup olmadığı, valilik tarafından her ay düzenli olarak değerlendirilir. Gerek görüldüğünde, otuz günlük süre beklenilmez. İdari gözetimin devamında zaruret görülmeyen yabancılar için idari gözetim derhâl sonlandırılır. Bu yabancılara, belli bir adreste ikamet etme, belirlenecek şekil ve sürelerde bildirimde bulunma gibi idari yükümlülükler getirilebilir.

(5) İdari gözetim kararı, idari gözetim süresinin uzatılması ve her ay düzenli olarak yapılan değerlendirmelerin sonuçları, gerekçesiyle birlikte yabancıya veya yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilir. Aynı zamanda, idari gözetim altına alınan kişi bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa, kendisi veya yasal temsilcisi kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında bilgilendirilir.

(6) İdari gözetim altına alınan kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı, idari gözetim kararına karşı sulh ceza hâkimine başvurabilir. Başvuru idari gözetimi durdurmaz. Dilekçenin idareye verilmesi hâlinde, dilekçe yetkili sulh ceza hâkimine derhâl ulaştırılır. Sulh ceza hâkimi incelemeyi beş gün içinde sonuçlandırır. Sulh ceza hâkiminin kararı kesindir. İdari gözetim altına alınan kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı, idari gözetim şartlarının ortadan kalktığı veya değiştiği iddiasıyla yeniden sulh ceza hâkimine başvurabilir.

(7) İdari gözetim işlemine karşı yargı yoluna başvuranlardan, avukatlık ücretlerini karşılama imkânı bulunmayanlara, talepleri hâlinde 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu hükümlerine göre avukatlık hizmeti sağlanır."

29. 22/10/2014 tarihli ve 29153 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Geçici Koruma Yönetmeliği'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bu Yönetmelik kapsamında hiç kimse, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulacağı veya ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatının veya hürriyetinin tehdit altında bulunacağı bir yere gönderilemez."

B. Uluslararası Hukuk

1. Uluslararası Mevzuat

30. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) "Yaşam hakkı" kenar başlıklı 2. maddesi şöyledir:

"1. Herkesin yaşam hakkı yasayla korunur. Yasanın ölüm cezası ile cezalandırdığı bir suçtan dolayı hakkında mahkemece hükmedilen bu cezanın infaz edilmesi dışında, hiç kimsenin

yaşamına kasten son verilemez.

2. Ölüm, aşağıdaki durumlardan birinde mutlak zorunlu olanı aşmayacak bir güç kullanımı sonucunda meydana gelmişse, bu maddenin ihlaline neden olmuş sayılmaz:

a) Bir kimsenin yasa dışı şiddete karşı korunmasının sağlanması;

b) Bir kimsenin usulüne uygun olarak yakalanmasını gerçekleştirme veya usulüne uygun olarak tutulu bulunan bir kişinin kaçmasını önleme;

c) Bir ayaklanma veya isyanın yasaya uygun olarak bastırılması"

31. Sözleşme'nin "İşkence yasağı" kenar başlıklı 3. maddesi şöyledir:

"Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlere tabi tutulamaz."

32. Mültecilerin hukuki durumuna dair 28/7/1951 tarihli Sözleşme'nin (1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi) 33. maddesi şöyledir (29/8/1961 tarihli ve 359 sayılı Kanun'la onaylanmış; 5/9/1961 tarihli ve 10898 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir):

“1. Hiçbir Taraf Devlet, bir mülteciyi, ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatı ya da özgürlüğü tehdit altında olacak ülkelerin sınırlarına, her ne şekilde olursa olsun geri göndermeyecek veya iade ("refouler") etmeyecektir.

2. Bununla beraber, bulunduğu ülkenin güvenliği için tehlikeli sayılması yolunda ciddi sebepler bulunan veya özellikle ciddi bir adi suçtan dolayı kesinleşmiş bir hükümle mahkum olduğu için söz konusu ülkenin halkı açısından bir tehlike oluşturmaya devam eden bir mülteci, işbu hükümden yararlanmayı talep edemez.”

2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Uygulaması

33. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) sınır dışı kararının uygulanması hâlinde yaşam hakkı ile kötü muamele yasağının ihlal edileceğine ilişkin şikâyetlerle ilgili ilkesel yaklaşımı özetle şöyledir (referans alınan AİHM kararları için bkz. Soering/Birleşik Krallık, B. No: 14038/88, 7/7/1989; Saadi/İtalya [BD], B. No: 37201/06, 28/2/2008; M.S.S./Belçika ve Yunanistan [BD], B. No: 30696/09, 21/1/2011; J.K. ve diğerleri/İsveç [BD], B. No: 59166/12, 23/8/2016; Ghorbanov ve diğerleri/Türkiye, B. No: 28127/09, 3/12/2013; Mamatkulov ve Aksarov/Türkiye [BD], B. No: 46827/99, 4/2/2005; Babajanov/Türkiye, B. No: 49867/08, 10/5/2016):

AİHM'e göre yabancıların ülkeye girişleri, ülkede ikamet edişleri ve ülkeden çıkarılmalarına ilişkin konular doğrudan o ülkenin ulusal egemenlik yetkisine ilişkin olup Sözleşme'nin 6. maddesinin koruma alanı dışında kalmaktadır. Bir başka deyişle bu tür konularda alınan kararların medeni hak ve yükümlülüklerle ilgisi bulunmamaktadır.

Bununla birlikte bir yabancının sınır dışı edilmesi hâlinde işkence ve kötü muameleye maruz kalacağına dair ciddi emareler bulunması durumunda taraf devletin Sözleşme kapsamında sorumluluğu ortaya çıkmaktadır. Sözleşme, işkence ve kötü muameleye maruz kalma riski bulunan ülkeye sınır dışı etmeme yükümlülüğünü içermektedir.

AİHM, Sözleşme'nin 2. (yaşam hakkı) ve 3. maddelerinin (işkence ve kötü muamele yasağı) birlikte ihlal edildiğine ilişkin şikâyetlerde kural olarak işkence ve kötü muamelenin mutlak şekilde yasaklandığı gerçeğinden hareketle başvuruları 3. maddeyle sınırlı olarak incelemektedir. Bu kural geri gönderilen ülkede idam cezası uygulanacağı gibi doğrudan

yaşam hakkının konusunu oluşturan şikâyetler bakımından geçerli değildir.

AİHM, işkence ve kötü muamele riski bulunan ülkeye sınır dışı etmeme yükümlülüğünün kamu düzeni veya kamu güvenliği bakımından risk oluşturanlar bakımından da geçerli olduğunun ve hatta uluslararası terörizm tehlikesinin bulunduğu hâllerde bile bu yükümlülüğe bir istisna getirilemeyeceğinin altını çizmektedir.

AİHM, geri gönderilen ülkede işkence ve kötü muamele riskinin varlığını haklı gösteren önemli gerekçelerin bulunması hâlinde bu iddiaların kapsamlı ve titiz (etkili) bir şekilde incelenmesi gerektiğine dikkat çekmektedir.

AİHM, söz konusu incelemenin etkililiğinden bahsedebilmek için sınır dışı kararı uygulanmadan önce ilgili kişiye bağımsız bir mercie başvuruda bulunma imkânı sunulması ve inceleme sonuçlanıncaya kadar sınır dışı kararının uygulamasının kendiliğinden (otomatik olarak) durdurulmasının önemine vurgu yapmaktadır.

AİHM'e göre Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlaline karar verilebilmesi için işkence ve kötü muamele iddiasının bir olasılığın ötesinde gerçek bir risk düzeyine ulaşması gerekmektedir. Söz konusu riskin ciddiliği incelenirken geri gönderilecek ülkeyle ilgili koşullar taraf devletçe resen araştırılmalıdır. Bu araştırma yapılırken bağımsız insan hakları örgütlerinin ve hükûmetlerin hazırladığı ülke raporlarından yararlanılması mümkündür.

AİHM'e göre başvuruculaın kişisel durumlarına ve geri gönderilecekleri ülkede karşılaşacakları risklere ilişkin iddialarını ayrıntılı şekilde açıklama ve (varsa) iddialarını destekleyen belgeleri sunma yükümlülükleri bulunmaktadır. Bir başka deyişle başvuruculaın kişisel durumlarına ilişkin iddialarını ispat külfeti kendilerine aittir.

3. Kırgızistan'ın Genel Güvenlik Durumuna İlişkin Bilgiler

34. Uluslararası Af Örgütünün 2015/2016 tarihli Kırgızistan raporunun genel değerlendirme kısmı özetle aşağıdaki şekildedir (anılan raporun tamamına kuruluşun internet sitesi üzerinden erişim imkânı bulunmaktadır):

İnsan hakları ihlallerine ilişkin, Haziran 2010'da yaşanan şiddet olayları ve sonrasında işlenen insanlığa karşı suçlar da dahil olmak üzere, tarafsız ve etkili bir soruşturma yapılmamıştır. Yetkililer, işkence ve diğer kötü muameleleri sona erdirmek ve faillerin cezalandırılmaları için etkili önlemler alma konusunda başarılı olamamaktadırlar. Sivil toplumun alanı, etnik, cinsel ve diğer azınlıklara karşı artan hoşgörüsüzlüğün arka planında küçülmeye devam etti. İfade ve dernek kurma özgürlüklerini kısıtlayan yasalar tanıtıldı ancak daha sonra geri çekildi. Azimjon Askarov'un tutukluluğu devam etti,onun ve diğer etnik Özbeklerin davaları üzerinde çalışan avukatlar ile sivil toplum kuruluşu üyelerinin evleri güvenlik görevlileri tarafından basıldı.

35. İnsan Hakları İzleme Örgütünün 2016 yılında açıkladığı dünya raporunun Kırgızistan'la ilgili genel değerlendirme kısmı özetle aşağıdaki şekildedir. Anılan raporun tamamına kuruluşun internet sitesi üzerinden erişim imkânı bulunmaktadır:

Kırgızistan'da insan hakları sorunları 2015 yılında devam etti. Yetkililer bazı insan hakları gruplarını, gazetecileri ve avukatları hedef aldı. İşkence ve kötü muamele eylemlerine ilişkin cezasızlık durumu devam ediyor ve 2010'da yaşanan şiddet olayları mağdurları içinhala adalet yok. İnsan hakları savunucusu Azimjon Askarov haksız yere ömür boyu hapis cezasına mahkum ediliyor.

Kadına karşı aile içi şiddet yaygın bir durumdadır. Lezbiyen, gey, biseksüel ve transseksüel (LGBT) insanlar ayrımcılıkla ve tacizle karşılaşmaktadırlar.

Kırgızistan'da Ekim ayında uluslararası gözlemcilerin "rekabetçi" bulduğu parlamento seçimleri düzenlendi. Kırgızistan, Ağustos ayında Rusya'nın liderliğinde beş Avrasya devletinin ortak pazarı olan Avrasya Ekonomik Birliği'ne üye oldu.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

36. Mahkemenin 20/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

37. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay (B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde zor duruma düşürmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Kabul Edilebilirlik Yönünden

38. Başvurucu; Kırgızistan'a geri gönderilmesi hâlinde etnik kökeni ve dinî inançları nedeniyle yaşam hakkı, kötü muamele yasağı, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile özel ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkının ihlal edileceğini ileri sürmüştür.

39. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun sınır dışı edilmesi hâlinde öldürülebileceğine ya da kötü muameleye maruz kalabileceğine, yargılama sırasında etkili bir denetim yapılmadığına ilişkin iddiaları ve diğer şikâyetleri kötü muamele yasağı kapsamında değerlendirilmiştir.

40. Anayasa'da yabancıların ülkeye girişleri, ülkede ikamet edişleri ve ülkeden çıkarılmalarına ilişkin konularda herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Uluslararası hukukta da aynı şekilde kabul edildiği üzere bu husus devletin egemenlik yetkisi kapsamında kalmaktadır. Dolayısıyla devletin yabancıları ülkeye kabul etmekte veya sınır dışı etmekte takdir yetkisinin bulunduğu kuşkusuzdur. Ancak anılan işlemlerin Anayasa'da güvence altına alınan temel hak ve özgürlüklere müdahale oluşturması hâlinde bireysel başvuruya konu edilebilmesi mümkündür (A.A. ve A.A. [GK], B. No: 2015/3941, 1/3/2017, § 54).

41. Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasında yaşama hakkının yanında maddi ve manevi varlığı koruma ve geliştirme hakkı da güvence altına alınmıştır. Aynı maddenin üçüncü fıkrasında ise kimseye "işkence ve eziyet" yapılamayacağı, kimsenin "insan haysiyetiyle bağdaşmayan" cezaya veya muameleye tâbi tutulamayacağı hükmüne yer verilmiştir. Maddenin sistematiğinden de anlaşılacağı üzere birinci fıkrada genel olarak güvence altına alınan bireyin maddi ve manevi varlığı, üçüncü fıkrada kötü muamelelere karşı özel olarak korunmuştur (A.A. ve A.A., § 55).

42. Anılan maddede, devlete getirilen kötü muamelede bulunmama (negatif) yükümlülüğünün herhangi bir istisnasına yer verilmemiştir. Temel hak ve özgürlüklerin savaş, seferberlik, sıkıyönetim veya olağanüstü hâllerde kullanılmasının durdurulmasına imkân veren Anayasa'nın 15. maddesinde de maddi ve manevi varlığın bütünlüğüne

dokunulamayacağı belirtilmiştir. Bu durum, kötü muamele yasağının mutlak nitelikte olduğunun açık göstergesidir (A.A. ve A.A., § 56).

43. Ancak bu yasakla korunan hakların gerçek anlamda güvence altına alındığından bahsedebilmek için devletin kötü muamelede bulunmaması yeterli değildir. Devletin aynı zamanda bireyleri kendi görevlilerinin ve üçüncü kişilerin kötü muamele oluşturabilecek eylemlerine karşı da koruması gerekir (A.A. ve A.A., § 57).

44. Nitekim Anayasa'nın 5. maddesinde "insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak" devletin temel amaç ve görevleri arasında sayılmıştır. Anayasa'nın 17. ve 5. maddeleri birlikte değerlendirildiğinde devletin bireyi işkence ve kötü muamele yasağına karşı koruma (pozitif) yükümlülüğünün de bulunduğu anlaşılmaktadır (A.A. ve A.A., § 58).

45. Anayasa'nın 17., 5. ve 16. maddeleri, uluslararası hukuk ve özellikle de Türkiye'nin taraf olduğu Cenevre Sözleşmesi'nin ilgili hükümleri ile birlikte yorumlandığında devletin egemenlik yetkisi alanında olup gönderildikleri ülkede kötü muameleye maruz kalabilecek yabancıların da maddi ve manevi varlıklarına yönelik risklere karşı korunmalarının devletin pozitif yükümlülükleri arasında yer aldığının kabulü gerekir (A.A. ve A.A., § 59).

46. Anılan pozitif yükümlülük kapsamında sınır dışı edilecek kişiye ülkesinde karşılaşabileceği risklere karşı gerçek anlamda bir koruma sağlanabilmesi için bu kişiye sınır dışı kararına karşı etkili bir "karşı çıkma imkânı" tanınması gerekir. Aksi hâlde sınır dışı edildiğinde kötü muameleye maruz kalma riski altında olduğunu iddia eden ve bu iddiasını delillendirme konusunda devlete göre daha kısıtlı imkânlara sahip olan yabancıya gerçek anlamda bir koruma sağlanabildiğinden bahsetmek mümkün olmayacaktır (A.A. ve A.A., § 60).

47. Dolayısıyla kötü muameleye karşı koruma pozitif yükümlülüğünün -anılan yasağın koruduğu hakların doğası gereği- hakkında sınır dışı kararı verilen bir yabancıya "iddialarını araştırtma" ve bu kararı "adil bir şekilde inceletme" imkânı sağlayan usul güvencelerini de içerdiği kuşkusuzdur (A.A. ve A.A., § 61).

48. Bu çerçevede sınır dışı etme işlemi sonucunda yabancının gönderileceği ülkede kötü muamele yasağının ihlal edileceğinin iddia edilmesi hâlinde idari ve yargısal makamlar tarafından söz konusu ülkede gerçek bir ihlal riskinin bulunup bulunmadığı ayrıntılı şekilde araştırılmalıdır. Anılan usul güvencelerinin bir gereği olarak idari makamlar tarafından alınan sınır dışı kararlarının bağımsız bir yargı organı tarafından denetlenmesi, bu denetim süresince sınır dışı kararlarının icra edilmemesi ve yargılama sürecine tarafların etkili katılımının sağlanması gerekir (A.A. ve A.A., § 62).

49. Kötü muameleye karşı koruma yükümlülüğü, her sınır dışı işleminde yukarıda belirtilen şekilde bir araştırma yapılmasını gerektirmez. Bu yükümlülüğün ortaya çıkabilmesi için öncelikli olarak başvurucu tarafından savunulabilir (araştırılabilir/tartışılabilir/ araştırmaya değer/makul şüphe uyandıran) bir iddia ortaya konmalıdır. Bu doğrultuda başvurucu, geri gönderileceği ülkede var olduğunu iddia ettiği kötü muamele riskinin ne olduğunu makul şekilde açıklamalı; (varsa) bu iddiayı destekleyen bilgi ve belgeleri sunmalı, bu iddialar belirli bir ciddilik seviyesinde olmalıdır. Ancak savunulabilir iddianın ortaya konması somut olayın özelliğine göre farklılık gösterebileceğinden her olayda ayrıca değerlendirme yapılmalıdır (AA.A. ve A.A., § 63).

50. Somut olayda başvurucu, genel olarak ülkesinde insan hakları ihlallerinin yaşandığını

iddia etmiş; ancak, bu iddialarını herhangi bir kaynağa dayandırmamıştır. Başvurucu ayrıca, ülkesinde öldürülme ya da kötü muameleye maruz kalma riski altında olduğunu belirtirken bu riskin doğrudan kamu makamlarından mı yoksa ülkenin genel güvenlik koşullarından mı kaynaklandığını açıklamamıştır.

51. Dolayısıyla başvurucunun geri gönderilen ülkenin koşullarına ilişkin araştırma yapmaya elverişli nitelikte bilgiler vermediği açıktır. Geri gönderilen ülkenin koşullarının kamu makamları tarafından resen araştırılması gerektiğine ilişkin kural, başvurucunun bu konuda açıklamada bulunma yükümlülüğünü ortadan kaldırmamaktadır.

52. Başvurucunun Türkiye'ye girdiği tarihten beri tutuklu/idari gözetim altında olması nedeniyle söz konusu bilgilere erişim konusunda dezavantajlı durumda olabileceği gözardı edilmemelidir. Bu nedenle, başvurucunun Kırgızistan'ın genel güvenlik durumu hakkında bilgi ve belge sunmaması/sunamaması bir eksiklik olarak görülmemiş, ancak ülkenin durumu Anayasa Mahkemesi tarafından resen elde edilen bilgilerle sınırlı olarak değerlendirilmiştir. Söz konusu bilgilere yukarıda yer verilmiştir (bkz. §§ 34, 35)

53. Öte yandan başvurucu, kötü muamele riskinin etnik kökeni ve dini inançlarından kaynaklandığını ileri sürmektedir. Ancak başvurucu, gerek İdare Mahkemesinde görülen davada gerekse bireysel başvuruda hangi etnik kökenden olduğu hakkında bilgi vermemiştir. Dahası hangi dine mensup olduğu konusunda da bir açıklama yapmamıştır.

54. Başvurucu, ülkesindeki kötü muamele riskini genel olarak dile getirmiş; ancak, söz konusu riskin kişisel olarak kendisini nasıl etkileyeceğini açıklamamıştır. Başvurucu ayrıca, kendisini ülkesinden ayrılmaya zorlayan somut bir sebep olup olmadığı konusunda da bilgi vermemiştir. Bir başka deyişle başvurucunun hikâyesi ne kamu makamları ne de Anayasa Mahkemesi tarafından bilinmektedir. Başvurucunun kişisel durumuna ilişkin açıklama yapmaktan kaçınması nedeniyle ülkesinin yukarıda yer verilen genel koşullarının kendisi açısından gerçek bir risk içerip içermediğinin araştırılabilmesi veya değerlendirilebilmesi mümkün değildir.

55. Sonuç olarak başvurucunun ülkesine geri gönderilmesi hâlinde kötü muameleye maruz kalacağına ilişkin "genel" ve "soyut" iddialarının araştırmaya değer nitelikte ve yeterlilikte olmadığı anlaşılmaktadır. Nitekim İdare Mahkemesi de başvurucunun iddialarını "soyut" ve "varsayıma dayalı" olarak nitelendirmiştir. İdare Mahkemesinin yapmış olduğu değerlendirme ve ulaştığı sonuçtan ayrılmayı gerektirir bir durum bulunmamaktadır.

56. Açıklanan nedenlerle başvurucunun Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının savunulabilir nitelikte olmadığı anlaşıldığından başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından başvurucunun

yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA,

D. Kararın bir örneğinin İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne GÖNDERİLMESİNE 20/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FATMA BAKKİ

B. No: 2016/26503 | Karar tarihi: 20.04.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2016/26503

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

FATMA BAKKİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2016/26503)

Karar Tarihi: 20/4/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : M. Serhat MAHMUTOĞLU

Başvurucu : Fatma BAKKİ

Vekili : Av. İmam DEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, öldürülme veya kötü muameleye maruz kalma riski bulunan ülkeye sınır dışı edilme kararı verilmesi nedeniyle kötü muamele yasağının; idari gözetim altında tutulma nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 23/11/2016 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvurucu, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 73. maddesi uyarınca sınır dışı işleminin yürütmesinin tedbiren durdurulmasına karar verilmesini talep etmiştir.

4. İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca tedbir talebinin Bölüm tarafından karara bağlanması gerekli görüldüğünden İçtüzük'ün 73. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm tarafından 23/11/2016 tarihinde tedbir talebinin kabulüne ve sınır dışı işleminin durdurulmasına karar verilmiştir.

6. Başvurucu tarafından 21/12/2016 tarihinde başvurudan feragat edilmiştir.

7. Bölüm tarafından 3/1/2017 tarihinde, başvurudan feragat nedeniyle tedbirin sonlandırılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucu, 1990 doğumlu olup Suriye vatandaşıdır.

10. Başvurucu 17/8/2014 tarihinde yasal yollardan Türkiye'ye giriş yapmış ve Şanlıurfa ilinde ikamet etmeye başlamıştır.

11. Şanlıurfa Valiliği Göç İdaresi Müdürlüğünün 10/10/2016 tarihli kararıyla başvurucunun kamu güvenliği açısından tehdit oluşturduğu gerekçesiyle idari gözetim altına alınmasına ve sınır dışı edilmesine karar verilmiştir.

12. Başvurucu, İdare Mahkemesinde sınır dışı kararının iptali için açılacak davanın kararın uygulanmasını kendiliğinden durdurmadığını belirterek 23/11/2016 tarihindebireysel başvuruda bulunmuştur.

13. Başvurucu 21/12/2016 tarihli dilekçesiyle bireysel başvurusundan feragat ettiğini belirterek başvurunun düşürülmesine karar verilmesini talep etmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

14. Mahkemenin 20/4/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

15. Başvurucu, sınır dışı edilmesi hâlinde ülkesi Suriye'de yaşamı ile maddi ve manevi varlığının tehlikeye düşebileceğini, haksız olarak idari gözetim altında tutulduğunu belirterek yaşam hakkı, kötü muamele yasağı ile kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edileceğini ileri sürmüş; sınır dışı işleminin durdurulması ve idari gözetim kararının kaldırılması taleplerinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un “Kararlar” kenar başlıklı 50. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

“Davadan feragat hâlinde, düşme kararı verilir.”

17. İçtüzük'ün “Düşme kararı” kenar başlıklı 80. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“(1) Bölümler ya da komisyonlarca yargılamanın her aşamasında aşağıdaki hallerde düşme kararı verilebilir:

a) Başvurucunun davadan açıkça feragat etmesi

…

(2) Bölümler ya da Komisyonlar; yukarıdaki fıkrada belirtilen nitelikteki bir başvuruyu, Anayasanın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde incelemeye devam

edebilir."

18. Başvurucu 4/1/2017 tarihinde, Anayasa Mahkemesine yaptığı bireysel başvurudan herhangi bir gerekçe göstermeksizin feragat etmiştir. Somut olayda başvurudan feragat edilmesine rağmen başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden de bulunmamaktadır.

19. Açıklanan nedenlerle başvurucunun başvurudan feragat ettiği anlaşıldığından başvurunun kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin feragat nedeniyle düşmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun feragat nedeniyle DÜŞMESİNE,

B. Kararın bir örneğinin İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne GÖNDERİLMESİNE 20/4/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

RAMAZAN MORKOÇ

B. No: 2014/159 | Karar tarihi: 10.05.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/159

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

RAMAZAN MORKOÇ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/159)

Karar Tarihi: 10/5/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

M. Emin KUZ

Raportör Yrd. : Yusuf Enes KAYA

Başvurucu : Ramazan MORKOÇ

Vekilleri : Av. Bayram AYDEMİR

Av. Seda TOĞRUL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, tutukluluğun makul süreyi aşması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının; özel yetkili mahkemelerde yargılama yapılması nedeniyle kanuni hâkim ilkesinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 6/1/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte

yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen başvuru hakkında görüş sunulmayacağını bildirmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen bir soruşturma kapsamında 29/9/2008 tarihinde yasa dışı silahlı örgüte üye olma suçlamasıyla gözaltına alınmış ve İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesinin 1/10/2008 tarihli kararıyla tutuklanmıştır.

9. Bu tutukluluk kapsamında 21/4/2009 tarihinde tahliye edilen başvurucu, serbest bırakılmamış ve Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen başka bir soruşturma kapsamında 22/4/2009 tarihinde yasa dışı silahlı örgüte üye olma suçlamasıyla Diyarbakır 6. Ağır Ceza Mahkemesine sevk edilmek üzere tutuklanmış ve Diyarbakır 6. Ağır Ceza Mahkemesince isnat edilen suç nedeniyle 29/4/2009 tarihinde tutukluluğun devamına karar verilmiştir.

10. Başvurucu ve diğer sanıklar hakkında Diyarbakır 6. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2010/444 sayılı dosyasında açılan davada yargılama 18/10/2010 tarihinde başlamıştır.

11. Başvurucunun soruşturma ve kovuşturma aşamasında tutukluluğa ilişkin itirazları reddedilmiştir.

12. Son olarak Diyarbakır 6. Ağır Ceza Mahkemesince 6/12/2013 tarihli tutukluluk incelemesinde başvurucunun tutukluluk hâlinin devamına karar verilmiştir.

13. Başvurucu 6/1/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

14. 21/2/2014 tarihli ve 6526 sayılı Kanun'un 1. maddesi ile 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun mülga 10. maddesiyle görevlendirilen ağır ceza mahkemelerinin kaldırılması üzerine Diyarbakır 6. Ağır Ceza Mahkemesinin 7/3/2014 tarihli kararı ile dosya, Diyarbakır 2.Ağır Ceza Mahkemesine devredilmiştir.

15. Diyarbakır 2. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2014/235 sayılı dosyası üzerinden devam olunan yargılamada 14/4/2014 tarihinde yapılan tensip incelemesinde, başvurucunun tutukluluk süreci içinde 20/3/2013 tarihinden itibaren başka mahkemece verilen hapis cezasının infaz edildiği tespit edilmiştir.

16. Diyarbakır 2. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2014/235 sayılı dosyası üzerinden devam olunan yargılamada 1/7/2014 tarihli celsede başvurucunun tahliyesine karar verilmiştir.

17. Dava, bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla ilk derece mahkemesinde derdesttir.

IV. İLGİLİ HUKUK

18. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "Şüpheli veya sanığın salıverilme istemleri" kenar başlıklı 104. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Soruşturma ve kovuşturma evrelerinin her aşamasında şüpheli veya sanık salıverilmesini isteyebilir.

(2) Şüpheli veya sanığın tutukluluk hâlinin devamına veya salıverilmesine hâkim veya mahkemece karar verilir. Ret kararına itiraz edilebilir."

19. 5271 sayılı Kanun'un "Tazminat istemi" kenar başlıklı 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili bölümü şöyledir:

"Suç soruşturması veya kovuşturması sırasında;

...

d) Kanuna uygun olarak tutuklandığı hâlde makul sürede yargılama mercii huzuruna çıkarılmayan ve bu süre içinde hakkında hüküm verilmeyen,

...

Kişiler, maddî ve manevî her türlü zararlarını, Devletten isteyebilirler."

20. 5271 sayılı Kanun'un "Tazminat isteminin koşulları" kenar başlıklı 142. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"(1) Karar veya hükümlerin kesinleştiğinin ilgilisine tebliğinden itibaren üç ay ve her hâlde karar veya hükümlerin kesinleşme tarihini izleyen bir yıl içinde tazminat isteminde bulunulabilir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

21. Mahkemenin 10/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:.

A. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

22. Başvurucu, matbu gerekçelerle devam ettirilen tutukluluğun makul süreyi aştığını, tutukluluğun devamı gerekçelerinin ilgili ve yeterli olmadığını, alternatif tedbirlerin yeterince dikkate alınmadığını belirterek Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ve bu hakla birlikte eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüş; hak ihlali tespitiyle birlikte tazminat talebinde bulunmuştur.

2. Değerlendirme

23. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun Anayasa'nın 10. maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesinin ihlal edildiğine yönelik iddiasının soyut olarak değerlendirilmesi mümkün olmayıp mutlaka Anayasa ve Sözleşme kapsamında yer alan diğer temel hak ve özgürlüklerle bağlantılı olarak ele alınması gerekmektedir. Buna göre kendisiyle benzer durumdaki başka kişilere yapılan muamele ile kendisine yapılan muamele arasında bir farklılığın bulunduğunu ve bu farklılığın meşru bir temeli olmaksızın ırk, renk, cinsiyet, din, dil vb. ayrımcı bir nedene dayandığını makul delillerle ortaya koyamayan başvurucunun eşitlik ilkesinin ihlali iddiası esas olarak kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı çerçevesinde ele alınmalıdır (Onurhan Solmaz, B. No: 2012/1049, 26/3/2013, §§ 33, 34).

24. Başvurucu, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma kapsamında verilen tutuklama kararından (bkz. § 8) şikâyetçi olmuş ise de bu tutuklamanın 21/4/2009 tarihinde tahliye ile birlikte sona erdiği ve dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin zaman

bakımından yetkisi kapsamında olmadığı anlaşıldığından incelemenin Diyarbakır 6. Ağır Ceza Mahkemesince verilen tutuklama kararı (bkz. § 9)ile sınırlı olarak yapılmasına karar verilmiştir.

25. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasının son cümlesi şöyledir:

"Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır."

26. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru hakkı" kenar başlıklı 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir."

27. Yukarıda belirilen Anayasa ve Kanun hükümleri gereğince Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, iddia edilen hak ihlallerinin derece mahkemelerince düzeltilmemesi hâlinde başvurulabilecek ikincil nitelikte bir kanun yoludur. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt, B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 17).

28. Anayasa Mahkemesi, tutukluluğun kanunda öngörülen azami süreyi veya makul süreyi aştığı iddiasıyla yapılan bireysel başvurular bakımından bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla başvurucu tahliye edilmiş ise asıl dava sonuçlanmamış da olsa5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde öngörülen tazminat davası açma imkânının tüketilmesi gereken etkili bir hukuk yolu olduğu sonucuna varmıştır (Erkam Abdurrahman Ak, B. No: 2014/8515, 28/9/2016, §§ 48-62; İrfan Gerçek, B. No: 2014/6500, 29/9/2016,§§ 33-45).

29. Somut olayda bireysel başvuruda bulunduktan sonra 1/7/2014 tarihinde tahliyesine karar verilen başvurucunun tutukluluğun makul süreyi aştığına ilişkin iddiası, 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesi kapsamında açılacak davada da incelenebilir. Bu madde kapsamında açılacak dava sonucuna göre başvurucunun tutukluluğunun makul süreyi aştığının tespiti hâlinde görevli mahkemece başvurucu lehine tazminata da hükmedilebilecektir. Buna göre 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde belirtilen dava yolu, başvurucunun durumuna uygun telafi kabiliyetini haiz etkili bir hukuk yoludur ve bu olağan başvuru yolu tüketilmeden yapılan bireysel başvurunun incelenmesi bireysel başvurunun "ikincil niteliği" ile bağdaşmamaktadır.

30. Açıklanan nedenlerle başvurucunun tutukluluğun makul süreyi aştığı iddiasına ilişkin olarak yargısal başvuru yolları tüketilmeden bireysel başvuru yapıldığı anlaşıldığından başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Kanuni Hâkim İlkesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

31. Başvurucu özel yetkili mahkemelerin kaldırılmasına rağmen yargılamanın bu mahkemelerde devam ettiğini belirterek kanuni hâkim ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

32. Anayasa’nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun’un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvuru yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının anayasal ödevi olup bu ödevin yerine getirilmemesi nedeniyle ortaya çıkan hak ihlallerinin düzeltilmesi idari ve yargısal makamların görevidir. Bu nedenle temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle derece mahkemeleri önünde ileri sürülmesi, bu makamlar tarafından değerlendirilmesi ve bir çözüme kavuşturulması esastır (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt, § 16).

33. Somut olayda başvuruya konu yargılamanın ilk derece mahkemesinde devam ettiği tespit edilmiştir. Bu kapsamda başvurucunun hukuk sisteminde mevcut idari ve yargısal yolları tüketmeksizin bireysel başvuruda bulunduğu anlaşılmaktadır.

34. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının da diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 10/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HİDAYET KASIM ve YILMAZ ATAŞ

B. No: 2014/786 | Karar tarihi: 10.05.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/786

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HİDAYET KASIM VE YILMAZ ATAŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/786)

Karar Tarihi: 10/5/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

M. Emin KUZ

Raportör : Mehmet Sadık YAMLI

Başvurucular : 1. Hidayet KASIM

2. Yılmaz ATAŞ

Vekili : Av. Necati ŞEKERCİOĞLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, "Türk Silahlı Kuvvetlerinde (TSK) görev yapamaz." ifadesini içeren sağlık raporu ile raporun ekinde yer aldığı yazının iptali istemiyle açılan davanın, Askeri Yüksek İdare Mahkemesince (AYİM) ortada idari davaya konu olacak idari işlem bulunmadığı gerekçesiyle reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Birinci başvurucuya ait 2014/786 numaralı başvuru 17/1/2014 tarihinde, ikinci başvurucuya ait 2014/5265 sayılı başvuru ise 16/4/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvurular, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, her iki başvuru için de görüşünü bildirmiştir.

6. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamışlardır.

7. Konu yönünden irtibatları nedeniyle başvuruların birleştirilmesine, 2014/5265 sayılı başvuru dosyasının kapatılmasına ve incelemenin 2014/786 sayılı başvuru dosyası üzerinden yürütülmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

A. Başvurucu Hidayet Kasım Yönünden

9. Başvurucu, TSK'da astsubay statüsünde görev yapmakta iken hakkında Gülhane Askeri Tıp Akademisi (GATA) Sağlık Kurulunca düzenlenen 2/4/2012 tarihli sağlık kurulu raporuyla ''Obezite, tanımlanmamış kilo fazlalığı'' tanısı konularak aynı raporda ''33/D/1 TSK'da görev yapamaz.'' tespiti yapılmıştır

10. Başvurucunun bu rapora itiraz etmesi üzerine İzmir Asker Hastanesi Sağlık Kurulu 16/11/2012 tarihinde anılan raporla aynı yönde rapor düzenlemiştir. Bu raporun ardından Kara Kuvvetleri Komutanlığı tarafından başvurucunun görev yaptığı Balıkesir Asker Hastanesi Baştabipliğine yazılan 18/12/2012 tarihli ve "Maluliyet Tespiti" konulu 8040-360075-12 sayılı yazıda şöyle denilmiştir:

"1. Aşağıda açık kimliği ve görev yeri yazılı personelin 1'inci Kontrol Muayenesi Sonucunda verilen "E66.0 Obezite" tanılı ve 33/D/1 TSK'da Görev Yapamaz" kararlı İlgi (a) sağlık kurulu raporu MSB Sağlık Daire Başkanlığınca 11 Aralık 2012 tarihinde onaylanarak İlgi (b) yazı ile gönderilmiştir.

2. Onaylanan. üç nüsha sağlık kurulu raporu, maluliyet tespiti için Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığına gönderilmiştir.

3. İlgi (a) raporun personele tebliğ edilerek, maluliyet tespiti sırasında tabip bulundurup bulundurmayacağına dair dilekçesinin Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığına gönderilmesini ve tebellüğ belgesinin 31 Aralık 2012 tarihine kadar Kara Kuvvetleri Komutanlığına gönderilmesini rica ederim."

11. Başvurucu, bu yazının ve yazı ekindeki İzmir Asker Hastanesi Sağlık Kurulunun 16/11/2012 tarihli raporunun iptali istemiyle dava açmıştır. Başvurucu, dava dilekçesinde ilgili mevzuata göre tüm branşlarda muayene edilmesi gerekirken sadece iç hastalıkları uzmanı tarafından muayene edilerek TSK'da görev yapamayacağına ilişkinrapor verilmesinin hukuka aykırı olduğunu vemevzuata aykırı şekilde malulen emekliedilmek üzere olduğunu belirtmiştir

12. Askeri Yüksek İdare Mahkemesi (AYİM) Üçüncü Dairesi 4/7/2013 tarihli ve E.2013/338, K.2013/936 sayılı kararıyla davacının TSK'da görev yapamayacağına ilişkin raporun doğuracağı tek sonucun, ilgilinin TSK'dan ilişiğinin kesilerek malulen emekliye sevk edilmesi olup sağlık raporunun malulen emekliye sevk işleminin hazırlık işlemi niteliğinde bulunduğu, şartları yerine getirilerek emekliye sevk işlemine karşı açılacak davada raporun hukuka aykırılığının ileri sürülebileceği ve bu iddianın değerlendirilebileceği, dolayısıyla ortada idari davaya konu olabilecek bir işlem bulunmadığıgerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir. Gerekçenin ilgili kısmı şöyledir:

"5434 Sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununun Ek 26'ncı maddesinde; 5434 sayılı Kanun ve ona ek kanunlara göre sandıkla ilgilendirilenlerin emeklilik işlemlerinin istek üzerine veya yaş haddi veya malullük (adi veya vazife malullüğü) hallerinde iştirakçinin mensup olduğu kurumun en yüksek amirinin onayı ile tekemmül edeceği, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun Kamu Görevlilerinin Emekliye Sevk Onayları başlıklı 48'inci maddesinde yaşlılık, malûllük işlemlerinin istek üzerine veya yaş haddi, malûllük veya vazife malûllüğü hallerinde kamu idaresinin en yüksek amirinin onayı ile tekemmül edeceği hüküm altına alınmıştır.

...

1602 sayılı Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanununun 21'inci maddesinde; asker kişileri ilgilendiren ve askeri hizmete ilişkin idari işlem ve eylemlerden dolayı yetki, sebep, şekil, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından bahisle menfaati ihlal edilenler tarafından açılacak iptal davalarına Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde karara bağlanacağı belirtilmiştir. İdari işlem; kamu gücü kullanılarak bir hukuki durum doğurmak, var olan bir hukuki durumu değiştirmek ya da ortadan kaldırmak için yapılan irade açıklamaları olarak tanımlanmaktır. İdari işlem yöneldiği sonucun niteliğine göre yükümlendirici veya yararlandırıcı olabilir, ilgilinin hukuki statüsünde bu yönde değişiklik yaratır. İdari işlem icrailik vasfına sahiptir, başka bir işlemin varlığına gerek olmaksızın çeşitli hukuki sonuçlar doğurur. İdarenin her faaliyeti idari işlem değildir. Başka bir işlemin varlığına gerek olmaksızın doğrudan doğruya hukuki sonuç doğuran işlemler idari yargıda iptal davasına konu olur. Bilgi verici, açıklayıcı, tavsiye niteliğindeki yazılar, iç düzen ve hazırlık işlemleri idari davaya konu olmazlar.

Türk Silahlı Kuvvetlerinde görev yapılamayacağına ilişkin raporun doğuracağı tek sonuç bulunmakta olup bu da ilgilinin sağlık nedeniyle Türk Silahlı Kuvvetlerinde ilişiğinin kesilmesidir. 5434 ve 5510 sayılı kanun hükümleri gereği Türk Silahlı Kuvvetlerinde görev yapamaz raporu düzenlenen personel hakkında malulen emekliye sevk işleminin yapılması gerekmektedir. Türk Silahlı Kuvvetlerinde görev yapılamayacağına ilişkin rapor da malûlen emekliye sevk işleminin hazırlık işlemidir. Hazırlık işlemi niteliğinde bulunan Türk Silahlı Kuvvetlerinde görev yapılamayacağına dair raporun sonuç doğurması için emekliye sevk kararının alınması gereklidir. Bu nedenle Türk Silahlı Kuvvetlerinde görev yapılamayacağına dair rapor idari davaya konu olmaz. Hazırlık işlemi hangi işleme ait ise o işlemin iptali için açılan davada hukuka aykırılığı iddia edilebilir. Aksinin kabulü; mesnet alınan idari işlem dava konusu yapılmadan hazırlık işleminin denetlenmesi sonucunu doğurur. Şartları varsa süresi içerisinde Türk Silahlı Kuvvetlerinde görev yapamaz raporunun esas alındığı malûlen emekliye sevk kararının iptali istemiyle açılan davada raporun hukuka aykırı olduğu, tesis edilen işlem için yeterli olmadığı ileri sürülebilir. İlgili iddia bu davada değerlendirilebilir."

13. Karar oyçokluğu ile verilmiş olup karşıoyda özetle sağlık kurulu raporunun kişiyi doğrudan hedef alan, idari işlemin tesisinde bağlayıcı bir etkisi olan, asıl iradenin parçasını oluşturan, ayrı bir idari işlem kimliğinde bulunan tek taraflıve icrai işlem niteliğinde olduğu, hazırlık işlemi niteliğinde olmadığı, bu nedenle idari yargı denetimine tabi tutularak uyuşmazlığın esası hakkında bir karar verilmesi gerektiği görüşüne yer verilmiştir.

14. Bu karara yapılan karar düzeltme talebi de aynı Dairenin 12/11/2013 tarihli ve E.2013/1436, K.2013/1398 sayılı kararıyla oyçokluğuyla reddedilmiştir. Bu karar, başvurucuya 18/12/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir.

15. Başvurucu 6/12/2013 tarihinde emekli edilmiştir.

16. Başvurucu 17/1/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. Başvurucu Yılmaz Ataş Yönünden

17. Başvurucu, TSK'da astsubay statüsünde görev yapmakta iken hakkında GATA Sağlık Kurulunca düzenlenen 7/12/2012 tarihli sağlık kurulu raporuyla ''Obezite, tanımlanmamış kilo fazlalığı'' tanısı konularak aynı raporda ''33/D/1 TSK'da görev yapamaz.'' tespiti yapılmıştır.

18. Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı tarafından başvurucu adi malul kabul edilmiş ve hakkında malullüğe ilişkin hükümlerin uygulanabilmesi amacıyla görevi ile ilişiğinin kesilerek ilgili belgelerin gönderilmesi başvurucunun kurumundan talep edilmiştir.

19. Kara Kuvvetleri Komutanlığının 6/5/2013 tarihli yazısı ile emeklilik işlemlerinin yapılabilmesi için ilgili belgelerin hazırlanarak gönderilmesi başvurucunun görev yaptığı birliğinden talep edilmiştir. Yazıda şöyle denilmiştir:

"1. ... Yılmaz ATAŞ ... 'ın "Obezite tanılı ve "TSK'da Görev Yapamaz" kararlı ilgi (a) sağlık raporu, Sosyal Güvenlik Kurumu Bşk.lığınca ilgi (b) ile onaylanarak "Adi Malul" olduğuna karar verilmiştir...

2. Söz konusu personele; ilgi (c) Yönetmelik'in 31'inci maddesi tebliğ edilerek, emeklilik işlemlerinin yapılabilmesi için ilgi (ç) emirde belirtilen belgelerin hazırlanarak K.K.K.lığına gönderilmesini rica ederim."

20. Başvurucu, bu yazının ve ekindeki İzmir Asker Hastanesi Sağlık Kurulunun 7/12/2012 tarihli raporunun iptali istemiyle dava açmıştır. Başvurucu, dava dilekçesinde ilgili mevzuata göre tüm branşlarda muayene edilmesi gerekirken sadece iç hastalıkları uzmanı tarafından muayene edilerek TSK'da görev yapamayacağına ilişkin rapor verilmesinin hukuka aykırı olduğunu, ayrıcamevzuata uygun kilo ve boy şartını taşıdığını ileri sürmüştür.

21. AYİM Üçüncü Dairesi 27/2/2014 tarihli ve E.2014/267, K.2014/259 sayılı kararıyla davacının TSK'da görev yapamayacağına ilişkin raporun doğuracağı tek sonucun, ilgilinin TSK'dan ilişiğinin kesilerek malulen emekliye sevk edilmesi olup sağlık raporunun, malulen emekliye sevk işleminin hazırlık işlemi niteliğinde bulunduğu, şartları yerine getirilerek emekliye sevk işlemine karşı açılacak davada raporun hukuka aykırılığının ileri sürülebileceği ve bu iddianın değerlendirilebileceği, ortada idari davaya konu olabilecek bir işlemin bulunmadığıgerekçesiyle oybirliğiyle davanın reddine karar verilmiştir. Gerekçe yukarıda yer verilen gerekçe ile (bkz. § 12) paralel olup gerekçede ayrıca, davacı hakkında emekliye sevk işleminin yapılmadığı davaya konu edilen Kara Kuvvetleri Komutanlığının 6/5/2013 tarihli yazısının (bkz. § 19) emeklilik işlemlerinin yapılabilmesi için ilgili belgelerin hazırlanarak gönderilmesine ilişkin olduğu, idari bir işlem olmadığı, emekliye sevk işleminin tekemmülü için hazırlık işlemi olduğu, hazırlık işlemlerinin de kesin icrai nitelikte olmadığından idari davaya konu yapılmasının mümkün olmadığı, emekliye sevk işlemi tesis edildiğinde bu işlemin dava konusu edilebileceği ifade edilmiştir.

22. Bu karar, 17/3/2014 tarihinde tebliğ edilmiş ve karar düzeltme yoluna başvurulmadan 16/4/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur.

23. Başvurucu 6/3/2014 tarihinde emekli edilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

24. 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'nun ek 26. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"5434 sayılı Kanun ve ona ek kanunlara göre Sandıkla ilgilendirilenlerin emeklilik işlemleri;

...

b) İstek üzerine veya yaş haddi veya malullük (adi ve vazife malullüğü) hallerinde, iştirakçinin mensup olduğu kurumun en yüksek amirinin,

...

onayı ile tekmemmül eder. "

25. 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun "Kamu görevlilerinin emekliye sevk onayları" kenar başlıklı 48. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"4 üncü maddenin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında olanların yaşlılık, malûllük veya vazife malûllüğü işlemleri;

...

b) İstek üzerine veya yaş haddi, malûllük veya vazife malûllüğü hallerinde kamu idaresinin en yüksek amirinin,

...

onayı ile tekemmül eder.

..."

26. 4/7/1972 tarihli ve 1602 sayılı Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanunu'nun "İdari davalar ve yargı yetkisinin sınırı" kenar başlıklı 21. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"20 nci maddede belirtilen kişileri ilgilendiren ve askeri hizmete ilişkin idari işlem ve eylemlerden dolayı; yetki, sebep, şekil, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından bahisle menfaatleri ihlal edilenler tarafından açılacak iptal davaları, aynı idari işlem ve eylemlerin haklarını ihlal etmesi halinde açılacak tam yargı davaları, doğrudan doğruya ve kesin olarak Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde çözümlenir ve karara bağlanır.

İdari yargı yetkisi, idari işlem ve eylemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlıdır. Yerindelik denetimi yapılamaz. Yürütme görevinin kanunlarda gösterilen şekil ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini kısıtlıyacak tarzda kullanılamaz ve idari eylem ve işlem niteliğinde veya idarenin takdir yetkisini kaldıracak biçimde yargı kararı verilemez.

..."

27. Aynı Kanun'un "İdari yargılama usulü kanunu ile hukuk usulü muhakemeleri kanununun uygulanacağı haller" kenar başlıklı 56. maddesi şöyledir:

"Bu Kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde; İdari Yargılama Usulü Kanunu ile Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun hakimin davaya bakmaktan memnuiyetini gerektiren haller, ehliyet, üçüncü şahısların davaya katılması, davanın ihbarı, bağlılığı, tarafların vekilleri, feragat ve kabul, teminat, mukabil dava, bilirkişi, keşif, delillerin tespiti, yargılama giderleri, adli yardım ve duruşmanın inzibatına ilişkin hükümleri uygulanır. (Ek cümle:

3/11/2016-6754/21 md.) Bilirkişiler hakkında Bilirkişilik Kanunu ve 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun ilgili hükümleri uygulanır."

28. 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun "Dilekçeler üzerine ilk inceleme" kenar başlıklı 14. maddesinin (3) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Dilekçeler, ...:

a)..

d) İdari davaya konu olacak kesin ve yürütülmesi gereken bir işlem olup olmadığı,

...

yönlerinden sırasıyla incelenir."

29. Aynı Kanun'un "İlk inceleme üzerine verilecek kararlar" kenar başlıklı 15. maddesinin birinci fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Danıştay veya idare ve vergi mahkemelerince yukarıdaki maddenin 3 üncü fıkrasında yazılı hususlarda kanuna aykırılık görülürse, 14 üncü maddenin;

a) ...

b) 3/c, 3/d ve 3/e bentlerinde yazılı hallerde davanın reddine,

...

Karar verilir.."

B. Uluslararası Hukuk

30. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes medeni hak ve yükümlülükleri ile ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda karar verecek olan, kanunla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının makul bir süre içinde, hakkaniyete uygun ve açık olarak görülmesini istemek hakkına sahiptir..."

31. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasında ifade edilen hakkın kurucu unsurlarından birinin mahkemeye erişim hakkı olduğunu belirtmiştir (Golder/Birleşik Krallık, B. No: 4451/70, 21/2/1975, § 36). Mahkemeye erişim hakkı, Sözleşme'nin 6. maddesinde yerini bulan güvencelerin doğal bir parçası olup (Lawyer Partners A.S./Slovakya, B. No: 54252/07, 16/6/2009, § 52) bu kapsamda (1) numaralı fıkra, herkesin kişisel hakları ve yükümlülükleriyle ilgili her türlü iddiasını bir mahkeme veya bir yargı yeri önüne çıkarma hakkını güvence altına alır (Golder/Birleşik Krallık, § 36).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

32. Mahkemenin 10/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Bağımsız ve Tarafsız Mahkemede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

33. Başvurucular, yapısı ve bünyesindeki kurmay subaylar nedeniyle AYİM'in bağımsız ve tarafsız olmadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

34. Başvurucunun ihlal iddialarını kanıtlayamadığı, temel haklara yönelik bir müdahalenin olmadığı veya müdahalenin meşru olduğu açık olan başvurular ile karmaşık veya zorlama şikâyetlerden ibaret başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilebilir (Hikmet Balabanoğlu, B. No: 2012/1334, 17/9/2013, § 24).

35. Anayasa Mahkemesi tarafından bu konu daha önce incelenirken belirtildiği üzere AYİM'in oluşumu, statüsü ve görevleri Anayasa ve ilgili Kanun'da hüküm altına alınmıştır. AYİM'e atanan askerî hâkimlerin bağımsızlığının Anayasa ve ilgili Kanun hükümleri ile garanti altına alındığı, atanma ve çalışma usulleri yönünden askerî hâkimlerin bağımsızlıklarını zedeleyecek bir hususun bulunmadığı, kararlarından dolayı idareye hesap vermek zorunda olmadıkları, ayrıca disipline ilişkin konuların AYİM Yüksek Disiplin Kurulunca incelenip karara bağlandığı görülmektedir (Yaşasın Aslan, B. No: 2013/1134, 16/5/2013, § 29). Diğer yandan sınıf subayı üyelerinin en fazla dört yıllık bir süre ile görev yapmaları, disiplin konularında yukarıda bahsedilen Disiplin Kuruluna tabi kılınmaları, görev süreleri içinde idari veya askerî yetkililerce herhangi bir değerlendirmeye tabi tutulmamaları bu subayların idareye karşı bağımsızlıklarını güçlendirmiştir.

36. Açıklanan nedenlerle Mahkemenin bağımsız ve tarafsız olmadığına ilişkin bir husus saptanmadığından başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizinaçıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvuruculların İddiaları ve Bakanlık Görüşü

37. Başvurucular, sağlık raporunun iptal davasına konu olabileceğini, bu yönde birçok içtihat bulunduğunu, kaldı ki tek başına sağlık raporunun değil sağlık raporuyla birlikte emekliliğe sevk işleminin de dava konusu edildiğini belirterek adil yargılanma hakkınınihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

38. Bakanlık tarafından her iki başvuru için sunulan görüşlerde özetle; uyuşmazlığınsağlık raporunun tek başına "kesin ve yürütülebilir bir idari işlem" olmadığı gerekçesiyle AYİM tarafından incelenmemesinden kaynaklandığı, 2577 sayılı Kanun'un ilk inceleme konularını düzenleyen 14. maddesinde "kesin ve yürütülmesi gereken bir işlem"in iptal davasına konu olabileceğinin düzenlendiği, 1602 sayılı Kanun'un ilk inceleme konularını düzenleyen 44. maddesinde bu husus yer almamışsa da aynı Kanun'un 56. maddesinin 2577 sayılı Kanun'a yaptığı atıfla doldurulduğu, böylece idari yargılama usulü alanını düzenleyen her iki kanunun, iptal davası açılabilmesi için ortada "kesin" ve "icrai" nitelikte bir idari işlemin bulunması şartını aradığının söylenebileceği, başvuruya konu AYİM kararlarında da belirtildiği üzere hazırlık işlemi hangi işleme ait ise o işlemin iptali için açılan davada hukuka aykırılığın iddia edilebileceği, başvuruya konu olaylarda Kara Kuvvetleri Komutanlığı yazılarının emeklilik işlemlerinin yapılabilmesi için ilgili belgelerin hazırlanarak gönderilmesine ilişkin olduğu ifade edilmiştir.

2. Değerlendirme

39. Başvuruculların açtığı davalar, AYİM Üçüncü Dairesi tarafından ortada idari davaya konu olabilecek kesin ve yürütülmesi zorunlu idari işlem bulunmadığı gerekçesiyle reddedildiğinden başvuruculların davalarının esasının incelenmemesi nedeniyle başvuru adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkı yönünden incelenmiştir.

40. Anayasa’nın “Hak arama hürriyeti” kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrasışöyledir:

“Herkes, meşrû vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.”

41. Adil yargılanma hakkının en temel unsurlarından biri olan mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelir. Kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hâle getiren, bir başka ifadeyle mahkeme kararını önemli ölçüde etkisizleştiren sınırlamalar mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Özkan Şen, B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

42. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Bu bağlamda başvurucunun ihlal iddialarını kanıtlayamadığı, temel haklara yönelik bir müdahalenin olmadığı veya müdahalenin meşru olduğu açık olan başvurular ile karmaşık veya zorlama şikâyetlerden ibaret başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilebilir (Hikmet Balabanoğlu, B. No: 2012/1334, 17/9/2013, § 24).

43. Dava konusu yapılmış maddi olay ve olgular ile delillerin değerlendirilmesi ilke olarak derece mahkemelerinin takdirindedir. Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru kapsamında derece mahkemelerinin maddi olay ve olgular ile delillerin değerlendirilmesi hususundaki takdirini denetlemesi kural olarak mümkün değildir. Ancak derece mahkemelerinin bu hususta ki değerlendirmelerinin bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik içermesi ve bunun hak ve özgürlüklere müdahale teşkil etmesi hâlinde Anayasa Mahkemesinin denetim hakkı saklıdır (Ahmet Sağlam, B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

44. Olayda, başvuruculaın TSK'da görev yapamayacaklarına ilişkin olarak düzenlenen sağlık raporları ve bu raporların ekinde yer aldığı idari yazışmalar dava konusu edilmiştir. AYİM Üçüncü Dairesi, ortada emekliye sevk işleminin bulunmadığı, sağlık raporlarının ve ekinde bulunduğu yazıların hazırlık işlemi mahiyetinde olup kesin ve yürütülmesi zorunlu idari işlem niteliğinde olmadığından idari davaya konu yapılmasının mümkün olmadığı gerekçesiyle incelenmeksizin ret kararı vermiştir. Gerekçede, emekliye sevk işlemi tesis edildiğinde bu işlemin dava konusu edilebileceği ve bu durumdaişlemin sebep unsuru olan sağlık raporlarının yargısal denetiminin yapılabileceği de belirtilmiştir.

45. Sağlık raporlarının ve ekinde tebliğ edildikleri yazıların emeklilik işlemi olarak kabul edilmeyerek hazırlık işlemi niteliğinde kabul edilmesine ilişkin değerlendirmenin bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik içermediği ve mahkemeye erişim hakkı, idari işlemlerin hazırlık aşamalarının ayrıca dava konusu edilebilmesi güvencesini sağlamadığındanortada başvuruculaın mahkemeye erişim hakkına yönelik bir müdahalenin bulunmadığı anlaşılmaktadır.

46. Kaldı ki somut olayın koşulları çerçevesinde her iki başvurucunun açtığı başvuruya konu davaların reddine karar verilmesinden ve AYİM kararlarının tebliğinden sonra emeklilik işlemlerine karşı dava açma süresinin de geçmediği ve başvuruculaın emeklilik işlemlerinin iptali istemiyle dava açma imkânlarının bulunduğu görülmektedir.

47. Sonuç olarak sağlık raporları üzerine tesis edilecek idari işlemlere karşı başvuruculaın dava açma imkânlarının bulunduğu, bu çerçevede sağlık raporlarının yargısal denetiminin yapılabileceği gözetildiğinde başvuruculaın mahkemeye erişim hakkına yönelik bir ihlalin

bulunmadığının açık olduğu sonucuna varılmıştır.

48. Açıklanan nedenlerle başvurunun, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Bağımsız ve tarafsız mahkemede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 10/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET EMİN AKIN

B. No: 2014/2200 | Karar tarihi: 10.05.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/2200

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET EMİN AKIN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/2200)

Karar Tarihi: 10/5/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

M. Emin KUZ

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucu : Mehmet Emin AKIN

Vekili : Av. Ali AYDEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 19/2/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu tarafından 27/2/2008 tarihinde Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde (iş mahkemesi sıfatıyla) işçi ile işveren ilişkisinden kaynaklanan alacak davası açılmış, ilk derece mahkemesince 05/11/2014 tarihli celsede başvurucu vekilinin devamlı mazaret dilekçesi verdiği, duruşma gün ve saatinin tebliği için masraf yatırmadığı belirtilerek, taraflarca takip edilmeyen davanın yenileninceye kadar işlemden kaldırılmasına karar verilmiş; 2/3/2015 tarihinde ise üç aylık yenileme süresi içinde davanın yenilenmediği belirtilerek davanın açılmamış sayılmasına hükmedilmiştir. Dava dosyası üzerinde yapılan incelemede başvurucu vekilinin en son 26/2/2014 tarihli celseye katıldığı tespit edilmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 10/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin olan iş mahkemelerinde açılan davalarda yargılama süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın açıldığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak yargılamanın sona erdiği (Nesrin Kılıç, B. No: 2013/772, 7/11/2013 § 69), yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Mehmet Salih Ayyıldız, B. No: 2012/397, 17/11/2014, § 25).

13. İş mahkemelerinde görülen davalarda yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Nesrin Kılıç, §§ 57, 58).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar ve somut olayda başvurucu vekilinin en son katıldığı celse tarihi dikkate alındığında yaklaşık altı yıllık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. …”

17. Başvurucu manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 7.800 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

20. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 7.800 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesine (iş mahkemesi sıfatıyla)(E.2008/135, K.2015/157) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYDIN KOLOĞLU

B. No: 2014/2456 | Karar tarihi: 10.05.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/2456

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYDIN KOLOĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/2456)

Karar Tarihi: 10/5/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

M. Emin KUZ

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucu : Aydın KOLOĞLU

Vekili : Av. Halit MORALIOĞLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kamuya ait tesisin özelleştirilmesinden sonraki süreçte iş akdinin feshedilmesinden kaynaklanan alacakların mahkeme kararına rağmen tahsil edilememesi, idarenin kusuruna dayalı olarak açılan davanın da süre aşımından reddedilmesi ve yargılamanın makul sürede sonuçlanmaması nedenleriyle adil yargılanma hakkının ve mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 24/2/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte

yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucunun çalıştığı kamuya ait Türkiye Elektronik Sanayi ve Ticaret A.Ş. Genel Müdürlüğü (TESTAŞ), Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü ile birleştirilerek bu kurum tarafından işletilmeye başlanmıştır.

9. TESTAŞ, Özelleştirme İdaresi Başkanlığınca özelleştirme yoluyla 31/12/1995 tarihinde T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş.'ye satılmış, başvurucu özelleştirilen bu şirkette çalışmaya devam etmiştir.

A. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.1995/2342 Sayılı Dosyasında Görülen Dava Süreci

10. S.K. isimli şahıs tarafından Özelleştirme İdaresi Başkanlığı aleyhine 1995 yılında Aydın 1. İdare Mahkemesinde açılan davada, güvenoyu almamış Başbakan'ın Özelleştirme Yüksek Kuruluna atama yapamayacağı, dolayısıyla Özelleştirme Yüksek Kurulunun teşekkül etmediği ve özelleştirme de yapamayacağı iddiasıyla TESTAŞ'a ait Aydın tesislerinin özelleştirme işleminin iptali talep edilmiştir.

11. Aydın 1. İdare Mahkemesi, 16/2/1999 tarihli kararla dava konusu işlemin iptaline karar vermiş; temyiz üzerine, Danıştay Onuncu Dairesinin 24/9/2001 tarihli ilamıyla hüküm onanmış, karar düzeltme istemi aynı Dairenin 31/1/2005 tarihli ilamıyla reddedilmiştir.

B. Ankara 5. İş Mahkemesinde Görülen Dava Süreci

12. Başvurucunun iş akdi T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş. tarafından 26/4/1998 tarihinde feshedilmiş; bunun üzerine başvurucu, TESTAŞ Genel Müdürlüğü, Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı ve T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş. aleyhine, Ankara 5. İş Mahkemesinde açtığı alacak ve tazminat davasında, işçi olarak çalıştığı TESTAŞ Genel Müdürlüğünün, tüm aktif ve pasifiyle Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğüne devredildiğini, Özelleştirme İdaresi Başkanlığınca özelleştirilerek T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş.'ye satıldığını, iş akdinin işveren tarafından feshedildiğini, ancak işçilik alacakları ve tazminatlarının ödenmediğini, Özelleştirme İdaresi Başkanlığının özelleştirme işlemi sırasında hizmet kusurunun bulunduğunu ileri sürerek işçilik tazminatları ve alacaklarının tahsilini talep etmiştir.

13. Ankara 5. İş Mahkemesince 12/11/2001 tarihinde verilen kararla, davalı TESTAŞ Genel Müdürlüğünün dava tarihinden önce Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü ile birleşerek tüzel kişiliğinin sona erdiği, davalı Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğünün, işyerinin özelleştirildiği 31/12/1995 tarihine kadar olan tazminat ve alacaklardan sorumlu olduğu, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı aleyhine hizmet kusuruna dayalı açılan davada görevli yargı yerinin idare mahkemeleri olduğu belirtilerek davanın kısmen kabulüne, kıdem tazminatının, belirli kısmının davalı Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğünden faizi ile birlikte, kalan kısmının davalılar Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü ve T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş.'den müştereken ve müteselsilen tahsiline, davalı TESTAŞ Genel Müdürlüğünün, Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü ile birleşmesi sonucu tüzel kişiliği sona erdiği için anılan davalı hakkında hüküm kurulmasına yer olmadığına, davalı Özelleştirme İdaresi Başkanlığı

bakımından bu konuda idari yargı yeri görevli olduğu için davanın yargı yolu bakımından reddine karar verilmiştir.

14. Tarafların temyizi üzerine, Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 17/9/2002 tarihli ilamıyla hüküm onanmıştır.

C. Manisa 2. İcra Dairesinde Yürütülen İcra Takip Süreci

15. Başvurucu, 2/4/2002 tarihinde Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü ve T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş. aleyhine, Manisa 2. İcra Müdürlüğünün E.2002/1355 sayılı icra takip dosyasında, Ankara 5. İş Mahkemesinin 12/11/2001 tarihli kararına dayalı olarak icra takibi başlatmıştır.

16. Her iki borçlu aleyhine ayrı ayrı icra emri gönderilerek söz konusu borçların faizleri ile birlikte ödenmesi istenmiştir.

17. Borçlu Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü 22/4/2002 tarihinde icra takibine konu borcunu ödemiştir.

18. Borçlu T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş. aleyhine yapılan icra takibi hâlen devam etmekte olup borçluya ait gayrimenkuller üzerinde haciz işlemi yapıldığı anlaşılmıştır.

D. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/847 Sayılı Dosyasında Görülen Dava Süreci

19. Başvurucu, 17/4/2007 tarihinde Özelleştirme İdaresi Başkanlığına başvurarak Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğünden tahsil ettiği tazminat dışında kalan miktarın ödenmesini istemiştir.

20. Özelleştirme İdaresi Başkanlığının talebi reddetmesi üzerine başvurucu, 9/7/2007 tarihinde Aydın 1. İdare Mahkemesinde Özelleştirme İdaresi Başkanlığı aleyhine açtığı davada, davalının hizmet kusurunun bulunduğunu ileri sürerek, Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü dışında diğer borçludan tahsil edemediği tazminatın ödenmesini talep etmiştir.

21. Aydın 1. İdare Mahkemesinin 26/2/2009 tarihli kararında, başvurucunun Ankara 5. İş Mahkemesinde açtığı davanın Özelleştirme İdaresi Başkanlığına ilişkin kısmının görevsizlik nedeniyle reddedildiği ve bu kararın kesinleştiği tespiti yapıldıktan sonra "görevsiz yargı yerine açılan davada, idari yargı mercilerinin görevli olduğundan bahisle verilen kararın kesinleşmesinden itibaren 30 günlük dava açma süresi içinde görevli idari yargı mercilerinde dava açılması gerekirken, Ankara 5. İş Mahkemesince verilen kararın kesinleşmesinden yaklaşık 5 sene sonra yapılan başvurunun, zamanaşımına uğramış dava açma süresini ihya etmeyeceğinin açık olduğu" gerekçesiyle süre aşımı yönünden dava reddedilmiştir.

22. Başvurucu tarafından, Ankara 5. İş Mahkemesinin anılan kararının onanmasına ilişkin Yargıtay kararının taraflara tebliğ edilmediği ve bu kararı öğrenme tarihinden itibaren süresinde dava açtığı iddiasıyla temyiz edilen bu karar, Danıştay Onikinci Dairesinin, 29/11/2011 tarihli ilamı ile "Tazminat talebini oluşturan davacının kıdem tazminatı ve sair alacaklarının TESTAŞ Aydın Tesislerinin özelleştirilmesi sırasında idarenin kusurlu hareket ettiği savına dayalı olarak talep edildiği, bu durumda, davanın özelleştirmeye ilişkin işlemle doğduğu ve davacının zararının doğduğunu öğrendiği tarih olan iş akdinin feshinden sonra 2577 sayılı Kanun'un 12. maddesinde öngörülen dava açma süresinde dava açmadığı anlaşıldığından, davanın süre aşımı nedeniyle esasının incelenme olanağı bulunmamaktadır"

gerekçesiyle onanmıştır.

23. Başvurucunun karar düzeltme talebi, aynı Dairenin 26/11/2013 tarihli ilamıyla reddedilmiş, ilam başvurucuya 15/2/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

24. Başvurucu, 25/2/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

25. Mahkemenin 10/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Zorla Çalıştırma Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

26. Başvurucu, Özelleştirme İdaresi Başkanlığının işçilik haklarından doğan alacakları ile ilgili gerekli koruma önlemlerini almadığını ve hatalı davrandığını, çalışmasının karşılığını alamadığını belirterek zorla çalıştırma yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

27. Anayasa'nın 18. maddesinin gerekçesinde angarya, kişinin emeğinin karşılığını almadan zorla çalıştırılması olarak tanımlanmıştır. Anayasa Mahkemesinin çeşitli kararlarında da angarya, bir maldan ya da bir kişinin çalışmasından karşılıksız yararlanma biçiminde tanımlanmıştır. Hizmetlerin karşılığında kendilerine ücret ödenen kişilerin bu yükümlülük kapsamındaki çalışmalarının angarya olarak nitelendirilmesinin mümkün olmadığı belirtilmiştir (AYM, E.2011/150, K.2013/30, 14/2/2013).

28. Anayasa'da "zorla çalıştırma" yasaklanmakla birlikte bu kavramın tanımı yapılmamıştır. Bu kavramın tanımı ve içeriği belirlenirken temel insan haklarına ilişkin uluslararası sözleşmelerden ve ilgili uluslararası otoritelerin yorum ve uygulamalarından yararlanılabilir. Zorla çalıştırma yasağına ilişkin uluslararası kurallar, 29 No.lu Cebri ve Mecburi Çalıştırmaya İlişkin ILO Sözleşmesi'nde düzenlenmiştir. Anılan Sözleşme'nin 2. maddesinde yapılan ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince (AİHM) de Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 4. maddesinde yer alan zorla çalıştırma yasağının kapsamının belirlenmesinde esas alınan tanıma göre zorla çalıştırma, "herhangi bir kişinin ceza tehdidi altında ve bu kişinin tam isteği olmadan mecbur edildiği tüm iş veya hizmetleri" ifade etmektedir. Buna göre zorla çalıştırmadan söz edilebilmesi için kişinin ceza tehdidi altında ve rızası bulunmaksızın çalıştırılması gerekmektedir (AYM, E.2011/150, K.2013/30, 14/2/2013).

29. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre Mahkemece, açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemez olduğuna karar verilebilir. Başvurucunun ihlal iddialarını kanıtlayamadığı, iddialarının salt kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin olduğu, temel haklara yönelik bir müdahalenin olmadığı veya müdahalenin meşru olduğu açık olan başvurular ile karmaşık veya zorlama şikâyetlerden ibaret başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilebilir (Münis Düşenkalkar, B.No:2013/1244, 17/7/2014, § 28).

30. Başvuru konusu olayda daha sonra özelleştirilen ancak en başta kamuya ait bir işletme olan TESTAŞ'ta, yaptığı sözleşmeye istinaden ücret mukabili belirli bir süre çalışmış olan başvurucu, TESTAŞ'ı devralan şirketçe iş akdinin feshinin ardından bir kısım işçilik alacaklarını tahsil edemeyerek çalışmasının karşılığını alamadığından yakınmakla birlikte, yaptığı işin karşılığı olarak kendisine hiç ücret ödenmediğinden veya istemediği bir işin kendisine zorla yaptırıldığından şikâyet etmemektedir.

31. Bu durumda başvurucu öncesinde kamuya ait olan ardından özelleştirilen işletmede gerçekleştirdiği çalışmayı bir sözleşmeye istinaden ve ücreti mukabili yerine getirmiştir. Başvurucunun bu işte zorla çalıştırıldığına dair bir emare de ortaya konulmamıştır. Dolayısıyla zorla çalıştırma yasağı yönünden başvurucuya bir müdahalenin bulunmadığı açıktır.

32. Açıklanan nedenlerle, zorla çalıştırma yasağı hususunda bir müdahalenin olmadığı açık olduğundan başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

1. Ankara 5. İş Mahkemesi Kararının Uygulanmadığına İlişkin İddia

33. Başvurucu, Ankara 5. İş Mahkemesinde açtığı davanın kabul edilmesine karşın alacaklarını tahsil edemediğini ileri sürmüştür.

34. 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (3) numaralı, 48. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları ile İçtüzük'ün 59. maddesinin ilgili fıkraları uyarınca Anayasa Mahkemesine başvuru konusu olaylarla ilgili delilleri sunmak suretiyle olaylar hakkındaki iddialarını ve dayanılan Anayasa hükmünün kendilerine göre ihlal edildiğine dair açıklamalarda bulunarak iddialarını kanıtlamak başvurucuya düşer (Veli Özdemir, B. No: 2013/276, 9/1/2014, § 19).

35. Somut olayda başvurucu lehine bir kısım alacakların, borçlular Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü ve T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş.'den müştereken ve müteselsilen tahsiline yönelik hüküm kurulan Ankara 5. İş Mahkemesi kararının, Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 17/9/2002 tarihli ilamıyla onandığı, onama üzerine borçlu Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğünün kendi payına düşen kısmını ödediği, ancak diğer borçlu T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş. tarafından ödeme yapılmadığı, anılan Şirkete ait gayrimenkuller üzerine haciz konulduğu ve icra takibinin devam ettiği anlaşılmıştır (bkz. §§ 17, 18).

36. Başvurucu, T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş.'den alacaklarını tahsil edemediğini ileri sürmüşse de mahkeme kararının icra edilememesi konusunda kamu gücünü kullanan icra müdürlüğünün herhangi bir fiilinden söz etmediği gibi bu konuda hiçbir bilgi veya belge de ileri sürmemiştir. Ayrıca borçlu Şirketin özel hukuk tüzel kişisi olduğu da gözetilerek başvurucunun icra müdürlüğünün fiili nedeniyle alacağını tahsil edemediğine yönelik belge veya bilgi sunmadığı belirlenmiş, icra dosyası içeriğinden de başvurucunun iddialarını kanıtlayan herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır. Bu şekilde başvuru dilekçesi ile ihlal iddialarının dayanağı bilgi ve belgeler açıkça bildirilmediği gibi başvurucu, herhangi bir bilgi ve belgenin ilgililerden istenmesi için Anayasa Mahkemesinden bir talepte de bulunmamıştır.

37. Anayasa Mahkemesine yapılan bireysel başvurularda başvuruculların başvurularını titizlikle hazırlama ve takip etme yükümlülükleri vardır. Bu yükümlülüğün gereği olarak başvurucu, ihlal edildiğini iddia ettiği Anayasa hükmünün nasıl ihlal edildiğine ilişkin açıklamalarda bulunmak suretiyle iddialarını kanıtlamak zorundadır. Başvurucu tarafından soyut şekilde birtakım Anayasa hükümlerine atıfta bulunulmuş olması iddiaların ispatlandığı anlamına gelmez. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yolu, Anayasa'ya aykırılığın soyut biçimde ileri sürülmesini sağlayan bir yol olarak düzenlenmemiştir (Adnan Güzel, B. No: 2014/2496, 25/2/2015, § 66).

38. Başvurucunun, ihlal iddiasının dayanağı olan tüm olayları göstermesi, başvuruyu

aydınlatacak ve hükmün esasını etkileyecek argümanları destekleyici tüm belgeleri başvuru dilekçesine eklemesi gerekir. Şayet bir belge elde edilememişse, bunun da nedenleri açıklanmalıdır. Somut başvuruda başvurucu bu koşulları yerine getirmeyerek iddialarını temellendirmediğinden başvurusunun esasının incelenmesi imkânı bulunmamaktadır (Veli Özdemir, B. No: 2013/276, 9/1/2014, § 26).

39. Açıklanan gerekçeyle, başvurucu tarafından ileri sürülen ihlal iddialarının kanıtlanamamış olmasından dolayı, başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.1995/2342 Sayılı Dosyasında Görülen Davada Verilen Kararın Uygulanmadığına İlişkin İddia

40. Somut olayda başvurucu, S.K. tarafından, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı aleyhine Aydın 1. İdare Mahkemesinde açılan dava sonunda özelleştirme işleminin iptal edildiğini, Danıştay tarafından kararın onandığını ve karar düzeltme isteminin reddedilmesi üzerine hükmün kesinleştiğini, buna rağmen iptal kararının uygulanmadığını ileri sürmüştür.

41. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun, bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması ve bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir(İsmail Buğra İşlek, B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17).

42. Somut olayda başvurucunun, TESTAŞ Genel Müdürlüğünün özelleştirilmesi işlemine karşı herhangi bir dava açmadığı, ayrıca Aydın 1. İdare Mahkemesince verilen iptal kararından önce 26/4/1998 tarihinde başvurucunun iş akdine son verildiği, başvurucunun işe iade davası açmadığı, yalnızca işçi tazminatları ve alacaklarının tahsili amacıyla Ankara 5. İş Mahkemesinde dava açtığı ve bu dava sonunda verilen kararın da özelleştirme işleminin iptaline dair kararın kesinleşmesinden önce Yargıtay 9. Hukuk Dairesince 17/9/2002 tarihinde onanarak kesinleştiği anlaşılmıştır. Başvurucunun özelleştirme işleminin iptali amacıyla Özelleştirme İdaresi Başkanlığı aleyhine süresi içinde açtığı herhangi bir dava olmadığı gibi Ankara 5. İş Mahkemesinde açtığı davada ve Aydın 1. İdare Mahkemesinde açtığı E. 2007/847 sayılı davada da bu iddiasını ileri sürmediği, bu şekilde olağan kanun yollarına başvurmadığı, dolayısıyla hukuk sisteminde düzenlenen başvuru yollarını usulünce tüketmeden bireysel başvuruda bulunduğu belirlenmiştir.

43. Açıklanan nedenlerle başvurucu tarafından, hukuk sisteminde düzenlenen başvuru yolları usulüne uygun olarak tüketilmeden temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddiasının bireysel başvuru konusu yapıldığı anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

3. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/847 Sayılı Dosyasında Görülen Dava Sürecinde Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

44. Başvurucu, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı aleyhine Aydın 1. İdare Mahkemesinde açtığı davanın süre aşımı nedeniyle reddedildiğini, alacağını hâlen tahsil edemediğini ve özelleştirme işleminin 31/1/2005 tarihi itibarıyla iptal edilmesine rağmen uygulanmadığını, Özelleştirme İdaresi Başkanlığının kusurlu fiilleri sonucu alacağını alamadığını, hatalı ve

kanuna aykırı özelleştirme işlemi yapıldığının mahkeme kararı ile ortaya çıktığını, buna rağmen davanın reddine karar verildiğini belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

45. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Bu kapsamda başvurucunun, açtığı davanın süre aşımı gerekçesi ile reddedilmesini bireysel başvuruya konu ettiği anlaşıldığından, başvurucunun iddialarının adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkı yönünden incelenmesi uygun görülmüştür.

46. Adil yargılanma hakkının en temel unsurlarından biri olan mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelir. Dava açmak isteyen kişinin mahkemeye erişim hakkının özüne zarar verecek seviyeye ulaşmadığı müddetçe dava açma koşullarına sınırlamalar getirilebilir (Aktif Elektrik Müh. İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti., B. No: 2012/855, 26/6/2014, § 36).

47. Dava açma ya da kanun yollarına başvuru için belli sürelerin öngörülmesi, bu süreler dava açmayı imkânsız kılacak ölçüde kısa olmadıkça hukuki belirlilik ilkesinin bir gereğidir ve mahkemeye erişim hakkına aykırılık oluşturmaz (Remzi Durmaz, B. No: 2013/1718, 2/10/2013, § 27). Ancak mahkemelerin, usul kurallarını uygularken davanın hakkaniyetine halel getirecek ölçüde katı şekilcilikten, öte yandan kanunla öngörülmüş usul şartlarının ortadan kalkmasına neden olacak ölçüde aşırı esneklikten kaçınmaları gerekir (Kamil Koç, B. No: 2012/660, 7/11/2013, § 65).

48. Somut olayda Danıştay Onikinci Dairesince, başvurucunun talebi dosyada yer alan bilgi ve belgeler ışığında değerlendirilip olaya uygulanacak 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usul Kanunu'nun ilgili hükümleri ile birlikte yorumlanmak suretiyle, gerekçesi de belirtilerek (bkz. §§ 21, 22) bir karar verilmiştir. Yapılan bu değerlendirme ve ulaşılan sonuç, dava açmayı imkânsız kılacak nitelikte aşırı şekilci bir yaklaşımdan kaynaklanmadığı gibi belirtilen kanun hükümlerineöngörülmeyecek şekilde olağanın dışında bir anlam vermek suretiyle sonuca ulaşıldığına dair bir uygulama olarak da değerlendirilmemiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkına engel bir durum bulunmadığı sonucuna varılmış, başvuru konusu işlemde açık ve görünür bir ihlal saptanmamıştır.

49. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

4. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/847 Sayılı Dosyasında Görülen Davada Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

50. Başvurucu, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı aleyhine Aydın 1. İdare Mahkemesinde açtığı davanın süre aşımı nedeniyle reddedildiğini, alacağını hâlen tahsil edemediğini ve özelleştirme işleminin 31/1/2005 tarihi itibarıyla iptal edilmesine rağmen iptal kararının uygulanmadığını, Özelleştirme İdaresi Başkanlığının kusurlu fiilleri sonucu alacağını alamadığını, hatalı ve kanuna aykırı özelleştirme işlemi yapıldığının mahkeme kararı ile ortaya çıktığını, buna rağmen davanın reddine karar verildiğini belirterek, mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

51. Yukarıda belirtildiği üzere (bkz. § 41) bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği

Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun, bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması ve bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir.

52. Somut olayda, başvurucunun, Aydın 1. İdare Mahkemesinde açtığı davanın süre aşımı nedeniyle reddedildiği dikkate alındığında, hukuk sisteminde düzenlenen başvuru yollarını usulünce tüketmediği ve süresi içinde dava açmadığı, bu şekilde süresinde olağan kanun yollarına başvurmadığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla başvurucunun, hukuk sisteminde düzenlenen başvuru yollarını usulünce tüketmeden bireysel başvuruda bulunduğu belirlenmiştir.

53. Açıklanan nedenlerle, başvurucu tarafından, hukuk sisteminde düzenlenen başvuru yolları usulüne uygun olarak tüketilmeden mahkeme kararının uygulanmadığı iddiasının bireysel başvuru konusu yapıldığı anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

5. Ankara 5. İş Mahkemesinde Görülen Davanın Makul Sürede Sonuçlanmadığına İlişkin İddia

54. Başvurucu, Ankara 5. İş Mahkemesinde görülen işçi ve işveren ilişkisinden kaynaklanan tazminat ve alacak davasının makul sürede sonuçlanmadığını ileri sürmüştür.

55. 6216 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası uyarınca Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvurular incelenebilir (Zafer Öztürk, B. No: 2012/51, 25/12/2012, § 17).

56. Somut olayda, başvurucu tarafından Ankara 5. İş Mahkemesinde açılan dava sonunda 12/11/2001 tarihinde davanın kısmen kabulüne karar verilmiş, temyiz üzerine Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 17/9/2002 tarihli ilâmıyla onanarak aynı tarihte kesinleşmiştir. Anılan hükme dayalı olarak Manisa 2. İcra Müdürlüğünde yapılan ilamlı icra takibi üzerine borçlu Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğünce 22/4/2002 tarihinde icra takibine konu borç ödenmiştir. Başvurucunun, aleyhine icra takibi yaptığı T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş. hakkındaki icra takibi ise devam etmektedir. Anılan şirketin özel hukuk tüzel kişisi olduğu ve aleyhine yapılan icra takibine rağmen alacağın tahsil edilememesinde İcra Müdürlüğüne atfedilebilecek bir kusurun bulunmadığı, dolayısıyla yargılama sürecinin, kamu kurumu niteliğindeki Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğünce 22/4/2002 tarihinde yapılan ödeme ile sona erdiği kabul edilmiştir. Bu durumda başvuru, zaman bakımından Anayasa Mahkemesinin yetkisi dışında kalmaktadır.

57. Açıklanan nedenlerle, başvuru konusu kararın 23/9/2012 tarihinden önce kesinleşmiş olduğu anlaşıldığından başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

6.Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/847 Sayılı Dosyasında Görülen Dava Sürecinin Makul Sürede Sonuçlanmadığına İlişkin İddia

58. Başvurucu, Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/847 sayılı dosyasında görülen dava

sürecinin makul sürede sonuçlanmadığını ileri sürmüştür.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

59. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

60. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

61. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

62. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 6 yıl 8 aylıkyargılama süresinin (bkz.§§ 19-23) makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

63. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

64. 6216 sayılı Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

65. Başvurucu maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

66. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

67. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 7.200 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

68. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Başvurucunun bu konuda herhangi bir belge sunmamış olması nedeniyle maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

69. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Zorla çalıştırma yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Ankara 5. İş Mahkemesi kararının uygulanmadığına ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.1995/2342 sayılı dosyasında görülen davada verilen kararın uygulanmadığına ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

4. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/847 sayılı dosyasında görülen dava sürecinde adil yargılanma hakkının ihlaline ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

5. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/847 sayılı dosyasında görülen dava sürecinde mahkeme kararının uygulanmadığına ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

6. Ankara 5. İş Mahkemesinde görülen davanın makul sürede sonuçlanmadığına ilişkin iddianın zaman bakımında yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

7. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/847 sayılı dosyasında görülen dava sürecinin makul sürede sonuçlanmadığına ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/847 sayılı dosyasında görülen dava yönünden İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 7.200 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Aydın 1. İdare Mahkemesine (E.2007/847, K.2009/420) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUZAFFER EYGAY

B. No: 2014/2461 | Karar tarihi: 10.05.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/2461

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUZAFFER EYGAY BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/2461)

Karar Tarihi: 10/5/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

M. Emin KUZ

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucu : Muzaffer EYGAY

Vekili : Av. Halit MORALIOĞLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kamuya ait tesisin özelleştirilmesinden sonraki süreçte iş akdinin feshedilmesinden kaynaklanan alacakların mahkeme kararına rağmen tahsil edilememesi, idarenin kusuruna dayalı olarak açılan davanın da süre aşımından reddedilmesi ve yargılamanın makul sürede sonuçlanmaması nedenleriyle adil yargılanma hakkının ve mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 24/2/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte

yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucunun çalıştığı kamuya ait Türkiye Elektronik Sanayi ve Ticaret A.Ş. Genel Müdürlüğü (TESTAŞ), Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü ile birleştirilerek bu kurum tarafından işletilmeye başlanmıştır.

9. TESTAŞ, Özelleştirme İdaresi Başkanlığınca özelleştirme yoluyla 31/12/1995 tarihinde T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş.'ye satılmış, başvurucu özelleştirilen bu şirkette çalışmaya devam etmiştir.

A. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.1995/2342 Sayılı Dosyasına İlişkin Dava Süreci

10. S.K. isimli şahıs tarafından Özelleştirme İdaresi Başkanlığı aleyhine 1995 yılında Aydın 1. İdare Mahkemesinde açılan davada, güvenoyu almamış Başbakan'ın Özelleştirme Yüksek Kuruluna atama yapamayacağı, dolayısıyla Özelleştirme Yüksek Kurulunun teşekkül etmediği ve özelleştirme de yapamayacağı iddiasıyla TESTAŞ'a ait Aydın tesislerinin özelleştirme işleminin iptali talep edilmiştir.

11. Aydın 1. İdare Mahkemesi, 16/2/1999 tarihli kararla dava konusu işlemin iptaline karar vermiş; temyiz üzerine, Danıştay Onuncu Dairesinin 24/9/2001 tarihli ilamıyla hüküm onanmış, karar düzeltme istemi, aynı Dairenin 31/1/2005 tarihli ilamıyla reddedilmiştir.

B. Ankara 5. İş Mahkemesinde Görülen Dava Süreci

12. Başvurucunun iş akdi T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş. tarafından 26/4/1998 tarihinde feshedilmiş; bunun üzerine başvurucu, TESTAŞ Genel Müdürlüğü, Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı ve T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş. aleyhine, Ankara 5. İş Mahkemesinde açtığı alacak ve tazminat davasında, işçi olarak çalıştığı TESTAŞ Genel Müdürlüğünün, tüm aktif ve pasifiyle Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğüne devredildiğini, Özelleştirme İdaresi Başkanlığınca özelleştirilerek T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş.'ye satıldığını, iş akdinin işveren tarafından feshedildiğini, ancak işçilik alacakları ve tazminatlarının ödenmediğini, Özelleştirme İdaresi Başkanlığının özelleştirme işlemi sırasında hizmet kusurunun bulunduğunu ileri sürerek işçilik tazminatları ve alacaklarının tahsilini talep etmiştir.

13. Ankara 5. İş Mahkemesince, 12/11/2001 tarihinde verilen kararla, davalı TESTAŞ Genel Müdürlüğünün dava tarihinden önce Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü ile birleşerek tüzel kişiliğinin sona erdiği, davalı Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğünün, işyerinin özelleştirildiği 31/12/1995 tarihine kadar olan tazminat ve alacaklardan sorumlu olduğu, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı aleyhine hizmet kusuruna dayalı açılan davada görevli yargı yerinin idare mahkemeleri olduğu belirtilerek davanın kısmen kabulüne, kıdem tazminatının, belirli kısmının davalı Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğünden faizi ile birlikte, kalan kısmının davalılar Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü ve T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş.'den müştereken ve müteselsilen tahsiline, davalı TESTAŞ Genel Müdürlüğünün, Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü ile birleşmesi sonucu tüzel kişiliği sona erdiği için anılan davalı hakkında hüküm kurulmasına yer olmadığına, davalı Özelleştirme İdaresi Başkanlığı

bakımından bu konuda idari yargı yeri görevli olduğu için davanın yargı yolu bakımından reddine karar verilmiştir.

14. Tarafların temyizi üzerine, Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 17/9/2002 tarihli ilamıyla hüküm onanmıştır.

C. Manisa 2. İcra Dairesinde Yürütülen İcra Takip Süreci

15. Başvurucu, 2/4/2002 tarihinde Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü ve T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş. aleyhine, Manisa 2. İcra Müdürlüğünün E.2002/1363 sayılı icra takip dosyasında, Ankara 5. İş Mahkemesinin 12/11/2001 tarihli kararına dayalı olarak icra takibi başlatmıştır.

16. Her iki borçlu aleyhine ayrı ayrı icra emri gönderilerek söz konusu borçların faizleri ile birlikte ödenmesi istenmiştir.

17. Borçlu Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü 22/4/2002 tarihinde icra takibine konu borcunu ödemiştir.

18. Borçlu T.F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş. aleyhine yapılan icra takibi hâlen devam etmekte olup borçluya ait gayrimenkuller üzerinde haciz işlemi yapıldığı anlaşılmıştır.

D. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/807 Sayılı Dosyasına İlişkin Dava Süreci

19. Başvurucu, 17/4/2007 tarihinde Özelleştirme İdaresi Başkanlığına başvurarak Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğünden tahsil ettiği tazminat dışında kalan miktarın ödenmesini istemiştir.

20. Özelleştirme İdaresi Başkanlığının talebi reddetmesi üzerine başvurucu, 3/7/2007 tarihinde Aydın 1. İdare Mahkemesinde Özelleştirme İdaresi Başkanlığı aleyhine açtığı davada, davalının hizmet kusurunun bulunduğunu ileri sürerek Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü dışında diğer borçludan tahsil edemediği tazminatın ödenmesini talep etmiştir.

21. Aydın 1. İdare Mahkemesinin 26/2/2009 tarihli kararında, başvurucunun Ankara 5. İş Mahkemesinde açtığı davanın Özelleştirme İdaresi Başkanlığına ilişkin kısmının görevsizlik nedeniyle reddedildiği ve bu kararın kesinleştiği tespiti yapıldıktan sonra "görevsiz yargı yerine açılan davada, idari yargı mercilerinin görevli olduğundan bahisle verilen kararın kesinleşmesinden itibaren 30 günlük dava açma süresi içinde görevli idari yargı mercilerinde dava açılması gerekirken, Ankara 5. İş Mahkemesince verilen kararın kesinleşmesinden yaklaşık 5 sene sonra yapılan başvurunun, zamanaşımına uğramış dava açma süresini ihya etmeyeceğinin açık olduğu" gerekçesiyle süre aşımı yönünden dava reddedilmiştir.

22. Başvurucu tarafından, Ankara 5. İş Mahkemesinin anılan kararının onanmasına ilişkin Yargıtay kararının taraflara tebliğ edilmediği ve bu kararı öğrenme tarihinden itibaren süresinde dava açtığı iddiasıyla temyiz edilen bu karar, Danıştay Onikinci Dairesinin, 29/11/2011 tarihli ilamı ile "Tazminat talebini oluşturan davacının kıdem tazminatı ve sair alacaklarının TESTAŞ Aydın Tesislerinin özelleştirilmesi sırasında idarenin kusurlu hareket ettiği savına dayalı olarak talep edildiği, bu durumda, davanın özelleştirmeye ilişkin işlemle doğduğu ve davacının zararının doğduğunu öğrendiği tarih olan iş akdinin feshinden sonra 2577 sayılı Kanun'un 12. maddesinde öngörülen dava açma süresinde dava açmadığı anlaşıldığından, davanın süre aşımı nedeniyle esasının incelenme olanağı bulunmamaktadır"

gerekçesiyle onanmıştır.

23. Başvurucunun karar düzeltme talebi, aynı Dairenin 26/11/2013 tarihli ilamıyla reddedilmiş, ilam başvurucuya 15/2/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

24. Başvurucu 24/2/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

25. Mahkemenin 10/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Zorla Çalıştırma Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

26. Başvurucu, Özelleştirme İdaresi Başkanlığının işçilik haklarından doğan alacakları ile ilgili gerekli koruma önlemlerini almadığını ve hatalı davrandığını, çalışmasının karşılığını alamadığını belirterek zorla çalıştırma yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

27. Anayasa'nın 18. maddesinin gerekçesinde angarya, kişinin emeğinin karşılığını almadan zorla çalıştırılması olarak tanımlanmıştır. Anayasa Mahkemesinin çeşitli kararlarında da angarya, bir maldan ya da bir kişinin çalışmasından karşılıksız yararlanma biçiminde tanımlanmıştır. Hizmetlerin karşılığında kendilerine ücret ödenen kişilerin bu yükümlülük kapsamındaki çalışmalarının angarya olarak nitelendirilmesinin mümkün olmadığı belirtilmiştir (AYM, E.2011/150, K.2013/30, 14/2/2013).

28. Anayasa'da "zorla çalıştırma" yasaklanmakla birlikte bu kavramın tanımı yapılmamıştır. Bu kavramın tanımı ve içeriği belirlenirken temel insan haklarına ilişkin uluslararası sözleşmelerden ve ilgili uluslararası otoritelerin yorum ve uygulamalarından yararlanılabilir. Zorla çalıştırma yasağına ilişkin uluslararası kurallar, 29 No.lu Cebri ve Mecburi Çalıştırmaya İlişkin ILO Sözleşmesi'nde düzenlenmiştir. Anılan Sözleşme'nin 2. maddesinde yapılan ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince (AİHM) de Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 4. maddesinde yer alan zorla çalıştırma yasağının kapsamının belirlenmesinde esas alınan tanıma göre zorla çalıştırma, "herhangi bir kişinin ceza tehdidi altında ve bu kişinin tam isteği olmadan mecbur edildiği tüm iş veya hizmetleri" ifade etmektedir. Buna göre zorla çalıştırmadan söz edilebilmesi için kişinin ceza tehdidi altında ve rızası bulunmaksızın çalıştırılması gerekmektedir (AYM, E.2011/150, K.2013/30, 14/2/2013).

29. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre Mahkemece, açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemez olduğuna karar verilebilir. Başvurucunun ihlal iddialarını kanıtlayamadığı, iddialarının salt kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin olduğu, temel haklara yönelik bir müdahalenin olmadığı veya müdahalenin meşru olduğu açık olan başvurular ile karmaşık veya zorlama şikâyetlerden ibaret başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilebilir (Münis Düşenkalkar, B.No:2013/1244, 17/7/2014, § 28).

30. Başvuru konusu olayda daha sonra özelleştirilen ancak en başta kamuya ait bir işletme olan TESTAŞ'ta, yaptığı sözleşmeye istinaden ücret mukabili belirli bir süre çalışmış olan başvurucu, TESTAŞ'ı devralan şirketçe iş akdinin feshinin ardından bir kısım işçilik alacaklarını tahsil edemeyerek çalışmasının karşılığını alamadığından yakınmakla birlikte, yaptığı işin karşılığı olarak kendisine hiç ücret ödenmediğinden veya istemediği bir işin kendisine zorla yaptırıldığından şikâyet etmemektedir.

31. Bu durumda başvurucu öncesinde kamuya ait olan ardından özelleştirilen işletmede gerçekleştirdiği çalışmayı bir sözleşmeye istinaden ve ücreti mukabili yerine getirmiştir. Başvurucunun bu işte zorla çalıştırıldığına dair bir emare de ortaya konulmamıştır. Dolayısıyla zorla çalıştırma yasağı yönünden başvurucuya bir müdahalenin bulunmadığı açıktır.

32. Açıklanan nedenlerle, zorla çalıştırma yasağı hususunda bir müdahalenin olmadığı açık olduğundan başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Ankara 5. İş Mahkemesi Kararının Uygulanmadığına İlişkin İddia

33. Başvurucu, Ankara 5. İş Mahkemesinde açtığı davanın kabul edilmesine karşın alacaklarını tahsil edemediğini ileri sürmüştür.

34. 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (3) numaralı, 48. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 59. maddesinin ilgili fıkraları uyarınca başvurucunun; başvuru konusu olaylara ilişkin iddialarını açıklama, dayanılan Anayasa hükmünün ihlal edildiğine dair hukuki iddialarını kanıtlama, bireysel başvuru kapsamındaki haklardan hangisinin hangi nedenle ihlal edildiği ve buna ilişkin gerekçeleri ve delilleri sunma yükümlülüğü bulunmaktadır (S.S.A., B. No: 2013/2355, 7/11/2013, § 38; Veli Özdemir, B. No: 2013/276, 9/1/2014, §§ 19, 20).

35. Somut olayda başvurucu lehine bir kısım alacakların, borçlular Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü ve T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş.'den müştereken ve müteselsilen tahsiline yönelik hüküm kurulan Ankara 5. İş Mahkemesi kararının, Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 17/9/2002 tarihli ilamıyla onandığı, onama üzerine borçlu Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğününkendi payına düşen kısmını ödediği, ancak diğer borçlu T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş. tarafından ödeme yapılmadığı, anılan Şirkete ait gayrimenkuller üzerine haciz konulduğu ve icra takibinin devam ettiği anlaşılmıştır (bkz. §§ 17, 18).

36. Başvurucu, T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş.'den alacaklarını tahsil edemediğini ileri sürmüşse de mahkeme kararının icra edilememesi konusunda kamu gücünü kullanan icra müdürlüğünün herhangi bir fiilinden söz etmediği gibi, bu konuda hiçbir bilgi veya belge de ileri sürmemiştir. Ayrıca borçlu Şirketin özel hukuk tüzel kişisi olduğu da gözetilerek başvurucunun icra müdürlüğünün fiili nedeniyle alacağını tahsil edemediğine yönelik belge veya bilgi sunmadığı belirlenmiş, icra dosyası içeriğinden de başvurucunun iddialarını kanıtlayan herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır. Bu şekilde başvuru dilekçesi ile ihlal iddialarının dayanağı bilgi ve belgeler açıkça bildirilmediği gibi başvurucu, herhangi bir bilgi ve belgenin ilgililerden istenmesi için Anayasa Mahkemesinden bir talepte de bulunmamıştır.

37. Anayasa Mahkemesine yapılan bireysel başvurularda başvuruculların başvurularını titizlikle hazırlama ve takip etme yükümlülükleri vardır. Bu yükümlülüğün gereği olarak başvurucu, ihlal edildiğini iddia ettiği Anayasa hükmünün nasıl ihlal edildiğine ilişkin açıklamalarda bulunmak suretiyle iddialarını kanıtlamak zorundadır. Başvurucu tarafından soyut şekilde birtakım Anayasa hükümlerine atıfta bulunulmuş olması iddiaların ispatlandığı anlamına gelmez. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yolu, Anayasa'ya aykırılığın soyut biçimde ileri sürülmesini sağlayan bir yol olarak düzenlenmemiştir (Adnan Güzel, B. No:

2014/2496, 25/2/2015, § 66).

38. Başvurucunun, ihlal iddiasının dayanağı olan tüm olayları göstermesi, başvuruyu aydınlatacak ve hükmün esasını etkileyecek argümanları destekleyici tüm belgeleri başvuru dilekçesine eklemesi gerekir. Şayet bir belge elde edilememişse, bunun da nedenleri açıklanmalıdır. Somut başvuruda başvurucu bu koşulları yerine getirmeyerek iddialarını temellendirmediğinden başvurusunun esasının incelenmesi imkânı bulunmamaktadır (Veli Özdemir, B. No: 2013/276, 9/1/2014, § 26).

39. Açıklanan gerekçeyle, başvurucu tarafından ileri sürülen ihlal iddialarının kanıtlanamamış olmasından dolayı, başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.1995/2342 Sayılı Dosyasında Görülen Davada Verilen Kararın Uygulanmadığına İlişkin İddia

40. Somut olayda başvurucu, S.K. tarafından, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı aleyhine Aydın 1. İdare Mahkemesinde açılan dava sonunda özelleştirme işleminin iptal edildiğini, Danıştay tarafından kararın onandığını ve karar düzeltme isteminin reddedilmesi üzerine hükmün kesinleştiğini, buna rağmen iptal kararının uygulanmadığını ileri sürmüştür.

41. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun, bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması ve bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir(İsmail Buğra İşlek, B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17).

42. Somut olayda başvurucunun, TESTAŞ Genel Müdürlüğünün özelleştirilmesi işlemine karşı herhangi bir dava açmadığı, ayrıca Aydın 1. İdare Mahkemesince verilen iptal kararından önce 26/4/1998 tarihinde başvurucunun iş akdine son verildiği, başvurucunun işe iade davası açmadığı, yalnızca işçi tazminatları ve alacaklarının tahsili amacıyla Ankara 5. İş Mahkemesinde dava açtığı ve bu dava sonunda verilen kararın da özelleştirme işleminin iptaline dair kararın kesinleşmesinden önce Yargıtay 9. Hukuk Dairesince 17/9/2002 tarihinde onanarak kesinleştiği anlaşılmıştır. Başvurucunun özelleştirme işleminin iptali amacıyla Özelleştirme İdaresi Başkanlığı aleyhine süresi içinde açtığı herhangi bir dava olmadığı gibi Ankara 5. İş Mahkemesinde açtığı davada ve Aydın 1. İdare Mahkemesinde açtığı E. 2007/807 sıra sayısına kayden görülen davada da bu iddiasını ileri sürmediği, bu şekilde olağan kanun yollarına başvurmadığı, dolayısıyla hukuk sisteminde düzenlenen başvuru yollarını usulünce tüketmeden bireysel başvuruda bulunduğu belirlenmiştir.

43. Açıklanan nedenlerle başvurucu tarafından, hukuk sisteminde düzenlenen başvuru yolları usulüne uygun olarak tüketilmeden temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddiasının bireysel başvuru konusu yapıldığı anlaşıldığından başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

D. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/807 Sayılı Dosyasında Görülen Dava Sürecinde Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

44. Başvurucu, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı aleyhine Aydın 1. İdare Mahkemesinde açtığı davanın süre aşımı nedeniyle reddedildiğini, alacağını hâlen tahsil edemediğini ve özelleştirme işleminin 31/1/2005 tarihi itibarıyla iptal edilmesine rağmen iptale ilişkin mahkeme kararının uygulanmadığını, Özelleştirme İdaresi Başkanlığının kusurlu fiilleri sonucu alacağını alamadığını, hatalı ve kanuna aykırı özelleştirme işlemi yapıldığının mahkeme kararı ile ortaya çıktığını, buna rağmen davanın reddine karar verildiğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

45. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Bu kapsamda başvurucunun, açtığı davanın süre aşımı gerekçesi ile reddedilmesini bireysel başvuruya konu ettiği anlaşıldığından, başvurucunun iddialarının adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkı yönünden incelenmesi uygun görülmüştür.

46. Adil yargılanma hakkının en temel unsurlarından biri olan mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelir. Dava açmak isteyen kişinin mahkemeye erişim hakkının özüne zarar verecek seviyeye ulaşmadığı müddetçe dava açma koşullarına sınırlamalar getirilebilir (Aktif Elektrik Müh. İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti., B. No: 2012/855, 26/6/2014, § 36).

47. Dava açma ya da kanun yollarına başvuru için belli sürelerin öngörülmesi, bu süreler dava açmayı imkânsız kılacak ölçüde kısa olmadıkça hukuki belirlilik ilkesinin bir gereğidir ve mahkemeye erişim hakkına aykırılık oluşturmaz (Remzi Durmaz, B. No: 2013/1718, 2/10/2013, § 27). Ancak mahkemelerin, usul kurallarını uygularken davanın hakkaniyetine halel getirecek ölçüde katı şekilcilikten, öte yandan kanunla öngörülmüş usul şartlarının ortadan kalkmasına neden olacak ölçüde aşırı esneklikten kaçınmaları gerekir (Kamil Koç, B. No: 2012/660, 7/11/2013, § 65).

48. Somut olayda Danıştay Onikinci Dairesince, başvurucunun talebi dosyada yer alan bilgi ve belgeler ışığında değerlendirilip, olaya uygulanacak 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usul Kanunu'nun ilgili hükümleri ile birlikte yorumlanmak suretiyle, gerekçesi de belirtilerek (bkz. §§ 21, 22) bir karar verilmiştir. Yapılan bu değerlendirme ve ulaşılan sonuç, dava açmayı imkânsız kılacak nitelikte aşırı şekilci bir yaklaşımdan kaynaklanmadığı gibi belirtilen kanun hükümlerineöngörülmeyecek şekilde olağanın dışında bir anlam vermek suretiyle sonuca ulaşıldığına dair bir uygulama olarak da değerlendirilmemiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkına engel bir durum bulunmadığı sonucuna varılmış, başvuru konusu işlemde açık ve görünür bir ihlal saptanmamıştır.

49. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

E. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/807 Sayılı Dosyasında Görülen Davada Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

50. Başvurucu, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı aleyhine Aydın 1. İdare Mahkemesinde açtığı davanın süre aşımı nedeniyle reddedildiğini, alacağını hâlen tahsil edemediğini ve özelleştirme işleminin 31/1/2005 tarihi itibarıyla iptal edilmesine rağmen iptal kararının uygulanmadığını, Özelleştirme İdaresi Başkanlığının kusurlu fiilleri sonucu alacağını

alamadığını, hatalı ve kanuna aykırı özelleştirme işlemi yapıldığının mahkeme kararı ile ortaya çıktığını, buna rağmen davanın reddine karar verildiğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

51. Yukarıda belirtildiği üzere (bkz. § 41) bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun, bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması ve bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir.

52. Somut olayda, başvurucunun, Aydın 1. İdare Mahkemesinde açtığı davanın süre aşımı nedeniyle reddedildiği dikkate alındığında, hukuk sisteminde düzenlenen başvuru yollarını usulünce tüketmediği ve süresi içinde dava açmadığı, bu şekilde süresinde olağan kanun yollarına başvurmadığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla başvurucunun, hukuk sisteminde düzenlenen başvuru yollarını usulünce tüketmeden bireysel başvuruda bulunduğu belirlenmiştir.

53. Açıklanan nedenlerle, başvurucu tarafından, hukuk sisteminde düzenlenen başvuru yolları usulüne uygun olarak tüketilmeden mahkeme kararının uygulanmadığı iddiasının bireysel başvuru konusu yapıldığı anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

F. Ankara 5. İş Mahkemesinde Görülen Davanın Makul Sürede Sonuçlanmadığına İlişkin İddia

54. Başvurucu, Ankara 5. İş Mahkemesinde görülen işçi ve işveren ilişkisinden kaynaklanan tazminat ve alacak davasının makul sürede sonuçlanmadığını ileri sürmüştür.

55. 6216 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası uyarınca Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvurular incelenebilir (Zafer Öztürk, B. No: 2012/51, 25/12/2012, § 17).

56. Somut olayda, başvurucu tarafından Ankara 5. İş Mahkemesinde açılan dava sonunda 12/11/2001 tarihinde davanın kısmen kabulüne karar verilmiş, temyiz üzerine Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 17/9/2002 tarihli ilâmıyla onanarak aynı tarihte kesinleşmiştir. Anılan hükme dayalı olarak Manisa 2. İcra Müdürlüğünde yapılan ilamlı icra takibi üzerine borçlu Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğünce 22/4/2002 tarihinde icra takibine konu borç ödenmiştir. Başvurucunun, aleyhine icra takibi yaptığı T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş. hakkındaki icra takibi ise devam etmektedir. Anılan şirketin özel hukuk tüzel kişisi olduğu ve aleyhine yapılan icra takibine rağmen alacağın tahsil edilememesinde icra müdürlüğüne atfedilebilecek bir kusurun bulunmadığı, dolayısıyla yargılama sürecinin, kamu kurumu niteliğindeki Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğünce 22/4/2002 tarihinde yapılan ödeme ile sona erdiği kabul edilmiştir. Bu durumda başvuru, zaman bakımından Anayasa Mahkemesinin yetkisi dışında kalmaktadır.

57. Açıklanan nedenlerle, başvuru konusu kararın 23/9/2012 tarihinden önce kesinleşmiş olduğu anlaşıldığından başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

G.Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/807 Sayılı Dosyasında Görülen Dava Sürecinin Makul Sürede Sonuçlanmadığına İlişkin İddia

58. Başvurucu, Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/807 sayılı dosyasında görülen dava sürecinin makul sürede sonuçlanmadığını ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

59. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

60. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken, sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

61. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

62. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 6 yıl 8 aylıkyargılama süresinin (bkz.§§ 19-23) makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

63. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

64. 6216 sayılı Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. …”

65. Başvurucu maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

66. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

67. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 7.200 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

68. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Başvurucunun bu konuda herhangi bir belge sunmamış olması nedeniyle maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

69. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine ödenmesine karar

verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Zorla çalıştırma yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Ankara 5. İş Mahkemesi kararının uygulanmadığına ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.1995/2342 sayılı dosyasında görülen davada verilen kararın uygulanmadığına ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

4. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/807 sayılı dosyasında görülen dava sürecinde adil yargılanma hakkının ihlaline ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

5. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/807 sayılı dosyasında görülen dava sürecinde mahkeme kararının uygulanmadığına ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

6. Ankara 5. İş Mahkemesinde görülen davanın makul sürede sonuçlanmadığına ilişkin iddianın zaman bakımında yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

7. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/807 sayılı dosyasında görülen dava sürecinin makul sürede sonuçlanmadığına ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/807 sayılı dosyasında görülen dava yönünden İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 7.200 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Aydın 1. İdare Mahkemesine (E.2007/807, K.2009/413) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ZAFER UD

B. No: 2014/2808 | Karar tarihi: 10.05.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/2808

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ZAFER UD BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası:2014/2808)

Karar Tarihi: 10/5/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

M. Emin KUZ

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucu : Zafer UD

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; kamu kurum ve kuruluşları aleyhine verilmiş, ekonomik değere ilişkin ve icra edilebilir bir yargı kararının uzun süre icra edilmemesi, kamulaştırmasız el atma nedeniyle açılan tazminat davasında tespit edilen bedelin düşük olması nedenleriyle adil yargılanma hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 27/2/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu tarafından 2/4/2007 tarihinde Iğdır 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde Hakmehmet Köyü Muhtarlığı ve diğer iki davalı aleyhine kamulaştırmasız el atma nedeniyle açılan tazminat davasında, 8/2/2013 tarihli karar ile 14.740,58 TL tazminatın dava tarihinden itibaren işletilecek yasal faizi ile birlikte davalı idareden alınarak başvurucuya ödenmesine hükmedilmiş; taraflarca kanun yollarına başvurulmaması üzerine ilk derece mahkemesi kararı 10/6/2013 tarihinde kesinleşmiş ve yargılama süreci sona ermiştir.

9. Başvurucu ve ilgili idare söz konusu tazminata ilişkin herhangi bir ödeme yapılmadığını bildirmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 10/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Mahkemeye Erişim Hakkı ve Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İdddia

11. Başvurucu; ilgili idare aleyhine verilmiş, ekonomik değere ilişkin ve icra edilebilir yargı kararının uzun süre icra edilmemesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

13. Kamu kurum ve kuruluşları aleyhine verilmiş, icra edilebilir bir yargı kararının hiç icra edilmemesi ya da icranın makul süre içinde yapılmaması, kararın verildiği yargılamada sağlanmış olan mahkemeye erişim hakkı dâhil adil yargılanma hakkı güvencelerini anlamsız hâle getirir. Dolayısıyla böyle bir durum mahkemeye erişim hakkının ihlali sonucunu doğurur (Kenan Yıldırım ve Turan Yıldırım, B. No: 2013/711, 3/4/2014, §§ 37-54).

14.Öte yandan mahkeme kararına dayanan icra edilebilir bir alacak, mülkiyet hakkı kapsamında korunan ekonomik bir değer ifade eder. Kamu kurum ve kuruluşları aleyhine hükmedilmiş böyle bir alacağın hiç ödenmemesi ya da ödenmesinin uzun sürmesi nedeniyle oluşan belirsizlik, mülkiyet hakkının ihlaline neden olur (Kenan Yıldırım ve Turan Yıldırım, §§ 55-75).

15. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararları dikkate alındığında somut olayda yukarıda belirtilen nitelikteki yargı kararının yaklaşık 3 yıl 10 aylık bir süre geçmesine rağmen icra edilmemiş olması nedeniyle mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmalıdır.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkı ile Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Taşınmaz Bedelinin Düşük Tespit Edildiğine İlişkin İddia

17. Başvurucu, açtığı kamulaştırmasız el atma nedeniyle tazminat davasında taşınmaz için tespit edilen bedelin düşük olduğunu belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

18. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması, bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir(İsmail Buğra İşlek, B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17).

19. Somut olayda başvurucunun temyiz talebinde bulunmadığı ve olağan kanun yollarını tüketmeksizin bireysel başvuruda bulunduğu anlaşılmaktadır (bkz. § 8).

20. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

21. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

22. Başvurucu, tazminat talebinde bulunmuştur.

23. Somut olayda mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

24. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 9.600 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

25. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Başvurucunun bu konuda herhangi bir belge sunmamış olması nedeniyle maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

26.Ayrıca yargı kararının mümkün olan en kısa sürede icra edilmesi ve böylece hukuk devleti ilkesi ile adalete olan güvenin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi için ihlal kararının bir örneğinin ilgili idareye gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

27. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddiasının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkı ile Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin yargı kararının en kısa sürede icra edilmesi için Hakmehmet Köyü Muhtarlığına GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 9.600 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

YILMAZ BAKAÇ

B. No: 2014/4052 | Karar tarihi: 10.05.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/4052

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

YILMAZ BAKAÇ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/4052)

Karar Tarihi: 10/5/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

M. Emin KUZ

Raportör : Nahit GEZGİN

Başvurucu : Yılmaz BAKAÇ

Vekili : Av. Aytaç SARI

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, tıbbî hata sonucu meydana geldiği ileri sürülen ölüm olayı ile ilgili olarak etkili ceza soruşturması yürütülmemesi nedeniyle yaşama hakkının ihlal edildiğine ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 20/3/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucunun kızı M.B. öksürük ve hırıltılı solunum şikâyetiyle Adana Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesine (Devlet Hastanesi) götürülmüş ve burada pnömoni-immün yetmezlik tanısıyla yatışı yapılmıştır. M.B. bu hastanede bir süre kaldıktan sonra 25/6/2013 tarihinde genel durumunun iyiye gittiği gerekçesiyle taburcu olmuştur.

8. M.B., taburcu olduktan sonra durumunun kötüleşmesi üzerine bu kez 29/6/2013 tarihinde Adana'da bulunan bir özel hastaneye götürülmüş ve burada yapılan muayenesi sonucunda hastane yetkilileri tarafından tedavisi için yatışının yapılması gerektiği yakınlarına bildirilmiştir.

9.Yakınları, M.B.yi evine götürmüşler ancak durumunun kötüleşmesi üzerine aynı özel hastaneye yeniden getirmişlerdir. M.B. burada yapılan tüm müdahalelere rağmen yaşamını yitirmiştir.

A. Ceza Soruşturması Süreci

10. Başvurucu, kızı hakkında düzenlenen Devlet Hastanesi raporunda İmmünoloji Polikliniği olan bir üst merkeze sevkinin planlandığı belirtilmesine rağmen akciğer dinleme bulgularının gerilediği ve genel durumunun iyiye gittiği gerekçesiyle taburcu edilmesinin ardından yaşamını yitirdiğini ileri sürerek kızının teşhis ve tedavi sürecinde görev alan doktorlar hakkında Adana Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunmuştur.

11. Başvurucunun bu şikâyeti üzerine olaya ilişkin soruşturma başlatan Cumhuriyet Başsavcılığı, söz konusu doktorlar hakkında 2/12/1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri çerçevesinde Adana Valiliğinden soruşturma izni istemiştir.

12. Valilik 8/10/2013 tarihli kararıyla soruşturma izni vermemiş, başvurucunun bu karara itirazı Adana Bölge İdare Mahkemesinin 15/1/2014 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

B. Tazminat Davası Süreci

13.UYAP üzerinden yapılan incelemede başvurucu ve eşinin, kızlarının ölümünde idarenin hizmet kusuru bulunduğunu ve ölüm nedeniyle maddi ve manevi zarara uğradıklarını ileri sürerek Sağlık Bakanlığı aleyhine Adana 2. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) tazminat davası açtıkları görülmüştür.

14.Bu davada Adli Tıp Kurumu Birinci İhtisas Kurulundan alınan raporda, M.B.nin tetkik ve tedavi işlemlerinin tıp kurallarına uygun olduğu ve Devlet Hastanesi ile özel hastanede görev yapan doktorların kusurlarının bulunmadığı belirtilmiştir.

15.Mahkeme 30/1/2015 tarihinde davayı oyçokluğuyla reddetmiş, başvurucu ve eşi bu kararı temyiz etmiştir. Bu karara muhalif olan Mahkeme Üyesi, kamu hizmeti ile zarar arasında illiyet bağı olduğunu ve bu nedenle kusursuz sorumluluğa gidilmesinin hak ve nasafet kurallarına daha uygun olacağını belirtmiştir.

16. Söz konusu karar, Danıştay incelemesi aşamasında olup henüz kesinleşmemiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Mahkemenin 10/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

18.Başvurucu, kızının öksürük ve hırıltılı solunum şikâyetiyle götürüldüğü Devlet Hastanesinde yapılan teşhis ve tedavi sürecindeki ihmaller sonucu ölümüne neden olduklarını ileri sürdüğü kamu görevlileri hakkında soruşturma izni verilmemesi nedeniyle Anayasa'nın36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş; yeniden yargılama yapılmasını talep etmiştir.

B. Değerlendirme

19. Anayasa Mahkemesi olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16).

20.Başvuru formu ve ekleri bir bütün olarak incelendiğinde başvurucunun temel olarak yaşam hakkı kapsamında etkili bir ceza soruşturması yürütülmemesinden şikâyet ettiği anlaşılmıştır. Bu nedenle başvurucu tarafından adil yargılanma hakkı ile bağlantı kurularak ileri sürülen iddiaların Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

21. Anayasa'nın"Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" kenar başlıklı 17. maddesinin birinci ve ikinci fıkraları şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kimsenin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz."

22. Anayasa'nın "Devletin temel amaç ve ödevleri" 5. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Devletin temel amaç ve görevleri, … Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."

23. Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen yaşama hakkı, Anayasa'nın 5. maddesiyle birlikte değerlendirildiğinde devlete pozitif ve negatif ödevler yükler (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, B. No: 2012/752, 17/9/2013, § 50).

24. Yaşama hakkının veya bedensel bütünlüğün ihlaline kasten sebebiyet verilmemiş ise "etkili bir yargısal sistem kurma" yönündeki pozitif yükümlülük her olayda mutlaka ceza davası açılmasını gerektirmez. Başvurucunun kızı M.B.ye zarar verilmek kastıyla hareket edildiği yönünde bir iddiasının bulunmadığı ve olayın istisna kapsamında olmadığı değerlendirildiğinde Anayasa'nın 17. maddesi kapsamında etkili bir yargısal sistem kurma yönündeki pozitif yükümlülük mağdura adli ya da idari yargı mercileri önünde açabileceği bir tazminat ya da tam yargı davası yolunun sağlanması ile yerine getirilmiş sayılabilir (Yaprak Yüksek, B. No:2013/9116, 14/10/2015, §§ 32, 33, 35).

25. Bu yaklaşım, tıbbî hata sonucu meydana geldiği ileri sürülen ölüm olayları için de geçerlidir. Diğer taraftan bu şekildeki bir kabul, bu tür olaylarda yürütülen ceza soruşturmalarının Anayasa Mahkemesi tarafından değerlendirilmeyeceği anlamına da gelmemektedir. Ancak ilke olarak tıbbi hatalara ilişkin şikâyetler konusunda temel başvuru yolu, hukuki sorumluluğu tespit adına takip edilecek olan hukuk veya idari tazminat davası

yoludur (Zeki Kartal, B. No: 2013/2803, 21/1/2016, § 78; Nail Artuç, B. No: 2013/2839, § 38; Kenan Sayın, B. No: 2013/5376, 14/10/2015, § 50; Coşkun Gömüç ve Taşkın Gömüç, B. No: 2013/9597, 21/4/2016, § 64).

26.Başvurucunun olayla ilgili olarak idari yargı merciinde tazminat davası açtığı ve bu davanın henüz sonuçlanmadığı görülmektedir. Somut olayda, Anayasa Mahkemesinin yukarıda belirtilen ilke kararından ayrılmasını gerektirir bir durum tespit edilmemiştir. Dolayısıyla idari yargı mercii önünde devam eden davanın başvuruda ileri sürülen iddia bakımından etkili bir başvuru yolu olmadığı söylenemez.

27. Açıklanan nedenlerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 10/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

RAHMİ EKEN

B. No: 2014/4575 | Karar tarihi: 10.05.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/4575

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİBÖLÜM

KARAR

RAHMİ EKEN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/4575)

Karar Tarihi: 10/5/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

M. Emin KUZ

Raportör : Yakup MACİT

Başvurucu : Rahmi EKEN

Vekili : Av. Sait KARAKAYA

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, işçilik alacağından kaynaklanan tazminat davasında, ispat külfetinin yanlış tarafa yükletilmesi nedeniyle silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 31/3/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. 21/2/2005 tarihinde bir nakliye firmasında tır şoförü olarak çalışmaya başlayan başvurucunun iş sözleşmesinin 17/8/2006 tarihinde sona ermesiyle başvurucu, Üsküdar 2. İş Mahkemesinin E.2006/753 sayılı dosyasında işçilik alacaklarından kaynaklanan tazminat davası açmıştır.

8. Üsküdar 2. İş Mahkemesi 4/3/2010 tarihli kararında belirttiği "..davacı taraf iş akdinin haksız feshedildiğini iddia etmekte olup, davalı taraf ise verilen işi yapmaktan kaçınarak işyerini terk ettiğini savunmaktadır. İş akdinin ne şekilde sonlandırıldığı açısından değerlendirme yapmak gerekirse: davacı 11/8/2006 tarihinde çekmiş olduğu ihtarname ile 2006 yılı başından itibaren süre gelen harcırah uygulamasının aleyhine olduğunu, fazla mesai, genel tatil ve hafta tatili ücretlerinin ödenmediğini ileri sürmekte olup, 17/8/2006 tarihinden itibaren de işyerini terk edip işyerine gitmediği görülmektedir. Davalı işveren her ne kadar davacının 17/8/2006 dan itibaren işe gelmediğini ve bu yönde tutanaklar tutulduğunu savunmuş ise de, esasen davacının 17/8/2006 dan sonra işe gitmediği anlaşılmakla, 17/8/2006 tarihi itibariyle iş akdinin ne şekilde sona erdirildiğinin çözümlenmesi gerekmektedir. Dinlenen tanık beyanlarından anlaşılacağı üzere 1/1/2006 tarihinden itibaren harcırah uygulamasında yeni bir uygulamaya geçilmiş olup, bu uygulama çalışanların aleyhine olup, harcırah yada prim miktarlarında düşme olduğu tanık beyanlarınca ifade edilmiştir. Her ne kadar ilk alınan raporda yapılan bilirkişi değerlendirmesinde bu yönde durulmuş ve tanık beyanları ile bordroların birbirini doğrulamadığı görüşü mütalaa edilmiş ise de salt bordrolardaki miktarlara bakılarak prim uygulamasındaki aleyhe durum anlaşılamayacağından tanık beyanlarınca davacının iddiası doğrulanmakla uzun süre işyerinde çalışan davacının kendiliğinden işi bırakması da düşünülemeyeceğindeniş akdini haklı olarak feshettiği bu duruma göre kıdem tazminatı alacağına hak kazandığı ve fakat ihbar tazminatı alacağının doğmadığı..." gerekçesi ile davayı kısmen kabul etmiştir.

9. Bu arada Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu kararı ile Üsküdar Adliyesi kapatılmış, dosya İstanbul Anadolu 6. İş Mahkemesine (Mahkeme) devredilmiştir.

10. Temyiz üzerine karar Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 22/1/2013 tarihli kararında belirtilen "..davacı işçi, iş sözleşmesinin işverence haklı bir neden olmaksızın feshedildiğini ileri sürerek ihbar ve kıdem tazminatı isteklerinde bulunmuş, mahkemece işçinin haklı nedenle iş sözleşmesini sonlandırdığı gerekçesiyle ihbar tazminatı isteği reddedilmiş, kıdem tazminatı hüküm altına alınmıştır. Davacı işçinin diğer bazı arkadaşlarıyla birlikte işverene gönderdiği 10/8/2006 tarihli ihtarnamede, 31/12/2005 tarihindeharcırah sisteminin işçi aleyhine değiştirildiği, aylık harcırah gelirlerinde ortalama 250,00 TL düşüş olduğu, uygulama sebebiyle ödenmeyen harcırah alacaklarının olduğu,fazla çalışma hafta tatili ile bayramve geneltatilücretlerinin de ödenmediği belirtilerek, ödemelerin yapılması aksihalde yasal yollara başvuracağı bildirilmiştir. Mahkemece davacının harcırahfarkı, fazla çalışma,hafta tatiliile bayramve geneltatil alacaklarının bulunmadığı belirlenmiş, istekler bu yönlerden reddedilmiş, ancak harcırahödeme sisteminde işçi aleyhine değişiklikolduğu gerekçesiyle işçinin feshihaklı kabul edilerek kıdem tazminatı talebikabul edilmiştir. Davacıişçi harcırah ödemesiyleilgiliolarak iş şartlarında esaslı değişiklikyapıldığını kanıtlayabilmiş değildir. Davacıişçiyeiddia edilen değişiklik öncesi ve sonrası yapılan harcırah ödemeleri karşılaştırıldığında harcırah gelirlerinde azalma olmadığı görülmektedir. Davacının harcırah farkı talebi de reddedilmiştir. Mahkemece bu tespite rağmen uzun süre işyerinde çalışan birişçinin kendiliğinden ayrılmayacağı gerekçesiyle işçinin haklı

feshiolduğu sonucuna varılmıştır. Varsayıma dayalı olarak sonuca gidilmesi doğru değildir. Davacının kıdem tazminatı isteğinin de reddi gerekirken yazılı şekildetalebin kabulüne karar verilmesi hatalıdır.." gerekçesi ile bozulmuştur.

11. Bozma ilamına uyan Mahkeme 26/9/2013 tarihli kararıyla davayı reddetmiştir.

12. Başvurucunun temyizi üzerine karar Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 22/1/2014 tarihlikararı ile onanmıştır.

13. Onama kararı başvurucuya 6/3/2014 tarihinde tebliğ edilmiş, 31/3/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur.

IV.İNCELEME VE GEREKÇE

14. Mahkemenin 10/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

15. Başvurucu; işçilik alacağının tahsili için açtığı davada Mahkemenin taraflarca üzerinde ihtilaf konusu olmayan vakıayı yanlış değerlendirdiğini, iş sözleşmesinin davalı işveren tarafından feshedildiği hususunun çekişme konusu olmadığını, tazminatın tespiti açısından ispat külfetinin davalı işverene ait olduğunu, ancak Mahkemenin ve Yargıtayın bu yükümlülüğün kendisine ait olduğu varsayımından hareketle değerlendirme yaptığını, 18/6/1927 tarihli ve 1086 sayılı mülga Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 74. maddesine göre mahkemenin tarafların beyanı ile bağlı olduğunu ancak davada taleple bağlılık ilkesinin aşıldığını, bu açıdan Kanun'a açıkça aykırı olarak uygulanan yöntem nedeniyle talebinin reddedildiğini belirterek Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

16. Başvurucunun, yargılamada ispat külfeti davalı alacaklıya ait olduğu hâlde Mahkeme ve Yargıtayın kanun ve usule aykırı bir değerlendirmeyle bu yükümlülüğü tersine çevirdiği iddiası, mahkeme önünde sahip olunan hak ve yükümlülükler bakımından taraflar arasında eşitliğin sağlanması ve bu dengenin yargılamanın her aşamasında korunması hususu ile ilgili olduğundan silahların eşitliği ilkesi kapsamında incelenmiştir.

17. Anayasa Mahkemesi aynı işyerinde yakın tarihte işe başlayan ve aynı nedenlerle işten ayrılan bir işçinin yaptığı bireysel başvuruyu silahların eşitliği ilkesi kapsamında incelemiştir. Söz konusu başvuruda; başvurucu, iş sözleşmesinin davalı işveren tarafından feshedildiği hususunda taraflar arasında ihtilaf bulunmadığını, davalının bu vakıayı ikrar ettiğini, Mahkemenin bu kabul ile bağlı olduğunu ve bu duruma göre değerlendirme yaparak ispat yükümlülüğünü davalı işverene yöneltmesi gerektiği hâlde tersine çevirdiğini, yapılan uygulamanın yargılamadaki dengeyi aleyhe bozduğunu belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

18. Anayasa Mahkemesi yaptığı değerlendirmede; iş hukuku yargılamasında, hizmet akdinin işveren tarafından haklı nedene dayanılarak feshedildiği hususunda ispat yükümlülüğünün davalı işverene ait olduğunu, sözleşmenin feshedildiği tarihte yürürlükte olan 25/8/1971 tarihli ve 1475 sayılı mülga İş Kanunu gereğince hizmet akdinin işçi tarafından haklı nedenlerle feshedildiğine ilişkin ispat yükümlülüğünün ise davacı işçiye ait olduğunu, somut olayda başvurucunun dava dilekçesinde dava konusu edilen alacak kalemlerinin tahsili için 10/8/2006 tarihinde işyerinden ayrılarak avukata vekâlet verdiğini belirttiğini, Mahkemenin gerekçeli kararında yapılan değerlendirmede davacının 11/8/2006 tarihinde çekmiş olduğu ihtarname ile 2006 yılı başından itibaren süregelen harcırah uygulamasının aleyhine

olduğunu, fazla mesai, genel tatil ve hafta tatili ücretlerinin ödenmediğini ileri sürdüğünü, başvurucunun 17/8/2006 tarihinden itibaren de işyerine gitmediğinin görüldüğünü, davalı işveren her ne kadar davacının 17/8/2006 tarihinden itibaren işe gelmediğini ve bu yönde tutanaklar tutulduğunu savunmuş ise de esasen davacının bu tarihten sonra işe gitmediği belirtilerek 17/8/2006 tarihi itibarıyla iş akdinin işçi tarafından sonlandırıldığının kabul edildiğini, bu açıdan Mahkemece dava konusu tazminata esas işçilik alacaklarına yönelik olarak hizmet akdinin işçi tarafından sona erdirildiği kabul edilerek bu olgu üzerinden ispat yükümlülüğünün belirlendiğini ve sonuca ulaşıldığını belirterek yapılan uygulamanın yargılamanın bütününe göre tüm süreci adaletten yoksun kılacak şekilde etkilemediği sonucuna ulaşmış ve başvurunun kabul edilemez olduğuna karar vermiştir (Ahmet Öztürk, B. No: 2014/4574, 16/11/2016).

19. Anılan karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığı anlaşılan bu başvuru konusu olayda da başvurucu tarafından açılan davada Mahkemece başvurucunun 17/8/2006 tarihinden sonra işe gitmediği belirtilerek bu tarih itibarıyla iş akdinin işçi tarafından sonlandırıldığının kabul edildiği, bu açıdan Mahkemenin özellikle kıdem ve ihbar tazminatına esas işçilik alacaklarına yönelik olarak hizmet akdinin işçi tarafından sona erdirildiğini kabul ederek bu olgu üzerinden ispat yükümlülüğünü belirlediği ve sonuca ulaştığı, yargılamada ispat külfeti tersine çevrilerek taraflar arasında eşitsizlik meydana getirildiğinden bahsedilemeyeceği, yapılan uygulamanın yargılamanın bütününe göre tüm süreci adaletten yoksun kılacak şekilde etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır.

20. Açıklanan nedenlerle adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ilkesine yönelik bir ihlalin olmadığının açık olduğu anlaşıldığından başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 10/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALİ DURSUN VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/7710 | Karar tarihi: 10.05.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/7710

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİ DURSUN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/7710)

Karar Tarihi: 10/5/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

M. Emin KUZ

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucular : 1. Ali DURSUN

2. Abdurrahman ÇELİK

3. Sino BOZ

4. Süleyman ADABALLİ

Vekili : Av. Rabia KILIÇ

5. Abit BOZ

6. Farahdiba BOZ

7. Fatime BOZ

8. Hevi DEMİREL

9. Hüzniye BOZ

10. Medine TAN

11. Mehmet Salih BOZ

12. Nuriye ÇELİK

13. Rahime ATLI

Vekili : Av. Hakan GELERİ

14. Osman BOZ

15. Ramazan BOZ

Vekili : Av. Ali AYDEMİR

16. Abdo KAYA

17. Abdulkadir DANIŞ

18. Abdullah ALKİŞ

19. Abdullah DERİN

20. Abit DERİN

21. Afri DİNEK

22. Ali ALKİŞ

23. Aliye DANIŞ

24. Aziz ALKİŞ

25. Bilal DANIŞ

26. Çetin ALKİŞ

27. Emin SEZER

28. Emine KABAY

29. Eyyup DANIŞ

30. Fatma ACAR

31. Fatma YILMAZ

32. Fedila GÜNGÜRÜR

33. Gurbet ALKİŞ

34. Gülçin ALKİŞ

35. Hanife YILMAZ

36. Hasan ALKİŞ

37. Hava DERİN

38. Hediye ESEN

39. Hüseyin ALKİŞ

40. Hüseyin GÜNGÜRÜR

41. Hüsni YILMAZ

42. Hüzna ÖZÇAKAN

43. İbrahim YILMAZ

44. İdi EROL

45. Kınno ÇELİK

46. Mehmet ALKİŞ

47. Mehmet DANIŞ

48. Mehmet DAYAN

49. Mehmet YILMAZ

50. Mehmet Ali ALKİŞ

51. Mehmet Ali DERİN

52. Mehmet Halit YILMAZ

53. Mehmet Salih GÜNGÜRÜR

54. Mehmet Salih YILMAZ

55. Memduh DERİN

56. Osman ÇELİK

57. Özlem DERİN

58. Rahime ALKİŞ

59. Ramazan ALKİŞ

60. Ramazan YILMAZ

61. Saadet ACET

62. Sadiye ALKİŞ

63. Salih DERİN

64. Selahattin ALKİŞ

65. Seydo ESEN

66. Sultan YILMAZ

67. Süleyman ALKİŞ

68. Süleyman DERİN

69. Şahide ALKİŞ

70. Şerif DANIŞ

71. Şeyhmus ESEN

72. Yusuf DANIŞ

73. Yusuf DERİN

Vekili : Av. Bülent TAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular 29/5/2014 tarihi ve devamında yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. 2014/11356, 2014/17230, 2014/17972, 2015/5698 ve 2015/6249 sayılı bireysel başvuru dosyaları konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2014/7710 sayılı dosya üzerinde birleştirilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu Ramazan Boz'un babası olan muris İbrahim Boz; başvurucu Osman Boz'un babası, Fatime Boz'un ise eşi olan muris Seydo Boz ile başvurucu Ali Dursun'un babası olan muris İbrahim Dursun'un 1977 yılında Derik Kadastro Mahkemesinde başvurucular Hasan Alkiş, Fatma Yılmaz, Gurbet Kabay, Emine Kabay, Çetin Alkiş, Aziz Alkiş, Ali Alkiş, Abdullah Alkiş, Hüseyin Alkiş, Mehmet Ali Alkiş, Mehmet Alkiş, Rahime Alkiş, Ramazan Alkiş, Sadiye Alkiş, Selahattin Alkiş, Süleyman Alkiş ve Şahide Alkiş'in babaları olan murisleri Abdurrahman Alkiş; başvurucu Salih Derin'in babası olan muris Ali Derin ve başvurucu Mehmet Dayan'ın babası olan muris Sino Dayan aleyhlerine açtıkları kadastro tespitine itiraz davası yerel Mahkeme aşamasında derdest durumdadır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 10/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucular, makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

1. Başvurucular Hanife Yılmaz ve Sino Boz Yönünden

11. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendine göre başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir sebebin olmadığı kanaatine varılması hâlinde başvurunun düşmesine karar verilebilir. Bununla birlikte İçtüzük'ün 80. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereği Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurunun incelenmesine devam edilebileceği öngörülmüştür.

12.Başvuru tarihinden sonra ölen başvurucuların mirasçılarının makul bir süre içinde başvuruyu devam ettirme yönünde iradeleriniAnayasa Mahkemesine bildirmemeleri hâlinde anılan İçtüzük hükümleri uyarınca başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir

sebebin olmadığı kanaatine varılabilir (Abdurrahman Miişoğlu ve diğerleri, B. No: 2014/7674, 23/3/2017, §§18-21). Somut olayda başvuruculardan Hanife Yılmaz ve Sino Boz başvuru tarihlerinden sonra sırasıyla 22/9/2016 ve 1/8/2014 tarihlerinde ölmüş ancak mirasçıları makul bir süre içinde başvuruya devam etme yönünde iradelerini bildirmemişlerdir. Anılan başvurucular yönünden başvurunun incelenmesine devam etmeyi gerekli kılan ve İçtüzük'ün 80. maddesinin (2) numaralı fıkrasında öngörülen nedenlerden biri de bulunmamaktadır.

13.Açıklanan nedenlerle başvuruculardan Hanife Yılmaz ve Sino Boz yönünden başvurunun düşmesine karar verilmesi gerekir.

2. Başvurucular Süleyman Adaballi, Abdurrahman Çelik, Hüzniye Boz, Hevi Demirel, Rahime Atlı, Abit Boz, Farahdiba Boz, Medine Tan, Mehmet Salih Boz, Nuriye Çelik, Abdulkadir Danış, Aliye Danış, Bilal Danış, Fedila Güngürür, Hüzna Özçakan, Mehmet Danış, Şerif Danış, Yusuf Danış, Abdo Kaya, Ramazan Yılmaz, Gülçin Alkiş, Eyyup Danış, Fatma Acar, Emin Sezer, Afri Dinek, Abit Derin, Abdullah Derin, Hava Derin, Hediye Esen, Hüseyin Güngürür, Hüsni Yılmaz, İbrahim Yılmaz, İdi Erol, Kınno Çelik, Mehmet Ali Derin, Mehmet Halit Yılmaz, Mehmet Salih Güngürür, Mehmet Salih Yılmaz, Mehmet Yılmaz, Memduh Derin, Osman Çelik, Özlem Derin, Saadet Acet, Seydo Esen, Sultan Yılmaz, Süleyman Derin, Şeyhmus Esen ve Yusuf Derin Yönünden

14. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 47. maddesinin (3),48. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları uyarınca bireysel başvuruda,kamu gücünün neden olduğu iddia edilen ihlale dair olayların tarih sırasına göre özeti yapılmalı, bireysel başvuru kapsamındaki hakların ne şekilde ihlal edildiği ve buna ilişkin gerekçeler ve deliller açıklanmalıdır (Veli Özdemir, B. No: 2013/276, 9/1/2014, §§ 19, 20).

15. Somut olayda, başvurucular Süleyman Adaballi ve Abdurrahman Çelik'in başvuru formlarında murisleri Sino Boz, İbrahim Boz ve İbrahim Dursun'un şikâyet konusu davayı açtıkları belirtilmişse de anılan şahısların söz konusu başvuruculaın murisleri olmadıkları, dolayısıyla anılan başvurucular tarafından ileri sürülen iddiaların kanıtlanamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

16. Başvurucular Hüzniye Boz, Hevi Demirel, Rahime Atlı, Abit Boz, Farahdiba Boz, Medine Tan, Mehmet Salih Boz ve Nuriye Çelik ise bireysel başvuru formlarında bir kısım başvuruculaın murisi olan Sino Boz'un şikâyet konusu davada davacı olarak yer aldığını ve söz konusu dava sebebiyle makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir. Başvuruculardan Hüzniye Boz, Hevi Demirel, Rahime Atlı, Abit Boz, Farahdiba Boz, Medine Tan ve Mehmet Salih Boz'un Sino Boz mirasçıları oldukları görülmekle beraber başvuruya dayanak olarak sunulan belgelerden anılan başvuruculaın şikâyet konusu davaya taraf olup olmadıkları teyit edilememektedir. Başvurucu Nuriye Çelik yönünden de bireysel başvuru formunda başka herhangi bir ifadeye yer verilmediği, başvuruya dayanak olarak sunulan belgelerden söz konusu başvurucunun da şikâyet konusu davaya taraf olup olmadığının teyit edilemediği anlaşılmıştır. Dolayısıyla başvurucular Hüzniye Boz, Hevi Demirel, Rahime Atlı, Abit Boz, Farahdiba Boz, Medine Tan, Mehmet Salih Boz ve Nuriye Çelik tarafından ileri sürülen iddiaların kanıtlanamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

17.Başvurucular Abdulkadir Danış, Aliye Danış, Bilal Danış, Fedila Güngürür, Hüzna Özçakan, Mehmet Danış, Şerif Danış ve Yusuf Danış bireysel başvuru formlarında murisleri

Abdurrahman Danış'ın şikâyet konusu davada davalı olarak yer aldığını ve anılan dava sebebiyle kendilerinin makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini iddia etmişlerdir. Başvuruya dayanak olarak sunulan belgelerden başvurucuların şikâyet konusu davada davalı olan Abdurrahman Danış mirasçıları oldukları anlaşılmakla beraber başvurucuların söz konusu davaya mirasçı sıfatıyla devam edip etmedikleri teyit edilememiştir. Dolayısıylabaşvurucular Abdulkadir Danış, Aliye Danış, Bilal Danış, Fedila Güngürür, Hüzna Özçakan, Mehmet Danış, Şerif Danış ve Yusuf Danış tarafından ileri sürülen iddiaların kanıtlanamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

18. Başvurucular Abdo Kaya, Ramazan Yılmaz, Gülçin Alkiş, Eyyup Danış, Fatma Acar, Emin Sezer, Afri Dinek, Abit Derin, Abdullah Derin, Hava Derin, Hediye Esen, Hüseyin Güngürür, Hüsni Yılmaz, İbrahim Yılmaz, İdi Erol, Kınno Çelik, Mehmet Ali Derin, Mehmet Halit Yılmaz, Mehmet Salih Güngürür, Mehmet Salih Yılmaz, Mehmet Yılmaz, Memduh Derin, Osman Çelik, Özlem Derin, Saadet Acet, Seydo Esen, Sultan Yılmaz, Süleyman Derin, Şeyhmus Esen ve Yusuf Derin'in bireysel başvuru formlarında uyuşmazlık konusu parsellerin bir kısım başvurucular murisleri Ali Derin, Sino Dayan ve arkadaşları adına tespit gördüğü, bunun üzerine bir kısım başvuruculara ve bir kısım başvurucular murislerine karşı şikâyet konusu davanın açıldığı belirtilmiş, söz konusu başvuruculardan hangilerinin murislerine hangilerinin doğrudan kendilerine karşı şikâyet konusu davanın açıldığı açıkça belirtilmemiştir. Ayrıca anılan başvuruculaın bireysel başvuru formunda isimleri zikredilen murisler Ali Derin ya da Sino Dayan mirasçıları olmadıkları, bir kısım başvurucu murisinin kimler olduğu, şikâyet konusu davada taraf sıfatları bulunup bulunmadığı veya şikâyet konusu davanın doğrudan aleyhlerine açılan başvuruculaın kimler olduğu bilgisinin başvuruya dayanak olarak sunulan ve söz konusu bilgiye ulaşmayı mümkün kılacak biçimde düzenlenmemiş bulunan 242 sayfalık evraktan da teyit edilemediği anlaşılmıştır. Dolayısıyla anılan başvurucular tarafından ileri sürülen iddiaların da kanıtlanamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

19. Açıklanan nedenlerle başvurunun, başvurucular Süleyman Adaballi, Abdurrahman Çelik, Hüzniye Boz, Hevi Demirel, Rahime Atlı, Abit Boz, Farahdiba Boz, Medine Tan, Mehmet Salih Boz, Nuriye Çelik, Abdulkadir Danış, Aliye Danış, Bilal Danış, Fedila Güngürür, Hüzna Özçakan, Mehmet Danış, Şerif Danış, Yusuf Danış, Abdo Kaya, Ramazan Yılmaz, Gülçin Alkiş, Eyyup Danış, Fatma Acar, Emin Sezer, Afri Dinek, Abit Derin, Abdullah Derin, Hava Derin, Hediye Esen, Hüseyin Güngürür, Hüsni Yılmaz, İbrahim Yılmaz, İdi Erol, Kınno Çelik, Mehmet Ali Derin, Mehmet Halit Yılmaz, Mehmet Salih Güngürür, Mehmet Salih Yılmaz, Mehmet Yılmaz, Memduh Derin, Osman Çelik, Özlem Derin, Saadet Acet, Seydo Esen, Sultan Yılmaz, Süleyman Derin, Şeyhmus Esen ve Yusuf Derin yönünden diğer kabul edilebilirlik koşulları bakımından incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

3. Diğer Başvurucular Yönünden

20. Diğer başvurucular yönünden açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

21. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği

tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

22. Başvuruya konu dava, başvurucuların murislerinden intikalle takip etmekte oldukları bir uyuşmazlık olup bu yönüyle makul süre değerlendirmesi bakımından dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, mirasçının yargılamaya katıldığı an değil somut olayda muris açısından değerlendirmeye esas alınan sürenin başlangıç anıdır (Gülseren Gürdal ve diğerleri, B. No: 2013/1115, 5/12/2013, § 51).

23. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

24. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 40 yıllık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

25. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

26. Başvurucular, uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazlarını kullanamadıklarınıbelirterek Anayasa’nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet haklarının da ihlal edildiğini iddia etmişlerse de başvuruculaın makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

27. 6216 sayılı Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

28. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

29. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

30. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında, şikâyet konusu davadaki taraf sayısı ve başvurucular murislerinin tüm mirasçılarının sayısı da dikkate alındığında başvurucu Mehmet Dayan'a net 3.600 TL; başvurucu Salih Derin'e net 1.800 TL; başvurucu Ramazan Boz'a net 1.200 TL; başvurucu Ali Dursun'a net 2.250 TL; başvurucular Osman Boz ve Fatime Boz'a ayrı ayrı net 2.550 TL; başvurucular Hasan Alkiş, Fatma Yılmaz, Gurbet Kabay, Emine Kabay, Çetin Alkiş, Aziz Alkiş, Ali Alkiş, Abdullah Alkiş, Hüseyin Alkiş, Mehmet Ali Alkiş, Mehmet Alkiş, Rahime Alkiş, Ramazan Alkiş, Sadiye Alkiş, Selahattin Alkiş, Süleyman Alkiş ve Şahide Alkiş'e ise ayrı ayrı net 1.000 TLmanevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

31. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucular Osman Boz ve Ramazan Boz'a

müştereken; 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucu Ali Dursun'a münferiden; 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucu Fatime Boz'a münferiden; 226,90 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.026,90 TL yargılama giderinin ise başvurucular Hasan Alkiş, Fatma Yılmaz, Gurbet Kabay, Emine Kabay, Çetin Alkiş, Aziz Alkiş, Ali Alkiş, Abdullah Alkiş, Hüseyin Alkiş, Mehmet Ali Alkiş, Mehmet Alkiş, Rahime Alkiş, Ramazan Alkiş, Sadiye Alkiş, Selahattin Alkiş, Süleyman Alkiş, Şahide Alkiş, Salih Derin ve Mehmet Dayan'a müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucular Hanife Yılmaz ve Sino Boz yönünden başvurunun DÜŞMESİNE,

B. 1. Başvurucular Süleyman Adaballi, Abdurrahman Çelik, Hüzniye Boz, Hevi Demirel, Rahime Atlı, Abit Boz, Farahdiba Boz, Medine Tan, Mehmet Salih Boz, Nuriye Çelik, Abdulkadir Danış, Aliye Danış, Bilal Danış, Fedila Güngürür, Hüzna Özçakan, Mehmet Danış, Şerif Danış, Yusuf Danış, Abdo Kaya, Ramazan Yılmaz, Gülçin Alkiş, Eyyup Danış, Fatma Acar, Emin Sezer, Afri Dinek, Abit Derin, Abdullah Derin, Hava Derin, Hediye Esen, Hüseyin Güngürür, Hüsni Yılmaz, İbrahim Yılmaz, İdi Erol, Kınno Çelik, Mehmet Ali Derin, Mehmet Halit Yılmaz, Mehmet Salih Güngürür, Mehmet Salih Yılmaz, Mehmet Yılmaz, Memduh Derin, Osman Çelik, Özlem Derin, Saadet Acet, Seydo Esen, Sultan Yılmaz, Süleyman Derin, Şeyhmus Esen ve Yusuf Derin yönünden başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Diğer başvurucular yönünden makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Diğer başvurucular yönünden Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvurucu Mehmet Dayan'a net 3.600 TL; başvurucu Salih Derin'e net 1.800 TL; başvurucu Ramazan Boz'a net 1.200 TL; başvurucu Ali Dursun'a net 2.250 TL; başvurucular Osman Boz ve Fatime Boz'a ayrı ayrı net 2.550 TL; başvurucular Hasan Alkiş, Fatma Yılmaz, Gurbet Kabay, Emine Kabay, Çetin Alkiş, Aziz Alkiş, Ali Alkiş, Abdullah Alkiş, Hüseyin Alkiş, Mehmet Ali Alkiş, Mehmet Alkiş, Rahime Alkiş, Ramazan Alkiş, Sadiye Alkiş, Selahattin Alkiş, Süleyman Alkiş ve Şahide Alkiş'e ise ayrı ayrı net 1.000 TLmanevi tazminatÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucular Osman Boz ve Ramazan Boz'a MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE; 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucu Ali Dursun'a MÜNFERİDEN ÖDENMESİNE; 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucu Fatime Boz'a MÜNFERİDEN ÖDENMESİNE; 226,90 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.026,90 TL yargılama giderinin ise başvurucular Hasan Alkiş, Fatma Yılmaz, Gurbet Kabay, Emine Kabay, Çetin Alkiş, Aziz Alkiş, Ali Alkiş, Abdullah Alkiş, Hüseyin Alkiş, Mehmet Ali Alkiş, Mehmet Alkiş, Rahime Alkiş, Ramazan Alkiş, Sadiye Alkiş, Selahattin Alkiş, Süleyman Alkiş, Şahide Alkiş, Salih Derin ve Mehmet Dayan'a MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Derik Kadastro Mahkemesine (E.1977/646) GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ABDULVAHİT HAZAR VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/7712 | Karar tarihi: 10.05.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/7712

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDULVAHİT HAZAR VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/7712)

Karar Tarihi:10/5/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

M. Emin KUZ

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucular : 1. Abdulvahit HAZAR

2. Abdurrezak HAZAR

3. Ahmet HAZAR

4. Fatma DÜZGÖREN

5. Fatma HAZAR

6. Hatice TALAYHAN

7. Mahsun HAZAR

8. Mustafa HAZAR

9. Salahattin HAZAR

10. Zeynep HAZAR

Vekili : Av. Hakan Geleri

11. Abdullah AYDOĞAN

12. Abdullah AYDOĞAN

13. Abdulmecit AYDOĞAN

14.Abdurrahman AYDOĞAN

15. Adnan SARIDAĞ

16. Ahmet SARIDAĞ

17. Ahmet SAVCI

18. Aslan AYDOĞAN

19. Ayşe HAZAR

20. Bego ERTAŞ

21. Canan AYDOĞAN

22. Celadet AYDOĞAN

23. Cemil SARIDAĞ

24. Cemile AYDOĞAN

25. Emine AYDOĞAN

26. Emine İLBOĞA

27. Emine SARIDAĞ

28. Fahri AYDOĞAN

29. Faruk SARIDAĞ

30. Fatma AYDOĞAN

31. Fatma AYDOĞAN

32. Fatma SARIDAĞ

33. Fikro KAHRAMAN

34. Gazali İBRAHİMOĞLU

35. Gülperi KARAKOÇ

36. Gülseren DEMİR

37. Halise BAĞIŞ

38. Hasan AYDOĞAN

39. Hasine AYDOĞAN

40. Hıdır SARIDAĞ

41. Hıdır SAVCI

42. Hıssa SARIDAĞ

43. İbrahim SARIDAĞ

44. İbrahim SAVCI

45. Leyla SARIBOĞA

46. Mahmut SARIDAĞ

47. Medine KARAKOÇ

48. Mehmet AYDOĞAN

49. Mehmet SAVCI

50. Mehmet Sait AYDOĞAN

51. Meryem KORHAN

52. Mesut SARIDAĞ

53. Mustafa SARIDAĞ

54. Nücüde SARIDAĞ

55. Orhan AYDOĞAN

56. Saim AYDOĞAN

57. Sakine YİĞİT

58. Sultani AYDOĞAN

59. Sultani AYDOĞAN

60. Sultani ÖNGÖRÜR

61. Şemse BORAN

62. Şeyhdavut AYDOĞAN

63. Şeyhmus AYDOĞAN

64. Şeyhmus AYDOĞAN

65. Şükran AYDOĞAN

66. Şükran SARIDAĞ

67. Türkan SARIDAĞ

68. Türkiye AYDOĞAN

69. Zahide AYDOĞAN

70. Zahra DÜZGÖREN

71. Zekiye AYDOĞAN

72. Zerife DUYAN

73. Zeynep HAZAR

74. Zübeyde YILDIRIM

75. Zübeyde YİĞİT

Vekili : Av. Ali AYDEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular 29/5/2014 tarihi ve devamında yapılmıştır.

3. Başvurular, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. 2014/12445, 2014/13526, 2014/14881 sayılı bireysel başvuru dosyaları konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2014/7712 sayılı dosya üzerinde birleştirilmiştir.

6. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Bir kısım başvurucular murisi İbrahim Sarıdağ aleyhine 1962 yılında Kızıltepe Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davası, bir kısım başvurucular murisi Abdulkerim Aydoğan'ın 1957 yılında anılan Mahkemede açtığı dava üzerinde birleştirilmiş, söz konusu dava anılan Mahkemenin kapatılması üzerine Mardin Kadastro Mahkemesine gönderilmekle yerel Mahkeme aşamasında derdest durumdadır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 10/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

11. Başvurucular, makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

1. Başvurucular Abdulmecit Aydoğan ve Fatma Sarıdağ Yönünden

12. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 83. maddesi ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 51. maddesi gereği başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde başvuru reddedilir ve yargılama giderleri dışında ilgilinin 2.000 Türk Lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilir.

13. Bu kapsamda özellikle Anayasa Mahkemesini yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (S.Ö., B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 29, Mehmet Güven Ulusoy [GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015).

14. Başvuru konusu olayda, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan araştırmada başvurucular Abdulmecit Aydoğan ve Fatma Sarıdağ'ın nüfus kayıtlarına göre sırasıyla 20/11/2013 ve 2/4/2014 tarihlerinde vefat ettikleri tespit edilmiştir. Avukat Ali Aydemir tarafından başvurucuların ölümünden sırasıyla yaklaşık 8 ay ve 4 ay sonra 31/7/2014 ve 19/8/2014 tarihlerinde, başvurucuların makul sürede yargılanma haklarının

ihlal edildiği iddiasıyla bireysel başvuru yapıldığı anlaşılmıştır.

15. Kamu gücü tarafından hakkı ihlal edilen kişinin bireysel başvuru yapmadan önce ölmesi durumunda ölen kişi adına bir başkası tarafından bireysel başvuru yapma imkânı bulunmamaktadır (Abdurrehman Uray, B. No: 2013/6140, 5/11/2014, § 30).

16. Açıklanan nedenlerle başvuru tarihinden yaklaşık 8 ay ve 4 ay önce vefat etmiş başvurucular adına yapılan bireysel başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

17. Bu durumda Avukat Ali Aydemir aleyhine, Anayasa Mahkemesini yanıltıcı nitelikte başvuru yapması nedeniyle 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzük'ün 83. maddesi uyarınca her bir başvurucu için ayrı ayrı takdiren 2.000 TL disiplin para cezasına hükmedilmesi gerekir.

2. Başvurucular Hıdır Savcı, Zübeyde Yıldırım, Zahra Düzgören, Ayşe Hazar, Meryem Korhan, Zeynep Hazar, İbrahim Savcı, Mehmet Savcı, Emine İlboğa, Ahmet Savcı, Hatice Talayhan, Fatma Düzgören, Zeynep Hazar, Mustafa Hazar, Abdulvahit Hazar, Fatma Hazar, Mahsun Hazar, Ahmet Hazar, Abdurrezak Hazar ve Salahattin Hazar Yönünden

18.6216 sayılı Kanun'un 46. maddesine göre Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunulması için başvuruya konu edilen ve ihlale yol açtığı ileri sürülen kamusal eylem veya işlemden başvurucunun kişisel olarak ve doğrudan etkilenmiş olması gerekir (Onur Doğanay, B. No: 2013/1977, 9/1/2014, §§ 42-45).

19.Somut olayda başvurucular Hıdır Savcı, Zübeyde Yıldırım, Zahra Düzgören, Ayşe Hazar, Meryem Korhan, Zeynep Hazar, İbrahim Savcı, Mehmet Savcı, Emine İlboğa, Ahmet Savcı, Hatice Talayhan ve Fatma Düzgören murisleri Halef Savcı'nın şikâyet konusu davaya müdahil olduğunu ve kendilerinin de mirasçı sıfatıyla anılan davayı takip ettiklerini ileri sürmüşlerse de söz konusu davanın 17/3/2017 tarihli duruşma tutanağında, bir kısım Halef Savcı mirasçılarının bazı duruşmalara taraf sıfatıyla katılmış olduğu anlaşılmasına rağmen Halef Savcı'nın herhangi bir müdahale talebinde bulunmadığı ve davada taraf sıfatının olmadığı sonucuna varıldığı görülmüştür.Dolayısıyla söz konusu başvuruculaın uzun sürmesi nedeniyle şikâyet ettikleri davada taraf sıfatlarının bulunmadığı ve ihlale neden olduğunu ileri sürdükleri kamusal işlem veya eylemden kişisel olarak etkilenmedikleri anlaşılmaktadır.

20. Başvurucular Zeynep Hazar, Mustafa Hazar, Abdulvahit Hazar, Fatma Hazar, Mahsun Hazar, Ahmet Hazar, Abdurrezak Hazar ve Salahattin Hazar isemurisleri Küleyp Hazar'ın şikâyet konusu davaya müdahil olduğunuve kendilerinin de mirasçı sıfatıyla anılan davayı takip ettiklerini ileri sürmüşlerse de Mardin Kadastro Mahkemesinin başvurucu Abdurrezak Hazar'a gönderdiği 22/3/2017 tarihli ihtarnamesinde her ne kadar muris Küleyp Hazar'ın müdahil sıfatıyla duruşmalara katıldığı ve taraf olarak zabıtlarda isminin geçtiği görülmekte ise de dosya içerisinde anılan şahsın müdahillik talebine ilişkin bir dilekçe bulunmadığının tespit edildiği ve anılan başvurucuya müdahillik talebi olması halinde usulüne uygun olarak müdahillik dilekçesi sunması için süre verildiği görülmüştür. Dolayısıyla şikâyet konusu davada henüz taraf sıfatı bulunmayan söz konusu başvuruculaın da ihlale neden olduğunu ileri sürdükleri kamusal işlem veya eylemden kişisel olarak etkilenmedikleri anlaşılmaktadır.

21.Açıklanan nedenlerle başvurunun, başvurucular Hıdır Savcı, Zübeyde Yıldırım, Zahra Düzgören, Ayşe Hazar, Meryem Korhan, Zeynep Hazar, İbrahim Savcı, Mehmet Savcı, Emine İlboğa, Ahmet Savcı, Hatice Talayhan, Fatma Düzgören, Zeynep Hazar, Mustafa

Hazar, Abdulvahit Hazar, Fatma Hazar, Mahsun Hazar, Ahmet Hazar, Abdurrezak Hazar ve Salahattin Hazar yönünden diğer kabul edilebilirlik koşulları bakımından incelenmeksizin kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

3. Başvurucular Türkiye Aydoğan, Zahide Aydoğan, Abdurrahman Aydoğan, Şeyhmus Aydoğan, Halise Bağış, Emine Aydoğan, Leyla Sarıboğa, Hasan Aydoğan, Medine Karakoç, Şeyhdavut Aydoğan, Mehmet Sait Aydoğan, Gülseren Demir, Gülperi Karakoç, Hasine Aydoğan, Fatma Aydoğan, Sultani Aydoğan, Sultani Öngörür, Şeyhmus Aydoğan, Zerife Duyan, Şükran Aydoğan ve Abdullah Aydoğan Yönünden

22.6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (3),48. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları uyarınca bireysel başvuruda,kamu gücünün neden olduğu iddia edilen ihlale dair olayların tarih sırasına göre özeti yapılmalı, bireysel başvuru kapsamındaki hakların ne şekilde ihlal edildiği ve buna ilişkin gerekçeler ve deliller açıklanmalıdır (Veli Özdemir, B. No: 2013/276, 9/1/2014, §§ 19, 20).

23. Somut olayda anılan başvurucular bireysel başvuru formlarında murislerinin şikâyet konusu davada davacı olduklarını iddia etmişlerse de murislerinin kimler olduğuna dair hiçbir bilgiye yer verilmediği, başvuruya dayanak olarak sunulan belgelerden de anılan bilgiye ulaşılamadığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla ihlal iddiasına ilişkin delillerini sunma ve temel hak ve özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin açıklamalarda bulunma yönündeki yükümlülüklerini yerine getirmeyen başvurucular tarafından ileri sürülen iddiaların kanıtlanamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

24. Açıklanan nedenlerle başvurunun, başvurucular Türkiye Aydoğan, Zahide Aydoğan, Abdurrahman Aydoğan, Şeyhmus Aydoğan, Halise Bağış, Emine Aydoğan, Leyla Sarıboğa, Hasan Aydoğan, Medine Karakoç, Şeyhdavut Aydoğan, Mehmet Sait Aydoğan, Gülseren Demir, Gülperi Karakoç, Hasine Aydoğan, Fatma Aydoğan, Sultani Aydoğan, Sultani Öngörür, Şeyhmus Aydoğan, Zerife Duyan, Şükran Aydoğan ve Abdullah Aydoğan yönünden diğer kabul edilebilirlik koşulları bakımından incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

4. Diğer Başvurucular Yönünden

25. Diğer başvurucular yönünden açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

26. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

27. Başvuruya konu dava, başvurucuların murislerinden intikalle takip etmekte oldukları bir uyuşmazlık olup bu yönüyle makul süre değerlendirmesi bakımından dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, mirasçının yargılamaya katıldığı an değil somut olayda muris açısından değerlendirmeye esas alınan sürenin başlangıç anıdır (Gülseren Gürdal ve

diğerleri, B. No: 2013/1115, 5/12/2013, § 51).

28. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

29. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda Abdulkerim Aydoğan mirasçısı başvurucular yönünden yaklaşık 60; İbrahim Sarıdağ mirasçısı başvurucular yönünden ise yaklaşık 55 yıllık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

30. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

31. Başvurucular uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazlarını kullanamadıklarınıbelirterek Anayasa'nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet haklarının da ihlal edildiğini iddia etmişlerse de başvuruculaın makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

32.6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…"

33. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

34. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

35. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında, başvurucular murislerinin tüm mirasçılarının sayısı da dikkate alındığında başvuruculara karara ekli tabloda gösterilen miktarlarda manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

36. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç bedelinin başvurucular Cemil Sarıdağ, Hıssa Sarıdağ, Emine Sarıdağ, Hıdır Sarıdağ, Şükran Sarıdağ, Türkan Sarıdağ, Faruk Sarıdağ, İbrahim Sarıdağ, Adnan Sarıdağ, Ahmet Sarıdağ, Nücüde Sarıdağ, Mahmut Sarıdağ, Mesut Sarıdağ ve Mustafa Sarıdağ'a müştereken; 206,10 TL harç bedelinin Zübeyde Yiğit, Abdullah Aydoğan (11 numaralı), Cemile Aydoğan, Fahri Aydoğan, Fatma Aydoğan, Zekiye Aydoğan, Aslan Aydoğan, Canan Aydoğan, Celadet Akdoğan Sakine Yiğit, Saim Aydoğan, Orhan Aydoğan, Mehmet Aydoğan, Fikro Kahraman, Sultani Aydoğan (58 numaralı), Bego Ertaş, Gazali İbrahimoğlu ve Şemse Boran'a müştereken; 1.800 TL vekâlet ücretinin ise başvurucular Cemil Sarıdağ, Hıssa Sarıdağ, Emine Sarıdağ, Hıdır Sarıdağ, Şükran Sarıdağ, Türkan Sarıdağ, Faruk Sarıdağ, İbrahim Sarıdağ, Adnan Sarıdağ, Ahmet Sarıdağ, Nücüde Sarıdağ, Mahmut Sarıdağ, Mesut Sarıdağ, Mustafa Sarıdağ, Zübeyde Yiğit, Abdullah Aydoğan (11 numaralı), Cemile Aydoğan, Fahri Aydoğan, Fatma Aydoğan, Zekiye Aydoğan, Aslan Aydoğan, Canan Aydoğan, Celadet Aydoğan, Sakine Yiğit, Saim Aydoğan, Orhan Aydoğan, Mehmet Aydoğan, Fikro Kahraman, Sultani Aydoğan (58 numaralı), Bego Ertaş, Gazali İbrahimoğlu ve Şemse Boran'a müştereken ödenmesine karar verilmesi

gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucular Abdulmecit Aydoğan ve Fatma Sarıdağ yönünden başvurunun REDDİNE,

B. 1. Başvurucular Hıdır Savcı, Zübeyde Yıldırım, Zahra Düzgören, Ayşe Hazar, Meryem Korhan, Zeynep Hazar, İbrahim Savcı, Mehmet Savcı, Emine İlboğa, Ahmet Savcı, Hatice Talayhan, Fatma Düzgören, Zeynep Hazar, Mustafa Hazar, Abdulvahit Hazar, Fatma Hazar, Mahsun Hazar, Ahmet Hazar, Abdurrezak Hazar ve Salahattin Hazar yönünden başvurunun kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Başvurucular Türkiye Aydoğan, Zahide Aydoğan, Abdurrahman Aydoğan, Şeyhmus Aydoğan, Halise Bağış, Emine Aydoğan, Leyla Sarıboğa, Hasan Aydoğan, Medine Karakoç, Şeyhdavut Aydoğan, Mehmet Sait Aydoğan, Gülseren Demir, Gülperi Karakoç, Hasine Aydoğan, Fatma Aydoğan, Sultani Aydoğan, Sultani Öngörür, Şeyhmus Aydoğan, Zerife Duyan, Şükran Aydoğan ve Abdullah Aydoğan yönünden başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Diğer başvurucular yönünden makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Diğer başvurucular yönünden Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvuruculara karara ekli tabloda gösterilen miktarlarda manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 206,10 TL harç bedelinin başvurucular Cemil Sarıdağ, Hıssa Sarıdağ, Emine Sarıdağ, Hıdır Sarıdağ, Şükran Sarıdağ, Türkan Sarıdağ, Faruk Sarıdağ, İbrahim Sarıdağ, Adnan Sarıdağ, Ahmet Sarıdağ, Nücüde Sarıdağ, Mahmut Sarıdağ, Mesut Sarıdağ ve Mustafa Sarıdağ'a MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE; 206,10 TL harç bedelinin Zübeyde Yiğit, Abdullah Aydoğan (11 numaralı), Cemile Aydoğan, Fahri Aydoğan, Fatma Aydoğan, Zekiye Aydoğan, Aslan Aydoğan, Canan Aydoğan, Celadet Akdoğan, Sakine Yiğit, Saim Aydoğan, Orhan Aydoğan, Mehmet Aydoğan, Fikro Kahraman, Sultani Aydoğan (58 numaralı), Bego Ertaş, Gazali İbrahimoğlu ve Şemse Boran'a MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE; 1.800 TL vekâlet ücretinin ise başvurucular Cemil Sarıdağ, Hıssa Sarıdağ, Emine Sarıdağ, Hıdır Sarıdağ, Şükran Sarıdağ, Türkan Sarıdağ, Faruk Sarıdağ, İbrahim Sarıdağ, Adnan Sarıdağ, Ahmet Sarıdağ, Nücüde Sarıdağ, Mahmut Sarıdağ, Mesut Sarıdağ, Mustafa Sarıdağ, Zübeyde Yiğit, Abdullah Aydoğan (11 numaralı), Cemile Aydoğan, Fahri Aydoğan, Fatma Aydoğan, Zekiye Aydoğan, Aslan Aydoğan, Canan Aydoğan, Celadet Aydoğan, Sakine Yiğit, Saim Aydoğan, Orhan Aydoğan, Mehmet Aydoğan, Fikro Kahraman, Sultani Aydoğan (58 numaralı), Bego Ertaş, Gazali İbrahimoğlu ve Şemse Boran'a MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. 1. Avukat Ali Aydemir'in 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 83. maddesi uyarınca toplam 4.000 TL disiplin para cezasıyla CEZALANDIRILMASINA,

2. Kararın bir örneğinin Mardin Barosuna GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Mardin Kadastro Mahkemesine (E.2013/41) GÖNDERİLMESİNE,

İ. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BAŞVURUCULAR TAZMİNAT MİKTARI

İbrahim SARIDAĞ Mirasçısı Başvurucular 1- Hıdır SARIDAĞ 2- Mahmut SARIDAĞ AYRI AYRI NET 3.600 TL

3- CemilSARIDAĞ 4- Hıssa SARIDAĞ 5- Şükran SARIDAĞ 6- Türkan SARIDAĞ 7- Mesut SARIDAĞ 8- Emine SARIDAĞ 9- Ahmet SARIDAĞ AYRI AYRI NET450 TL

10- İbrahim SARIDAĞ 11- Adnan SARIDAĞ 12- Nücüde SARIDAĞ 13- Mustafa SARIDAĞ AYRI AYRI NET 300 TL

14- Faruk SARIDAĞ NET 500 TL

Abdulkerim AYDOĞAN Mirasçısı Başvurucular 15- Zübeyde YİĞİT 16- Abdullah AYDOĞAN (11 numaralı) 17- Fahri AYDOĞAN 18- Zekiye AYDOĞAN 19- Celadet AYDOĞAN 20- Sakine YİĞİT 21- Saim AYDOĞAN 22- Mehmet AYDOĞAN 23- Fikro KAHRAMAN 24- Sultani AYDOĞAN (58 numaralı) 25- Bego ERTAŞ 26- Gazali İBRAHİMOĞLU 27- Şemse BORAN AYRI AYRI NET 2.550 TL

28- Orhan AYDOĞAN 29- Canan AYDOĞAN 30- Aslan AYDOĞAN 31- Fatma AYDOĞAN 32- Cemile AYDOĞAN AYRI AYRI NET 450 TL

CANAN TOSUN

B. No: 2014/8891 | Karar tarihi: 10.05.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/8891

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

CANAN TOSUN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/8891)

Karar Tarihi: 10/5/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

M. Emin KUZ

Raportör : Akif YILDIRIM

Başvurucu : Canan TOSUN

Vekili : Av. Hakkı GÖZMEN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, davanın düşmesini sağlayabilecek nitelikteki bir iddiaya ayrı ve açık yanıt verilmemesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 4/6/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6.Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

Bakanlık görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucunun telefon görüşmesinde hakaret ettiği iddiasıyla 2013 yılında hakkında suç duyurusunda bulunulmuştur.

9. Başvurucu hakkında, hakaret suçundan (kapatılan) İzmir 18. Sulh Ceza Mahkemesine (Mahkeme) kamu davası açılmıştır.

10. Başvurucu yargılama sırasındaki savunmasında, hakaret suçunun şikâyete bağlı bir suç olduğunu ve suç tarihinin 2011 yılı olması nedeniyle şikâyetin süresinde yapılmadığını beyan etmiştir.

11. İddianemeye konu telefon görüşmesinin 2011 yılında gerçekleştirildiğine ilişkin katılan ve tanık beyanları da bulunmaktadır. Katılanın 30/1/2014 tarihli ilk celsedeki beyanlarının ilgili kısmı şöyledir:

"2011 yılıydı sanırım gün ve ay olarak hatırlamıyorum, (...), telefonu ben aldım, (...), "orospu, kötü kadın, (...)" şeklinde konuşmaya başladı."

12. Mahkemenin 7/5/2014 tarihli ve E.2013/1011, K.2014/465 sayılı kararıyla başvurucunun hakaret suçundan 1.800 TL adli para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir.

13.Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

"Mahkememizce yapılan açık yargılama sonucunda, sanığın savunması, katılanın anlatımı, tanıkların beyanları, olayın oluş şekli, mevcut delil durumu ve tüm dosya kapsamından, (...) sanığın katılana telefonda hakaret etmek suretiyle üzerine atılı TCK'nun 125/1 maddesi kapsamındaki atılı suçu gerçekleştirdiği kanaatine varılarak, sanığın hakkında seçimlik ceza olarak adli para cezası tayin olunmuş, sanığa verilen cezada sanığın sabıkasız olmasına karşın, dosyaya yansıyan kişliği nazara alınarak TCK'nun 62.maddesi ile CMK'nun 231.madde hükümleri uygulanmayarak aşağıdaki hüküm kurulmuştur."

14. Başvurucu 4/6/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

15. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 73. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olan suç hakkında yetkili kimse altı ay içinde şikâyette bulunmadığı takdirde soruşturma ve kovuşturma yapılamaz."

16. Aynı Kanun'un 125. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Bir kimseye onur, şeref ve saygınlığını rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnat eden veya sövmek suretiyle bir kimsenin onur, şeref ve saygınlığına saldıran kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adlî para cezası ile cezalandırılır."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Mahkemenin 10/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

18. Başvurucu, 2011 yılında gerçekleşen bir telefon görüşmesinde katılana hakaret ettiği iddiasıyla 2013 yılında hakkında suç duyurusunda bulunulduğunu ve kamu davası açıldığını, hakaret suçunun şikâyete bağlı bir suç olduğunu ve suç tarihinin 2011 yılı olması nedeniyle şikâyetin süresinde yapılmadığını yargılama sırasında ısrarla dile getirdiğini, ancak yargılama sonucunda mahkûmiyetine karar verildiğini belirterek Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

19. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasışöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

20. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvuru, karar sonucunu etkileyecek esaslı bir iddianın gerekçeli kararda karşılanmamasına ilişkin olduğundan başvurucunun iddialarının gerekçeli karar hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

21. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

22. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiş ancak gerekçeli karar hakkından açıkça söz edilmemiştir. Bununla birlikte Anayasa'nın 36. maddesine "adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılama hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının kapsamına gerekçeli karar hakkının da dâhil olduğu Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin birçok kararında vurgulanmıştır. Dolayısıyla Anayasa’nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının gerekçeli karar hakkı güvencesini de kapsadığının kabul edilmesi gerekir.

23. Anayasa'nın 141. maddesinin üçüncü fıkrasında da “Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır.” denilerek mahkemelere kararlarını gerekçeli yazma yükümlülüğü yüklenmiştir. Anayasa’nın bütünlüğü ilkesi gereği anılan Anayasa kuralı da gerekçeli karar hakkının değerlendirilmesinde gözönünde bulundurulmalıdır.

24. Gerekçeli karar hakkı, kişilerin adil bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve denetlemeyi amaçlamaktadır. Tarafların muhakeme sırasında ileri sürdükleri iddialarının kurallara uygun biçimde incelenip incelenmediğini bilmeleri ve ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014,

§§ 31, 34).

25. Mahkemelerin anılan yükümlülüğü, yargılamada ileri sürülen her türlü iddia ve savunmaya karar gerekçesinde ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılamaz. Ancak derece mahkemeleri, kendilerine sunulan tüm iddialara yanıt vermek zorunda değilse de (Yasemin Ekşi, B. No: 2013/5486, 4/12/2013, § 56) davanın esas sorunlarının incelenmiş olduğu gerekçeli karardan anlaşılmalıdır.

26 Bir kararda tam olarak hangi unsurların bulunması gerektiği, davanın niteliğine ve koşullarına bağlıdır. Muhakeme sırasında açık ve somut bir biçimde öne sürülen iddia ve savunmaların davanın sonucuna etkili olması, başka bir deyişle davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte bulunması hâlinde davayla doğrudan ilgili olan bu hususlara mahkemelerce makul bir gerekçe ile yanıt verilmesi gerekir (Sencer Başat ve diğerleri, § 35).

27. Aksi bir tutumla mahkemenin davanın sonucuna etkili olduğunu kabul ettiği bir husus hakkında “ilgili ve yeterli bir yanıt” vermemesi veya yanıt verilmesini gerektiren usul veya esasa dair iddiaların cevapsız bırakılmış olması hak ihlaline neden olabilecektir (Sencer Başat ve diğerleri, § 39).

b. Genel İlkelerin Somut Olaya Uygulanması

28. Başvurucu; aşamalarda ısrarla davaya konu soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olan hakaret suçundan altı ay içinde şikâyette bulunulması gerektiğini, suç tarihinin 2011 yılı olması nedeniyle 2013 yılındaki şikâyetin süresinde yapılmadığını ifade ederek savunmasını yapmıştır. İddianameye konu telefon görüşmesinin 2011 yılında gerçekleştirildiğine ilişkin iddia, katılan ve bazı tanıklar tarafından da doğrulanmıştır. Başvurucu tarafından şikâyetin süresinde yapılmadığına ilişkin itirazda bulunulmuş olmasına rağmen ilk derece mahkemesinin gerekçeli kararında bu hususlara ilişkin bir gerekçeye yer verilmediği görülmektedir.

29. Bu durumda başvurucunun ayrı ve açık bir yanıt verilmesini gerektiren ve hakkındaki davanın düşmesine neden olabilecek nitelikte olan "şikâyetin süresinde yapılmadığına" dair iddiası tartışılmamış ve karşılanmamıştır. Bu nedenle yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

30.Açıklanan nedenlerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

31. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata

hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

32. Başvurucu, yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunmuştur.

33. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

34. Gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğundan kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere (kapatılan) İzmir 18. Sulh Ceza Mahkemesinin dosyalarının devredildiği mahkemeye gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

35. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere (kapatılan) İzmir 18. Sulh Ceza Mahkemesinin (E.2013/1011, K.2014/46) dosyalarının devredildiği mahkemeye GÖNDERİLMESİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

DORUK İPLİK KUMAŞ TEKSTİL PAZ. TİC. A.Ş.

B. No: 2014/10451 | Karar tarihi: 10.05.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/10451

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

DORUK İPLİK KUMAŞ TEKSTİL PAZ. TİC. A.Ş. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/10451)

Karar Tarihi: 10/5/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

M. Emin KUZ

Raportör : Yakup MACİT

Başvurucu : Doruk İplik Kumaş Tekstil Pazarlama Tic. A.Ş.

Vekili : Av. Serdar Tolga ARAS

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, icra mahkemesine yapılan şikâyette mahkeme ve Yargıtayın kanun ve yerleşik içtihatlara aykırı karar vermesi, Yargıtay Birinci Başkanlık Kurulunun içtihadı birleştirme talebini reddetmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 6/6/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, Y. A.Ş. unvanlı şirket aleyhine, iflas kararı verilmeden önce 7/7/2008 tarihinde Bakırköy 2. İcra Müdürlüğünün E.2008/7976 sayılı (yeni esas 2013/6721) dosyasında takip başlatmıştır.

8. Borçlu şirket, Muratlı Asliye Hukuk Mahkemesinin (Mahkeme) E.2008/157 sayılı dosyasında iflasın ertelenmesi talebinde bulunmuş, Mahkeme 28/2/2011 tarihli kararıyla talebi reddederek borçlu şirketin iflasına, davacı şirketin G. Sigorta A.Ş. ile akdettiği sigorta sözleşmesinden doğan ve Mahkemenin banka hesabına tevdi edilen sigortaalacağının davacı şirkete ödenmemesi yönünde konulan ihtiyati tedbirin devamına, sair tedbirlerin tamamının kaldırılmasına karar vermiştir.

9. Temyiz üzerine Yargıtay 23. Hukuk Dairesi 14/2/2013 tarihli kararında Mahkemece eksik inceleme yapılarak iflas kararı verilmesinin usul ve kanuna aykırı olduğu gerekçesiyle hükmü bozmuştur.

10. Bozma kararı üzerine başvurucu Bakırköy 2. İcra Müdürlüğünden bozulan iflas kararının geçerliliğini ve yerine getirilme niteliğini yitirdiğini, bu nedenle bozmadan sonra Mahkemece verilen tedbir kararı sonuçlarının ortadan kalktığını belirterek Muratlı İflas Müdürlüğünün E.2011/2 sayılı iflas dosyasında müflis Y. A.Ş. adına A. Bankası Muratlı Şubesinde vadeli hesaba yatırılıp nemalandırılan para üzerine haciz konularak bu hususun Muratlı İcra ve İflas Müdürlüğünün E.2011/2 sayılı iflas dosyasına bildirilmesini talep etmiştir.

11. Muratlı İcra Müdürlüğü, Bakırköy 2. İcra Müdürlüğüne verdiği cevap yazısında hesaptaki para üzerine haciz şerhinin işlendiğini, bozma kararına ilişkin olarak mahkemece herhangi bir tedbir kararı gönderilmemesi nedeniyle paranın icra dosyasına gönderilemeyeceğinibelirtmiştir.

12. Başvurucu, Muratlı İcra Müdürlüğünün 15/4/2013 tarihli işleminin kanun ve yerleşik içtihatlara aykırı olduğunu iddia ederek iptali için Muratlı İcra Hukuk Mahkemesinin (İcra Mahkemesi) E.2013/10 sayılı dosyasında şikâyet başvurusunda bulunmuştur.

13. İcra Mahkemesi 20/5/2013 tarihli kararında Muratlı Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2008/157 sayılı dosyasında borçlu Y. A.Ş.nin iflasına karar verildiğini, bu kararın Yargıtay incelemesi neticesinde bozulduğunu ancak karar düzeltme yolu açık olduğundan henüz kesinleşmediği gibi ilgili mahkemece yeniden esasa kaydı ile bu bozma kararına uyma yönünde bir karar verilmediğini, bu itibarla borçlu şirketin iflas hâlinin devam ettiğini, iflasına karar verilen şirketlere yönelik takibin kanunda belirtilen usulde yapılabileceğini, zira dosya içerisindeki Bakırköy icra dosyası incelendiğinde, bu borcun sıra cetveline kaydının yapıldığını, Mahkemenin iflas kararının kalktığına ilişkin bir bilgi ve belge bulunmadığını belirterek Muratlı İcra Müdürlüğünün paranın ödenmemesi yönündeki karara yapılan şikâyeti reddetmiştir.

14. Temyiz üzerine karar Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin (Daire) 26/9/2013 tarihli kararı ile onanmıştır.

15. Karar düzeltme talebi aynı Dairenin 29/1/2014 tarihli kararı ile reddedilmiştir.

16. Ret kararı başvurucu vekiline 25/2/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

17. Başvurucu, Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 26/9/2013 tarihli onama kararının, benzer olaylarda daha önce verilen yerleşik içtihatlarıyla çeliştiğini belirterek içtihat farklılığının giderilmesi talebiyle 21/2/2014 tarihinde Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Başkanlığına müracaat etmiştir.

18. Yargıtay Birinci Başkanlık Kurulunun 6/5/2014 tarihli kararında belirtilen "aykırılık bulunduğu ileri sürülen kararlar arasındaki farklılığın yasal mevzuatta yapılan değişiklik ile giderildiği anlaşıldığından, ilgili daire başkanlıkları ve Hukuk Genel Kurulu Başkanlığı'nın görüşleri gözetilerek itihatları birleştirme yoluna gidilmesine gerek olmadığına" gerekçe ile talep reddedilmiştir.

19. Başvurucu, kararı 12/5/2014 tarihinde öğrendiğini belirtmiş ve 6/6/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

20. Mahkemenin 10/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Yargıtay Birinci Başkanlık Kurulunun 6/5/2014 Tarihli Kararı Yönünden

21. Başvurucu, Muratlı İcra Hukuk Mahkemesinin "şikayetin reddine" ilişkin kararının Yargıtay 12. Hukuk Dairesi tarafından onandığını, sadece davacısı farklı davalısı, konusu, şikâyet nedenleri aynı olan Bakırköy 4. İcra Hukuk Mahkemesi tarafından verilen "şikayetin kabulüne" ilişkin kararın da aynı Dairetarafından yakın bir tarihte onandığını, başvuru konusu kararın Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin kendi içtihatları ve diğer dairelerin yerleşik içtihatları ile açıkça çeliştiğini, bu kapsamda içtihadı birleştirme talebinde bulunduğunu, talebinin kanun değişikliği yapıldığı belirtilerek reddedildiğini, değişikliğin hangi kanun maddesinde yapıldığının dahi açıklanmadığını, kaldı ki başvuru konusu olayla ilgili herhangi bir kanun değişikliğinin de yapılmadığını, içtihadı birleştirme talebinin kabul edilmemesinin hak arama hürriyetine aykırı olduğunu, hukuken alacağını tahsil imkânının elinden alındığını belirterek Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

22. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre bireysel başvurunun incelenebilmesi için kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddia edilen hakkın Anayasa’da güvence altına alınmış olmasının yanı sıra Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme) ve Türkiye’nin taraf olduğu Sözleşme'ye ek protokoller kapsamına da girmesi gerekir. Anayasa ve Sözleşme’nin ortak koruma alanı dışında kalan hak ihlali iddiasını içeren başvurular bireysel başvurunun kapsamında değildir (Onurhan Solmaz, B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18).

23. Sözleşme’nin 6. maddesinde adil yargılanmaya ilişkin hak ve ilkelerin medeni hak ve yükümlülükler ile ilgili uyuşmazlıkların ve bir suç isnadının esasının karara bağlanması esnasında geçerli olduğu belirtilerek hakkın kapsamı bu konularla sınırlandırılmıştır. Dolayısıyla bahsedilen hâller dışında kalan adil yargılanma hakkının ihlali iddiasına dayanan başvurular, Anayasa ve Sözleşme kapsamı dışında kalacağından bireysel başvuruya konu olamaz (Onurhan Solmaz, § 23).

24. 4/2/1983 tarihli ve 2797 sayılı Yargıtay Kanunu'nun 15. maddesinin ikinci fıkrasının (b) ve (c) bentlerinde Yargıtay hukuk daireleri veya ceza daireleri arasında içtihat

uyuşmazlıkları bulunması ya da Yargıtay dairelerinden birinin yerleşmiş içtihadından dönmek istemesi veya benzer olaylarda birbirine uymayan kararlar vermesi hâlinde içtihatların birleştirilmesi yoluna gidilebileceği belirtilmiştir.

25. 2797 sayılı Kanun'un 45. maddesinin ikinci fıkrasında diğer merci veya kişilerin gerekçe göstererek yazılı başvurmaları hâlinde içtihadı birleştirme yoluna gitmenin gerekip gerekmediğine Birinci Başkanlık Kurulunun karar vereceği, beşinci fıkrada ise içtihadı birleştirme kararının benzer hukuki konularda Yargıtay Genel Kurullarını, dairelerini ve adliye mahkemelerini bağlayacağı belirtilmiştir.

26. Bununla birlikte9/5/1960 tarihli ve E.1960/21, K.1960/9 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararında içtihadı birleştirme kararlarının kesin hükme bağlanmamış ve henüz mahkemelerde derdest bulunan davalara uygulanabileceği, içtihadı birleştirme kararı ile kesin hükmün sonuçlarının ortadan kaldırılmasının mümkün olmadığı belirtilmiştir.

27. Somut olayda Mahkemenin şikâyetin reddine ilişkin kararı Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 26/9/2013 tarihli kararı ile onanmış, karar düzeltme talebi ise Dairenin 29/1/2014 tarihli kararı ile reddedilerek hüküm kesinleşmiştir. Başvurucu yargısal süreç tamamlandıktan sonra 21/2/2014 tarihinde içtihadı birleştirme talebinde bulunmuş, talep Yargıtay Birinci Başkanlık Kurulunun 6/5/2014 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

28. Somut olayda başvurucu, medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlığın esasının çözümlenmesinden sonraki bir aşamada Yargıtay Birinci Başkanlık Kurulunun, içtihadı birleştirme talebini reddetmesiyle ilgili olarak adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

29. Buna göre temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddiasının, medeni hak ve yükümlülükler ile ilgili bir uyuşmazlığın esasının karara bağlanması aşamasında ileri sürülmediği, olağan dışı hukuk yolu niteliğinde olan içtihadı birleştirme yoluna gidilmesine gerek olmadığı yönünde verilen kararla ilgili ihlal iddialarının bireysel başvuru kapsamında değerlendirilemeyeceği sonucuna ulaşılmıştır.

30. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Muratlı İcra Hukuk Mahkemesinin E.2013/10 Sayılı Dosyası Yönünden

31. Başvurucu, İcra Mahkemesi ve Yargıtay kararının kanun ve yerleşik içtihatlara aykırı olduğunu belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

32. 6216 sayılı Kanun’un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası gereği başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde bireysel başvuru yapılması gerekir.

33. Somut olayda Muratlı İcra Hukuk Mahkemesinin 20/5/2013 tarihinde verdiği şikâyetin reddine ilişkin kararın Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 26/9/2013 tarihli kararıyla onandığı, karar düzeltme talebinin ise Dairenin 29/1/2014 tarihli kararıyla reddedildiği anlaşılmıştır.

34. Başvurucunun karar düzeltme talebinin rededilmesinden sonra içtihadı birleştirme talebinde bulunduğu ve bu talebinin de reddedilmesiyle birlikte ihlal iddialarını bireysel başvuru gündemine getirdiği anlaşılmış ise de yukarıda açıklandığı üzere Yargıtayca içtihadı birleştirme kararı verilse dahi bu kararın kesinleşmiş mahkeme kararlarına yönelik herhangi

bir etkisinin olmadığı, dolayısıyla olağan dışı bir yol olan içtihadı birleştirme kurumunun, somut olay açısından etkili ve tüketilmesi gerekli bir hukuk yolu olmadığı anlaşılmıştır.

35. Buna göre başvurucunun Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 29/1/2014 tarihli karar düzeltme talebinin reddine ilişkin ilamın kendisine tebliğ edildiği 25/2/2014 tarihinden itibaren en geç 27/3/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunması gerektiği hâlde 6/6/2014 tarihinde başvuruda bulunduğu, bu açıdan ihlal iddialarını süresi içerisinde Anayasa Mahkemesinin önüne getirmediği sonucuna ulaşılmıştır.

36. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Yargıtay Birinci Başkanlık Kurulunun 6/5/2014 tarihli kararı yönünden başvurunun konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Muratlı İcra Hukuk Mahkemesinin E.2013/10 sayılı dosyası yönünden başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 10/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYTEKİN GÜLLÜ

B. No: 2014/10680 | Karar tarihi: 10.05.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/10680

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYTEKİN GÜLLÜ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/10680)

Karar Tarihi: 10/5/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

M. Emin KUZ

Raportör Yrd. : Leyla Nur ODUNCU

Başvurucu : Aytekin GÜLLÜ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 27/6/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia dışındaki iddialar yönünden kısmi kabul edilmezlik kararı verilerek makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, Gaziantep Gümrük ve Muhafaza Başmüdürlüğünde gümrük muayene memuru olarak çalışmakta iken hakkında disiplin soruşturması açılmıştır.

9. Mülga (kapatılan) Gümrük Müsteşarlığı Yüksek Disiplin Kurulunun 10/1/2001 tarihli ve 01 sayılı kararı ile başvurucunun meslekten çıkarılmasına karar verilmiştir.

10. Başvurucu tarafından belirtilen işlem aleyhineiptal davası açılmıştır.

11. Gaziantep İdare Mahkemesinin 28/3/2002 tarihli ve E.2001/611, K.2002/507 sayılı kararı ile davanın reddine hükmedilmiştir.

12. Başvurucunun temyizi üzerine Danıştay Onikinci Dairesinin 18/6/2003 tarihli ve E.2002/5140, K.2003/1891 sayılı kararı ile İlk Derece Mahkemesi hükmünün onanmasına karar verilmiştir.

13. Başvurucunun karar düzeltme istemi, aynı Dairenin 8/10/2004 tarihli ve E.2003/5428, K.2004/2959 sayılı kararı ile kabul edilmiştir.

14. Mülga Gümrük Müsteşarlığı Yüksek Disiplin Kurulunun 18/4/2005 tarihli ve 2005/1 sayılı kararı ile başvurucunun meslekten çıkarılmasına karar verilmiştir.

15. Başvurucu tarafından belirtilen işlem aleyhine 12/7/2005 tarihinde iptal davası açılmıştır.

16. Gaziantep 1. İdare Mahkemesinin 27/12/2007 tarihli ve E.2005/163, K.2007/1747 sayılı kararı ile dava konusu işlemin iptaline hükmedilmiştir.

17. Davalı idarenin temyizi üzerine Danıştay Onikinci Dairesinin 30/12/2008 tarihli ve E.2008/2241, K.2008/7432 sayılı kararı ile bozma kararı verilmiştir.

18. Bozma kararına uyularak yapılan yeniden incelemede, Gaziantep 1. İdare Mahkemesinin 25/3/2009 tarihli ve E.2009/230, K.2009/372 sayılı kararı ile davanın reddine hükmedilmiştir.

19. Başvurucunun temyizi üzerine Danıştay Onikinci Dairesinin 14/11/2011 tarihli ve E.2009/6319, K.2011/5808 sayılı kararı ile bozma kararı verilmiştir.

20. Davalı idarenin karar düzeltme istemi, aynı Dairenin 19/2/2014 tarihli ve E.2012/1325, K.2014/940 sayılı kararı ile reddedilmiş; İlk Derece Mahkemesinin davanın reddi kararının onanmasına hükmedilmiştir.

21. Başvurucu 27/6/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

22. Mahkemenin 10/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

23. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Gaziantep 1. İdare Mahkemesinin 27/12/2007 tarihli ve E.2005/163, K.2007/1747 Sayılı Kararı Kapsamında Yürütülen Yargılamada Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

24. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

25. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

26. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

27. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 8 yıl 7 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

28. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Gaziantep İdare Mahkemesinin 28/3/2002 tarihli ve E.2001/611, K.2002/507 Sayılı Kararı Kapsamında Yürütülen Yargılamada Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

29. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası uyarınca Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvurular incelenebilir (Zafer Öztürk, B. No: 2012/51, 25/12/2012, § 17).

30. Somut olayda, başvuru konusu kararın 23/9/2012 tarihinden önce (8/10/2004 tarihinde, bkz. § 13) kesinleştiği anlaşılmıştır.

31. Açıklanan nedenlerle başvurunun, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

32. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…"

33. Başvurucu, tazminat talebinde bulunmuştur.

34. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

35. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 9.600 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

36. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Gaziantep 1. İdare Mahkemesinin 27/12/2007 tarihli ve E.2005/163, K.2007/1747 sayılı kararı kapsamında yürütülen yargılamada makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Gaziantep İdare Mahkemesinin 28/3/2002 tarihli ve E.2001/611, K.2002/507 sayılı kararı kapsamında yürütülen yargılamada makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 9.600 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Gaziantep 1. İdare Mahkemesine (E.2005/163, K.2007/1747) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ADALET KAYALIBAY

B. No: 2014/11382 | Karar tarihi: 10.05.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/11382

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ADALET KAYALIBAY BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/11382)

Karar Tarihi: 10/5/2017

R.G.Tarih ve Sayı: 7/6/2017 - 30089

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

M. Emin KUZ

Raportör : Ayhan KILIÇ

Başvurucu : Adalet KAYALIBAY

Vekili : Av. Berra BESLER

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, yönetim ve denetimine el konulan şirketin mal varlığının satışından elde edilen gelirden hisse sahibi ortağa pay verilmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının; idari yargıda açılan tam yargı davasının uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 11/7/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü Anayasa Mahkemesine bildirmiştir.

6. Bakanlık görüşü başvurucuya tebliğ edilmiş, başvurucu da Bakanlık görüşüne karşı beyanlarını bildirmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

A. Uyuşmazlığın Arka Planı

8. Başvurucu, Metaş İzmir Metalurji Anonim Şirketinin (METAŞ) halka açık olarak işlem görmekte olan %46,1747 oranındaki hisselerinden 20.203 adedinin (%2,86) sahibidir.

9. Sıvı çelik üretimi ve haddeleme faaliyeti ile uğraşan METAŞ, 1999 yılında üretimini durdurmuş; 2003 yılında ise "gayrifaal" hâle gelmiştir. Öte yandan METAŞ'ın halka arz edilen hisseleri 1998 yılında İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB) 100 endeksinden çıkarılarak "gözaltı pazarı"na dâhil edilmiş, 2003 yılında ise borsa kaydından tamamen çıkarılarak sürekli işlem görmekten men edilmiştir.

10. METAŞ'ın %41,9855 hisseli ortağı olan Rumeli Çelik Sanayi Anonim Şirketi (Rumeli A.Ş.) aynı zamanda T. İmar Bankası T. Anonim Şirketinin (İmar Bankası) ortağıdır.

11. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunun (BDDK) 3/7/2003 tarihli kararıyla İmar Bankasının bankacılık işlemleri yapma ve mevduat kabul etme izni kaldırılmış ve anılan Banka, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna (TMSF) devredilmiştir. Karar 18/6/1999 tarihli ve 4389 sayılı mülga Bankalar Kanunu'nun 14. maddesinin (3) numaralı fıkrasına dayanılarak alınmıştır. Kararın gerekçesinde; İmar Bankasının yükümlülüklerini vadesinde yerine getirmediği, alınması gereken tedbirleri almadığı ve faaliyetlerinin devamının mevduat sahiplerinin hakları, mali sistemin güven ve istikrarı bakımından tehlike arz ettiği için Bankaya el konulduğu belirtilmiştir.

12. Bankalar yeminli murakıplarınca hazırlanan 21/6/2005 tarihli raporda, METAŞ'ın İmar Bankasının hâkim ortağı olan Uzan Grubu şirketlerinden biri olduğu ve bunlar adına hareket ettiği saptanmıştır. Raporda ayrıca METAŞ'ın, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti kanunlarına tabi olarak kurulmuş olan İmar Bankası Off Shore Limitetten (Off Shore Ltd.) en fazla kredi kullananUzan Grubu şirketlerinden olduğu tespit edilmiştir. Off Shore Ltd.nin Uzan Grubu tarafından anılan Gruba ait şirketlere halktan para toplamak suretiyle kaynak sağlamak amacıyla kıyı bankacılığı (off-shore) hükümlerine göre kurulan bir şirket olduğu hususu raporda ifade edilmiştir. Öte yandan METAŞ'ın hisselerine sahip olan G.Y.nin aynı zamanda Uzan Grubu şirketlerinin hâkim ortaklarından olan Kemal Uzan'ın sekreteri olduğu anlaşılmaktadır.

13. TMSF'nin 24/12/2003 tarihli işlemiyle, İmar Bankası tarafından yetkili mercilere beyan edilen sigortaya tabi tasarruf mevduatı ile TMSF tarafından tespit edilen tasarruf mevduatı tutarı arasındaki 7.552.995.710,63 TL farkın METAŞ'ın da aralarında bulunduğu Uzan Grubu şirketleri ile onlar adına hareket eden şirketlerden (toplam 179 şirketten) tahsil edilmesine karar verilmiştir.

14. METAŞ'ın mal varlığına ihtiyati haciz uygulanmasından sonra TMSF, 29/1/2004 tarihli yazıyla 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un 37. maddesi uyarınca borcun (7.552.995.710,63 TL) bir ay içinde ödenmesi

istemiyle METAŞ'a, borcu ödemeye davet mektubu göndermiştir.

15. TMSF tarafından 13/2/2004 tarihli işlemle, 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 134. maddesi uyarınca METAŞ'ın temettü hariç ortaklık hakları ile yönetim ve denetim kurulları devralınmış; bu kurullara üyeler atanmıştır.

16. TMSF'nin 16/2/2004 tarihli kararıyla METAŞ ve iştiraki olan şirketlerin faaliyetlerinde kullanılan menkuller, gayrimenkuller ile bu varlıkların ferî veya mütemmim cüzü niteliğinde olan sözleşmeler ile bunlardan doğan hak ve alacakların bir araya getirilmesi suretiyle oluşturulan "METAŞ ticari ve iktisadi bütünlüğü"nün satılması yolunda işlem tesis edilmiştir. METAŞ'ın hisseleri 5411 sayılı Kanun'un 134. maddesi gereği "METAŞ ticari ve iktisadi bütünlüğü"ne dâhil edilmemiştir. Anılan kararda, METAŞ'tan ayrı tüzel kişilikleri bulunan Demaş Demir Mamülleri A.Ş., Limaş Liman Hizmetleri A.Ş. ve Aysan Anadolu Yay Sanayi ve Ticaret A.Ş. için de aynı işlem yapılmıştır.

17. Borcun belirlenen vade içinde ödenmemesi nedeniyle 6183 sayılı Kanun'un 55. maddesi uyarınca METAŞ adına 24/3/2004 tarihli ödeme emri düzenlenmiştir. 5/4/2004 tarihinde de haciz varakaları düzenlenerek ihtiyati haciz kesin hacze dönüştürülmüştür.

18. TMSF bünyesinde oluşturulan satış komisyonu tarafından "METAŞ ticari ve iktisadi bütünlüğü"nün değeri 40.000.000 ABD doları, diğer üç şirketin değeri ise toplam 40.000.000 ABD doları olarak belirlenmiştir. Bu satış bedelleri TMSF tarafından onaylanarak "METAŞ ticari ve iktisadi bütünlüğü" 4/5/2006 tarihinde ihaleye çıkarılmış ve sonuç olarak söz konusu iktisadi bütünlük 22/6/2006 tarihinde 40.500.000 ABD doları karşılığında Cer Çelik Endüstri Anonim Şirketine satılmıştır. Dosyada diğer üç şirketin mal varlığından oluşan iktisadi bütünlüklerin hangi fiyata satıldığına ilişkin bir bilgi bulunmamaktadır.

19. 4/4/2008 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan METAŞ ticari ve iktisadi bütünlüğü sıra cetveline göre satış masrafları düşüldükten sonra geriye kalan 37.910,10 ABD dolarından öncelikle ipotek ve rehinler için pay ayrılmış, Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) ile Bornova Belediyesine ait borçlar ödenmiştir. Ardından Uzan Grubu şirketleri ile İmar Bankasının vergi borçları için Gelir İdaresi Başkanlığına toplam 33.603.474,36 ABD doları ödenmiştir.Satış bedelinden arta kalan tutar bulunmadığından diğer alacaklılara herhangi bir ödeme yapılmamıştır.

B. Başvurucu Tarafından Yapılan İdari Başvurular

20. Başvurucu 27/4/2006 tarihinde kayda giren dilekçe ile Sermaye Piyasası Kuruluna (SPK) başvurmuştur. Anılan başvuruda TMSF işlemlerinin hukuksuz olduğundan söz edilmiş ve TMSF işlemlerinin onaylanmaması talep edilmiştir. SPK tarafından başvurucuya gönderilen 11/5/2006 tarihli cevap yazısında, TMSF tarafından yapılan işlemlere ilişkin süreç açıklanmış ve gereken detaylı bilginin TMSF'den alınabileceği bildirilmiştir.

21. Başvurucu, 2/5/2006 tarihli dilekçe ile TMSF'ye başvuruda bulunarak METAŞ'ın satışından elde edilen gelirden hissesine düşen tutarın tarafına ödenmesini talep etmiştir. TMSF tarafından, altmış günlük yasal süresi içinde cevap verilmeyerek talep zımnen reddedilmiştir.

22. Başvurucu tarafından ayrıca 25/5/2006 tarihinde kayda giren dilekçe ile bir kez daha SPK'ya başvurularak METAŞ'ın hisselerinin İMKB bünyesindeki pazardan çıkarılması ve işlem görmekten men edilmesi nedeniyle uğranılan zararların ödenmesi isteminde

bulunulmuştur. SPK tarafından 30/5/2006 tarihli yazıyla verilen cevapta, 27/4/2006 tarihli başvuruya verilen cevap yazısının başvurucuya gönderildiğinin belirtilmesiyle yetinilmiştir.

C. Tam Yargı Davasına İlişkin Süreç

23. Başvurucu tarafından 8/8/2006 tarihinde Danıştay Onüçüncü Dairesinde, hem "METAŞ ticari ve iktisadi bütünlüğü"nün satışı hem de METAŞ'ın halka açık hisse senetlerinin İMKB piyasasında işlem görmekten men edilmesi nedeniyle uğranıldığı öne sürülen 2.578.912 TL'nin yasal faiziyle birlikte ödenmesine karar verilmesi istemiyle TMSF ve SPK aleyhine tam yargı davası açılmıştır.

24. Danıştay Onüçüncü Dairesinin 24/9/2007 tarihli kararıyla "METAŞ ticari ve iktisadi bütünlüğü"nün satışı nedeniyle uğranılan zararın tazmini istemi ile METAŞ'ın halka açık hisse senetlerinin İMKB piyasasında işlem görmekten men edilmesi nedeniyle uğranılan zararın tazmini istemi arasında maddi ve hukuki bağlılık veya sebep-sonuç ilişkisinin bulunmadığı görüşüyle her iki isteme ilişkin olarak ayrı ayrı dava açılmak üzere dava dilekçesinin reddine karar verilmiştir.

25. Dilekçe ret kararının başvurucuya tebliği üzerine "METAŞ ticari ve iktisadi bütünlüğü"nün satışından elde edilen bedelden kamu alacaklarının düşülmesinden sonra kalan kısmın hissesi oranında başvurucuya ödenmemesi nedeniyle uğranıldığı öne sürülen 2.578.912 TL'nin yasal faiziyle birlikte ödenmesine karar verilmesi istemiyle Danıştay Onüçüncü Dairesinde yeniden dava açılmıştır. Dairenin 31/3/2008 tarihli kararıyla dava görev yönünden reddedilerek dosyanın görevli ve yetkili İstanbul İdare Mahkemesine gönderilmesine karar verilmiştir.

26. Görevsizlik kararı üzerine dosyaya bakan İstanbul 10. İdare Mahkemesi, 29/12/2008 tarihli kararıyla davanın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, 5411 sayılı Kanun'un 134. ve 135. maddelerine yer verilmiş; METAŞ'ın İmar Bankasından kullandığı kredi nedeniyle TMSF'ye olan borcunun tahsili amacıyla haczedilen mal varlığının satışından elde edilen gelirin TMSF'nin alacağına mahsup edilmesinde hukuka aykırılık bulunmadığı belirtilmiştir. Kararda, sonuç olarak idarenin gerek kusur sorumluluğu gerekse kusursuz sorumluluk ilkelerine göre tazminat ödemesini gerektiren bir durumun bulunmadığı ifade edilmiştir.

27. Kararı temyizen inceleyen Danıştay Onüçüncü Dairesinin 1/6/2012 tarihli kararıyla İlk Derece Mahkemesi kararı onanmıştır. Karar düzeltme istemi ise aynı Dairenin 17/4/2014 tarihli kararıyla reddedilmiştir. Nihai karar 18/6/2014 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

28. Başvurucu tarafından 11/7/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

29. El koyma tarihinde yürürlükte bulunan 18/6/1999 tarihli ve 4389 sayılı mülga Bankalar Kanunu'nun "Tasarruf Mevduatı ve Sigorta Fonu" kenar başlıklı 15. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"…

7 a) Fon, alacağının tahsili bakımından yarar görmesi halinde ve Fona borçlu olup olmadıklarına bakılmaksızın; hisseleri kısmen veya tamamen kendisine intikal eden bir

bankanın ... gerçek ve tüzel kişi ortaklarının yönetim ve denetimini doğrudan ya da dolaylı olarak tek başına veya birlikte elinde bulundurdukları şirketlerin ortaklarının, bu şirketlerde sahip oldukları hisselerinin tamamına ve/veya bir kısmına ilişkin temettü hariç, ortaklık hakları ile bu şirketlerin yönetim ve denetimini devralmaya ve şirket ana sözleşmesinde belirlenen yönetim, müdürler ve denetim kurulu üyelerinin sayılarıyla bağlı kalmaksızın ve imtiyazlı hisselere dayanılarak atanıp atanmadıklarına bakılmaksızın görevden almak ve/veya üye sayısını artırmak ve/veya eksiltmek suretiyle bu kurullara üye atamaya yetkilidir.

... Fon, bu bentte sayılan gerçek veya tüzel kişilere ait şirket hisselerinin ve/veya ... diğer tüm hak ve varlıklarının ... satışını gerçekleştirmeye ve bu satışlardan elde edilen tutarları Fon alacaklarına mahsup etmeye veya şirketlerin kamu borçları ve/veya Sosyal Sigortalar Kurumuna borçları ile sair borçlarını ödemede kullanmaya ... yetkilidirler. ... Fon alacaklarının tahsilini teminen 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri uyarınca haczedilen aktif değerler ile ... diğer tüm hak ve varlıkları bir araya getirerek ticari ve iktisadi bütünlük oluşturarak alıcısına geçişini sağlayacak şekilde satışına, ... Fon Kurulu yetkilidir...

...”

30. 4389 sayılı mülga Kanun'un “Hazine alacağı” kenar başlıklı 15/a maddesinin birinci fıkrasının ilgili bölümü şöyledir:

“Fon alacaklarından; yönetim ve denetimi Fona intikal eden ve/veya bankacılık işlemleri yapma ve mevduat kabul etme izin ve yetkileri ... kaldırılan ... bankaların yönetim ve denetimini doğrudan veya dolaylı olarak elinde bulunduran ortaklarının ... her ne ad altında olursa olsun kendilerine ait yurt içi ve yurt dışı şirket, finans kuruluşu, off-shore bankalara aktardıkları banka kaynakları ... veya bankaların hakim ortaklarının ... iştiraklerine ve bağlı şirketlerine ayni bankanın el değiştiren ortaklarının birbirlerine verdiği krediler ..., bankanın yönetim ve denetim döneminde yeterli ticari faaliyeti olmaksızın kaynak aktarımı amacıyla kurulmuş şirketlere verilen krediler ..., bankalarının off-shore bankalarındaki yargı kararları nedeniyle ödedikleri mevduatları ve off-shore bankaların bankaya izinli veya izinsiz aktardığı off-shore mevduatlar, ... başkaca bir işleme gerek olmaksızın Hazine alacağı haline gelmiş sayılır...”

31. 4389 sayılı mülga Kanun'un “Bankacılık işlemleri yapma ve mevduat kabul etme izninin kaldırılmasının sonuçları” kenar başlıklı 16. maddesinin üçüncü fıkrasının ilgili bölümü şöyledir:

“3. Fon, yönetim ve denetimi kendisine intikal eden bankada mevduat sahipleri ile diğer alacaklıların haklarını korumaya yönelik tedbirleri alır. Bankacılık işlemleri yapma ve mevduat kabul etme izni kaldırılan bankanın 17 nci maddede sayılan ilgililerinin mal, hak ve alacaklarına Fonun talebi üzerine mahkeme tarafından teminat şartı aranmaksızın ihtiyati tedbir veya ihtiyati haciz konulabilir...”

32. 5411 sayılı Kanun'un “Fonun alacaklarının tahsiline ilişkin diğer yetkiler” kenar başlıklı 134. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

“Fon, alacağının tahsili bakımından yarar görmesi hâlinde ve Fona borçlu olup olmadıklarına bakılmaksızın, Fon bankalarının;

a) Yönetim ve denetimine sahip olduğu iştiraklerinin,

b) Hâkim ortağı olan tüzel kişilerin,

c) Gerçek ve tüzel kişi hâkim ortaklarının hâkim ortak olduğu şirketlerin,

d) Yukarıda sayılan kişiler adına hareket eden veya onlar hesabına kendi adına para, mal veya hak edinen şirketlerin ortaklarının,

Bu maddede belirtilen şirketlerde sahip oldukları hisselerinin tamamına ve/veya bir kısmına ilişkin temettü hariç ortaklık hakları ile bu şirketlerin yönetim ve denetimini devralmaya ... yetkilidir.

...

... Fon, bu fıkrada sayılan gerçek veya tüzel kişilere ait şirket hisselerinin ve/veya ... diğer tüm hak ve varlıklarının ve/veya bu hisselerle orantılı aktiflerinin satışını gerçekleştirmeye ve bu satışlardan elde edilen tutarları Fon alacaklarına mahsup etmeye veya şirketlerin kamu borçları ve/veya Sosyal Sigortalar Kurumuna borçları ile sair borçlarını ödemede kullanmaya ... yetkilidirler.

...

Fon alacaklarının tahsilini teminen, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri uyarınca haczedilen aktif değerler ile ... diğer tüm hak ve varlıkları bir araya getirerek, ticarî ve iktisadî bütünlük oluşturarak alıcısına geçişini sağlayacak şekilde satışına, ... Fon Kurulu yetkilidir...

...

Gerçek ve tüzel kişilerin sahip olduğu varlıkların, bu maddede yer alan hükümler çerçevesinde ticari ve iktisadi bütünlük kapsamında veya bu Kanunda yer alan hükümler çerçevesinde ayrı ayrı cebri icra yoluyla satışlarından elde edilen bedelden; satış tarihine kadar tahakkuk etmiş olmak şartıyla, sırasıyla ..., kişilerin Devlete ve sosyal güvenlik kuruluşlarına olan 6183 sayılı Kanun kapsamındaki borçları ... ödendikten sonra kalan kısım, kişilerin diğer kamu kurum ve kuruluşları ile üst kurullara olan borçlarına garameten taksim edilerek ödenir...

..."

33. 5411 sayılı Kanun'un "Sigortaya tâbi mevduat ve katılım fonu tutarının eksik beyanı hâlinde uygulanacak takip ve tahsil usulleri" kenar başlıklı 135. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu ile bu Kanun uyarınca banka tarafından yetkili mercilere beyan edilen sigortaya tâbi mevduat ve katılım fonu tutarı ile Fon tarafından tespit edilen mevduat ve katılım fonu tutarı arasında bir fark bulunması hâlinde, bu fark nispetinde bankanın yönetim kurulu ve kredi komitesi başkan ve üyeleri ile genel müdür, genel müdür yardımcıları, imzaları bankayı ilzam eden memurları ve şube müdürleri ile yönetim ve denetimini doğrudan veya dolaylı olarak tek başına veya birlikte elinde bulunduran ortaklarının, kendilerine, eşlerine ve çocuklarına ait bankalar ve banka dışı malî kurumlar ile diğer gerçek ve tüzel kişiler nezdindeki, kiralık kasa mevcutları da dahil olmak üzere, hak ve alacakları, döviz tevdiat hesapları ve limitli ve limitsiz kredi kartı ve ATM kartları hesapları dahil tüm banka hesaplarının dondurulmasına, kara, hava ve deniz taşıtları dâhil her türlü taşınır ve taşınmaz, kıymetli evrak ve yurt içi veya yurt dışı hazine bonosu, devlet tahvili, hisse senedi, yatırım fonları katılım belgeleri gibi diğer

menkul değerlerle, bağımsız ticari işletme, fabrika ve tesisler, bu tesislerin işletilmesine yönelik marka ve lisans hakları, kamu imtiyaz sözleşmelerinden doğan televizyon kanalı, elektrik santralı gibi bir tesisin kurulması ve işletilmesi yetkilerini veren lisans, ruhsat ve işletme hakları ile bu tesisleri lisans hakkına dayanarak veya lisans hakkı bulunmadan kuran ve işleten şirketlere ait hisse senetleri, hak ve alacakların üzerindeki tasarruf yetkisinin tamamen veya kısmen kaldırılmasına, belirtilen tüm mal, kıymetli evrak, nakit ve diğer değerlerin zaptına ve/veya resmî sicillerdeki kayıtları üzerinde ihtiyatî tedbir konulmasına, bunların bir tevdi mahalline yatırılmasına ve hak ve alacakların üzerine diğer tedbirlerin konulmasına, bunlardan elde edinilmiş her türlü taşınır ve taşınmaz, hak ve alacaklar ile kıymetli evrak, nakit, bir tesisi işletme ve kurma hakkı veren marka ve lisans hakları, bu tesisleri lisans, ruhsat ve işletme hakkı ile veya bu hakları bulunmadan işleten, kuran ve hak sahibi niteliğini haiz şirketlere ait hisse senetleri hakkında belirtilen tedbirlerin alınmasına, Fonun talebi üzerine ilgili bankanın merkezinin bulunduğu yerdeki sulh ceza hâkimi, yargılama sırasında ise mahkeme tarafından karar verilir.

Yukarıda belirtilen farkın bu Kanunda yer alan hükümler dahilinde takip ve tahsiline Fon tarafından karar verilebilir. Bu hükümler, yukarıda sayılan kişiler adına hareket eden veya onlar hesabına kendi adına para, mal veya hak edinen kişiler hakkında da uygulanır.

…”

34. 5411 sayılı Kanun’un geçici 11. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

“Bu Kanunun yayımı tarihinden önce, 26.12.2003 tarihine kadar temettü hariç ortaklık hakları ile yönetim ve denetimi Fona intikal eden ve/veya bankacılık işlemleri yapma ve mevduat kabul etme izin ve yetkileri … kaldırılarak tasfiyeleri Fon eliyle yürütülen veya Fon tarafından tasfiye işlemleri başlatılan bankalar hakkında başlatılan işlemler sonuçlanıncaya ve her türlü Fon alacakları tahsil edilinceye kadar bu Kanunla yürürlükten kaldırılan 4389 sayılı Kanunun 14, 15, 15/a, 16, … maddeleri, … hükümlerinin uygulanmasına devam edilir.”

B. Uluslararası Hukuk

35. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), şirket hisselerinin ekonomik değere sahip olması nedeniyle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (AİHS) ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi anlamında mülk teşkil ettiğini ifade etmektedir (Sovtransavto Holding/Ukrayna, B. No: 48553/99, 25/7/2002, § 91). AİHM; sahibinin şirketteki bir paya, bağlı haklarıyla birlikte malik olduğunu belgeleyen hisse senedinin karmaşık bir hukuki statüsünün bulunduğunu vurgulamaktadır. Hisse senedinin sadece şirketin mal varlığı üzerinde hak iddiasında bulunma yetkisi tanımadığını, aynı zamanda özellikle oy hakkı ve şirkete etki etme hakkı gibi diğer bazı hakları da içerebildiğini hatırlatan AİHM, hisse senetlerinden kaynaklanan müdahale iddialarının herhangi bir kategoriye dâhil edilmesinin güç olduğuna işaret etmekte ve bunların genel kural (mülkiyetten barışçıl yararlanma) kapsamında incelenmesinin uygun olacağını belirtmektedir (Sovtransavto Holding/Ukrayna, §§ 92, 93).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

36. Mahkemenin 10/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

a. Başvurucunun İddiaları

37. Başvurucu, halka arz edilen hisselerden 20.203 adedine sahip olduğu METAŞ'ın ortağı Rumeli A.Ş.nin aynı zamanda BDDK tarafından bankacılık işlemleri yapma ve mevduat toplama izni kaldırılarak TMSF'ye devredilen İmar Bankasının da hissedarı olması dolayısıyla İmar Bankasının borçlarından, Rumeli A.Ş.nin hisse oranıyla sınırlı olmaksızın bütün mal varlığıyla sorumlu tutularak tüm mal varlığına el konulmasının mülkiyet hakkının ihlaline yol açtığını ifade etmiştir. Başvurucu, İmar Bankasının ortakları arasında bulunan Rumeli A.Ş.nin aynı zamanda METAŞ'ın da ortağı olması nedeniyle METAŞ'ın sorumluluğu yoluna gidilmiş ise de Rumeli A.Ş.nin hisse oranının gözetilmemesinin Rumeli A.Ş. ile hiçbir ilgisi bulunmayan, İmar Bankasının kamuya verdiği zararlarda katkısı ve kusuru olmayan, sadece parasını değerlendirmek amacıyla devlete ve borsaya güvenerek halka açık hisse senedi satın alan bireylerin de zarara uğramalarına yol açtığını savunmuştur.

38. METAŞ'ın İmar Bankasına olan kredi borcunun 11.403.000 ABD doları olduğunu ve tüm mal varlığının 87.575.000 ABD dolarına satıldığını iddia eden başvurucu, kredi borcu ile SGK'ya olan borç düşüldükten sonra geriye 62.000.000 ABD dolarından kendi hissesinin karşılığının da ödenmesi gerektiğini vurgulamıştır. Başvurucu, satış bedelinden kendi hissesine isabet eden kısmın ödenmesi istemiyle TMSF'ye yapılan başvurunun cevap verilmeksizin reddi üzerine açtığı davanın -bilirkişi incelemesi yapılması gerektiği yolundaki talepleri dikkate alınmaksızın- gerekçesiz olarak reddedildiğini ifade etmiştir. Başvuru ayrıca, Mahkeme kararlarına konu olan maddi zararın tazmin edilmesi isteminde bulunmuştur.

b. Bakanlık Görüşü

39. Bakanlık görüş yazısında; başvurucunun hissedarı olduğu şirkete el konulmasının hukuka aykırı olduğuna ilişkin bir yargı kararının bulunmadığı, aksine başvurucu tarafından açılan davada el koyma işleminin hukuka uygun olduğunun saptandığı hatırlatılmıştır. Bakanlık, METAŞ'ın satışının tasarruf mevduatı farkından kaynaklanan kamu alacağının tahsiline yönelik bulunduğunu ve İlk Derece Mahkemesinde davanın açıldığı tarih itibarıyla Şirketin tüzel kişiliğinin devam ettiğini vurgulamıştır. Bakanlık ayrıca, METAŞ'ın hisselerini satın alan başvurucunun kâr sağlamanın yanında zarar riskini de üstlendiği görüşünü savunmuştur.

40. Bakanlık, AİHM'in Erdem ve Egin-Erdem ve diğerleri/Türkiye (B. No: 28431/06, 17/11/2009) kararında mevduata ilişkin ödeme rejiminin başvurucu üzerinde orantısız bir yük yaratmadığı içtihadında bulunduğunu anımsattıktan sonra söz konusu kararda benimsenen ilkelerin somut olay açısından önem taşıdığını belirtmiştir. AİHM'in anılan kararına atıfta bulunan Bakanlığa göre bankacılık sisteminin ve mali sistemin desteklenmesi, bankacılığın etkinliğinin güvence altına alınması ve bankacılık sisteminin devamlılığının sağlanması amacına yönelik müdahale meşru bir amaç taşımakta; başvurucu üzerinde aşırı ve ağır bir yük oluşturmamaktadır.

c. Başvurucunun Cevabı

41. Başvurucu tarafından Bakanlık görüşüne cevap olarak gönderilen dilekçede, esas itibarıyla başvuru dilekçesindeki iddialar tekrarlanmıştır. Başvurucu, ek olarak hisse senetlerine sahip olmanın zarar riskini de üstlenmeyi gerektirdiğini kabullenmekle birlikte "METAŞ ticari ve iktisadi bütünlüğü"nün satışı sonucunda kalan artı değerin hissedarlar arasında paylaştırılması gerektiğini ifade etmiştir. Başvurucu somut olayda METAŞ'ın

kamuya olan tüm borçları ödendikten sonra geriye kalan 62.000.000 ABD doları artı değerin hukuka aykırı olarak İmar Bankasının borçlarının ödenmesinde kullanılmasının mülkiyet hakkının gasbı niteliğinde olduğunu belirtmiştir.

2. Değerlendirme

42. İddianın değerlendirilmesinde dayanak alınacak Anayasa'nın "Mülkiyet hakkı" kenar başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

43. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Satış bedelinden başvurucunun hissesine isabet eden kısmın başvurucuya ödenmesi istemiyle TMSF'ye yapılan başvurunun cevap verilmeksizin reddi üzerine açılan davanın gerekçesiz kararlarla reddedildiği şikâyetinin, özünde mülkiyet hakkına yapıldığı iddia edilen müdahaleye ilişkin olduğundan mülkiyet hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

44. Öte yandan başvurucu, hisselerine sahip olduğu METAŞ'ın tüm mal varlığına el konulmasından şikâyet etmekte ise de gerek açtığı tam yargı davasında gerekse bireysel başvuru dilekçesinde, satıştan elde edilen 87.575.000 ABD dolarından kamu borçları düşüldükten sonra geriye kaldığını ileri sürdüğü 62.000.000 ABD dolarından hissesine isabet eden kısmının kendisine ödenmesi isteminde bulunduğundan inceleme, var olduğu iddia edilen 62.000.000 ABD dolarından hissesi oranında başvurucuya ödenmemesine münhasır kılınmıştır.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

45. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Mülkün Varlığı

46. Anayasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrasında "Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir." denilmek suretiyle mülkiyet hakkı güvenceye bağlanmıştır. Anayasa'nın anılan maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Bu bağlamda mülk olarak değerlendirilmesi gerektiğinde kuşku bulunmayan menkul ve gayrimenkul mallar ile bunların üzerinde tesis edilen sınırlı ayni haklar ve fikrî hakların yanı sıra icrası kabil olan her türlü alacak da mülkiyet hakkının kapsamına dâhildir (Mahmut Duran ve diğerleri, B. No: 2014/11441, 1/2/2017, § 60).

47. Başvurucu, yönetim ve denetim organları ile mal varlığına el konularak satılan METAŞ'ın halka açık olarak işlem görmekte olan %46,55 oranındaki hisselerinden 20.203 adedinin (%2,86) sahibidir.

48. Sermaye şirketlerinin ortaklarına sermaye paylarını belgelendirmek amacıyla verdikleri

kıymetli evrak olan hisse senedi, sahibine (elinde tutana) ihraç edildiği şirketin senet üzerinde gösterilen oranda/payda değişik biçimlerde mülkiyet hakkısağladığından Anayasa'nın 35. maddesi kapsamında mülk olduğunda kuşku bulunmamaktadır (Josef Asboth, B. No: 2013/6484, 31/3/2016, § 46). Başvurucunun sahibi olduğu hisseler nedeniyle kullanabildiği haklar, hisse senetlerinin satılması, temettüsünden ve değer artışından yararlanılması ile sınırlı olsa da hâkim ve büyük ortaklar gibi şirketin yönetim ve denetiminde söz sahibi olmak gibi imkânlar sunmasa da bunların taşıdığı ekonomik değer nedeniyle mülkiyet hakkı kapsamında korunmaya değer bir menfaatinin bulunduğu anlaşılmaktadır (Josef Asboth, § 47).

ii. Müdahalenin Varlığı ve Türü

49. Anayasa'nın 35. maddesinde bir temel hak olarak güvence altına alınmış olan mülkiyet hakkı kişiye -başkasının hakkına zarar vermemek ve yasaların koyduğu sınırlamalara uymak koşuluyla- sahibi olduğu şeyi dilediği gibi kullanma ve tasarruf etme, onun ürünlerinden yararlanma olanağı veren bir haktır(Mehmet Akdoğan ve diğerleri, B. No: 2013/817, 19/12/2013, §§ 28, 32). Dolayısıyla malikin mülkünü kullanma, semerelerinden yararlanma ve mülkü üzerinde tasarruf etme yetkilerinden herhangi birinin sınırlanması mülkiyet hakkına müdahale teşkil eder (Recep Tarhan ve Afife Tarhan, B. No: 2014/1546, 2/2/2017, § 53). Ayrıca kişinin mal varlığında azalma sonucunu doğuran kamusal işlem ve eylemler de mülkiyet hakkına müdahale oluşturur (Tülay Aslan ve diğerleri, B. No: 2014/7051, 2/2/2017, § 77).

50. Başvuru konusu olayda, başvurucunun hisselerine sahip olduğu METAŞ'ın temettü hariç ortaklık hakları ile yönetim ve denetiminin devralınmış olmasının vemenkuller, gayrimenkuller ile bu varlıkların ferî veya mütemmim cüzü niteliğinde olan sözleşmeler ile bunlardan doğan hak ve alacaklar haczedilerek satılmasının mülkiyet hakkına müdahale teşkil ettiği açıktır.

51. Anayasa'nın mülkiyet hakkına müdahaleyle ilgili üç kural ihtiva ettiği görülmektedir.Anayasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrasında herkesin mülkiyet hakkına sahip olduğu belirtilmek suretiyle "mülkten barışçıl yararlanma hakkı"na yer verilmiş, ikinci fıkrasında da mülkten barışçıl yararlanma hakkına müdahalenin çerçevesi belirlenmiştir. "Mülkten yoksun bırakma" ve "mülkiyetin kontrolü" mülkiyet hakkına müdahalenin özel biçimleridir. Mülkten yoksun bırakma şeklindeki müdahalede mülkiyetin kaybı söz konusudur. Mülkiyetin kullanımının kontrolünde ise mülkiyet kaybedilmemekte ancak mülkiyet hakkının malike tanıdığı yetkilerin kullanım biçimi, toplum yararı gözetilerek belirlenmekte veya sınırlandırılmaktadır. Mülkten barışçıl yararlanma hakkına müdahale ise genel nitelikte bir müdahale türü olup mülkten yoksun bırakma ve mülkiyetin kullanımının kontrolü mahiyetinde olmayan her türlü müdahalenin mülkten barışçıl yararlanma hakkına müdahale kapsamında ele alınması gerekmektedir (Recep Tarhan ve Afife Tarhan, §§ 55-58).

52. Olayda Şirket hisselerine doğrudan el konulmamış; Şirket, yönetim ve denetimiyle mal varlığına el konularak satılmıştır. Olay tarihi itibarıyla Şirketin tüzel kişiliği ve başvurucunun maliki bulunduğu hisseler hukuki varlığını sürdürmektedir. Dolayısıyla müdahalenin mülkten yoksun bırakma olarak değerlendirilmesi mümkün değildir. Öte yandan TMSF'ye ait kamu alacağının tahsili amacıyla METAŞ'ın mal varlığına el konulmuş ise de söz konusu kamu alacağı, vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerden farklı olarak kamunun tek taraflı iradesine dayanan bir parasal yükümlülük niteliğinde olmayıp İmar Bankasının hukuka aykırı bankacılık işlemleri sebebiyle oluşan kamu zararıdır. Şu

hâlde el koyma biçimindeki müdahalenin mülkiyetin kontrolü olarak kabulü de mümkün değildir. Bu durumda somut olayın mülkiyetten barışçıl yararlanma hakkına müdahale kapsamında incelenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır.

iii. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

53. Anayasa’nın 35. maddesinde mülkiyet hakkı sınırsız bir hak olarak düzenlenmemiş, bu hakkın kamu yararı amacıyla ve kanunla sınırlandırılabileceği öngörülmüştür. Mülkiyet hakkına müdahalede bulunulurken temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesinin de gözönünde bulundurulması gerekmektedir.

54. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

55. Anılan madde uyarınca temel hak ve özgürlükler, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmaksızın Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Dolayısıyla mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'ya uygun düşebilmesi için müdahalenin kanuna dayanması, kamu yararı amacı taşıması ve ayrıca ölçülülük ilkesi gözetilerek yapılması gerekmektedir.

(1)Kanunilik

56. Olayda METAŞ’ın temettü hariç ortaklık hakları ile yönetim ve denetiminin devralınmış olması vemenkuller, gayrimenkuller ile bu varlıkların ferî veya mütemmim cüzü niteliğinde olan sözleşmeler ile bunlardan doğan hak ve alacaklarının haczedilerek satılması, 4389 sayılı mülga Kanun’un 15., 16. ve geçici 11. maddelerine dayanılarak gerçekleştirilmiştir.

57. 4389 sayılı mülga Kanun'un 15. maddesinin (7) numaralı fıkrasının (a) bendine göre TMSF, alacağının tahsili bakımından yarar görmesi hâlinde ve TMSF'ye borçlu olup olmadıklarına bakılmaksızın hisseleri kısmen veya tamamen kendisine intikal eden bir bankanın gerçek ve tüzel kişi ortaklarının yönetim ve denetimini doğrudan ya da dolaylı olarak tek başına veya birlikte elinde bulundurdukları şirketlerin ortaklarının bu şirketlerde sahip oldukları hisselerinin tamamına ve/veya bir kısmına ilişkin temettü hariç, ortaklık hakları ile bu şirketlerin yönetim ve denetimini devralmaya, şirket ana sözleşmesinde belirlenen yönetim, müdürler ve denetim kurulu üyelerinin sayılarıyla bağlı kalmaksızın ve imtiyazlı hisselere dayanılarak atanıp atanmadıklarına bakılmaksızın görevden alma ve/veya üye sayısını artırma ve/veya eksiltme suretiyle bu kurullara üye atamaya yetkilidir. TMSF, bu bentte sayılan gerçek veya tüzel kişilere ait şirket hisselerinin ve diğer tüm hak ve varlıklarının satışını gerçekleştirmeye ve bu satışlardan elde edilen tutarları TMSF alacaklarına mahsup etmeye veya şirketlerin kamu borçları ve/veya Sosyal Sigortalar Kurumuna borçları ile sair borçlarını ödemede kullanmaya yetkilidir. TMSF alacaklarının tahsilini teminen 6183 sayılı Kanun hükümleri uyarınca haczedilen aktif değerler ile diğer tüm hak ve varlıkları bir araya getirerek, ticari ve iktisadi bütünlük oluşturarak alıcısına geçişini sağlayacak şekilde satışına TMSF kurulu yetkilidir.

58. Bu kurala dayanılarak tesis edilen el koyma ve satış işlemleri Derece Mahkemelerince hukuka uygun bulunmuştur. Derece Mahkemelerinin bu tespitinin yerinde olmadığı

sonucuna götürecek herhangi bir neden bulunmadığından müdahalenin kanuni dayanağının bulunduğu kanaatine varılmıştır.

(2) Meşru Amaç

59. Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca mülkiyet hakkı ancak kamu yararı amacıyla sınırlanabilir. Olayda İmar Bankasının 7.552.995.710,63 TL kamu borcunun; Bankanın hâkim ortağı olan Uzan Grubu şirketlerinden olduğu ve bunlar adına hareket ettiği saptanan METAŞ'tan tahsili amacıyla METAŞ'ın mal varlığına el konularak bu mal varlığı satılmıştır. Satıştan elde edilen bedelin 6.896.527,70 ABD doları, satış masrafları ile METAŞ tüzel kişiliğine ait borçların ödenmesinde kullanılmış; kalan 33.603.474,36 ABD doları ise Uzan Grubu şirketleri ile İmar Bankasının vergi borçlarına mahsup edilmiştir. Dolayısıyla müdahaleyle ulaşılmak istenen amacın İmar Bankası tarafından kamuya verilen zararlardan doğan kamu alacağının tahsil imkânının artırılması olduğu söylenebilir.

60. Kamu alacağının tahsilinin güvenceye bağlanması ve tahsil imkânının artırılmasında kamu yararının bulunduğu tartışmasızdır (AYM, E.2014/177, K.2015/49, 14/5/2015; E.2012/87, K.2014/41, 27/2/2014; E.2014/144, K.2015/29, 19/3/2015; E.2011/42, K.2013/60, 9/5/2013; E.1992/29, K.1993/23, 24/6/1993). Bu itibarla kamu alacağının tahsili amacıyla METAŞ'ın yönetim ve denetiminin devralınmış olmasında, mal varlığının haczedilerek satılmasında kamu yararının bulunduğu ve bunun anayasal açıdan meşru bir temele dayandığı sonucuna ulaşılmaktadır.

(3) Ölçülülük

(a) Genel İlkeler

61. Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında dikkate alınacak ölçütlerden biri olan ölçülülük, hukuk devleti ilkesinden doğmaktadır. Hukuk devletinde hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması istisnai bir yetki olduğundan bu yetki ancak durumun gerektirdiği ölçüde kullanılması koşuluyla haklı bir temele oturabilir. Bireylerin hak ve özgürlüklerinin somut koşulların gerektirdiğinden daha fazla sınırlandırılması kamu otoritelerine tanınan yetkinin aşılması anlamına geleceğinden hukuk devletiyle bağdaşmaz (AYM, E.2013/95, K.2014/176, 13/11/2014).

62. Ölçülülük ilkesi, “elverişlilik”, “gereklilik” ve “orantılılık” olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. “Elverişlilik” öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, “gereklilik” ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, “orantılılık” ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E. 2012/102, K.2012/207, 27/12/2012; E.2012/149, K.2013/63, 22/5/2013; E.2013/32, K.2013/112, 10/10/2013; E.2013/15, K.2013/131, 14/11/2013; E.2013/158, K.2014/68, 27/3/2014; E.2013/66, K.2014/19, 29/1/2014; E.2014/176, K.2015/53, 27/5/2015; E.2015/43, K.2015/101, 12/11/2015; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; E.2016/13, K.2016/127, 22/6/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri, § 38).

63. Ölçülülüğün bir alt ilkesi olan müdahale için seçilen aracın gerekliliğinin değerlendirilmesi öncelikli olarak ilgili kamu makamlarının yetkisindedir. Müdahale ile ulaşılmak istenen somut kamu yararı amacının gerçekleştirilmesi yetkili idarelerin sorumluluğunda olup amaca ulaşılmasında ne tür bir aracın daha etkili ve verimli sonuçlar

doğuracağı hususunda sorumlu ve yetkili otoriteler en isabetli karar verebilecek konumdadırlar. Bu nedenle hangi aracın seçileceği konusunda idarelerin belli ölçüde takdir yetkisi bulunmaktadır. Ne var ki seçilen aracın gerekliliğine ilişkin olarak idarelerin haiz bulunduğu takdir yetkisi sınırsız değildir. Tercih edilen aracın müdahaleyi ulaşılmak istenen amaca nazaran bariz bir biçimde ağırlaştırması durumunda Anayasa Mahkemesince müdahalenin gerekli olmadığı sonucuna ulaşılması mümkündür. Ancak Anayasa Mahkemesinin bu kapsamda yapacağı denetim seçilen aracın isabet derecesine yönelik olmayıp hak ve özgürlükler üzerinde oluşturduğu müdahalenin ağırlığına dönüktür (Recep Tarhan ve Afife Tarhan, § 70).

(b) İlkelerin Olaya Uygulanması

64.Somut olayda, İmar Bankasının hâkim ortağı olan Uzan Grubu şirketleri arasında bulunduğu ve bunlar adına hareket ettiği saptanan METAŞ'tan borcun tahsili amacıylaMETAŞ'ın mal varlığına el konularak satılmasının İmar Bankası tarafından sebep olunan 7.552.995.710,63 TL kamu zararının tazmini amacına ulaşmaya elverişli olduğu açıktır.

65. Kamu alacağının miktarı gözetildiğinde METAŞ'ın mal varlığına el konularak satılması yolundaki tedbirin müdahaleyi bariz bir biçimde ağırlaştırdığı söylenemez. Dolayısıyla müdahalenin gerekliliği hususunda kamu makamlarınca yapılan değerlendirmeden aksi bir sonuca ulaşmayı gerektirecek bir neden bulunmamaktadır.

66. Somut olaydaki müdahalenin ölçülülüğünün değerlendirilmesi bakımından asıl önem taşıyan ölçüt orantılılıktır. Öngörülen tedbirin maliki olağan dışı ve aşırı bir yük altına sokması durumunda müdahalenin orantılı ve dolayısıyla ölçülü olduğundan söz edilemez. Bu itibarla uygulanan tedbirle başvuruculara aşırı ve orantısız bir yük yüklenip yüklenmediğinin tespiti gerekmektedir.

67. Olayda başvurucunun gerek dava safhasındaki gerekse bireysel başvuru dilekçesindeki talebi dikkate alınarak inceleme, başvurucu tarafından 87.575.000 ABD doları olduğu iddia edilen satış bedelinden kamu borçları ödendikten sonra geriye kaldığı öne sürülen 62.000.000 ABD dolarının hissesi oranında kendisine ödenmemesi şikâyetine münhasır kılındığından orantılılık değerlendirmesi de sadece bu iddia bağlamında yapılacaktır. Diğer bir ifadeyle satış bedelinden arta kaldığı belirtilen 62.000.000 ABD dolarının başvurucunun hissesine isabet eden bölümünün başvurucuya ödenmemiş olmasının müdahaleyi ölçüsüz kılıp kılmadığı üzerinde durulacaktır. Ancak bu yönde bir denetimin yapılabilmesi için öncelikte başvurucu tarafından öne sürülen “METAŞ ticari ve iktisadi bütünlüğü”nün 87.575.000 ABD doları karşılığında satıldığı ve kamu borçları düşüldükten sonra geriye 62.000.000 ABD dolarının kaldığı iddiasının gerçeği yansıtıp yansıtmadığının tespiti gerekmektedir.

68. Konu ile ilgili müzekkereyle istenmesi üzerine TMSF tarafından 23/12/2016 tarihli yazı ekinde gönderilen bilgi ve belgelerden, "METAŞ ticari ve iktisadi bütünlüğü”nün 40.500.000 ABD doları karşılığında Cer Çelik Endüstri Anonim Şirketine satıldığı anlaşılmaktadır. Ayrıca aynı gerekçeyle mal varlıklarına el konulan ve METAŞ'tan ayrı tüzel kişilikleri bulunan Demaş Demir Mamülleri A.Ş., Limaş Liman Hizmetleri A.Ş. ve Aysan Anadolu Yay Sanayi ve Ticaret A.Ş.nin mal varlıkları için toplam 40.000.000 ABD doları değer tespiti yapıldığı görülmektedir. Dosyada bu üç şirketin mal varlığından oluşturulan iktisadi bütünlüklerin hangi fiyata satıldığına ilişkin bir bilgi bulunmamakla birlikte bunların hukuken METAŞ'tan ayrı tüzel kişiliklerinin bulunduğu açıktır. Dolayısıyla bunların

satışından elde edilen gelirin METAŞ'ın mal varlığı gibi değerlendirilmesi mümkün değildir.

69. “METAŞ ticari ve iktisadi bütünlüğü”nün satışından 87.575.000 ABD doları değil 40.500.000 ABD doları elde edilmekle birlikte bu miktarın da sadece 6.896.527,70 ABD dolarının satış masrafları ile METAŞ'ın tüzel kişiliğine ait borçların ödenmesinde kullanıldığı, geri kalan 33.603.474,36 ABD dolarının ise Uzan Grubu şirketleri ile İmar Bankasının vergi borçlarına mahsup edildiği anlaşılmaktadır. Başvurucunun, METAŞ'ın borçlarını aşan kısmının ortaklara dağıtılması gerektiği yolundaki iddiası dikkate alındığında 33.603.474,36 ABD dolarının ortaklara dağıtılmayarak Uzan Grubu şirketleri ile İmar Bankasının vergi borçlarına mahsup edilmiş olmasının orantılılık ilkesi bağlamında değerlendirilmesi gerekmektedir.

70. Başvurucunun halka açık hisselerine sahip olduğu METAŞ'ın İmar Bankasının 7.552.995.710,63 TL borcundan sorumlu tutulmasının sebebi, Rumeli A.Ş.nin METAŞ'ın hissedarı bulunması değil İmar Bankasının hâkim ortağı olan Uzan Grubu şirketlerinden olması ve bunlar adına hareket etmesidir. Bu nedenle sadece Rumeli A.Ş.nin hissesi oranıyla sınırlı bir takibat yapılmamış, METAŞ'ın tüm mal varlığına el konulmuştur. METAŞ'ın mal varlığının Rumeli A.Ş.nin hissesini aşan bölümünün de takip edilerek satılmasının başvurucunun da aralarında bulunduğu diğer hissedarlara belli bir külfet yüklediği açıktır. Müdahalenin orantılı olup olmadığının değerlendirilmesi bağlamında başvurucunun hukuksal konumu, METAŞ'ın İmar Bankasıyla ilişkisinin mahiyeti ve İmar Bankasının hukuka aykırı bankacılık iş ve işlemleri dolayısıyla oluşan kamusal zararın boyutları da gözönünde bulundurulmalıdır.

71. Öncelikle İmar Bankasının kamuya verdiği zararlardan başvurucunun şahsen sorumlu tutulmadığının, hisse senetlerine sahip olduğu Şirketin (METAŞ'ın) sorumluluğu yoluna gidildiğinin altı çizilmelidir. TMSF tarafından, Uzan Grubu şirketlerinden olan METAŞ'ın İmar Bankasınca mudilerden toplanan mevduatın Uzan Grubuna aktarılmasında ve bu suretle kamunun zarara uğratılmasında araçsallaştırılan bir şirket olduğu değerlendirilerek bu sebeple oluşan kamu zararının doğrudan şirket tüzel kişiliğine ait mal varlığından tahsil edilmesi yoluna gidilmiştir. Şirket ortaklarının şahsen sorumlu tutulması söz konusu olmamıştır. Başvurucu, mal varlığına el konulan şirketin ortağı olması sebebiyle ve bu şirketteki mal varlığıyla sınırlı olarak işlemin sonuçlarından dolaylı bir biçimde etkilenmiştir.

72. Şirket ortaklığı, bir yandan ortağa şirketin kârından -daha geniş bir ifadeyle şirketin mal varlığında olumlu anlamda meydana gelen artışlardan- yararlanma hakkı sağlarken aynı zamanda ortağın şirket faaliyetlerinden doğan risk ve külfetlere de katlanmasını gerektirir. Şirket ortağının katlanması gereken risk ve külfetler, sadece şirketin ticari faaliyeti çerçevesinde yüklendiği ticari borçlarla sınırlı olmayıp şirketin kanunlara aykırı faaliyet ve eylemlerinden kaynaklanan her türlü mali yükümlülükleri de içermektedir. Bu bağlamda şirket ortağının şirketin kanuna aykırı iş ve işlemlerine herhangi bir katkısının bulunmadığı ileri sürülerek ortağın hissesine isabet eden şirket mal varlığının, bu işlemlerden kaynaklanan kamusal zararların telafisi amacıyla takibata tabi tutulmaktan bağışık tutulması gerektiği biçimindeki bir savın geçerliliği bulunmamaktadır.

73. Şirketin hukuka aykırı işlem ve eylemlerinden doğan zararın kamunun üzerinde bırakılması durumunda toplumun yükleneceği külfetin ağırlığı gözetildiğinde bu zarara, şirketteki mal varlığıyla sınırlı olarak -katkısı ve kusuru bulunmasa bile- şirketin nimetlerinden yararlanan şirket ortağının katlanması ortağa aşırı bir külfet yüklendiği anlamına gelmez. Zira bu durumda toplumun korunmasındaki kamu yararı, zararın

oluşumuna katkısı bulunmayan şirket ortağının gözetilmesindeki bireysel yarara göre daha baskın bir nitelik taşımaktadır.

74. METAŞ'ın, hukuka aykırı bankacılık işlemleriyle kamuyu 7.552.995.710,63 TL zarara uğratan İmar Bankasının hâkim ortağı olan Uzan Grubu şirketlerinden olduğu ve bunlar adına hareket ettiği idarece tespit edilmiş ve açılan davada da Derece Mahkemelerince aksi bir kanaat açıklanmamıştır. Başvurucunun daMETAŞ'ın İmar Bankasının hâkim ortağı olan Uzan Grubu şirketlerinden olduğu ve bunlar adına hareket ettiği tespitine yönelik bir şikâyeti bulunmamaktadır. Başvurucunun yakındığı husus, METAŞ'ın sadece Rumeli A.Ş.nin hissesi oranında değil tüm mal varlığıyla sorumlu tutulmasıdır. Uzan Grubuyla ilişkisine yönelik bu tespitler karşısında METAŞ'ın, Uzan Grubunun ve İmar Bankasının kamuya verdiği zarardan sorumlu tutulamayacağı sonucuna ulaşılması mümkün değildir. Bu durumda başvurucunun, METAŞ'ın Uzan Grubunun kanuna aykırı faaliyetlerinden doğan kamusal zarardan Rumeli A.Ş. dışındaki diğer ortakların sorumlu tutulamayacağı savının haklı bir temeli bulunmamaktadır.

75. Ayrıca İmar Bankasınca yapılan usulsüz bankacılık işlemlerinin sadece belli bireyler üzerinde değil ülkenin bankacılık sistemi ve buna bağlı olarak ekonomisi üzerinde ciddi hasarlara yol açtığı tartışma kabul etmez bir vakıadır. İmar Bankasınca neden olunan kamu zararının vergi mükellefleri üzerinde önemli bir yük oluşturduğu da görmezden gelinemez bir gerçektir. Bu hususlar gözetildiğinde İmar Bankasının neden olduğu zarardan, hâkim ortaklarına ait veya onlar adına hareket eden şirketlerin de tüm mal varlıklarıyla sorumlu tutulması suretiyle METAŞ hissedarlarına yüklenen külfetin aşırı ve katlanılamaz olmadığı, dolayısıyla müdahalenin orantılı olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

76. Açıklanan nedenlerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

77. Başvurucu davanın makul sürede tamamlanmadığını belirterek Anayasa'nın 36. maddesinde yer alan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1.Kabul Edilebilirlik Yönünden

78. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

79. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

80. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

81. Anılan ilkeler doğrultusunda Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda 7 yıl 11 ay devam eden yargılamanın süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

82. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

83. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

84. Başvurucu, tazminat talebinde bulunmuştur.

85. Başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

86. Başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlali nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 8.400 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

87. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvenceye bağlanan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Makul sürede yargılanma hakkının ihlali nedeniyle net 8.400 TL manevi tazminatın başvurucuya ÖDENMESİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden

itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin İstanbul 10. İdare Mahkemesine (E.2008/846) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

TURGAY KARAOĞLU

B. No: 2014/11558 | Karar tarihi: 10.05.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/11558

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

TURGAY KARAOĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/11558)

Karar Tarihi: 10/5/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

M. Emin KUZ

Raportör : Yakup MACİT

Başvurucu : Turgay KARAOĞLU

Vekili : Av. Enver Haydar GÜNEŞ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, boşanma davasında usul ve kanuna aykırı karar verilmesi ve temyiz incelemesinde duruşma yapılmaması nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 8/7/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucunun eski eşi Devrek 2. Asliye Hukuk (Aile) Mahkemesinin (Mahkeme) E.2008/363 sayılı dosyasında açtığı davada başvurucu ile 15/8/2007 tarihinde evlendiklerini, başvurucunun alkol bağımlısı, davranış bozukluğu olan, sürekli kendisine hakaret ve kötü söz söyleyen birisi olduğunu, psikolojik rahatsızlıklarının bulunduğunu, kendisini evden çıkarmadığını, anne babasıyla görüştürmediğini, apartmandaki komşularıyla dahi selamlaşmasına izin vermediğini, hapis hayatı yaşattığını, ayrıca evliliklerinde cinsel birlikteliğin gerçekleşmediğini, geçimsizliğe neden olan olaylarda davalının kusurlu olduğunu belirterek boşanmaya karar verilmesini talep etmiştir.

8. Bu arada başvurucu Devrek 2. Asliye Hukuk (Aile) Mahkemesinin E.2012/9 sayılı dosyasında açtığı davada, davalının haklı bir nedeni olmaksızın evi terkettiğini, cinsel birlikteliğin gerçekleşmeme nedeninin davalının anatomik yapısı ve tedaviye yanaşmamasından kaynaklandığını, bu durumun doktor raporuyla sabit olduğunu, kendisinin bu durumu anlayışla karşıladığını ancak davalının evi terketmesiyle gerçek niyetinin ortaya çıktığını, boşanmaya neden olan olayların daha çok davalının yanlış tutumundan ve sorumsuzluğundan kaynaklandığını belirterek boşanmaya karar verilmesini talep etmiştir.

9. Mahkeme 12/1/2012 tarihli kararıyla dosyayı E.2008/363 sayılı dosyada birleştirmiştir.

10. Mahkeme 22/2/2013 tarihli kararında, dinlenen taraf beyanları, tanık beyanları ve dosya kapsamına göre; davacı ile davalının 15/8/2007 tarihinde evlendiklerini, beş yılı aşkın bir süredir evli olduklarını, evliliklerinden çocuklarının olmadığını, davacı ile davalının yaklaşık dört yıldır ayrı yaşadıklarını, birlikte yaşadıkları dönemde aralarında sık sık tartışmalar yaşandığını, hatta davalının davacıya karşı şiddetuyguladığını, hakaret ettiğini, ayrı kaldıkları bu dönemdedavacınınmaddi ihtiyaçlarını ile ilgilenmediğini, geçimsizliğe neden olan olaylarda davalının ağır kusurlu olduğunu belirterek asıl davayı kabul etmiş, birleşen davayı reddetmiştir.

11. Temyiz üzerine Yargıtay 2. Hukuk Dairesinin 18/11/2013 tarihli kararıyla hüküm onanmıştır.

12. Karar düzeltme talebi ise aynı Dairenin 8/4/2014 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

13. Ret kararı bireysel başvuru tarihinden sonra 18/3/2015 tarihinde başvurucu vekiline tebliğ edilmiş, başvurucu ret kararını 25/6/2014 tarihinde öğrendiğini beyan etmiş ve 8/7/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV.İNCELEME VE GEREKÇE

14. Mahkemenin 10/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

15. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun Anayasa'nın 10. maddesinde güvence altına alınan eşitlik ilkesinin ihlal edildiği iddiasının boşanma davasının koşulları açısından Mahkemece yapılan değerlendirmelerin sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmış, bu nedenle iddiaların adil yargılanma hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

A. Duruşmalı Yargılama Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

16. Başvurucu, temyiz incelemesinin duruşmasız yapılmasının hak arama özgürlüğünü zedelediğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

17. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının temel unsurlarından biri de Anayasa'nın 141. maddesinde düzenlenen, yargılamanın açık ve duruşmalı yapılması ilkesidir. İlk derece mahkemeleri önünde duruşmalı yargılama yapılıp karar verildikten sonra kanun yolu incelemesinin duruşmasız yapılması hâlinde adil yargılanma hakkı ihlal edilmiş olmaz(Nevruz Bozkurt, B. No: 2013/664, 17/9/2013, § 32).

18. Somut olayda ilk derece mahkemesindeki yargılamanın duruşmalı olarakyürütüldüğü, başvurucunun iddia ve savunmalarını ortaya koyabildiği, davanın niteliği dikkate alındığında Yargıtayın dava dosyasının içeriği, yazılı belgeler ve beyanlara istinaden uyuşmazlığı hakkaniyete uygun bir şekilde sonlandırma imkânına sahip olduğu, başvurucunun temyiz incelemesi duruşmalı yapılmış olsaydı Mahkeme önünde dile getiremediği hangi iddiaları ileri süreceğine ilişkin herhangi bir açıklamada da bulunmadığı anlaşılmıştır. Bunun yanında herhangi bir adli yardım talebi ve bu yönde verilmiş bir karar bulunmayan somut davada, başvurucunun duruşmalı temyiz incelemesi için gerekli giderleri yatırmadığı, bu nedenle incelemenin dosya üzerinden yapıldığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla duruşmalı yargılanma hakkına yönelik bir ihlalin bulunmadığı açıktır.

19. Açıklanan nedenlerle başvurucunun iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Yargılamanın Sonucunun Adil Olmadığına İlişkin İddia

20. Başvurucu, davacının fizyolojik yapısı nedeniyle cinsel birlikteliğin gerçekleşmediğini, aynı zamanda davacının bu konuda kendisi ile bir araya gelmekten kaçındığını, asıl sorunun bundan kaynaklandığını, bu durumun doktor raporuyla ispatlandığını, Mahkemenin kusur durumunu belirlerken bu hususu değerlendirmediği gibigerçeğe aykırı tanık beyanlarınadayanarak karar verdiğini belirterek Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

21. Anayasa’nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda açık bir keyfîlik içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular açıkça keyfîlik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesince incelenemez (Necati Gündüz, Recep Gündüz, B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 26).

22. Başvurucunun ihlal iddiaları, yukarıda belirtilen içtihat kapsamında kanun yolu şikâyeti niteliğindedir. Somut olayda Mahkeme, başvurucu ve davalı tarafın iddia ve savunmalarını incelemiş, ilgili Kanun hükümlerini somut olay çerçevesinde değerlendirmek (bkz. § 10) suretiyle davanın reddine karar vermiştir. Mahkemenin gerekçesi ve başvurucunun iddiaları incelendiğinde, iddiaların özünün derece mahkemeleri tarafından hukuk kurallarının ve delillerin değerlendirilmesinde ve yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla

yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

23. Açıklanan nedenle başvurunun bu kısmının da, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 10/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SÜLEYMAN YÜKSEL

B. No: 2014/13011 | Karar tarihi: 10.05.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/13011

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SÜLEYMAN YÜKSEL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası:2014/13011)

Karar Tarihi: 10/5/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

M. Emin KUZ

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucu : Süleyman YÜKSEL

Vekili : Av. Erol USTA

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; kamu kurum ve kuruluşları aleyhine verilmiş, ekonomik değere ilişkin ve icra edilebilir bir yargı kararının uzun süre icra edilmemesi, taşınmaza kamulaştırmasız el atılması, mahkemece hükmedilen tazminata yasal faiz işletilmesi ve tazminata kamu alacaklarına uygulanan en yüksek faiz oranının işletilmemesi nedenleriyle adil yargılanma hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 5/8/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte

yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu tarafından 14/9/2010 tarihinde Görele Asliye Hukuk Mahkemesinde Karayolları Genel Müdürlüğü aleyhine açılan kamulaştırmasız el atma nedeniyle tazminat davasında 16/4/2012 tarihli karar ile 9.934,44 TL tazminatın dava tarihinden itibaren işletilecek yasal faizi ile birlikte davalı idareden alınarak başvurucuya ödenmesine hükmedilmiş, davalı idarenin temyiz istemi üzerine ilk derece mahkemesi kararı Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 6/3/2013 tarihli ilamı ile onanmış, onama ilamı taraflara tebliğ edilmiş, karar düzeltme yolunun kapalı olması nedeniyle karar 11/4/2013 tarihinde kesinleşmiş ve yargılama süreci sona ermiştir.

9. Başvurucu tarafından Görele Asliye Hukuk Mahkemesi kararı ile lehine hükmedilen alacağın tahsili için Görele İcra Dairesinin E.2012/446 sıra sayısına kayden icra takibi başlatılmıştır.

10. Görele İcra Dairesi tarafından Anayasa Mahkemesine gönderilen 11/3/2016 tarihli yazı ile söz konusu icra takip dosyasının başvurucuya yapılan ödemeler sonucu 9/12/2015 tarihinde infaz edilerek kapatıldığı bildirilmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

11. Mahkemenin 10/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Mahkemeye Erişim Hakkı ve Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İdddia

12. Başvurucu; ilgili idare aleyhine verilmiş, ekonomik değere ilişkin ve icra edilebilir yargı kararının uzun süre icra edilmemesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

14. Kamu kurum ve kuruluşları aleyhine verilmiş, icra edilebilir bir yargı kararının hiç icra edilmemesi ya da icranın makul süre içinde yapılmaması, kararın verildiği yargılamada sağlanmış olan mahkemeye erişim hakkı dâhil adil yargılanma hakkı güvencelerini anlamsız hâle getirir. Dolayısıyla böyle bir durum mahkemeye erişim hakkının ihlali sonucunu doğurur (Kenan Yıldırım ve Turan Yıldırım, B. No: 2013/711, 3/4/2014, §§ 37-54).

15. Öte yandan mahkeme kararına dayanan icra edilebilir bir alacak, mülkiyet hakkı kapsamında korunan ekonomik bir değer ifade eder. Kamu kurum ve kuruluşları aleyhine hükmedilmiş böyle bir alacağın hiç ödenmemesi ya da ödenmesinin uzun sürmesi suretiyle oluşan belirsizlik, mülkiyet hakkının ihlaline neden olur (Kenan Yıldırım ve Turan Yıldırım, §§ 55-75).

16. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararları dikkate alındığında somut olayda yukarıda belirtilen nitelikteki yargı kararının 2 yıl 9 ayı aşan bir süre geçtikten sonra icra edilmiş olması nedeniyle mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varmak gerekir.

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkı ile Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

1. Kamulaştırmasız El Atma ve Mahkemece Hükmedilen Tazminata İşletilen Yasal Faizin Yetersiz Olması Nedenleriyle Mülkiyet Hakkının İhlaline İlişkin İddia

18. Başvurucu, taşınmazına kamulaştırma usulüne uyulmadan el atıldığını ve taşınmazı için hükmedilen tazminat bedeline dava tarihinden itibaren işletilen yasal faizin zararını karşılamada yetersiz kaldığını belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

19. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası gereği başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde bireysel başvuru yapılması gerekir.

20. Somut olayda başvurucunun Görele Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı kamulaştırmasız el atmadan kaynaklanan tazminat davasına ilişkin temyiz istemi üzerine nihai kararın Yargıtay 5. Hukuk Dairesince 6/3/2013 tarihinde verildiği, karar düzeltme yolunun da kapalı olması nedeniyle söz konusu şikâyetlere ilişkin başvuru yolunun tükendiği ve nihai kararların taraflara tebliğ edildiği, bu durumda söz konusu şikâyetler için otuz günlük süre geçtikten sonra 5/8/2014 tarihinde başvuru yapıldığı anlaşılmıştır.

21. Açıklanan nedenle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Mahkemece Hükmedilen Tazminata Kesinleşme Tarihinden İtibaren Kamu Alacaklarına Uygulanan En Yüksek Faiz Oranının İşletilmediğine İlişkin İddia

22. Başvurucu, lehine tazminata hükmedilmesine ilişkin mahkeme kararının kesinleştiğini, bu durumda Yargıtay içtihatları uyarınca ödeme tarihine kadar söz konusu tazminata kamu alacaklarına uygulanan en yüksek faiz oranı işletilerek ödeme yapılması gerektiğini belirterek, mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

23. Anayasa Mahkemesince başvurucunun şikâyetine benzer şikâyetlerin yer aldığı bireysel başvuru dosyalarında yapılan incelemelerde, mahkeme kararlarının kesinleşmesinden itibaren hükmedilen tazminat bedellerine kamu alacakları için öngörülen en yüksek faiz oranının uygulanması gereğinin Yargıtayca 2011 yılından bu yana kabul edildiği ancak başvuruculların bu konudaki taleplerini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve adli mercilere usulüne uygun olarak iletmesi ve bu konuda sahip oldukları bilgi ve kanıtlarını zamanında bu makamlara sunmaları gerektiği, aksi hâlde şikâyetin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez bulunacağı hüküm altına alınmıştır (Nejat Sakaoğlu, B. No: 2013/9403, 14/10/2015, §§ 22-34; Nejdet Sakaoğlu ve diğerleri, B. No: 2013/9404, 18/11/2015, §§ 30-42).

24. Somut olayda başvurucu, icra takibi sürecinde alacağına, mahkeme kararının

kesinleşmesinden itibaren kamu alacaklarına öngörülen en yüksek faizin uygulanması yönünde talepte bulunduğu, talebinin reddedildiği ya da bu konuda bir uyuşmazlık çıkartıp bunu mahkemeler önüne taşıdığı konusunda Anayasa Mahkemesine herhangi bir açıklamada bulunmamıştır. Oysa başvurucunun -Yargıtayın 2011 yılından itibaren değişen içtihadı gözönüne alındığında- bireysel başvuruya konu ettiği bu şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve adli mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve kanıtları zamanında bu makamlara sunması gerekmektedir.

25. Açıklanan gerekçeyle somut başvuruda Anayasa Mahkemesi içtihadından ayrılmayı gerektirecek bir sebep görülmediğinden, başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

26. 6216 sayılı Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

27. Başvurucu, 3.000 TL maddi ve 1.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

28. Somut olayda mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

29. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya talebi ile bağlı kalınarak net 1.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

30. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Başvurucunun bu konuda herhangi bir belge sunmamış olması nedeniyle maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

31. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müşterek olarak ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırmasız el atma ve mahkemece hükmedilen tazminata işletilen yasal faizin yetersiz olması nedenleriyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Mahkemece hükmedilen tazminata kesinleşme tarihinden itibaren kamu alacaklarına uygulanan en yüksek faiz oranının işletilmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkı ile Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 1.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculaların Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/5/2017tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

CEMAL BAYSEFEROĞULLARI (3)

B. No: 2014/13046 | Karar tarihi: 10.05.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/13046

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

CEMAL BAYSEFEROĞULLARI BAŞVURUSU (3)

(Başvuru Numarası: 2014/13046)

Karar Tarihi: 10/5/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

M. Emin KUZ

Raportör : Yakup MACİT

Başvurucu : Cemal BAYSEFEROĞULLARI

Vekili : Av. Nedim ERKUŞ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, eser sözleşmesinden kaynaklanan alacak davasında; usul ve kanuna aykırı karar verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının; esaslı iddiaların kararda tartışılmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının; duruşma hâkiminin yargılama sırasındakitavırları nedeniyle tarafsız mahkemede yargılanma hakkının; yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 12/8/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte

yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası ile 20/8/1990 tarihinde imzalanan anlaşma çerçevesinde yürütülen proje kapsamında yapımı kararlaştırılan Polatlı 150 yataklı Devlet Hastanesi inşaatı işi, Sağlık Bakanlığı tarafından 10/12/1993 tarihinde başvurucuya ait Cemal Bayseferoğulları İnş. Taah. Dış Ticaret Şirketine ihale edilmiş, taraflar arasında Ankara 30. Noterliğinde 10/1/1994 tarihinde sözleşme düzenlenmiştir.

9. İnşaat yapım işi 9/5/1994 tarihinde yer teslimi yapılmak suretiyle başlamış, 15/3/1999 tarihinde tamamlanarak 20/11/2000 tarihinde kesin kabul yapılmıştır.

10. Sözleşme kapsamında hakediş ödemelerinde yaşanan aksaklık nedeniyle taraflar arasında 5/3/2004 tarihli "İhtilafın Sulh Yoluyla Halline İlişkin Müzakere ve Ön Anlaşma Tutanağı" (sulhname)başlıklı sözleşme düzenlenmiş, başvurucuya 9.700.000 TL ödenmesine, tarafların karşılıklı olarak sözleşme kapsamında ulusal ve uluslararası merciler nezdinde her türlü talep, takip ve dava hakkından feragat etmiş sayılmalarına karar verilmiştir.

11. Sulhname ile ilgili olarak Danıştaydan görüş istenmiş; Danıştay Birinci Dairesinin 9/6/2004 tarihli kararında, Sağlık Bakanlığına gönderilen onaylı kesin hakediş raporunda yer alan tutarın yükleniciye ödenip ödenmeyeceği hususunda taraflar arasında bir anlaşmazlık bulunmadığı, idarelerin kanunla kendilerine tevdi edilmiş görevlerini yerine getirmek üzere yetki ve sorumlulukları altında yapacakları icrai işlemler hakkında görüş bildirilmesi hususunu kapsamayan istemin incelenmesinin mümkün olmadığı belirtilmiştir.

12. Başvurucunun alacağının 1.500.000 TL'lik kısmı 20/4/2005 ve 1/8/2005 tarihlerinde ayrı ayrı, 8.446.000 TL'lik kısmı ise 19/1/2006 tarihinde ödenmiştir.

13. Başvurucu 25/8/2009 tarihinde Ankara 22. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) açtığı davada, kesin hakediş parasının geç ödenmesi nedeniyle zarara uğradığını, biriken borçlarını tasfiye edemediğini, borçlar nedeniyle acz içinde olduğunu, aynı iş nedeniyle Ankara 14. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2007/202 sayılı dosyasında zararın tespit edildiğini ancak davada taleple bağlı kalınarak hüküm tesis edildiğini, 14. Asliye Hukuk Mahkemesince alınan bilirkişi raporunda sulhnamenin geçersiz kabul edilmesi hâlinde tespit edilmiş olan alacak miktarına göre 14.046.209,56 TL alacağının tahsiline karar verilmesini talep etmiş, 14/6/2011 tarihli ıslah dilekçesinde sulhnameyle belirlenen ödemenin yaklaşık 20 ayda yapılmış olması ve maruz kaldığı hacizler nedeniyle munzam zarara uğradığını belirterek dava dilekçesinde talep edilen alacağın munzam zarar olarak davalıdan tahsiline karar verilmesini talep etmiştir.

14. Mahkeme 13/3/2012 tarihli kararında, hakedişlerle ilgili olarak 7/5/2004 tarihinde düzenlenen sulhname ile davacının davalıya 9.700.000 TL + KDV ödeyeceği belirtilerek tarafların birbirlerini karşılıklı olarak ibra ettiklerini, davalının sulhname kapsamında üstlendiği edimini 20/4/2005, 1/8/2005 ve 19/1/2006 tarihlerinde yerine getirdiğini, davacının ödemeler sırasında evvelce işleyen faizlere yönelik ihtirazi kayıt ileri sürmediğini, dolayısıyla 19/1/2006 tarihinde yapılan son ödeme ile sulhname kapsamında davalının sorumluluğunun sona erdiğini, tarafların karşılıklı olarak birbirlerini ibra etmeleri nedeniyle davacının, faizle karşılanamayan zararlarını, munzam zarar olarak talep etmesinin

sulhnameye aykırı olduğunu, ayrıca davacı vekili 16/2/2012 tarihli celsede, davacı hakkında yürütülen 130 adet icra takip dosyasındaki borcun davalının geç ödemesinden kaynaklandığını iddia etmişse de bu iddianın dikkate alınmasının sulhnameye göre mümkün olmadığını belirterek davayı reddetmiştir.

15. Başvurucunun temyizi üzerine karar Yargıtay 15. Hukuk Dairesinin 26/12/2013 tarihli kararı ile onanmıştır.

16. Karar düzeltme talebi aynı Dairenin 5/6/2014 tarihli kararı ile reddedilmiştir.

17. Ret kararı 22/7/2014 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiş, 12/8/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

18. Mahkemenin 10/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

19. Başvurucu, Mahkemenin ret kararına ilişkin gerekçesinin, dosyada ileri sürülen deliller ve maddi olguları açıklamadığını, Yargıtayın formül onama ve ret kararı verdiğini belirterek gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini iddia etmişir.

20. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiş ancak gerekçeli karar hakkından açıkça söz edilmemiştir. Bununla birlikte Anayasa'nın 36. maddesine "adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin düzenlemenin gerekçesinde Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce güvence altına alındığı hususuna atıfta bulunularak adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin birçok kararında, gerekçeli karar hakkının Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkı kapsamında yer aldığı belirtilmiştir.Dolayısıyla gerekçeli karar hakkının Anayasa’nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği kabul edilmelidir.

21. Anayasa'nın 141. maddesinin üçüncü fıkrasında da “Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır.” denilerek mahkemelere kararlarını gerekçeli yazma yükümlülüğü yüklenmiştir. Anayasa’nın bütünlüğü ilkesi gereği anılan Anayasa kuralı da gerekçeli karar hakkının değerlendirilmesinde gözönünde bulundurulmalıdır.

22. Gerekçeli karar hakkı, kişilerin adil bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve denetlemeyi amaçlamaktadır. Tarafların muhakeme sırasında ileri sürdükleri iddialarının kurallara uygun biçimde incelenip incelenmediğini bilmeleri ve ayrıca demokratik bir toplumda, kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

23. Mahkemelerin anılan yükümlülüğü, yargılamada ileri sürülen her türlü iddia ve savunmaya karar gerekçesinde ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılamaz. Ancak derece mahkemeleri, kendilerine sunulan tüm iddialara yanıt vermek zorunda değilseler de (Yasemin Ekşi, B. No: 2013/5486, 4/12/2013, § 56) davanın esas sorunlarının incelenmiş olduğu gerekçeli karardan anlaşılmalıdır.

24. Bir kararda tam olarak hangi unsurların bulunması gerektiği davanın niteliğine ve

koşullarına bağlıdır. Muhakeme sırasında açık ve somut bir biçimde öne sürülen iddia ve savunmaların davanın sonucuna etkili olması, başka bir deyişle davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte bulunması hâlinde davayla doğrudan ilgili olan bu hususlara mahkemelerce makul bir gerekçe ile yanıt verilmesi gerekir (Sencer Başat ve diğerleri, § 35).

25. Aksi bir tutumla mahkemenin, davanın sonucuna etkili olduğunu kabul ettiği bir husus hakkında "ilgili ve yeterli bir yanıt" vermemesi veya yanıt verilmesini gerektiren usul veya esasa dair iddiaların cevapsız bırakılmış olması hak ihlaline neden olabilecektir (Sencer Başat ve diğerleri, § 39).

26. Öte yandan temyiz merciinin yargılamayı yapan mahkemenin kararını uygun bulması hâlinde bunu ya aynı gerekçeyi kullanarak ya da bir atıfla kararına yansıtması yeterlidir. Burada önemli olan husus, temyiz merciinin bir şekilde temyizde dile getirilmiş ana unsurları incelediğini, derece mahkemesinin kararını inceleyerek onadığını ya da bozduğunu göstermesidir (Yasemin Ekşi, § 57).

27. Somut olayda taraflarca dosyaya sunulan ve toplanan deliller değerlendirilmek suretiyle davanın sonucuna etki edebilecek tüm iddia ve savunmaların gerekçeli kararda tartışılarak (bkz. § 14) davanın reddine karar verildiği, Yargıtay tarafından da Mahkemenin gerekçesine atıfta bulunularak hükmün onandığı ve karar düzeltme talebinin reddedildiği anlaşılmıştır. Bu açıdan gerekçeli karar hakkına yönelik bir ihlalin bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

28. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Yargılamanın Sonucunun Adil Olmadığına İlişkin İddia

29. Başvurucu, davalı idarenin karara esas alınan sulhnamenin geçerliliği konusunda çelişkiye düştüğünü, ödeme biçimi ve takvimini içermeyen belgenin sulhname olarak kabul edilmesinin hukuk devleti ile bağdaşmayacağını, idarece yapılan ödemelerin temlik ve icra alacaklarına ödendiğini, bu nedenle faiz alacağı açısından ihtirazi kayıt ileri sürmesinin mümkün olmadığını, alacağın tamamen ödenmemesi hâlinde faiz alacağının düşmeyeceğine ilişkin Yargıtay kararları olduğunu, yargılamanın usul, kanun ve hakkaniyete aykırı olarak yürütüldüğünü, kararın keyfî olduğunu belirterek Anayasa'nın 10. ve 36. maddelerinde güvence altına alınan haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

30. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun Anayasa'nın 10. maddesinde güvence altına alınan eşitlik ilkesinin ihlal edildiği iddiasının, eser sözleşmesinden kaynaklanan alacak davasının koşulları açısından mahkemece yapılan değerlendirmelerin sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmış, bu nedenle iddiaların adil yargılanma hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

31. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası derece

mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda açık bir keyfîlik içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular açıkça keyfîlik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesince incelenemez (Necati Gündüz, Recep Gündüz, B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 26).

32. Başvurucunun ihlal iddiaları, yukarıda belirtilen içtihat kapsamında kanun yolu şikâyeti niteliğindedir. Somut olayda Mahkeme, başvurucu ve davalı tarafın iddia ve savunmalarını incelemiş, ilgili Kanun hükümlerini somut olay çerçevesinde değerlendirmek (bkz. § 14) suretiyle davanın reddine karar vermiştir. Mahkemenin gerekçesi ve başvurucunun iddiaları incelendiğinde, iddiaların özünün derece mahkemeleri tarafından hukuk kurallarının ve delillerin değerlendirilmesinde ve yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

33. Açıklanan nedenle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

C. Tarafsız Mahkemede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

34. Başvurucu, yargılama sırasında hâkimin esasa dair karar vermeden önce tereddüt ettiği bir hususta birilerinden haber beklediğini, haber geldiğinde dava hakkında kanaatinin kesinleştiğini ifade ettiğini belirterek tarafsız mahkemede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

35. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesinde açıkça, adil yargılanma hakkının bir unsuru olarak davanın tarafsız bir mahkemede görülmesini isteme hakkından söz edilmiştir. Anayasa’nın 36. maddesinde mahkemelerin tarafsızlığından açıkça bahsedilmemekle beraber, Anayasa Mahkemesi içtihadı uyarınca bu hak da adil yargılanma hakkının zımni bir unsurudur (AYM, E.2002/170, K.2004/54, K.T. 5/5/2004). Ayrıca mahkemelerin tarafsızlığı ve bağımsızlığının birbirini tamamlayan iki unsur olduğu nazara alındığında Anayasa’nın bütünlüğü ilkesi gereği, Anayasanın 138., 139. ve140. maddelerinin de tarafsız bir mahkemede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde gözönünde bulundurulması gerektiği açıktır (AYM, E.2005/55, K.2006/4, K.T. 5/1/2006; E.1992/39, K.1993/19, K.T. 29/4/1993).

36. Genel olarak tarafsızlık davanın çözümünü etkileyecek bir önyargı, tarafgirlik ve menfaatin söz konusu olmamasını ve davanın tarafları karşısında ve onların leh ve aleyhlerinde bir düşünce veya menfaate sahip olunmamasını ifade eder (Tahir Gökatalay, B. No: 2013/1780, 20/3/2014, § 61).

37. Somut dava açısından başvurucu yargılamayı yürüten hâkimin, tereddüt ettiği bir hususta birilerinden haber beklediğini, haber geldiğinde dava hakkında kanaatinin kesinleştiğini ifade ettiğini ileri sürmüş ise de bu davranışın, tarafların adil yargılanmaya ilişkin meşru beklentileri üzerinde menfi etkide bulunacak bir izlenime yol açacak nitelikte ve bu suretle hâkimin tarafsızlığına ilişkin karineyi ortadan kaldıracak nitelikte bir olgu olduğunun objektif ölçülerle kanıtlanamadığı anlaşılmıştır.

38. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının da diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

D. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

39. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

40. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

41. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği tarih, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

42. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

43. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda Ankara 22. Asliye Hukuk Mahkemesinde 25/8/2009 tarihinde açılan davada 13/3/2012 tarihinde davanın reddine karar verildiği, temyiz üzerine Yargıtay 15. Hukuk Dairesinin 26/12/2013 tarihli kararıyla hükmün onandığı, karar düzeltme talebinin aynı Dairenin 5/6/2014 tarihli kararıyla reddedildiği anlaşılmıştır. Bu nedenle karmaşık niteliği bulunmayan ve başvurucunun yargılamanın uzamasında önemli bir etkisinin de tespit edilmediği başvuru konusu davada yaklaşık 4 yıl 9 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

44. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

E. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

45. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…"

46. Başvurucu, yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesini talep etmiştir.

47. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

48. Başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla ilgili olarak herhangi bir tazminat talebinde bulunmadığı anlaşıldığından başvurucu lehine manevi tazminata karar verilmesi mümkün değildir.

49. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi

gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Yargılamanın sonucunun adil olmadığına ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Tarafsız mahkemede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

4. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Talep olmadığından başvurucu lehine manevi tazminata KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Ankara 22. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2009/307, K.2012/88 sayılı dosyası) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ARİF KAMAN

B. No: 2014/13377 | Karar tarihi: 10.05.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/13377

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ARİF KAMAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/13377)

Karar Tarihi: 10/5/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

M. Emin KUZ

Raportör : Murat İlter DEVECİ

Başvurucu : Arif KAMAN

Vekili : Av. Hüseyin SEVER

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, delillerin değerlendirilmesinde ve cezanın bireyselleştirilmesine ilişkin hükümlerin uygulanmasında hata yapılması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 15/8/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, form ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi

(UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Datça Cumhuriyet Başsavcılığının 6/11/2006 tarihli iddianamesi ile taksirle ölüme neden olma suçunu işlediği iddiasıyla başvurucu hakkında kamu davası açılmıştır.

7. Yargılamayı yürüten Datça Asliye Ceza Mahkemesinin 4/7/2007 tarihli kararıyla başvurucunun isnat edilen suçtan mahkûmiyetine karar verilmiştir.

8. Başvurucu müdafiinin talebi üzerine 24/3/2010 tarihinde Yargıtay 9. Ceza Dairesince yapılan temyiz incelemesinde mahkûmiyet hükmü onanmıştır.

9. Başvurucu, yeni neden ve delil bulunduğu iddiasıyla 13/9/2012 havale tarihli dilekçe ile Datça Asliye Ceza Mahkemesinden yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunmuştur.

10. Datça Asliye Ceza Mahkemesi, kabule değer olup olmadığı yönünde herhangi bir karar vermeden yargılamanın yenilenmesi talebini duruşmalı olarak incelemiş ve 12/2/2014 tarihli kararla itiraz kanun yolu açık olmak üzere reddetmiştir.

11. Başvurucunun müdafiince yapılan itiraz, Muğla Ağır Ceza Mahkemesinin 2/7/2014 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

12. Başvurucunun, yargılamanın yenilenmesi talebiyle ilgili yargılamadaki hak ihlallerine yönelik 18/9/2014 tarihli başvurusu Anayasa Mahkemesinin 2014/15505 bireysel başvuru sırasına kaydedilmiştir.

13. Anayasa Mahkemesi 22/7/2015 tarihli kararıyla, ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle başvurunun kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

14. Başvurucu 15/8/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

15. Mahkemenin 10/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

16. Başvurucu, delillerin değerlendirilmesinde hata yapıldığını, adli sicil kaydı olmamasına ve alt sınırdan uzaklaşılmasını gerektiren bir neden bulunmamasına rağmen alt sınırdan uzaklaşılarak temel cezanın belirlendiğini, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ve ertelemeye karar verilmediğini, cezanın seçenek yaptırımlara da çevrilmediğini, adil yargılanma ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüş; infazın durdurulması ve yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

17. Başvurucunun ihlal iddialarının Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 24/3/2010 tarihli onama kararıyla sonuçlanan ceza yargılamasına ilişkin olması ve yargılamanın yenilenmesi talebi üzerine yapılan yargılamadaki hak ihlallerinin bir başka bireysel başvurunun konusu olması (bkz. §§ 12, 13) nedenleriyle ihlal iddiaları, yalnızca Datça Asliye Ceza Mahkemesinin 4/7/2007 tarihli kararına konu yargılama yönünden incelenmiştir.

18. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası uyarınca Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvurular incelenebilir

(Zafer Öztürk, B. No: 2012/51, 25/12/2012, § 17).

19. Başvuru konusu olayda olağan kanun yolu, kararın onanması ile tamamlanmıştır. Başvurucu tarafından yargılama sürecinde ileri sürülen iddialardan farklı bir husus ortaya konulmadığından 4/12/2014 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 311. maddesi gereği yargılamanın yenilenmesi talebinin kesin nitelikteki karar üzerinde bir etkisi bulunmamaktadır (Ümit Tekin, B. No: 2013/781, 26/3/2013, § 18).

20. Somut olayda başvuru konusu kararın 23/9/2012 tarihinden önce kesinleştiği anlaşılmıştır.

21. Açıklanan nedenlerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 10/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HANDAN YILMAZ VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/13501 | Karar tarihi: 10.05.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/13501

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HANDAN YILMAZ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/13501)

Karar Tarihi: 10/5/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

M. Emin KUZ

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucular : 1.Handan YILMAZ

2. Harbiye GÖKALP

3. Hayrettin YILMAZ

4. Meliha ESEN

5. Necat GÖKALP

6. Nezahet GÖKALP

7. Gürgin YILMAZ

8. Adil GÖKALP

9. Hamdiye GÖKALP

10. Handan TACAR

11. Mehmet Hatip YILMAZ

12. Nihat GÖKALP

13. Ömer GÖKALP

14. Özlem TEMEL
15. Sertip YILMAZ
16. Seyithan GÖKALP
17. Sinan YILMAZ
18. Şirvan KARACADAĞ
19. Vildan GÖKALP
20. Yüksel SUBATAN
21. Zehra AKKOYUN
22. Abdulkadir GÖKALP
23. Adnan GÖKALP
24. Bessi GÖKALP
25. Birgül KAYA
26. Burhan GÖKALP
27. Deniz GÖKALP
28. Eylem GÖKALP
29. Gökben GÖKALP
30. Gökhan GÖKALP
31. Gürkan GÖKALP
32. Haluk GÖKALP
33. Aytan DEMİR
34. Bessi GÖKALP
35. Canan YILMAZ
36. Cemile TUTAR
37. Fidan PİRİNÇÇİOĞLU
38. Hatice ŞENBAYRAM
39. Havla ÖNEN
40. Hürriyet GETİREN
41. Hüsniye BAŞAKÇİ
42. Mehmet BAŞAKÇİ
43. Methiye ÖZÇELİK
44. Mülkiye TACAR
45. Müzeyyen ÇAMÇİ
46. Nebahat GÖKALP

47. Nezihe ÇOKSÜER

48. Perihan KIRMIZI

49. Remziye Gül GÖKALP

50. Saadet ÇAMÇİ

51. Sara URAT

52. Süer ÇETİK

53. Şeyhmus YILMAZ

54. Turan GÖKALP

55. YükselGÖKALP ÇOKSÜER

56. Zehra DİZDAROĞLU

57. Zübeyir ÇOKSÜER

58. Hasan GÖKALP

Vekili : Av. Ali AYDEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 19/8/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Bir kısım başvurucular murisi Ömer Gökalp ile bir kısım başvurucular murisi Hasan Gökalp aleyhine 1954 yılında Derik Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan meni müdahale davasında verilen kararlar müteaddit kereler Yargıtayca bozulmuş, 1967 yılında bölgede kadastro çalışmalarının başlaması üzerine söz konusu dava Derik Kadastro Mahkemesine devredilmiş daha sonra anılan dava Yargıtayca merci tayini yoluyla Kızıltepe Kadastro Mahkemesine gönderilmiş ve anılan Mahkemenin kapatılmasıyla Mardin Kadastro Mahkemesine devredilen dava yerel Mahkeme aşamasında derdest durumdadır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 10/5/2017tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucular, makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

1. Başvurucular Adil Gökalp, Bessi Gökalp, Harbiye Gökalp ve Yüksel Gökalp Çoksüer Yönünden

11. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendine göre başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir sebebin olmadığı kanaatine varılması hâlinde başvurunun düşmesine karar verilebilir. Bununla birlikte İçtüzük'ün 80. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereği Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurunun incelenmesine devam edilebileceği öngörülmüştür.

12. Başvuru tarihinden sonra ölen başvuruculaın mirasçılarının makul bir süre içinde başvuruyu devam ettirme yönünde iradelerini Anayasa Mahkemesine bildirmemeleri hâlinde anılan İçtüzük hükümleri uyarınca başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir sebebin olmadığı kanaatine varılabilir (Abdurrahman Miişoğlu ve diğerleri, B. No: 2014/7674, 23/3/2017, §§18-21). Somut olayda başvuruculardan Adil Gökalp, Bessi Gökalp (24 numaralı), Harbiye Gökalp ve Yüksel Gökalp Çoksüer başvuru tarihinden sonra sırasıyla 31/1/2016, 9/4/2016, 1/2/2016 ve 26/2/2016tarihlerinde ölmüş ancak mirasçıları makul bir süre içinde başvuruya devam etme yönünde iradelerini bildirmemişlerdir. Anılan başvurucular yönünden başvurunun incelenmesine devam etmeyi gerekli kılan ve İçtüzük'ün 80. maddesinin (2) numaralı fıkrasında öngörülen nedenlerden biri de bulunmamaktadır.

13. Açıklanan nedenlerle başvuruculardan Adil Gökalp, Bessi Gökalp (24 numaralı), Harbiye Gökalp ve Yüksel Gökalp Çoksüer yönünden başvurunun düşmesine karar verilmesi gerekir.

2. Başvurucular Necat Gökalp, Zehra Akkoyun, Cemile Tutar, Hatice Şenbayram, Hürriyet Getiren, Hüsniye Başakçi, Mehmet Başakçi, Müzeyyen Çamçi, Saadet Çamçi, Sara Urat, Turan Gökalp ve Zehra Dizdaroğlu Yönünden

14. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 47. maddesinin (3),48. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları uyarınca bireysel başvuruda, kamu gücünün neden olduğu iddia edilen ihlale dair olayların tarih sırasına göre özeti yapılmalı, bireysel başvuru kapsamındaki hakların ne şekilde ihlal edildiği ve buna ilişkin gerekçeler ve deliller açıklanmalıdır (Veli Özdemir, B. No: 2013/276, 9/1/2014, §§ 19, 20).

15. Somut olayda söz konusu başvurucular bireysel başvuru formlarında şikâyet konusu davanın tarafı olan Ömer Gökalp mirasçıları olduklarını ve mirasçı sıfatıyla davaya devam ettiklerini ileri sürmüşlerse de başvuruya dayanak olarak sunulan belgelerden anılan başvuruculaın Ömer Gökalp mirasçıları olup olmadıkları bilgisine ulaşılamadığı ayrıca başvuruculaın şikâyet konusu davaya taraf olup olmadıklarının da teyit edilemediği anlaşıldığından başvurucular tarafından ileri sürülen iddiaların kanıtlanamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

16. Açıklanan nedenlerle başvurunun, başvurucular Necat Gökalp, Zehra Akkoyun, Cemile Tutar, Hatice Şenbayram, Hürriyet Getiren, Hüsniye Başakçi, Mehmet Başakçi, Müzeyyen Çamçi, Saadet Çamçi, Sara Urat, Turan Gökalp ve Zehra Dizdaroğlu yönünden diğer kabul

edilebilirlik koşulları bakımından incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

3. Diğer Başvurucular Yönünden

17. Diğer başvurucular yönünden açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

18. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

19. Başvuruya konu dava, başvurucuların murislerinden intikalle takip etmekte oldukları bir uyuşmazlık olup bu yönüyle makul süre değerlendirmesi bakımından dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, mirasçının yargılamaya katıldığı an değil somut olayda muris açısından değerlendirmeye esas alınan sürenin başlangıç anıdır (Gülseren Gürdal ve diğerleri, B. No: 2013/1115, 5/12/2013, § 51).

20. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

21. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 63 yıllık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

22. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

23. Başvurucular, uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazlarını kullanamadıklarınıbelirterek Anayasa’nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet haklarının da ihlal edildiğini iddia etmişlerse de başvuruculaın makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

24. 6216 sayılı Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

25. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

26. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

27. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara, başvurucular murislerinin mirasçı sayısı ile söz konusu davaya taraf olan murisin doğrudan mirasçısı ya da mirasçısının mirasçısı olma durumları da dikkate alındığında karara ekli tabloda gösterilen miktarlarda manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

28. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin lehine manevi tazminata hükmedilen başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1.Başvurucular Adil Gökalp, Bessi Gökalp (24 numaralı), Harbiye Gökalp ve Yüksel Gökalp Çoksüer yönünden başvurunun DÜŞMESİNE,

2. Başvurucular Necat Gökalp, Zehra Akkoyun, Cemile Tutar, Hatice Şenbayram, Hürriyet Getiren, Hüsniye Başakçi, Mehmet Başakçi, Müzeyyen Çamçi, Saadet Çamçi, Sara Urat, Turan Gökalp ve Zehra Dizdaroğlu yönünden başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Diğer başvurucular yönünden makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Diğer başvurucular yönünden Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara karara ekli tabloda gösterilen miktarlarda manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin lehine manevi tazminata hükmedilen BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Mardin Kadastro Mahkemesine (E.2013/78) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BAŞVURUCULAR TAZMİNAT MİKTARI

Ömer GÖKALP Mirasçısı Başvurucular 1- Adnan GÖKALP 2- Havla ÖNEN 3- Yüksel SUBATAN AYRI AYRI NET 1.100 TL

4- Canan YILMAZ 5- Fidan PİRİNÇÇİOĞLU 6- Gürgin YILMAZ 7- Handan YILMAZ 8- Hayrettin YILMAZ 9- Mehmet Hatip YILMAZ 10- Sertip YILMAZ 11- Sinan YILMAZ 12- Şeyhmus YILMAZ 13- Şirvan KARACADAĞ AYRI AYRI NET 675 TL

14- Eylem GÖKALP 15- Gökben GÖKALP 16- Gökhan GÖKALP 17- Gürkan GÖKALP 18- Remziye Gül GÖKALP 19- Seyithan GÖKALP 20- Vildan GÖKALP AYRI AYRI NET 950 TL

21- Zübeyir ÇOKSÜER NET 2.

Hasan GÖKALP Mirasçısı Başvurucular 22- Nihat GÖKALP 23- Abdulkadir GÖKALP 24- Aytan DEMİR 25- Nezihe ÇOKSÜER AYRI AYRI NET 850 TL

26- Deniz GÖKALP 27- Hamdiye GÖKALP 28- Handan TACAR 29. Hasan GÖKALP 30. Mülkiye TACAR 31. Nezahet GÖKALP 32. Ömer GÖKALP 33. Özlem TEMEL 34. Bessi GÖKALP (34 numaralı) 35. Nebahat GÖKALP 36. Perihan KIRMIZI 37. Süer ÇETİK 38. Meliha ESEN 39. Methiye ÖZÇELİK 40. Haluk GÖKALP 41. Birgül KAYA 42. Burhan GÖKALP AYRI AYRI NET 250 TL

A.İ.

B. No: 2014/14750 | Karar tarihi: 10.05.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/14750

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

A. İ. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/14750)

Karar Tarihi: 10/5/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

M. Emin KUZ

Raportör : Şermin BİRTANE

Başvurucu : A. İ.

Vekili : Av. İlter AKSOYLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ahlaki durum sebep gösterilerek devlet memurluğundan çıkarılma işlemi nedeniyle özel hayatın gizliliği hakkının ve haberleşme hürriyetinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 10/9/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte

yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş sunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, Hava Kuvvetleri Komutanlığı bünyesinde sivil memur olarak göreve başlamıştır. Bir astsubayla evlidir ve bir çocuk annesidir.

9. Hava Kuvvetleri Komutanlığı tarafından Anayasa Mahkemesine gönderilmiş olan belgelere göre Hava Kuvvetleri Komutanlığına bir başçavuş ve bir üsteğmen hakkında İstihbarata Karşı Koyma (İKK) zafiyeti konusunda ihbar içerikli bir e-posta gönderilmiş, bu kişiler hakkında idari tahkikat yürütülmesi konusunda İstihbarat Daire Başkanlığı bünyesinde oluşturulan B Tipi İnceleme Timi (İnceleme Timi) görevlendirilmiştir.

10. Söz konusu İnceleme Timi tarafından Diyarbakır, İzmir ve Ankara garnizonlarında görev yapan altı personelin ifadeleri alınmıştır. Ayrıca hakkında tahkikat yürütülen askerlerin özlük dosyaları ile Hava Kuvvetleri Komutanlığı bünyesindeki personelin göreve mahsus e-posta (intranet) hesapları incelenmiştir.

11. Bu incelemeler sırasında başvurucunun 2009 ila 2010 yılları arasında hakkında soruşturma yürütülen başçavuş ile ilişkisi olduğunun tespit edildiği, bunun yanı sıra başvurucunun 2005 ila 2007 yılları arasında bir albay ile ilişkisi olduğunun saptandığı bildirilmiştir.

12. Anayasa Mahkemesine sunulmuş belgelere göre, İstihbarat Timi tarafından alınan ifade tutanaklarında "İstihbarata Karşı Koyma" (İKK) zafiyeti kapsamında ifade alınmıştır. Tutanaklarda, “ifadeyi alan” kısmı ve ifadelerin bazı bölümleri karartılmıştır. Başvurucuya ait ifade tutanağında, bugüne kadar görev yaptığı yerlerde kendisine duygularını açan, iltifat edip sevdiğini söyleyen personel olup olmadığı, albay ve başçavuş ile tanışıklığının ne zaman başladığı, aralarında cinsel anlamda ne zaman ve nerede yakınlaşma olduğu, intranet üzerinden bu kişilerle yaptığı yazışmaların hangi dönemde gerçekleştiği hususlarında sorular sorulmuştur. Başvurucunun, anılan soruları yanıtladığı, ilişkilerini kabul ettiği ve ifade metnini imzaladığı görülmüştür. Ayrıca albay ve başçavuş da ifadelerinde, belirtilen tarihlerde başvurucu ile ilişkileri olduğunu beyan etmişlerdir.

13. Bunun yanı sıra 2006 ila 2012 yılları arasında başvurucunun göreve tahsisli e-posta adresine gönderilen ve başvurucunun gönderdiği iletilere ilişkin raporda da başvurucunun gönül ilişkilerini ortaya koyan duygusal içerikli birtakım mesajların yer aldığı belirtilmiştir.

14. İnceleme Timi tarafından hazırlanan İnceleme Sonuç Raporunda, başvurucunun başkasıyla evli olmasına rağmen belirtilen kişilerle evlilik dışı ilişkileri olduğunun anlaşıldığı, göreve tahsisli bilgisayarında intranet e-posta sistemi üzerinden bu kişilerle gönül ilişkisi içerikli yazışmalar yaptığının belirlendiği belirtilerek Milli Savunma Bakanlığı Yüksek Disiplin Kuruluna (Yüksek Disiplin Kurulu) sevki gerektiğine dair teklif getirilmiştir.

15. Bu teklif doğrultusunda başvurucu Yüksek Disiplin Kuruluna sevkedilmiştir. Başvurucu Yüksek Disiplin Kuruluna verdiği savunmasında söz konusu iddiaların doğru olmadığını belirtmiştir. Yüksek Disiplin Kurulunun 20/3/2013 tarihli işlemiyle başvurucunun devlet memurluğundan çıkarılmasına karar verilmiştir.

16. Yüksek Disiplin Kurulu kararına göre başvurucu, söz konusu iki askerden gönül ilişkisi içerikli mesajlar almış ve kendisi de aynı içerikte mesajlar göndermiştir. Disiplin soruşturması sırasında ifadeleri alınan bu iki asker de başvurucuyla ilişki yaşadıklarını beyan etmişlerdir. Kararda, başvurucunun eylemlerinin memurluk sıfatı ile bağdaşmayacak nitelikte olduğu aynı zamanda yüz kızartıcı ve utanç verici hareketler kapsamında olduğu belirtilmiş ve bu nedenle başvurucunun devlet memurluğundan çıkarılması gerektiği gerekçesine yer verilmiştir.

17. Başvurucu devlet memurluğundan çıkarılma kararına karşı Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde (AYİM) iptal davası açmıştır.

18. Başvurucu vekili davalı idarece gönderilen gizli nitelikli belgeleri incelemesi ve belgelerin bir örneğinin kendisine verilmesi yönünde talepte bulunmuştur.

19. AYİM İkinci Dairesi, 11/9/2013 tarihli kararıyla incelenmesine izin verilen belgeler arasında başkalarının özel yaşamlarına ait bilgiler yer alması nedeniyle bu belgelerin 4/7/1972 tarihli ve 1602 sayılı Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanunu'nun 52. maddesinde belirtilen esaslar dâhilinde incelettirilmesine, başvurucunun ifade tutanağının bir örneğinin başvurucu vekiline verilmesine karar vermiştir. Ayrıca bu kararda başvurucu vekiline belgeleri incelemesinden sonra beyanda bulunması için otuz günlük süre verilmesine hükmedilmiştir.

20. Başvurucu vekili 18/12/2013 tarihinde söz konusu belgeleri incelemiştir. Başvurucu vekili, daha sonra sunduğu dilekçeleriyle anılan gizli belgelere karşı beyanda bulunmuştur. Ayrıca AYİM Başsavcılığı düşüncesine cevap ve karar düzeltme dilekçelerinde de söz konusu belgeler hakkındaki görüş ve beyanlarını sunmuştur.

21. Başvurucu söz konusu dilekçelerinde, İstihbarat Timi tarafından psikolojik baskı altında ifadesinin alındığını, ne için beyanda bulunduğunu bilmediği gibi ifadesinin disiplin cezası verilmesine esas alınacağını da bilmediğini, tanık olarak beyanına başvurulduğu ve ifadesinin aleyhine kullanılmayacağı söylenerek kandırıldığını belirtmiştir. Başvurucu ayrıca kimliği belirsiz soruşturmacılar tarafından soruşturma yapılması ve hukuka aykırı şekilde elde edilen delillerin disiplin soruşturması dosyasına dâhil edilmesinde de özel bir kasıt bulunduğunu ileri sürmüştür. Bunun yanı sıra başvurucu, söz konusu fiillerden kimsenin haberi ve bilgisi olmadığını, iş yerinde hiçbir disiplin zaafiyetine sebep olmadığını, kendisine ait mesajların incelenmesi suretiyle özel yaşamın gizliliğinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

22. AYİM, davalı idareye başvurucunun ifadesinin alınması esnasında sesli ve görüntülü kayıt yapılıp yapılmadığını sormuş ve varsa bu kayıtların gönderilmesini istemiştir.

23. Davalı idare, söz konusu görüntü ve ses kaydının idari soruşturmanın ardından imha edilmesi nedeniyle gönderilemediğini bildirmiştir.

24. Yargılama sırasında AYİM Başsavcılığı görüşlerini sunmuştur. Başsavcılık, işlemin iptalinekarar verilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Başsavcılığa göre eylem tarihleri bakımından iki yıllık ceza zamanaşımı süresi dolmuştur. Ayrıca Başsavcılık görüşünde, istihbarat çalışması çerçevesinde ifade alma işleminin hukuka uygun kabul edilemeyeceği belirtilmiş, bu suretle elde edilmiş ifade beyanlarına dayalı memurluktan çıkarma kararının da sebep unsuru bakımından hukuka aykırı olduğu ifade edilmiştir.

25. AYİM, oy çokluğuyla davayı reddetmiştir. AYİM'e göre başvurucunun yazışmalarından ilişkilerinin devam ettiği anlaşılmaktadır ve dolayısıyla iki yıllık ceza zamanaşımı süresi

bitmemiştir. AYİM, başvurucunun isnat edilen eylemleri gerçekleştirmiş olduğunda tereddüt bulunmadığı, bu eylemlerin memurluk sıfatıyla bağdaşmayacak nitelikte yüz kızartıcı ve utanç verici hareketler olduğu tespitinde bulunmuştur. AYİM'e göre söz konusu e-postalar başvurucunun özeli olan bir alandan değil hizmete yönelik kullanılan ve denetime açık olan intranet üzerinden elde edilmiştir ve e-posta içeriklerinden anlaşılan ilişkiler, başvurucu ve diğer personelin ifadeleriyle teyit edilmiştir. AYİM'e göre söz konusu eylemler Türk Silahlı Kuvvetlerinin (TSK) disiplin anlayışıyla bağdaşmamakta ve TSK'nın itibarını zedelemektedir.

26. AYİM kararında ayrıca başvurucunun geçmiş hizmetinin başarılı olduğu, ödül ve takdir belgeleri bulunduğu ve disiplin cezası bulunmadığı anlaşılmakta ise de davacının eylemlerinin vasıf ve yoğunluğu dikkate alınarak bir alt disiplin cezası verilmemesinin hukuka uygun bulunduğunu belirtmiştir.

27. Bir hâkim üye karara katılmamıştır. Muhalif üyeye göre davacının ve diğer şahısların savunma hakkı ihlal edilerek alınan ifadeleri delil olarak kabul edilemez. Ayrıca isnat edilen eylemlerin başvurucu ve anılan şahıslar dışında başka kimseler tarafından bilinmediği dikkate alındığında, başvurucunun TSK'da hizmet etmesine engel teşkil edecek derecede vehamet arz etmemektedir. Dolayısıyla en ağır disiplin cezası olan devlet memurluğundan çıkarılması cezası ölçülülük ilkesine uygun değildir.

28. Anılan karar 26/8/2014 tarihinde başvurucu vekiline tebliğ edilmiştir. Karara karşı karar düzeltme yoluna gidilmemiştir.

29. Başvurucu 10/9/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

30. Anayasa Mahkemesi daha önceki kararlarında TSK'da görev yapan sivil memurlar hakkında ahlaki nedenlerle devlet memurluğundan çıkarma işlemi tesis edilmesine dayanak oluşturan mevzuata ve benzer durumlara ilişkin uluslararası hukuka (Ö.N.M, B. No: 2014/14751, 15/2/2017, §§ 28-39) yer vermiştir.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

31. Mahkemenin 10/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Özel Hayatın Gizliliği Hakkının ve Haberleşme Hürriyetinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

32. Başvurucu, bugüne kadar özel hayatıyla ilgili hiçbir hususun kamu hizmetine yansımadığını, usule aykırı şekilde yürütülen disiplin sürecinde tamamen özel hayatı ile ilgili sorular sorulduğunu, evli ve okul çağında çocuğu bulunmasına rağmen evlenmeden önce kimlerle birlikte olduğu sorusunun dahi kendisine sorulduğunu belirtmiştir. Başvurucu, özel hayatına ilişkin ifadelerin idare tarafından hukuka aykırı yöntemlerle alındığını ayrıca bu ifadelerin özel hayatın gizliliği ihlal edilerek ele geçirilen e-posta yazışmalarının yasal delil kabul edilemeyeceğini, dolayısıyla memurluktan çıkarılmasına dayanak alınamayacağını ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca bu yöndeki talep ve iddialarına Mahkeme kararında yanıt verilmediğini belirtmiştir. Başvurucu, bu nedenlerle Anayasa'nın 20. ve 22. maddelerinde yer alan özel hayatın gizliliği hakkı ile haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğini iddia etmiş, yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesini talep etmiştir. Başvurucu ayrıca kimliğinin kamuya açık belgelerde gizli tutulmasını istemiştir.

2. Değerlendirme

33. İddianın değerlendirilmesine dayanak alınacak Anayasa’nın 20. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz."

34. İddianın değerlendirilmesine dayanak alınacak Anayasa’nın 22. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

“Herkes, haberleşme hürriyetine sahiptir. Haberleşmenin gizliliği esastır.

Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; haberleşme engellenemez ve gizliliğine dokunulamaz...

....”

a. Gizlilik Talebi Yönünden

35. Somut olayın koşulları dikkate alındığında başvurucunun şeref ve itibarının korunması bakımından haklı nedenler bulunduğu anlaşıldığından kamuya açık belgelerde kimliğinin gizli tutulması talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

b. Kabul Edilebilirlik Yönünden

36. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan özel hayatın gizliliği hakkının ve haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

c. Esas Yönünden

37. Cinsel yaşamına ilişkin hususlar gerekçe gösterilerek "disiplinsizlik ve ahlaki durum" sebebiyle başvurucu hakkında devlet memurluğundan çıkarılma işlemi tesis edilmesinin özel hayatın gizliliği hakkına bir müdahale oluşturduğu açıktır (Serap Tortuk, B. No: 2013/9660, 21/1/2015, § 37; Ö.N.M, B. No: 2014/14751, 15/2/2017, § 62).

38. Ayrıca devlet memurluğundan çıkarma işleminin bir diğer gerekçesini başvurucunun göreve tahsisli e-posta sisteminden evlilik dışı gönül ilişkilerini ortaya koyan iletiler göndermesi oluşturduğundan özel hayatın gizliliği hakkının yanı sıra haberleşme hürriyetine de müdahalede bulunulduğu anlaşılmaktadır (Bülent Polat [GK], B. No: 2013/7666, 10/12/2015, § 67).

39. Anılan müdahalenin ihlal oluşturmaması için Anayasa'nın 13. maddesinde düzenlenen ve somut başvuruya uygun düşen "kanunlar tarafından öngörülme", "Anayasa’nın ilgili maddesinde belirtilen nedenlere dayanma", "demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama" ölçütlerine uygun olması gerekir.

40. Ayırma işlemine dayanak teşkil eden mevzuat hükümleri dikkate alındığında müdahalenin kanunlar tarafından öngörülme ölçütüne uygun olduğu (Serap Tortuk, §§ 41-42; Ö.N.M, §§ 65-66), askerî disiplinin ve kamu hizmetinin gereği gibi yürütülmesinin sağlanması, bu itibarla millî güvenliğin korunması şeklinde meşru amaç taşıdığı (Ö.N.M, §

76) anlaşılmaktadır.

41. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi Ö.N.M. başvurusunda benzer idari süreçler izlenerek sivil memurların cinsel yaşamına ilişkin hususlar gerekçe gösterilerek "disiplinsizlik ve ahlaki durum" sebebiyle devlet memurluğundan çıkarılması işlemini incelemiş ve özel hayatın gizliliğine yapılan müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olduğu sonucuna varmıştır. Mahkeme, anılan kararında bu sonuca varırken aşağıdaki gerekçelere dayanmıştır:

"88. ... olayda, Yüksek Disiplin Kurulunca ayrıca bir araştırma yapılmaksızın İstihbarat Timi tarafından alınmış ifadelerle yetinildiği anlaşılmaktadır. Aynı şekilde resen araştırma ilkesinin geçerli olduğu yargılama usulüne tabi AYİM'in karar gerekçesinde de anılan ifadelere dayanıldığı ve başvurucunun iddialarının reddedildiği görülmektedir. Bu durumda başvurucunun devlet memurluğundan çıkarılmasına dayanak teşkil eden ve İstihbarat Timi tarafından yürütülen ifade alma sürecinin anayasal güvencelere uygun olup olmadığı incelenmelidir.

89. İstihbarat Timi tarafından alınan ifadelere ait tutanaklarda, disiplin soruşturması için ifade alındığı belirtilmemiş ve başvurucunun ne ile suçlandığı bildirilmemiştir. Başvurucuya sorulan sorular ..., kişilerin tüm özel yaşamlarını kapsayacak şekilde geniş, kapsamı, sınırları ve amacı belli olmayan niteliktedir. İfadeyi alanların kimlik ve unvanları ile ifadelerin bazı bölümleri karartılmıştır. Tüm bu hususlar nedeniyle idarenin söz konusu ifade sürecinde başvurucuya savunma hakkı tanıdığını ve özgür iradeye dayalı konuşma koşullarının sağlandığını kanıtlayamadığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla olayda, özel hayata ilişkin hususlar sebep gösterilerek devlet memurluğundan çıkarılma cezası verilmesi sürecinde başvurucunun özel hayatın gizliliği hakkı kapsamında usule ilişkin güvencelerden yararlandırılmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

90. İkinci olarak müdahalenin demokratik toplumda gerekli olup olmadığı, idare ve derece mahkemesi kararlarının gerekçeleri çerçevesinde incelenmelidir.

91. Başvurucu, devlet memurluğundan çıkarma cezası ile sonuçlanan disiplin soruşturması sürecinde mesleki hayatını değil özel hayatını ilgilendiren iddialara yanıt vermek zorunda kalmıştır. Yüksek Disiplin Kurulu kararı ve Derece Mahkemesi kararına göre, başvurucunun mahremiyetine dair söz konusu hususlar, başka kişiler hakkında İKK zafiyeti konusunda başlatılan istihbarat faaliyeti kapsamında tespit edilmiştir. Dolayısıyla bu istihbarat faaliyeti tespitine kadar söz konusu özel hayata ilişkin eylem ve davranışlarının alenileştirilmediği, ilişkinin tarafları arasında kaldığı ve başvurucunun mesleğine bir yansıması olmadığı, ihtilaf konusu soruşturmanın kapsamının mesleki hayatın sınırlarını aştığı anlaşılmaktadır.

92. Yüksek Disiplin Kurulu ve Derece Mahkemesi karar gerekçelerinde, başvurucunun alenileşmemiş olduğu anlaşılan gönül ilişkilerinin millî güvenliğin korunması amacına yönelik olarak yapılması gereken askerî istihbaratı hangi nedenle ilgilendirdiğinin ortaya konulmadığı anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra, söz konusu kararlarda, isnat edilen ve tümüyle başvurucunun özel yaşamına ilişkin olan eylemlerin, mesleki hayatı üzerindeki etkilerine dair yeterli ve ikna edici gerekçelerin belirtilmediği ve TSK'nin işleyişi üzerindeki etkisi ve risklerinin de açıklanmadığı görülmüştür. Ayrıca başvurucunun, soruşturma usulünün hukuka aykırı yöntemler içerdiğine yönelik iddialarına da makul bir gerekçe ile yanıt verilmediği, ifadelerin alındığı koşulların detaylı şekilde incelenmediği anlaşılmıştır. Bu nedenlerle idare ve Derece Mahkemesi kararlarının özel hayatın gizliliği hakkına ... müdahaleyi haklı kılacak şekilde konuyla ilgili ve yeterli gerekçe içermediği sonucuna

ulaşılmıştır.

93. ...Bunun yanında tesis edilen ayırma işleminin başvurucunun geçmiş sicili ve başarı durumu dikkate alınarak ölçülülük yönünden değerlendirilmediği, sınırlama ile ulaşılabilecek genel yarar ile temel hak ve özgürlüğü sınırlanan başvurucunun kaybı arasında adil bir denge gözetilmediği, başvurucunun özel hayatının gizliliği hakkı üzerindeki sınırlamanın zorunlu ya da istisnai tedbirler niteliğinde olduğu veya başvurulabilecek son çare ya da alınabilecek en son önlem niteliğinde olduğu hususunda bir inceleme yapılmadığı ve gerekli özenin gösterilmediği sonucuna ulaşılmıştır. "

42. Somut olayda anılan değerlendirmelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektirecek bir durum bulunmamaktadır.

43. Açıklanan nedenlerle başvurucunun Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayatın gizliliği hakkının ve22. maddesinde düzenlenen haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Adil Yargılanma Hakkı Kapsamında Silahların Eşitliği ve Çelişmeli Yargılama İlkelerinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

44. Başvurucu, dava dosyasına sunulan gizli belgeleri vekilinin incelediğini ancak belgelerden fotokopi alma talebinin reddedildiğini, belgelerden bir örnek almasına izin verilmemesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

45. İddianın değerlendirilmesine dayanak alınacak Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

46. Adil yargılanma hakkının unsurlarından biri de silahların eşitliği ilkesidir. Silahların eşitliği ilkesi, davanın taraflarının usul hakları bakımından aynı koşullara tabi tutulması ve taraflardan birinin diğerine göre daha zayıf bir duruma düşürülmeksizin iddia ve savunmalarını makul bir şekilde mahkeme önünde dile getirme fırsatına sahip olması anlamına gelmektedir (Yaşasın Aslan, B. No: 2013/1134, 16/5/2013, § 32).

47. Silahların eşitliği ilkesinin tamamlayıcısı olan çelişmeli yargılanma hakkı, kural olarak bir hukuk ya da ceza davasında tüm taraflara, gösterilen kanıtlar ve sunulan görüşler hakkında bilgi sahibi olma ve bunlarla ilgili görüş bildirebilme imkânı vermektedir. Bu çerçevede başvuranların, bilirkişi raporunun sonucunaitiraz edememesi ya da delillerle ilgili görüş bildirmelerine fırsat verilmemesi çelişmeli yargılanma hakkının ihlali olarak değerlendirilebilmektedir (Hüseyin Sezen, B. No: 2013/1793, 18/9/2014, § 38).

48. Yargılama makamları, yargılamanın taraflarınca ileri sürülen iddiaları ve gösterdikleri delilleri gereği gibi incelemek zorundadır. Bununla birlikte belirli bir davaya ilişkin olarak delilleri değerlendirme ve gösterilmek istenilen delilin davayla ilgili olup olmadığına karar verme yetkisi esasen derece mahkemelerine aittir. Mevcut yargılamada geçerli olan delil sunma ve inceleme yöntemlerinin adil yargılanma hakkına uygun olup olmadığını denetlemek Anayasa Mahkemesinin görevi kapsamında olmayıp Mahkemenin görevi başvuru konusu yargılamanın bir bütün olarak adil olup olmadığının değerlendirmektir.

Genel anlamda hakkaniyete uygun bir yargılamanın yürütülebilmesi için silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri ışığında taraflara iddialarını sunmak hususunda uygun olanakların sağlanması şarttır. Taraflara tanık delili de dâhil olmak üzere delillerini sunma ve inceletme noktasında da uygun imkânların tanınması gerekir. Bu anlamda delillere ilişkin dengesizlik veya hakkaniyetsizlik iddialarının da yargılamanın bütünü ışığında değerlendirilmesi zorunludur (Yüksel Hançer, B. No: 2013/2116, 23/1/2014, § 19).

49. 4/7/1972 tarihli ve 1602 sayılı Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanunu'nun 52. maddesinin dördüncü ve devamı fıkralarında, dava dosyasındaki bilgi ve belgelerin, mahkemenin belirleyeceği çerçevede davacı tarafa incelettirilebileceği kural altına alınmıştır.

50. Başvuruya konu olayda dava dosyasında bulunan bilgi ve belgeler esas alınarak uyuşmazlık hakkında karar verilmiş olup başvurucunun talebi üzerine dava dosyasına sunulan bilgi ve belgelerin tamamı incelettirilmiş, bu bilgi ve belgelere karşı savunmasını sunabilmesi için otuz gün süre verilmiştir. Başvurucu vekili 18/12/2013 tarihinde söz konusu belgeleri incelemesinden sonra sunduğu dilekçeleriyle anılan gizli belgelere karşı beyanda bulunmuştur. Ayrıca AYİM Başsavcılığı düşüncesine cevap ve karar düzeltme dilekçelerinde de söz konusu belgeler hakkındaki görüş ve beyanlarını sunmuştur. Diğer yandan davanın hiçbir aşamasında dava dosyasına sunulan belgelerin değerlendirilmediğine yönelik bir bilgi bulunmadığı gibi başvurucu tarafından mahkeme önünde dile getiremediği hangi ilave tezlerin olduğu konusunda da bir açıklamada bulunulmamıştır. Buna göre, AYİM tarafından başvurucuya dava malzemesine ilişkin olarak tetkik ve beyanda bulunma olanağının tanındığı, bu çerçevede başvurucunun yargılamanın sonucunu etkileyecek usule ilişkin bir imkândan mahrum bırakılmadığı anlaşılmıştır. Ayrıca yargılamanın bütünü dikkate alındığında Mahkemece yapılan uygulamanın tüm süreci adaletten yoksun kılacak şekilde etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Sonuç olarak somut olayda silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerine yönelik açık ve görünür bir ihlalin olmadığı anlaşılmaktadır.

51. Açıklanan nedenlerle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerine yönelik bir ihlalin olmadığının açık olduğu anlaşıldığından başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

52. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

53. Başvurucu, ihlalin tespiti ile uyuşmazlık hakkında yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesini talep etmiştir.

54. Başvuruda Anayasa’nın 20. ve 22. maddelerinde güvence altına alınan özel hayatın gizliliği hakkının ve haberleşme hürriyetinin ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

55. Özel hayatın gizliliği hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğundan kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere ilgili yargı merciine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

56. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. 1. Adil yargılanma hakkı kapsamında çelişmeli yargılama ve silahların eşitliği ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Özel hayatın gizliliği hakkı ve haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 20. ve 22. maddelerinde güvence altına alınan özel hayatın gizliliği hakkı ve haberleşme hürriyetinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin özel hayatın gizliliği hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere -Anayasa'nın 21/1/2017 tarihli ve 6771 sayılı Kanun ile getirilen geçici 21. maddesinin birinci fıkrasının (E) bendiyle Askeri Yüksek İdare Mahkemesi kaldırılmış olduğundan anılan bendin (b) alt bendi gereğince- YETKİLİ İDARİ YARGI MERCİİNE GÖNDERİLMESİNE (Karar, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Birinci Dairesinin E.2013/687 sayılı dosyasıyla ilgilidir.),

E. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE, 10/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET SÜMER

B. No: 2014/16958 | Karar tarihi: 10.05.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/16958

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET SÜMER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/16958)

Karar Tarihi: 10/5/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

M. Emin KUZ

Raportör Yrd. : Leyla Nur ODUNCU

Başvurucu : Ahmet SÜMER

Vekili : Av. Vedat ÖZKAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında yapılan başvuru ve akabinde açılan davada makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 21/10/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmiştir.

5. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

6. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte

yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü sunmuştur. Başvurucu vekili tarafından Bakanlık görüşüne karşı beyan dilekçesi sunulmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucu, Mardin ili Ömerli ilçesi Sulakdere köyünde ikamet etmekte iken 1992 yılında meydana gelen terör olayları neticesinde mal varlığı zararlarının oluştuğunu iddia etmiştir.

10. Başvurucu 7/10/2004 tarihinde, 5233 sayılı Kanun kapsamına giren zararlarının karşılanması talebiyle Mardin Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna (Komisyon) başvurmuştur.

11. Komisyon 15/8/2006 tarihli ve 2006/4-2909-4843 sayılı kararında başvurucuya tazminat bedeli olarak 2.960 TL ödenmesine karar vermiştir.

12. Komisyon kararı akabinde 5233 sayılı Kanun'un 12. maddesi gereğince davet yazısı ile gönderilen sulhname örneği başvurucu tarafından kabul edilmeyerek Komisyon kararının iptali için başvurucu tarafından iptal ve tam yargı davası açılmıştır.

13. Mardin İdare Mahkemesinin 3/3/2009 tarihli ve E.2007/1658, K.2009/324 sayılı kararı ile davanın reddine karar verilmiştir.

14. Başvurucu Ahmet Sümer 28/4/2010 tarihinde vefat etmiştir.

15. Temyiz başvurusu üzerine Danıştay Onbeşinci Dairesinin 6/3/2013 tarihli ve E.2011/7468, K.2013/1792 sayılı ilamı ile İlk Derece Mahkemesi kararının bozulmasına karar verilmiştir.

16. Bozma kararı üzerine yapılan yeniden incelemede Mardin İdare Mahkemesinin 8/10/2013 tarihli ve E.2013/2016, K.2013/1889 sayılı kararı ile dava konusu işlemin iptaline, maddi tazminat istemi yönünden karar verilmesine yer olmadığına, manevi tazminat isteminin reddine karar verilmiştir.

17. Kanun yoluna başvurulmaması sonucu karar, temyiz incelemesi aşaması olmaksızın kesinleşmiştir.

18. Bireysel başvuru formunda, iptal kararı akabinde yeni bir işlem tesis edilmesi için 25/10/2013 tarihinde Komisyona başvuruda bulunulduğu fakat idarece henüz bir işlem tesis edilmediği belirtilmiştir.

19. 21/10/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

20. Mahkemenin 10/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

21. Başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürülmüştür.

22. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 83. maddesi ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 51. maddesi gereği başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde başvuru

reddedilir ve yargılama giderleri dışında ilgilinin 2.000 Türk lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilir.

23. İlgili düzenlemeler vasıtasıyla genel hukuk teorisinde bir kamu düzeni kuralı olarak ele alınan ve genel olarak bir hakkın açıkça öngörüldüğü amaç dışında ve başkalarını zarara sokacak şekilde kullanılmasının hukuk düzenince himaye edilmeyeceğini ifade eden hakkın kötüye kullanılmasının bireysel başvuru alanında özel olarak ele alındığı görülmektedir. Bu bağlamda bireysel başvuru usulünün amacına açıkça aykırı olan ve mahkemenin başvuruyu gereği gibi değerlendirmesini engelleyen davranışların, başvuru hakkının kötüye kullanılması olarak değerlendirilmesi mümkündür (S.Ö., B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 28).

24. Bu kapsamda özellikle mahkemeyi yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi, başvurunun değerlendirilmesi sürecinde vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında mahkemenin bilgilendirilmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellenmesi, medeni ve meşru eleştiri sınırları saklı kalmak kaydıyla bireysel başvuru amacıyla bağdaşmayacak surette hakaret, tehdit veya tahrik edici bir üslup kullanılması, söz konusu başvuru yolu kapsamında ihlalin tespiti ile ihlal ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin amaçla bağdaşmayacak surette içeriksiz bir başvuruda bulunulması durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (S.Ö., § 29; Mehmet Güven Ulusoy [GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015; Osman Sandıkçı, B. No: 2013/6297, 10/3/2016; Selman Kapan ve diğerleri, B. No: 2013/7302, 20/4/2016).

25. 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 28. maddesine göre gerçek kişiler hakkında sağ doğmakla başlayan kişilik, ölümle sona ermekte olup ölüm ile kişiliği sona erenler için artık hak ve fiil ehliyetine sahip olduklarından söz etmeye olanak bulunmamaktadır. 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 43. maddesinde ve 513. maddesinin birinci fıkrasında yer alan hükümlerinden anlaşıldığı üzere ise hukuki işlemden doğan vekâlet veren ile vekil arasında temsil yetkisine dair sözleşme, aksi kararlaştırılmadıkça veya işin niteliğinden aksi anlaşılmadıkça taraflardan birinin ölümü, ehliyetini kaybetmesi veya iflası ile hiçbir işleme gerek kalmaksızın kendiliğinden son bulacaktır (Abdurrehman Uray, B. No: 2013/6140, 5/11/2014, § 28). Bu bakımdan müvekkilin ölümü ile davaya vekâlet son bulduğundan müvekkilin sağlığında düzenlediği vekâletname ile yetkili kıldığı vekili (avukatı), müvekkilin ölümünden sonra onun adına dava açamaz (Abdulhalim Özdemir ve diğerleri, B. No: 2014/9850, 16/11/2016, § 28).

26. Başvuru konusu olayda başvurucu Ahmet Sümer 28/4/2010 tarihinde vefat etmiş, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla 21/10/2014 tarihinde avukat tarafından bireysel başvuru yapılmıştır.

27. Bu durumda, başvuru tarihinden önce vefat eden başvurucu adına aksi bir kanıya varılacak durum bulunmadığından vekâlet ilişkisi sona ermiş olan avukat tarafından yapılan bireysel başvuruda, başvurucunun güncel bir hakkının ihlal edildiği iddiasının değerlendirilmesi söz konusu olamayacaktır.

28. Başvuru konusu olayda başvurucu Ahmet Sümer'in 7/9/2004 tarihinde Avukat Vedat Özkan'a vekâlet verdiği, nüfus kayıtlarına göre başvurucunun 28/4/2010 tarihinde vefat ettiği tespit edilmiştir. Ayrıca bireysel başvuru dosyasında yer alan "İbraname" başlıklı evrakın incelenmesinde 5233 sayılı Kanun kapsamında Komisyona yapılan başvuru hakkında

Avukat Vedat Özkan, Avukat C.T. ve Avukat K.D.nin ibra edildiğine ilişkin beyanın yer aldığı, bu beyanı "ibra eden" sıfatıyla başvurucu Ahmet Sümer'in adına eşi S.S.nin 29/9/2010 tarihinde imzaladığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla en geç 29/9/2010 tarihinde Avukat Vedat Özkan'ın, başvurucu Ahmet Sümer'in vefatı hakkında bilgi sahibi olduğu değerlendirilmektedir. Başvurucu vekili tarafından 21/10/2014 tarihinde başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla bireysel başvuru yapılmış, başvuru formunda başvurucunun öldüğü konusunda bir bilgiye yer verilmediği gibi başvuru sonuçlanana kadar da bir bildirimde bulunulmayarak Mahkemeyi yanıltıcı bir davranışın ortaya konulduğu anlaşılmaktadır.

29. Açıklanan nedenlerle başvuru tarihinden önce vefat etmiş başvurucu adına vekâlet ilişkisi sona ermiş olan avukat tarafından yapılan bireysel başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanımı nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

30. Avukat Vedat Özkan aleyhine, Anayasa Mahkemesini yanıltıcı nitelikte başvuru yapması nedeniyle 6216 sayılı Kanun’un 51. maddesi ve İçtüzük’ün 83. maddesi uyarınca takdiren 2.000 TL disiplin para cezasına hükmedilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

B. 6216 sayılı Kanun’un 51. maddesi ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü’nün 83. maddesi uyarınca Avukat Vedat Özkan’ın 2.000 TL disiplin para cezası ile CEZALANDIRILMASINA,

C. Başvuru, başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle reddedildiğinden 206,10 TL harcın Avukat Vedat Özkan'dan TAHSİLİNE,

D. Kararın bir örneğinin Mardin Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna GÖNDERİLMESİNE,

E. Kararın bir örneğinin Adana Barosuna GÖNDERİLMESİNE 10/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İBRAHİM SÖNMEZ

B. No: 2014/16979 | Karar tarihi: 10.05.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/16979

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

İBRAHİM SÖNMEZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/16979)

Karar Tarihi: 10/5/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

M. Emin KUZ

Raportör Yrd. : Leyla Nur ODUNCU

Başvurucu : İbrahim SÖNMEZ

Vekili : Av. Vedat ÖZKAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında yapılan başvuru ve akabinde açılan davada makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 21/10/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmiştir.

5. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

6. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte

yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, Mardin ili Ömerli ilçesi Sulakdere köyünde ikamet etmekte iken 1993 yılında meydana gelen terör olayları neticesinde mal varlığı zararlarının oluştuğunu iddia etmiştir.

9. Başvurucu 7/10/2004 tarihinde 5233 sayılı Kanun kapsamına giren zararlarının karşılanması talebiyle Mardin Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna (Komisyon) başvurmuştur.

10. Komisyon 15/8/2006 tarihli ve 2006/4-2969-4953 sayılı kararında başvurucunun talebin reddine karar vermiştir.

11. Başvurucu tarafından, belirtilen ret işlemi aleyhine Mardin İdare Mahkemesinde iptal ve tam yargı davası açılmıştır.

12. Başvurucu İbrahim Sözmez 10/3/2007 tarihinde vefat etmiştir.

13. Mardin İdare Mahkemesinin 3/3/2009 tarihli ve E.2007/1228, K.2009/323 sayılı kararı ile davanın reddine karar verilmiştir.

14. Temyiz başvurusu üzerine Danıştay Onbeşinci Dairesinin 6/3/2013 tarihli ve E.2011/6979 K.2013/1787 sayılı ilamı ile İlk Derece Mahkemesi kararının bozulmasına karar verilmiştir.

15. Bozma kararı üzerine yapılan yeniden incelemede Mardin İdare Mahkemesinin 9/10/2013 tarihli ve E.2013/2017, K.2013/1917 sayılı kararı ile dava konusu işlemin iptaline, maddi tazminat istemi yönünden karar verilmesine yer olmadığına, manevi tazminat isteminin reddine karar verilmiştir.

16. Kanun yoluna başvurulmaması sonucu karar, temyiz incelemesi aşaması olmaksızın kesinleşmiştir.

17. Bireysel başvuru formunda, iptal kararı akabinde yeni bir işlem tesis edilmesi için 4/12/2013 tarihinde Komisyona başvuruda bulunulduğu fakat idarece henüz bir işlem tesis edilmediği belirtilmiştir.

18. 21/10/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

19. Mahkemenin 10/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

20. Başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürülmüştür.

21. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 83. maddesi ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 51. maddesi gereği başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde başvuru reddedilir ve yargılama giderleri dışında ilgilinin 2.000 Türk lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilir.

22. İlgili düzenlemeler vasıtasıyla genel hukuk teorisinde bir kamu düzeni kuralı olarak ele alınan ve genel olarak bir hakkın açıkça öngörüldüğü amaç dışında ve başkalarını zarara

sokacak şekilde kullanılmasının hukuk düzenince himaye edilmeyeceğini ifade eden hakkın kötüye kullanılmasının bireysel başvuru alanında özel olarak ele alındığı görülmektedir. Bu bağlamda bireysel başvuru usulünün amacına açıkça aykırı olan ve mahkemenin başvuruyu gereği gibi değerlendirmesini engelleyen davranışların, başvuru hakkının kötüye kullanılması olarak değerlendirilmesi mümkündür (S.Ö., B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 28).

23. Bu kapsamda özellikle mahkemeyi yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi, başvurunun değerlendirilmesi sürecinde vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında mahkemenin bilgilendirilmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellenmesi, medeni ve meşru eleştiri sınırları saklı kalmak kaydıyla bireysel başvuru amacıyla bağdaşmayacak surette hakaret, tehdit veya tahrik edici bir üslup kullanılması, söz konusu başvuru yolu kapsamında ihlalin tespiti ile ihlal ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin amaçla bağdaşmayacak surette içeriksiz bir başvuruda bulunulması durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (S.Ö., § 29, benzer yöndeki kararlar için bkz. Mehmet Güven Ulusoy [GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015; Osman Sandıkçı, B. No: 2013/6297, 10/3/2016; Selman Kapan ve diğerleri, B. No: 2013/7302, 20/4/2016).

24. 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 28. maddesine göre gerçek kişiler hakkında sağ doğmakla başlayan kişilik, ölümle sona ermekte olup ölüm ile kişiliği sona erenler için artık hak ve fiil ehliyetine sahip olduklarından söz etmeye olanak bulunmamaktadır. 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 43. maddesinde ve 513. maddesinin birinci fıkrasında yer alan hükümlerinden anlaşıldığı üzere ise hukuki işlemden doğan vekâlet veren ile vekil arasında temsil yetkisine dair sözleşme, aksi kararlaştırılmadıkça veya işin niteliğinden aksi anlaşılmadıkça taraflardan birinin ölümü, ehliyetini kaybetmesi veya iflası ile hiçbir işleme gerek kalmaksızın kendiliğinden son bulacaktır (Abdurrehman Uray, B. No: 2013/6140, 5/11/2014, § 28). Bu bakımdan müvekkilin ölümü ile davaya vekâlet son bulduğundan müvekkilin sağlığında düzenlediği vekâletname ile yetkili kıldığı vekili (avukatı), müvekkilin ölümünden sonra onun adına dava açamaz (Abdulhalim Özdemir ve diğerleri, B. No: 2014/9850, 16/11/2016, § 28).

25. Başvuru konusu olayda, başvurucu İbrahim Sönmez 10/3/2007 tarihinde vefat etmiş, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla 21/10/2014 tarihinde avukat tarafından bireysel başvuru yapılmıştır.

26. Bu durumda, başvuru tarihinden önce vefat eden başvurucu adına aksi bir kanıya varılacak durum bulunmadığından vekâlet ilişkisi sona ermiş olan avukat tarafından yapılan bireysel başvuruda, başvurucunun güncel bir hakkının ihlal edildiği iddiasının değerlendirilmesi söz konusu olamayacaktır.

27. Başvuru konusu olayda başvurucu İbrahim Sönmez 7/9/2004 tarihinde Avukat Vedat Özkan'a vekâlet vermiştir. Başvurucu, nüfus kayıtlarına göre 10/3/2007 tarihinde vefat etmiştir. Başvurucu vekili tarafından 21/10/2014 tarihinde başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla bireysel başvuru yapılmış, başvuru formunda başvurucunun öldüğü konusunda bir bilgiye yer verilmediği gibi başvuru sonuçlanana kadar da bir bildirimde bulunulmayarak Mahkemeyi yanıltıcı bir davranışın ortaya konulduğu anlaşılmaktadır.

28. Açıklanan nedenlerle başvuru tarihinden önce vefat etmiş başvurucu adına vekâlet

ilişkisi sona ermiş olan avukat tarafından yapılan bireysel başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanımı nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

29. Avukat Vedat Özkan aleyhine, Anayasa Mahkemesini yanıltıcı nitelikte başvuru yapması nedeniyle 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzük'ün 83. maddesi uyarınca takdiren 2.000 TL disiplin para cezasına hükmedilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

B. 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 83. maddesi uyarınca Avukat Vedat Özkan'ın 2.000 TL disiplin para cezası ile CEZALANDIRILMASINA,

C. Başvuru, başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle reddedildiğinden 206,10 TL harcın Avukat Vedat Özkan'dan TAHSİLİNE,

D. Kararın bir örneğinin Mardin Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna GÖNDERİLMESİNE,

E. Kararın bir örneğinin Adana Barosuna GÖNDERİLMESİNE 10/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

TALİYE ŞENAL VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/19347 | Karar tarihi: 10.05.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/19347

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

TALİYE ŞENAL VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/19347)

Karar Tarihi: 10/5/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

M. Emin KUZ

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucular : 1. Taliye ŞENAL

2. Derviş ÖZDEMİR

3. Bayram ÖZDEMİR

4. Karagülmez ÇAKI

5. Yaşar ÖZDEMİR

6. Mustafa ÖZDEMİR

Vekili : Av. Zeynep DOĞAN AKARKEN - Av. Hakan AKARKEN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; kamu kurum ve kuruluşları aleyhine verilmiş, ekonomik değere ilişkin ve icra edilebilir bir yargı kararının uzun süre icra edilmemesi, taşınmaza düşük bedel belirlenmesi, belirlenen bedele işletilen yasal faizin gerçek zararı karşılamaması, yargılama masraflarına dava tarihinden itibaren faiz işletilmesinin adil olmaması ve dava vekâlet ücretine maktu olarak hükmedilmesi nedenleriyle adil yargılanma hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 11/12/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucular tarafından 9/10/2012 tarihinde Ankara 18. Asliye Hukuk Mahkemesinde Ankara Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı aleyhine açılan kamulaştırmasız el atma nedeniyle tazminat davasında 24/12/2013 tarihli karar ile 142.880 TL tazminatın dava tarihinden itibaren işletilecek yasal faizi ile birlikte davalı idareden alınarak başvuruculara ödenmesine, başvurucular lehine maktu 1.320 TL vekâlet ücretine hükmedilmiştir.

9. İlk derece mahkemesi kararına karşı taraflarca temyiz talebinde bulunulmuş, başvurucular 24/2/2014 tarihinde sundukları temyiz dilekçelerinde, dava ve ıslah dilekçeleri doğrultusunda davanın kabulüne karar verildiğini, bu yönüyle ilk derece mahkemesi kararına bir itirazlarının bulunmadığını ancak lehlerine hükmedilen vekâlet ücretinin maktu olarak belirlenmesi yönünden kararı temyiz ettiklerini bildirmişler, temyiz incelemesi sonucu karar Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 23/10/2014 tarihli ilamı ile dava başvuru harcı yönünden düzeltilerek onanmıştır.

10. Düzelterek onama ilamı üzerine bu defa taraflarca karar düzeltme isteminde bulunulmuş, başvurucular 30/11/2014 tarihinde sundukları karar düzeltme dilekçelerinde lehlerine hükmedilen vekâlet ücretine ilişkin olarak temyiz dilekçesinde ortaya koydukları itirazlarını yinelemişler, Yargıtay 5. Hukuk Dairesince yapılan inceleme sonucu ise ilk derece mahkemesi kararı, 9/4/2015 tarihinde başvurucular lehine hükmedilen vekâlet ücreti 13.022 TL olarak düzeltilerek onanmış ve yargılama süreci sona ermiştir.

11. Başvurucular 21/11/2016 tarihinde, ilgili idare ise 23/11/2016 tarihinde güncel alacak-borç bilgilerini sunmuşlardır. Bu bilgilere göre başvurucular lehine hükmedilen tazminatın hâlen başvuruculara ödenmediği anlaşılmıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

12. Mahkemenin 10/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Mahkemeye Erişim Hakkı ve Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

13. Başvurucular; ilgili idare aleyhine verilmiş, ekonomik değere ilişkin ve icra edilebilir yargı kararının uzun süre icra edilmemesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

15. Kamu kurum ve kuruluşları aleyhine verilmiş, icra edilebilir bir yargı kararının hiç icra edilmemesi ya da icranın makul sürede yapılmaması, kararın verildiği yargılamada sağlanmış olan mahkemeye erişim hakkı dâhil adil yargılanma hakkı güvencelerini anlamsız hâle getirir. Dolayısıyla böyle bir durum mahkemeye erişim hakkının ihlali sonucunu doğurur (Kenan Yıldırım ve Turan Yıldırım, B. No: 2013/711, 3/4/2014, §§ 37-54).

16. Mahkeme kararına dayanan icra edilebilir bir alacak, mülkiyet hakkı kapsamında korunan ekonomik bir değer ifade eder. Kamu kurum ve kuruluşları aleyhine hükmedilmiş böyle bir alacağın hiç ödenmemesi ya da ödenmesinin uzun sürmesi suretiyle oluşan belirsizlik, mülkiyet hakkının ihlaline neden olur (Kenan Yıldırım ve Turan Yıldırım, §§ 55-75).

17. Anılan ilkeler (§§ 15, 16) ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararları dikkate alındığında somut olayda yukarıda belirtilen nitelikteki yargı kararının üzerinden yaklaşık 1 yıl 11 ay geçmesine rağmen hiç icra edilmemiş olması nedeniyle mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varmak gerekir.

18. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkı ile Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

1. Kamulaştırmasız El Atma Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlali İddiası

19. Başvurucular taşınmazlarına kamulaştırma usulüne uyulmadan el atılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

20. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

21. Kamulaştırmasız el atma, idareye taşınmazı kullanma ve kamulaştırma işlemi yapmadan taşınmazı elde etme imkânı sağlamaktadır. Böyle bir kamulaştırma işlemi olmadığından, kullanılan taşınmazın devrini meşrulaştırma ve belli bir hukuki güvence sağlama imkânı sunan tek unsur, idare tarafından kullanımın yasal olmadığını tespit eden ve bireylere "kamulaştırmasız el atma nedeniyle tazminat" ödenmesine hükmeden mahkeme kararıdır. Kamulaştırmasız el atma uygulaması, hukuki planda taşınmazların maliki olarak kalan başvuranları, herhangi bir kamu yararı gerekçesi ile eylemini haklı kılmayan idareye karşı dava açmak zorunda bırakmaktadır. Böyle bir kamu yararı gerekçesinin gerçekliği ancak daha sonra mahkemeler tarafından değerlendirilmektedir. Başka bir deyişle, kamulaştırmasız el atma, her ne olursa olsun idare tarafından isteyerek oluşturulmuş kanuna aykırı bir durumu hukuki olarak kabul etmeye ve idareye, kanuna aykırı

davranışından fayda sağlama imkânı sunmaya yol açmaktadır. İdareye resmî kamulaştırma kurallarının ötesine geçme imkânı sağlayan böyle bir uygulama, kişilerin öngörülemez ve keyfî durumlarla karşılaşma tehlikesi taşımaktadır. Söz konusu uygulama, yeterli derecede hukuki güvence temin edecek ve gerektiği şekilde gerçekleştirilen bir kamulaştırmanın alternatifini oluşturacak nitelikte değildir (benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. Sarıca ve Dilaver/Türkiye, 11765/05, 27/5/2010, §§ 40, 43, 45).

22. Anayasa'nın 35. ve 46. maddeleri, taşınmaz üzerindeki mülkiyet hakkına son veren müdahalelerin yasal olmasını zorunlu tutmaktadır. Bu zorunluluk hukuk devletinin gereğidir. Anayasa'nın 46. maddesi hükmü ve 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu gereği asıl olan kamulaştırma işlemi yapmak suretiyle idarenin taşınmazı iktisap etmesidir. Yöntem olarak Anayasa ve yasalara uygun bir kamulaştırma işlemi yapılması mümkün iken dayanağını Anayasa ve yasalardan almayan, bireylerin mülkiyet hakkına son veren bir uygulama olan kamulaştırmasız el atma yasalara uygun bir kamulaştırma ile aynı hukuki çerçeve içinde değerlendirilemez. İdarelere resmî kamulaştırma kurallarının ötesine geçme imkânı sağlayan böyle bir uygulama, taşınmaz sahipleri için öngörülemeyen ve hukuki olmayan müdahale riskini taşımaktadır (Celalettin Aşçıoğlu, B. No:2013/1436, 6/3/2014, § 58).

23. Başvuru konusu olayda idare, ilgili yargılama sürecinden de anlaşılacağı üzere başvurucuların taşınmazına kamulaştırmasız olarak el atmıştır. Anayasanın 13., 35. ve 46. maddelerine aykırı biçimde 2942 sayılı Kanun'da belirlenmiş süreçler takip edilmeden başvurucunun mülkiyetinde bulunan taşınmaza kamulaştırmasız olarak el atıldığı yargı kararıyla kararıyla da sabittir.

24. Bu durumda başvurucuların söz konusu taşınmazlarına uygulanan kamulaştırmasız el atmanın Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddeleriyle 2942 sayılı Kanun'da belirtilen usule uymayan bir müdahale olduğu ve mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanunilik ilkesini ihlal ettiği kanaatine ulaşılmıştır.

25. Belirtilen nedenlerle, başvurucuların Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

2. Mahkemece Belirlenen Taşınmaz Bedeline ve Bu Bedele Uygulanan Faiz Oranı ile Faiz Hesaplamalarına İlişkin İddialar

26. Başvurucular açtıkları kamulaştırmasız el atma davası sonunda taşınmaz için emsallerine göre düşük bedel belirlendiğini ayrıca hükmedilen bedele kamu alacaklarına uygulanan en yüksek faiz oranı yerine yasal faiz oranı uygulandığını ve yargılama sürecinde yaptıkları masraflar için yapılan faiz hesaplamasında başlangıç tarihinin karar tarihi olarak dikkate alınmasının adil olmadığını belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

27. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun, bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması ve bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir(İsmail Buğra İşlek, B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17).

28. Somut olayda başvurucuların, ihlale neden olduğunu ileri sürdükleri bu iddiaları yargılama sürecinde dile getirmedikleri, bu iddialarına ilişkin bilgi veya belge sunmadıkları

ve böylece başvuru yollarını usulüne uygun tüketmedikleri anlaşılmaktadır.

29. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

30. Öte yandan başvurucular, ilk derece mahkemesince lehlerine maktu olarak belirlenen vekâlet ücreti nedeniyle şikâyette bulunmuşlarsa da, somut olaya konu yargılama sürecinin incelenmesi sonucu, bireysel başvuru tarihinden sonra gerçekleşen karar düzeltme incelemesi aşamasında başvurucular lehine hükmedilen vekalet ücretinin nispi olarak düzeltildiği anlaşılmış, bu nedenle söz konusu iddia yönünden değerlendirme yapılmasına gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

31. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir..."

32. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

33. Somut olayda mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

34. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara kamu kurum ve kuruluşları aleyhine verilmiş, ekonomik değere ilişkin ve icra edilebilir bir yargı kararının uzun süre icra edilmemesi sonucu mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlali yönünden ayrı ayrı net 4.800 TL; başvurucuların taşınmazlarına Anayasa ve 2942 sayılı Kanun'da öngörülen kamulaştırma usulüne uyulmadan kanunilik ilkesine aykırı olarak el atılması ve haklarını elde etmek için dava açmak zorunda bırakılmaları sonucu ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında ise ayrı ayrı net 5.000 TL olmak üzere ayrı ayrı net 9.800 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

35. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Başvurucunun bu konuda herhangi bir belge sunmamış olması nedeniyle maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

36. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müşterek olarak ödenmesine karar verilmesi gerekir.

37. Ayrıca yargı kararının mümkün olan en kısa sürede icra edilmesi ve böylece hukuk devleti ilkesi ile adalete olan güvenin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi için ihlal kararının bir örneğinin ilgili idareye gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Mahkemece belirlenen taşınmaz bedeline ve bu bedele uygulanan faiz oranı ile faiz hesaplamalarına ilişkin iddiaların başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkı ile Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin yargı kararının en kısa sürede icra edilmesi için Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığına GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculara ayrı ayrı net 9.800 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

NERİMAN SAY VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/19831 | Karar tarihi: 10.05.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/19831

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

NERİMAN SAY VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/19831)

Karar Tarihi: 10/5/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

M. Emin KUZ

Raportör : Yakup MACİT

Başvurucular : 1. Neriman SAY

2. Ayşe Gökşin TAMBAĞ

3. Hamza İlteriş SAY

4. Rabia SAY

5. Züleyha Aysu SAY

6. Hamza Gensu SAY

Vekili : Av. Mustafa ÖZTÜRK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kadastro tespitine itiraz davasında usul ve kanuna aykırı karar verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının; esaslı iddiaların kararda tartışılmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının; yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 19/12/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Adana ili, Karataş ilçesi, Taşçı köyü, Köyüstü mevkiinde kain 107 parsel sayılı taşınmaz 1968 yılında yapılan kadastro çalışmaları sırasında 1950 tarihli ve 160 no.lu tapu kaydına dayanılarak 117.600 m2 miktarla eşit hisse olarak Ü.K. ve M.K. adına tespit görmüştür.

9. Bu taşınmaza bitişik 108 sayılı parselin sahibi olan başvuruculaın dedesi ve kayınbabası H.S. 2/12/1968 tarihli dilekçesinde 107 sayılı parselin gerçek yüzölçümünün 73.000 m2 olduğunu belirterek 108 parselin miktar noksanlığının 107 parsel sayılı taşınmazdan tamamlanması talebiyle Tapulama Komisyonuna itiraz etmiştir.

10. H.S. 23/1/1970 tarihinde vefat etmiş, Tapulama Komisyonunun 9/6/1977 tarihli kararıyla itirazı reddetmesi üzerine H.S.nin mirasçısı ve başvuruculaın murisi olan A.G.S. 5/8/1977 tarihinde Karataş Tapulama Mahkemesinde (Mahkeme) kadastro tespitine itiraz davası açmıştır.

11. Mahkeme 9/2/1984 tarihinde davanın ölen kişi aleyhine açıldığını belirterek husumet yönünden ret kararı vermiştir.

12. Temyiz üzerine karar, Yargıtay 16. Hukuk Dairesinin 19/11/1987 tarihli kararı ile davadan önce vefat ettiği anlaşılan davalı Ü.K.nın mirasçılarının davaya dâhil edilerek esastan karar verilmesi gerektiği gerekçesiyle bozulmuştur.

13. Bozma üzerine Mahkemece yeniden yapılan yargılamada verilen 20/12/2004 tarihli kararda, dava konusu taşınmaza komşu taşınmazların dayanak tapu kayıtlarında 107 sayılı parselin komşu taşınmaz olarak gösterildiği, yine 107 ve 108 sayılı parsellerin dayanak kayıtlarının birbirlerini komşu olarak gösterdiği, davacı ve davalılar arasında kullanılan yerlerin eskiden beri değişmez sabit bir şekilde kullanılageldiği, sabit sınırlı kabul edilen tapu kayıtlarında, tapu kaydında yazan miktara değil sınırların nazara alınması gerektiği, 108 sayılı parselde uygulanan tapu kaydında eksik görünen miktarın 107 sayılı parsele katılarak tespit gördüğü hususunun ispatlanamadığı, bu hususta davacı tarafın tanık dahi dinletemediği belirtilerek dava reddedilmiştir.

14. Temyiz üzerine dosya Yargıtay 16. Hukuk Dairesinin 30/3/2006 tarihlikararlarıyla tebligat eksikliği gerekçesiyle Mahkemesine geri çevrilmiştir.

15. Bu arada Mahkeme kısa ve gerekçeli karar arasındaki farklılığın giderilmesi için 28/4/2006 tarihindetavzih kararı vermiştir.

16. Eksikliğin giderilmesi üzerine Yargıtay 16. Hukuk Dairesi 11/12/2006 tarihli kararıyla Mahkemenin kısa ve gerekçeli karar arasındaki çelişkiyi tavzih kararıyla gideremeyeceğini belirterek hükmü yeniden bozmuştur.

17. Başvurucuların murisi A.G.S.nin 26/1/2006 tarihinde vefat etmesi üzerine başvurucular davacı mirasçı sıfatıyla davayı takip etmeye başlamışlardır.

18. Mahkeme 13/4/2009 tarihli kararında bozmadan önceki kararın gerekçesini (bkz. § 13) tekrarlayarak davayı reddetmiştir.

19. Temyiz üzerine karar Yargıtay 16. Hukuk Dairesinin 27/12/2011 tarihli kararıyla onanmıştır.

20. Karar düzeltme talebi aynı Dairenin 5/12/2013 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

21. Ret kararı 22/11/2014 tarihinde başvuruculara tebliğ edilmiş, 19/12/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

22. Mahkemenin 10/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

.

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

23. Başvurucular, Mahkeme kararının gerekçesinin eksik ve yetersiz olduğunu,lehlerine olan teknik bilirkişi raporunun iddiaları çerçevesinde kararda tartışılmadığını belirterek gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

24. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiş ancak gerekçeli karar hakkından açıkça söz edilmemiştir. Bununla birlikte Anayasa'nın 36. maddesine "adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin düzenlemenin gerekçesinde Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce güvence altına alındığı hususuna atıfta bulunularak adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin birçok kararında, gerekçeli karar hakkının Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkı kapsamında yer aldığı belirtilmiştir.Dolayısıyla gerekçeli karar hakkının Anayasa’nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği kabul edilmelidir.

25. Anayasa'nın 141. maddesinin üçüncü fıkrasında da “Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır.” denilerek mahkemelere kararlarını gerekçeli yazma yükümlülüğü yüklenmiştir. Anayasa’nın bütünlüğü ilkesi gereği anılan Anayasa kuralı da gerekçeli karar hakkının değerlendirilmesinde gözönünde bulundurulmalıdır.

26. Gerekçeli karar hakkı, kişilerin adil bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve denetlemeyi amaçlamaktadır. Tarafların muhakeme sırasında ileri sürdükleri iddialarının kurallara uygun biçimde incelenip incelenmediğini bilmeleri ve ayrıca demokratik bir toplumda, kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

27. Mahkemelerin anılan yükümlülüğü, yargılamada ileri sürülen her türlü iddia ve savunmaya karar gerekçesinde ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılamaz. Ancak derece mahkemeleri, kendilerine sunulan tüm iddialara yanıt vermek zorunda değilseler de (Yasemin Ekşi, B. No: 2013/5486, 4/12/2013, § 56) davanın esas

sorunlarının incelenmiş olduğu gerekçeli karardan anlaşılmalıdır.

28. Bir kararda tam olarak hangi unsurların bulunması gerektiği davanın niteliğine ve koşullarına bağlıdır. Muhakeme sırasında açık ve somut bir biçimde öne sürülen iddia ve savunmaların davanın sonucuna etkili olması, başka bir deyişle davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte bulunması hâlinde davayla doğrudan ilgili olan bu hususlara mahkemelerce makul bir gerekçe ile yanıt verilmesi gerekir (Sencer Başat ve diğerleri, § 35).

29. Aksi bir tutumla mahkemenin, davanın sonucuna etkili olduğunu kabul ettiği bir husus hakkında "ilgili ve yeterli bir yanıt" vermemesi veya yanıt verilmesini gerektiren usul veya esasa dair iddiaların cevapsız bırakılmış olması hak ihlaline neden olabilecektir (Sencer Başat ve diğerleri, § 39).

30. Somut olayda Mahkemenin taraflarca dosyaya sunulan deliller, keşif sonucu alınan rapor, mahallî bilirkişi beyanını değerlendirmek suretiyle davanın sonucuna etki edebilecek tüm iddia ve savunmaları tartışarak davanın reddine karar verdiği anlaşılmıştır. Bu açıdan gerekçeli karar hakkına yönelik bir ihlalin bulunmadığının açık olduğu sonucunaulaşılmıştır.

31. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Yargılamanın Sonucunun Adil Olmadığına İlişkin İddia

32. Başvurucular, Mahkemenin davayı reddederken mahallî bilirkişi beyanına dayandığını, mahallî bilirkişinin diğer komşu parsellerin sınırlarını tam ve sağlıklı olarak bilemediğini, Yargıtay içtihatlarına göre mahallî bilirkişinin taşınmaz sınırlarını tereddütsüz bilmesi gerektiğini, fen bilirkişisinin dayanak tapu kaydının dava konusu yere uymadığını raporunda tespit ettiğini, Mahkemenin bu raporu görmezden geldiğini, olağanüstü zamanaşımı koşullarının oluşup oluşmadığının da araştırılmadığını, mahkemenin delilleri yanlış değerlendirmesi nedeniyle kendilerine ait 108 parsel sayılı taşınmazdan eksik kalan 44107 m2lik yerin ellerinden çıktığını belirterek Anayasa'nın 35. ve 36. maddelerinde güvence altına alınan haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşler, yeniden yargılama ve tazminat talebinde bulunmuşlardır.

33. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucular tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvuruculaın Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet haklarının ihlal edildiği iddiasının, Mahkemece yapılan değerlendirmelere yönelik olduğu anlaşılmış, bu nedenle iddiaların adil yargılanma hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

34. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda açık bir keyfîlik içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede, kanun yolu şikâyeti niteliğindeki

başvurular açıkça keyfîlik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesince incelenemez (Necati Gündüz, Recep Gündüz, B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 26).

35. Başvurucuların ihlal iddiaları, yukarıda belirtilen içtihat kapsamında kanun yolu şikâyeti niteliğindedir. Somut olayda Mahkeme, başvurucular ve davalı tarafın iddia ve savunmalarını incelemiş, 21/6/1987 tarihli ve 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun ilgili hükümlerini somut olay çerçevesinde değerlendirmek (bkz. § 13) suretiyle ispatlanamadığından bahisle davanın reddine karar vermiştir. Mahkemenin gerekçesi ve başvurucuların iddiaları incelendiğinde iddiaların özünün derece mahkemeleri tarafından hukuk kurallarının ve delillerin değerlendirilmesinde ve yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

36. Açıklanan nedenle başvurunun bu kısmının da diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

C. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

37. Başvurucular, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

38. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

.

2. Esas Yönünden

39. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

40. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

41. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda Karataş Tapulama Mahkemesinde 5/8/1977 tarihinde açılan kadastro tespitine itiraz davasında Mahkemenin 9/2/1984 tarihinde davayı husumet yönünden reddettiği, temyiz üzerine Yargıtay 16. Hukuk Dairesinin 19/11/1987 tarihli bozma kararının ardından yapılan yargılamada 20/12/2004 tarihinde davanın esastan reddine karar verdiği, kararın Yargıtay 16. Hukuk Dairesinin 11/12/2006 tarihli kararıyla bir kez daha bozulması üzerine yapılan yargılamada Mahkemenin bu defa 13/4/2009 tarihli kararıyla davayı reddettiği, kararın Yargıtay 16. Hukuk Dairesinin 27/12/2011 tarihli kararıyla onandığı, karar düzeltme talebinin aynı Dairenin 5/12/2013 tarihli kararıyla reddedildiği, bu suretle yargılama sürecinin bu tarih itibarıyla sona erdiği anlaşılmıştır. Bu

nedenle karmaşık niteliği bulunmayan ve başvurucular ve murislerinin yargılamanın uzamasında önemli bir etkisinin de tespit edilmediği başvuru konusu davada yaklaşık 36 yıl 4 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

42. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

D. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

43. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir …"

44. Başvurucular toplam 650.000 TL maddi, herbiri için ayrı ayrı 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

45. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

46. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucular Neriman Say, Züleyha Aysu Say, Hamza Gensu Say'a ayrı ayrınet 31.200 TL, başvurucular Ayşe Gökşin Tambağ, Hamza İlteriş Say ve Rabia Say'a müştereken net 31.200 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

47. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine, 1800 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucular Neriman Say, Züleyha Aysu Say, Hamza Gensu Say'amüştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. a) Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması,

b) Yargılamanın sonucunun adil olmadığına ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması,

nedenleriyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. Maddesinde güvence altına alınan makul süre yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucular Neriman Say, Züleyha Aysu Say, Hamza Gensu Say'a ayrı ayrı net 31.200 TL, başvurucular Ayşe Gökşin Tambağ, Hamza İlteriş Say ve Rabia Say'a müştereken net 31.200 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. 1800 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucular Neriman Say,

Züleyha Aysu Say, Hamza Gensu Say'a MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adana Kadastro Mahkemesine (kapatılan Karataş Kadastro Mahkemesinin E.2008/3, K.2009/1 sayılı dosyası) GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AZIZJON HIKMATOV

B. No: 2015/18582 | Karar tarihi: 10.05.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2015/18582

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AZIZJON HIKMATOV BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2015/18582)

Karar Tarihi: 10/5/2017

R.G. Tarih ve Sayı: 7/6/2017- 30089

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

M. Emin KUZ

Raportör : Mahmut Serhat MAHMUTOĞLU

Başvurucu : Azizjon HIKMATOV

Vekili : Av. Uğur YILDIRIM

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, öldürülme veya kötü muameleye maruz kalma riski bulunan ülkeye sınır dışı etme kararı verilmesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 4/12/2015 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvurucu, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 73. maddesi uyarınca sınır dışı işleminin yürütmesinin tedbiren durdurulmasına karar verilmesini talep etmiştir.

4. İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca tedbir talebinin Bölüm tarafından karara bağlanması gerekli görüldüğünden İçtüzük'ün 73. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm tarafından İçtüzük'ün 73. maddesi uyarınca sınır dışı işleminin tedbiren

durdurulmasına karar verilmiştir.

6. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve ilgili kurumlardan temin edilen bilgilere göre olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucu, 1984 doğumlu olup Özbekistan vatandaşıdır.

10. Başvurucu, 2009 yılında yasal yollardan Türkiye'ye giriş yapmıştır.

11. Başvurucu; Taşkent Devlet İktisat Üniversitesinde öğrenci olduğu dönemde ülke yönetimi aleyhine siyasi tavır takındığını, gençlik hareketlerine katılması nedeniyle hedef hâline geldiğini, ülkesinde İslam dinini özgürce yaşamak ve bu konuda çalışmalar yapmak isteyen kişilerin baskı ve zulüm gördüğünü belirterek Türkiye'den uluslararası koruma talebinde bulunmuştur.

12. Başvurucu, uluslararası koruma talebine ilişkin işlemlerini tamamlamak üzere Gaziantep'e yönlendirilmiştir.

13. Başvurucu, burada tanıştığı Özbekistan vatandaşı S.K. ile evlenmiş ve bu evlilikten 2011 ve 2012 doğumlu iki çocuğu olmuştur.

14. Başvurucu ve ailesine uluslararası koruma taleplerine ilişkin işlemler sonuçlanıncaya kadar Gaziantep'ten izinsiz ayrılmamak koşuluyla geçici ikamet izni verilmiştir.

15. Başvurucu, aynı gerekçeyle Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğine (BMMYK) de iltica başvurusunda bulunmuştur.

16. BMMYK tarafından yapılan değerlendirme neticesinde başvurucuya 30/6/2010 tarihinde geçici mülteci statüsü verilmiştir.

17. Başvurucu 15/3/2015 tarihinde, Kilis Emniyet Müdürlüğüne bağlı ekipler tarafından durdurulan Suriye plakalı bir araçta yakalanmış ve üzerinde kimliğini tespite yarayacak herhangi bir belge bulunmadığı anlaşılmıştır.

18. Emniyet yetkilileri başvurucunun yanındaki dört kişiyle birlikte yasa dışı yollardan Suriye'deki çatışma bölgelerine geçmeye çalıştığını değerlendirmişlerdir.

19. Başvurucu ise Gaziantep'te iş olanaklarının sınırlı olması nedeniyle birtakım eşyaları satmak üzere Suriye'ye gitmeye karar verdiğini, araç şoförü ile ücret karşılığında anlaştığını, aracın kolluk görevlileri tarafından durdurulduğunu, araçta yapılan arama sonucunda polislerin kime ait olduğu belirli olmayan bir adet kamuflaj olarak tabir edilen elbise (kışlık mont) bulunduğunu söylediklerini ifade etmiştir.

20. Başvurucu ayrıca, Kilis ilinin karşısında bulunan ve güvenli bölge olarak nitelendirilen binlerce sivilin yaşadığı Azez Bölgesi'ne geçmeye çalıştığını, Arapça bildiğini, ticaret ve pazarlama eğitimi aldığını, çatışma bölgesine gitmek gibi bir amacının olmadığını dile getirmiştir. Başvurucu, Arapça bildiğini ve pazarlama konusunda aldığı eğitimleri gösteren belge ve sertifikalar sunmuştur.

21. Anılan gelişmeler üzerine başvurucunun uluslararası koruma talebi, Batman Valiliği Göç İdaresi Müdürlüğü tarafından reddedilmiş; başvurucu hakkında yurda giriş yasağı (G-87) kararı alınmış ve kamu güvenliği açısından tehdit oluşturduğu gerekçesiyle 14/5/2014 tarihinde başvurucunun sınır dışı edilmesine karar verilmiştir.

22. Başvurucu tarafından anılan kararın iptali istemiyle açılan dava, Batman İdare Mahkemesinin (İdare Mahkemesi) 4/11/2015 tarihli kararıyla reddedilmiştir. Kararın değerlendirme kısmı şöyledir:

"Dosyanın incelenmesinden, Özbekistan uyruklu davacının, 2009 yılında Türkiye'ye giriş yaptığı, Birleşmiş Milletler Ankara Bürosu'na giderek sığınma talep etmesi üzerine davacıyı Gaziantep İli'ne sevk ettikleri ve 2009 yılından bu yana Gaziantep'te sığınmacı olarak kaldığı, Kilis TEM Şube Müdürlüğü ekipleri tarafından 15/03/2015 günü saat 16:30 sıralarında şüphe üzerine durdurulan Suriye plakalı Mitsubishi marka araçta Suriye'ye gitmek üzere hazırlık yapan 5 kişinin tespit edildiği, davacının da bu 5 kişinin arasında olduğu, araç kontrol edildiğinde davacının çantasında savaş alanında kullanılmaya elverişli kamuflaj elbisesi ve ayakkabı bulunduğu, buna karşın üzerilerinde kendilerini tanıtıcı hiçbir belge bulunamadığı, illegal yollardan ülkeye giriş yaptıklarının tespit edildiği ve haklarında pasaportsuz olmaktan dolayı işlem yapıldığı, ayrıca Kilis Valiliği'nce 16/03/2015 tarihinde haklarında 6458 sayılı Kanunun 9. maddesi kapsamında Türkiye'ye giriş yasağı kararı alındığı, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün 16/03/2015 tarih ve 2606 sayılı yazısı ile de davacı ile birlikte 5 kişinin Kilis İli'nde geri gönderme merkezi bulunmaması sebebiyle Batman Geri Gönderme Merkezi'ne sevkinin uygun görüldüğü ve Batman'a getirildikleri, geri gönderme merkezinde iken davacının uluslararası koruma başvurusunda bulunduğu ancak Uluslararası Koruma Dairesi Başkanlığı'nın 12/04/2015 tarih ve 489 sayılı yazısı ile başvurusunun reddedilerek durumunun 6458 sayılı Kanunun 54/2. maddesi kapsamında değerlendirilmesi gerektiğinin bildirildiği, öte yandan davacı hakkında genel güvenlik gerekçesiyle alınmış G-87 tahdit kaydı bulunduğu ve çatışma bölgeleriyle bağlantılı olduğunun değerlendirildiği, 14/05/2015 tarih ve 732 sayılı işlemle 6458 sayılı Kanunun 54. maddesinin 1. fıkrasının (d), (h) ve (i) bentleri gereği sınır dışı edilmesine karar verilmesi üzerine bakılan davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

Bu durumda, uluslararası koruma talebi reddedilen ve 6458 sayılı Kanun'un 54. maddesinin 1. fıkrası kapsamında kalan davacının sınır dışı edilmesine ilişkin dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmamaktadır."

23. Anılan kararda, başvurucunun sınır dışı edilmesi hâlinde Özbekistan'da öldürülebileceğine ya da kötü muameleye maruz kalacağına ilişkin iddiaları hakkında herhangi bir araştırma veya değerlendirmeye yer verilmemiştir.

24. Bu karar başvurucu tarafından 4/12/2015 tarihinde öğrenilmiş olup aynı tarihte bireysel başvuruda bulunulmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

25. 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun "Kapsam" kenar başlıklı 2. maddesi şöyledir:

" (1) Bu Kanun, yabancılarla ilgili iş ve işlemleri; sınırlarda, sınır kapılarında ya da Türkiye içinde yabancıların münferit koruma talepleri üzerine sağlanacak uluslararası korumayı,

ayrılmaya zorlandıkları ülkeye geri dönemeyen ve kitlesel olarak Türkiye'ye gelen yabancılara acil olarak sağlanacak geçici korumayı, Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklarını kapsar.

(2) Bu Kanunun uygulanmasında, Türkiye'nin taraf olduğu milletlerarası anlaşmalar ile özel kanunlardaki hükümler saklıdır."

26. 6458 sayılı Kanun'un "Geri gönderme yasağı" kenar başlıklı 4. maddesi şöyledir:

"Bu Kanun kapsamındaki hiç kimse, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulacağı veya ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatının veya hürriyetinin tehdit altında bulunacağı bir yere gönderilemez."

27. 6458 sayılı Kanun'un 29/10/2016 tarihli ve 676 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (676 sayılı KHK) 35. maddesiyle değişik "Sınır dışı etme kararı" kenar başlıklı 53. maddesi şöyledir:

"(1) Sınır dışı etme kararı, Genel Müdürlüğün talimatı üzerine veya resen valiliklerce alınır.

(2) Karar, gerekçeleriyle birlikte hakkında sınır dışı etme kararı alınan yabancıya veya yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilir. Hakkında sınır dışı etme kararı alınan yabancı, bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa kendisi veya yasal temsilcisi, kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında bilgilendirilir.

(3) Yabancı veya yasal temsilcisi ya da avukatı, sınır dışı etme kararına karşı, kararın tebliğinden itibaren on beş gün içinde idare mahkemesine başvurabilir. Mahkemeye başvuran kişi, sınır dışı etme kararını veren makama da başvurusunu bildirir. Mahkemeye yapılan başvurular on beş gün içinde sonuçlandırılır. Mahkemenin bu konuda vermiş olduğu karar kesindir. Yabancının rızası saklı kalmak kaydıyla, dava açma süresi içinde veya yargı yoluna başvurulması hâlinde '54 üncü maddenin birinci fıkrasının (b), (d) ve (k) bentleri ile ikinci fıkrası kapsamındakiler hariç' yargılama sonuçlanıncaya kadar yabancı sınır dışı edilmez."

28. 6458 sayılı Kanun'un 676 sayılı KHK'nın 36. maddesiyle değişik "Sınır dışı etme kararı alınacaklar" kenar başlıklı 54. maddesi şöyledir:

"(1) Aşağıda sayılan yabancılar hakkında sınır dışı etme kararı alınır:

a) 5237 sayılı Kanunun 59 uncu maddesi kapsamında sınır dışı edilmesi gerektiği değerlendirilenler

b) Terör örgütü yöneticisi, üyesi, destekleyicisi veya çıkar amaçlı suç örgütü yöneticisi, üyesi veya destekleyicisi olanlar

c) Türkiye'ye giriş, vize ve ikamet izinleri için yapılan işlemlerde gerçek dışı bilgi ve sahte belge kullananlar

ç) Türkiye'de bulunduğu süre zarfında geçimini meşru olmayan yollardan sağlayanlar

d) Kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar

e) Vize veya vize muafiyeti süresini on günden fazla aşanlar veya vizesi iptal edilenler

f) İkamet izinleri iptal edilenler

g) İkamet izni bulunup da süresinin sona ermesinden itibaren kabul edilebilir gerekçesi

olmadan ikamet izni süresini on günden fazla ihlal edenler

ğ) Çalışma izni olmadan çalıştığı tespit edilenler

h) Türkiye'ye yasal giriş veya Türkiye'den yasal çıkış hükümlerini ihlal edenler

ı) Hakkında Türkiye'ye giriş yasağı bulunmasına rağmen Türkiye'ye geldiği tespit edilenler

i) Uluslararası koruma başvurusu reddedilen, uluslararası korumadan hariçte tutulan, başvurusu kabul edilemez olarak değerlendirilen, başvurusunu geri çeken, başvurusu geri çekilmiş sayılan, uluslararası koruma statüleri sona eren veya iptal edilenlerden haklarında verilen son karardan sonra bu Kanunun diğer hükümlerine göre Türkiye'de kalma hakkı bulunmayanlar

j) İkamet izni uzatma başvuruları reddedilenlerden, on gün içinde Türkiye'den çıkış yapmayanlar

k) Uluslararası kurum ve kuruluşlar tarafından tanımlanan terör örgütleriyle ilişkili olduğu değerlendirilenler

(2) Bu maddenin birinci fıkrasının (b), (d) ve (k) bentleri kapsamında oldukları değerlendirilen uluslararası koruma başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişiler hakkında uluslararası koruma işlemlerinin her aşamasında sınır dışı etme kararı alınabilir. ”

29. 6458 sayılı Kanun'un "Sınır dışı etme kararı alınmayacaklar" kenar başlıklı 55. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) 54 üncü madde kapsamında olsalar dahi, aşağıdaki yabancılar hakkında sınır dışı etme kararı alınmaz:

a) Sınır dışı edileceği ülkede ölüm cezasına, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacağı konusunda ciddi emare bulunanlar"

30. 6458 sayılı Kanun'un "Sınır dışı etmek üzere idari gözetim ve süresi" kenar başlıklı 57. maddesi şöyledir:

"(1) 54 üncü madde kapsamındaki yabancılar, kolluk tarafından yakalanmaları hâlinde, haklarında karar verilmek üzere derhâl valiliğe bildirilir. Bu kişilerden, sınır dışı etme kararı alınması gerektiği değerlendirilenler hakkında, sınır dışı etme kararı valilik tarafından alınır. Değerlendirme ve karar süresi kırk sekiz saati geçemez.

(2) Hakkında sınır dışı etme kararı alınanlardan; kaçma ve kaybolma riski bulunan, Türkiye'ye giriş veya çıkış kurallarını ihlal eden, sahte ya da asılsız belge kullanan, kabul edilebilir bir mazereti olmaksızın Türkiye'den çıkmaları için tanınan sürede çıkmayan, kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar hakkında valilik tarafından idari gözetim kararı alınır. Hakkında idari gözetim kararı alınan yabancılar, yakalamayı yapan kolluk birimince geri gönderme merkezlerine kırk sekiz saat içinde götürülür.

(3) Geri gönderme merkezlerindeki idari gözetim süresi altı ayı geçemez. Ancak bu süre, sınır dışı etme işlemlerinin yabancının iş birliği yapmaması veya ülkesiyle ilgili doğru bilgi ya da belgeleri vermemesi nedeniyle tamamlanamaması hâlinde, en fazla altı ay daha uzatılabilir.

(4) İdari gözetimin devamında zaruret olup olmadığı, valilik tarafından her ay düzenli olarak

değerlendirilir. Gerek görüldüğünde, otuz günlük süre beklenilmez. İdari gözetimin devamında zaruret görülmeyen yabancılar için idari gözetim derhâl sonlandırılır. Bu yabancılara, belli bir adreste ikamet etme, belirlenecek şekil ve sürelerde bildirimde bulunma gibi idari yükümlülükler getirilebilir.

(5) İdari gözetim kararı, idari gözetim süresinin uzatılması ve her ay düzenli olarak yapılan değerlendirmelerin sonuçları, gerekçesiyle birlikte yabancıya veya yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilir. Aynı zamanda, idari gözetim altına alınan kişi bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa, kendisi veya yasal temsilcisi kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında bilgilendirilir.

(6) İdari gözetim altına alınan kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı, idari gözetim kararına karşı sulh ceza hâkimine başvurabilir. Başvuru idari gözetimi durdurmaz. Dilekçenin idareye verilmesi hâlinde, dilekçe yetkili sulh ceza hâkimine derhâl ulaştırılır. Sulh ceza hâkimi incelemeyi beş gün içinde sonuçlandırır. Sulh ceza hâkiminin kararı kesindir. İdari gözetim altına alınan kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı, idari gözetim şartlarının ortadan kalktığı veya değiştiği iddiasıyla yeniden sulh ceza hâkimine başvurabilir.

(7) İdari gözetim işlemine karşı yargı yoluna başvuranlardan, avukatlık ücretlerini karşılama imkânı bulunmayanlara, talepleri hâlinde 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu hükümlerine göre avukatlık hizmeti sağlanır."

31. 22/10/2014 tarihli ve 29153 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Geçici Koruma Yönetmeliği'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bu Yönetmelik kapsamında hiç kimse, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulacağı veya ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatının veya hürriyetinin tehdit altında bulunacağı bir yere gönderilemez."

B. Uluslararası Hukuk

1. Uluslararası Mevzuat

32. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) "Yaşam hakkı" kenar başlıklı 2. maddesi şöyledir:

"1. Herkesin yaşam hakkı yasayla korunur. Yasanın ölüm cezası ile cezalandırdığı bir suçtan dolayı hakkında mahkemece hükmedilen bu cezanın infaz edilmesi dışında, hiç kimsenin yaşamına kasten son verilemez.

2. Ölüm, aşağıdaki durumlardan birinde mutlak zorunlu olanı aşmayacak bir güç kullanımı sonucunda meydana gelmişse, bu maddenin ihlaline neden olmuş sayılmaz:

a) Bir kimsenin yasa dışı şiddete karşı korunmasının sağlanması;

b) Bir kimsenin usulüne uygun olarak yakalanmasını gerçekleştirme veya usulüne uygun olarak tutulu bulunan bir kişinin kaçmasını önleme;

c) Bir ayaklanma veya isyanın yasaya uygun olarak bastırılması"

33. Sözleşme'nin "İşkence yasağı" kenar başlıklı 3. maddesi şöyledir:

"Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlere tabi tutulamaz."

34. Mültecilerin hukuki durumuna dair 28/7/1951 tarihli Sözleşme'nin (1951 tarihli Cenevre

Sözleşmesi) 33. maddesi şöyledir (29/8/1961 tarihli ve 359 sayılı Kanun'la onaylanmış; 5/9/1961 tarihli ve 10898 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.):

“1. Hiçbir Taraf Devlet, bir mülteciyi, ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatı ya da özgürlüğü tehdit altında olacak ülkelerin sınırlarına, her ne şekilde olursa olsun geri göndermeyecek veya iade ("refouler") etmeyecektir.

2. Bununla beraber, bulunduğu ülkenin güvenliği için tehlikeli sayılması yolunda ciddi sebepler bulunan veya özellikle ciddi bir adi suçtan dolayı kesinleşmiş bir hükümle mahkum olduğu için söz konusu ülkenin halkı açısından bir tehlike oluşturmaya devam eden bir mülteci, işbu hükümden yararlanmayı talep edemez.”

2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Uygulaması

35. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) sınır dışı kararının uygulanması hâlinde yaşam hakkı ile kötü muamele yasağının ihlal edileceğine ilişkin şikâyetlerle ilgili ilkesel yaklaşımı özetle şöyledir (Soering/Birleşik Krallık, B. No: 14038/88, 7/7/1989; Saadi/İtalya [BD], B. No: 37201/06, 28/2/2008; M.S.S./Belçika ve Yunanistan [BD], B. No: 30696/09, 21/1/2011; J.K. ve diğerleri/İsveç [BD], B. No: 59166/12, 23/8/2016; Ghorbanov ve diğerleri/Türkiye, B. No: 28127/09, 3/12/2013; Mamatkulov ve Aksarov/Türkiye [BD], B. No: 46827/99, 4/2/2005; Babajanov/Türkiye, B. No: 49867/08, 10/5/2016):

AİHM'e göre yabancıların ülkeye girişleri, ülkede ikamet edişleri ve ülkeden çıkarılmalarına ilişkin konular doğrudan o ülkenin ulusal egemenlik yetkisine ilişkin olup Sözleşme'nin 6. maddesinin koruma alanı dışında kalmaktadır. Bir başka deyişle bu tür konularda alınan kararların medeni hak ve yükümlülüklerle ilgisi bulunmamaktadır.

Bununla birlikte bir yabancının sınır dışı edilmesi hâlinde kötü muameleye maruz kalacağına dair ciddi emareler bulunması durumunda taraf devletin Sözleşme kapsamında sorumluluğu ortaya çıkmaktadır. Sözleşme, işkence ve kötü muameleye maruz kalma riski bulunan ülkeye sınır dışı etmeme yükümlülüğünü içermektedir.

AİHM, Sözleşme'nin 2. (yaşam hakkı) ve 3. maddelerinin (işkence ve kötü muamele yasağı) birlikte ihlal edildiğine ilişkin şikâyetlerde kural olarak işkence ve kötü muamelenin mutlak şekilde yasaklandığı gerçeğinden hareketle başvuruları 3. maddeyle sınırlı olarak incelemektedir. Bu kural geri gönderilen ülkede idam cezası uygulanacağı gibi doğrudan yaşam hakkının konusunu oluşturan şikâyetler bakımından geçerli değildir.

AİHM, kötü muamele riski bulunan ülkeye sınır dışı etmeme yükümlülüğünün kamu düzeni veya kamu güvenliği bakımından risk oluşturanlar bakımından da geçerli olduğununun ve hatta uluslararası terörizm tehlikesinin bulunduğu hâllerde bile bu yükümlülüğe bir istisna getirilemeyeceğinin altını çizmektedir.

AİHM, geri gönderilen ülkede kötü muamele riskinin varlığını haklı gösteren önemli gerekçelerin bulunması hâlinde bu iddiaların kapsamlı ve titiz (etkili) bir şekilde incelenmesi gerektiğine dikkat çekmektedir.

AİHM, söz konusu incelemenin etkililiğinden bahsedebilmek için sınır dışı kararı uygulanmadan önce ilgili kişiye bağımsız bir mercie başvuruda bulunma imkânı sunulması ve inceleme sonuçlanıncaya kadar sınır dışı kararının uygulamasının kendiliğinden (otomatik olarak) durdurulmasının önemine vurgu yapmaktadır.

AİHM'e göre Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlaline karar verilebilmesi için kötü muamele iddiasının bir olasılığın ötesinde gerçek bir risk düzeyine ulaşması gerekmektedir. Söz konusu riskin ciddiliği incelenirken geri gönderilecek ülkeyle ilgili koşullar taraf devletçe resen araştırılmalıdır. Bu araştırma yapılırken bağımsız insan hakları örgütlerinin ve hükûmetlerin hazırladığı ülke raporlarından yararlanılması mümkündür.

AİHM'e göre başvuruculaların kişisel durumlarına ve geri gönderilecekleri ülkede karşılaşacakları risklere ilişkin iddialarını ayrıntılı şekilde açıklama ve (varsa) iddialarını destekleyen belgeleri sunma yükümlülükleri bulunmaktadır. Bir başka deyişle başvuruculaların kişisel durumlarına ilişkin iddialarını ispat külfeti kendilerine aittir.

3. Özbekistan'ın Genel Güvenlik Durumuna İlişkin Bilgiler

36. AİHM'in Özbekistan'ın genel güvenlik durumuna ilişkin değerlendirmeleri özetle şöyledir (Muminov/Rusya, B. No: 42502/06, 11/11/2008, §§ 67-72; Shakurov/Rusya, B. No: 55822/10, 5/6/2012, §§ 101-109; Zokhidov/Rusya, B. No: 67286/10, 5/2/2013, §§ 108/113):

AİHM yukarıda yer verilen ve bu kararlarda atıf yapılan diğer birçok kararında Özbekistan'ın genel güvenlik durumunu değerlendirirken Birleşmiş Milletler ve insan hakları alanında faaliyet gösteren sivil toplum örgütlerinin hazırladıkları ülke raporlarından yararlanmıştır. Anılan kararlarda ve kararlarda atıf yapılan raporlarda özetle Özbekistan hükumetinin Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi'yle işbirliğinden kaçındığına, ülke yetkililerininin işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin uluslararası yükümlülükleri tam olarak yerine getirmediğine vurgu yapılmaktadır.

AİHM, Özbekistan'daki insan haklarına ilişkin genel durumun endişe verici olduğunu ve güvenilir uluslararası kaynaklardan edinilen bilgilere göre polis tarafından gözaltına alınan kişilere karşı işkence uygulamasının "sistematik" ve "ayrım gözetmeksizin" gerçekleştiğini ifade etmektedir.

AİHM, Özbekistan'a sınır dışı etme ya da suçlu iadesine ilişkin başvurularla ilgili olarak Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlaline ilişkin kararlar verdiğini ancak bu durumun Özbekistan'a geri gönderilecek herkesin kötü muamele tehlikesi altında olduğu anlamına gelmeyeceğinin de altını çizmektedir.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

37. Mahkemenin 10/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi

38. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay (B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir..

B. Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

39. Başvurucu; ülkesi Özbekistan'da öğrenci olduğu dönemde gençlik hareketlerine katıldığını, muhalif tavrı nedeniyle mevcut yönetimin hedefi hâline geldiğini, ülkesinde İslam dinine mensup olanların dinlerini açık veya gizli olarak yaşamalarının mümkün olmadığını,

zulüm görme tehlikesi altında olduğu için 2009 yılında ülkesinden kaçarak Türkiye'ye sığındığını belirtmiştir.

40. Başvurucu; Türkiye'ye geldikten sonra evlendiğini, bu evlilikten iki çocuğunun olduğunu, ailesiyle birlikte 2010 yılından beri Gaziantep'te yaşadığını, herhangi bir adli veya idari soruşturma geçirmediğini ifade etmiştir.

41. Başvurucu; pazarlama ve ticaret eğitimi aldığını, geçimini ticaretle sağladığını, Türkiye sınırına çok yakın olan ve güvenli bölge olarak değerlendirilen Azez'e geçerek ticaret yapmayı planladığını, çatışma bölgelerine geçmesinin söz konusu olmadığını dile getirmiştir.

42. Başvurucu; ayrıca İnsan Hakları İzleme Örgütü, Uluslararası Af Örgütü gibi kuruluşların Özbekistan ile ilgili insan hakları raporlarına ve Özbekistan eski İngiltere Büyükelçisi'nin ülkedeki insan hakları ihlalleri hakkındaki açıklamalarına yer vermiştir.

43. Başvurucu, Özbekistan'da insan hakları ihlallerinin çok yaygın olduğunu, cezaevlerinde sistematik işkence yapıldığını, ülkesine geri gönderilmesi hâlinde öldürülme ya da kötü muameleye maruz kalma tehlikesi altında bulunduğunu ileri sürmüş; maddi ve manevi tazminat ile adli yardım taleplerinde bulunmuştur.

2. Değerlendirme

44. Anayasa’nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı" kenar başlıklı 17. maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları şöyledir:

“Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

...

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz.”

45. Anayasa’nın "Devletin temel amaç ve görevleri" kenar başlıklı 5. maddesi şöyledir:

“Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.”

46. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun sınır dışı edilmesi hâlinde öldürülebileceğine ya da kötü muameleye maruz kalabileceğine ilişkin iddiaları, kötü muamele yasağı kapsamında incelenmiş olup yaşam hakkı bakımından ayrıca bir değerlendirme yapılmasına gerek görülmemiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

47. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

48. Anayasa'da yabancıların ülkeye girişleri, ülkede ikamet edişleri ve ülkeden

çıkarılmalarına ilişkin konularda herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Uluslararası hukukta da kabul edildiği üzere bu husus, devletin egemenlik yetkisi kapsamında kalmaktadır. Dolayısıyla devletin yabancıları ülkeye kabul etmekte veya sınır dışı etmekte takdir yetkisinin bulunduğu kuşkusuzdur. Ancak anılan işlemlerin -Anayasa'da güvence altına alınan temel hak ve özgürlüklere müdahale oluşturması hâlinde- bireysel başvuruya konu edilebilmesi mümkündür (A.A. ve A.A. [GK], B. No: 2015/3941, 1/3/2017, § 54).

49. Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasında yaşama hakkının yanında maddi ve manevi varlığı koruma ve geliştirme hakkı da güvence altına alınmıştır. Aynı maddenin üçüncü fıkrasında ise kimseye "işkence ve eziyet" yapılamayacağı, kimsenin "insan haysiyetiyle bağdaşmayan" cezaya veya muameleye tabi tutulamayacağı hükmüne yer verilmiştir. Maddenin sistematiğinden de anlaşılacağı üzere birinci fıkrada genel olarak güvence altına alınan bireyin maddi ve manevi varlığı, üçüncü fıkrada kötü muamelelere karşı özel olarak korunmuştur (A.A. ve A.A., § 55).

50. Anılan maddede, devlete getirilen kötü muamelede bulunmama (negatif) yükümlülüğünün herhangi bir istisnasına yer verilmemiştir. Temel hak ve özgürlüklerin savaş, seferberlik, sıkıyönetim veya olağanüstü hâllerde kullanılmasının durdurulmasına imkân veren Anayasa'nın 15. maddesinde de maddi ve manevi varlığın bütünlüğüne dokunulamayacağı belirtilmiştir. Bu durum, kötü muamele yasağının mutlak nitelikte olduğunun açık göstergesidir (A.A. ve A.A., § 56).

51. Ancak bu yasakla korunan hakların gerçek anlamda güvence altına alındığından bahsedebilmek için devletin kötü muamelede bulunmaması yeterli değildir. Devletin aynı zamanda bireyleri kendi görevlilerinin ve üçüncü kişilerin kötü muamele oluşturabilecek eylemlerine karşı da koruması gerekir (A.A. ve A.A., § 57).

52. Nitekim Anayasa'nın 5. maddesinde "insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak" devletin temel amaç ve görevleri arasında sayılmıştır. Anayasa'nın 17. ve 5. maddeleri birlikte değerlendirildiğinde devletin bireyi kötü muamele yasağına karşı koruma (pozitif) yükümlülüğünün de bulunduğu anlaşılmaktadır(A.A. ve A.A., § 58).

53. Anayasa'nın 17., 5. ve 16. maddeleri, uluslararası hukuk ve özellikle de Türkiye'nin taraf olduğu Cenevre Sözleşmesi'nin ilgili hükümleri ile birlikte yorumlandığında devletin egemenlik yetkisi alanında olup gönderildikleri ülkede kötü muameleye maruz kalabilecek yabancıların da maddi ve manevi varlıklarına yönelik risklere karşı korunmalarının devletin pozitif yükümlülükleri arasında yer aldığının kabulü gerekir(A.A. ve A.A., § 59).

54. Anılan pozitif yükümlülük kapsamında sınır dışı edilecek kişiye ülkesinde karşılaşabileceği risklere karşı gerçek anlamda bir koruma sağlanabilmesi için bu kişiye sınır dışı kararına karşı etkili bir "karşı çıkma imkânı" tanınması gerekir. Aksi hâlde sınır dışı edildiğinde kötü muameleye maruz kalma riski altında olduğunu iddia eden ve bu iddiasını delillendirme konusunda devlete göre daha kısıtlı imkânlara sahip olan yabancıya gerçek anlamda bir koruma sağlanabildiğinden bahsetmek mümkün olmayacaktır(A.A. ve A.A., § 60).

55. Dolayısıyla kötü muameleye karşı koruma pozitif yükümlülüğünün -anılan yasağın koruduğu hakların doğası gereği- hakkında sınır dışı kararı verilen bir yabancıya "iddialarını araştırtma" ve bu kararı "adil bir şekilde inceletme" imkânı sağlayan usul güvencelerini de içerdiği kuşkusuzdur (A.A. ve A.A., § 61).

56. Bu çerçevede sınır dışı etme işlemi sonucunda yabancının gönderileceği ülkede kötü muamele yasağının ihlal edileceğinin iddia edilmesi hâlinde idari ve yargısal makamlar tarafından söz konusu ülkede gerçek bir ihlal riskinin bulunup bulunmadığı ayrıntılı şekilde araştırılmalıdır. Anılan usul güvencelerinin bir gereği olarak idari makamlar tarafından alınan sınır dışı kararlarının bağımsız bir yargı organı tarafından denetlenmesi, bu denetim süresince sınır dışı kararlarının icra edilmemesi ve yargılama sürecine tarafların etkili katılımının sağlanması gerekir(A.A. ve A.A., § 62).

57. Kötü muameleye karşı koruma yükümlülüğü her sınır dışı işleminde yukarıda belirtilen şekilde bir araştırma yapılmasını gerektirmez. Bu yükümlülüğün ortaya çıkabilmesi için öncelikli olarak başvurucu tarafından savunulabilir (araştırılabilir/tartışılabilir/ araştırmaya değer/makul şüphe uyandıran) bir iddia ortaya konmalıdır. Bu doğrultuda başvurucu geri gönderileceği ülkede var olduğunu iddia ettiği kötü muamele riskinin ne olduğunu makul şekilde açıklamalı, (varsa) bu iddiayı destekleyen bilgi ve belgeleri sunmalı ve bu iddialar belirli bir ciddilik seviyesinde olmalıdır. Ancak savunulabilir iddianın ortaya konulması somut olayın özelliğine göre farklılık gösterebileceğinden her olayda ayrıcadeğerlendirilme yapılmalıdır(A.A. ve A.A., § 63).

58. Bir iddianın savunulabilir olduğunun kabul edilmesi başvurunun mutlaka ihlalle sonuçlanacağı anlamına gelmemektedir. Bu kabul, başvurucunun iddialarının araştırmaya değer nitelikte olduğunun tespitinden ibarettir. Başvurucunun geri gönderileceği ülkenin koşulları veya kişisel durumu nedeniyle karşılaşabileceği risklere ilişkin iddialarının gerçekliği ve yaptığı açıklamaların makul olup olmadığı titiz bir şekilde araştırılmalıdır. İddianın doğruluğu ve/veya riskin varlığı araştırılırken ulusal veya uluslararası kurum ve kuruluşların düzenledikleri raporlardan ya da somut olay hakkında bilgi edinilmesini sağlayacak başka kaynaklardan yararlanılması mümkündür(A.A. ve A.A., § 64).

59. Sınır dışı etme kararının uygulanması hâlinde kötü muamele yasağının ihlal edilebileceğine karar verebilmek için geri gönderilen ülkedeki riskin varlığının bir olasılığın ötesinde "gerçek bir risk"seviyesinde olduğunun ispatlanması gerekir. Bu konudaki ispat külfeti iddianın niteliğine göre kamu makamlarına ve/veya başvurucuya ait olabilir. İspat yükümlülüğüne ilişkin aşağıda yer verilen değerlendirme ölçütleri bir iddianın savunulabilir olup olmadığını değerlendirirken de dikkate alınmalıdır(A.A. ve A.A., § 65).

60. İlk olarak başvurucu, geri gönderilen ülkede uzun süredir devam eden genel siyasi istikrarsızlık ya da ülkenin tamamına yayılmış iç karışıklık nedeniyle kötü muameleye maruz kalacağını ileri sürebilir. Bu durumda anılan ülkenin genel koşullarının objektif olarak kötü muamele yasağına aykırılık oluşturmayacağının kamu makamları tarafından ortaya konulması gerekir (A.A. ve A.A., § 66).

61. İkincisi geri gönderilecek ülkenin kamu makamlarının etnik kökenleri, dinî inançları, siyasi görüşleri ya da belirli bir gruba mensubiyetleri gibi nedenlerle kişilere sistematik olarak kötü muamelede bulundukları iddia edilebilir. Böyle bir durumda kamu makamları tarafından, belirtilen özelliklerdeki kişi veya grupların ülkelerinde kötü muameleye uğrayıp uğramadıklarının araştırılması gerekir. Buna karşılık başvurucunun da risk altında olduğu iddia edilen gruplara aidiyetini veya mensubiyetini ispatlaması gerekir (A.A. ve A.A., § 67).

62. Üçüncüsü geri gönderilecek ülkede var olduğu iddia edilen risk, başvurucunun herhangi bir gruba mensubiyetinden ya da aidiyetinden bağımsız olarak doğrudan kişisel durumundan kaynaklanabilir. Bu durumda başvurucunun geri gönderileceği ülkede hangi nedenle kötü muameleye maruz kalacağını açıklaması ve bu iddiasını ispata yarayacak

olguları açıkça ortaya koyması gerekir (A.A. ve A.A., § 68).

63. Son olarak geri gönderilecek ülkedeki riskin kamu görevlisi olmayan kişi veya gruplardan kaynaklandığı ileri sürülebilir. Böyle bir durumda ise hem riskin gerçekliğinin hem de söz konusu ülkenin kamu makamlarının bu riski ortadan kaldırmak konusunda yeterli korumayı sağlamakta yetersiz kalacaklarının başvurucu tarafından ortaya konulması gerekir (A.A. ve A.A., § 69).

64. Gerçek riskin varlığına ilişkin maddi olguların bulunup bulunmadığı araştırılırken kural olarak sınır dışı kararının verildiği tarihteki koşullar dikkate alınmalıdır. Ancak yapılacak değerlendirmenin sonucunu doğrudan etkileyecek önemli gelişmeler olması hâlinde yeni durum da gözönünde tutulmalıdır (A.A. ve A.A., § 70).

65. Bu çerçevede yapılan bireysel başvurularda Anayasa Mahkemesinin öncelikli rolü, geri gönderilen ülkede kötü muamele riskinin varlığına ilişkin savunulabilir bir iddianın bulunduğu durumlarda idari ve yargısal makamlar tarafından anılan yasak kapsamındaki usul güvencelerinin sağlanıp sağlanmadığını denetlemekten ibarettir. Anayasa Mahkemesi, usul güvencelerinin sağlanmadığını değerlendirdiğinde ikincillik ilkesi gereği kural olarak yeniden yargılama yapılması amacıyla ihlal kararı verir. Usul güvencelerinin sağlandığı durumlarda ise geri gönderilen ülkede gerçek bir kötü muamele riskinin bulunup bulunmadığı ayrıca değerlendirilir(A.A. ve A.A., § 71).

66. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi, somut olayın özel koşulları altında gerekli gördüğü hâllerde geri gönderilen ülkede gerçek bir kötü muamele riski bulunup bulunmadığını istisnai olarak ilk elden kendisi de inceleyebilir. Böyle bir durumda Mahkeme, sınır dışı işleminin gerçekleşmesi hâlinde kötü muamele yasağının maddi boyutunun ihlal edilip edilmeyeceğine ilişkin bir değerlendirme yapabilir (A.A. ve A.A., § 72).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

67. Başvuru konusu olayda, yasa dışı yollardan Türkiye sınırını geçmeye çalışan başvurucunun kamu güvenliği açısından tehdit oluşturduğu, hakkında ülkeye giriş yasağı getirildiği ve uluslararası koruma talebinin reddedildiği gerekçeleriyle sınır dışı edilmesine karar verilmiştir.

68. Başvurucu, dinî inancı ve siyasi görüşü nedeniyle ülkesine geri gönderilmesi hâlinde öldürülebileceğini ya da kötü muameleye maruz kalabileceğini ileri sürmüştür (bkz. §§ 39-43).

69. Somut olayda öncelikli olarak geri gönderilen ülkede kötü muamele riskinin varlığına ilişkin savunulabilir bir iddianın bulunup bulunmadığı, bulunması hâlinde idari ve yargısal makamlar tarafından kötü muamele yasağı kapsamındaki usul güvencelerinin sağlanıp sağlanmadığı hususları incelenecektir.

70. Başvurucunun sunduğu bilgi ve belgeler (bkz. §§ 19, 20), geri gönderilen ülkenin koşullarına ilişkin AİHM tarafından yapılan değerlendirmeler (bkz. § 36), başvurucunun Suriye'deki çatışmalar başlamadan önceki bir tarihte (2009) Türkiye'ye giriş yaparak uluslararası koruma talebinde bulunması ve BMMYK tarafından başvurucuya 2010 yılında geçici mülteci statüsü verilmesi birlikte değerlendirildiğinde ülkesinde kötü muameleye maruz kalabileceğine ilişkin iddiaların araştırmaya değer nitelikte olduğu anlaşılmaktadır.

71. Bundan sonraki aşamada başvurucunun savunulabilir iddiasının idari ve yargısal makamlar tarafından ayrıntılı bir şekilde araştırılıp araştırılmadığı, bir diğer ifadeyle

yargılama aşamasında kötü muamele yasağı kapsamındaki usul güvencelerininsağlanıp sağlanmadığı incelenecektir.

72. Başvuru konusu olayda İdare Mahkemesi; başvurucunun kamu güvenliği bakımından tehdit oluşturan kişilerden olduğunu, hakkında Türkiye'ye giriş yasağı bulunduğunu ve uluslararası koruma talebinin reddedildiğini belirterek sınır dışı edilmesinde hukuka aykırılık bulunmadığına karar vermiştir.

73. Bununla birlikte başvurucunun 2009 yılından itibaren istikrarlı bir şekilde önce BMMYK ve Göç İdaresi önünde, sonrasında ise İdare Mahkemesinde görülen davada dile getirdiği iddiaları dikkate alınmamıştır. Başvurucunun AİHM'in kararlarına ve insan hakları alanında araştırma yapan sivil toplum örgütlerinin raporlarına konu olmuş iddialarının doğru olup olmadığı hususunda yargılama aşamasında herhangi bir araştırma yapılmadığı gibikararda da anılan iddialara neden itibar edilmediği konusunda bir değerlendirmeye yer verilmemiştir.

74. Dolayısıyla İdare Mahkemesinin Özbekistan'da var olduğu iddia edilen riske ilişkin araştırma ve değerlendirme yapma yükümlülüğünü yerine getirmediği anlaşılmaktadır.

75. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

c. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

76. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

77. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesine göre esas inceleme sonunda ihlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için tazminata ve/veya yeniden yargılamaya ya da somut olayın özelliğine göre yapılması gerekenlere hükmedilebilir.

78. Somut olayda Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

79. İhlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için geri gönderilecek ülkede gerçek bir kötü muamele riskinin bulunup bulunmadığının araştırılması ve değerlendirilmesi amacıyla yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğu anlaşıldığından kararın bir örneğinin mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

80. Bununla birlikte 6458 sayılı Kanun’un 53. maddesinin (3) numaralı fıkrasında 676 sayılı KHK ile yapılan değişiklik sonrasında yabancının, sınır dışı etme kararına karşı dava açma süresi içinde veya yargılama sonuçlanıncaya kadar sınır dışı edilemeyeceği hükmüne bazı istisnalar getirilmiştir.

81. Yeni durumda i) Terör veya çıkar amaçlı suç örgütlerinin yöneticisi, üyesi veya destekleyicisi olanlar, ii) Kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar, iii) Uluslararası kurum ve kuruluşlar tarafından tanımlanan terör örgütleriyle ilişkili olduğu değerlendirilenler bakımındansınır dışı edilmelerine karar verildiğinde dava açma süresi içinde veya yargılama sonuçlanıncaya kadar sınır dışı edilemeyeceklerine dair hüküm uygulanmayacaktır.

82. Somut olayda başvurucunun kamu güvenliği açısından tehdit oluşturduğu gerekçesiyle sınır dışı edilmesine karar verilmiştir. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin ihlal kararının ardından idare mahkemesinde yapılacak yeniden yargılama sırasında sınır dışı edilmesinin önünde herhangi bir engel bulunmamaktadır (Y.T. [TK], B. No: 2016/22418, 1/11/2016). Başvurucunun geri gönderileceği ülkede gerçek bir kötü muamele riski altında olup olmadığının araştırılacağı süreçte sınır dışı edilmesi hâlinde maddi veya manevi bütünlüğü bakımından ciddi bir tehlike ortaya çıkabilecektir.

83. Bu durumda yeniden yargılama kararı verilmesinin ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılabilmesi için yeterli olmadığı anlaşılmaktadır. Ayrıca başvurucunun yeniden yargılama sonuçlanıncaya kadar sınır dışı edilmemesine de karar verilmesi gerekir.

84. Başvurucu, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

85. Yeniden yargılama sonucunda ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılma olanağı bulunması nedeniyle ihlalin tespiti yeterli görüldüğünden manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

86. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvurucu uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Başvurucunun bu konuda herhangi bir belge sunmamış olması nedeniyle maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

87. Başvurucuya 1.800 TL vekâlet ücretinin ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 17. maddesininde güvence altına alınan kötü muamele yasağının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin kötü muamele yasağının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Batman İdare Mahkemesine (E.2015/1142, K.2015/2394) GÖNDERİLMESİNE,

E. Yeniden yargılama sonuçlanıncaya kadar başvurucunun SINIR DIŞI EDİLMEMESİNE,

F. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

G. 1.800 TL vekâlet ücretinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

H. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

İ. Kararın bir örneğinin İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne GÖNDERİLMESİNE,

J. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUTLU KALUÇ

B. No: 2015/19937 | Karar tarihi: 10.05.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2015/19937

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUTLU KALUÇ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2015/19937)

Karar Tarihi: 10/5/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

M. Emin KUZ

Raportör : Şermin BİRTANE

Başvurucu : Mutlu KALUÇ

Vekili : Av. Mustafa BOZKURT

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ahlaki durum gerekçe gösterilerek Türk Silahlı Kuvvetlerinden (TSK) ayırma işlemi tesis edilmesi nedeniyle özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 25/12/2015 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüş sunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. 8. Başvurucu Hava Kuvvetleri Komutanlığında muvazzaf subay statüsünde görev yapmakta iken ahlak dışı davranışlarda bulunduğuna dair isimsiz bir e-posta gönderilmesi üzerine başvurucu hakkında idari tahkikat başlatılmıştır.

9. İstihbarata karşı koyma faaliyeti çerçevesinde 5/6/2012 tarihinde Hava Kuvvetleri Komutanlığı İstihbarat Daire Başkanlığı tarafından başvurucunun ifadesi alınmıştır. Söz konusu ifade metninde başvurucunun ifadesine hangi kapsamda başvurulduğu hususu belirtilmemiştir. Anılan ifade metnine göre başvurucuya nerelerde görev yaptığı, sanal ortamdaki herhangi bir sosyal paylaşım sitesinde üyeliğinin olup olmadığı, İnternet üzerinden veya yüz yüze tanışmak suretiyle birlikte olduğu kadınların kimler olduğu, gösterilen bazı görüntülerin kendisine ait olup olmadığı sorulmuştur. Başvurucu, sorulan soruları ayrıntılı olarak yanıtlamış ve ifade tutanağını imzalamıştır.

10. İdari tahkikat sonucunda TSK'nın itibarını sarsacak şekilde ahlak dışı hareketlerde bulunduğu gerekçesiyle sıralı sicil üstleri tarafından başvurucu hakkında "Türk Silahlı Kuvvetlerinde kalması uygun değildir." ortak kanaatli ayırma sicil belgesi düzenlenmiştir. Başvurucu hakkında 15/2/2014 tarihinde, 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu'nun 50. maddesi uyarınca TSK'dan ayırma işlemi tesis edilmiştir.

11. Başvurucu TSK'dan ayırma kararına karşı Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde (AYİM) iptal davası açmıştır. Başvurucu dava dilekçesinde; göreviyle ilgisi olmayan, özel yaşantısına ilişkin soruların sorulduğu hukuka aykırı bir sorgu neticesinde elde edilen beyanlarının delil olarak kullanılamayacağını, takdirlerle dolu başarılı bir sicile sahip olmasına rağmen bu durumun dikkate alınmadığını ileri sürmüştür.

12. AYİM, oyçokluğuyla davayı reddetmiştir. AYİM kararında, başvurucunun davranışlarının TSK'nın itibarını sarsacak nitelikte ahlak dışı davranış kapsamında olduğu ve bu nedenle TSK'daki görevini devam ettirmesinin olanaklı olmadığı belirtilmiştir. Ayrıca AYİM, başvurucunun ifadesinin usulsüz ve hukuka aykırı şartlarda alındığı iddialarını da reddetmiştir. AYİM kararında başvurucunun ifadesinin ceza soruşturması kapsamında değil disiplin soruşturması çerçevesinde alındığı, iradesinin fesada uğratıldığına dair kanıt bulunmadığı belirtilmiştir.

13. Karara katılmayan bir Daire üyesi tarafından kaleme alınan karşıoy yazılarında ise söz konusu eylemlerin mahremiyet alanına ilişkin olduğu ve başvurucu tarafından iradi bir şekilde alenileştirilmediği, olumlu olan geçmiş sicil durumunun dikkate alınmadığı, ayrıca yasa dışı yöntemlerle elde edilen delillere dayanılarak işlem tesis edildiği belirtilmiştir.

14. Başvurucunun söz konusu karara karşı karar düzeltme istemi de reddedilmiştir. Nihai karar 4/12/2015 tarihinde başvurucu vekiline tebliğ edilmiştir.

15. Başvurucu vekili tarafından 25/12/2015 tarihinde bireysel başvuru yapılmıştır.

IV. İLGİLİ HUKUK

16. Anayasa Mahkemesi daha önceki kararlarında TSK'da görev yapan askerî personel

hakkında ahlaki nedenlerle ayırma işlemi tesis edilmesine dayanak oluşturan mevzuata (G.G. [GK], B. No: 2014/16701, 13/10/2016, §§ 23-30) ve benzer durumlara ilişkin uluslararası hukuka (Yaşar Türkmen, B. No: 2014/5418, 15/2/2017, §§ 26-33) yer vermiştir.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Mahkemenin 10/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

18. Başvurucu; psikolojik baskı altında, hukuka aykırı şekilde ve özel hayatın gizliliği ihlal edilerek istihbarat birimi tarafından sorgulandığını, idarenin hukuk dışı yollarla ifadesini aldığını ve beyanlarını çarpıtarak istihbarat raporu düzenlediğini ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca TSK'da görev yaptığı sürede çok sayıda takdirname ile ödüllendirildiğini, sicillerinin çok iyi derecede olduğunu, özel hayatına ilişkin unsurların hiçbir şekilde görevine yansımadığını, ayırma işleminin ölçüsüz olduğunu belirtmiştir. Başvurucu, bu nedenlerle Anayasa'nın 20. maddesinde yer alan özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiğini iddia etmiş; yeniden yargılama yapılmasına ve 20.000 TL manevi tazminat verilmesine karar verilmesini talep etmiştir.

B. Değerlendirme

19. İddianın değerlendirilmesine dayanak alınacak Anayasa’nın 20. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz."

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

20. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

21. Cinsel yaşamına ilişkin hususlar gerekçe gösterilerek "disiplinsizlik ve ahlaki durum" sebebiyle başvurucu hakkında TSK'dan ayırma işlemi tesis edilmesinin özel hayatının gizliliği hakkına bir müdahale oluşturduğu açıktır (Ata Türkeri, B. No: 2013/6057, 16/12/2015, § 34; G.G., § 43).

22. Anılan müdahalenin ihlal oluşturmaması için Anayasa'nın 13. maddesinde düzenlenen ve somut başvuruya uygun düşen "kanunlar tarafından öngörülme", "Anayasa’nın ilgili maddesinde belirtilen nedenlere dayanma", "demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama" ölçütlerine uygun olması gerekir.

23. Ayırma işlemine dayanak teşkil eden mevzuat hükümleri dikkate alındığında müdahalenin kanunlar tarafından öngörülme ölçütüne uygun olduğu (Ata Türkeri, § 39; G.G., §§ 48-50), askerî disiplinin ve kamu hizmetinin gereği gibi yürütülmesinin sağlanması, bu itibarla millî güvenliğin korunması şeklinde meşru amaç taşıdığı (Ata Türkeri, §§ 40,41; G.G., §§ 51-53; Yaşar Türkmen, §§ 50-58) anlaşılmaktadır.

24. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi Ata Türkeri ve G.G. başvurularında, benzer idari süreçler izlenerek askerî personelin cinsel yaşamına ilişkin hususlar gerekçe gösterilerek

"disiplinsizlik ve ahlaki durum" sebebiyle TSK'dan ayırma işlemlerini incelemiş ve özel hayatın gizliliğine yapılan müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olduğu sonucuna varmıştır. Mahkeme, G.G. kararında bu sonuca varırken aşağıdaki gerekçelere dayanmıştır:

"65. Somut olayda başvurucunun söz konusu ifadesinin, belirli ve somut fiiller belirtilmeden ve hangi hukuki işleme esas alınacağı konusunda bilgi verilmeden temin edilmiş olması anılan ifadeyi hukuki yönden şüpheli duruma getirmektedir. Ayrıca ifadealma işlemi esnasında sorulan sorular gözönüne alındığında başvurucunun mesleki hayatını değil özel hayatını ilgilendiren iddialara yanıt vermek zorunda bırakıldığı görülmektedir. Bu kapsamda başvurucuya yöneltilen iddiaların görevinin ifasıyla değil daha çok mahremiyet alanında gerçekleşen özel yaşam eylemleri ile ilgili olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla ihtilaf konusu ayırma işleminin kapsamı mesleki hayatın sınırlarını aşmaktadır. ... başvuruya konu disiplin işlemi ile yargısal sürece konu edilen davranışların esasen mesleki faaliyet ile ilgisi olmayan, mahremiyet alanına dâhil özel yaşam eylemleri olduğu anlaşılmaktadır.

66. Kamu görevlilerinin mesleki yaşamlarıyla da bütünleşen bazı özel hayat unsurları açısından sınırlamalara tabi tutulabilecekleri açıktır. Ancak hakkındaki tahkikat sonucunda TSK'dan ayırma işlemi tesis edilmesinin başvurucunun mesleki hayatı üzerinde olduğu kadar temel geçim kaynağından yoksun kalması nedeniyle ekonomik geleceği üzerinde de önemli bir etki oluşturduğu, bu nedenle ayırma işleminin daha önemli hâle geldiği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda özel hayatın gizliliği hakkı üzerindeki sınırlamaların zorunlu ya da istisnai tedbir mahiyetinde olması, başvurulabilecek son çare ya da alınabilecek en son önlem niteliğinde olması gerekir.

67. AYİM kararında da, başvurucunun ifade alma işleminin usul ve içerik yönünden hukuka aykırı unsurlar taşıdığı iddialarına rağmen anılan ifadenin alındığı koşulların detaylı şekilde incelenmediği, başvurucunun özel hayatının en mahrem yönünü oluşturan cinsel hayatını ... tüm detaylarıyla anlatmasının nasıl gerçekleştiği hususunun ortaya konulmadığı görülmektedir. AYİM tarafından söz konusu soyut nitelikteki ifadede belirtilen hususlar dayanak alınmak suretiyle TSK'dan ilişiğin kesilmesi işlemine karşı açılan davanın reddedildiği anlaşılmıştır. Öte yandan Mahkeme kararında başvurucunun özel hayatına ilişkin tutum ve eylemlerinin mesleki hayatı üzerindeki etkilerine dair yeterli ve ikna edici gerekçeler ortaya konulmadığı gibi anılan eylemlerin TSK'nın işleyişi üzerindeki etkisi ve risklerinin de detaylı şekilde açıklanmadığı, ayırma işlemine dayanak olarak kabul edilen delillerin hukuka aykırı şekilde elde edildiğine ilişkin ileri sürülen iddialar hakkında bir araştırma yapılmadığı ... görülmüştür.

68. Bu durumda muhakeme sırasında açık ve somut bir biçimde öne sürülen ve davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olduğu anlaşılan başvurucunun söz konusu iddialarına Mahkemece makul bir gerekçe ile yanıt verilmemesi, başvurucunun özel hayatına ilişkin hususların mesleği üzerindeki etkisinin açıklanmaması ve özel hayatın gizliliği hakkına gerekli saygının gösterilmesini adil şartlarda savunabileceği usule ilişkin etkili güvencelerden başvurucunun yararlandırılmaması nedenleriyle AYİM kararının mahremiyet hakkına müdahaleyi haklı kılacak şekilde konuyla ilgili ve yeterli gerekçe içermediği kabul edilmelidir. Bunun yanında tesis edilen ayırma işleminin başvurucunun geçmiş sicili ve başarı durumu dikkate alınarak ölçülülük yönünden değerlendirilmediği, sınırlama ile ulaşılabilecek genel yarar ile temel hak ve özgürlüğü sınırlanan başvurucunun kaybı arasında adil bir denge gözetilmediği, başvurucunun özel hayatının gizliliği hakkı üzerindeki sınırlamanın zorunlu ya da istisnai tedbirler niteliğinde olduğu veya başvurulabilecek son

çare ya da alınabilecek en son önlem niteliğinde olduğu hususunda bir inceleme yapılmadığı ve gerekli özenin gösterilmediği sonucuna ulaşılmıştır. "

25. Somut olayda anılan değerlendirmelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektirecek bir durum bulunmamaktadır.

26. Açıklanan nedenlerle başvurucunun Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

27. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

28. Başvurucu, yeniden yargılama yapılmasına ve 20.000 TL manevi tazminat verilmesine karar verilmesini talep etmiştir.

29. Başvuruda Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

30. Özel hayatın gizliliği hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğundan kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere ilgili yargı merciine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

31. Başvurucu tazminat talep etmişse de yeniden yargılama yapılmak üzere dosyanın yetkili idari yargı merciine gönderilmesine karar verilmesinin ihlal iddiası açısından yeterli bir tazmin oluşturduğu anlaşıldığından başvurucunun tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

32. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 226,90 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.026,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayatın gizliliği hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin özel hayatın gizliliği hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere -Anayasa'nın 21/1/2017 tarihli ve 6771

sayılı Kanun ile getirilen geçici 21. maddesinin birinci fıkrasının (E) bendiyle Askeri Yüksek İdare Mahkemesi kaldırılmış olduğundan anılan bendin (b) alt bendi gereğince- YETKİLİ İDARİ YARGI MERCİİNE GÖNDERİLMESİNE (Karar, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Birinci Dairesinin E.2014/515 sayılı dosyasıyla ilgilidir.),

D. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 226,90 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.026,90 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SEMİH KOVANCI

B. No: 2015/20050 | Karar tarihi: 10.05.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2015/20050

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SEMİH KOVANCI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2015/20050)

Karar Tarihi: 10/5/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

M. Emin KUZ

Raportör : Şermin BİRTANE

Başvurucu : Semih KOVANCI

Vekili : Av. İsmet EROĞLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ahlaki durum gerekçe gösterilerek Türk Silahlı Kuvvetlerinden (TSK) ayırma işlemi tesis edilmesi nedeniyle özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 29/12/2015 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş sunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, 2008 yılında Hava Kuvvetleri Komutanlığında astsubay olarak göreve başlamıştır.

9. Başvurucu, İzmir Cumhuriyet Başsavcılığınca 2010 yılında başlatılan ve kamuoyunda "askeri casusluk soruşturması" adıyla anılan soruşturma üzerine açılan kamu davasında, zincirleme olarak kişisel verilerin kaydedilmesi ve suç işlemek amacıyla kurulmuş örgüte üye olma suçunu işlediği isnadıyla sanık olarak yargılanmıştır. Başvurucu, İzmir 5. Ağır Ceza Mahkemesinin 26/2/2016 tarihli kararıyla isnat edilen suçları işlemediğinin sabit görüldüğü gerekçesiyle beraat etmiştir. Anılan karar Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 21/10/2016 tarihli kararıyla onanmıştır.

10. Başvurucunun söz konusu soruşturmada sanık olarak yer alması üzerine hakkında Hava Kuvvetleri Komutanlığı tarafından disiplin soruşturması açılmış, 8/10/2012 tarihinde İstihbarat Başkanlığı tarafından İstihbarata Karşı Koyma (İKK) zafiyeti konusunda ifadesi alınmıştır.

11. Başvurucu ifadesinde aynı davada, TSK personeline ilişkin kişisel ve gizli verileri toplayan bir örgütün yöneticisi olduğu suçu isnadıyla sanık olarak yargılanan bayanı tanıdığını, bu kişiyle iki üç yıl önce arkadaşlarıyla gittiği bir kafede tanıştığını, söz konusukişinin bir kez kendi evine geldiğini ancak aralarında cinsel ilişki olmadığını belirtmiştir. Ayrıca ifade tutanağına göre başvurucu, söz konusu kişiyle daha sonra irtibatının olmadığını, bu kişinin kendisinden hiçbir talebi de olmadığını söylemiştir. Bunun yanı sıra başvurucuya bugüne kadar İnternet üzerinden veya yüz yüze tanışmak suretiyle birlikte olduğu bayanların kimler olduğu sorulmuştur. Başvurucu, İnternet'ten veya sosyal çevresinden tanıştığı bazı bayanlarla ilişkisi olduğunu, bu bayanların kendisinin Hava Kuvvetleri Komutanlığında astsubay olduğunu bildiklerini söylemiştir.

12. Tahkikat sonucunda hazırlanan raporda, başvurucunun davranışlarının TSK'nın itibarını sarsacak nitelikte ahlak dışı davranış kapsamında olduğu belirtilerek TSK'dan ayırma işlemi tesis edilmesi teklifi getirilmiştir.

13. Bu teklif doğrultusunda başvurucu hakkında 2/4/2014 tarihinde, 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu'nun 94. maddesi uyarınca TSK'dan ayırma işlemi tesis edilmiştir.

14. Başvurucu TSK'dan ayırma kararına karşı Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde (AYİM) iptal davası açmıştır.

15. Başvurucu dava dilekçesinde, sırf askerî casusluk davasında yargılanıyor olması nedeniyle ahlaksız kabul edilerek görevine son verildiğini, istihbarat görevlileri tarafından psikolojik baskı altında ifadesinin alındığını, ifade tutanağını okumadan imzaladığını belirtmiştir. Başvurucu ifade tutanağının hukuka aykırı şekilde elde edilen delil olduğunu, bu beyanları teyit eden başka hiçbir hukuka uygun delil bulunmadığını ileri sürmüştür. Başvurucu, çok sayıda takdir belgesinin bulunduğunu, isnat edilen eylemlerle ilgili hiç bir disiplin cezası bulunmadığını, çok başarılı çalışmaları olduğunu, özel yaşamına ait unsurların kurum disiplin ve düzenini tehdit eden bir yönü bulunmadığını iddia etmiştir.

16. Yargılama sırasında AYİM Başsavcılığı görüşlerini sunmuş, devam eden ceza yargılamasının sonucunun beklenmesi gerektiğini ifade etmiştir.

17. AYİM, oyçokluğuyla davayı reddetmiştir. AYİM kararında istihbarat görevlileri tarafından alınan ifadeler dikkate alındığında başvurucunun, TSK'nın itibarını sarsacak nitelikte ahlak dışı hareketlerde bulunduğu, tavır ve hareketlerini hizmetin gerektirdiği şekilde düzenleyemediği sonucuna varıldığı, söz konusu davranışları nedeniyle TSK'daki görevini devam ettirmesinin uygun olmadığı ifade edilmiştir. Ayrıca AYİM, başvurucunun ifadesinin usulsüz ve hukuka aykırı şartlarda alındığı iddialarını da reddetmiştir. AYİM kararında başvurucunun ifadesinin ceza soruşturması kapsamında değil disiplin soruşturması kapsamında alındığı, iradesinin fesada uğratıldığına dair kanıt bulunmadığı da belirtilmiştir.

18. Bir hâkim üye karara katılmamıştır. Muhalif üye görüşünde; ceza davasının sürmekte olduğunu, henüz başvurucu hakkında kesin bir hüküm verilmediği, ceza yargılaması sonucu beklenmeden ayırma işlemi tesis edilmesinin hukuka aykırı olduğunu belirtmiştir. Ayrıca başvurucunun istihbarat başkanlığı görevlilerince alınan ifadesinde yer alan hususların ise başvurucunun kendi ifadesinden elde edilen salt bilgiler olduğu belirtilmiş, özel hayatına ilişkin -aleni olmayan yaşantısına ilişkin- başvurucunun beyanlarının başka olgu ve bulgularla teyit edilmediği görüşü vurgulanmıştır.

19. Başvurucunun söz konusu karara karşı karar düzeltme istemi de reddedilmiştir. Nihai karar 3/12/2015 tarihinde başvurucu vekiline tebliğ edilmiştir.

20. Başvurucu vekili tarafından 29/12/2015 tarihinde bireysel başvuru yapılmıştır.

IV. İLGİLİ HUKUK

21. Anayasa Mahkemesi daha önceki kararlarında TSK'da görev yapan askerî personel hakkında ahlaki nedenlerle ayırma işlemi tesis edilmesine dayanak oluşturan mevzuata (G.G. [GK], B. No: 2014/16701, 13/10/2016, §§ 23-30) ve benzer durumlara ilişkin uluslararası hukuka (Yaşar Türkmen, B. No: 2014/5418, 15/2/2017, §§ 26-33) yer vermiştir.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

22. Mahkemenin 10/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Özel Hayatın Gizliliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

23. Başvurucu, askerî casusluk davasında yargılanıyor olması nedeniyle ahlaksız kabul edilerek görevine son verildiğini belirtmiştir. Başvurucu, Hava Kuvvetleri Komutanlığı istihbarat görevilerince hukuka aykırı şekilde ve özel hayatın gizliliği ihlal edilerek sorgulandığını, idarenin hukuk dışı yollarla ifadesini aldığını, beyanlarını çarpıtarak ifade tutanağı düzenlediğini ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca bir çokkez takdirname ile ödüllendirildiğini, sicillerinin çok iyi derecede olduğunu, özel hayatına ilişkin unsurların hiç bir şekilde görevine yansımadığınıbelirtmiştir. Bunun yanı sıra özel hayatın gizliliği ihlal edilerek alınan ifadelerin yasal delil kabul edilemeyeceğini, dolayısıyla TSK'dan ilişiğinin kesilmesine dayanak alınamayacağını ileri sürmüştür.Bunun yanı sıra başvurucu, mecburi hizmet yükümlülüğünü bitirmeden TSK'dan ayrılması nedeniyle idarenin eğitim-öğretim giderini de kendisinden talep ettiğini, maddi yönden büyük zarara uğradığını ifade etmiştir.

Başvurucu, bu nedenlerle Anayasa'nın 20. maddesinde yer alan özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiğini iddia etmiş, yeniden yargılama yapılmasına ayrıca 79.859,26 TL maddi ve 250.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesini istemiştir.

2. Değerlendirme

24.İddianın değerlendirilmesine dayanak alınacak Anayasa’nın 20. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz."

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

25. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

26. Cinsel yaşamına ilişkin hususlar gerekçe gösterilerek "disiplinsizlik ve ahlaki durum" sebebiyle başvurucu hakkında TSK'dan ayırma işlemi tesis edilmesinin özel hayatının gizliliği hakkına bir müdahale oluşturduğu açıktır (Ata Türkeri, B. No: 2013/6057, 16/12/2015, § 34; G.G., § 43).

27. Anılan müdahalenin ihlal oluşturmaması için Anayasa'nın 13. maddesinde düzenlenen ve somut başvuruya uygun düşen "kanunlar tarafından öngörülme", "Anayasa’nın ilgili maddesinde belirtilen nedenlere dayanma", "demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama" ölçütlerine uygun olması gerekir.

28. Ayırma işlemine dayanak teşkil eden mevzuat hükümleri dikkate alındığında müdahalenin kanunlar tarafından öngörülme ölçütüne uygun olduğu (Ata Türkeri, § 39; G.G., §§ 48-50), askerî disiplinin ve kamu hizmetinin gereği gibi yürütülmesinin sağlanması, bu itibarla millî güvenliğin korunması şeklinde meşru amaç taşıdığı (Ata Türkeri, §§ 40-41; G.G., §§ 51-53; Yaşar Türkmen, §§ 50-58) anlaşılmaktadır.

29. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi Ata Türkeri ve G.G. başvurularında, benzer idari süreçler izlenerek askerî personelin cinsel yaşamına ilişkin hususlar gerekçe gösterilerek "disiplinsizlik ve ahlaki durum" sebebiyle TSK'dan ayırma işlemlerini incelemiş ve özel hayatın gizliliğine yapılan müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olduğu sonucuna varmıştır. Mahkeme, G.G. kararında bu sonuca varırken aşağıdaki gerekçelere dayanmıştır:

"65. Somut olayda başvurucunun söz konusu ifadesinin, belirli ve somut fiiller belirtilmeden ve hangi hukuki işleme esas alınacağı konusunda bilgi verilmeden temin edilmiş olması anılan ifadeyi hukuki yönden şüpheli duruma getirmektedir. Ayrıca ifadealma işlemi esnasında sorulan sorular gözönüne alındığında başvurucunun mesleki hayatını değil özel hayatını ilgilendiren iddialara yanıt vermek zorunda bırakıldığı görülmektedir. Bu kapsamda başvurucuya yöneltilen iddiaların görevinin ifasıyla değil daha çok mahremiyet alanında gerçekleşen özel yaşam eylemleri ile ilgili olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla ihtilaf konusu ayırma işleminin kapsamı mesleki hayatın sınırlarını aşmaktadır. ... başvuruya konu disiplin işlemi ile yargısal sürece konu edilen davranışların esasen mesleki faaliyet ile ilgisi olmayan, mahremiyet alanına dâhil özel yaşam eylemleri olduğu anlaşılmaktadır.

66. Kamu görevlilerinin mesleki yaşamlarıyla da bütünleşen bazı özel hayat unsurları açısından sınırlamalara tabi tutulabilecekleri açıktır. Ancak hakkındaki tahkikat sonucunda TSK'dan ayırma işlemi tesis edilmesinin başvurucunun mesleki hayatı üzerinde olduğu kadar temel geçim kaynağından yoksun kalması nedeniyle ekonomik geleceği üzerinde de önemli bir etki oluşturduğu, bu nedenle ayırma işleminin daha önemli hâle geldiği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda özel hayatın gizliliği hakkı üzerindeki sınırlamaların zorunlu ya da istisnai tedbir mahiyetinde olması, başvurulabilecek son çare ya da alınabilecek en son önlem niteliğinde olması gerekir.

67. AYİM kararında da, başvurucunun ifade alma işleminin usul ve içerik yönünden hukuka aykırı unsurlar taşıdığı iddialarına rağmen anılan ifadenin alındığı koşulların detaylı şekilde incelenmediği, başvurucunun özel hayatının en mahrem yönünü oluşturan cinsel hayatını ... tüm detaylarıyla anlatmasının nasıl gerçekleştiği hususunun ortaya konulmadığı görülmektedir. AYİM tarafından söz konusu soyut nitelikteki ifadede belirtilen hususlar dayanak alınmak suretiyle TSK'dan ilişiğin kesilmesi işlemine karşı açılan davanın reddedildiği anlaşılmıştır. Öte yandan Mahkeme kararında başvurucunun özel hayatına ilişkin tutum ve eylemlerinin mesleki hayatı üzerindeki etkilerine dair yeterli ve ikna edici gerekçeler ortaya konulmadığı gibi anılan eylemlerin TSK'nın işleyişi üzerindeki etkisi ve risklerinin de detaylı şekilde açıklanmadığı, ayırma işlemine dayanak olarak kabul edilen delillerin hukuka aykırı şekilde elde edildiğine ilişkin ileri sürülen iddialar hakkında bir araştırma yapılmadığı ... görülmüştür.

68. Bu durumda muhakeme sırasında açık ve somut bir biçimde öne sürülen ve davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olduğu anlaşılan başvurucunun söz konusu iddialarına Mahkemece makul bir gerekçe ile yanıt verilmemesi, başvurucunun özel hayatına ilişkin hususların mesleği üzerindeki etkisinin açıklanmaması ve özel hayatın gizliliği hakkına gerekli saygının gösterilmesini adil şartlarda savunabileceği usule ilişkin etkili güvencelerden başvurucunun yararlandırılmaması nedenleriyle AYİM kararının mahremiyet hakkına müdahaleyi haklı kılacak şekilde konuyla ilgili ve yeterli gerekçe içermediği kabul edilmelidir. Bunun yanında tesis edilen ayırma işleminin başvurucunun geçmiş sicili ve başarı durumu dikkate alınarak ölçülülük yönünden değerlendirilmediği, sınırlama ile ulaşılabilecek genel yarar ile temel hak ve özgürlüğü sınırlanan başvurucunun kaybı arasında adil bir denge gözetilmediği, başvurucunun özel hayatının gizliliği hakkı üzerindeki sınırlamanın zorunlu ya da istisnai tedbirler niteliğinde olduğu veya başvurulabilecek son çare ya da alınabilecek en son önlem niteliğinde olduğu hususunda bir inceleme yapılmadığı ve gerekli özenin gösterilmediği sonucuna ulaşılmıştır. "

30. Somut olayda anılan değerlendirmelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektirecek bir durum bulunmamaktadır.

31. Açıklanan nedenlerle başvurucunun Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

32. Başvurucu, ayırma işlemine dayanak alınan eylemler hakkında devam eden ceza yargılaması kesinleşmemesine rağmen iptal davasının reddedilmesi nedeniyle masumiyet karinesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

33. Bilindiği üzere, ceza ve ceza muhakemesi hukuku ile disiplin hukuku farklı kural ve ilkelere tabi disiplinler olup kamu görevlisinin davranışı, suç tanımına uymasının yanı sıra

disiplin sorumluluğunu da gerektirebilir. Böyle durumlarda ceza muhakemesi ve disiplin soruşturması ayrı yürütülür ve ceza muhakemesi sonucunda kişinin isnat edilen eylemi işlemediğine dair hükümler dışında ceza mahkemesi hükmü disiplin makamları açısından doğrudan bağlayıcı değildir (Kürşat Eyol, B. No: 2012/665, 13/6/2013, § 30).

34. Ayrıca askerî disiplin gerekleri dikkate alındığında masumiyet karinesinin disiplin hukukunun uygulanabilmesi için mutlaka ceza davalarının sonucunun beklenmesini gerektirdiği söylenemez. Kişinin suçluluğunu ima eden ya da kabul eden bir yargı söz konusu olmadıkça sadece soruşturma açılmış olması da disiplin işlemlerinin başlatılması veya disiplin yaptırımı uygulanması için yeterli görülebilir (Ramazan Tosun, B. No: 2012/998, 7/11/2013, § 65).

35. İdari uyuşmazlığın çözümüne esas teşkil etmesi bakımından kişi beraat etmiş olsa dahi yargılanmış olması olgusundan veya buna ilişkin karardan söz edilmesi; kişinin suçlu muamelesi gördüğünden, dolayısıyla masumiyet karinesinin ihlal edildiğinden söz edebilmek bakımından yeterli değildir. Bunun için kararın gerekçesinin bütün hâlinde dikkate alınması ve nihai kararın münhasıran kişinin yargılandığı ve sonuçta beraat ettiği fiilleri işlediği kabulüne dayanıp dayanmadığının incelenmesi gerekir (Kürşat Eyol,§ 29).

36. Somut olayda AYİM kararında disiplin tahkikatında başvurucunun istihbarat görevlilerine verdiği ifade tutanağı esas alınmak suretiyle karar verildiği, kamu davası açılmasına konu olan eylemlerin suç teşkil ettiğine ilişkin olarak kararda herhangi bir değerlendirme yapılmadığı görülmektedir. Bu çerçevede AYİM kararının gerekçesinin bütünü dikkate alındığında masumiyet karinesine yönelik bir müdahale olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle Anayasa’nın 38. maddesinde tanımlanan masumiyet karinesi ilkesinin ihlal edildiği yönündeki iddiaların daha fazla değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

37. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. …

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

38. Başvurucu, yeniden yargılama yapılmasına ayrıca 79.859,26 TL maddi ve 250.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesini talep etmiştir.

39. Başvuruda Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

40. Özel hayatın gizliliği hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğundan kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzereilgili yargı merciine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

41. Başvurucu tazminat talep etmişse de yeniden yargılama yapılmak üzere dosyanın yetkili idari yargı merciine gönderilmesine karar verilmesinin ihlal iddiası açısından yeterli bir tazmin oluşturduğu anlaşıldığından başvurucunun tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

42. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 226,90 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.026,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayatın gizliliği hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin özel hayatın gizliliği hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere -Anayasa'nın 21/1/2017 tarihli ve 6771 sayılı Kanun ile getirilen geçici 21. maddesinin birinci fıkrasının (E) bendiyle Askeri Yüksek İdare Mahkemesi kaldırılmış olduğundan anılan bendin (b) alt bendi gereğince- YETKİLİ İDARİ YARGI MERCİİNE GÖNDERİLMESİNE (Karar, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Birinci Dairesinin E.2014/230 sayılı dosyasıyla ilgilidir.),

D. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 226,90 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.026,90 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALPER AKDOĞAN

B. No: 2016/434 | Karar tarihi: 10.05.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2016/434

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALPER AKDOĞAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2016/434)

Karar Tarihi: 10/5/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

M. Emin KUZ

Raportör : Şermin BİRTANE

Başvurucu : Alper AKDOĞAN

Vekili : Av. Mustafa BOZKURT

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ahlaki durum gerekçe gösterilerek Türk Silahlı Kuvvetlerinden (TSK) ayırma işlemi tesis edilmesi nedeniyle özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 8/1/2016 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş sunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, Hava Kuvvetleri Komutanlığında astsubay statüsünde görev yapmakta iken ahlak dışı davranışlarda bulunduğuna dair isimsiz bir e-posta gönderilmesi üzerine başvurucu hakkında idari tahkikat başlatılmıştır.

9. İstihbarata karşı koyma faaliyeti çerçevesinde 13/8/2013 tarihinde Hava Kuvvetleri Komutanlığı İstihbarat Daire Başkanlığı tarafından başvurucunun ifadesi alınmıştır. Söz konusu ifade metninde başvurucunun ifadesine hangi kapsamda başvurulduğu hususu belirtilmemiştir. Anılan ifade metnine göre başvurucuya nerelerde görev yaptığı, sanal ortamdaki herhangi bir sosyal paylaşım sitesinde üyeliğinin olup olmadığı, İnternet üzerinden veya yüz yüze tanışmak suretiyle birlikte olduğu kadınların kimler olduğu sorulmuştur. Başvurucu, sorulan soruları ayrıntılı olarak yanıtlamış ve ifade tutanağını imzalamıştır.

10. İdari tahkikat sonucunda TSK'nın itibarını sarsacak şekilde ahlak dışı hareketlerde bulunduğu gerekçesiyle sıralı sicil üstleri tarafından başvurucu hakkında "Türk Silahlı Kuvvetlerinde kalması uygun değildir." ortak kanaatli ayırma sicil belgesi düzenlenmiştir. Başvurucu hakkında 14/4/2014 tarihinde 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu'nun 94. maddesi uyarınca TSK'dan ayırma işlemi tesis edilmiştir.

11. Başvurucu TSK'dan ayırma kararına karşı Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde (AYİM) iptal davası açmıştır. Başvurucu dava dilekçesinde; göreviyle ilgisi olmayan özel yaşantısına ilişkin soruların sorulduğunu, hukuka aykırı bir sorgu neticesinde elde edilen beyanlarının delil olarak kullanılamayacağını, takdirlerle dolu başarılı bir sicile sahip olmasına rağmen bu durumun dikkate alınmadığını ileri sürmüştür.

12. AYİM, oybirliğiyle davayı reddetmiştir. AYİM kararında, başvurucunun davranışlarının, TSK'nın itibarını sarsacak nitelikte ahlak dışı davranış kapsamında olduğu ve bu nedenle başvurucunun TSK'daki görevini devam ettirmesinin uygun olmadığı belirtilmiştir. Ayrıca AYİM, başvurucunun ifadesinin usulsüz ve hukuka aykırı şartlarda alındığı iddialarını da reddetmiştir. AYİM kararında, başvurucunun ifadesinin ceza soruşturması kapsamında değil disiplin soruşturması çerçevesinde alındığı, iradesinin fesada uğratıldığına dair kanıt bulunmadığı belirtilmiştir.

13. Başvurucunun söz konusu karara karşı karar düzeltme istemi de reddedilmiştir. Nihai karar 14/12/2015 tarihinde başvurucu vekiline tebliğ edilmiştir.

14. Başvurucu vekili tarafından 8/1/2016 tarihinde bireysel başvuru yapılmıştır.

IV. İLGİLİ HUKUK

15. Anayasa Mahkemesi daha önceki kararlarında TSK'da görev yapan askerî personel hakkında ahlaki nedenlerle ayırma işlemi tesis edilmesine dayanak oluşturan mevzuata (G.G. [GK], B. No: 2014/16701, 13/10/2016, §§ 23-30) ve benzer durumlara ilişkin uluslararası hukuka (Yaşar Türkmen, B. No: 2014/5418, 15/2/2017, §§ 26-33) yer vermiştir.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

16. Mahkemenin 10/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

1. Başvurucunun İddiaları

17. Başvurucu; psikolojik baskı altında hukuka aykırı şekilde ve özel hayatın gizliliği ihlal edilerek istihbarat birimi tarafından sorgulandığını, idarenin hukuk dışı yollarla ifadesini aldığını ve beyanlarını çarpıtarak istihbarat raporu düzenlediğini ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca TSK'da görev yaptığı sürede çok sayıda takdirname ile ödüllendirildiğini, sicillerinin çok iyi derecede olduğunu, özel hayatına ilişkin unsurların hiçbir şekilde görevine yansımadığını, ayırma işleminin ölçüsüz olduğunu belirtmiştir. Başvurucu, bu nedenlerle Anayasa'nın 20. maddesinde yer alan özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiğini iddia etmiş; yeniden yargılama yapılmasına ve 20.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesini talep etmiştir.

2. Değerlendirme

18. İddianın değerlendirilmesine dayanak alınacak Anayasa’nın 20. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz.".

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

19. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

20. Cinsel yaşamına ilişkin hususlar gerekçe gösterilerek "disiplinsizlik ve ahlaki durum" sebebiyle başvurucu hakkında TSK'dan ayırma işlemi tesis edilmesinin özel hayatının gizliliği hakkına bir müdahale oluşturduğu açıktır (Ata Türkeri, B. No: 2013/6057, 16/12/2015, § 34; G.G., § 43).

21. Anılan müdahalenin ihlal oluşturmaması için Anayasa'nın 13. maddesinde düzenlenen ve somut başvuruya uygun düşen "kanunlar tarafından öngörülme", "Anayasa’nın ilgili maddesinde belirtilen nedenlere dayanma", "demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama" ölçütlerine uygun olması gerekir.

22. Ayırma işlemine dayanak teşkil eden mevzuat hükümleri dikkate alındığında müdahalenin kanunlar tarafından öngörülme ölçütüne uygun olduğu (Ata Türkeri, § 39; G.G., §§ 48-50), askerî disiplinin ve kamu hizmetinin gereği gibi yürütülmesinin sağlanması, bu itibarla millî güvenliğin korunması şeklinde meşru amaç taşıdığı anlaşılmaktadır (Ata Türkeri, §§ 40-41; G.G., §§ 51-53; Yaşar Türkmen, §§ 50-58).

23. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi Ata Türkeri ve G.G. başvurularında, benzer idari süreçler izlenerek askerî personelin cinsel yaşamına ilişkin hususlar gerekçe gösterilerek "disiplinsizlik ve ahlaki durum" sebebiyle TSK'dan ayırma işlemlerini incelemiş ve özel hayatın gizliliğine yapılan müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olduğu sonucuna varmıştır. Mahkeme, G.G. kararında bu sonuca varırken aşağıdaki gerekçelere dayanmıştır:

"65. Somut olayda başvurucunun söz konusu ifadesinin, belirli ve somut fiiller belirtilmeden ve hangi hukuki işleme esas alınacağı konusunda bilgi verilmeden temin edilmiş olması anılan ifadeyi hukuki yönden şüpheli duruma getirmektedir. Ayrıca ifadealma işlemi esnasında sorulan sorular gözönüne alındığında başvurucunun mesleki hayatını değil özel hayatını ilgilendiren iddialara yanıt vermek zorunda bırakıldığı görülmektedir. Bu kapsamda başvurucuya yöneltilen iddiaların görevinin ifasıyla değil daha çok mahremiyet alanında gerçekleşen özel yaşam eylemleri ile ilgili olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla ihtilaf konusu ayırma işleminin kapsamı mesleki hayatın sınırlarını aşmaktadır. ... başvuruya konu disiplin işlemi ile yargısal sürece konu edilen davranışların esasen mesleki faaliyet ile ilgisi olmayan, mahremiyet alanına dâhil özel yaşam eylemleri olduğu anlaşılmaktadır.

66. Kamu görevlilerinin mesleki yaşamlarıyla da bütünleşen bazı özel hayat unsurları açısından sınırlamalara tabi tutulabilecekleri açıktır. Ancak hakkındaki tahkikat sonucunda TSK'dan ayırma işlemi tesis edilmesinin başvurucunun mesleki hayatı üzerinde olduğu kadar temel geçim kaynağından yoksun kalması nedeniyle ekonomik geleceği üzerinde de önemli bir etki oluşturduğu, bu nedenle ayırma işleminin daha önemli hâle geldiği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda özel hayatın gizliliği hakkı üzerindeki sınırlamaların zorunlu ya da istisnai tedbir mahiyetinde olması, başvurulabilecek son çare ya da alınabilecek en son önlem niteliğinde olması gerekir.

67. AYİM kararında da, başvurucunun ifade alma işleminin usul ve içerik yönünden hukuka aykırı unsurlar taşıdığı iddialarına rağmen anılan ifadenin alındığı koşulların detaylı şekilde incelenmediği, başvurucunun özel hayatının en mahrem yönünü oluşturan cinsel hayatını ... tüm detaylarıyla anlatmasının nasıl gerçekleştiği hususunun ortaya konulmadığı görülmektedir. AYİM tarafından söz konusu soyut nitelikteki ifadede belirtilen hususlar dayanak alınmak suretiyle TSK'dan ilişiğin kesilmesi işlemine karşı açılan davanın reddedildiği anlaşılmıştır. Öte yandan Mahkeme kararında başvurucunun özel hayatına ilişkin tutum ve eylemlerinin mesleki hayatı üzerindeki etkilerine dair yeterli ve ikna edici gerekçeler ortaya konulmadığı gibi anılan eylemlerin TSK'nın işleyişi üzerindeki etkisi ve risklerinin de detaylı şekilde açıklanmadığı, ayırma işlemine dayanak olarak kabul edilen delillerin hukuka aykırı şekilde elde edildiğine ilişkin ileri sürülen iddialar hakkında bir araştırma yapılmadığı ... görülmüştür.

68. Bu durumda muhakeme sırasında açık ve somut bir biçimde öne sürülen ve davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olduğu anlaşılan başvurucunun söz konusu iddialarına Mahkemece makul bir gerekçe ile yanıt verilmemesi, başvurucunun özel hayatına ilişkin hususların mesleği üzerindeki etkisinin açıklanmaması ve özel hayatın gizliliği hakkına gerekli saygının gösterilmesini adil şartlarda savunabileceği usule ilişkin etkili güvencelerden başvurucunun yararlandırılmaması nedenleriyle AYİM kararının mahremiyet hakkına müdahaleyi haklı kılacak şekilde konuyla ilgili ve yeterli gerekçe içermediği kabul edilmelidir. Bunun yanında tesis edilen ayırma işleminin başvurucunun geçmiş sicili ve başarı durumu dikkate alınarak ölçülülük yönünden değerlendirilmediği, sınırlama ile ulaşılabilecek genel yarar ile temel hak ve özgürlüğü sınırlanan başvurucunun kaybı arasında adil bir denge gözetilmediği, başvurucunun özel hayatının gizliliği hakkı üzerindeki sınırlamanın zorunlu ya da istisnai tedbirler niteliğinde olduğu veya başvurulabilecek son çare ya da alınabilecek en son önlem niteliğinde olduğu hususunda bir inceleme yapılmadığı ve gerekli özenin gösterilmediği sonucuna ulaşılmıştır. "

24. Somut olayda anılan değerlendirmelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektirecek bir durum bulunmamaktadır.

25. Açıklanan nedenlerle başvurucunun Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

26. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

27. Başvurucu, yeniden yargılama yapılmasına ve 20.000 TL manevi tazminat verilmesine karar verilmesini talep etmiştir.

28. Başvuruda Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

29. Özel hayatın gizliliği hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğundan kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere ilgili yargı merciine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

30. Başvurucu tazminat talep etmişse de yeniden yargılama yapılmak üzere dosyanın yetkili idari yargı merciine gönderilmesine karar verilmesinin ihlal iddiası açısından yeterli bir tazmin oluşturduğu anlaşıldığından başvurucunun tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

31. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 239,50 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.039,50 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayatın gizliliği hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin özel hayatın gizliliği hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere -Anayasa'nın 21/1/2017 tarihli ve 6771 sayılı Kanun ile getirilen geçici 21. maddesinin birinci fıkrasının (E) bendiyle Askeri Yüksek İdare Mahkemesi kaldırılmış olduğundan anılan bendin (b) alt bendi gereğince- YETKİLİ İDARİ YARGI MERCİİNE GÖNDERİLMESİNE (Karar, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Birinci Dairesinin E.2014/583 sayılı dosyasıyla ilgilidir.),

D. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 239,50 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.039,50 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

DİLER YILMAZ

B. No: 2016/9462 | Karar tarihi: 10.05.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2016/9462

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

DİLER YILMAZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2016/9462)

Karar Tarihi: 10/5/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

M. Emin KUZ

Raportör : Şermin BİRTANE

Başvurucu : Diler YILMAZ

Vekili : Av. Ahmet KAHVECİ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ahlaki durum gerekçe gösterilerek Türk Silahlı Kuvvetlerinden (TSK) ayırma işlemi tesis edilmesi nedeniyle özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 20/5/2016 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş sunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, 2004 yılındaHava Kuvvetleri Komutanlığı bünyesinde sivil memur olarak göreve başlamıştır. Evli değildir.

9. Hava Kuvvetleri Komutanlığına gelen isimsiz bir ihbar üzerine bazı personel hakkında Hava Kuvvetleri Komutanlığı İstihbarat Daire Başkanlığı tarafından İstihbarata Karşı Koyma (İKK) zafiyeti konusunda idari tahkikat başlatılmıştır.

10. Hava Kuvvetleri Komutanlığı tarafından Anayasa Mahkemesine sunulmuş belgelere göre "İstihbarata Karşı Koyma" (İKK) zafiyeti kapsamında ilgili personelin ifadeleri alınmıştır. İfade tutanaklarında “ifadeyi alan” ve "ifadeyi yazan" kısmı ve ifadelerin bazı bölümleri karartılmıştır. Başvurucuya ait ifade tutanağında bazı askerî personelle ilişkisi olduğunun tespit edildiği belirtilerek bu kişilerle tanışıklığının ne zaman başladığı, aralarında cinsel anlamda ne zaman ve nerede yakınlaşma olduğu sorulmuştur. Başvurucunun imzalamış olduğu 12/7/2012 tarihli ifade tutanağında bazı subay ve astsubaylarla ilişkisi olduğunu söylediği görülmüştür.

11. İnceleme timi tarafından hazırlanan sonuç raporunda başvurucunun davranışları nedeniyle Millî Savunma Bakanlığı Yüksek Disiplin Kuruluna (Yüksek Disiplin Kurulu) sevki gerektiğine dair teklif getirilmiştir.

12. Bu teklif doğrultusunda başvurucu Yüksek Disiplin Kuruluna sevkedilmiştir. Başvurucu Yüksek Disiplin Kuruluna verdiği savunmasında söz konusu iddiaların doğru olmadığını, verdiği ifadenin çarpıtılarak tutanağa geçirildiğini belirtmiştir. Yüksek Disiplin Kurulunun 9/1/2013 tarihli işlemiyle başvurucunun devlet memurluğundan çıkarılmasına karar verilmiştir.

13. Başvurucu devlet memurluğundan çıkarılma işleminin iptali talebiyle Millî Savunma Bakanlığı aleyhine Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde (AYİM) dava açmıştır. Başvurucu dava dilekçesinde; göreviyle ilgisi olmayan -özel yaşantısına ilişkin- soruların sorulduğu hukuka aykırı bir sorgu neticesinde elde edilen beyanlarının delil olarak kullanılamayacağını, takdirlerle dolu başarılı bir sicile sahip olmasına rağmen bu durumun dikkate alınmadığını ileri sürmüştür.

14. Yargılama sırasında AYİM Başsavcılığı görüşlerini sunmuştur. Başsavcılık, işlemin iptalinekarar verilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Başsavcılık görüşünde, istihbarat çalışması çerçevesinde ifade alma işleminin hukuka uygun kabul edilemeyeceği belirtilmiş, bu suretle elde edilmiş ifade beyanlarına dayalı memurluktan çıkarma kararının da sebep unsuru bakımından hukuka aykırı olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca söz konusu gönül ilişkilerinin istihbarat çalışmasına kadar ilişkinin tarafları arasında kaldığı ve özel hayatın gizli alanı içinde cereyan ettiğinin anlaşıldığı, dolayısıyla bu tür bir ilişkinin disiplin yaptırımıyla karşılanmasının mümkün olmadığı belirtilmiştir.

15. AYİM, oy birliğiyle davayı reddetmiştir. AYİM, başvurucunun istihbarat timine verdiği yazılı ifadede söz konusu olayları kabul ettiği tespitinde bulunmuştur. AYİM'e göre söz konusu eylemler memurluk sıfatıyla bağdaşmayacak nitelikte yüz kızartıcı ve utanç verici hareketler kapsamındadır. Ayrıca AYİM, başvurucunun ifadesinin usulsüz ve hukuka aykırı

şartlarda alındığı iddialarını da reddetmiştir. AYİM kararında, başvurucunun ifadesinin ceza soruşturması kapsamında değil, disiplin soruşturması çerçevesinde alındığı, iradesinin fesada uğratıldığına dair kanıt bulunmadığı belirtilmiştir.

16. AYİM kararında ayrıca başvurucunun geçmiş hizmetinin başarılı olduğu, ödül ve takdir belgeleri bulunduğu ve hiç disiplin cezası bulunmadığı anlaşılmakta ise de davacının eylemlerinin vasıf ve yoğunluğu dikkate alınarak bir alt disiplin cezası verilmemesinin hukuka uygun bulunduğunu belirtmiştir.

17. Başvurucunun söz konusu karara karşı karar düzeltme istemi de reddedilmiştir. Nihai karar 21/4/2016 tarihinde başvurucu vekiline tebliğ edilmiştir.

18. Başvurucu vekili tarafından 20/5/2016 tarihinde bireysel başvuru yapılmıştır.

IV. İLGİLİ HUKUK

19. Anayasa Mahkemesi daha önceki kararlarında TSK'da görev yapan sivil memurlar hakkında ahlaki nedenlerle devlet memurluğundan çıkarma işlemi tesis edilmesine dayanak oluşturan mevzuata ve benzer durumlara ilişkin uluslararası hukuka (Ö.N.M, B. No: 2014/14751, 15/2/2017, §§ 28-39) yer vermiştir.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

20. Mahkemenin 10/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

21. Başvurucu,usule aykırı şekilde yürütülen disiplin sürecinde tamamen özel hayatı ile ilgili sorular sorulduğunu belirtmiştir. Başvurucu, özel hayatına ilişkin ifadelerin idare tarafından hukuka aykırı yöntemlerle alındığını, altı yedi saat bir odada tutulduğunu, bunaltıldığını, baskı altında okumadan ifade tutanağını imzaladığını beyan etmiştir. Başvurucu, bu ifadelerin hukuka uygun delil kabul edilemeyeceğini, dolayısıyla memurluktan çıkarılmasına dayanak alınamayacağını ileri sürmüştür. Başvurucu, askerî istihbarat elemanları tarafından alınan ifadesine yönelik talep ve iddialarına AYİM kararında yanıt verilmediğini belirtmiştir. Ayrıca bugüne kadar özel hayatıyla ilgili hiçbir hususun kamu hizmetine yansımadığını ileri sürmüştür. Başvurucu, bu nedenlerle Anayasa'nın 20. maddesinde yer alan özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiğini iddia etmiş; yeniden yargılama yapılmasına ve 150.000 TL maddi ve 30.000 TL manevi tazminat verilmesine karar verilmesini talep etmiştir.

B. Değerlendirme

22. İddianın değerlendirilmesine dayanak alınacak Anayasa’nın 20. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz."

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

23. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

24. Cinsel yaşamına ilişkin hususlar gerekçe gösterilerek "disiplinsizlik ve ahlaki durum" sebebiyle başvurucu hakkında devlet memurluğundan çıkarılma işlemi tesis edilmesinin özel hayatın gizliliği hakkına bir müdahale oluşturduğu açıktır (Serap Tortuk, B. No: 2013/9660, 21/1/2015, § 37; Ö.N.M, § 62).

25. Anılan müdahalenin ihlal oluşturmaması için Anayasa'nın 13. maddesinde düzenlenen ve somut başvuruya uygun düşen "kanunlar tarafından öngörülme", "Anayasa'nın ilgili maddesinde belirtilen nedenlere dayanma", "demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama" ölçütlerine uygun olması gerekir.

26. Ayırma işlemine dayanak teşkil eden mevzuat hükümleri dikkate alındığında müdahalenin kanunlar tarafından öngörülme ölçütüne uygun olduğu (Serap Tortuk, §§ 41-42; Ö.N.M, §§ 65-66), askerî disiplinin ve kamu hizmetinin gereği gibi yürütülmesinin sağlanması, bu itibarla millî güvenliğin korunması şeklinde meşru amaç taşıdığı (Ö.N.M, § 76) anlaşılmaktadır.

27. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi Ö.N.M. (B. No: 2014/14751, 15/2/2017) başvurusunda benzer idari süreçler izlenerek sivil memurların cinsel yaşamına ilişkin hususlar gerekçe gösterilerek "disiplinsizlik ve ahlaki durum" sebebiyle devlet memurluğundan çıkarılması işlemini incelemiş ve özel hayatın gizliliğine yapılan müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olduğu sonucuna varmıştır. Mahkeme, anılan kararında bu sonuca varırken aşağıdaki gerekçelere dayanmıştır:

"88. ... olayda, Yüksek Disiplin Kurulunca ayrıca bir araştırma yapılmaksızın İstihbarat Timi tarafından alınmış ifadelerle yetinildiği anlaşılmaktadır. Aynı şekilde resen araştırma ilkesinin geçerli olduğu yargılama usulüne tabi AYİM'inkarar gerekçesinde de anılan ifadelere dayanıldığı ve başvurucunun iddialarının reddedildiği görülmektedir. Bu durumda başvurucunun devlet memurluğundan çıkarılmasına dayanak teşkil eden ve İstihbarat Timi tarafından yürütülen ifade alma sürecinin anayasal güvencelere uygun olup olmadığı incelenmelidir.

89. İstihbarat Timi tarafından alınan ifadelere ait tutanaklarda, disiplin soruşturması için ifade alındığı belirtilmemiş ve başvurucunun ne ile suçlandığı bildirilmemiştir. Başvurucuya sorulan sorular ..., kişilerin tüm özel yaşamlarını kapsayacak şekilde geniş, kapsamı, sınırları ve amacı belli olmayan niteliktedir. İfadeyi alanların kimlik ve unvanları ile ifadelerin bazı bölümleri karartılmıştır. Tüm bu hususlar nedeniyle idarenin söz konusu ifade sürecinde başvurucuya savunma hakkı tanıdığını ve özgür iradeye dayalı konuşma koşullarının sağlandığını kanıtlayamadığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla olayda, özel hayata ilişkin hususlar sebep gösterilerek devlet memurluğundan çıkarılma cezası verilmesi sürecinde başvurucunun özel hayatın gizliliği hakkı kapsamında usule ilişkin güvencelerden yararlandırılmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

90. İkinci olarak müdahalenin demokratik toplumda gerekli olup olmadığı, idare ve derece mahkemesi kararlarının gerekçeleri çerçevesinde incelenmelidir.

91. Başvurucu, devlet memurluğundan çıkarma cezası ile sonuçlanan disiplin soruşturması sürecinde mesleki hayatını değil özel hayatını ilgilendiren iddialara yanıt vermek zorunda kalmıştır. Yüksek Disiplin Kurulu kararı ve Derece Mahkemesi kararına göre, başvurucunun mahremiyetine dair söz konusu hususlar, başka kişilerhakkında İKK zafiyeti konusunda başlatılan istihbarat faaliyeti kapsamında tespit edilmiştir.Dolayısıyla bu istihbarat faaliyeti

tespitine kadar söz konusu özel hayata ilişkin eylem ve davranışlarının alenileştirilmediği, ilişkinin tarafları arasında kaldığı ve başvurucunun mesleğine bir yansıması olmadığı, ihtilaf konusu soruşturmanın kapsamının mesleki hayatın sınırlarını aştığı anlaşılmaktadır.

92. Yüksek Disiplin Kurulu ve Derece Mahkemesi karar gerekçelerinde, başvurucunun alenileşmemiş olduğu anlaşılan gönül ilişkilerinin millî güvenliğin korunması amacına yönelik olarak yapılması gereken askerî istihbaratı hangi nedenle ilgilendirdiğinin ortaya konulmadığı anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra, söz konusu kararlarda, isnat edilen ve tümüyle başvurucunun özel yaşamına ilişkin olan eylemlerin, mesleki hayatı üzerindeki etkilerine dair yeterli ve ikna edici gerekçelerin belirtilmediği ve TSK'nin işleyişi üzerindeki etkisi ve risklerinin de açıklanmadığı görülmüştür. Ayrıca başvurucunun, soruşturma usulünün hukuka aykırı yöntemler içerdiğine yönelik iddialarına da makul bir gerekçe ile yanıt verilmediği, ifadelerin alındığı koşulların detaylı şekilde incelenmediği anlaşılmıştır. Bu nedenlerle idare ve Derece Mahkemesi kararlarının özel hayatın gizliliği hakkına ... müdahaleyi haklı kılacak şekilde konuyla ilgili ve yeterli gerekçe içermediği sonucuna ulaşılmıştır.

93. ...Bunun yanında tesis edilen ayırma işleminin başvurucunun geçmiş sicili ve başarı durumu dikkate alınarak ölçülülük yönünden değerlendirilmediği, sınırlama ile ulaşılabilecek genel yarar ile temel hak ve özgürlüğü sınırlanan başvurucunun kaybı arasında adil bir denge gözetilmediği, başvurucunun özel hayatının gizliliği hakkı üzerindeki sınırlamanın zorunlu ya da istisnai tedbirler niteliğinde olduğu veya başvurulabilecek son çare ya da alınabilecek en son önlem niteliğinde olduğu hususunda bir inceleme yapılmadığı ve gerekli özenin gösterilmediği sonucuna ulaşılmıştır. "

28. Somut olayda anılan değerlendirmelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektirecek bir durum bulunmamaktadır.

29. Açıklanan nedenlerle başvurucunun Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

30. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

31. Başvurucu, yeniden yargılama yapılmasına ve 150.000 TL maddi ve 30.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesini talep etmiştir.

32. Başvuruda Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

33. Özel hayatın gizliliği hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğundan kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere ilgili yargı merciine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

34. Başvurucu tazminat talep etmişse de yeniden yargılama yapılmak üzere dosyanın yetkili idari yargı merciine gönderilmesine karar verilmesinin ihlal iddiası açısından yeterli bir tazmin oluşturduğu anlaşıldığından başvurucunun tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

35. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 239,50 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.039,50 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayatın gizliliği hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin özel hayatın gizliliği hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere -Anayasa'nın 21/1/2017 tarihli ve 6771 sayılı Kanun ile getirilen geçici 21. maddesinin birinci fıkrasının (E) bendiyle Askeri Yüksek İdare Mahkemesi kaldırılmış olduğundan anılan bendin (b) alt bendi gereğince- YETKİLİ İDARİ YARGI MERCİİNE GÖNDERİLMESİNE (Karar, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Birinci DairesininE.2015/370 sayılı dosyasıyla ilgilidir.),

D. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 239,50 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.039,50 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

I.S.

B. No: 2016/34099 | Karar tarihi: 10.05.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2016/34099

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

I. S. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2016/34099)

Karar Tarihi: 10/5/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

M. Emin KUZ

Raportör : M. Serhat MAHMUTOĞLU

Başvurucu : I. S.

Vekili : Av. Müslüm YILDIZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, öldürülme veya kötü muameleye maruz kalma riski bulunan ülkeye sınır dışı edilme kararı verilmesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 8/12/2016 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvurucu, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 73. maddesi uyarınca sınır dışı işleminin yürütmesinin tedbiren durdurulmasına karar verilmesini talep etmiştir.

4. İkinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca tedbir talebinin Bölüm tarafından karara bağlanması gerekli görüldüğünden İçtüzük'ün 73. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm tarafından 13/12/2016 tarihinde tedbir talebinin kabulüne ve sınır dışı işleminin

durdurulmasına karar verilmiştir.

6. Başvurucu tarafından 22/3/2017 tarihinde başvurudan feragat edilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu,1990 doğumlu olup İran İslam Cumhuriyeti vatandaşıdır.

9. Başvurucu, belirlenemeyen bir tarihte Türkiye'ye giriş yaparak uluslararası koruma talebinde bulunmuştur.

10. Aydın Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğünün 15/9/2016 tarihli kararıyla başvurucunun kamu güvenliği açısından tehdit oluşturduğu gerekçesiyle idari gözetim altına alınmasına ve sınır dışı edilmesine karar verilmiştir.

11. Başvurucu, idare mahkemesinde sınır dışı kararının iptali için açtığı davanın kararın uygulanmasını kendiliğinden durdurmadığını belirterek 8/12/2016 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

12. Başvurucu 22/3/2017 tarihili dilekçesinde ülkesine dönmek istediğini belirterek uluslararası koruma talebinden, idare mahkemesinde görülmekte olan davadan ve bireysel başvurusundan feragat ettiğini belirtmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

13. Mahkemenin 10/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

14. Başvurucu, din değiştirdiğini belirterek sınır dışı edilmesi hâlinde ülkesinde yaşamı ile maddi ve manevi varlığının tehlikeye düşebileceğini ileri sürmüş; adli yardım, kamuya açık belgelerde kimliğinin gizli tutulması ve sınır dışı işleminin durdurulması taleplerinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

1. Adli Yardım Talebi

15. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay (B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

2. Sınır Dışı İşlemi

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un “Kararlar” kenar başlıklı 50. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

“Davadan feragat hâlinde, düşme kararı verilir.”

17. İçtüzük'ün “Düşme kararı” kenar başlıklı 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı ve (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“(1) Bölümler ya da komisyonlarca yargılamanın her aşamasında aşağıdaki hallerde düşme kararı verilebilir:

a) Başvurucunun davadan açıkça feragat etmesi

…

(2) Bölümler ya da Komisyonlar; yukarıdaki fıkrada belirtilen nitelikteki bir başvuruyu, Anayasanın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde incelemeye devam edebilir."

18. Başvurucu 22/3/2017 tarihinde, Anayasa Mahkemesine yaptığı bireysel başvurudan ülkesine dönmek istediğini belirterek feragat etmiştir. Somut olayda başvurudan feragat edilmesine rağmen başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden de bulunmamaktadır.

19. Açıklanan nedenlerle başvurucunun başvurudan feragat ettiği anlaşıldığından başvurunun kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin feragat nedeniyle düşmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle,

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurucunun kamuya açık belgelerde kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

C. Başvurunun feragat nedeniyle DÜŞMESİNE,

D. 14/12/2016 tarihli kararla uygulanan tedbirin SONLANDIRILMASINA,

E. Yargılama giderlerinin tahsilinin başvurucunun mağduriyetine neden olacağı anlaşılmakla 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvuruculaların yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA,

F. Kararın bir örneğinin İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne GÖNDERİLMESİNE 10/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

M.I.

B. No: 2017/5839 | Karar tarihi: 10.05.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2017/5839

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

M. I. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2017/5839)

Karar Tarihi: 10/5/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

M. Emin KUZ

Raportör : M. Serhat MAHMUTOĞLU

Başvurucu : M. I.

Vekili : Av. Abdulhalim YILMAZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, öldürülme veya kötü muameleye maruz kalma riski bulunan ülkeye sınır dışı edilme kararı verilmesi nedeniyle kötü muamele yasağının; idari gözetim altında tutulma nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 9/2/2017 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvurucu, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 73. maddesi uyarınca sınır dışı işleminin yürütmesinin tedbiren durdurulmasına karar verilmesini talep etmiştir.

4. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca tedbir talebinin Bölüm tarafından karara bağlanması gerekli görüldüğünden İçtüzük'ün 73. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm tarafından 9/2/2017 tarihinde tedbir talebinin kabulüne ve sınır dışı işleminin durdurulmasına karar verilmiştir.

6. Başvurucu tarafından 15/3/2017 tarihinde başvurudan feragat edilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, 1986 doğumlu olup Suriye vatandaşıdır.

9. Başvurucu, 2013 yılında yasal yollardan Türkiye'ye giriş yapmıştır.

10. Başvurucu, ikamet ettiği İstanbul ilinde "tercüman ve rehber" olarak çalışmaktadır.

11. İstanbul Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğünün 20/1/2017 tarihli kararıyla, İstanbul Atatürk Havalimanı'nda yolcu karşılamak amacıyla bulunan başvurucunun kamu güvenliği açısından tehdit oluşturduğu gerekçesiyle idari gözetim altına alınmasına ve sınır dışı edilmesine karar verilmiştir.

12. Başvurucu, idare mahkemesinde sınır dışı kararının iptali için açtığı davanın kararın uygulanmasını kendiliğinden durdurmadığını belirterek 9/2/2017 tarihindebireysel başvuruda bulunmuştur.

13. Başvurucu 15/3/2017 tarihli (el yazısıyla kaleme aldığı) dilekçesiyle Lübnan'a gitmek istediğini ve bu nedenle bireysel başvurusundan feragat ettiğini belirtmiştir.

14. Göç İdaresi tarafından Anayasa Mahkemesine gönderilen 15/3/2017 tarihli yazıda da başvurucunun talebi doğrultusunda Lübnan'a sınır dışı edileceğinin kendisine bildirildiği anlaşılmıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

15. Mahkemenin 10/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

16. Başvurucu, sınır dışı edilmesi hâlinde ülkesi Suriye'de yaşamı ile maddi ve manevi varlığının tehlikeye düşebileceğini, haksız olarak idari gözetim altında tutulduğunu belirterek yaşam hakkı, kötü muamele yasağı ile kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edileceğini ileri sürmüş; adli yardım, kamuya açık belgelerde kimliğinin gizli tutulması, sınır dışı işleminin durdurulması ve idari gözetim kararının kaldırılması taleplerinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

1. Adli Yardım Talebi

17. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay (B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak, geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

2. Sınır Dışı İşlemi

18. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un “Kararlar” kenar başlıklı 50. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

“Davadan feragat hâlinde, düşme kararı verilir.”

19. İçtüzük'ün “Düşme kararı” kenar başlıklı 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı ve (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“(1) Bölümler ya da komisyonlarca yargılamanın her aşamasında aşağıdaki hallerde düşme kararı verilebilir:

a) Başvurucunun davadan açıkça feragat etmesi

…

(2) Bölümler ya da Komisyonlar; yukarıdaki fıkrada belirtilen nitelikteki bir başvuruyu, Anayasanın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde incelemeye devam edebilir."

20. Başvurucu 15/3/2017 tarihinde, Anayasa Mahkemesine yaptığı bireysel başvurudan Lübnan'a gitmek istediğini belirterek feragat etmiştir. Nitekim Göç İdaresi de başvurucunun talebi doğrultusunda Lübnan'a sınır dışı edileceğini belirtmiştir. Somut olayda başvurudan feragat edilmesine rağmen başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden de bulunmamaktadır.

21. Açıklanan nedenlerle başvurucunun başvurudan feragat ettiği anlaşıldığından başvurunun kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin feragat nedeniyle düşmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle,

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurucunun kamuya açık belgelerde kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

C. Başvurunun feragat nedeniyle DÜŞMESİNE,

D. 9/2/2017 tarihli kararla uygulanan tedbirin SONLANDIRILMASINA,

E. Yargılama giderlerinin tahsilinin başvurucunun mağduriyetine neden olacağı anlaşılmakla 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA,

F. Kararın bir örneğinin İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne GÖNDERİLMESİNE 10/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

RAMAZAN UYSAL

B. No: 2014/830 | Karar tarihi: 11.05.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/830

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

RAMAZAN UYSAL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/830)

Karar Tarihi: 11/5/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Hicabi DURSUN

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör Yrd. : Yusuf Enes KAYA

Başvurucu : Ramazan UYSAL

Vekili : Av. İdris TANIŞ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; tutukluluğun makul süreyi aşması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, tutukluluk dolayısıyla siyasi faaliyetlerin yerine getirilememesi nedeniyle seçme ve seçilme hakkının, özel yetkili mahkemelerin kaldırılmasına rağmen yargılamanın bu mahkemelerde devam etmesi nedeniyle kanuni hâkim güvencesinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 20/1/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atıfta bulunarak başvuru hakkında görüş sunulmayacağını bildirmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu 29/3/2009 tarihinde yapılan yerel seçimlerde Şırnak ili belediye başkanı olarak seçilmiştir.

9. Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma kapsamında başvurucu, yasa dışı terör örgütüne üye olma suçundan 23/9/2011 tarihinde Diyarbakır 4. Ağır Ceza Mahkemesince tutuklanmıştır.

10. 1/1/2012 tarihinde Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığının E.2012/1 sayılı iddianamesi ile terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması istemiyle başvurucu hakkında kamu davası açılmıştır.

11. Diyarbakır 6. Ağır Ceza Mahkemesi E.2012/24 sayılı dosya kapsamında ilk duruşmasını 2/4/2012 tarihinde yaparak başvurucunun tutukluluk hâlinin devamına karar vermiştir.

12. Başvurucu, son olarak 6/1/2014 tarihinde yargılandığı Mahkemeden tahliye talebinde bulunmuş; Mahkeme tahliye talebinin reddine, tutukluluk hâlinin devamına karar vermiştir.

13. Bu karara karşı yapılan itirazı değerlendiren Diyarbakır 4. Ağır Ceza Mahkemesi 17/1/2014 tarihli kararı ile itirazın reddine karar vermiştir.

14. Başvurucu 20/1/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

15. Başvurucu hakkındaki dava, kanun değişikliği nedeniyle Şırnak 1. Ağır Ceza Mahkemesine devredilmiştir.

16. Şırnak 1. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2014/142 sayılı dosyası üzerinden devam edilen yargılamada 10/4/2014 tarihli celsede başvurucunun tahliyesine karar verilmiştir.

17. Dava daha sonra Ankara Batı 2. Ağır Ceza Mahkemesine nakledilmiştir. Dava, bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla İlk Derece Mahkemesinde derdesttir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

18. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "Şüpheli veya sanığın salıverilme istemleri" kenar başlıklı 104. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Soruşturma ve kovuşturma evrelerinin her aşamasında şüpheli veya sanık salıverilmesini isteyebilir.

(2) Şüpheli veya sanığın tutukluluk hâlinin devamına veya salıverilmesine hâkim veya mahkemece karar verilir. Ret kararına itiraz edilebilir."

19. 5271 sayılı Kanun'un "Tazminat istemi" kenar başlıklı 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili bölümü şöyledir:

"Suç soruşturması veya kovuşturması sırasında;

...

d) Kanuna uygun olarak tutuklandığı hâlde makul sürede yargılama mercii huzuruna çıkarılmayan ve bu süre içinde hakkında hüküm verilmeyen,

...

Kişiler, maddî ve manevî her türlü zararlarını, Devletten isteyebilirler."

20. 5271 sayılı Kanun'un "Tazminat isteminin koşulları" kenar başlıklı 142. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"(1) Karar veya hükümlerin kesinleştiğinin ilgilisine tebliğinden itibaren üç ay ve her hâlde karar veya hükümlerin kesinleşme tarihini izleyen bir yıl içinde tazminat isteminde bulunulabilir."

B. Uluslararası Hukuk

1. Sözleşme Hükümleri

21. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (Sözleşme) ek 1 No.lu Protokol'ün 3. maddesi şöyledir:

"Yüksek Sözleşmeci Taraflar, yasama organının seçilmesinde halkın kanaatlerinin özgürce açıklanmasını sağlayacak şartlar içinde, makul aralıklarla, gizli oyla serbest seçimler yapmayı taahhüt ederler."

2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihadı

22. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Sözleşme'ye ek 1 No.lu Protokol'ün 3. maddesindeki serbest seçim hakkını, "yasama organı"nın seçimi ya da bu organın iki meclisi varsa en azından bir meclisin seçimi ile sınırlı olarak değerlendirmektedir (Gorizdra/Moldova (k.k.), B. No: 53180/99, 02/07/2002, hukuk kısmı, § 2; Cherepkov/Rusya (k.k.), B. No: 51501/99, 25/01/2000, hukuk kısmı, § 1).

23. AİHM, serbest seçim hakkının kapsamını yasama yetkisine sahip olmayan yerel yönetimlerin seçimlerini içerecek kadar genişletmemiş ve yerel seçimlerin, ulusal yasaları yerel düzeyde uygulayarak parlamentonun desteklenmesi işlevine sahip olduğunu belirtmiştir. AİHM ayrıca belediye seçimlerinin (Cherepkov/Rusya (k.k.)), bölgesel seçimlerin (Malarde/France (k.k.), B. No: 46813/99, 5/9/2000), il genel meclisi seçimlerinin (Santoro/Italy, B. No: 36681/97, 16/1/2003), belediye ve ilçe meclisi seçimlerinin (Mółka/Poland (k.k.), B. No: 56550/00, 11/4/2006) Sözleşme'ye ek 1 No.lu Protokol'ün 3. maddesinde belirlenen serbest seçim hakkının kapsamında olmadığına karar vermiştir.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

24. Mahkemenin 11/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Seçme, Seçilme ve Siyasi Faaliyette Bulunma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

25. Başvurucu, tutukluluğu nedeniyle Barış ve Demokrasi Partisinden seçildiği Şırnak Belediye başkanlığı görevini yerine getiremediğini belirterek Anayasa'nın 67. maddesinde güvence altına alınan seçme ve seçilme hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş; hak ihlali tespitiyle birlikte tazminat talebinde bulunmuştur.

2. Değerlendirme

26. Anayasa'nın 67. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Vatandaşlar, kanunda gösterilen şartlara uygun olarak, seçme, seçilme ve bağımsız olarak veya bir siyasî parti içinde siyasî faaliyette bulunma ve halkoylamasına katılma hakkına sahiptir."

27. Başvurucunun bu bölümdeki iddiasının Anayasa'nın 67. maddesinin birinci fıkrası çerçevesinde değerlendirilmesi gerekir.

28. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesi şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir."

29. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un “Bireysel başvuru hakkı” kenar başlıklı 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye’nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir."

30. Belirtilen hükümler uyarınca bir anayasal hak ihlali iddiasının Anayasa Mahkemesinin konu bakımından yetkisi dâhilinde olabilmesi için başvurucu tarafından dayanılan hakkın Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerden olması, Sözleşme'ye ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamında yer alması gerekir. Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun esasının incelenmesi mümkün değildir (Onurhan Solmaz, B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18; Mehmet Haberal, B. No: 2012/849, 4/12/2013, § 106).

31. Anayasa'nın 67. maddesinde seçme, seçilme ve bağımsız olarak veya bir siyasi parti içinde siyasi faaliyette bulunma hakkı güvence altına alınmıştır. Somut olayda belediye başkanı olarak seçilen başvurucu tutuklanması nedeniyle seçme ve seçilme hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Sözleşme kapsamında korunan hak, yasama organının seçimi ile ilgili olup belediye başkanlığı seçimiyle ilgili ihlal iddiaları, bağımsız bir hak olarak Sözleşme kapsamında değerlendirilmediğinden bu hakka yönelik ihlal iddialarının bireysel başvuru konusu yapılabilmesi mümkün değildir. Sonuç itibarıyla başvurucunun ihlal iddiasının konusu, Anayasa'da güvence altına alınmış ve Sözleşme kapsamında olan temel hak ve özgürlüklerin koruma alanı dışında kalmaktadır.

32. Açıklanan nedenlerle başvurucunun tutukluluğu nedeniyle seçme ve seçilme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında kaldığı anlaşıldığından başvurunun bu kısmının konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

33. Başvurucu, matbu gerekçelerle devam ettirilen tutukluluğun makul süreyi aştığını, tutukluluğun devamı gerekçelerinin ilgili ve yeterli olmadığını belirterek Anayasa'nın 19.

maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının belediye başkanı olmasına rağmen tahliye edilmemesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile bağlantılı olarak eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüş; hak ihlali tespitiyle birlikte tazminat talebinde bulunmuştur.

2. Değerlendirme

34. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun Anayasa'nın 10. maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesinin ihlal edildiğine yönelik iddiasının soyut olarak değerlendirilmesi mümkün olmayıp mutlaka Anayasa ve Sözleşme kapsamında yer alan diğer temel hak ve özgürlüklerle bağlantılı olarak ele alınması gerekmektedir. Buna göre kendisiyle benzer durumdaki başka kişilere yapılan muamele ile kendisine yapılan muamele arasında bir farklılığın bulunduğunu ve bu farklılığın meşru bir temeli olmaksızın ırk, renk, cinsiyet, din, dil vb. ayrımcı bir nedene dayandığını makul delillerle ortaya koyamayan başvurucunun eşitlik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddiası, esas olarak kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı çerçevesinde ele alınmalıdır (Onurhan Solmaz, §§ 33-34).

35. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasının son cümlesi şöyledir:

"Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır."

36. 6216 sayılı Kanun'un "Bireysel başvuru hakkı" kenar başlıklı 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir."

37. Yukarıda belirilen Anayasa ve kanun hükümleri gereğince Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, iddia edilen hak ihlallerinin derece mahkemelerince düzeltilmemesi hâlinde başvurulabilecek ikincil nitelikte bir kanun yoludur. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt, B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 17).

38. Anayasa Mahkemesi, tutukluluğun kanunda öngörülen azami süreyi veya makul süreyi aştığı iddiasıyla yapılan bireysel başvurular bakımından bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla başvurucu tahliye edilmiş ise asıl dava sonuçlanmamış da olsa (ilgili Yargıtay içtihatlarına atıf yaparak) 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde öngörülen tazminat davası açma imkânının tüketilmesi gereken etkili bir hukuk yolu olduğu sonucuna varmıştır (Erkam Abdurrahman Ak, B. No: 2014/8515, 28/9/2016, §§ 48-62; İrfan Gerçek, B. No: 2014/6500, 29/9/2016,§§ 33-45).

39. Somut olayda bireysel başvuruda bulunduktan sonra 10/4/2014 tarihinde tahliyesine karar verilen başvurucunun tutukluluğun makul süreyi aştığına ilişkin iddiası, 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesi kapsamında açılacak davada da incelenebilir. Bu madde kapsamında açılacak dava sonucuna göre başvurucunun tutukluluğunun makul süreyi aştığının tespiti hâlinde görevli mahkemece başvurucu lehine tazminata da hükmedilebilecektir. Buna göre 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde belirtilen dava yolu, başvurucunun durumuna uygun telafi kabiliyetini haiz etkili bir hukuk yoludur ve bu olağan

başvuru yolu tüketilmeden yapılan bireysel başvurunun incelenmesi bireysel başvurunun "ikincil niteliği" ile bağdaşmamaktadır.

40. Açıklanan nedenlerle başvurucunun tutukluluğun makul süreyi aştığı iddiasına ilişkin olarak yargısal başvuru yolları tüketilmeden bireysel başvuru yapıldığı anlaşıldığından başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Kanuni Hâkim İlkesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

41. Başvurucu; özel yetkili mahkemelerin kaldırılmasına rağmen davasının bu mahkemelerde devam ettiğini, terör suçları ile ilgili iki ayrı mahkemenin görev yaptığını belirterek kanuni hâkim ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

42. 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvuru yoluna başvurabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir (bkz. § 37).

43. Somut olayda başvuruya konu yargılamanın İlk Derece Mahkemesinde devam ettiği tespit edilmiştir. Bu kapsamda başvurucunun hukuk sisteminde mevcut idari ve yargısal yolları tüketmeksizin bireysel başvuruda bulunduğu anlaşılmaktadır.

44. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının da diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZOLDUĞUNA,

2. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında tutukluluğun makul süreyi aştığına ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Kanuni hâkim ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 11/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ŞEFİKA ÖZEN

B. No: 2014/1807 | Karar tarihi: 11.05.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/1807

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ŞEFİKA ÖZEN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/1807)

Karar Tarihi: 11/5/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Hicabi DURSUN

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Yakup MACİT

Başvurucu : Şefika ÖZEN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, menfi tespit davasında usul ve kanuna aykırı karar verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının; esaslı iddiaların kararda tartışılmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının; yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 11/2/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu ile R.. Hazır Giyim ve Tekstil Sanayi A.Ş. (Şirket) arasında imzalanan 27/7/2006 tarihli Mağaza Lisans ve Bayilik (Franchise) Sözleşmesi ile başvurucu Konya'da bulunan bir alışveriş merkezinde bayi olarak Şirket ürünlerini satmaya başlamıştır.

8. Başvurucu, Şirketin sözleşmeden doğan yükümlülüklerini yerine getirmediğini, çek olarak ödemelerini yaptığı hâlde bir kısım ürünü göndermediğini, gönderilmeyen ürünlerle ilgili çeklerin iade edilmesi gerektiğini belirterek icra takibine konu çekler nedeniyle borçlu olmadığının tespitine karar verilmesi istemiyle 17/11/2008 tarihinde Konya 2. Asliye Ticaret Mahkemesinde dava açmıştır.

9. Mahkemenin 17/12/2012 tarihli kararında çekin ödeme vasıtası olduğu, davacının borca karşılık çek bedellerini ödediğini ispat etmekle yükümlü olduğu, davalı Şirket yöneticisinin takip konusu çeklere karşı 30.000 TL parayı tahsil ettiklerine ilişkin beyanının ikrar niteliğinde olduğu, davacının çeklere karşılık farklı tarihlerde banka EFT yoluyla 38.000 TL ödediğini ispat ettiği, bunun dışındaki borçların ödendiği hususunun ispatlanamadığı, davacı ve davalı Şirket defterlerinin usulüne uygun tutulmaması nedeniyle taraflar açısından lehe veya aleyhe delil olamayacağı, tanık beyanlarının da davanın niteliğine göre ispata elverişli olmadığı belirtilerek davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir.

10. Başvurucu tarafından temyiz edilen karar Yargıtay 19. Hukuk Dairesinin 13/5/2013 tarihli kararı ile onanmıştır.

11. Karar düzeltme talebi aynı Dairenin 6/11/2013 tarihli kararı ile reddedilmiştir.

12. Ret kararı 13/1/2014 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiş, 11/2/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

13. Mahkemenin 11/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

14. Başvurucu, yargılama sırasında ileri sürdüğü iddiaların Mahkemenin gerekçeli kararında cevaplandırılmadığını belirterek gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

15. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiş ancak açıkça gerekçeli karar hakkından açıkça söz edilmemiştir. Bununla birlikte yandan Anayasa'nın 36. maddesine "adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılama hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının kapsamına gerekçeli karar hakkının da dâhil olduğu Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin birçok kararında vurgulanmıştır. Dolayısıyla Anayasa’nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının gerekçeli karar hakkı güvencesini de kapsadığının kabul edilmesi gerekir.

16. Anayasa'nın 141. maddesinin üçüncü fıkrasında da “Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır.” denilerek mahkemelere kararlarını gerekçeli yazma yükümlülüğü yüklenmiştir. Anayasa’nın bütünlüğü ilkesi gereği anılan Anayasa kuralı da

gerekçeli karar hakkının değerlendirilmesinde gözönünde bulundurulmalıdır.

17. Gerekçeli karar hakkı, kişilerin adil bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve denetlemeyi amaçlamaktadır. Tarafların muhakeme sırasında ileri sürdükleri iddialarının kurallara uygun biçimde incelenip incelenmediğini bilmeleri ve ayrıca demokratik bir toplumda, kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

18. Mahkemelerin anılan yükümlülüğü, yargılamada ileri sürülen her türlü iddia ve savunmaya karar gerekçesinde ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılamaz. Ancak derece mahkemeleri, kendilerine sunulan tüm iddialara yanıt vermek zorunda değilseler de (Yasemin Ekşi, B. No: 2013/5486, 4/12/2013, § 56) davanın esas sorunlarının incelenmiş olduğu gerekçeli karardan anlaşılmalıdır.

19. Bir kararda tam olarak hangi unsurların bulunması gerektiği davanın niteliğine ve koşullarına bağlıdır. Muhakeme sırasında açık ve somut bir biçimde öne sürülen iddia ve savunmaların davanın sonucuna etkili olması, başka bir deyişle davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte bulunması hâlinde davayla doğrudan ilgili olan bu hususlara mahkemelerce makul bir gerekçe ile yanıt verilmesi gerekir (Sencer Başat ve diğerleri, § 35).

20. Aksi bir tutumla mahkemenin, davanın sonucuna etkili olduğunu kabul ettiği bir husus hakkında “ilgili ve yeterli bir yanıt” vermemesi veya yanıt verilmesini gerektiren usul veya esasa dair iddiaların cevapsız bırakılmış olması hak ihlaline neden olabilecektir (Sencer Başat ve diğerleri, § 39).

21. Somut olayda taraflarca dosyaya sunulan ve toplanan deliller değerlendirilmek suretiyle davanın sonucuna etki edebilecek tüm iddia ve savunmaların gerekçeli kararda tartışılarak davanın kısmen kabulüne karar verildiği anlaşılmıştır. Bu açıdan gerekçeli karar hakkına yönelik bir ihlalin bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

22. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Yargılamanın Sonucunun Adil Olmadığına İlişkin İddia

23. Başvurucu, uyuşmazlığın franchise ve alt kira sözleşmesinden kaynaklandığını, Mahkemenin bu hususları dikkate almadan sadece çek ve banka dekontlarını dikkate alarak değerlendirme yaptığını, dosyaya sunduğu delillerin ve davalının ikrarının gözönüne alınmadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

24. Anayasa’nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda açık bir keyfîlik içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular

açıkça keyfîlik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesince incelenemez (Necati Gündüz, Recep Gündüz, B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 26).

25. Başvurucunun ihlal iddiaları, yukarıda belirtilen içtihat kapsamında kanun yolu şikâyeti niteliğindedir. Somut olayda Mahkeme, başvurucu ve davalı tarafın iddia ve savunmalarını incelemiş, ilgili Kanun hükümlerini somut olay çerçevesinde değerlendirmek (bkz. § 9) suretiyle davanın kısmen kabulüne karar vermiştir. Mahkemenin gerekçesi ve başvurucunun iddiaları incelendiğinde iddiaların özünün Derece Mahkemeleri tarafından hukuk kurallarının ve delillerin değerlendirilmesinde ve yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

26. Açıklanan nedenle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

C. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

27. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

28. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

29. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği tarih yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

30. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

31. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda Konya 2. Asliye Ticaret Mahkemesinde 17/11/2008 tarihinde açılan menfi tespit davasında Mahkemenin 17//2012 tarihinde davayı kısmen kabul ettiği, temyiz üzerine Yargıtay 19. Hukuk Dairesinin 13/5/2013 tarihli kararıyla hükmün onandığı ve karar düzeltme talebinin aynı Dairenin 6/11/2013 tarihli kararıyla reddedildiği anlaşılmıştır. Bu nedenle karmaşık niteliği bulunmayan ve başvurucunun yargılamanın uzamasında önemli bir etkisinin de tespit edilmediği başvuru konusu davada yaklaşık 4 yıl 11 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

32. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

D. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

33. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

34. Başvurucu, ihlalin tespitine karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

35. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

36. Başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla ilgili olarak herhangi bir tazminat talebinde bulunmadığı anlaşıldığından başvurucu lehine manevi tazminata karar verilmesi mümkün değildir.

37. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. a) Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması,

b) Yargılamanın sonucunun adil olmadığına ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması,

nedenleriyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Talep olmadığından başvurucu lehine manevi tazminata KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA,

D. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Konya 2. Asliye Ticaret Mahkemesine (E.2008/17, K.2012/452) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ABDULLAH ARSLANOĞLU

B. No: 2014/2451 | Karar tarihi: 11.05.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/2451

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDULLAH ARSLANOĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/2451)

Karar Tarihi: 11/5/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Hicabi DURSUN

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör Yrd. : Leyla Nur ODUNCU

Başvurucu : Abdullah ARSLANOĞLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 25/2/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia dışındaki iddialar yönünden kısmi kabul edilmezlik kararı verilerek makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, Devlet Personel Başkanlığında kadro karşılığı sözleşmeli statüde çözümleyici olarak görev yapmakta iken bulunduğu kadronun gerektirdiği eğitim koşulunu taşımadığından bahisle sözleşmesi feshedildiğini ve kadrolu çözümleyici olarakistihdam edildiğini beyan etmiştir.

8. Başvurucu tarafından 5/8/2002 tarihinde, hakkında yapılan işlemin dayanağı olan 3/5/1990 tarihli ve 90/434 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla yürürlüğe konan Devlet Personel Başkanlığında Çalıştırılacak Sözleşmeli Personel Hakkında Hizmet Sözleşmesi Esasları'nın 4/c hükmünün iptali için iptal davası ve tam yargı davası açılmıştır.

9. Danıştay Beşinci Dairesinin 28/11/2005 tarihli ve E.2002/3403, K.2005/5539 sayılı kararı ile davanın reddine hükmedilmiştir.

10. Başvurucunun temyizi üzerine Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 27/5/2010 tarihli ve E.2006/2387, K.2010/1090 sayılı kararı ile Danıştay Beşinci Dairesinin kararının onanmasına karar verilmiştir.

11. Başvurucunun karar düzeltme istemi, aynı Kurulun 30/9/2013 tarihli ve E.2010/3563, K.2013/2549 sayısı kararı ile reddedilmiştir. Bu karar 27/1/2014 tarihinde başvurucu vekiline tebliğ edilmiştir.

12. Başvurucu 25/2/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

13. Başvurucunun 1/7/2015 tarihinde vefat ettiği tespit edilmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

14. Mahkemenin 11/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

15. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

16. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendine göre başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir sebebin olmadığı kanaatine varılması hâlinde başvurunun düşmesine karar verilebilir. Bununla birlikte İçtüzük'ün 80. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereği Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurunun incelenmesine devam edilebileceği öngörülmüştür.

17. Başvuru tarihinden sonra ölen başvuruculaların mirasçılarının makul bir süre içinde başvuruyu devam ettirme yönünde iradelerini Anayasa Mahkemesine bildirmemeleri hâlinde anılan İçtüzük hükümleri uyarınca başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir sebebin olmadığı kanaatine varılabilir (Abdurrahman Miişoğlu ve diğerleri, B. No: 2014/7674, 23/3/2017, §§18-21). Somut olayda başvurucu Abdurrahman Arslanoğlu başvuru tarihinden sonra 1/7/2015 tarihinde ölmüş ancak mirasçıları makul bir süre içinde başvuruya devam etme yönünde iradelerini bildirmemişlerdir. Anılan başvurucu yönünden başvurunun incelenmesine devam etmeyi gerekli kılan ve İçtüzük'ün 80. maddesinin (2) numaralı fıkrasında öngörülen nedenlerden biri de bulunmamaktadır.

18. Açıklanan nedenlerle başvurunun düşmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun DÜŞMESİNE,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 11/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İSMAİL KUŞCU

B. No: 2014/2459 | Karar tarihi: 11.05.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/2459

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İSMAİL KUŞCU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/2459)

Karar Tarihi: 11/5/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Hicabi DURSUN

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucu : İsmail KUŞCU

Vekili : Av. Halit MORALIOĞLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kamuya ait tesisin özelleştirilmesinden sonraki süreçte iş akdinin feshedilmesinden kaynaklanan alacakların Mahkeme kararına rağmen tahsil edilememesi, idarenin kusuruna dayalı olarak açılan davanın da süre aşımından reddedilmesi ve yargılamanın makul sürede sonuçlanmaması nedenleriyle adil yargılanma hakkının ve mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 24/2/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte

yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucunun çalıştığı kamuya ait Türkiye Elektronik Sanayi ve Ticaret A.Ş. Genel Müdürlüğü (TESTAŞ), Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü ile birleştirilerek bu kurum tarafından işletilmeye başlanmıştır.

9. TESTAŞ, Özelleştirme İdaresi Başkanlığınca özelleştirme yoluyla 31/12/1995 tarihinde T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş.'ye satılmış, başvurucu özelleştirilen bu şirkette çalışmaya devam etmiştir.

A. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.1995/2342 Sıra Sayısına Kayden Görülen Dava Süreci

10. S.K. isimli şahıs tarafından Özelleştirme İdaresi Başkanlığı aleyhine 1995 yılında Aydın 1. İdare Mahkemesinde açılan davada, güvenoyu almamış Başbakan'ın Özelleştirme Yüksek Kuruluna atama yapamayacağı, dolayısıyla Özelleştirme Yüksek Kurulunun teşekkül etmediği ve özelleştirme de yapamayacağı iddiasıyla TESTAŞ'a ait Aydın tesislerinin özelleştirme işleminin iptali talep edilmiştir.

11. Aydın 1. İdare Mahkemesi, 16/2/1999 tarihli kararla dava konusu işlemin iptaline karar vermiş, temyiz üzerine, Danıştay Onuncu Dairesinin 24/9/2001 tarihli ilamıyla hüküm onanmış, karar düzeltme istemi aynı Dairenin 31/1/2005 tarihli ilamıyla reddedilmiştir.

B. Ankara 5. İş Mahkemesinde Görülen Dava Süreci

12. Başvurucunun iş akdi T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş. tarafından 26/4/1998 tarihinde feshedilmiş, bunun üzerine başvurucu, TESTAŞ Genel Müdürlüğü, Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı ve T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş. aleyhine, Ankara 5. İş Mahkemesinde açtığı alacak ve tazminat davasında, işçi olarak çalıştığı TESTAŞ Genel Müdürlüğünün, tüm aktif ve pasifiyle Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğüne devredildiğini, Özelleştirme İdaresi Başkanlığınca özelleştirilerek T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş.'ye satıldığını, iş akdinin işveren tarafından feshedildiğini, ancak işçilik alacakları ve tazminatlarının ödenmediğini, Özelleştirme İdaresi Başkanlığının özelleştirme işlemi sırasında hizmet kusurunun bulunduğunu ileri sürerek işçilik tazminatları ve alacaklarının tahsilini talep etmiştir.

13. Ankara 5. İş Mahkemesince, 12/11/2001 tarihinde verilen kararla, davalı TESTAŞ Genel Müdürlüğünün dava tarihinden önce Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü ile birleşerek tüzel kişiliğinin sona erdiği, davalı Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğünün, işyerinin özelleştirildiği 31/12/1995 tarihine kadar olan tazminat ve alacaklardan sorumlu olduğu, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı aleyhine hizmet kusuruna dayalı açılan davada görevli yargı yerinin idare mahkemeleri olduğu belirtilerek davanın kısmen kabulüne, kıdem tazminatının, belirli kısmının davalı Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğünden faizi ile birlikte, kalan kısmının davalılar Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü ve T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş.'den müştereken ve müteselsilen tahsiline, davalı TESTAŞ Genel Müdürlüğünün, Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü ile birleşmesi sonucu tüzel kişiliği sona erdiği için anılan davalı hakkında hüküm kurulmasına yer olmadığına, davalı Özelleştirme İdaresi Başkanlığı

bakımından bu konuda idari yargı yeri görevli olduğu için davanın yargı yolu bakımından reddine karar verilmiştir.

14. Tarafların temyizi üzerine, Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 17/9/2002 tarihli ilamıyla hüküm onanmıştır.

C. Manisa 2. İcra Dairesinde Yürütülen İcra Takip Süreci

15. Başvurucu, 2/4/2002 tarihinde Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü ve T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş. aleyhine, Manisa 2. İcra Müdürlüğünün E.2002/1355 sayılı icra takip dosyasında, Ankara 5. İş Mahkemesinin 12/11/2001 tarihli kararına dayalı olarak icra takibi başlatmıştır.

16. Her iki borçlu aleyhine ayrı ayrı icra emri gönderilerek söz konusu borçların faizleri ile birlikte ödenmesi istenmiştir.

17. Borçlu Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü 22/4/2002 tarihinde icra takibine konu borcunu ödemiştir.

18. Borçlu T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş. aleyhine yapılan icra takibi hâlen devam etmekte olup borçluya ait gayrimenkuller üzerinde haciz işlemi yapıldığı anlaşılmıştır.

D. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/795 Sıra Sayısına Kayden Görülen Dava Süreci

19. Başvurucu, 17/4/2007 tarihinde Özelleştirme İdaresi Başkanlığına başvurarak Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğünden tahsil ettiği tazminat dışında kalan miktarın ödenmesini istemiştir.

20. Özelleştirme İdaresi Başkanlığının talebi reddetmesi üzerine başvurucu, 3/7/2007 tarihinde Aydın 1. İdare Mahkemesinde Özelleştirme İdaresi Başkanlığı aleyhine açtığı davada, davalının hizmet kusurunun bulunduğunu ileri sürerek Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü dışında diğer borçludan tahsil edemediği tazminatın ödenmesini talep etmiştir.

21. Aydın 1. İdare Mahkemesinin 26/2/2009 tarihli kararında, başvurucunun Ankara 5. İş Mahkemesinde açtığı davanın Özelleştirme İdaresi Başkanlığına ilişkin kısmının görevsizlik nedeniyle reddedildiği ve bu kararın kesinleştiği tespiti yapıldıktan sonra "görevsiz yargı yerine açılan davada, idari yargı mercilerinin görevli olduğundan bahisle verilen kararın kesinleşmesinden itibaren 30 günlük dava açma süresi içinde görevli idari yargı mercilerinde dava açılması gerekirken, Ankara 5. İş Mahkemesince verilen kararın kesinleşmesinden yaklaşık 5 sene sonra yapılan başvurunun, zamanaşımına uğramış dava açma süresini ihya etmeyeceğinin açık olduğu" gerekçesiyle süre aşımı yönünden dava reddedilmiştir.

22. Başvurucu tarafından, Ankara 5. İş Mahkemesinin anılan kararının onanmasına ilişkin Yargıtay kararının taraflara tebliğ edilmediği ve bu kararı öğrenme tarihinden itibaren süresinde dava açtığı iddiasıyla temyiz edilen bu karar, Danıştay Onikinci Dairesinin, 6/6/2012 tarihli ilamı ile "Tazminat talebini oluşturan davacının kıdem tazminatı ve sair alacaklarının TESTAŞ Aydın Tesislerinin özelleştirilmesi sırasında idarenin kusurlu hareket ettiği savına dayalı olarak talep edildiği, bu durumda, davanın özelleştirmeye ilişkin işlemle doğduğu ve davacının zararının doğduğunu öğrendiği tarih olan iş akdinin feshinden sonra 2577 sayılı Kanun'un 12. maddesinde öngörülen dava açma süresinde dava açmadığı anlaşıldığından, davanın süre aşımı nedeniyle esasının incelenme olanağı bulunmamaktadır"

farklı gerekçesine dayanılarak onanmıştır.

23. Başvurucunun karar düzeltme talebi, aynı Dairenin 26/11/2013 tarihli ilamıyla reddedilmiş, ilam başvurucuya 15/2/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

24. Başvurucu 24/2/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

25. Mahkemenin 11/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Zorla Çalıştırma Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

26. Başvurucu, Özelleştirme İdaresi Başkanlığının işçilik haklarından doğan alacakları ile ilgili gerekli koruma önlemlerini almadığını ve hatalı davrandığını, çalışmasının karşılığını alamadığını belirterek zorla çalıştırma yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

27. Anayasa'nın 18. maddesinin gerekçesinde angarya, kişinin emeğinin karşılığını almadan zorla çalıştırılması olarak tanımlanmıştır. Anayasa Mahkemesinin çeşitli kararlarında da angarya, bir maldan ya da bir kişinin çalışmasından karşılıksız yararlanma biçiminde tanımlanmıştır. Hizmetlerin karşılığında kendilerine ücret ödenen kişilerin bu yükümlülük kapsamındaki çalışmalarının angarya olarak nitelendirilmesinin mümkün olmadığı belirtilmiştir (AYM, E.2011/150, K.2013/30, 14/2/2013).

28. Anayasa'da "zorla çalıştırma" yasaklanmakla birlikte bu kavramın tanımı yapılmamıştır. Bu kavramın tanımı ve içeriği belirlenirken temel insan haklarına ilişkin uluslararası sözleşmelerden ve ilgili uluslararası otoritelerin yorum ve uygulamalarından yararlanılabilir. Zorla çalıştırma yasağına ilişkin uluslararası kurallar, 29 No.lu Cebri ve Mecburi Çalıştırmaya İlişkin ILO Sözleşmesi'nde düzenlenmiştir. Anılan Sözleşme'nin 2. maddesinde yapılan ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince (AİHM) de Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme veya AİHS) 4. maddesinde yer alan zorla çalıştırma yasağının kapsamının belirlenmesinde esas alınan tanıma göre zorla çalıştırma, "herhangi bir kişinin ceza tehdidi altında ve bu kişinin tam isteği olmadan mecbur edildiği tüm iş veya hizmetleri" ifade etmektedir. Buna göre zorla çalıştırmadan söz edilebilmesi için kişinin ceza tehdidi altında ve rızası bulunmaksızın çalıştırılması gerekmektedir (AYM, E.2011/150, K.2013/30, 14/2/2013).

29. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre Mahkemece, açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemez olduğuna karar verilebilir. Başvurucunun ihlal iddialarını kanıtlayamadığı, iddialarının salt kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin olduğu, temel haklara yönelik bir müdahalenin olmadığı veya müdahalenin meşru olduğu açık olan başvurular ile karmaşık veya zorlama şikâyetlerden ibaret başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilebilir (Münis Düşenkalkar, B.No:2013/1244, 17/7/2014, § 28).

30. Başvuru konusu olayda daha sonra özelleştirilen ancak en başta kamuya ait bir işletme olan TESTAŞ'ta, yaptığı sözleşmeye istinaden ücret mukabili belirli bir süre çalışmış olan başvurucu, TESTAŞ'ı devralan şirketçe iş akdinin feshinin ardından bir kısım işçilik alacaklarını tahsil edemeyerek çalışmasının karşılığını alamadığından yakınmakla birlikte, yaptığı işin karşılığı olarak kendisine hiç ücret ödenmediğinden veya istemediği bir işin kendisine zorla yaptırıldığından şikâyet etmemektedir.

31. Bu durumda başvurucu öncesinde kamuya ait olan ardından özelleştirilen işletmede gerçekleştirdiği çalışmayı bir sözleşmeye istinaden ve ücreti mukabili yerine getirmiştir. Başvurucunun bu işte zorla çalıştırıldığına dair bir emare de ortaya konulmamıştır. Dolayısıyla zorla çalıştırma yasağı yönünden başvurucuya bir müdahalenin bulunmadığı açıktır.

32. Açıklanan nedenlerle, zorla çalıştırma yasağı hususunda bir müdahalenin olmadığı açık olduğundan başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Ankara 5. İş Mahkemesi Kararının Uygulanmadığına İlişkin İddia

33. Başvurucu, Ankara 5. İş Mahkemesinde açtığı davanın kabul edilmesine karşın alacaklarını tahsil edemediğini ileri sürmüştür.

34. 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (3) numaralı, 48. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 59. maddesinin ilgili fıkraları uyarınca başvurucunun; başvuru konusu olaylara ilişkin iddialarını açıklama, dayanılan Anayasa hükmünün ihlal edildiğine dair hukuki iddialarını kanıtlama, bireysel başvuru kapsamındaki haklardan hangisinin hangi nedenle ihlal edildiği ve buna ilişkin gerekçeleri ve delilleri sunma yükümlülüğü bulunmaktadır (S.S.A., B. No: 2013/2355, 7/11/2013, § 38; Veli Özdemir, B. No: 2013/276, 9/1/2014, §§ 19, 20).

35. Somut olayda başvurucu lehine bir kısım alacakların, borçlular Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü ve T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş.'den müştereken ve müteselsilen tahsiline yönelik hüküm kurulan Ankara 5. İş Mahkemesi kararının, Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 17/9/2002 tarihli ilamıyla onandığı, onama üzerine söz konusu alacaklardan kendi payına düşen kısmını borçlu Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğünün ödediği, ancak diğer borçlu T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş. tarafından ödeme yapılmadığı, anılan Şirkete ait gayrimenkuller üzerine haciz konulduğu ve icra takibinin devam ettiği anlaşılmıştır (bkz. §§ 17-18).

36. Başvurucu, T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş.'den alacaklarının tahsil edemediğini ileri sürmüşse de Mahkeme kararının icra edilememesi konusunda kamu gücünü kullanan İcra Müdürlüğünün herhangi bir fiilinden söz etmediği gibi bu konuda hiçbir bilgi veya belge de ileri sürmemiştir. Ayrıca borçlu Şirketin özel hukuk tüzel kişisi olduğu da gözetilerek ve başvurucunun İcra Müdürlüğünün fiili nedeniyle alacağını tahsil edemediğine yönelik belge veya bilgi sunmadığı belirlenmiş, icra dosyası içeriğinden de başvurucunun iddialarını kanıtlayan herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır. Bu şekilde başvuru dilekçesi ile ihlal iddialarının dayanağı bilgi ve belgeler açıkça bildirilmediği gibi başvurucu, herhangi bir bilgi ve belgenin ilgililerden istenmesi için Anayasa Mahkemesinden bir talepte de bulunmamıştır.

37. Anayasa Mahkemesine yapılan bireysel başvurularda başvuruculların başvurularını titizlikle hazırlama ve takip etme yükümlülükleri vardır. Bu yükümlülüğün bir gereği olarak başvurucu, ihlal edildiğini iddia ettiği Anayasa hükmünün nasıl ihlal edildiğine ilişkin açıklamalarda bulunmak suretiyle hukuki iddialarını kanıtlamak zorundadır. Başvurucu tarafından soyut şekilde birtakım Anayasa hükümlerine atıfta bulunulmuş olması iddiaların ispatlandığı anlamına gelmez. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yolu, Anayasa'ya aykırılığın soyut biçimde ileri sürülmesini sağlayan bir yol olarak düzenlenmemiştir (Adnan

Güzel, B. No:2014/1496, 25/2/2015, § 66).

38. Başvurucunun, ihlal iddiasının dayanağı olan tüm olayları göstermesi, başvuruyu aydınlatacak ve hükmün esasını etkileyecek argümanları destekleyici tüm belgeleri başvuru dilekçesine eklemesi gerekir. Şayet bir belge elde edilememişse, bunun da nedenleri açıklanmalıdır. Somut başvuruda başvurucu bu koşulları yerine getirmeyerek iddialarını temellendirmediğinden başvurusunun esasının incelenmesi imkânı bulunmamaktadır (Veli Özdemir, B. No: 2013/276, 9/1/2014, § 26).

39. Açıklanan gerekçeyle, başvurucu tarafından ileri sürülen ihlal iddialarının kanıtlanamamış olmasından dolayı, başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.1995/2342 Sıra Sayısına Kayden Görülen Davada Verilen Kararın Uygulanmadığına İlişkin İddia

40. Somut olayda başvurucu, S.K. tarafından, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı aleyhine Aydın 1. İdare Mahkemesinde açılan dava sonunda özelleştirme işleminin iptal edildiğini, Danıştay tarafından kararın onandığını ve karar düzeltme isteminin reddedilmesi üzerine hükmün kesinleştiğini, buna rağmen iptal kararının uygulanmadığını ileri sürmüştür.

41. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun, bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması ve bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir(İsmail Buğra İşlek, B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17).

42. Somut olayda başvurucunun, TESTAŞ Genel Müdürlüğünün özelleştirilmesi işlemine karşı herhangi bir dava açmadığı, ayrıca Aydın 1. İdare Mahkemesince verilen iptal kararından önce 26/4/1998 tarihinde başvurucunun iş akdine son verildiği, başvurucunun işe iade davası açmadığı yalnızca işçi tazminatları ve alacaklarının tahsili amacıyla Ankara 5. İş Mahkemesinde dava açtığı ve bu dava sonunda verilen kararın da özelleştirme işleminin iptaline dair kararın kesinleşmesinden önce Yargıtay 9. Hukuk Dairesince 17/9/2002 tarihinde onanarak kesinleştiği anlaşılmıştır. Özelleştirme işleminin iptali amacıyla Özelleştirme İdaresi Başkanlığı aleyhine başvurucunun süresi içinde açtığı herhangi bir dava olmadığı gibi Ankara 5. İş Mahkemesinde açtığı davada ve Aydın 1. İdare Mahkemesinde açtığı E. 2007/795 sıra sayısına kayden görülen davada da bu iddiasını ileri sürmediği, bu şekilde olağan kanun yollarına başvurmadığı, dolayısıyla hukuk sisteminde düzenlenen başvuru yollarını usulünce tüketmeden bireysel başvuruda bulunduğu belirlenmiştir.

43. Açıklanan nedenlerle başvurucu tarafından, hukuk sisteminde düzenlenen başvuru yolları usulüne uygun olarak tüketilmeden temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddiasının bireysel başvuru konusu yapıldığı anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

D.Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/795 Sıra Sayısına Kayden Görülen Dava Sürecinde Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

44. Başvurucu, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı aleyhine Aydın 1. İdare Mahkemesinde açtığı davanın süre aşımı nedeniyle reddedildiğini, alacağını hâlen tahsil edemediğini ve özelleştirme işleminin 31/1/2005 tarihi itibarıyla iptal edilmesine rağmen iptale ilişkin mahkeme kararının uygulanmadığını, Özelleştirme İdaresi Başkanlığının kusurlu fiilleri sonucu alacağını alamadığını, hatalı ve kanuna aykırı özelleştirme işlemi yapıldığının Mahkeme kararı ile ortaya çıktığını, buna rağmen davanın reddine karar verildiğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

45. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Bu kapsamda başvurucunun, açtığı davanın süre aşımı gerekçesi ile reddedilmesini bireysel başvuruya konu ettiği anlaşıldığından, başvurucunun iddialarının adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkı yönünden incelenmesi uygun görülmüştür.

46. Adil yargılanma hakkının en temel unsurlarından biri olan mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelir. Dava açmak isteyen kişinin mahkemeye erişim hakkının özüne zarar verecek seviyeye ulaşmadığı müddetçe dava açma koşullarına sınırlamalar getirilebilir (Aktif Elektrik Müh. İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti., B. No: 2012/855, 26/6/2014, § 36).

47. Dava açma ya da kanun yollarına başvuru için belli sürelerin öngörülmesi, bu süreler dava açmayı imkânsız kılacak ölçüde kısa olmadıkça hukuki belirlilik ilkesinin bir gereğidir ve mahkemeye erişim hakkına aykırılık oluşturmaz (Remzi Durmaz, B. No: 2013/1718, 2/10/2013, § 27). Ancak mahkemelerin, usul kurallarını uygularken davanın hakkaniyetine halel getirecek ölçüde katı şekilcilikten, öte yandan kanunla öngörülmüş usul şartlarının ortadan kalkmasına neden olacak ölçüde aşırı esneklikten kaçınmaları gerekir (Kamil Koç, B. No: 2012/660, 7/11/2013, § 65).

48. Somut olayda Danıştay Onikinci Dairesince, başvurucunun talebi dosyada yer alan bilgi ve belgeler ışığında değerlendirilip, olaya uygulanacak 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usul Kanunu'nun ilgili hükümleri ile birlikte yorumlanmak suretiyle, gerekçesi de belirtilerek (bkz. §§ 21, 22) bir karar verilmiştir. Yapılan bu değerlendirme ve ulaşılan sonuç, dava açmayı imkânsız kılacak nitelikte aşırı şekilci bir yaklaşımdan kaynaklanmadığı gibi belirtilen kanun hükümlerineöngörülmeyecek şekilde olağanın dışında bir anlam vermek suretiyle sonuca ulaşıldığına dair bir uygulama olarak da değerlendirilmemiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkına engel bir durum bulunmadığı sonucuna varılmış, başvuru konusu işlemde açık ve görünür bir ihlal saptanmamıştır.

49. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

E. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/795 Sıra Sayısına Kayden Görülen Davada Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

50. Başvurucu, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı aleyhine Aydın 1. İdare Mahkemesinde açtığı davanın süre aşımı nedeniyle reddedildiğini, alacağını hâlen tahsil edemediğini ve özelleştirme işleminin 31/1/2005 tarihi itibarıyla iptal edilmesine rağmen iptal kararının uygulanmadığını, Özelleştirme İdaresi Başkanlığının kusurlu fiilleri sonucu alacağını

alamadığını, hatalı ve kanuna aykırı özelleştirme işlemi yapıldığının Mahkeme kararı ile ortaya çıktığını, buna rağmen davanın reddine karar verildiğini belirterek, mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

51. Yukarıda belirtildiği üzere (bkz. § 41) bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun, bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması ve bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir.

52. Somut olayda, başvurucunun, Aydın 1. İdare Mahkemesinde açtığı davanın süre aşımı nedeniyle reddedildiği dikkate alındığında, hukuk sisteminde düzenlenen başvuru yollarını usulünce tüketmediği ve süresi içinde dava açmadığı, bu şekilde süresinde olağan kanun yollarına başvurmadığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla başvurucunun, hukuk sisteminde düzenlenen başvuru yollarını usulünce tüketmeden bireysel başvuruda bulunduğu belirlenmiştir.

53. Açıklanan nedenlerle başvurucu tarafından, hukuk sisteminde düzenlenen başvuru yolları usulüne uygun olarak tüketilmeden mahkeme kararının uygulanmadığı iddiasının bireysel başvuru konusu yapıldığı anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

F. Ankara 5. İş Mahkemesinde Görülen Davanın Makul Sürede Sonuçlanmadığına İlişkin İddia

54. Başvurucu, Ankara 5. İş Mahkemesinde görülen işçi ve işveren ilişkisinden kaynaklanan tazminat ve alacak davasının makul sürede sonuçlanmadığını ileri sürmüştür.

55. 6216 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası uyarınca Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvurular incelenebilir (Zafer Öztürk, B. No: 2012/51, 25/12/2012, § 17).

56. Somut olayda, başvurucu tarafından Ankara 5. İş Mahkemesinde açılan dava sonunda 12/11/2001 tarihinde davanın kısmen kabulüne karar verilmiş, temyiz üzerine Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 17/9/2002 tarihli ilâmıyla onanarak aynı tarihte hüküm kesinleşmiştir. Anılan hükme dayalı olarak Manisa 2. İcra Müdürlüğünde yapılan ilamlı icra takibi üzerine borçlu Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğünce 22/4/2002 tarihinde icra takibine konu borç ödenmiştir. Başvurucunun, aleyhine icra takibi yaptığı T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş. hakkındaki icra takibi ise devam etmektedir. Anılan şirketin özel hukuk tüzel kişisi olduğu ve aleyhine yapılan icra takibine rağmen alacağın tahsil edilememesinde İcra Müdürlüğüne atfedilebilecek bir kusurun bulunmadığı, dolayısıyla yargılama sürecinin, kamu kurumu niteliğindeki Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğünce 22/4/2002 tarihinde yapılan ödeme ile sona erdiği kabul edilmiştir. Bu durumda başvuru, zaman bakımından Anayasa Mahkemesinin yetkisi dışında kalmaktadır.

57. Açıklanan nedenlerle, başvuru konusu kararın 23/9/2012 tarihinden önce kesinleşmiş olduğu anlaşıldığından başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

G. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/795 Sıra Sayısına Kayden Görülen Dava Sürecinin Makul Sürede Sonuçlanmadığına İlişkin İddia

58. Başvurucu, Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/795 sıra sayısına kayden görülen dava sürecinin makul sürede sonuçlanmadığını ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

59. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

60. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

61. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

62. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 6 yıl 8 aylıkyargılama süresinin (bkz.§§ 19-23) makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

63. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

64. 6216 sayılı Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. …”

65. Başvurucu maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

66. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

67. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 7.200 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

68. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Başvurucunun bu konuda herhangi bir belge sunmamış olması nedeniyle maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

69. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine ödenmesine karar

verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Zorla çalıştırma yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Ankara 5. İş Mahkemesi kararının uygulanmadığına ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.1995/2342 sıra sayısına kayden görülen davada verilen kararın uygulanmadığına ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

4. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/795 sıra sayısına kayden görülen dava sürecinde adil yargılanma hakkının ihlaline ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

5. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/795 sıra sayısına kayden görülen dava sürecinde mahkeme kararının uygulanmadığına ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

6. Ankara 5. İş Mahkemesinde görülen davanın makul sürede sonuçlanmadığına ilişkin iddianın zaman bakımında yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

7. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/795 sıra sayısına kayden görülen dava sürecinin makul sürede sonuçlanmadığına ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/795 sıra sayısına kayden görülen dava yönünden İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 7.200 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Aydın 1. İdare Mahkemesine (E.2007/795, K.2009/403) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HALE KOLOĞLU

B. No: 2014/2460 | Karar tarihi: 11.05.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/2460

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HALE KOLOĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/2460)

Karar Tarihi: 11/5/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Hicabi DURSUN

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucu : Hale KOLOĞLU

Vekili : Av. Halit MORALIOĞLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kamuya ait tesisin özelleştirilmesinden sonraki süreçte iş akdinin feshedilmesinden kaynaklanan alacakların Mahkeme kararına rağmen tahsil edilememesi, idarenin kusuruna dayalı olarak açılan davanın da süre aşımından reddedilmesi ve yargılamanın makul sürede sonuçlanmaması nedenleriyle adil yargılanma hakkının ve mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 24/2/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte

yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucunun çalıştığı kamuya ait Türkiye Elektronik Sanayi ve Ticaret A.Ş. Genel Müdürlüğü (TESTAŞ), Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü ile birleştirilerek bu kurum tarafından işletilmeye başlanmıştır.

9. TESTAŞ, Özelleştirme İdaresi Başkanlığınca özelleştirme yoluyla 31/12/1995 tarihinde T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş.'ye satılmış, başvurucu özelleştirilen bu şirkette çalışmaya devam etmiştir.

A. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.1995/2342 Sıra Sayısına Kayden Görülen Dava Süreci

10. S.K. isimli şahıs tarafından Özelleştirme İdaresi Başkanlığı aleyhine 1995 yılında Aydın 1. İdare Mahkemesinde açılan davada, güvenoyu almamış Başbakan'ın Özelleştirme Yüksek Kuruluna atama yapamayacağı, dolayısıyla Özelleştirme Yüksek Kurulunun teşekkül etmediği ve özelleştirme de yapamayacağı iddiasıyla TESTAŞ'a ait Aydın tesislerinin özelleştirme işleminin iptali talep edilmiştir.

11. Aydın 1. İdare Mahkemesi, 16/2/1999 tarihli kararla dava konusu işlemin iptaline karar vermiş, temyiz üzerine, Danıştay Onuncu Dairesinin 24/9/2001 tarihli ilamıyla hüküm onanmış, karar düzeltme istemi, aynı Dairenin 31/1/2005 tarihli ilamıyla reddedilmiştir.

B. Ankara 5. İş Mahkemesinde Görülen Dava Süreci

12. Başvurucunun iş akdi T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş. tarafından 26/4/1998 tarihinde feshedilmiş, bunun üzerine başvurucu, TESTAŞ Genel Müdürlüğü, Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı ve T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş. aleyhine, Ankara 5. İş Mahkemesinde açtığı alacak ve tazminat davasında, işçi olarak çalıştığı TESTAŞ Genel Müdürlüğünün, tüm aktif ve pasifiyle Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğüne devredildiğini, Özelleştirme İdaresi Başkanlığınca özelleştirilerek T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş.'ye satıldığını, iş akdinin işveren tarafından feshedildiğini, ancak işçilik alacakları ve tazminatlarının ödenmediğini, Özelleştirme İdaresi Başkanlığının özelleştirme işlemi sırasında hizmet kusurunun bulunduğunu ileri sürerek işçilik tazminatları ve alacaklarının tahsilini talep etmiştir.

13. Ankara 5. İş Mahkemesince, 12/11/2001 tarihinde verilen kararla, davalı TESTAŞ Genel Müdürlüğünün dava tarihinden önce Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü ile birleşerek tüzel kişiliğinin sona erdiği, davalı Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğünün, işyerinin özelleştirildiği 31/12/1995 tarihine kadar olan tazminat ve alacaklardan sorumlu olduğu, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı aleyhine hizmet kusuruna dayalı açılan davada görevli yargı yerinin idare mahkemeleri olduğu belirtilerek davanın kısmen kabulüne, kıdem tazminatının, belirli kısmının davalı Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğünden faizi ile birlikte, kalan kısmının davalılar Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü ve T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş.'den müştereken ve müteselsilen tahsiline, davalı TESTAŞ Genel Müdürlüğünün, Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü ile birleşmesi sonucu tüzel kişiliği sona erdiği için anılan davalı hakkında hüküm kurulmasına yer olmadığına, davalı Özelleştirme İdaresi Başkanlığı

bakımından bu konuda idari yargı yeri görevli olduğu için davanın yargı yolu bakımından reddine karar verilmiştir.

14. Tarafların temyizi üzerine, Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 17/9/2002 tarihli ilamıyla hüküm onanmıştır.

C. Manisa 2. İcra Dairesinde Yürütülen İcra Takip Süreci

15. Başvurucu, 2/4/2002 tarihinde Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü ve T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş. aleyhine, Manisa 2. İcra Müdürlüğünün E.2002/1393 sayılı icra takip dosyasında, Ankara 5. İş Mahkemesinin 12/11/2001 tarihli kararına dayalı olarak icra takibi başlatmıştır.

16. Her iki borçlu aleyhine ayrı ayrı icra emri gönderilerek söz konusu borçların faizleri ile birlikte ödenmesi istenmiştir.

17. Borçlu Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü 22/4/2002 tarihinde icra takibine konu borcunu ödemiştir.

18. Borçlu T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş. aleyhine yapılan icra takibi hâlen devam etmekte olup borçluya ait gayrimenkuller üzerinde haciz işlemi yapıldığı anlaşılmıştır.

D. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/845 Sıra Sayısına Kayden Görülen Dava Süreci

19. Başvurucu, 17/4/2007 tarihinde Özelleştirme İdaresi Başkanlığına başvurarak Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğünden tahsil ettiği tazminat dışında kalan miktarın ödenmesini istemiştir.

20. Özelleştirme İdaresi Başkanlığının talebi reddetmesi üzerine başvurucu, 9/7/2007 tarihinde Aydın 1. İdare Mahkemesinde Özelleştirme İdaresi Başkanlığı aleyhine açtığı davada, davalının hizmet kusurunun bulunduğunu ileri sürerek Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü dışında diğer borçludan tahsil edemediği tazminatın ödenmesini talep etmiştir.

21. Aydın 1. İdare Mahkemesinin 26/2/2009 tarihli kararında, başvurucunun Ankara 5. İş Mahkemesinde açtığı davanın Özelleştirme İdaresi Başkanlığına ilişkin kısmının görevsizlik nedeniyle reddedildiği ve bu kararın kesinleştiği tespiti yapıldıktan sonra "görevsiz yargı yerine açılan davada, idari yargı mercilerinin görevli olduğundan bahisle verilen kararın kesinleşmesinden itibaren 30 günlük dava açma süresi içinde görevli idari yargı mercilerinde dava açılması gerekirken, Ankara 5. İş Mahkemesince verilen kararın kesinleşmesinden yaklaşık 5 sene sonra yapılan başvurunun, zamanaşımına uğramış dava açma süresini ihya etmeyeceğinin açık olduğu" gerekçesiyle süre aşımı yönünden dava reddedilmiştir.

22. Başvurucu tarafından, Ankara 5. İş Mahkemesinin anılan kararının onanmasına ilişkin Yargıtay kararının taraflara tebliğ edilmediği ve bu kararı öğrenme tarihinden itibaren süresinde dava açtığı iddiasıyla temyiz edilen bu karar, Danıştay Onikinci Dairesinin, 29/11/2011 tarihli ilamı ile "Tazminat talebini oluşturan davacının kıdem tazminatı ve sair alacaklarının TESTAŞ Aydın Tesislerinin özelleştirilmesi sırasında idarenin kusurlu hareket ettiği savına dayalı olarak talep edildiği, bu durumda, davanın özelleştirmeye ilişkin işlemle doğduğu ve davacının zararının doğduğunu öğrendiği tarih olan iş akdinin feshinden sonra 2577 sayılı Kanun'un 12. maddesinde öngörülen dava açma süresinde dava açmadığı anlaşıldığından, davanın süre aşımı nedeniyle esasının incelenme olanağı bulunmamaktadır"

farklı gerekçesine dayanılarak onanmıştır.

23. Başvurucunun karar düzeltme talebi, aynı Dairenin 26/11/2013 tarihli ilamıyla reddedilmiş, ilam başvurucuya 15/2/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

24. Başvurucu 24/2/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

25. Mahkemenin 11/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Zorla Çalıştırma Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

26. Başvurucu, Özelleştirme İdaresi Başkanlığının işçilik haklarından doğan alacakları ile ilgili gerekli koruma önlemlerini almadığını ve hatalı davrandığını, çalışmasının karşılığını alamadığını belirterek zorla çalıştırma yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

27. Anayasa'nın 18. maddesinin gerekçesinde angarya, kişinin emeğinin karşılığını almadan zorla çalıştırılması olarak tanımlanmıştır. Anayasa Mahkemesinin çeşitli kararlarında da angarya, bir maldan ya da bir kişinin çalışmasından karşılıksız yararlanma biçiminde tanımlanmıştır. Hizmetlerin karşılığında kendilerine ücret ödenen kişilerin bu yükümlülük kapsamındaki çalışmalarının angarya olarak nitelendirilmesinin mümkün olmadığı belirtilmiştir (AYM, E.2011/150, K.2013/30, 14/2/2013).

28. Anayasa'da "zorla çalıştırma" yasaklanmakla birlikte bu kavramın tanımı yapılmamıştır. Bu kavramın tanımı ve içeriği belirlenirken temel insan haklarına ilişkin uluslararası sözleşmelerden ve ilgili uluslararası otoritelerin yorum ve uygulamalarından yararlanılabilir. Zorla çalıştırma yasağına ilişkin uluslararası kurallar, 29 No.lu Cebri ve Mecburi Çalıştırmaya İlişkin ILO Sözleşmesi'nde düzenlenmiştir. Anılan Sözleşme'nin 2. maddesinde yapılan ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince (AİHM) de Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme veya AİHS) 4. maddesinde yer alan zorla çalıştırma yasağının kapsamının belirlenmesinde esas alınan tanıma göre zorla çalıştırma, "herhangi bir kişinin ceza tehdidi altında ve bu kişinin tam isteği olmadan mecbur edildiği tüm iş veya hizmetleri" ifade etmektedir. Buna göre zorla çalıştırmadan söz edilebilmesi için kişinin ceza tehdidi altında ve rızası bulunmaksızın çalıştırılması gerekmektedir (AYM, E.2011/150, K.2013/30, 14/2/2013).

29. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre Mahkemece, açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemez olduğuna karar verilebilir. Başvurucunun ihlal iddialarını kanıtlayamadığı, iddialarının salt kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin olduğu, temel haklara yönelik bir müdahalenin olmadığı veya müdahalenin meşru olduğu açık olan başvurular ile karmaşık veya zorlama şikâyetlerden ibaret başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilebilir (Münis Düşenkalkar, B.No:2013/1244, 17/7/2014, § 28).

30. Başvuru konusu olayda daha sonra özelleştirilen ancak en başta kamuya ait bir işletme olan TESTAŞ'ta, yaptığı sözleşmeye istinaden ücret mukabili belirli bir süre çalışmış olan başvurucu, TESTAŞ'ı devralan şirketçe iş akdinin feshinin ardından bir kısım işçilik alacaklarını tahsil edemeyerek çalışmasının karşılığını alamadığından yakınmakla birlikte, yaptığı işin karşılığı olarak kendisine hiç ücret ödenmediğinden veya istemediği bir işin kendisine zorla yaptırıldığından şikâyet etmemektedir.

31. Bu durumda başvurucu öncesinde kamuya ait olan ardından özelleştirilen işletmede gerçekleştirdiği çalışmayı bir sözleşmeye istinaden ve ücreti mukabili yerine getirmiştir. Başvurucunun bu işte zorla çalıştırıldığına dair bir emare de ortaya konulmamıştır. Dolayısıyla zorla çalıştırma yasağı yönünden başvurucuya bir müdahalenin bulunmadığı açıktır.

32. Açıklanan nedenlerle, zorla çalıştırma yasağı hususunda bir müdahalenin olmadığı açık olduğundan başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Ankara 5. İş Mahkemesi Kararının Uygulanmadığına İlişkin İddia

33. Başvurucu, Ankara 5. İş Mahkemesinde açtığı davanın kabul edilmesine karşın alacaklarını tahsil edemediğini ileri sürmüştür.

34. 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (3) numaralı, 48. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 59. maddesinin ilgili fıkraları uyarınca başvurucunun; başvuru konusu olaylara ilişkin iddialarını açıklama, dayanılan Anayasa hükmünün ihlal edildiğine dair hukuki iddialarını kanıtlama, bireysel başvuru kapsamındaki haklardan hangisinin hangi nedenle ihlal edildiği ve buna ilişkin gerekçeleri ve delilleri sunma yükümlülüğü bulunmaktadır (S.S.A., B. No: 2013/2355, 7/11/2013, § 38; Veli Özdemir, B. No: 2013/276, 9/1/2014, §§ 19, 20).

35. Somut olayda başvurucu lehine bir kısım alacakların, borçlular Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü ve T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş.'den müştereken ve müteselsilen tahsiline yönelik hüküm kurulan Ankara 5. İş Mahkemesi kararının, Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 17/9/2002 tarihli ilamıyla onandığı, onama üzerine borçlu Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğününkendi payına düşen kısmını ödediği, ancak diğer borçlu T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş. tarafından ödeme yapılmadığı, anılan Şirkete ait gayrimenkuller üzerine haciz konulduğu ve icra takibinin devam ettiği anlaşılmıştır (bkz. §§ 17, 18).

36. Başvurucu, T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş.'den alacaklarını tahsil edemediğini ileri sürmüşse de mahkeme kararının icra edilememesi konusunda kamu gücünü kullanan icra müdürlüğünün herhangi bir fiilinden söz etmediği gibi, bu konuda hiçbir bilgi veya belge de ileri sürmemiştir. Ayrıca borçlu Şirketin özel hukuk tüzel kişisi olduğu da gözetilerek başvurucunun icra müdürlüğünün fiili nedeniyle alacağını tahsil edemediğine yönelik belge veya bilgi sunmadığı belirlenmiş, icra dosyası içeriğinden de başvurucunun iddialarını kanıtlayan herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır. Bu şekilde başvuru dilekçesi ile ihlal iddialarının dayanağı bilgi ve belgeler açıkça bildirilmediği gibi başvurucu, herhangi bir bilgi ve belgenin ilgililerden istenmesi için Anayasa Mahkemesinden bir talepte de bulunmamıştır.

37. Anayasa Mahkemesine yapılan bireysel başvurularda başvuruculların başvurularını titizlikle hazırlama ve takip etme yükümlülükleri vardır. Bu yükümlülüğün gereği olarak başvurucu, ihlal edildiğini iddia ettiği Anayasa hükmünün nasıl ihlal edildiğine ilişkin açıklamalarda bulunmak suretiyle iddialarını kanıtlamak zorundadır. Başvurucu tarafından soyut şekilde birtakım Anayasa hükümlerine atıfta bulunulmuş olması iddiaların ispatlandığı anlamına gelmez. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yolu, Anayasa'ya aykırılığın soyut biçimde ileri sürülmesini sağlayan bir yol olarak düzenlenmemiştir (Adnan Güzel, B. No:

2014/2496, 25/2/2015, § 66).

38. Başvurucunun, ihlal iddiasının dayanağı olan tüm olayları göstermesi, başvuruyu aydınlatacak ve hükmün esasını etkileyecek argümanları destekleyici tüm belgeleri başvuru dilekçesine eklemesi gerekir. Şayet bir belge elde edilememişse, bunun da nedenleri açıklanmalıdır. Somut başvuruda başvurucu bu koşulları yerine getirmeyerek iddialarını temellendirmediğinden başvurusunun esasının incelenmesi imkânı bulunmamaktadır (Veli Özdemir, B. No: 2013/276, 9/1/2014, § 26).

39. Açıklanan gerekçeyle, başvurucu tarafından ileri sürülen ihlal iddialarının kanıtlanamamış olmasından dolayı, başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.1995/2342 Sayılı Dosyasında Görülen Davada Verilen Kararın Uygulanmadığına İlişkin İddia

40. Somut olayda başvurucu, S.K. tarafından, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı aleyhine Aydın 1. İdare Mahkemesinde açılan dava sonunda özelleştirme işleminin iptal edildiğini, Danıştay tarafından kararın onandığını ve karar düzeltme isteminin reddedilmesi üzerine hükmün kesinleştiğini, buna rağmen iptal kararının uygulanmadığını ileri sürmüştür.

41. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun, bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması ve bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir(İsmail Buğra İşlek, B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17).

42. Somut olayda başvurucunun, TESTAŞ Genel Müdürlüğünün özelleştirilmesi işlemine karşı herhangi bir dava açmadığı, ayrıca Aydın 1. İdare Mahkemesince verilen iptal kararından önce 26/4/1998 tarihinde başvurucunun iş akdine son verildiği, başvurucunun işe iade davası açmadığı, yalnızca işçi tazminatları ve alacaklarının tahsili amacıyla Ankara 5. İş Mahkemesinde dava açtığı ve bu dava sonunda verilen kararın da özelleştirme işleminin iptaline dair kararın kesinleşmesinden önce Yargıtay 9. Hukuk Dairesince 17/9/2002 tarihinde onanarak kesinleştiği anlaşılmıştır. Başvurucunun özelleştirme işleminin iptali amacıyla Özelleştirme İdaresi Başkanlığı aleyhine süresi içinde açtığı herhangi bir dava olmadığı gibi Ankara 5. İş Mahkemesinde açtığı davada ve Aydın 1. İdare Mahkemesinde açtığı E. 2007/845 sıra sayısına kayden görülen davada da bu iddiasını ileri sürmediği, bu şekilde olağan kanun yollarına başvurmadığı, dolayısıyla hukuk sisteminde düzenlenen başvuru yollarını usulünce tüketmeden bireysel başvuruda bulunduğu belirlenmiştir.

43. Açıklanan nedenlerle başvurucu tarafından, hukuk sisteminde düzenlenen başvuru yolları usulüne uygun olarak tüketilmeden temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddiasının bireysel başvuru konusu yapıldığı anlaşıldığından başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

D. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/845 Sayılı Dosyasında Görülen Dava Sürecinde Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

44. Başvurucu, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı aleyhine Aydın 1. İdare Mahkemesinde açtığı davanın süre aşımı nedeniyle reddedildiğini, alacağını hâlen tahsil edemediğini ve özelleştirme işleminin 31/1/2005 tarihi itibarıyla iptal edilmesine rağmen iptale ilişkin mahkeme kararının uygulanmadığını, Özelleştirme İdaresi Başkanlığının kusurlu fiilleri sonucu alacağını alamadığını, hatalı ve kanuna aykırı özelleştirme işlemi yapıldığının mahkeme kararı ile ortaya çıktığını, buna rağmen davanın reddine karar verildiğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

45. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Bu kapsamda başvurucunun, açtığı davanın süre aşımı gerekçesi ile reddedilmesini bireysel başvuruya konu ettiği anlaşıldığından, başvurucunun iddialarının adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkı yönünden incelenmesi uygun görülmüştür.

46. Adil yargılanma hakkının en temel unsurlarından biri olan mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelir. Dava açmak isteyen kişinin mahkemeye erişim hakkının özüne zarar verecek seviyeye ulaşmadığı müddetçe dava açma koşullarına sınırlamalar getirilebilir (Aktif Elektrik Müh. İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti., B. No: 2012/855, 26/6/2014, § 36).

47. Dava açma ya da kanun yollarına başvuru için belli sürelerin öngörülmesi, bu süreler dava açmayı imkânsız kılacak ölçüde kısa olmadıkça hukuki belirlilik ilkesinin bir gereğidir ve mahkemeye erişim hakkına aykırılık oluşturmaz (Remzi Durmaz, B. No: 2013/1718, 2/10/2013, § 27). Ancak mahkemelerin, usul kurallarını uygularken davanın hakkaniyetine halel getirecek ölçüde katı şekilcilikten, öte yandan kanunla öngörülmüş usul şartlarının ortadan kalkmasına neden olacak ölçüde aşırı esneklikten kaçınmaları gerekir (Kamil Koç, B. No: 2012/660, 7/11/2013, § 65).

48. Somut olayda Danıştay Onikinci Dairesince, başvurucunun talebi dosyada yer alan bilgi ve belgeler ışığında değerlendirilip, olaya uygulanacak 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usul Kanunu'nun ilgili hükümleri ile birlikte yorumlanmak suretiyle, gerekçesi de belirtilerek (bkz. §§ 21, 22) bir karar verilmiştir. Yapılan bu değerlendirme ve ulaşılan sonuç, dava açmayı imkânsız kılacak nitelikte aşırı şekilci bir yaklaşımdan kaynaklanmadığı gibi belirtilen kanun hükümlerineöngörülmeyecek şekilde olağanın dışında bir anlam vermek suretiyle sonuca ulaşıldığına dair bir uygulama olarak da değerlendirilmemiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkına engel bir durum bulunmadığı sonucuna varılmış, başvuru konusu işlemde açık ve görünür bir ihlal saptanmamıştır.

49. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

E. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/845 Sayılı Dosyasında Görülen Davada Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

50. Başvurucu, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı aleyhine Aydın 1. İdare Mahkemesinde açtığı davanın süre aşımı nedeniyle reddedildiğini, alacağını hâlen tahsil edemediğini ve özelleştirme işleminin 31/1/2005 tarihi itibarıyla iptal edilmesine rağmen iptal kararının uygulanmadığını, Özelleştirme İdaresi Başkanlığının kusurlu fiilleri sonucu alacağını

alamadığını, hatalı ve kanuna aykırı özelleştirme işlemi yapıldığının mahkeme kararı ile ortaya çıktığını, buna rağmen davanın reddine karar verildiğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

51. Yukarıda belirtildiği üzere (bkz. § 41) bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun, bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması ve bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir.

52. Somut olayda, başvurucunun, Aydın 1. İdare Mahkemesinde açtığı davanın süre aşımı nedeniyle reddedildiği dikkate alındığında, hukuk sisteminde düzenlenen başvuru yollarını usulünce tüketmediği ve süresi içinde dava açmadığı, bu şekilde süresinde olağan kanun yollarına başvurmadığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla başvurucunun, hukuk sisteminde düzenlenen başvuru yollarını usulünce tüketmeden bireysel başvuruda bulunduğu belirlenmiştir.

53. Açıklanan nedenlerle, başvurucu tarafından, hukuk sisteminde düzenlenen başvuru yolları usulüne uygun olarak tüketilmeden mahkeme kararının uygulanmadığı iddiasının bireysel başvuru konusu yapıldığı anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

F. Ankara 5. İş Mahkemesinde Görülen Davanın Makul Sürede Sonuçlanmadığına İlişkin İddia

54. Başvurucu, Ankara 5. İş Mahkemesinde görülen işçi ve işveren ilişkisinden kaynaklanan tazminat ve alacak davasının makul sürede sonuçlanmadığını ileri sürmüştür.

55. 6216 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası uyarınca Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvurular incelenebilir (Zafer Öztürk, B. No: 2012/51, 25/12/2012, § 17).

56. Somut olayda, başvurucu tarafından Ankara 5. İş Mahkemesinde açılan dava sonunda 12/11/2001 tarihinde davanın kısmen kabulüne karar verilmiş, temyiz üzerine Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 17/9/2002 tarihli ilâmıyla onanarak aynı tarihte karar kesinleşmiştir. Anılan hükme dayalı olarak Manisa 2. İcra Müdürlüğünde yapılan ilamlı icra takibi üzerine borçlu Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğünce 22/4/2002 tarihinde icra takibine konu borç ödenmiştir. Başvurucunun, aleyhine icra takibi yaptığı T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş. hakkındaki icra takibi ise devam etmektedir. Anılan şirketin özel hukuk tüzel kişisi olduğu ve aleyhine yapılan icra takibine rağmen alacağın tahsil edilememesinde icra müdürlüğüne atfedilebilecek bir kusurun bulunmadığı, dolayısıyla yargılama sürecinin, kamu kurumu niteliğindeki Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğünce 22/4/2002 tarihinde yapılan ödeme ile sona erdiği kabul edilmiştir. Bu durumda başvuru, zaman bakımından Anayasa Mahkemesinin yetkisi dışında kalmaktadır.

57. Açıklanan nedenlerle, başvuru konusu kararın 23/9/2012 tarihinden önce kesinleşmiş olduğu anlaşıldığından başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

G.Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/845 Sayılı Dosyasında Görülen Dava Sürecinin Makul Sürede Sonuçlanmadığına İlişkin İddia

58. Başvurucu, Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/845 sayılı dosyasında görülen dava sürecinin makul sürede sonuçlanmadığını ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

59. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

60. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken, sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

61. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

62. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 6 yıl 8 aylıkyargılama süresinin (bkz.§§ 19-23) makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

63. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

64. 6216 sayılı Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. …”

65. Başvurucu maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

66. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

67. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 7.200 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

68. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Başvurucunun bu konuda herhangi bir belge sunmamış olması nedeniyle maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

69. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi

gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Zorla çalıştırma yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Ankara 5. İş Mahkemesi kararının uygulanmadığına ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.1995/2342 sayılı dosyasında görülen davada verilen kararın uygulanmadığına ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

4. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/845 sayılı dosyasında görülen dava sürecinde adil yargılanma hakkının ihlaline ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

5. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/845 sayılı dosyasında görülen dava sürecinde mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

6. Ankara 5. İş Mahkemesinde görülen davanın makul sürede sonuçlanmadığına ilişkin iddianın zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

7. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/845 sayılı dosyasında görülen dava sürecinin makul sürede sonuçlanmadığına ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/845 sayılı dosyasında görülen dava yönünden İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 7.200 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Aydın 1. İdare Mahkemesine (E.2007/845, K.2009/419) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İBRAHİM ÇALIŞKAN

B. No: 2014/2462 | Karar tarihi: 11.05.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/2462

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İBRAHİM ÇALIŞKAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/2462)

Karar Tarihi: 11/5/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Hicabi DURSUN

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucu : İbrahim ÇALIŞKAN

Vekili : Av. Halit MORALIOĞLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kamuya ait tesisin özelleştirilmesinden sonraki süreçte iş akdinin feshedilmesinden kaynaklanan alacakların Mahkeme kararına rağmen tahsil edilememesi, idarenin kusuruna dayalı olarak açılan davanın da süre aşımından reddedilmesi ve yargılamanın makul sürede sonuçlanmaması nedenleriyle adil yargılanma hakkının ve mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 24/2/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte

yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucunun çalıştığı kamuya ait Türkiye Elektronik Sanayi ve Ticaret A.Ş. Genel Müdürlüğü (TESTAŞ), Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü ile birleştirilerek bu kurum tarafından işletilmeye başlanmıştır.

9. TESTAŞ, Özelleştirme İdaresi Başkanlığınca özelleştirme yoluyla 31/12/1995 tarihinde T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş.'ye satılmış, başvurucu özelleştirilen bu şirkette çalışmaya devam etmiştir.

A. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.1995/2342 Sıra Sayısına Kayden Görülen Dava Süreci

10. S.K. isimli şahıs tarafından Özelleştirme İdaresi Başkanlığı aleyhine 1995 yılında Aydın 1. İdare Mahkemesinde açılan davada, güvenoyu almamış Başbakan'ın Özelleştirme Yüksek Kuruluna atama yapamayacağı, dolayısıyla Özelleştirme Yüksek Kurulunun teşekkül etmediği ve özelleştirme de yapamayacağı iddiasıyla TESTAŞ'a ait Aydın tesislerinin özelleştirme işleminin iptali talep edilmiştir.

11. Aydın 1. İdare Mahkemesi, 16/2/1999 tarihli kararla dava konusu işlemin iptaline karar vermiş, temyiz üzerine, Danıştay Onuncu Dairesinin 24/9/2001 tarihli ilamıyla hüküm onanmış, karar düzeltme istemi, aynı Dairenin 31/1/2005 tarihli ilamıyla reddedilmiştir.

B. Ankara 5. İş Mahkemesinde Görülen Dava Süreci

12. Başvurucunun iş akdi T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş. tarafından 26/4/1998 tarihinde feshedilmiş, bunun üzerine başvurucu, TESTAŞ Genel Müdürlüğü, Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı ve T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş. aleyhine, Ankara 5. İş Mahkemesinde açtığı alacak ve tazminat davasında, işçi olarak çalıştığı TESTAŞ Genel Müdürlüğünün, tüm aktif ve pasifiyle Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğüne devredildiğini, Özelleştirme İdaresi Başkanlığınca özelleştirilerek T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş.'ye satıldığını, iş akdinin işveren tarafından feshedildiğini, ancak işçilik alacakları ve tazminatlarının ödenmediğini, Özelleştirme İdaresi Başkanlığının özelleştirme işlemi sırasında hizmet kusurunun bulunduğunu ileri sürerek işçilik tazminatları ve alacaklarının tahsilini talep etmiştir.

13. Ankara 5. İş Mahkemesince, 12/11/2001 tarihinde verilen kararla, davalı TESTAŞ Genel Müdürlüğünün dava tarihinden önce Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü ile birleşerek tüzel kişiliğinin sona erdiği, davalı Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğünün, işyerinin özelleştirildiği 31/12/1995 tarihine kadar olan tazminat ve alacaklardan sorumlu olduğu, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı aleyhine hizmet kusuruna dayalı açılan davada görevli yargı yerinin idare mahkemeleri olduğu belirtilerek davanın kısmen kabulüne, kıdem tazminatının, belirli kısmının davalı Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğünden faizi ile birlikte, kalan kısmının davalılar Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü ve T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş.'den müştereken ve müteselsilen tahsiline, davalı TESTAŞ Genel Müdürlüğünün, Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü ile birleşmesi sonucu tüzel kişiliği sona erdiği için anılan davalı hakkında hüküm kurulmasına yer olmadığına, davalı Özelleştirme İdaresi Başkanlığı

bakımından bu konuda idari yargı yeri görevli olduğu için davanın yargı yolu bakımından reddine karar verilmiştir.

14. Tarafların temyizi üzerine, Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 17/9/2002 tarihli ilamıyla hüküm onanmıştır.

C. Manisa 2. İcra Dairesinde Yürütülen İcra Takip Süreci

15. Başvurucu, 2/4/2002 tarihinde Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü ve T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş. aleyhine, Manisa 2. İcra Müdürlüğünün E.2002/1393 sayılı icra takip dosyasında, Ankara 5. İş Mahkemesinin 12/11/2001 tarihli kararına dayalı olarak icra takibi başlatmıştır.

16. Her iki borçlu aleyhine ayrı ayrı icra emri gönderilerek söz konusu borçların faizleri ile birlikte ödenmesi istenmiştir.

17. Borçlu Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü 22/4/2002 tarihinde icra takibine konu borcunu ödemiştir.

18. Borçlu T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş. aleyhine yapılan icra takibi hâlen devam etmekte olup borçluya ait gayrimenkuller üzerinde haciz işlemi yapıldığı anlaşılmıştır.

D. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/801 Sıra Sayısına Kayden Görülen Dava Süreci

19. Başvurucu, 17/4/2007 tarihinde Özelleştirme İdaresi Başkanlığına başvurarak Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğünden tahsil ettiği tazminat dışında kalan miktarın ödenmesini istemiştir.

20. Özelleştirme İdaresi Başkanlığının talebi reddetmesi üzerine başvurucu, 9/7/2007 tarihinde Aydın 1. İdare Mahkemesinde Özelleştirme İdaresi Başkanlığı aleyhine açtığı davada, davalının hizmet kusurunun bulunduğunu ileri sürerek Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü dışında diğer borçludan tahsil edemediği tazminatın ödenmesini talep etmiştir.

21. Aydın 1. İdare Mahkemesinin 26/2/2009 tarihli kararında, başvurucunun Ankara 5. İş Mahkemesinde açtığı davanın Özelleştirme İdaresi Başkanlığına ilişkin kısmının görevsizlik nedeniyle reddedildiği ve bu kararın kesinleştiği tespiti yapıldıktan sonra "görevsiz yargı yerine açılan davada, idari yargı mercilerinin görevli olduğundan bahisle verilen kararın kesinleşmesinden itibaren 30 günlük dava açma süresi içinde görevli idari yargı mercilerinde dava açılması gerekirken, Ankara 5. İş Mahkemesince verilen kararın kesinleşmesinden yaklaşık 5 sene sonra yapılan başvurunun, zamanaşımına uğramış dava açma süresini ihya etmeyeceğinin açık olduğu" gerekçesiyle süre aşımı yönünden dava reddedilmiştir.

22. Başvurucu tarafından, Ankara 5. İş Mahkemesinin anılan kararının onanmasına ilişkin Yargıtay kararının taraflara tebliğ edilmediği ve bu kararı öğrenme tarihinden itibaren süresinde dava açtığı iddiasıyla temyiz edilen bu karar, Danıştay Onikinci Dairesinin, 29/11/2011 tarihli ilamı ile "Tazminat talebini oluşturan davacının kıdem tazminatı ve sair alacaklarının TESTAŞ Aydın Tesislerinin özelleştirilmesi sırasında idarenin kusurlu hareket ettiği savına dayalı olarak talep edildiği, bu durumda, davanın özelleştirmeye ilişkin işlemle doğduğu ve davacının zararının doğduğunu öğrendiği tarih olan iş akdinin feshinden sonra 2577 sayılı Kanun'un 12. maddesinde öngörülen dava açma süresinde dava açmadığı anlaşıldığından, davanın süre aşımı nedeniyle esasının incelenme olanağı bulunmamaktadır"

farklı gerekçesine dayanılarak onanmıştır.

23. Başvurucunun karar düzeltme talebi, aynı Dairenin 26/11/2013 tarihli ilamıyla reddedilmiş, ilam başvurucuya 15/2/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

24. Başvurucu 24/2/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

25. Mahkemenin 11/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Zorla Çalıştırma Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

26. Başvurucu, Özelleştirme İdaresi Başkanlığının işçilik haklarından doğan alacakları ile ilgili gerekli koruma önlemlerini almadığını ve hatalı davrandığını, çalışmasının karşılığını alamadığını belirterek zorla çalıştırma yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

27. Anayasa'nın 18. maddesinin gerekçesinde angarya, kişinin emeğinin karşılığını almadan zorla çalıştırılması olarak tanımlanmıştır. Anayasa Mahkemesinin çeşitli kararlarında da angarya, bir maldan ya da bir kişinin çalışmasından karşılıksız yararlanma biçiminde tanımlanmıştır. Hizmetlerin karşılığında kendilerine ücret ödenen kişilerin bu yükümlülük kapsamındaki çalışmalarının angarya olarak nitelendirilmesinin mümkün olmadığı belirtilmiştir (AYM, E.2011/150, K.2013/30, 14/2/2013).

28. Anayasa'da "zorla çalıştırma" yasaklanmakla birlikte bu kavramın tanımı yapılmamıştır. Bu kavramın tanımı ve içeriği belirlenirken temel insan haklarına ilişkin uluslararası sözleşmelerden ve ilgili uluslararası otoritelerin yorum ve uygulamalarından yararlanılabilir. Zorla çalıştırma yasağına ilişkin uluslararası kurallar, 29 No.lu Cebri ve Mecburi Çalıştırmaya İlişkin ILO Sözleşmesi'nde düzenlenmiştir. Anılan Sözleşme'nin 2. maddesinde yapılan ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince (AİHM) de Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme veya AİHS) 4. maddesinde yer alan zorla çalıştırma yasağının kapsamının belirlenmesinde esas alınan tanıma göre zorla çalıştırma, "herhangi bir kişinin ceza tehdidi altında ve bu kişinin tam isteği olmadan mecbur edildiği tüm iş veya hizmetleri" ifade etmektedir. Buna göre zorla çalıştırmadan söz edilebilmesi için kişinin ceza tehdidi altında ve rızası bulunmaksızın çalıştırılması gerekmektedir (AYM, E.2011/150, K.2013/30, 14/2/2013).

29. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre Mahkemece, açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemez olduğuna karar verilebilir. Başvurucunun ihlal iddialarını kanıtlayamadığı, iddialarının salt kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin olduğu, temel haklara yönelik bir müdahalenin olmadığı veya müdahalenin meşru olduğu açık olan başvurular ile karmaşık veya zorlama şikâyetlerden ibaret başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilebilir (Münis Düşenkalkar, B.No:2013/1244, 17/7/2014, § 28).

30. Başvuru konusu olayda daha sonra özelleştirilen ancak en başta kamuya ait bir işletme olan TESTAŞ'ta, yaptığı sözleşmeye istinaden ücret mukabili belirli bir süre çalışmış olan başvurucu, TESTAŞ'ı devralan şirketçe iş akdinin feshinin ardından bir kısım işçilik alacaklarını tahsil edemeyerek çalışmasının karşılığını alamadığından yakınmakla birlikte, yaptığı işin karşılığı olarak kendisine hiç ücret ödenmediğinden veya istemediği bir işin kendisine zorla yaptırıldığından şikâyet etmemektedir.

31. Bu durumda başvurucu öncesinde kamuya ait olan ardından özelleştirilen işletmede gerçekleştirdiği çalışmayı bir sözleşmeye istinaden ve ücreti mukabili yerine getirmiştir. Başvurucunun bu işte zorla çalıştırıldığına dair bir emare de ortaya konulmamıştır. Dolayısıyla zorla çalıştırma yasağı yönünden başvurucuya bir müdahalenin bulunmadığı açıktır.

32. Açıklanan nedenlerle, zorla çalıştırma yasağı hususunda bir müdahalenin olmadığı açık olduğundan başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Ankara 5. İş Mahkemesi Kararının Uygulanmadığına İlişkin İddia

33. Başvurucu, Ankara 5. İş Mahkemesinde açtığı davanın kabul edilmesine karşın alacaklarını tahsil edemediğini ileri sürmüştür.

34. 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (3) numaralı, 48. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 59. maddesinin ilgili fıkraları uyarınca başvurucunun; başvuru konusu olaylara ilişkin iddialarını açıklama, dayanılan Anayasa hükmünün ihlal edildiğine dair hukuki iddialarını kanıtlama, bireysel başvuru kapsamındaki haklardan hangisinin hangi nedenle ihlal edildiği ve buna ilişkin gerekçeleri ve delilleri sunma yükümlülüğü bulunmaktadır (S.S.A., B. No: 2013/2355, 7/11/2013, § 38; Veli Özdemir, B. No: 2013/276, 9/1/2014, §§ 19, 20).

35. Somut olayda başvurucu lehine bir kısım alacakların, borçlular Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğü ve T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş.'den müştereken ve müteselsilen tahsiline yönelik hüküm kurulan Ankara 5. İş Mahkemesi kararının, Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 17/9/2002 tarihli ilamıyla onandığı, onama üzerine söz konusu alacaklardan kendi payına düşen kısmını borçlu Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğünün ödediği, ancak diğer borçlu T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş. tarafından ödeme yapılmadığı, anılan Şirkete ait gayrimenkuller üzerine haciz konulduğu ve icra takibinin devam ettiği anlaşılmıştır (bkz. §§ 17, 18).

36. Başvurucu, T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş.'den alacaklarının tahsil edemediğini ileri sürmüşse de Mahkeme kararının icra edilememesi konusunda kamu gücünü kullanan İcra Müdürlüğünün herhangi bir fiilinden söz etmediği gibi, bu konuda hiçbir bilgi veya belge de ileri sürmemiştir. Ayrıca borçlu Şirketin özel hukuk tüzel kişisi olduğu da gözetilerek ve başvurucunun İcra Müdürlüğünün fiili nedeniyle alacağını tahsil edemediğine yönelik belge veya bilgi sunmadığı belirlenmiş, icra dosyası içeriğinden de başvurucunun iddialarını kanıtlayan herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır. Bu şekilde başvuru dilekçesi ile ihlal iddialarının dayanağı bilgi ve belgeler açıkça bildirilmediği gibi başvurucu, herhangi bir bilgi ve belgenin ilgililerden istenmesi için Anayasa Mahkemesinden bir talepte de bulunmamıştır.

37. Anayasa Mahkemesine yapılan bireysel başvurularda başvuruculara başvurularını titizlikle hazırlama ve takip etme yükümlülükleri vardır. Bu yükümlülüğün bir gereği olarak başvurucu, ihlal edildiğini iddia ettiği Anayasa hükmünün nasıl ihlal edildiğine ilişkin açıklamalarda bulunmak suretiyle hukuki iddialarını kanıtlamak zorundadır. Başvurucu tarafından soyut şekilde birtakım Anayasa hükümlerine atıfta bulunulmuş olması iddiaların ispatlandığı anlamına gelmez. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yolu, Anayasa'ya aykırılığın soyut biçimde ileri sürülmesini sağlayan bir yol olarak düzenlenmemiştir (Adnan

Güzel, B. No: 2014/2496, 25/2/2015, § 66).

38. Başvurucunun, ihlal iddiasının dayanağı olan tüm olayları göstermesi, başvuruyu aydınlatacak ve hükmün esasını etkileyecek argümanları destekleyici tüm belgeleri başvuru dilekçesine eklemesi gerekir. Şayet bir belge elde edilememişse, bunun da nedenleri açıklanmalıdır. Somut başvuruda başvurucu bu koşulları yerine getirmeyerek iddialarını temellendirmediğinden başvurusunun esasının incelenmesi imkânı bulunmamaktadır (Veli Özdemir, B. No: 2013/276, 9/1/2014, § 26).

39. Açıklanan gerekçeyle, başvurucu tarafından ileri sürülen ihlal iddialarının kanıtlanamamış olmasından dolayı, başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.1995/2342 Sıra Sayısına Kayden Görülen Davada Verilen Kararın Uygulanmadığına İlişkin İddia

40. Somut olayda başvurucu, S.K. tarafından, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı aleyhine Aydın 1. İdare Mahkemesinde açılan dava sonunda özelleştirme işleminin iptal edildiğini, Danıştay tarafından kararın onandığını ve karar düzeltme isteminin reddedilmesi üzerine hükmün kesinleştiğini, buna rağmen iptal kararının uygulanmadığını ileri sürmüştür.

41. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun, bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması ve bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir(İsmail Buğra İşlek, B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17).

42. Somut olayda başvurucunun, TESTAŞ Genel Müdürlüğünün özelleştirilmesi işlemine karşı herhangi bir dava açmadığı, ayrıca Aydın 1. İdare Mahkemesince verilen iptal kararından önce 26/4/1998 tarihinde başvurucunun iş akdine son verildiği, başvurucunun işe iade davası açmadığı yalnızca işçi tazminatları ve alacaklarının tahsili amacıyla Ankara 5. İş Mahkemesinde dava açtığı ve bu dava sonunda verilen kararın da özelleştirme işleminin iptaline dair kararın kesinleşmesinden önce Yargıtay 9. Hukuk Dairesince 17/9/2002 tarihinde onanarak kesinleştiği anlaşılmıştır. Özelleştirme işleminin iptali amacıyla Özelleştirme İdaresi Başkanlığı aleyhine başvurucunun süresi içinde açtığı herhangi bir dava olmadığı gibi Ankara 5. İş Mahkemesinde açtığı davada ve Aydın 1. İdare Mahkemesinde açtığı E. 2007/801 sıra sayısına kayden görülen davada da bu iddiasını ileri sürmediği, bu şekilde olağan kanun yollarına başvurmadığı, dolayısıyla hukuk sisteminde düzenlenen başvuru yollarını usulünce tüketmeden bireysel başvuruda bulunduğu belirlenmiştir.

43. Açıklanan nedenlerle başvurucu tarafından, hukuk sisteminde düzenlenen başvuru yolları usulüne uygun olarak tüketilmeden temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddiasının bireysel başvuru konusu yapıldığı anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

D.Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/801 Sıra Sayısına Kayden Görülen Dava Sürecinde Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

44. Başvurucu, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı aleyhine Aydın 1. İdare Mahkemesinde açtığı davanın süre aşımı nedeniyle reddedildiğini, alacağını hâlen tahsil edemediğini ve özelleştirme işleminin 31/1/2005 tarihi itibarıyla iptal edilmesine rağmen iptale ilişkin mahkeme kararının uygulanmadığını, Özelleştirme İdaresi Başkanlığının kusurlu fiilleri sonucu alacağını alamadığını, hatalı ve kanuna aykırı özelleştirme işlemi yapıldığının Mahkeme kararı ile ortaya çıktığını, buna rağmen davanın reddine karar verildiğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

45. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Bu kapsamda başvurucunun, açtığı davanın süre aşımı gerekçesi ile reddedilmesini bireysel başvuruya konu ettiği anlaşıldığından, başvurucunun iddialarının adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkı yönünden incelenmesi uygun görülmüştür.

46.Adil yargılanma hakkının en temel unsurlarından biri olan mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelir. Dava açmak isteyen kişinin mahkemeye erişim hakkının özüne zarar verecek seviyeye ulaşmadığı müddetçe dava açma koşullarına sınırlamalar getirilebilir (Aktif Elektrik Müh. İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti., B. No: 2012/855, 26/6/2014, § 36).

47. Dava açma ya da kanun yollarına başvuru için belli sürelerin öngörülmesi, bu süreler dava açmayı imkânsız kılacak ölçüde kısa olmadıkça hukuki belirlilik ilkesinin bir gereğidir ve mahkemeye erişim hakkına aykırılık oluşturmaz (Remzi Durmaz, B. No: 2013/1718, 2/10/2013, § 27). Ancak mahkemelerin, usul kurallarını uygularken davanın hakkaniyetine halel getirecek ölçüde katı şekilcilikten, öte yandan kanunla öngörülmüş usul şartlarının ortadan kalkmasına neden olacak ölçüde aşırı esneklikten kaçınmaları gerekir (Kamil Koç, B. No: 2012/660, 7/11/2013, § 65).

48. Somut olayda Danıştay Onikinci Dairesince, başvurucunun talebi dosyada yer alan bilgi ve belgeler ışığında değerlendirilip olaya uygulanacak 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usul Kanunu'nun ilgili hükümleri ile birlikte yorumlanmak suretiyle, gerekçesi de belirtilerek (bkz. §§ 21, 22) bir karar verilmiştir. Yapılan bu değerlendirme ve ulaşılan sonuç, dava açmayı imkânsız kılacak nitelikte aşırı şekilci bir yaklaşımdan kaynaklanmadığı gibi belirtilen kanun hükümlerineöngörülmeyecek şekilde olağanın dışında bir anlam vermek suretiyle sonuca ulaşıldığına dair bir uygulama olarak da değerlendirilmemiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkına engel bir durum bulunmadığı sonucuna varılmış, başvuru konusu işlemde açık ve görünür bir ihlal saptanmamıştır.

49. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

E. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/801 Sıra Sayısına Kayden Görülen Davada Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

50. Başvurucu, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı aleyhine Aydın 1. İdare Mahkemesinde açtığı davanın süre aşımı nedeniyle reddedildiğini, alacağını hâlen tahsil edemediğini ve özelleştirme işleminin 31/1/2005 tarihi itibarıyla iptal edilmesine rağmen iptal kararının uygulanmadığını, Özelleştirme İdaresi Başkanlığının kusurlu fiilleri sonucu alacağını

alamadığını, hatalı ve kanuna aykırı özelleştirme işlemi yapıldığının Mahkeme kararı ile ortaya çıktığını, buna rağmen davanın reddine karar verildiğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

51. Yukarıda belirtildiği üzere (bkz. § 41) bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun, bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması ve bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir.

52. Somut olayda, başvurucunun, Aydın 1. İdare Mahkemesinde açtığı davanın süre aşımı nedeniyle reddedildiği dikkate alındığında, hukuk sisteminde düzenlenen başvuru yollarını usulünce tüketmediği ve süresi içinde dava açmadığı, bu şekilde süresinde olağan kanun yollarına başvurmadığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla başvurucunun, hukuk sisteminde düzenlenen başvuru yollarını usulünce tüketmeden bireysel başvuruda bulunduğu belirlenmiştir.

53. Açıklanan nedenlerle başvurucu tarafından, hukuk sisteminde düzenlenen başvuru yolları usulüne uygun olarak tüketilmeden mahkeme kararının uygulanmadığı iddiasının bireysel başvuru konusu yapıldığı anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

F. Ankara 5. İş Mahkemesinde Görülen Davanın Makul Sürede Sonuçlanmadığına İlişkin İddia

54. Başvurucu, Ankara 5. İş Mahkemesinde görülen işçi ve işveren ilişkisinden kaynaklanan tazminat ve alacak davasının makul sürede sonuçlanmadığını ileri sürmüştür.

55. 6216 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası uyarınca Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvurular incelenebilir (Zafer Öztürk, B. No: 2012/51, 25/12/2012, § 17).

56. Somut olayda, başvurucu tarafından Ankara 5. İş Mahkemesinde açılan dava sonunda 12/11/2001 tarihinde davanın kısmen kabulüne karar verilmiş, temyiz üzerine Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 17/9/2002 tarihli ilâmıyla onanarak aynı tarihte hüküm kesinleşmiştir. Anılan hükme dayalı olarak Manisa 2. İcra Müdürlüğünde yapılan ilamlı icra takibi üzerine borçlu Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğünce 22/4/2002 tarihinde icra takibine konu borç ödenmiştir. Başvurucunun, aleyhine icra takibi yaptığı T. F. Elektronik San. ve Tic. A.Ş. hakkındaki icra takibi ise devam etmektedir. Anılan şirketin özel hukuk tüzel kişisi olduğu ve aleyhine yapılan icra takibine rağmen alacağın tahsil edilememesinde İcra Müdürlüğüne atfedilebilecek bir kusurun bulunmadığı, dolayısıyla yargılama sürecinin, kamu kurumu niteliğindeki Türkiye Et ve Balık Kurumu A.Ş. Genel Müdürlüğünce 22/4/2002 tarihinde yapılan ödeme ile sona erdiği kabul edilmiştir. Bu durumda başvuru, zaman bakımından Anayasa Mahkemesinin yetkisi dışında kalmaktadır.

57. Açıklanan nedenlerle, başvuru konusu kararın 23/9/2012 tarihinden önce kesinleşmiş olduğu anlaşıldığından başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

G. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/801 Sıra Sayısına Kayden Görülen Dava Sürecinin Makul Sürede Sonuçlanmadığına İlişkin İddia

58. Başvurucu, Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/801 sıra sayısına kayden görülen dava sürecinin makul sürede sonuçlanmadığını ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

59. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

60. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

61. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

62. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 6 yıl 8 aylıkyargılama süresinin (bkz.§§ 19-23) makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

63. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

64. 6216 sayılı Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. …”

65. Başvurucu maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

66. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

67. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 7.200 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

68. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Başvurucunun bu konuda herhangi bir belge sunmamış olması nedeniyle maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

69. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine ödenmesine karar

verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Zorla çalıştırma yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Ankara 5. İş Mahkemesi kararının uygulanmadığına ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.1995/2342 sıra sayısına kayden görülen davada verilen kararın uygulanmadığına ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

4. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/801 sıra sayısına kayden görülen dava sürecinde adil yargılanma hakkının ihlaline ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

5. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/801 sıra sayısına kayden görülen dava sürecinde mahkeme kararının uygulanmadığına ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

6. Ankara 5. İş Mahkemesinde görülen davanın makul sürede sonuçlanmadığına ilişkin iddianın zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

7. Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/801 sıra sayısına kayden görülen dava sürecinin makul sürede sonuçlanmadığına ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının Aydın 1. İdare Mahkemesinin E.2007/801 sıra sayısına kayden görülen dava yönünden İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 7.200 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Aydın 1. İdare Mahkemesine (E.2007/801, K.2009/407) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SABRİ KEZER

B. No: 2014/2725 | Karar tarihi: 11.05.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/2725

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SABRİ KEZER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/2725)

Karar Tarihi: 11/5/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Hicabi DURSUN

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Abuzer YAZICIOĞLU

Başvurucu : Sabri KEZER

Vekili : Av. Erkan ŞENSES

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; silahlı terör örgütüne üye olmak suçundan açılan davada müdafi yardımından faydalandırılmaması, Cumhuriyet savcısının esas hakkındaki mütalaasına karşı savunma yapma imkânı verilmemesi, tutanak tanıkları dinlenmeden tutanakların delil olarak değerlendirilmesi, kıyas ve yoruma açık madde hükmüyle mahkûmiyet kararı verilmesi nedenleriyle adil yargılanma hakkı ile kanunsuz suç ve ceza olmaz ilkesinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 20/2/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş sunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. 1985 doğumlu olan başvurucu, Batman ili Beşiri ilçesinde yaşadığını ve işsiz olduğunu belirtmektedir.

9. Başvurucu hakkında, silahlı terör örgütüne üye olma suçlamasıyla soruşturma başlatılmış ve Diyarbakır (CMK 250. madde ile görevli) Cumhuriyet Başsavcılığının 5/4/2012 tarihli iddianamesi ile aynı suçtan kamu davası açılmıştır.

10. Diyarbakır 7. Ağır Ceza Mahkemesinin (Mahkeme) 1/10/2012 tarihli ve E.2012/215, K.2012/394 sayılı kararı ile başvurucu ile birlikte sanıkların atılı suçtan hapis cezası (başvurucu yönünden 8 yıl 9 ay hapis cezası) ile cezalandırılmalarına karar verilmiştir.

11. Başvurucu hakkındaki hüküm, Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 28/6/2013 tarihli ve E.2013/6489, K.2013/10100 sayılı ilamıyla onanmıştır.

12. Nihai karar başvurucuya tebliğ edilmemiş; başvurucu, öğrenme tarihini 25/1/2014 olarak belirtmiştir.

13. Başvurucu 20/2/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

14. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 314. maddesinin (2)numaralı fıkrası ile 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu’nun 5. maddesinin birinci fıkrası.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

15. Mahkemenin 11/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

16. Başvurucu;

i. Hakkındaki suç isnadıyla ilgili yapılan soruşturma sırasında müdafi yardımından faydalandırılmadığını, Cumhuriyet savcısının esas hakkındaki mütalaasının kendisine tebliğ edilmediğini ve söz konusu mütalaaya karşı savunmasının alınmadığını, tutanak tanıkları dinlenmediği hâlde olay tutanaklarının delil olarak değerlendirildiğini, bu şekilde yapılan yargılama sonucunda haksız olarak mahkûmiyetine karar verildiğini belirterek adil yargılanma hakkı kapsamında savunma hakkının ve çelişmeli yargılama hakkının ihlal edildiğini,

ii. Mahkûmiyet kararına dayanak teşkil eden kanun hükmünün kişiye davranışlarını nasıl düzenleyeceği ya da kısıtlayacağı hakkında herhangi bir ipucu verecek nitelikte olmadığını, muğlak bir düzenleme olduğunu, kanunda kişilerin örgüt üyesi olup olmadığını belirleme bakımından fiile göre bir ayrım yapılmadığını, fiilin takdirinin mahkemelere bırakıldığını,

anılan maddenin kıyasa ve yoruma açık olduğunu belirterek bu durumun Anayasa'nın 38. maddesinde güvence altına alınan suç ve cezaların kanuniliği ilkesini ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

17. Bireysel başvurunun ön şartlarından biri de otuz günlük süre kuralıdır. Sürenin başvurunun her aşamasında dikkate alınması gerekir (Deniz Baykal, B. No: 2013/7521, 4/12/2013, § 32).

18. Bireysel başvuruların 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca başvuru yollarının tüketildiği tarihten; başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekmektedir.

19. Başvuru konusu olaya benzer olaylarda uygulanacak ilkeler ilk olarak A.C. ve diğerleri [GK] (B. No: 2013/1827, 25/2/2016, §§ 25-30) kararında ortaya konulmuştur. Daha sonra Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu ve Bölümler tarafından benzer başvurularda anılan ilkeler uygulanmıştır (B. L. B. [GK], B. No: 2013/4690, 25/2/2016; Suat Bircan [GK] B. No: 2014/16800, 1/12/2016; Fatma Gökot, B. No: 2013/5697, 21/4/2016; Zarife Yelis ve diğerleri, B. No: 2014/6032, 17/5/2016; Yavuz Özgenç ve diğerleri, B. No: 2014/5006, 29/9/2016; Makbule Güney, B. No: 2014/1278, 16/6/2016; G.G., B. No: 2013/8903, 14/4/2016). Mevcut başvuruda da önceki ilkelerden ayrılmayı gerektiren bir durum görülmemektedir.

20. Ceza yargılamasında, Yargıtay kararlarının tebliğine ilişkin düzenleme bulunmadığından bireysel başvuruda bulunmak isteyenlerin dava ve başvurularını takip etmek amacıyla ilk derece mahkemelerinin nihai kararına ulaşmak üzere makul süre ve şartlarda özen yükümlülüklerinin bulunduğu kabul edilmiştir. Bu kapsamda erişilebilir durumda olan nihai kararın en geç üç ay içinde ilgilileri tarafından bilindiği ve gerekçesinin öğrenildiği kabul edilmelidir. Aksi tespit edilmediği sürece bireysel başvuru için 6216 sayılı Kanun'da öngörülen otuz günlük başvuru süresi bu tarihten itibaren başlayacaktır (A.C. ve diğerleri, §§ 28-30).

21. Başvuru evrakında ve dava dosyasındaki belgelerde, başvuru konusu nihai kararın (Yargıtay ilamının) İlk Derece Mahkemesine ne zaman ulaştığına dair kesin bir bilgi bulunmamakla birlikte Yargıtay ilamının en geç ceza fişinin düzenlendiği 3/10/2013 tarihinde İlk Derece Mahkemesi Kalemine ulaştığı ve başvurucunun ya da müdafiinin nihai kararın içeriğine erişme imkânını bu tarihten itibaren elde ettiği görülmüştür.

22. Dolayısıyla özen yükümlülüğü kapsamında en geç 3/1/2014 tarihinde başvurucunun kararın içeriğini öğrendiği kabul edildiğinden ve bu tarihten sonra otuz gün içinde başvuruda bulunulması gerekirken 22/2/2014 tarihinde başvuru yapıldığından başvuruda süre aşımı olduğu sonucuna varılmıştır.

23. Açıklanan nedenlerle bireysel başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 11/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İRFAN DURMUŞ VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/4153 | Karar tarihi: 11.05.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/4153

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İRFAN DURMUŞ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/4153)

Karar Tarihi: 11/5/2017

R.G. Tarih ve Sayı: 13/7/2017 - 30123

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Hicabi DURSUN

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Nahit GEZGİN

Başvurucular : 1. İrfan DURMUŞ

2. Kadriye DURMUŞ

3. Muhammet DURMUŞ

Vekili : Av. Ali DİNSEVER

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, bir hükümlünün ceza infaz kurumunda çıkan yangında yanarak yaralanması sonrasında tedavisindeki yetersizlikler ve ihmalkârlıklar sonucu yaşamını yitirmesi ve bu olayla ilgili olarak etkili bir ceza soruşturması yürütülmemesi nedenleriyle yaşama hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 26/3/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü sunmuştur.

7. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucular, Tarsus'ta yaşamaktadırlar. Başvuruculardan Muhammet Durmuş ve Kadriye Durmuş'un oğulları, diğer başvurucu İrfan Durmuş'un ise kardeşi olan 1989 doğumlu Hakan Durmuş (H.D.), olay tarihinden önce farklı sağlık kuruluşları tarafından kronik psikotik bozukluk tanısı konulmuş bir kişidir.

10. H.D. olay tarihinde çeşitli suçlardan aldığı kesinleşmiş mahkûmiyetler nedeniyle Aydın E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu) hükümlü olarak tutulmaktadır.

11. H.D., Eskişehir Askerî Mahkemesinin hakkında yürüttüğü yargılama sonucunda verdiği koruma ve tedavi altına alınmasına ilişkin kararın yerine getirilmesi için 25/5/2011 tarihinde tutulmaya başlandığı bu Kurumdan 30/07/2012 tarihinde Manisa Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesine (Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi) gönderilmiştir.

12. Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesinin de psikotik bozukluk tanısı koyduğu H.D. sosyal şifa bulduğu ve toplum açısından tehlikeli olma durumunun ortadan kalktığı gerekçesiyle aynı Hastane tarafından tıbbi kontrol ve takip şartıyla taburcu edilerek diğer cezalarını çekmek üzere 9/8/2012 tarihinde Ceza İnfaz Kurumuna yeniden teslim edilmiştir.

13. H.D. teslim edildikten sonra Ceza İnfaz Kurumundaki tek kişilik bir odaya kendi isteğiyle -Ceza İnfaz Kurumu görevlilerin beyanlarına göre- alınmış, tutulmaya devam ettiği bu odada 11/8/2012 gününü 12/8/2012 gününe bağlayan gece saat 02.00 sıralarında yangın çıkmıştır. H.D., odadan kısmen yanmış bir şekilde infaz koruma görevlilerince çıkartılarak görevlilerin ilk müdahalelerinin ardından olay yerine gelen 112 Acil Servis ekibi tarafından Aydın Devlet Hastanesine (Devlet Hastanesi) götürülmüştür.

14. Olaydan hemen sonra Ceza İnfaz Kurumu görevlilerince olaya ilişkin bir tutanak düzenlenmiş ve olay yerinin fotoğrafları çekilmiştir. Söz konusu tutanağın ilgili bölümü şöyledir:

“…Hakan Durmuş, 11.08.2012 günü saat 02.00 sıralarında bulunduğu oda kapısının önüne yığdığı yatak, elbise, battaniye gibi eşyalarla kendisini yakmaya çalışmış ve kendisine müdahale edilmesini önlemek için oda kapısının kilit kısmına kemerle düğüm atmasına rağmen odaya yangın tüpüyle müdahale edilip yanan malzemeler söndürülerek kendisi oda dışına alınıp hemen acil 112 servisi çağrılarak Aydın Devlet Hastanesine sevki yapılmıştır.”

15. H.D., sağlık durumunun ciddi olması ve Devlet Hastanesinde yanık tedavisi ünitesinin bulunmaması nedeniyle yanık tedavi ünitesi/merkezi bulunan farklı şehir ve bölgelerdeki devlet veya üniversite hastanelerine nakledilmeye çalışılmış ise de görüşülen hastaneler

tarafından yer yokluğu gerekçesiyle her defasındakabul edilmemiştir.

16. 15/8/2012 günü Adana'daki bir özel hastane tarafından kabul edilmesi üzerine H.D.nin nakli için gerekli hazırlıklara başlanmış ancak durumunun ciddiyeti nedeniyle naklin uçak ambulansla yapılmasının gerekmesi ve bu hastanede uçak ambulansın inişi için uygun bir fiziksel ortamın bulunmaması yüzünden bu nakil işlemi de gerçekleştirilememiştir.

17. H.D., daha önce sorulup da nakledilmeye çalışılmasına rağmen diğer hastaneler gibi yer yokluğu gerekçesiyle kabul edilmediği İzmir Bozyaka Eğitim ve Araştırma Hastanesine (Eğitim ve Araştırma Hastanesi) -bu Hastanede yatan başka bir hastanın yaşamını yitirmesi sonucu yer sağlandığının aynı gün (15/8/2012) Hastane tarafından bildirilmesi üzerine- bir uçak ambulansla nakledilmiştir. H.D. takip ve tedavisinin devam edildiği bu Hastanede 20/8/2012 tarihinde yaşamını yitirmiştir.

18. Devlet Hastanesi Cerrahi Yoğun Bakım Ünitesinin düzenlediği epikrizin ilgili bölümü şöyledir:

"...

FİZİK MUAYENE

- ... Tüm vücutta yaklaşık %70 ikinci derece yanık mevcut. ...

KLİNİK İZLEM

11/08/2012 saat 02.45 hastaya tedavisi düzenlendi. ... 112 acil servise hastanın ileri bir yanık merkezine nakli için istemde bulunuldu.

11/08/2012 Genel durumu kötü. Hasta ile kooere kurulamıyor. Ajite. ... Yanık merkezleri ile görüşülüyor. Dr. F... K... ile görüşüldü. ... İzmir Bozyaka Devlet Hastanesi yanık merkezi Prof. Dr. M... Y... ile görüşüldü. En erken 20 gün sonra açılabileceği söylendi.

12/08/2012 saat 10:00 Genel durumu kötü. ... 112 ile tekrar irtibat kuruldu. Yanık merkezlerinden yer aranıyor. Durumundan SABİM'e [Sağlık Bakanlığı İletişim Merkezi] bilgi verildi. ... 13/08/2012 Genel durumu kötü. ... 112 ile irtibata geçildi. Yanık merkezlerinden yer aranıyor.

14/08/2012 Genel durumu orta. ...GATA, DİCLE, İzmit Devlet Hastanesi 112 aracılığı ile kabul etmiyor. Bozyaka, İzmir Atatürk, Adnan Menderes Ünv. ile bizzat görüşüldü. Yerleri olmadığı için hastayı kabul etmiyorlar.

...

... Adana Özel ... hastanesi ile görüşüldü. Hastanın nakli için hava ambulans sistemine başvuruldu. (...) "

19. Eğitim ve Araştırma Hastanesi görevlilerince ölüm olayının bildirilmesi üzerine aynı gün İzmir Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından soruşturma açılmış ve nöbetçi Cumhuriyet Savcısı tarafından bir adli tıp uzmanının da hazır bulunduğu ölü muayene işlemi gerçekleştirilmiştir.

20. Cumhuriyet Savcısı tarafından gerçekleştirilen bu ölü muayene işlemi sırasında, olaydan haberdar edilmesi üzerine ölümün gerçekleşmesinden önce Tarsus'tan Aydın'a gelen başvurucu İrfan Durmuş da hazır bulunmuş ve kimlik tanığı sıfatıyla beyanı alınmıştır. Söz konusu ifadenin ilgili bölümlerişöyledir:

" Ben olayın nasıl olduğunu bilmiyorum. ... Kaldığı koğuşta M... isimli bir hükümlü ile kavga etmiş. Kavgaya diğer mahkumlarda karışıp kardeşimi dövmüşlerdi. Bu olay sebebiyle kardeşimi çocukların kaldığı çocuk koğuşuna göndermişler. Çocuk koğuşundayken yangın olayı olmuş, daha sonra kardeşimi Aydın Devlet Hastanesine kaldırdılar. Burada 3 gün kaldıktan sonra durumu ağır olduğu için İzmir Bozyaka Devlet Hastanesine sevk ettiler. ... Kardeşimin cezaevinde yanması olayı ile ilgili ben daha sonra Aydın Cumhuriyet Başsavcılığına ifade vermek için gideceğim dedi."

21. Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından gerçekleştirilen ölü muayenesi sonrasındakesin ölüm sebebinin belirlenebilmesi için ceset sistematik otopsi işlemi yapılmak üzere İzmir Adli Tıp Grup Başkanlığına (Adli Tıp Kurumu) gönderilmiş; bu Kurum tarafından raporun düzenlenmesinin beklendiği 27/8/2012 tarihinde ise soruşturma dosyası, yetkisizlik kararı verilerek Aydın Cumhuriyet Başsavcılığına (Cumhuriyet Başsavcılığı) gönderilmiştir.

22. Adli Tıp Kurumunun 10/10/2012 tarihinde düzenlediği ve Cumhuriyet Başsavcılığına gönderdiği otopsi raporunun sonuç bölümünün ilgili kısımları şöyledir:

"Yanık nedeni ile tedavi gördüğü hastanede 20.08.2012 tarihinde öldüğü bildirilen ... HAKAN DURMUŞ'un cesedine 20.08.2012 tarihinde, Adli Tıp Kurumu İzmir Grup Başkanlığı Morg İhtisas Dairesi'nce yapılan otopsiden ve tetkiklerden elde edilerek yukarıya kaydedilen bilgi ve bulgular dikkate alındığında;

1. Kimya İhtisas Dairesi'nin raporuna göre; iç organlarda yapılan sistematik toksikolojik analiz sonucunda, aranan maddelerin bulunmadığı, kanda; alkol(etil-metil) bulunmadığı, kan ve safrada; uyutucu-uyuşturucu maddelerin arandığını elde edilen bulgulara göre kanda ;"paracetamol" ,"tramadol" ve "pheniramine" etken maddelerinin bulunduğu,

2. Kişinin ölümünün yanık ve bu nedenle gelişen komplikasyonlar sonucu meydana gelmiş olduğu kanaatini (bildirir rapordur)."

23. Aydın Cumhuriyet Savcısı, yangının kısa sürede bildirilmesi üzerine Ceza İnfaz Kurumuna giderek inceleme yapmış ve olaya ilişkin bir tutanak düzenlemiştir. Söz konusu 12/8/2012 tarihli tutanağın ilgili bölümleri şöyledir:

" Müşadahe odasının parmaklıklı demir kapısının üstünde açık asma kilit olduğu halde sonuna kadar açık olduğu ve asma kilidin hemen alt tarafında bir kısmı yanmış şekilde yatay vaziyette süngü demirin hemen altında üst tarafında demir tokası gelecek şekilde siyah beyaz naylon ipten mütevellit 5-6 kat döndürülmüş vaziyette kemer olduğu kemerin sargılarından iç kısımda olan 2-3 parçasının yanık ve kopuk olduğu görüldü,

Müşahade odasının ilk girişinde yığıntı halinde siyah, ıslak, çoğu kömürleşmiş ve is kaplanmış vaziyette tişört, kazak, gömlek, battaniye gibi kıyafetlerin yanık vaziyette olduğu hemen bu yığıntının üst tarafında takriben 40-50 cm uzunluğunda üst tarafı yanmış ikiye kıvrılmış halde içinde yanık sünger parçaları gözüken yatak parçası olduğu görüldü,

Bu yığıntının hemen girişe göre sağ arka tarafında şahsın spor ayakkabılarının olduğu görüldü, içeride başkaca eşyanın kalmadığı görüldü,

...

Müşahade odasına girildiğinde, odanın kapı ön tarafındaki duvarların tamamen isle kaplanmış olduğu yer yer döküntü olduğu yan duvarlarda da is ve isle kaplı olup, sıva döküntüleri olduğu, arka havalandırma penceresinin olduğu bölümlerde de yer yer isli

bölüm olduğu görüldü. Ayrıca müşahadeye girmeden önce kapı üstündeki balkon pervazı şeklindeki çıkıntılarında grimtrak isle kaplanmış olduğu görüldü.

Müşahade odası içerisinde gözle yapılan gözlemlerle sünger yatak ve diğer kıyafetler dışında yakıcı herhangi bir sıvı veya bunun emarelerine ilişkin herhangi birşey görülmediği,

...

Kurum idaresinden alınan bilgiye göre adı geçen hükümlünün Manisa ruh ve sinir hastalıkları hastanesinde uzun süreli yatış sonrası geldiği, görevliler tarafından yapılan görüşmelerde cezaevi koğuşlarında yattığı ve kavgalı olup husumetli olduğu bu nedenle müşahade de kalmak istediğini bildirdiği ve akabinde idarece gerekli araştırmalar yapıldıktan sonra müşahade odasına alındığı ve olay saatine kadar herhangi bir eyleminin olmadığı, talebinin bulunmadığı, şüpheli davranışlarının olmadığı bildirildi.

Olay saatinde müşahade kısmında görevli nönetçi memur tarafından alev ve dumanın görülmesi üzerine derhal vardiya başmemuruna haber verildiği, başmemur nezaretinde görevlilerin derhal yangın söndürme tüpüyle müdahale ettikleri ancak kapının bağlanmış olması nedeniyle içeriye kapıya sarılı kemer (kayışın) indirmek veya koparmak suretiyle açılıp zor girildiği derhal girildiği. Hükümlünün oda arka kısmındaki tuvalet bölümünde oturmuş vaziyette bulunduğu görevliler tarafından derhal üstündeki kıyafetlerin çıkartılarak şahsın hemen yakındaki banyoya sokulduğu orada elbiselerinin çıkarıldığı ve üzerinde sadece donunun kaldığı soğuk su altına tutulduğu, bu esnada 112'ye haber verildiği ve özel folyoya sarıldığı ve şahsın alınarak hastaneye götürüldüğü şahsın yürüyerek cezaevinden çıktığı ancak şuanda cerrahi yoğun bakımda hayati tehlike kaydıyla yattığı, yanık ünitesi olan üniversite hastanelerine şevki için uğraşıldığı, ...

Ayrıca hastanede refakatte bulunan görevlilerle yapılan görüşmede şahsın halen yoğun bakımda olduğu, kendisinde olduğu ancak ifade verecek durumda bulunmadığı bildirildi."

24. Aydın Emniyet Müdürlüğü Olay Yeri İnceleme ekibi (Olay Yeri İnceleme ekibi) de Cumhuriyet Savcısı'nın talimatı üzerine inceleme yapmış ve kriminal inceleme yapmak üzere olay yerinden bazı numuneler almıştır. Bu incelemeden sonra Olay Yeri İnceleme ekibi tarafından 13/8/2012 tarihinde düzenlenen raporun ilgili bölümü şöyledir:

“ ...olayın E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu D-Blok sağ üst 2. kat 3 nolu müşahede odasında vuku bulduğu, müşahade odasının demir parmaklıklarının kapalı, sürgü kızaklı ve asma kilit ile kilitli olduğu, sürgülü kızak ve demir parmaklık sarılı vaziyette kısmen yanmış olan siyah-beyaz renkli metal tokalı bel kısmına bağlanan kemerin bulunduğu, oda içerisine girildiğinde zeminde muhtemelen yaralı şahsa ait giysi ve eşyaların, sünger yatağın ve oda içerisinde bulunan çeşitli eşyaların yanmış ve ıslak olduğu duvarların tamamen yanmadan dolayı is olduğu, oda içerisinde tuvalet, çeşme ve bir adet havalandırma ızgarasının olduğu, oda içerisi yatak koyma beton zemini üzerinde kırmızı renkli, bez iple bağlı, mekanizması olmayan ve çalışmayan bir adet çakmak olduğu (tespit edilmiştir.)"

25. Olay yerinden alınan numuneleri inceleyen Emniyet Genel Müdürlüğü Kriminal Polis Laboratuvarı (Kriminal Laboratuvar) tarafından düzenlenen 18/10/2012 tarihli ekspertiz raporunda, olay yerinden uygun yöntemlerle alınan numunelerin analiz edilmesi sonucu bu numunelerde herhangi bir yangın başlatıcı ve hızlandırıcı madde kalıntılarına rastlanmadığı ifade edilmiştir.

26. Cumhuriyet Savcısı, yangının meydana geldiği sırada diğer müşahede odalarında kalan

hükümlülerin ifadelerini almıştır. Bu hükümlülülerden bazıları, müteveffayı tanımadıklarını ve olayın ne şekilde gerçekleştiğini bilmediklerini; bazıları ise olay gecesi müteveffa ile sohbet ettiklerini, bu sohbet sırasında birkaç kez istemesi üzerine bir çakmağı kendisine ulaştırdıklarını, gece yarısı duman kokusu duymaları ve müteveffanın kaldığı odadan dışarıya alev çıktığını görmeleri üzerine hep birlikte bağırmaya başladıklarını, seslerini duyan memurların koşarak geldiğini, ardından bu memurların yangın söndürme tüpleri ve suyla yangına müdahale ederek müteveffayı odadan çıkardıklarını söylemişlerdir. Bu hükümlüler ayrıca müteveffanın odadayken sürekli kendi kendine konuştuğunu ancak bu konuşmaları sırasında kendisine veya bir başkasına zarar vereceğini söylediğini duymadıklarını ifade etmişlerdir.

27. Bazı hükümlülülerin tanık sıfatıyla alınan ifadelerinin ilgili bölümleri şöyledir:

“H.K.: ... kendisinin sorunlu biri olduğunu, psikolojik sorunları olduğunu, Manisa’dan tedaviden geldiğini biliyordum. Olayın olduğu gün gece saat 24.00 civarında benden çakmak istedi. Ben çakmak vermedim çünkü odada sürekli kendi kendine konuşuyordu ve onu tehlikeli görüyordum kendisine zarar verecek bir olaya sebep olmak istemedim. Daha sonra müşahadiyede kalan diğer mahkûmlardan istedi. Diğer mahkûmlardan birinden aldı fakat kimden aldı bilmiyorum. İlerleyen saatlerde ben uykuya dalarken yangın var diye bağrışmalar duydum. Hemen arkasından kurumda görevli infaz koruma memurları geldi. Ben odadan beş litrelik su şişesini memurlara verdim. Memurlar su şişesiyle ve yanlarında getirdikleri yangın tüpleri ile olaya müdahale ettiler. Memurlar yangını söndürdükten sonra Hakan Durmuş’u odadan çıkardılar. Daha sonra bizi başka bir yere yerleştirdiler. Hakan Durmuş’un sürekli odada kendi kendine konuştuğunu duyuyordum fakat bana ya da bir başkasına odayı ve kendini yakacağını dile getirmedi. Başka da bir diyeceğim yoktur.”

“T.K.: ... Hakan Durmuş’u tanımıyorum. Müşahede 1 kısmına 09/08/2012 günü geldiğini biliyorum. Görevli memur ile Hakan arasındaki konuşma esnasında Hakan’ın Manisa’dan geldiğini öğrendim. Hakan kaldığı odada sürekli kendi kendine konuşuyordu fakat olay günü ve geldiği gün hiçbir şekilde odayı yakacağını veya kendine zarar vereceğini hiç bir şekilde dile getirmedi. Olay gecesi saat 1.30 civarında müşahede 1 kısmında kalmakta olan mahkûmlardan çakmak istedi. Hakan’ın sigara içip içmediğini bilmiyorum. Hakan’a mahkûm G.E. çakmağını verdi. Hakan’ın odasının iki yan odasında kalıyordu. Olay olduğu esnada ben uyuyordum. H.K. isimli mahkûmun yangın var diye bağırmasına uyandım. H.K. görevli infaz memurlarını çağırdı. Görevli memurlar hemen geldiler, yangını söndürdüler. Başka da diyeceğim bir şey yoktur.”

“G.E.: ... Hakan buraya yerleştirildikten sonra kendisiyle biraz sohbet ettik. Kendisi bana rahatsız olduğunu, Manisa’ya hastaneye gittiğini, tedavi olup geri geldiğini söyledi. Ben de kendisine gücümün yettiğince yardımcı olacağımı, kendisini dinleyeceğimi söyledim. Hakan kaldığı odasında sürekli kendi kendine konuşuyor, şarkı söylüyordu fakat hiç bir şekilde kendisine zarar vereceğini veya odayı yakacağını söylemedi. Olay günü müşahadiye 1 kısmında kalan mahkûmlardan çakmak istedi. Bize sigara içeceğini, çakmağı olmadığını söyledi. Bu sırada ben uyuyordum. Uykudan uyandım. Bana sigarasını yakacağını söyleyince çakmağı verdim ve çakmak senin olsun dedim. Hakan’ın sigara içtiğini biliyordum. Olayın olduğu esnada ben uyuyordum. Bağrışmalarla uyandım. Uyandığımda yangın olduğunu gördüm. Ben de görevli memurlara bağırarak onları çağırdım. Görevli infaz koruma memurları olay yerine hemen geldiler. Görevli memurların elinde yangın tüpleri vardı. Hemen yan odada kalan H.K isimli mahkûmdan su şişesi aldılar ve olaya derhal müdahale ettiler. Yangını söndürüp Hakan’ı odadan alarak götürdüler. Hakan Durmuş’a çakmağımı

vermemin sebebi sigarasını yakmak istemesiydi, kendisine zarar vereceğini bilmiyordum. Böyle bir şeyin olacağını bilseydim asla vermezdim. Başka da bir diyeceğim yoktur.”

28. Hükümlü G.E.nin ifadesi, Cumhuriyet Savcısı tarafından 15/8/2012 tarihinde yeniden alınmıştır. Söz konusu ifadenin ilgili bölümü şöyledir:

"... bir kaç kez sigara istedi ben kendim uzatmadım orda bulunan görevli memurla birkaç kez sigara gönderdim çakmak göndermedim sigaraları içti nasıl yaktığını bilmiyorum. O gece odasında şarkı türkü okuduğunu duydum. Başka konuşmasını duymadım ... Gece 02:00 civarında tam saati bilmiyorum kapıya vurdu, o gürültü ile uykudan uyandım 'bana çakmak verin' diye bağırıyordu. Ben sana çakmağı buradan nasıl atayım dedim, bana ısrarla sigara içeceğini çakmak göndermemi istedi 15-20 dakika boyunca Allah rızası için sigara içecem çakmak gönderin dedi. Ben sana çakmak göndermem memur gelsin veririm dedim. Kısa bir süre sonra memur geldiğinde çakmağımı ona vermesini söyledim hatta onun olsun dedim. Memur çakmağı aldı sonra ben uyumuşum gece birden bağrışmalar ve duman kokusu ile uyandım. ... Olay bu şekilde olmuştur. Benden sigara yakmak için çakmak istemişti hem sigara hem çakmak göndermiştim çakmak ve sigarayı memur vazıtası ile göndermiştim iple veya başka şeyle bağlayıp vermedim şahsın kendisini yakacağını duymadım duysam zaten vermezdim. ...

Olay hakkındaki bilgi ve görgüm bundan ibarettir (dedi).

29. Ceza İnfaz Kurumunda olay tarihinde infaz koruma başmemuru olarak görev yapan T.T.nin şüpheli olarak alınan ifadesinin ilgili bölümü ise şöyledir:

“... Ben olay tarihinde kurumda görevli sorumlu baş memurdum. Olay saatine kadar herhangi bir olay yoktu. Takriben saat 2.00 sıralarında baş memur odasında oturuyordum. Telefon geldi. M.K isimli infaz memuru aradı. Amirim müşahede kısmında yangın var diye bağırıyordu. Derhal kalkarak görevli tüm arkadaşlara bağırdım. Yangın tüplerini ve el fenerlerini getirin dedim. Maltada koşturarak müşahadiyeye geldim. Diğer görevli memurlar da yangın tüplerini alarak arkamdan geldiler. Müşahadiyenin olduğu D Blok önüne geldiğimde M.K isimli infaz memuru duruyordu. Koşturarak 2. kattaki yangın kısmı mahalline gittim. Olay mahalline vardığımda 3-4 infaz koruma memuru ellerindeki su bidonlarıyla 3 nolu müşahadiye odasındaki yangını söndürmeye çalışıyorlardı. 3 nolu odanın kapısının arasından dışarıya alevler çıkıyordu. Ortalık dumanlarla kaplıydı. Hemen arkamdan gelen arkadaştan yangın tüpünü aldım. Kapı demir parmaklıklı olduğu için kapının dışından içerdeki yangın kaynağına yangın tüpünü sıkmaya başladım. Gördüğüm kadarıyla altta kıyafetler, battaniye gibi eşyalar üstünde de çatı haline getirilmiş, kıvrılmış ve o anda yarısından çoğu yanmış sünger yatak vardı. Yangın tüpünü sıkmamla ateş söndü. Bu arada 'Hakan Hakan' diye bağırıyordum. İçerideki dumandan bir şey görünmüyordu. Fenerle bakmama rağmen kimseyi göremiyordum. İçeriden herhangi bir ses de gelmiyordu. Kapıyı açıp içeri girmek istedik ancak kapının asma kilidi, üstünden ceza evi yapımı naylon kemer ile 3-4 defa sarılı idi ve düğüm atılmıştı. Sıcağın etkisiyle de erimek üzereydi. Kilidi açabilmek için elimizde kesici bir şey olmadığından elimdeki toplu anahtarlarla asma kilidin üzerindeki sarılı kayışa vurmak suretiyle gevşetip aşağıya düşürdüm, asma kilidi kurtardım. Asma kilidi açmak istediğimde çok ısınmıştı. Hemen üstüne su döktüm ve açtım. Fenerle içeriye girdiğimde hükümlü Hakan’ı odanın arka kısmındaki tuvalet bölümünde köşeye çekilmiş ve çömelmiş halde gördüm. Hakan Hakan diye bağırdım. O da 'abi abi beni kurtarın' dedi. Başka bir şey demedi. Kollarından tutarak kaldırdım, yürüyerek odadan çıkardım ve yakındaki bir banyoya götürdüm. Hakan’ın üst kısmında bir şey yoktu. Altındaki

pantolonu da Hakan kendisi çıkardı ve suyun altına soktum. O da elini yüzünü temizlemeye çalışıyordu. Öksürtmeye çalıştık, öksürünce biraz rahatladı. Hakan'a neden böyle bir şey yaptığını sorunca sadece kafasını salladı başka bir şey demedi. Bu arada biz yangına müdahale ederken 112 acil servisine de haber verilmişti. Tam süresini hatırlamıyorum ama kısa bir süre içinde ambulans geldi. Doktor bize ne yaptığımızı sordu. Suyun altına tuttuğumuzu söyleyince 'iyi yapmışsınız' dedi ve yanında getirdiği aliminyüm folya gibi bir şeye sardılar, kendi sedyelerine aldılar hemen orada müdahale ederek ambulanslarına bindirip acilen memur nezaretinde hastaneye götürdüler, ... Olay bu şekilde olmuştur olay sonrası ben müşadiyedeki görevli O... K... ile görüştüm. Kendisi bana bu olaydan yaklaşık 10-15 dakika önce o kısmı dolaştığını, H... K... ve Hakan ile konuştuğunu, Hakan'ın odasında volta attığını, Hakan'a 'ne yapıyorsun nasılsın' diye sorduğunda'iyim biraz sonra yatacağım' dediğini, anormal bir durum görmediğini söylemişti. ... Hakan'ı dediğim gibi cezaevimize 2011 sonlarında gelmesinden itibaren tanırım. Kendi halinde efendi gariban ziyaretçisi olmayan bir kişiydi. Kaldığı koğuşlarda maddi durumu olmadığı için pek geçinemiyordu. Koğuşlar pek onu istemiyorlardı en az 10-12 koğuş değiştirmiştir. Memurlar ile aralarında bir problem olmayan kendi halinde bir kişiydi. Bildiğim kadarı ile hasmı da yoktu. Yine bildiğim kadarı ile sigara da içiyordu. Müşadiye kısmında kalanlar ceza değil sadece kendi istekleri ile tedbir amaçlı kaldıklarından sigara v.s gibi herhangi bir yasaklamaları yoktu. Normal kantin ihtiyaçlarını giderebiliyorlardı.

Çocuklar dışında sigara serbestti. müşadiyede odalar arasında sigara veya çakmak alışverişi odalar bitişik olduğundan kendi aralarında yapabiliyorlar veya tespitimize göre çakmak veya sigaraya ip bağlamak suretiyle oda kapılarından birbirlerine atıyorlar. Memurların odalar arası sigara çakmak v.s gibi malzeme götürüp getirmeleri yasaktır. Memurların bu şekilde davranıp davranmadıklarını görmedim.

...

Savunmamda belirttiğim gibi Hakan Durmuş un bizimle herhangi bir husumeti yoktu. Saygılı bir insandı. Olay anına kadarda şüpheli herhangi bir davranışı olmamıştı, görmemiştik böyle yapcağını da tahmin etmiyorduk.

(...)."

30.Olay tarihinde Ceza İnfaz Kurumunda idari memur olarak görev yapan C.S.nin şüpheli olarakalınan ifadesinin ilgili bölümü şöyledir:

"... 11/08/2012 günü sabahında nöbeti devraldım, akşam sekize kadar herhangi bir problem yoktu, her şey normal olduğu için akşam 20:00'dan sonra icapçı olarak evime gittim, evimde bulunduğumuz esnada takriben 02:20 sıralarında cep telefonundan vardiye baş memuru T... Bey tarafından cezaevi telefonundan arandım ve bana müşadiyede kalmakta olan Hakan DURMUŞ'un odasını yaktığını, kendisinde de yanıklar olduğunu, 112 çağrıldığını, hükümlünün 112 tarafından acilen hastaneye götürüldüğünü söyledi, ben hemen geleceğimi söyledim ve hemen nöbetçi savcı ile cezaevi savcısını telefonla arayarak bilgi verdim. ... İlk önce olayın meydana geldiği müşadiye bir kısmına çıktım, yanmış olan odayı gördüm, vardiyadaki görevli arkadaşlardan bilgi aldım, ben aldığım talimat doğrultusunda fotoğrafların çekilmesi için talimat verdim ve odanın aynı şekilde hiç bir şeye dokunulmadan muhafaza edilmesini istedim, sonra baş memur ve memur arkadaşlarla birlikte olaya ilişkin tutanakları tanzim ettim, bu esnada 1. Müdürümüzde cezaevinde idi, takriben saat 05:30'a kadar bu şekilde işlemlere devam ettim akabinde de cezaevinden ayrıldım.

...

Ben hükümlüyü tanımam kim olduğunu bilmem ancak sonradan öğrendiğime göre Manisa'dan bir gün önce gelmiş, kendi isteği ile müşadiyede kalmak istemiş, neden bu şekilde kalmak istemiş bilemiyorum, ancak olay anına kadar herhangi şüpheli bir davranışı olmamış, müşadede kalan diğer hükümlüler ile konuştuğumda yangın anında uyduklarını, duman ve ateşle uyandıklarında bağırıp çağırdıklarını, memurların çok kısa bir süre içerisinde geldiklerini söylemişlerdi.

Bu müşade odalarında kalan hükümlüler ceza olarak değil tedbir amaçlı veya kendi istekleri doğrultusunda barındırılan kişilerdir, bu nedenle çocuklar hariç yanlarında sigara ve çakmak ile diğer şahsi eşyalarını bulundurabilirler, kantin ihtiyaçlarını giderebilirler, bunlarda herhangi bir yasak yoktur.

Hakan'ın neden ne şekilde bu olayı yaptığını bilmiyorum ancak olay anına kadar bana veya diğer görevlilere herhangi bir şikayeti ve talebi gelmemiştir, diğer hükümlülerden de herhangi bir bilgi gelmemiştir, sadece odada bazen kendi kendine konuşup şarkı söylediğini dolaştığını söylemişlerdi. Görevli arkadaşlarda herhangi bir şüpheli tavrının veya davranışını görmemişler.

Olaydan sonra yapılan idari soruşturma esnasında müşade kısmında kalan hükümlülerden birisinden sigara içmek için çakmak istediğini ve çakmak aldığını duydum ancak bu şahsında kim olduğunu bilmiyorum.

Benim görevim esnasında herhangi bir şüpheli durum olmamıştır, olsaydı gerekli tedbirleri alırdım, herhangi bir şikayet veya bilgi gelmediği için hükümlü Hakan'ın davranışları hakkında çok fazla bir bilgim yoktur, herhangi bir tedbir almaya da gerek olmamıştır. Hükümlünün yangın çıkarması hakkında en kısa süre içerisinde olaya müdahale edilmiş, hükümlü gelen sağlık ekiplerine teslim edilip hastaneye sevk edilmiştir, tarafımdan da ilgili savcılara haber ve bilgi verilmiştir.

(...)."

31. Olay tarihinde Ceza İnfaz Kurumunun ikinci müdürü olarak görev yapan K.İ.nin şüpheli olarak alınan ifadesinin ilgili bölümü şöyledir:

" ... Olayın ne şekilde olduğunu görmedim ancak olay öncesi hükümlünün cezaevine geldikten sonraki gün koğuş dağıtımı esnasında kendisi ile görüşmüştüm, olaydan sonrada yaralandığı için görüşme imkanım olmadı.

Adı geçen hükümlü yanlış hatırlamıyorsam 09/08/2012 tarihinde akşam saatlerinde Manisa'dan tedavi sonrası sevkle cezaevimize gelmiş, kabulü esnasında kendi beyanları doğrultusunda geçici olarak müşahade odasına alınmış, ertesi gün ben görevim dahilinde koğuş dağıtımına ilişkin işlemleri yaptığım esnada Hakan DURMUŞ'un müşahadede kalmasına ilişkin tutanağını da gördüm, koğuşa dağıtmak için kendisini çağırdım, normal müdür görüşü yaptığımız müdahale odasında Hakan DURMUŞ ile görüştüm. Görüşmem esnasında o saatte müdahale ekibinden görevli iki üç arkadaş daha odada bulunuyor idi isimlerini yeni geldiğimden tam net hatırlamıyorum, onların huzurunda Hakan'a koğuşa dağıtım yapacağımı söyledim, kendisi bana yaklaşık 2-3 hafta Manisa Ruh Hastalıkları Hastanesinde kaldığını, bu süre zarfında deli koğuşunda kaldığını, bundan dolayı çok yıprandığını 2-3 gün müşahadede kalmak ve kafa dinlemek için izin istediğini söyledi, ben ısrarla koğuşa geçmesi gerektiğini belirtmiş isem de deli koğuşunda kaldığını bu nedenle

kafa dinlemek istediğini, bir kaç gün kalabalıktan uzak kalmak, kafa dinlemek istediğini söyledi, ben kendisine niye Manisa'ya tedaviye gittiğini sorduğumda o bana askerliği elverişli olup olmadığı konusunda askeri mahkemenin rapor istediğini o nedenle gittiğini, herhangi bir psikolojik rahatsızlığının olmadığını söyledi, talebi aşırı bir talep olmayıp 2-3 gün sonra koğuş dağıtımında herhangi bir engel olmadığından ben müşahadeden alınması konusunda herhangi bir talimat vermedim, kaldı ki o gün koğuşa alsaydık en ufak bir şekilde bir kavga olayı çıkartıp güvenlik nedeni ile müşahadeye geçmesi gerekirdi. Bu şekilde hükümlüler davranışlarda bulunmaktadırlar, kalma isteğini de idare ve gözlem kurulundaki arkadaşlara ilettim, onlarında onayı ile o konuda karar aldık, müşahadede bıraktık. Bunlar geldiği günün ertesi günü yani ayın 10'unda olan olaylardır, görüşmem esnasında Hakan sakin, agresif herhangi bir hareketi olmayan, psikolojik olarak biraz rahatlamış olarak gözüken, söylediğimi anlayan, söyledikleri anlaşılan hal ve davranışlar içerisinde idi, rahatsız olduğuna dair herhangi bir emare yoktu, ben kendisine seni Pazartesi alıp koğuşuna vereceğim dediğimde bana 'uygundur' demişti. Bu şekilde o gün müşahade odasında kalmasına idare ve gözlem kurulu olarak karar verildi, ...

Belirttiğim şekilde Hakan'la görüşmem esnasında kendisinin rahatsız olduğuna ilişkin herhangi bir emaresi yoktu, benden müşahadede kalma dışında herhangi bir talebi olmadı, müşahadede 1-2 gün kafa dinlemek için kalmak istediğini söylemişti. Bizcede talebi uygun olduğundan geçici olarak müşahadede kalması için idare ve gözlem kurulu olarak kararı verdik.

Dediğim gibi ben olayın nasıl olduğunu görmedim, benim nöbetimde olmamıştı, olayın olduğu sabah mesaiye geldiğimde olayı duydum, ...

İrfan [başvurucu] diğer yakınları Aydın'a hastaneye geldiklerinde ilk başlarda Hakan'ın daha önceden de annesinin evini yaktığını, daha önce başka bir suçtan başka bir cezaevinde yatarken tedavi için hastanede yattığını esnada firar ettiğini söylemişti.

Hükümlü Hakan, İzmir iline sevk olduktan sonra kardeşi İrfan DURMUŞ telefonla cep telefonumdan beni devamlı aramak sureti ile sürekli bilgi istemiş, bazende duyduğu acı ile bize sert şekilde konuşarak ceza infaz kurumu çalışanları ve ceza infaz kurumunda hükümlü olarak M... ve M... S...'ın suçlu olduğunu ifade ediyordu, bize olayın anlatılan şekilde olmadığını söyleyip bana 'siz yeni geldiniz, siz bilmezsiniz cezaevinde sizden önce M... ve M... S... istedikleri gibi at koşturduklarını, kendisinin de Aydın Cezaevinde yattığını ondan dolayı bildiğini, kardeşi Hakan'ın bundan 4-5 ay kadar önce M... S...'ın koğuşunda kalırken M...'ın onu dövüp koğuşundan attığını ve bundan sonra kardeşinin koğuşlarda kalmak istemediğini, bundan dolayı kardeşinin müşahadede kaldığını, onların suçlu olduğunu, memurların cezaevinin suçlu olduğunu' söylemişti, sonraki telefon görüşmelerimizde de bu işte M... ve M... S...'ın parmağı olduğunu, şikayetçi olacağını, bu işin peşini bırakmayacağını, medyaya vereceğini, insan haklarına kadar gideceğini söylemişti, bizde kendisini acısından dolayı sakin karşılayıp bütün yasal haklarını kullanabileceğini, kurum ve insan olarak elimizden ne gelirse yardımcı olacağımızı söylemiştik.

(...)

... müşahadiyeye ceza olarak değil kendi istediği ve gözlem kurulu kararı ile alınmıştı, herhangi bir şüpheli hareketi yoktu, hangi düşünce ile nasıl yaktı bilmiyorum, ...

(...)."

32. Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından başvuruculaların müşteki sıfatıyla ifadelerinin

alınması için 22/10/2012 tarihinde Tarsus Cumhuriyet Başsavcılığına talimat yazılmıştır. 6/11/2012 tarihinde bu talimat yerine getirilerek alınan ifadelerde başvurucuların şikâyetçi olduklarını belirttikleri anlaşılmıştır. Başvurucu İrfan Durmuş ayrıca olaydan haberdar edilmeleri üzerine kız kardeşi ve annesiyle (başvurucu Kadriye Durmuş) Aydın'a gelip Devlet Hastanesinde bulunan müteveffanın odasına girdikleri sırada müteveffanın "Ağabey beni yaktılar." demesi üzerine annesinin fenalaşarak bayıldığını, akabinde Ceza İnfaz Kurumunda görevli memurların yanlarında oldukları sırada ise "Ağabey ben elimde bulunan sigarayla eşyaları yaktım." dediğini beyan etmiştir. Başvurucu, bunun yanında müteveffanın olay tarihinden önce başka hükümlüler tarafından birkaç kez dövüldüğünü de ileri sürmüştür.

33. Başvurucu Kadriye Durmuş ise Devlet Hastanesine geldiklerinde müteveffayı yoğun bakım odasında yatarken gördüğünü, bu odaya girer girmez fenalaşarak bayıldığını ve bu bayılma hadisesinden sonra müteveffayı ölümüne kadar bir daha görmediğini söylemiş ancak bayılmasından önce müteveffanın başvurucu İrfan Durmuş'un ifadesinde belirttiği gibi "Ağabey beni yaktılar."dediğine ilişkin bir ifadesi olmamıştır.

34. H.D.yi Ceza İnfaz Kurumundan Devlet Hastanesine nakleden sağlık görevlileri olaya ilişkin verdikleri ifadelerinde özetle, olayın bildirilmesi üzerine kısa bir sürede olay yerine ulaştıklarını ve ardından Ceza İnfaz Kurumu görevlilerin yanında bir sedyenin üzerinde oturmakta olan ve vücudunun çeşitli yerlerinde yanıklar olduğunu gördükleri kişiyi derhâl bir yanık battaniyesine sarıp Devlet Hastanesine götürdüklerini söylemişlerdir.

35. Olay tarihinde 112 Acil Servisinde doktor olarak görev yapan Ş.E.nin ifadesinin ilgili bölümü şöyledir:

"... Gelen ihbar üzerine kapalı cezaevine çıkış yapmamız söylendi. Muhtemelen olayın niteliğini de söyleyip bizden çıkış istemişlerdir. Biz ihbar üzerine çok kısa süre içerisinde cezaevine gittik. Cezaevine girdiğimizde içerde sedyenin üzerinde oturan bir şahıs gördük. Etrafında gardiyanlar vardı. Sedyede oturan şahsın üzerinde sadece kilot benzeri birşey vardı. Altında ve üstünde başka birşey yoktu, Vücudunun üst, arka, ön ve yüz kısmında yanıklar vardı. Tam hatırlıyamıyorum yüzde yetmiş civarında olabilir. Vakayı görür görmez hemen bu tür olaylarda kullandığımız yanık battaniyesi çıkartıp hastayı sardık ve ambulansa aldık. ... Biz vakayı teslim ettikten sonra oradan ayrıldık.

Biz olay için ilk gittiğimizde yanan şahıs sedyede oturuyordu. Şuuru yerindeydi. Ağrısı ve acısı olduğu için bağırarak konuşuyordu. 'Çok acım var ağrıyor' gibi kelimelerle ağlar tarzda konuşuyordu. Ben olayın nasıl olduğunu sorduğumda ordaki görevliler yatağın yandığını söylediler. Yine tam hatırlıyamıyorum ancak yanan şahıs ta 'yatak alev aldı' gibi birşeyler söylemişti. Konuşmalar arasında arada bir çakmak lafı da geçti ancak memurlar mı söyledi tam bilemiyorum. Görevliler üstündeki elbiseleri çıkartıp suyun altına soktuklarını söylemişlerdi.

(...)."

36. Olay tarihinde Aydın Devlet Hastanesinde genel cerrahi uzmanı olarak görev yapan Doktor C.Ö.nün ifadesinin ilgili bölümü şöyledir:

" (...)

Hastanın 02:45 civarında hastanemiz yoğun bakım servisine yatırıldı. Yaklaşık olarakvücut yüzeyinin ilk hesaplamada yüzde yetmişine yakınının ikinci ve üçüncü derecede yanık olduğu, hastanın yoğun bakımda yatırıldığı, ... Daha sonra hastanın hemen 112 ile yanık

merkezine nakli için irtibata geçildi. Fakat yanık merkezlerinin o anda dolu olduğu bildirildi. Aynı sabah 08:30 da 112 servisi ile tekrar irtibata geçildi. Hastane telefonu ile resmi kayıtlara geçmek üzere Türkiye de yanık merkezleri araştırıldı. Hiçbirinde yer olmadığı söylendi özellikle İzmir Bozyaka Devlet Hastanesi Yanık Merkezinde Prof. Dr. M... Y... ile bizzat görüşüldü. Yanık merkezinin dolu olduğu ve 20 günden önce vefat eden hasta olmadığı takdirde açılmadığı söylendi. ...12/08/2012 tarihinde Sabime haber verilerek 112 haricinde sabim merkezinin de haberi olması istendi. Bu arada Atatürk Üniversitesi anestezi yoğun bakım servisinden Dr. E... bey ile görüşüldü. Tel (0 ...) yer olmadığı belirtildi. İzmir Bozyaka dan M... Y... iletel (0...) icapcı uzman A... C... tel (0...- 12:31) yanık merkezinden, Ankara Hastanesi Yanık merkezinden Dr. K... Bey (0...) Kartal Devlet Hastanesinden hastaneler arası sevk sorumlusu Dr. M... T..., (0...) yine Kartal Eğitim Hastanesi Yanık Merkezinden (0...), Hacettepe Üniversitesinden Doç. Dr. A... Bey (yanık ünitesi sorumlusu) (0... - 16 76) ile bizzat telefon görüşmeleri yapılarak yer arandı. Kayıtlara geçirildi. Fakat hiçbir yanık merkezinden yer bulunamadı. Cumhuriyet Başsavcılığının da devreye girmesiyle Adana Özel E... Hastanesinde yer olduğu söylenip Dr. B... bey ile görüşüldü. Hava Ambulansı ile hastanın nakline karar verildi. Fakat 3-4 saat sonra hava ambulansının hastayı götürmeyeceği, hastanenin yerinin olmadığı tarafımıza bildirildi. Bu arada hastanın medikal tedavisine devam edildi. Bunun haricinde Gata, Dicle, İzmit Devlet Hastanesi Yanık Merkezi, İzmir Atatürk Eğitim Hastanesi, Adnan Menderes Üniversitesi ile de görüşüldü. Yanık Merkezlerinin dolu olması nedeniyle hastayı kabul etmeyeceklerini söylediler. Sağlık Bakanlığına bağlı Ankara Numune Eğitim Araştırma Hastanesindeki büyük yanık merkezine aynı tarihlerde bakanlıkça tadilata alındığından dolayı yanık merkezlerinin bu yüzden bu kadar dolu olduğu belirtildi. 4. günü Bozyaka Eğitim hastanesinden bir hastanın vefat etmesi üzerine yer açıldığı tarafımıza belirtildi. Hasta Bozyaka Eğitim Hastanesi Yanık Ünitesine nakil edildi.

(...)."

37. Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından, Adli Tıp Kurumu İstanbul Adli Tıp Birinci İhtisas Kuruluna (Birinci İhtisas Kurulu) yangın sonrasında müteveffaya yapılan müdahalelerde, hastanelere naklinde ve bu hastanelerdeki teşhis ve tedavilerinde bir gecikme olup olmadığı ile Ceza İnfaz Kurumu ve sağlık görevlilerinin olayda ihmal ve kusurlarının bulunup bulunmadığı sorulmuştur. Birinci İhtisas Kurulunun 29/5/2013 tarihli raporunun -bazı şüphelilerin ve tanıkların ifadelerinin, olay hakkında düzenlenen adli belgelerin ve müteveffaya ilişkin tıbbi belgelerin yer aldığı- sonuç bölümü şöyledir:

" 11/08/2012 tarihinde cezaevinde yalnız kaldığı koğuşta gece 02.00 sıralarında koğuşundan alevlerin görüldüğü görevli memurlar tarafından kapının iç tarafında asma kilit üzerinde sarılı duran kayış nedeniyle kapının güçlükte açılabildiği, yatağın tutuşması şeklinde başlayan yangının söndürüldüğü, bu esnada vücudunda yaygın yanıklar olan tutuklunun ambulans ile Aydın Devlet Hastanesine götürüldüğü, burada 15/08/2012 tarihine kadar takipleri yapıldığı, bu süre içinde sürekli değişik yanık merkezleri ile temasa geçilip hastanın kabulünün sağlanmaya uğraşıldığı, 15/08/2012 tarihinde uçak ambulans ile İzmir Bozyaka Eğitim ve Araştırma Hastanesi yanık ünitesine naklinin yapıldığı, burada takip ve tedavileri devam ederken 20/08/2012 de öldüğü bildirilen Hakan Durmuş hakkında düzenlenmiş adli ve tıbbi belgelerde bulunan veriler birlikte değerlendirildiğinde:

1-Tıbbi belgelerinde intoksikasyon bulguları tanımlanmadığı, otopsisinde alınan doku örneklerinin Kimya İhtisas Dairesinde yapılan incelemesinde tespit edilen paracetamol, tramadol ve pheniramine maddelerinin tespit edilmiş olup bunların kişinin tedavisinde

kullanılan ilaçların etken maddeleri olduğu, bunlarla birlikte toksik madde tespit edilmediği dikkate alındığında kişinin zehirlenerek öldüğünün tıbbi delillerinin bulunmadığı,

2-Tıbbi belgelerinde ve otopsisinde kafa kemiklerinde kırık, kafa içi travmatik değişim, iç organ ve büyük damar yaralanması tarif edilmediğine göre; kişinin travmatik bir tesirle öldüğünün tıbbi delilleri bulunmadığı,

3-11/08/2012 tarihinde tek kaldığı koğuşta saat 02.00 da çıkan ve yatağın yanması ile sonuçlanan yangın olayında yaklaşık %70 oranında 2. ve 3. derecede yanık tespit edilip Aydın Devlet Hastanesine götürüldüğü, burada ilk müdahalelerin yapılıp yanık ünitesi olan bir merkeze nakil için uğraşıldığı, takip ve tedavilerinde enfeksiyon konsültasyonu yapılıp antibioterapisinin düzenlendiği, üre ve kreatinin yüksek olması nedeniyle nefroloji konsültasyonu yapılıp tedavilerinin düzenlenip albumin verildiği, 15/08/2012 de yer bulunması üzerine İzmir Bozyaka Eğitim ve Araştırma Hastanesine sevk edildiği, burada yapılan muayenesinde enfekte yaralarının olduğu, nefroloji, nöroloji ve enfeksiyon konsültasyonları istendiği, acil fasyotomi ve eskarektomi planlandığı, operasyon sonrası genel durumunun düzelmeyip yoğun bakım ünitesine yatışının yapıldığı, takiplerinde 28/08/2012 [20/8/2012] tarihinde saat 07:35 te arrest geliştiği, CPR yapıldığı, yanıt alınamayınca 08.15 te ölü olarak kabul edildiği, otopsisinde dış muayenede saçlı deri içinde sol parietal bölgede patlamış bül olduğu, yüz, göğüs, sırt ve batın bölgelerini içerecek şekilde vücudun üst kısmında geniş alanda, dizlerde ve her iki uyluk yan yüzlerinde 2-3'üncü derece yanıklar olduğu, her iki ön kolda eskarotomi kesilerinin olduğu, el ve ayaklarda ödem ve ciltte soyulmalar olduğu, ayrıca genital anal muayenede postmortem dilatasyon dışında özellik gözlenmediği, dilatasyon dışında özellik görülmediği, iç organlarda her iki akciğer dokusunda ağrılık artışı olup kesitlerinde kanlı püylü sıvı çıkışı olduğu, histopatolojik tetkikte akciğerlerde akut pnömoni, fokal bir alanda diffüz alveoler hasarı ile uyumlu histopatolojik bulgular ve komşuluğunda çok sayıda mikotik mikroorganizma, intraalveoler ödem ve hemosiderin yüklü makrofaj, antrakozis, akut alveoler şişme ve konjesyon, karaciğerde parankimde çok sayıda kolestatik hepatosit, böbreklerde parankimde fokal, lenfositik infiltrasyon odakları, konjesyon tespit edildiğinin belirtildiği dikkate alındığında; kişin ölümünün yanık ve gelişen komplikasyonlar sonucu meydana gelmiş olduğu,

4-11/08/2011 tarihinde cezaevinde tek kaldığı koğuşta, saat 01.00 sıralarında arkadaşlarından çakmak aldığı, saat 02.00 da odasından alevlerin yansımasının olduğu, kapı arkasında kapının açılmasını önlemek için kayış ile bağlanmış olduğundan parmaklıklı kapının arkasındaki kayışın üzerine vurularak kapının açıldığı, kapı açıldığında köşeye çekilmiş ve çömelmiş halde olduğu, odadan çıkartılıp yıkandığı, o esnada 112 ekibinin geldiği, 112 ekibi doktoru Dr. Ş... E... tarafından yapılan muayenesinde vücut üst, arka, ön ve yüz kısmında olmak üzere toplam %70 civarında 2. ve 3. derecede yanık olduğu, yanık battaniyesine sarılarak ambulans ile Aydın Devlet Hastanesine götürüldüğü, burada genel cerrahi uzmanı Dr.C... Ö... tarafından yoğun bakım servisine yatışının yapıldığı, formülle sıvı raplasmanının düzenlendiği, geldiği günden itibaren değişik yanık üniteleri ile temasa geçildiği, yer bulunamadığı, burada yanıkların takip ve tedavilerinde pansumanlarının yapıldığı, antibioterapisinin düzenlendiği, BUN ve kreatinin yüksek olması nedeniyle nefroloji konsültasyonu istendiği, 15/08/2012 tarihinde yer bulunması üzerine uçak ambulans ile İzmir Bozyaka Eğitim ve Araştırma Hastanesi Yanık Ünitesine sevk edildiği, burada yapılan tetkiklerinde tubuler nekroz, akut böbrek yetmezliği ve birden fazla vücut bölgesinde üçüncü derecenin üzerinde yanık tanısıyla yatışının yapıldığı, takiplerinde nefroloji, nöroloji, enfeksiyon hastalıkları konsültasyonu istenip tedavilerinin düzenlendiği,

yapılan muayenesinde üst ekstremite, gövde ve sırtta 3. derece enfekte görünümde yanık yaraları olduğu, bilateral ekstremitelerde ısı kaybı ve sirküler 3. derece yanığa bağlı kompartıman yaraları olduğu, acil fasyotomi ve eskarektomi planlandığı, operasyon sonrası genel durumunun kötü olması nedeniyle ekstübe edilmeden yoğun bakıma yatırıldığı, 28/08/2012 tarihinde saat 07:35 te arrest olduğu, CPR yapıldığı, yanıt alınamayınca 08.15 te ölü olarak kabul edildiği dikkate alındığında; kişinin koğuşunda meydana gelen yanık sonrası diğer odalardaki hükümlüler tarafından haber verilmesi üzerine görevli cezaevi personeli tarafından 112 acil ekibinin çağrıldığı, 112 ekibi tarafından yanık torbasına konularak gecikmeksizin Aydın Devlet Hastanesine götürüldüğü, burada muayenesinin ve tetkiklerinin yapılarak müdahalesinin yapıldığı, yanık ünitesi olan bir sağlık kuruluşuna nakli için uğraşıldığı, 15/12/2012 tarihinde yer olması nedeniyle İzmir Bozyaka Eğitim ve Araştırma Hastanesine uçak ambulans ile sevk edildiği, burada uygun takip ve tedavisinin yapıldığı dikkate alındığında; kişinin muayene takip ve tedavisini yapan hekimlere, yardımcı sağlık personeline ve cezaevlerinde görevli personele atfı kabil kusur bulunmadığı oy birliğiyle (mütalaa olunur)."

38. Cumhuriyet Başsavcılığı 10/10/2013 tarihinde soruşturmada kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Karar gerekçesinin ilgili bölümü şöyledir:

" ...

Yukarıda açık kimliği yazılı Hakan DURMUŞ'un ... cezai ehliyet yönünden koruma ve tedavi altına alınmasına ilişkin güvenlik tedbiri ilamının bulunduğu ve bu cezalarını 25/05/2011 tarihinden itibaren Cezaevinde infaz ettiği,

...

Maktul Hakan DURMUŞ'un tedavi ve kontrol için gönderildiği Manisa Ruh ve Sinir Hastalıkları hastanesinden sosyal şifa halinde taburcu olduğu, akabinde 09/08/2012 tarihinde akşam saatlerinde Aydın E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna getirilip teslim edildiği, Cezaevine kabulü esnasında, kendi beyanı ve talebi doğrultusunda, kurum idaresi tarafından koğuşa alınıncaya kadar geçici olmak üzere müşahadiye odasına alındığı, ertesi gün koğuş dağıtımı için çağrılıp beyanının alındığı, alınan beyanında, kendisinin 2-3 hafta süreyle Manisa'daki hastanede kaldığını, bundan dolayı yıprandığını, 2-3 gün müşahadiyede kalıp kafasını dinlemek istediğini belirtip, herhangi bir rahatsızlığının olmadığını söylediği, bu beyanına dayanılarak idare ve gözlem kurulu kararıyla hükümlünün, 2-3 gün sonra yapılacak koğuş dağıtımına kadar, müşahadiyede kalmasına karar verildiği, aynı gün yani ayın 10 nunu 11 ne bağlayan gece, müşahade 1 kısım 2.nci kat 3.no.luodasında kalan maktülün, odanın demir parmaklıklı kapısını ve üzerindeki asma kilidini naylon örme kemeriyle sıkıca bağladığı, akabinde odadaki battaniye, eşya ve kıyafetlerini kapı önüne yığdığı ve üzerlerine de sünger yatağını ters V şeklinde yerleştirdiği, sonra da yandaki müşahade odalarında kalan hükümlü ve tutuklulardan sigara içme bahanesiyle elde ettiği çakmak ile yatak ve eşyaları tutuşturduğu, yatağın sünger olması nedeniyle ateşin hızla yayılıp yoğun şekilde duman ve koku çıkardığı, sağ ve sol tarafında sıralı diğer müşahade odalarında kalan hükümlü ve tutukluların koku ve dumanı görmeleri üzerine bağırmaya başladıkları, bağırma sesi üzerine blok görevlisi İnfaz Koruma Memurunun durumu fark edip başmemura haber vermesi üzerine, çok kısa bir süre sonra başmemurun yanındaki görevli memurlar ile birlikte olay mahalline geldiği, geldikleri anda odanın içerisinden demir parmaklı kapıdan dışarıya doğru alev fışkırdığını ve içerisinin duman kaplı olduğunu gördükleri, hemen yangın tüpleriyle dışarıdan oda içine müdahale ettikleri, kapıyı açmak

istediklerinde kapı ve kilidinin de naylon örme kemerle bağlı olduğu için ilk aşamada başarılı olamadıkları, ancak anahtarına vurmak suretiyle yanan ve eriyen kemeri düşürüp fener ile içeri girdikleri,maktül hükümlüyü odanın arka kısmındaki tuvalet bölümünde, üstü çıplak, altında kirli kot pantolon olduğu halde, köşede çömelmiş şekilde buldukları, derhal bulunduğu yerden kaldırılarak dışarı çıkarıldığı, 3-4 metre ilerdeki ortak banyoya götürülüp soğuk suyun altına sokulduğu, elinin yüzünün temizlenmesinin sağlandığı, yangına müdahale anında haber verilen 112 acil servisin gelmesi üzerine, maktulün derhal cezaevi girişindeki 112 ekibine götürüldüğü, 112 ekibi tarafından, maktulün aliminyum folyoya sararak sedye ile yaralı halde ambulansa alıp Aydın Devlet Hastanesine ulaştırıldığı,

Maktulün Aydın Devlet Hastanesi yoğun bakım ünitesine yatırıldığı ve tedavisine başlandığı, ilk hesaplamada %70 oranında, 2. 3. derecede yanık tespit edilmesi üzerine hastane tarafından 112 merkezi ile irtibata geçilerek yanık tedavi merkezi olan hastanelerle irtibata geçilmesi için uğraşıldığı, ancak yer bulunamaması nedeniyle 15/08/2012 tarihine kadar tedavisine mecburen bu hastanede devam edildiği, 15/08/2012 günü yanık merkezi bulunan İzmir Bozyaka Eğitim ve Araştırma Hastanesinden olumlu cevap gelmesi üzerine ambulans ile Aydın'dan bu hastaneye sevkinin sağlandığı, burada tedavisine devam edilirken, 22/08/2012 tarihinde vefat ettiği,

(...)

Olay akabinde Cumhuriyet Başsavcılığımızca, yangın olayının meydana geldiği 3 no.lu müşahadiye odasının bulunduğu sıradaki müşahade odalarında kalan hükümlü ve tutukluların beyanlarının alındığı, tanıkların beyanlarında özetle; maktul Hakan ile sohbet ettiklerini, Hakan'ın bir kaç kez sigara istemesi üzerine kendisine sigara gönderdiklerini, çakmağı da ip bağlanmak ve atmak suretiyle birbirlerine ulaştırdıklarını, gece yarısı duman kokusu duyulması ve Hakan'ın kaldığı odadan dışarıya alev fışkırdığının görülmesi üzerine, herkesin bağırmaya başladığını, memurların koşturarak geldiklerini, yangın tüpü ve su dökmek suretiylemüdahale edildiğini, görevlilerin Hakan'ı odadan çıkartıp götürdüklerini beyan ettikleri,

(...)

Müşteki İrfan'ın, kardeşi Hakan ile aynı koğuşta kalan M... isimli hükümlü tarafından dövülmesi olayıyla ilgili beyanı doğrultusunda, Cumhuriyet Başsavcılığımızca bu hususta araştırmaya başlandığı, cezaevi kayıtlarında yapılan araştırmalar ile cezaevinden alınan yazışmalar sonucu hükümlü Hakan'ın, Aydın Cezaevinde kaldığı süre içerisinde 16 kez koğuş değiştirdiği ve adı geçen M... S... isimli hükümlü ile yangın olayından takriben 6 ay kadar önce 16/02/2012 -17/02/2012 tarihleri arasında C-15 koğuşunda 1 gün süre ile birlikte kaldıkları, bu tarihte ve ondan sonraki tarihlerde iddia edildiği şekilde M... tarafından Hakan'ın dövüldüğüne ilişkin herhangi bir şikayet, tutanak veya idari soruşturmanın bulunmadığının tespit edildiği,

(...)

Olayın oluşumu sonrası, olaya müdahale, olay sonrası yaralının hastaneye sevki ve daha sonraki aşamalarda, maktülün yanık ünitesi bulunan Hastaneye sevki, teşhis ve tedavi süreçlerinde orada bulunan cezaevi ile sağlık görevlilerinin herhangi bir ihmalleri olup olmadığı konusunda, Cumhuriyet Başsavcılığımızca, İstanbul Adli Tıp Kurumundan rapor alındığı, İstanbul ATK. 1.İhtisas Kurulunun 29/05/2013 gün ve 2013/38051/2548 sayı numarası ile tanzim olunun raporda sonuç olarak; kişinin koğuşta meydana gelen yangın

sonrası diğer odalardaki hükümlüler tarafından haber verilmesi üzerine görevli cezaevi personeli tarafından 112 acil ekibinin çağrıldığı, 112 ekibi tarafından yanık torbasına konularak gecikmeksizin Aydın Devlet Hastanesine götürüldüğü, burada muayenesi ve tetkiklerinin yapılarak, yanık ünitesi olan bir sağlık kuruluşuna sevki konusunda uğraşıldığı, yer olması nedeniyle İzmir Bozyaka Eğitim ve Araştırmasına sevk edildiği, burada uygun takip ve tedavisinin yapıldığı dikkate alındığında, kişinin muayene, takip ve tedavisini yapan hekimlere, yardımcı sağlık personeline ve cezaevlerinde görevli personele atfı kabil kusur bulunmadığına dair karar verildiği görülmüştür.

İstanbul ATK. 1.İhtisas Kurulunun 29/05/2013 günve 2013/38051/2548 sayı numarası ile tanzim olunun rapor ile birlikte, alınan şüpheli savunmaları, tanık beyanları, müşteki beyanları, olay yeri inceleme görgü tespit tutanakları ve raporları, tutanaklar, ölü muayene ve otopsi raporu, hastane kayıtları ile tüm soruşturma evrakı kapsamı birlikte değerlendirildiğinde ;

Aydın E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü olarak barındırılan maktül Hakan Durmuş'un vefatıyla sonuçlanan yangın olayında, olayın oluşumu öncesi ve sonrasında Cezaevi görevlisi şüpheliler ile olay sonrası maktülün hastaneye sevk edilip yatırılışları, tedavisi sürecine ilişkin cezaevi ve sağlık görevlilerine izafe edilebilecek her hangi bir kusur bulunmadığı, bu nedenlerle görevi ihmal ve görevi kötüye kullanma kasıtlarının olmadığı, maktülün kendi iradesi ve eylemi ile sözü edilen olaya neden olup şüphelilerin üzerlerine atılı suçu işlemedikleri anlaşılmakla,

Sunulan nedenlerle yukarıda açık kimliği yazılı şüpheliler hakkında üzerlerine atılı suçtan KAMU ADINA KOVUŞTURMAYA YER OLMADIĞINA (karar verildi)."

39. Başvurucular; müteveffanın Ceza İnfaz Kurumunda tek başına tutulduğu bir odada dışarıdan bir çakmak edinebilmesinin ve bir kemer bulundurarak kendisini yakabilmesinin hayatın olağan akışına uygun olmadığını, ayrıca olaydan sonra Devlet Hastanesinde tedavi gördüğü sırada yakıldığını söylediğini ileri sürerek bu karara itiraz etmişlerdir.

40. Başvuruculaın bu itirazı Söke 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 17/1/2014 tarihli kararıyla kesin olarak reddedilmiştir. Karar gerekçesinin ilgili bölümü şöyledir:

"... olaydan hemen sonrada Cumhuriyet Savcısı tarafından ceza evinde olay yeri incelemesi yapılmış olması, soruşturmaya derhal başlanması, müşahade odalarında bulunan diğer hükümlülerin müteveffanın kendilerinden ısrarla sigara içmek için çakmak istediklerini söylemiş olmaları ve tanık G... in çakmağı kendisinin gönderdiğini söylemesi ve yangının gece yarısından sonra odanın iç kısmında odadaki eşyalar tutuşturarak çıkmış olması, odanın içinden kapının hükümlünün kemeri ile bağlanmış olması, dışarıdan bir etki ya da eylem olduğuna dair diğer hükümlülerin de bir bilgi ve beyanlarının olmadığı gibi bizzat hükümlünün kardeşi İrfan'ın 06/11/2012 tarihli ifadesinde müteveffanın kendisinin eşyayı tutuşturarak ateşe verdiğini söylemiş olması ve Adli Tıp Kurumu raporunda sağlık görevlileri ve cezaevi görevlilerinin bir kusurunun bulunmadığının rapor edilmiş olması hususları değerlendirildiğinde müteveffanın kendisinin çıkardığı ateş ile meydana gelen yangında yaralandığı ve ceza evi görevlilerine ve tıbbı personellere bir kusur yüklenmesinin mümkün olmadığı yönündeki takipsizlik kararı mahkememizce yerinde görülmüş ve itirazın reddine (karar vermek gerekmiştir)."

41. Bu karar başvurucular tarafından 7/3/2014 tarihinde öğrenilmiş ve 26/3/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur.UYAP ile yapılan MERNİS (Merkezi Nüfus İdare Sistemi)

sorgulamasına göre başvuruculardan Muhammet Durmuş, bireysel başvuruda bulunulmasından sonra 6/9/2016 tarihinde yaşamını yitirmiştir.

42. Ceza soruşturmasının yürütülmesinin yanında olayın hemen akabinde Ceza İnfaz Kurumu görevlileri hakkında bir idari soruşturma açılmış ve bu soruşturma sonucunda verilen kararda; müteveffanın bulunduğu odanın kapısında bulunan kilidi görevlilerin açmaması için kemerle sararak ilk müdahaleyi geciktirmeye çalıştığı, görevli personelin kilidi açarak alevleri yangın tüpü ve su bidonlarıyla söndürerek müteveffayı bulunduğu odadan dışarı çıkardığı ve müteveffaya ilk müdahaleyi hemen orada yaparak 112 Acil Servisiyle hastaneye gönderdiği, alınan diğer hükümlü ifadelerine göre müteveffanın psikolojik sorunları olduğu ve sürekli kendi kendine konuştuğu ancak kendine zarar vereceğine ilişkin olarak bir izlenim bırakmadığının anlaşıldığı, dolayısıyla ilgili görevlilerin olayda kusur ve ihmallerinin bulunmadığı sonucuna varıldığı belirtilmiştir.

IV.İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

43. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "Bir suçun işlendiğini öğrenen Cumhuriyet savcısının görevi" kenar başlıklı 160. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Cumhuriyet savcısı, ihbar veya başka bir suretle bir suçun işlendiği izlenimini veren bir hâli öğrenir öğrenmez kamu davasını açmaya yer olup olmadığına karar vermek üzere hemen işin gerçeğini araştırmaya başlar."

44. 5271 sayılı Kanun'un “Cumhuriyet savcısının görev ve yetkileri” kenar başlıklı 161. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Cumhuriyet savcısı, doğrudan doğruya veya emrindeki adlî kolluk görevlileri aracılığı ile her türlü araştırmayı yapabilir; yukarıdaki maddede yazılı sonuçlara varmak için bütün kamu görevlilerinden her türlü bilgiyi isteyebilir. Cumhuriyet savcısı, adlî görevi gereğince nezdinde görev yaptığı mahkemenin yargı çevresi dışında bir işlem yapmak ihtiyacı ortaya çıkınca, bu hususta o yer Cumhuriyet savcısından söz konusu işlemi yapmasını ister.

…”

45. 5271 sayılı Kanun’un “Adlî kolluk ve görevi” kenar başlıklı 164. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

“(1) Adlî kolluk; 4.6.1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanununun 8, 9 ve 12 nci maddeleri, 10.3.1983 tarihli ve2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununun 7 nci maddesi, 2.7.1993 tarihli ve 485 sayılı Gümrük Müsteşarlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 8 inci maddesi ve 9.7.1982 tarihli ve 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanununun 4 üncü maddesinde belirtilen soruşturma işlemlerini yapan güvenlik görevlilerini ifade eder.

(2) Soruşturma işlemleri, Cumhuriyet savcısının emir ve talimatları doğrultusunda öncelikle adlî kolluğa yaptırılır. Adlî kolluk görevlileri, Cumhuriyet savcısının adlî görevlere ilişkin emirlerini yerine getirir.

…”

46. 5271 sayılı Kanun’un "Kamu davasını açma görevi" kenar başlıklı 170. maddesinin (2)

numaralı fıkrası şöyledir:

" Soruşturma evresi sonunda toplanan deliller, suçun işlendiği hususunda yeterli şüphe oluşturuyorsa; Cumhuriyet savcısı, bir iddianame düzenler."

47. Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından kabul edilen -soruşturmanın yürütüldüğü dönemde de yürürlükte olan- 18/10/2011 tarihli ve (10) No.lu Genelge'nin ilgili bölümüşöyledir:

"...

3- İnsan haklarına saygılı bir şekilde maddi gerçeğin araştırılması ve adil bir yargılamanın yapılabilmesi için soruşturmaların zamanında, etkin, eksiksiz, süratli ve düzenli bir şekilde yürütülmesi, bu cümleden olarak; suç işlenildiğinin herhangi bir şekilde öğrenilmesi üzerine zaman geçirilmeksizin soruşturma başlatılması, delillerin tespit edilerek muhafaza altına alınması, gerektiğinde olay yerinin güvenliğinin sağlanması suretiyle delillerin kaybolmasını ve bozulmasını önleyici tedbirler alınarak olay yerine derhâl gidilmesi, olay yerinin incelenmesi ile keşif yapılmak suretiyle ileri sürülen iddialarla karşılaştırılmasının yapılması, olay yerinin fotoğraflarının veya görüntülerinin soruşturmayı aydınlatacak şekilde tespit ettirilmesi, ayrıca yapılan işlemlerin ayrıntılı olarak tutanağa geçirilmesi, şüpheli veya sanığın beden muayenesi ve vücudundan örnek alınması gibi soruşturma işlemlerinin usul ve kanun hükümlerine göre geciktirilmeksizin yerine getirilmesi, olayla ilgili olan şüpheli, tanık, şikâyetçi ve mağdur ifadelerinin eksiksiz bir şekilde ve usulüne uygun olarak alınması,

(...)”

B. Uluslararası Hukuk

1. Birleşmiş Milletler Belgeleri

48. 1991 yılında yayımlanan Birleşmiş Milletler Hukuk Dışı, Keyfî ve Yargısız İnfazların Önlenmesine ve Soruşturulmasına İlişkin El Kılavuzu'nda (Uluslararası Otopsi Protokolü ve Minnesota Protokolü şeklinde anılmaktadır.) her şüpheli ölüm için soruşturma açılması ve bu soruşturmanın yeterli bir otopsiyi içermesi, otopsinin ehil kişilerce yapılması ve soruşturma sonuçlarının otopsi raporu da dâhil olmak üzere kamuoyuna sunumunun amaçlanması gibi ölüm nedeninin araştırılmasındaki minimum yasal standartlar belirlenmiştir.

2. Avrupa Konseyi Belgeleri

49. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) "İnsan haklarına saygıyükümlülüğü" kenar başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Yüksek Sözleşmeci Taraflar kendi yetki alanları içinde bulunan herkesin, bu Sözleşme'nin birinci bölümünde açıklanan hak ve özgürlüklerden yararlanmalarını sağlarlar"

50. Sözleşme'nin "Yaşam hakkı" kenar başlıklı 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili bölümü şöyledir:

" Herkesin yaşam hakkı yasayla korunur..."

51. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Sözleşme'nin 2. maddesi 1. maddesiyle birlikte yorumlandığında devletin yaşama hakkı kapsamındaki bir olayı etkili soruşturma yükümlülüğünün bulunduğunu kabul etmiştir (McCann ve diğerleri/Birleşik Krallık [BD], B.

No: 18984/91, 5/9/1995, § 161). Mahkeme, yaşama hakkı kapsamında incelediği McCann ve diğerleri/ Birleşik Krallık başvurusunda verdiği kararla devletin etkili soruşturma yükümlülüğü bulunduğunu ilk kez belirgin bir şekilde karar altına almıştır.

52. Mahkemeye göre bu yükümlülük, sadece bir kamu görevlisinin eylemi veya ihmali sonucu meydana gelen ölüm olayları açısından geçerli değildir (Salman/Türkiye [BD], B. No: 21986/93, 27/6/2000,§ 105; Şener Can ve diğerleri/Türkiye, B. No: 27446/12, 24/11/2014, § 37). Devletin doğal olmayan her ölüm olayında -öldürmeme ya da yaşamı korumama yükümlülüklerini ihlal etmemiş olsa da- gerçekleşen ölümün sebebini ve varsa sorumlularını ortaya çıkarmaya yönelik etkili bir soruşturma yapma yükümlülüğü vardır. Ayrıca devletin etkili soruşturma yapma şeklindeki usul yükümlülüğü, maddi yükümlülükten ayrı ve bağımsız bir yükümlülük hâline gelmiştir.

53. Mahkeme, 2001 yılında incelediği bir başvuruda verdiği kararda ise devletin yükümlülüğündeki etkili soruşturmanın ilkelerini belirlemiştir (Hugh Jordan/Birleşik Krallık, B. No: 24746/94, 4/5/2001). "Jordan Prensipleri" olarak anılan bu ilkeler, Mahkemenin tamamen yeni belirlediğiilkeler değildir. Yukarıda belirtilen McCann ve diğerleri/ Birleşik Krallık kararından beri önüne gelen davalarda uyguladığı birtakım ilkelerinsistematikleştirilmesinden ibarettir. Mahkemenin yaşama hakkı kapsamında etkili soruşturmaya ilişkin belirlediği ilkeler şöyledir:

-Soruşturma makamlarının yaşama hakkıyla ilgili konulardan haberdar olduklarında kendiliğinden harekete geçmeleri (Hugh Jordan/Birleşik Krallık, §105)

-Soruşturma makamlarının bağımsız olmaları (Hugh Jordan/Birleşik Krallık, §106)

- Soruşturmanın sorumluların tespitini ve cezalandırılmasını sağlayabilecek şekilde etkili olması, bu kapsamda olayı aydınlatmaya yarayabilecek bütün delillerin toplanması (Hugh Jordan/Birleşik Krallık, §107)

-Soruşturmanın makul bir süratle tamamlanması (Hugh Jordan/Birleşik Krallık, §108)

-Yürütülen soruşturmanın ve sonuçlarının kamu denetimine açık olması, her olayda ölen kişinin yakınlarının veya başvurucunun meşru menfaatlerini korumak için bu sürece gerekli olduğu ölçüde katılmalarının sağlanması (Hugh Jordan/Birleşik Krallık,§ 109)

54. Mahkeme kararlarında, soruşturmanın etkililiği için bu ilkeler belirlenmekle birlikte soruşturma yükümlülüğünün bir sonuç yükümlülüğü değil uygun araçların kullanılması yükümlülüğü olduğu, bu itibarla bu konudaki yaptığı değerlendirmelerinbaşvuruculara üçüncü kişileri adli bir suç nedeniyle yargılatma ya da cezalandırma hakkı verdiği, tüm yargılamaları mahkûmiyetle veya belirli bir ceza kararıyla sonuçlandırma ödevi yüklediği anlamına hiçbir şekilde gelmediği de belirtilmiştir (Öneryıldız/Türkiye [BD], B. No: 48939/99, 30/11/2004, § 96).

55. Mahkemeye göre kasten gerçekleştirilen ölümlerde etkili bir cezai soruşturma yürütme zorunluluğu bulunmakla birlikte ihmal nedeniyle meydana gelen ölüm olaylarına ilişkin davalar açısından farklı bir yaklaşımın benimsenmesi gerekir. Buna göre yaşama hakkının veya fiziksel bütünlüğün ihlaline kasten sebebiyet verilmemiş ise “etkili bir yargısal sistem kurma” yönündeki pozitif yükümlülük her olayda mutlaka ceza davası açılmasını gerektirmez. Mağdurlara hukuki, idari ve hatta disiplinle ilgili hukuk yollarının açık olması yeterli olabilir (Vo/Fransa [BD], B. No: 53924/00, 8/7/2004, § 90; Mastromatteo/İtalya [BD], B. No: 37703/97, 24/10/2002, §§ 90, 94-95; Calvelli veCiglio/İtalya, B. No: 32967/96,

17/1/2002, § 51).

56. Bununla birlikte Mahkeme; ihmal suretiyle meydana gelen ölüm olaylarında kamu görevlilerinin bu konuda muhakeme hatasını veya dikkatsizliği aşan bir ihmali olduğu, başka bir ifadeyle olası sonuçların farkında olmalarına rağmen kendilerine verilen yetkileri göz ardı ederek tehlikeli bir faaliyet nedeniyle oluşan riskleri bertaraf etmek için gerekli ve yeterli önlemleri almadıkları durumlarda -bireyler kendi inisiyatifleriyle ne gibi hukuk yollarına başvurmuş olursa olsun- insanların hayatının tehlikeye girmesine neden olan kişiler aleyhine hiçbir suçlamada bulunulmamasının ya da bu kişilerin yargılanmamasının yaşama hakkının ihlaline neden olabileceğine karar vermiştir (Öneryıldız/Türkiye [BD], B. No: 48939/99, 30/11/2004, § 93; Budayeva ve diğerleri/Rusya, B. No: 15339/02, 20/3/2008,§ 140).

57. Mahkemeye göre bu yaklaşım, Sözleşmeci bir devletin makamlarının, vatandaşların tümüne sağlamakla yükümlü oldukları tıbbi bakımı vermeyi reddederek bir kimsenin hayatını tehlikeye atmaları hâlinde veya tehlikeye attıklarının kanıtlanması hâlinde kamu sağlığı alanında da geçerlidir (Chypre/Türkiye [BD], B. No: 25781/94, § 219; AİHM 2001-IV; Nitecki/Polonya (k.k.), B. No: 65653/01, 21/3/2002; Mehmet Şentürk ve Bekir Şentürk/Türkiye, B. No: 13423/09, 9/4/2013, § 105).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

58. Mahkemenin 11/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

59. Yaşama hakkının doğal niteliği gereği, yaşamını kaybeden kişi açısından bu hakka yönelik bir başvuru ancak yaşanan ölüm olayı nedeniyle ölen kişinin mağdur olan yakınları tarafından yapılabilecektir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, B. No: 2012/752, 17/9/2013, § 41). Başvuru konusu olayda başvurucular Muhammet Durmuş, Kadriye Durmuş ve İrfan Durmuş; müteveffanın sırasıyla babası, annesi ve kardeşidir. Bu nedenle başvuru ehliyeti açısından bir eksiklik bulunmamaktadır.

A. Başvurucu Muhammet Durmuş Yönünden

60. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Kanun Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un “Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik incelemesi ve şartları” kenar başlıklı 48. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

“(5) Kabul edilebilirlik şartları ve incelemesinin usul ve esasları ile ilgili diğer hususlar İçtüzükle düzenlenir.”

61. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 80. maddesinin ilgilikısımları şöyledir:

"(1) Bölümler ya da Komisyonlarca yargılamanın her aşamasında aşağıdaki hâllerde düşme kararı verilebilir:

...

ç) Bölümler ya da Komisyonlarca saptanan herhangi bir başka gerekçeden ötürü, başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmemesi.

(2) Bölümler ya da Komisyonlar; yukarıdaki fıkrada belirtilen nitelikteki bir başvuruyu, Anayasanın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde incelemeye devam

edebilir."

62. Başvuruculardan müteveffanın babası olan Muhammet Durmuş'un başvuru tarihinden sonra 6/9/2016 tarihinde yaşamını yitirdiği anlaşılmıştır. Muhammet Durmuş'un yasal mirasçıları, hayatta olan eşi ile diğer beş çocuğu olup bu kişiler aynı zamanda müteveffanın annesi ve kardeşidirler. Dolayısıyla bu kişilerin tamamının, müteveffanın yaşamını yitirdiği olaya ilişkin Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşama hakkının ihlal edildiği iddiasıyla bireysel başvuru yapabilmesi önünde bir engel bulunmamaktadır. Nitekim Muhammet Durmuş'un eşi ile çocuğu, müteveffanın ise annesi ve kardeşi olan Kadriye Durmuş ve İrfan Durmuş, başvuru yollarını tükettikten sonra yaşama hakkının ihlal edildiği iddiasıyla bireysel başvuruda bulunmuş ancak diğerler mirasçıları bireysel başvuru yapmayı tercih etmemiştir. Muhammet Durmuş'un mirasçıları arasında bulunan fakat Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yapmayı tercih etmeyen kişilerin müteveffanın kardeşleri olduğu ve başvuru yollarını tüketmek koşuluyla en başından itibaren bireysel başvuruda bulunabileceği dikkate alındığında Muhammet Durmuş'un başvuru yapmayan mirasçılarına başvuruya devam edip etmeyecekleri hususu sorulmamıştır.

63. Açıklanan nedenlerle başvuru yapılmasından sonra vefat eden başvurucu Muhammet Durmuş'un hak ihlali iddialarının incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden kalmadığı anlaşıldığından bu başvurucu açısından düşme kararı verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

B. Diğer Başvurucular Yönünden

1. Öldürmeme Yükümlülüğü ile Üçüncü Kişinin Şiddetinden Korumama Suretiyle Yaşamı Koruma Yükümlülüğünün İhlal Edildiğine İlişkin İddialar Yönünden

a. Başvuruculaın İddiaları

64. Başvurucular, yakınlarının Ceza İnfaz Kurumunda ölmeden önce tek kişilik bir odada tutulduğunu, bu durumda dışarıdan bir çakmak edinebilmesinin ve bir kemer bulundurabilmesinin imkânsız olması nedeniyle olaya ilişkin soruşturmada eylemi kendisinin gerçekleştirdiğinin kabul edilmesinin hayatın olağan akışına uygun düşmediğini belirterek Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşama hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşler; maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

65. Bakanlık, bu iddia hakkında başvurunun kabul edilebilirliğine ilişkin bir görüş bildirmemiştir.

b. Değerlendirme

66. Anayasa’nın “Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı” kenar başlıklı 17. maddesinin birinci ve dördüncü fıkraları şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

...

Meşrû müdafaa hali, yakalama ve tutuklama kararlarının yerine getirilmesi, bir tutuklu veya hükümlünün kaçmasının önlenmesi, bir ayaklanma veya isyanın bastırılması, sıkıyönetim veya olağanüstü hallerde yetkili merciin verdiği emirlerin uygulanması sırasında silah kullanılmasına kanunun cevaz verdiği zorunlu durumlarda meydana gelen öldürme fiilleri, birinci fıkra hükmü dışındadır."

67. Anayasa'nın “Devletin temel amaç ve görevleri” kenar başlıklı 5. maddesinin ilgili bölümüşöyledir:

“Devletin temel amaç ve görevleri, … Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.”

68.Devletin yaşama hakkına ilişkin negatif yükümlülüğü kapsamında kamusal bir yetkiyle güç kullanan görevlilerin kasıtlı ve hukuka aykırı bir şekilde hiçbir bireyin yaşamına son vermeme ödevi bulunmaktadır. Pozitif yükümlülükler kapsamında ise devletin yetki alanında bulunan tüm bireylerin yaşama hakkını kamu görevlilerinin, diğer bireylerin ve hatta kişinin kendi eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı koruma ödevi vardır. Devlet öncelikle yaşam hakkına yönelen tehdit ve risklere karşı caydırıcı ve koruyucu yasal düzenlemeler yapmalı, idari tedbirleri almalıdır. Bu ödev ayrıca bireyin yaşamını her türlü tehlike, tehdit ve şiddetten koruma yükümlülüğünü de içerir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 51).

69. Bu kapsamda, bazı özel koşullarda devletin kişinin kendi eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı yaşamı korumak amacıyla gerekli tedbirleri alma yükümlülüğü de bulunmaktadır. Ceza infaz kurumlarında gerçekleşen ölüm olayları için de geçerli olabilecek bu yükümlülüğün ortaya çıkması için ceza infaz kurumu yetkililerinin kendi kontrolleri altındaki bir kişinin kendini öldürmesi konusunda gerçek bir risk olduğunu bilip bilmediklerini ya da bilmeleri gerekip gerekmediğini tespit etmek, böyle bir durum söz konusu ise bu riski ortadan kaldırmak için makul ölçüler çerçevesinde ve sahip oldukları yetkiler kapsamında kendilerinden beklenen her şeyi yapıp yapmadıklarını incelemek gerekmektedir (Sadık Koçak ve diğerleri, B. No: 2013/841, 23/1/2014, § 74).

70. Bireysel başvuru dosyası ve somut olaya ilişkin soruşturma belgeleri incelendiğinde başvuruculaın iki hususu şikâyet konusu yaptıkları anlaşılmıştır. Bunlardan ilki yakınlarının hükümlü olarak tutulduğu Ceza İnfaz Kurumunda yakıldığı, ikinci ise tedavisi sürecindeki yetersizliklerin ve bu süreçte gösterilen ihmalkârlıkların da bu duruma eklenmesiyle kişinin yaşamını yitirmesidir.

71. Bu nedenle başvuruda, yaşama hakkı kapsamında yapılacak olan değerlendirmeye ilişkin çerçevenin her iki iddia bakımından ayrı ayrı belirlenmesi gerekmektedir.

72. Somut olayda ölümün, olaya ilişkin yürütülen soruşturma sonucunda kabul edildiğinin aksine yakınlarının kendi eylemi sonucunda gerçekleşmediği vesoruşturmada olayın koşulları dikkate alınarak bunun imkânsızlığının gözetilmediği başvurucular tarafından ileri sürülmüş; yakınlarının psikolojik rahatsızlığı veya başkaca herhangi bir sebeple kendi eylemiyle gerçekleşecek bir tehlike ile karşı karşıya kalmasına rağmen Ceza İnfaz Kurumu yetkililerinin bu tehlikeyi bildikleri, öngördükleri ya da bilmeleri veya öngörmeleri gerektiğiileri sürülmemiştir.

73. Yaşama hakkı kapsamında yapılan bireysel başvurularda, devletin öldürmeme yükümlüğünün incelenebilmesi bakımından her zaman bu konuda bir iddianın ileri sürülmesinin gerekmeyebileceği ve bu konuda -öldürmeme yükümlülüğünün ihlal edildiği- olayın koşullarının şüphe uyandırmasının yeterli olabileceği söylenebilir ise de yaşamı koruma yükümlülüğü bakımından inceleme yapılabilmesi için bu yükümlülüğünün ihlal edildiğinin ileri sürülmesi gerekir.

74. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Ancak burada Anayasa Mahkemesi tarafından resen tespit edilecek olan husus, başvurucular tarafından ileri sürülen olay ve olguların hukuki nitelendirilmesi, başka bir anlatımla başvurunun hangi hak veya özgürlük kapsamında inceleneceği olup bu durum başvuruda ileri sürülmeyen bir olay veya olgunun inceleneceği şeklinde anlaşılmamalıdır.

75. Aksinin kabulü, devletin sahip olduğu yükümlülükler bakımından maddi, usule ilişkin farklı ve birden çok boyutu bulunan yaşama hakkı kapsamında yapılan her başvuruda ihlal edildiği ve/veya derece mahkemeleri tarafından ihlal edildiği tespit edilmekle birlikte yeterli giderim sağlanmadığı ileri sürülmediği hâlde yaşama hakkı kapsamında devletin sahip olduğu tüm yükümlülüklerin incelenmesi sonucunu ortaya çıkarabilecek olup bu durumbireysel başvurunun ikincil niteliğine uygun düşmeyecektir.

76. Bu itibarla başvuruda, ileri sürülmediği için devletin müteveffayı kendi eyleminekarşı koruma yükümlülüğüne ilişkin bir inceleme yapılmamıştır.

77. Bununla birlikte başvurucular, yakınlarının öldürüldüğü iddiasına ilişkin olarak eylemin kamu görevlilerince mi yoksa üçüncü bir kişi tarafından mı gerçekleştirildiğini belirtmeden şikâyette bulunmuşlardır. Başvurucuların, somut olayın koşullarına göre yakınlarının kendisini yakmasının imkânsız olduğunu düşündükleri ve bu düşünceden hareketle failin hükümlü ya da kamu görevlisi olduğunu belirtmeden öldürüldüğünü iddia ettikleri anlaşılmaktadır. Başvuruda, gerek bu yöndeki iddialar gerek olayın koşulları dikkate alınarak devletin öldürmemeye ilişkin yükümlülüğünü ihlal edip etmediğinin yanında başvurucuların yakınının yaşamını üçüncü kişilerin ölümcül şiddetinden korumaya ilişkin yükümlülüğünü de ihlal edip etmediğinin incelenmesi gerekir.

78. Kamusal yetkiyle güç kullanılması sonucu gerçekleşen ölümlerin devletin yaşam hakkına ilişkin negatif yükümlülüğü kapsamında değerlendirilmesi gerekir (Cemil Danışman, B. No: 2013/6319, 16/7/2014, § 44). Kamu görevlilerinin, güç kullanımı sonucu gerçekleşen ya da gerçekleştirildiği iddia edilen ölümlere ilişkin soruşturmaların etkili olabilmesi için soruşturma makamlarının olaya karışmış olabilecek kişilerden bağımsız olması gerekir. Soruşturma makamlarının sadece hiyerarşik ve kurumsal bağımsızlığı yeterli olmayıp aynı zamanda soruşturmanın da fiilen bağımsız olarak yürütülmesi gerekir (Cemil Danışman,§ 96).

79. Olaya ilişkin yürütülen soruşturmada müteveffayla aynı bölümde tutulan hükümlülerin ifadeleri Cumhuriyet Savcısı tarafından alınmıştır. Bu ifadelerde idare tarafından müteveffanın tutulduğu bölümde sigara içilmesine izin verildiği, bu bölümde tutulan hükümlülerin sigara içebilmek için çakmak bulundurabildikleri ve olaydan hemen önce müteveffaya istemesi üzerine bir çakmak verildiği belirtilmiştir. Aynı nitelikteki açıklamalar, şüpheli olarak ifade veren Ceza İnfaz Kurumu görevlileri tarafından da yapılmıştır (bkz. §§ 26-31).

80. Soruşturmada, olay yerinde Cumhuriyet Savcısı ve Olay Yeri İnceleme ekibi tarafından olayın ne şekilde gerçekleştiğinin belirlenebilmesine ve bu yönde yapılacak değerlendirmeye ışık tutacak maddi delil elde edilebilmesine yönelik incelemelerin yapıldığı, bu incelemelerin ve olay yerindeki delillerin toplanmasının Ceza İnfaz Kurumu idaresine ve bu Kurumdaki memurlara bırakılmadığı görülmüştür. Bu incelemeler sonucunda ipe bağlanmış bir çakmak bulunmuş, yangın başlatıcı veya hızlandırıcı madde kalıntılarına ise

rastlanmamıştır. Olay yerine ihbar üzerine gelen 112 Acil Servis doktorunun da alınan ifadesinden, müteveffanın kaldığı odadaki yatağın alev aldığını söylediğini hatırladığını beyan ettiği anlaşılmıştır (bkz. § 35).

81. Öte yandan başvurucular tarafından müteveffanın Devlet Hastanesinde tedavisinin yapıldığı sırada yakıldığını söylediği iddia edilmiş ise de soruşturma sürecinde alınan ifadelerindeki bu konudaki anlatımlarının tutarsız ve birbirleriyle çelişkili nitelikte olduğu anlaşılmıştır (bkz. §§ 32, 33). Keza soruşturmada, müteveffanın Devlet Hastanesine kaldırılmasından, burada yoğun bakım ünitesine alınmasından sonra konuşabildiği ve ifade verebilecek durumda olduğu yönünde bir tespit de bulunmamaktadır.

82. Ayrıca Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından, başvurucu İrfan Durmuş'un müteveffanın olaydan önce başka hükümlülerce darbedildiği iddiası üzerinde de durulmuş ve bu iddiaların doğruluğu ile bu durumun yaşanan ölüm olayıyla bir bağlantısının bulunup bulunmadığı araştırılmıştır. Bu iddiaların doğruluğu ve olaydan önce Ceza İnfaz Kurumuna iletildiği tespit edilemediği gibi söz konusu iddialarda ileri sürülen olayların somut olayla bir bağlantısı bulunduğu belirlenememiştir.

83. Başvuruculaın yakınlarının öldürüldüğü iddiaları bakımından soruşturma kapsamında yürütülen işlemlere bakıldığında ise olayın hemen ardından Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından olaya el konulduğu ve bizzat Cumhuriyet Savcısı'nın olay yerine giderek incelemeler yaptığı, ayrıca talimatı ve bilgisi dâhilinde Olay Yeri İnceleme ekibi aracılığıyla maddi delil toplama işlemlerinin yürütüldüğü, olay yerinden elde edilen maddi delillerin Cumhuriyet Başsavcılığında muhafaza altına alındığı, delil toplama ve bu delilleri muhafaza altına alma işlemlerinin Ceza İnfaz Kurumu görevlilerine bırakılmadığı, böylece delillerin karartılabileceği şüphesinin ortaya çıkmasının en baştan engellendiği, ölümün hemen sonrasında Cumhuriyet Savcısı nezaretinde ölü muayene ve sistematik otopsi işlemlerinin yapıldığı, bu işlemler sonucunda müteveffanın kesin tıbbi ölüm sebebinin tespit edildiği, ayrıca şüphelilerin ve görgü tanıklarının ifadelerinin Cumhuriyet Savcısı tarafından alındığı anlaşılmıştır. Tüm bu tespitler, soruşturmada yetkili makamlar tarafından olayın söz konusu iddia bakımından aydınlatılmasının istendiğinden kuşku duyulmasına neden olacak bir eksiklik bırakılmadığını ortaya koymaktadır.

84. Sonuç olarak olaya ilişkin resen ve derhâl başlatılan, ayrıca bağımsız ve tarafsız olarak yürütülen soruşturmada yangının meydana gelmesiyle ilgili olarak olayın ne şekilde gerçekleştiğini ortaya koyabilecek tüm delillerin toplandığı ve bu yönde gerekli tüm makul tedbirlerin alındığı, olayın gelişiminin tarafsız ve nesnel bir şekilde anlaşılmasını sağlayacak şekilde delillerin kendi içindeki tutarlığının teyit edildiği, böylece yangının nasıl gerçekleştiğinin şüpheye yer vermeyecek şekilde ortaya konulabildiği ve nihayetinde elde edilen delillerin kapsamlı ve tarafsız bir analizi sonucunda bir karara varıldığı görülmektedir.

85. Sonuç olarak somut olayda başvuruculaın yakınının hükümlü olarak tutulduğu Ceza İnfaz Kurumunda yakılarak öldürüldüğü izlenimi doğuracak herhangi bir bulgu veya bilgi bulunmamaktadır. Başvurucular, müteveffanın içinde bulunduğu fiziksel ortam ve bazı yoksunluklardan hareketle böyle bir iddiayı ileri sürmüşler; olay öncesinde böyle bir riskle -öldürülme- karşı karşıya kaldığına ya da böyle bir riskin gerçekleşeceğine dair emarelerin bulunduğuna ilişkin herhangi bir açıklama yapmamışlar veya bu kapsamda değerlendirilebilecek bir olaydan bahsetmemişlerdir.

86. Diğer taraftan başvuruculaın, yakınlarının ölümcül şiddete maruz bırakıldığını

kanıtlayacak bir delil elde etmesinin zor olabileceği düşünülebilir. Hatta çoğu zaman bunun başvuruculardan beklenmesi de söz konusu olmamalıdır. Özellikle somut olaydaki gibi devletin kontrolü altında tutulan kişilerin yaşamını yitirdiği olaylarda başvuruculardan yakınlarının kasten öldürüldüğüne ilişkin delil elde etmelerini ya da bu yönde kesin bir delil ileri sürmelerini beklemek mümkün değildir.

87. Bununla birlikte somut olayda müteveffanın olaydan önce ölümcül şiddete maruz kalacağına ilişkin bir tehditle karşı karşıya kaldığı ya da ani gelişen bir olay sırasında öldürüldüğü hususunda soruşturmada ulaşılan kanaatin aksine makul bir şüphe bulunduğunu söyleyebilmeyi mümkün kılan bir neden bulunmamaktadır.

88. Başvuruculaın da yakınlarının öldürüldüğü iddialarını, hem ceza soruşturması aşamasında sundukları şikâyet ve itiraz dilekçelerinde hem de bireysel başvuru dilekçesindegenel olarak açıkladıkları, sadece yangının kendi eylemiyle çıkmasının fiilî imkânsızlığını ileri sürdükleri ve bu iddiaları bakımından etkililik adına bir eksiklik içermeyen ve soruşturma sırasında elde edilen delilere göre varılan kararın aksini düşündürtecek ayrıntılı hiçbir bilgi sunmadıkları görülmektedir.

89. Bu değerlendirmeler ışığında somut başvuru değerlendirildiğinde başvurucularınCeza İnfaz Kurumunda tutulan yakınlarının öldürüldüğünü söyleyebilmeyi mümkün kılar nitelikte her türlü makul şüpheden uzak hiçbir kanıtın bulunmadığı, dolayısıyla bu yöndeki iddiaların soyut ve kanıtlanmamış şikâyetlerden oluştuğu açıkça anlaşıldığından başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Gerekli Tedavinin Sağlanmaması Nedeniyle Yaşamı Koruma Yükümlülüğünün İhlal Edildiğine İlişkin İddia Yönünden

a. Başvuruculaın İddiaları ve Bakanlığın Görüşü

90.Başvurucular, yakınlarının yanmasının ardından gerçekleştirilen tedavinin bazı yetersizlikler ve ihmaller içerdiğini belirterek Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşama hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşler; maddi ve manevi tazminata karar verilmesi taleplerinde bulunmuşlardır.

91. Bakanlık görüşünde, yaşama hakkı kapsamında “etkili bir yargısal sistem kurma” yönündeki pozitif yükümlülüğün her olayda mutlaka cezai soruşturma başlatmayı ve yürütmeyi gerektirmediği, somut olayda başvuruculaın ilgili kişiler veya idare aleyhine adli ya da idari yargıda tazminat davası açtığına ilişkin bir bilginin bulunmadığı, bu durumda başvuruculaın hem ilgili sağlık personelinin veya idarenin sorumluluğunun ortaya konulmasına hem de gerektiği takdirde tazminat ödenmesine imkân sağlayacak bir hukuki yoldan kendilerini mahrum bıraktıkları belirtilerek bu hususun kabul edilebilirlik incelemesi bakımından gözönünde tutulması gerektiği ifade edilmiştir.

b. Değerlendirme

92. Anayasa'nın 56. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Devlet, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak; insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi artırarak, işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzenler."

93. Yaşama hakkı kapsamındaki yaşamı korumaya ilişkin pozitif yükümlülük, sağlık alanında

yürütülen faaliyetleri de kapsamaktadır. Nitekim Anayasa'nın 56. maddesinde herkesin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahip olduğu, devletin "herkesin hayatını(,) beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak (...) amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini" düzenleyeceği, bu görevini kamu ve özel sağlık kurumları ile sosyal kurumlardan yararlanarak, onları denetleyerek yerine getireceği kurala bağlanmıştır (bkz. § 58).

94. Devlet -ister kamu isterse özel sağlık kuruluşları tarafından yerine getirilsin- sağlık hizmetlerini hastaların yaşamlarının korunmasına yönelik gerekli tedbirlerin alınabilmesini sağlayacak şekilde düzenlemek zorundadır (Nail Artuç, B. No: 2013/2839, 3/4/2014, § 35).

95. Yaşama hakkının korunması amacıyla öngörülen mekanizmaların yalnızca teoride kalması hâlinde devletin sahip olduğu pozitif yükümlülüklerin yerine getirildiğinden söz edilemeyeceğini ayrıca ve özellikle vurgulamak gerekir. Bu sebeple yaşamı korumak için öngörülen mekanizmaların uygulamada da fiilen etkili bir şekilde işliyor olması gerekir.

96. Bu kapsamda sağlık hizmetlerinin yerine getirilmesine ilişkin yasal ve idari çerçevenin yeterliliğinin yaşama hakkını koruyabilme kapasitesinin yanında yaşama hakkını etkili şekilde koruyan yasal ve idari bir çerçeve mevcutsa buna riayet edilerek yaşama hakkının korunup korunmadığının da incelenmesi gerekir.

97. Ancak mevcut başvuruda, aşağıda yapılan değerlendirmede ayrıntılarıyla açıklandığı üzere başvuruculaların söz konusu iddiasına ilişkin bahsi geçen ilkeler çerçevesinde bir inceleme yapılabilmesine olanak verecek herhangi bir argüman bulunmamaktadır.

98. Başvuru konusu olayda müteveffanın önce Devlet Hastanesine götürüldüğü, akabinde sağlık durumunun ciddi olması ve burada yanık tedavisi ünitesinin bulunmaması nedeniyle başka devlet veya üniversite hastanesine nakledilmesi için girişimlerde bulunulduğu anlaşılmakta ise de müteveffanın, bu sağlık kuruluşlarında bulunan bir yanık tedavisi ünetisine/merkezine gerçekten yer yokluğu, başka bir ifadeyle devletin yanık merkezlerinde kapasitelerine ilişkin idari ve yasal tedbirleri almaması nedeniyle mi yoksa yetkililerin kendilerinden makul olarak beklenebilecekleri yapmamaları ve/veya gerekli tedbirleri almamaları sonucu mu nakledilemediği açıklığa kavuşturulamamıştır.

99. Bu nedenle başvuruculaların müteveffanın tedavisinde yetersizlikler bulunduğu ve bu konuda ihmalkârlıklar gösterildiği iddiaları hakkında sadece devletin yaşamı koruma kapsamındaki etkili yargısal sistem kurma yükümlülüğü çerçevesinde bir inceleme yapılmıştır.

i. Kabul Edilebilirlik Yönünden

100. Somut olayda başvurucular, idari veya adli yargıda tazminat davası açtıklarına ilişkin herhangi bir bilgi ve belgeyi bireysel başvuru dosyasında sunmamışlardır. Dolayısıyla başvuruculaların sadece ceza soruşturması sürecini tükettikten sonra bireysel başvuruda bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda ileri sürülen iddia bakımından etkili başvuru yollarının tüketilip tüketilmediği hususunun değerlendirilmesi gerekir.

101. Devletin yaşama hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülüğü, doğal olmayan her ölüm olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa hesap vermelerini sağlayabilecek etkili bir soruşturma yürütmeyi gerektirir. Bu soruşturmanın temel amacı, yaşam hakkını koruyan hukukun etkili bir şekilde uygulanmasını ve kamu görevlilerinin müdahalesiyle veya onların sorumlulukları altında meydana gelen veya diğer bireylerin filleriyle gerçekleşen

ölümler nedeniyle ilgililerin hesap vermelerini sağlamaktır (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 54).

102. Yaşama hakkına ilişkin bu yükümlülük olayın niteliğine bağlı olarak cezai, hukuki ve idari nitelikte soruşturmalarla yerine getirilebilir. Kasıtlı eylemler sonucu meydana gelen ölüm olaylarında Anayasa'nın 17. maddesi gereğince devletin sorumluların tespitini ve cezalandırılmalarını sağlayabilecek nitelikte bir cezai soruşturma yürütme yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu tür olaylarda idari soruşturmalar ve tazminat davaları sonucunda idari bir yaptırım veya tazminata hükmedilmesi, ihlali gidermek ve dolayısıyla mağdur sıfatını ortadan kaldırmak için yeterli değildir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 55).

103. Kasıtlı olmayan fiiller nedeniyle meydana gelen ölüm olaylarına ilişkin soruşturma yükümlülüğü açısından farklı bir yaklaşım benimsenebilir. Bu kapsamda yaşama hakkının veya vücut bütünlüğünün ihlaline kasten sebebiyet verilmediği durumlarda pozitif yükümlülük, her olayda mutlaka ceza davası açılmasını gerektirmez. Mağdurlara hukuki, idari ve hatta disiplinle ilgili hukuk yollarının açık olması yeterli olabilir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 59).

104. Bu yaklaşım, tıbbi hata sonucu meydana geldiği ileri sürülen ölüm olayları için de geçerlidir. Diğer taraftan bu şekildeki bir kabul, bu tür olaylarda yürütülen ceza soruşturmalarının Anayasa Mahkemesi tarafından değerlendirilmeyeceği anlamına da gelmemektedir. Ancak ilke olarak tıbbi hatalara ilişkin şikâyetler konusunda temel başvuru yolu, hukuki sorumluluğu tespit adına takip edilecek olan hukuk veya idari tazminat davası yoludur (Kenan Sayın, B. No: 2013/5376, 14/10/2015, § 50; Coşkun Gömüç ve Taşkın Gömüç, B. No: 2013/9597, 21/4/2016, § 64; Zeki Kartal, B. No: 2013/2803, 21/1/2016, § 78; Nail Artuç, § 38).

105. Bununla birlikte kasıtlı olmayan fiiller nedeniyle meydana gelen ölüm olaylarında kamu makamlarının muhakeme hatası veya dikkatsizliği aşan bir kusuru olduğu ya da olası sonuçların farkında olmalarına rağmen söz konusu makamların kendilerine verilen yetkiler kapsamında tehlikeli bir faaliyet nedeniyle oluşan riskleri bertaraf etmek için gerekli ve yeterli önlemleri almadığı durumlarda ilgililer diğer hukuk yollarına başvurmuş olsalar dahi kişilerin hayatının tehlikeye girmesine neden olanlar hakkında bir ceza soruşturması yürütülmesi gerekir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 60).

106. Aynı durum yetkili kişi ve kurumların mesleki ödevlerini hiçe sayarak sağlık kuruluşlarına başvuran hastanın hayatına veya vücut bütünlüğüne, hastalığının tanı ve tedavisine ilişkin değerlendirme hatasını aşacak şekilde zarar vermeleri hâlinde sağlık alanında yürütülen faaliyetlerde de geçerlidir (Kenan Sayın, § 47).

107. Başvurunun koşulları bu yönüyle değerlendirildiğinde somut olayın bir doktor ya da başka bir sağlık personeli tarafından yapılan tıbbi bir hata yahut hastalık hakkında konulan yanlış bir teşhis nedeniyle yaşama hakkının ihlal edildiği iddiası ile ilgili olmayıp sağlık durumunun ciddiyeti yetkili makamlarca bilinen bir hastanın (müteveffa) yanık tedavi ünitesi/merkezi olan bir hastaneye kabul edilmemesi suretiyle yaşamının korunması için gerekli tedbirlerin alınmaması sonucu yaşama hakkının ihlal edildiği iddiası ile ilgili olduğu sonucuna varılmıştır.

108. Başka bir anlatımla somut olay, herhangi bir sağlık personelinin hatalı bir tıbbi müdahalede yahut hastalık hakkında yanlış bir teşhiste bulunmasından ziyade müteveffanın yanmasından sonra yanık tedavisi üniteleri bulunan sağlık kuruluşları tarafından kabul

edilmemesiyle ilgilidir. Bu nedenle başvuru, bu yönüyle Anayasa Mahkemesinin tazminat yolu tüketilmediğinden kabul edilemezlik kararı verdiği tıbbi hataya ilişkin diğer başvurulardan açıkça farklılık göstermektedir.

109. Anayasa Mahkemesinin hukuk mahkemelerinde ya da idari yargıda tazminat davası açılmadığı gerekçesiyle başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle kabul edilemezlik kararı verdiği tıbbi hataya ilişkin başvurularda, tıbbi müdahale anında veya hastalığın takibinde yapıldığı iddia edilen bir hata veya hastalık hakkında konulan yanlış bir teşhis sebebiyle yaşama hakkının ihlal edildiği iddiaları ileri sürülmesine rağmen (Örnek karar için bkz. pek çok karar arasından yukarıda değinilen Kenan Sayın, Coşkun Gömüç ve Taşkın Gömüç, ve Zeki Kartal kararı ile Saadet Ergün ve diğerleri, B. No: 2013/4194, 14/10/2015) somut olay, bu durumlardan farklı olarak müteveffaya tıbbi müdahale sırasındaki tıbbi gerekliliklerin yerine getirilmemesi ile değil aksine gerekli tedavinin sağlanmamasıyla ilgilidir.

110. Bu nedenle başvuruda, Anayasa Mahkemesinin başvuru yollarının tüketilmesi koşuluna ilişkin yerleşik içtihadının uygulanamayacağı ve ceza soruşturması sürecinin incelenmesinin gerekli olduğu ile başvuru yollarının tüketilmesi koşulu yönünden herhangi bir eksiklik bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

111. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan yaşama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

Rıdvan GÜLEÇ bu görüşe katılmamıştır.

ii. Esas Yönünden

(1) Genel İlkeler

112. Ceza soruşturmasının etkili olması için soruşturma makamlarının resen ve derhâl harekete geçerek ölüm olayını aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek bütün delilleri tespit etmeleri gerekir. Soruşturmada ölüm olayının nedeninin veya sorumlu kişilerin belirlenmesi imkânını zayıflatan bir eksiklik, etkili soruşturma yükümlülüğüne aykırılık oluşturabilir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 57).

113. Ceza soruşturmasının etkililiğini sağlayacak hususlardan biri de fiilen hesap verilebilirliği sağlamak için soruşturma sürecinin kamu denetimine açık olmasıdır. Ayrıca her olayda ölen kişinin yakınlarının meşru menfaatlerini korumak için bu sürece gerekli olduğu ölçüde katılmaları sağlanmalıdır (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 58).

114. Soruşturmaların makul bir süratle yürütülmesi gerekir. Bazı durumlarda soruşturmanın ilerlemesine engel olan güçlükler bulunabilir. Ancak böyle bir durumda dahi yetkililerin süratle hareket etmeleri olayın aydınlatılabilmesi, hukukun üstünlüğüne olan inancın korunması ve hukuka aykırı eylemlere müsamaha gösterildiği veya kayıtsız kalındığı görünümü verilmemesi açısından kritik bir öneme sahiptir (Deniz Yazıcı, B. No: 2013/6359, 10/12/2014,§ 96).

115. Bununla birlikte her olayın kendine özgü şartlarında değerlendirmesinin yapılması koşuluyla yaşamı tehlikeye soktuğu açık olan eylemler ile maddi ve manevi varlığa yönelik ağır saldırıların cezasız kalmaması gerekmektedir (Filiz Aka, B. No: 2013/8365, 10/6/2015, § 32).

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

116. Olaya ilişkin soruşturmada, yukarıda genel ilkeler bölümünde ifade edilen başvurucuların meşru menfaatlerini korumak için bu sürece gerekli olduğu ölçüde katılmalarının sağlanması ve makul bir süratle yürütülmesi gerekliliği konularında başvurucular tarafından herhangi bir iddia ileri sürülmediği gibi bu konularda bir eksikliğin bulunmadığı da görülmektedir.

117. Başvurucuların soruşturma sonucunda verilen karara itiraz edip taleplerini ileri sürerek bu sürece katılabildikleri ve olayın niteliği gereği kriminal incelemeler yapılması, görgü tanıklarının ifadelerinin alınması, bilirkişi raporlarının düzenlenmesi gibi birbirinden farklı nitelikte soruşturma işlemleri gerçekleştirilmesi gerekliliğine rağmen soruşturmanın 1 yıl 5 ay gibi makul bir sürede tamamlanabildiği anlaşılmıştır.

118. Soruşturmanın, başvurucuların katılmalarının sağlanması ve makul bir süratle yürütülmesi konularında herhangi bir eksiklik içermediği görülmekle birlikte etkililiği adınaolayın tüm yönlerinin aydınlatılması ve varsa sorumluların tespit edilebilmesi için bütün delillerin toplanması bakımından da incelenmesi gerekmektedir.

119. Yukarıda olaylar ve olgular bölümünde ayrıntılarıyla yer verildiği üzere başvuruya konu olayın müteveffaya yönelik olarak gerçekleştirilen tıbbi müdahale ve tedavi bakımından birden fazla aşamalı olarak gerçekleştiği görülmektedir. Bu aşamalardan ilkimüteveffanın, tutulduğu Ceza İnfaz Kurumundaki tek kişilik odada çıkan yangında vücudunda 2. ve 3. derece yanıklar oluşması nedeniyle ihbar üzerine olay yerine gelen 112 Acil Servis ekibi tarafından Devlet Hastanesine götürülmesidir. Bundan sonraki aşama ise müteveffanın Devlet Hastanesinde yoğun bakım ünitesine alınarak tedavisine başlanması ve aynı zamanda sağlık durumunun ciddiyeti nedeniyle yanık tedavi ünitesi/merkezi bulunan bir devlet veya üniversite hastanesine hemen nakledilmeye çalışılmasıdır.

120. Bu aşamada müteveffanın sağlık durumunun vücudunda ileri derecede yanıklar meydana gelmesi nedeniyle iyi olmadığı, hayati tehlikesinin bulunduğu, tedavisine vakit kaybedilmeksizin yanık tedavi ünitesi bulunan bir hastanede devam edilmesi gerektiği ve ilgili doktor tarafından bu nitelikteki bir hastaneye nakli konusunda yoğun uğraşların verildiği tartışmasızdır. Müteveffanın nakli konusunda yer yokluğu ve başka nedenlerle bir süre başarılı olunamadığına Devlet Hastanesi tarafından düzenlenen epikriz raporunda, bu konuda ifadesine başvurulan doktorun anlatımlarında, Adli Tıp Kurumu Birinci İhtisas Kurulununraporunda ve Cumhuriyet Başsavcılığının kovuşturmaya yer olmadığına dair kararında açıkça yer verilmiştir (bkz. §§ 18, 36-38). Hatta Cumhuriyet Başsavcılığının söz konusu kararında, yer yokluğu gerekçesiyle müteveffanın hastanelere kabul edilmemesi sonucu tedavisine "zorunlu olarak" 15/08/2012 tarihine kadar Devlet Hastanesinde devam edildiği de vurgulanmıştır (bkz. § 38).

121. Olayın son aşamasında ise soruşturmada alınan ifadelere ve ilgili belgelere göre bir devlet hastanesinde başka bir hastanın yaşamını yitirmesiyle yer bulunabilmesi sonucunda nakil işlemi gerçekleştirilebilmiştir.

122. Olay hakkında yürütülen soruşturmanın, müteveffanın Devlet Hastanesine nakledildiği ve tedavisinin burada belli bir süreyle gerçekleştirildiği aşamasıyla yanık tedavisi ünitesi bulunan hastaneye nakledilmesinden yaşamını yitirdiği tarihe kadar süren son aşamaya ilişkin olarak herhangi bir eksiklik içermediği, Adli Tıp Kurumu Birinci İhtisas Kurulunun sağlık personeli hakkında düzenlediği raporda müteveffanın Ceza İnfaz Kurumundan derhâl

ve gerekli tedbirler alınarak Devlet Hastanesine nakledildiği, burada yetkililerce mevcut şartlar dâhilinde tedavisinin gerçekleştirildiği ve yanık tedavisi ünitesi bulunan Eğitim ve Araştırma Hastanesinde de takip ve tedavisinin uygun şekilde yapıldığı, böylece söz konusu müdahale ve tedavilerde herhangi bir kusur ve ihmalin bulunmadığının belirtildiği görülmüştür (bkz. § 37).

123. Bununla birlikte soruşturmanın, müteveffanın yanık tedavisi ünitesi bulunan ülkemizin farklı bölgelerindeki pek çok hastaneye kabul edilmemesine ilişkin olarak bazı sorulara cevap aranıp aranmadığı, böylece olayın bu aşamasının da aydınlatılıp aydınlatılamadığı yönünden değerlendirilmesi gerekmektedir.

124. Soruşturma belgelerinde, müteveffanın nakli konusunda farklı bölgelerdeki pek çok devlet ve üniversite hastanesiyle görüşüldüğü ancak bu hastanelerin bir kısmında yer olmadığının belirtildiğinin, geri kalan kısmının ise müteveffayı 112 aracılığıyla kabul etmediğinin ileri sürüldüğü görülmektedir (bkz. § 18).

125. Soruşturmada, müteveffanın yer yokluğundan dolayı kabul edilmediği sonucuna varılmış ise de Devlet Hastanesi tarafından düzenlenen epikriz raporunda, bazı hastanelerin yer yokluğu gerekçesinin yanında bir kısmının farklı bir gerekçe ileri sürerek -112 Acil Servis aracılığıyla- müteveffayı kabul etmediklerinin belirtilmesine rağmen bu hususta bir araştırma yapılmadığı ve durumun açıklığa kavuşturulamadığı görülmektedir.

126. Bu eksikliğin yanında Adli Tıp Kurumu Birinci İhtisas Kurulunun raporunda, Devlet Hastanesinde görevli sağlık personelinin başka bir hastaneye nakil konusunda uğraş verdiği ve sürekli değişik yanık merkezleri ile temasa geçip kabulünü sağlamaya çalıştığı ancak belli bir süreyle bu konuda başarılı olamadığı belirtilmesine rağmen söz konusu rapor, nakilde yaşanan bu gecikmenin müteveffanın yaşama riski üzerindeki etkisine ilişkin bir açıklama içermemektedir (bkz. § 37).

127. Öncelikle bu tespitten Anayasa Mahkemesinin görevinin herhangi bir soruşturma ya da davada bilirkişi raporu veya uzman mütalaasının gerekli olup olmadığına karar vermek olduğu sonucu çıkarılmamalıdır. Bilirkişi raporu ve benzeri delillerin kabul edilebilirliği ve değerlendirilmesi hususları soruşturma makamlarının yetkisi dâhilindedir (Ahmet Gökhan Rahtuvan, B. No: 2014/4991, 20/6/2014, §§ 59, 60).

128. Ayrıca Anayasa Mahkemesinin mevcut tıbbi bilgilerden hareketle birtakım tahminlere yer vererek bilirkişilerin vardıkları sonuçların veya sahip oldukları bilimsel bakış açılarının doğru olup olmadığını irdeleme görevinin de bulunmadığı belirtilmelidir.

129. Diğer taraftan gerçekleşen bir ölüm olayına ilişkin delillerin -bilirkişi raporları da dâhil- değerlendirilmesi idari ve yargısal makamların ödevi olmakla birlikte Anayasa Mahkemesinin başvuru konusu olayın gelişim şeklini anlayabilmek ve başvurucuların yakınlarının ölümünün tüm yönlerinin aydınlatılması noktasında soruşturma makamları ve derece mahkemeleri tarafından atılması gereken adımları nesnel bir şekilde değerlendirmek için olayın oluşum şeklini incelemesi gerekebilmektedir (Rıfat Bakır ve diğerleri, B. No: 2013/2782, 11/3/2015, § 68).

130. Somut olayda müteveffanın sağlık durumu, vücudunda meydana gelen yanık derecesi nedeniyle yaşamı açısından ciddi bir risk oluşturmaktadır. Bu riskin derecesi ölümcül sonuç doğurması bakımından o kadar yüksektir ki ilgili sağlık personeli tarafından tedavisi için gerçekleştirilmesi gerektiği belirtilen naklin olağan şekilde değil bir uçak ambulansla gerçekleştirilmesi gerektiği değerlendirilmesinde bulunulmuş ve nakil, Aydın-İzmir

arasındaki kısa mesafeye rağmen bir uçak ambulansla gerçekleştirilmiştir.

131. Başlı başına bu durum, müteveffanın naklinin hemen gerekleştirilememesinin sağlık durumu üzerindeki etkisi konusunda tatmin edici bir cevap aranmasını gerektirmektedir. Bu noktada sağlık kuruluşuna başvuran ancak kabul edilmeyen bir hastanın sağlık durumunun ciddiyeti ve benzer vakalarda karşılaşılan örnekler nedeniyle yaşama olasılığının düşük olmasının da bu bakımdan bir öneminin bulunmadığının söylenmesi gerekmektedir. Burada soruşturma makamları tarafından üzerinde titizlikle durulması ve araştırılması gereken husus, yetkili kişi veya kuruluşların hastanın yaşama şansına ilişkin riskleri azaltmak veya mümkünse bertaraf etmek için kendilerinden makul olarak beklenebilecekleri yapıp yapmadıklarıdır.

132. Başvuruya konu soruşturmada ise müteveffanın ilgili sağlık kuruluşlarının yanık tedavi ünitesine/merkezine 112 aracılığıyla kabul edilmemesinin ilgili yasal veya idari bir zorunluluktan mı kaynaklandığı yoksa bu kuruluşlardaki yetkili kişilerin kendilerinden makul olarak beklenebilecek her şeyi yapmamaları ve/veya gerekli tedbirleri almamaları sonucu mu gerçekleştiği, ayrıca bu kabul edilmemenin müteveffanın yaşama riski üzerinde -benzer vakalarda karşılaşılan örnekler nedeniyle yaşama olasılığının düşük olması değerlendirilmesinde bulunulmaksızın- herhangi bir etkisinin bulunup bulunmadığı hususlarında herhangi bir soruşturma işlemi gerçekleştirilmemiştir.

133. Bu durum, yetkili kişi veya kuruluşlar tarafından sağlık kuruluşlarına başvurusu yapılan müteveffanın yaşamına, mesleki ödevler hiçe sayılarak tanı ve tedaviye ilişkin değerlendirme hatasını aşacak şekilde tehlikeye atarak zarar verilip verilmediği hususunun belirsiz kalmasına neden olmuş; böylelikle olayın tüm yönlerinin aydınlatılamaması sonucunu doğurmuştur.

134. Açıklanan nedenlerle yaşamı koruma yükümlülüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Rıdvan GÜLEÇ bu görüşe katılmamıştır.

C. Diğer İhlal İddiaları

135. Başvurucular tarafından Anayasa’nın 36. ve 40. maddelerinde güvence altına alınan adil yargılanma ve etkili başvuru hakları ile bağlantı kurularak ileri sürülen iddiaların yaşama hakkı kapsamında olduğu değerlendirilmiş olup söz konusu iddialara ilişkin inceleme de bu çerçevede yapılmıştır.

D. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

136. 6216Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

137. Başvurucular, ihlalin önemi ve derecesine uygunkarşılık olacak maddi ve manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuşlardır.

138. Somut başvuruda yaşama hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

139. İhlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama (soruşturma) yapılmasında hukuki yarar bulunduğundan kararın bir örneğinin Aydın Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

140. Yaşama hakkınınihlali nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucular Kadriye Durmuş ve İrfan Durmuş'a müştereken net 30.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

141. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvurucuların uğradıklarını iddia ettikleri maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Başvurucuların bu konuda herhangi bir belge sunmamış olması nedeniyle maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

142. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müşterek olarak ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Başvurucu Muhammet Durmuş tarafından ileri sürülen ihlal iddialarının incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden kalmamış olması nedeniyle bu başvurucu açısından başvurunun DÜŞMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. Başvurucular Kadriye Durmuş ve İrfan Durmuş'un, devletin öldürmeme yükümlülüğü ile üçüncü kişinin ölümcül şiddetine karşı koruma yükümlülüğünü ihlal ettiğine ilişkin iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

3. Başvurucular Kadriye Durmuş ve İrfan Durmuş'un gerekli tıbbi tedavinin sağlanmaması nedeniyle devletin yaşamı koruma yükümlülüğünü ihlal ettiğine ilişkin iddialarının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA Rıdvan GÜLEÇ'in karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

B. Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşama hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE Rıdvan GÜLEÇ'in karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Kararın bir örneğinin yaşama hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama (soruşturma) yapılmak üzere Aydın Cumhuriyet Başsavcılığına GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucular Kadriye Durmuş ve İrfan Durmuş'a net 30.000 TL manevi tazminatın müştereken ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 206,10 TL başvuru harcı ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucular Kadriye Durmuş ve İrfan Durmuş'a MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/5/2017 tarihinde karar verildi.

KARŞI OY

Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşama hakkının, gerekli tıbbi tedavinin sağlanmaması nedeniyle, yaşamı koruma yükümlülüğünün ihlal edildiğine ilişkin çoğunluk tarafından verilen ihlal kararına katılmamaktayım.

Somut olay hakkında yürütülen soruşturmanın, müteveffanın devlet hastanesine nakledildiği ve tedavisinin burada belli bir süreyle gerçekleştirildiği aşamasıyla, yanık tedavi ünitesi bulunan hastaneye nakledilmesinden yaşamını yitirdiği tarihe kadar süren son aşamaya ilişkin olarak herhangi bir eksiklik içermediği, Adli Tıp Kurumu Birinci İhtisas Kurulu'nun sağlık personeli hakkında düzenlediği raporda; müteveffanın derhal ve gerekli tedbirler alınarak Devlet hastanesine nakledildiği, burada yetkililerce mevcut şartlar dahilinde tedavisinin gerçekleştirildiği ve yanık tedavi ünitesi bulunan Eğitim ve Araştırma Hastanesinde de takip ve tedavisinin uygun şekilde yapıldığı, böylece söz konusu müdahale ve tedavilerde herhangi bir kusur veya ihmalin bulunmadığının belirtildiği görülmektedir.

Karara konu bireysel başvuruya ilişkin rapor dosyasında yer alan yukarıdaki bilgiler ile başvuruculaların ileri sürdükleri ihlal iddiaları birlikte değerlendirildiğinde, Devletin yaşama hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülüğü etkili bir soruşturmanın yapılması ile sınırlı kalmaktadır. Somut olayda; müteveffa hükümlü tutulduğu cezaevinde kendini yakmak suretiyle yaşama hakkına müdahalenin subjesi olmaktan çok, çıkan yangın sonucu vücudunda oluşan yaralardan dolayı vefat etmesiyle objesi konumuna gelmiştir. Devletin pozitif yükümlülüğü bireyin kendi zatından kaynaklanabilecek müdahaleleri de kapsamakla birlikte, somut olayın ortaya çıkışı ve sonrasındaki gelişmeler çoğunluluğun ulaştığı ihlal yargısına varmayı güçleştirmektedir.

Anayasa Mahkemesinin (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri) kararında da ortaya konulan ilkelere göre Devletin pozitif yükümlülüğü anlamında kasıtlı olmayan fiiller nedeniyle meydana gelen ölüm olaylarında kamu makamlarının muhakeme hatası ya da dikkatsizliği aşan bir kusuru olduğu ya da olası sonuçların farkında olmalarına rağmen söz konusu makamların kendilerine verilen yetkiler kapsamına tehlikeli bir faaliyet nedeniyle oluşan riskleri bertaraf etmek için gerekli ve yeterli önlemleri almadığı durumlarda ilgililer diğer hukuki yollarına başvurmuş olsalar dahi kişilerin hayatının tehlikeye girmesine neden olanlar hakkında bir ceza soruşturması yürütülmesinin gerektiği vurgulanmıştır.

Olaylar kronolojik olarak ele alındığında, soruşturmanın başvuruculaların meşru menfeatlerini koruyacak şekilde ve makul süratle tamamlandığı, etkinlik kriteri açısından ise, yetkili Kurullarca olaya dair verilen bilirkişi raporları incelendiğinde Devletin pozitif yükümlülüğünü yerine getirmemesinden kaynaklanan bir ihlalin oluşmadığı şahsi ve vicdani kanaatime göre açık olduğundan çoğunluğun görüşüne katılmamaktayım.

Üye Rıdvan GÜLEÇ

ELİF BURCU ÇAKIR VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/4556 | Karar tarihi: 11.05.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/4556

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ELİF BURCU ÇAKIR VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası:2014/4556)

Karar Tarihi: 11/5/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Hicabi DURSUN

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucular : 1. Elif Burcu ÇAKIR

2. Mustafa Cenk ÇAKIR

3. Burhan ÇAKIR

4. Seçkin Filiz ÇAKIR

5. Nahide Güngör ÇAKIR

Vekili : Av. Hüseyin SORGUCU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; kamu kurum ve kuruluşları aleyhine verilmiş, ekonomik değere ilişkin ve icra edilebilir bir yargı kararının uzun süre icra edilmemesi ve taşınmaza kamulaştırmasız olarak el atılması, kamulaştırmasız el atmadan kaynaklanan tazminat davası sonunda hükmedilen bedele kamu alacakları için öngörülen en yüksek faiz oranının uygulanmaması nedenleriyle adil yargılanma hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 2/4/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucular ve diğer bir kısım davacılar tarafından 9/3/2004 tarihinde Ankara 22. Asliye Hukuk Mahkemesinde Orta Doğu Teknik Üniversitesi Rektörlüğü aleyhine açılan kamulaştırmasız el atma nedeniyle tazminat davasında 16/12/2010 tarihli karar ile tüm davacılar lehine 33.783.845 TL tazminatın dava tarihinden itibaren işletilecek yasal faizi ile birlikte davalı idareden alınarak başvuruculara ve diğer davacılara ödenmesine hükmedilmiş, İlk Derece Mahkemesi kararı Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 20/6/2011 tarihli ilamı ile onanmış, karar düzeltme istemi de aynı Dairenin 19/12/2011 tarihli ilamı ile reddedilmiş ve yargılama süreci sona ermiştir.

9. Başvurucular 23/12/2016 tarihinde Anayasa Mahkemesine sundukları dilekçe ile İlk Derece Mahkemesince lehlerine hükmedilen tazminat için kendilerine kısmi ödemeler yapıldığını ancak hâlen alacaklarını tamamen tahsil edemediklerini bildirmişlerdir.

10. İlgili idare 26/12/2016 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunduğu dilekçe ile ilgili tazminata ilişkin kısmi ödemeler yapıldığını ancak halen borcun tamamının ödenemediğini bildirmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

11. Mahkemenin 11/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

1. Mahkemeye Erişim Hakkı ve Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İdddia

12. Başvurucular; ilgili idare aleyhine verilmiş, ekonomik değere ilişkin ve icra edilebilir yargı kararının uzun süre icra edilmemesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

14. Kamu kurum ve kuruluşları aleyhine verilmiş, icra edilebilir bir yargı kararının hiç icra edilmemesi ya da icranın makul süre içinde yapılmaması, kararın verildiği yargılamada sağlanmış olan mahkemeye erişim hakkı dâhil adil yargılanma hakkı güvencelerini anlamsız hâle getirir. Dolayısıyla böyle bir durum mahkemeye erişim hakkının ihlali sonucunu

doğurur (Kenan Yıldırım ve Turan Yıldırım, B. No:2013/711, 3/4/2014, §§ 37-54).

15. Öte yandan mahkeme kararına dayanan icra edilebilir bir alacak, mülkiyet hakkı kapsamında korunan ekonomik bir değer ifade eder. Kamu kurum ve kuruluşları aleyhine hükmedilmiş böyle bir alacağın hiç ödenmemesi ya da ödenmesinin uzun sürmesi suretiyle oluşan belirsizlik, mülkiyet hakkının ihlaline neden olur (Kenan Yıldırım ve Turan Yıldırım, §§ 55-75).

16. Anılan ilkeler (§§ 14-15) ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararları dikkate alındığında somut olayda yukarıda belirtilen nitelikteki yargı kararının üzerinden 5 yıl 2 ayı aşan bir süre geçmesine karşın kısmen icra edilmiş olması nedeniyle mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varmak gerekir.

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkı ile Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

2. Diğer İhlal İddiaları

a. Taşınmaza Kamulaştırmasız El Atılması İle Mahkemece Hükmedilen Tazminata Dava Tarihinden İtibaren Kamu Alacakları İçin Öngörülen En Yüksek Faiz Uygulanmaması Nedenleriyle Mülkiyet Hakkının İhlali İddiası

18. Başvurucular, taşınmazlarına kamulaştırma usullerine uyulmadan el atılması ve kamulaştırmasız el atmadan kaynaklanan tazminat davası sonunda hükmedilen bedele dava tarihinden itibaren kamu alacakları için öngörülen en yüksek faiz oranının uygulanmaması nedenleriyle mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

19. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası uyarınca Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvurular incelenebilir (Zafer Öztürk, B. No: 2012/51, 25/12/2012, § 17).

20. Somut olayda başvurucular tarafından taşınmazlarına kamulaştırmasız olarak el atıldığı iddiasıyla 9/3/2004 tarihinde tazminat istemli dava açıldığı, yargılama süreci sonunda kamulaştırmasız el atmanın varlığı kabul edilerek başvurucular lehine dava tarihinden itibaren yasal faizi ile birlikte işletilecek tazminata hükmedildiği ve yargılamanın Yargıtay 19/12/2011 tarihli karar düzeltme talebinin reddine ilişkin ilam ile sona erdiği dolayısıyla İlk Derece Mahkemesi kararının 23/9/2012 tarihinden önce kesinleştiği anlaşılmıştır.

21. Açıklanan gerekçeyle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Mahkemece Hükmedilen Tazminata Kesinleşme Tarihinden İtibaren Kamu Alacakları İçin Öngörülen En Yüksek Faiz Uygulanmamasına İlişkin İddia

22. Başvurucular, 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun geçici 6. maddesinde kamulaştırmasız el atmadan doğan alacaklarda taksitle ödeme hâlinde yasal faiz uygulanacağının hüküm altına alınması nedeniyle, mahkeme kararı ile lehlerine hükmedilen ve bugüne kadar kısım kısım ödenmekte olan tazminata, kararın kesinleşmesinden itibaren yasal faiz işletildiğini, oysa kamulaştırmadan doğan alacaklarda

ödeme sürecinde kamu alacaklarına uygulanan en yüksek faiz oranının dikkate alındığını, bu durumun eşitlik ilkesine aykırı olduğunu belirterek mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşler ve Kamulaştırma Kanunu'nun geçici 6. maddesinin yasal faiz ile ödemeye ilişkin hükmünün iptal edilmesini istemişlerdir.

23. Anayasa Mahkemesince başvurucuların şikâyetine benzer şikâyetlerin yer aldığı bireysel başvuru dosyalarında yapılan incelemelerde, Mahkeme kararlarının kesinleşmesinden itibaren hükmedilen tazminat bedellerine kamu alacakları için öngörülen en yüksek faiz oranının uygulanması gereğinin Yargıtayca 2011 yılından bu yana kabul edildiği ancak başvuruculaın bu konudaki taleplerini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve adli mercilere usulüne uygun olarak iletmesi ve bu konuda sahip oldukları bilgi ve kanıtlarını zamanında bu makamlara sunmaları gerektiği aksi hâlde şikâyetin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez bulunacağı hüküm altına alınmıştır (Nejat Sakaoğlu, B. No: 2013/9403, 14/10/2015, §§ 22-34; Nejdet Sakaoğlu ve diğerleri, B. No: 2013/9404, 18/11/2015, §§ 30-42).

24. Somut olayda başvurucular, icra takibi sürecinde alacaklarına, mahkeme kararının kesinleşmesinden itibaren kamu alacaklarına öngörülen en yüksek faizin uygulanması yönünde talepte bulunduklarına, taleplerinin reddedildiğine ya da bu konuda bir uyuşmazlık çıkartıp bunu mahkemeler önüne taşıdıklarına dair Anayasa Mahkemesine herhangi bir açıklamada bulunmamışlardır. Oysa başvuruculaın -Yargıtayın 2011 yılından itibaren değişen içtihadı gözönüne alındığında- bireysel başvuruya konu ettikleri bu şikâyetlerini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve adli mercilere usulüne uygun olarak iletmeleri, bu konuda sahip oldukları bilgi ve kanıtları zamanında bu makamlara sunmaları gerekmektedir.

25. Açıklanan gerekçeyle somut başvuruda Anayasa Mahkemesi içtihadından ayrılmayı gerektirecek bir sebep görülmediğinden, başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

26. 6216 sayılı Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

27. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

28. Somut olayda mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

29. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara ayrı ayrı net 14.400 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

30. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müşterek olarak ödenmesine karar verilmesi gerekir.

31. Ayrıca yargı kararının mümkün olan en kısa sürede icra edilmesi ve böylece hukuk devleti ilkesi ile adalete olan güvenin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi için ihlal

kararının bir örneğinin ilgili idareye gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlali iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Taşınmaza kamulaştırmasız el atılması ile mahkemece hükmedilen tazminata dava tarihinden itibaren kamu alacakları için öngörülen en yüksek faiz uygulanmaması nedenleriyle mülkiyet hakkının ihlali iddiasının zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Mahkemece hükmedilen tazminata kesinleşme tarihinden itibaren kamu alacakları için öngörülen en yüksek faiz uygulanmaması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkı ile Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin yargı kararının en kısa sürede icra edilmesi için Orta Doğu Teknik Üniversitesi Rektörlüğüne GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculara ayrı ayrı net 14.400 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İZOTEK YAPI ELEMANLARI PAZARLAMA İNŞAAT SANAYİ VE TİCARET LİMİTED ŞİRKETİ

B. No: 2014/7914 | Karar tarihi: 11.05.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/7914

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İZOTEK YAPI ELEMANLARI PAZARLAMA İNŞAAT SANAYİ VE TİCARET LİMİTED ŞİRKETİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/7914)

Karar Tarihi: 11/5/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Hicabi DURSUN

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Ayhan KILIÇ

Başvurucu : İzotek Yapı Elemanları Pazarlama İnşaat Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi

Vekilleri : 1. Av. Meral KESKİN

2. Av. Özgür Mert BALCI

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu tarafından yönetim ve denetim kurulları ile mal varlığına el konulan şirketten olan alacağın mahkeme kararına rağmen ödenmemesi ve şirketin tüm mal varlığının satılarak alacağın tahsil imkânının ortadan kaldırılması nedenleriyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 26/5/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir.

6. Bakanlık görüşü başvurucuya tebliğ edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanlarını sunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu İzotek Yapı Elemanları Pazarlama İnşaat Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi (Şirket), Telsim Mobil Telekomünikasyon Hizmetleri Anonim Şirketi (TELSİM) ile akdettiği 16/8/2000 tarihli GSM Alt Yapı İşleri Temin ve Hizmet Sözleşmesi uyarınca TELSİM'e baz istasyonları kurmuştur.

A. TELSİM'e El Konulması ve TELSİM'in Mal Varlığının Satılması

9. TELSİM'in, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunun (BDDK) 3/7/2003 tarihli kararıyla bankacılık işlemleri yapma ve mevduat kabul etme izni kaldırılan Türkiye İmar Bankası Türk Anonim Şirketinin (İmar Bankası) ortaklarına menfaat temin etmek ve adlarına işlem yapmak amacıyla kurulan bir şirket olduğu saptanmıştır.

10. Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun (TMSF) müracaatı üzerine Şişli 2. Sulh Ceza Mahkemesinin 26/8/2003 tarihinde verdiği kararla tüm mal ve haklarının dondurulmasına, her türlü mal, hak ve alacakları üzerinde tasarruf yetkisinin kaldırılmasına, mal, kıymetli evrak, nakit ve diğer değerlerinin tevdi mahalline yatırılmasına karar verilmiştir.

11. TMSF’nin 24/12/2003 tarihli işlemiyle İmar Bankası tarafından yetkili mercilere beyan edilen sigortaya tabi tasarruf mevduatı ile TMSF tarafından tespit edilen tasarruf mevduatı tutarı arasındaki 7.552.995.710,63 TL farkın TELSİM'in de aralarında bulunduğu Uzan Grubu şirketleri ile onlar adına hareket eden şirketlerden tahsil edilmesine karar verilmiştir.

12. TELSİM'in mal varlığına ihtiyati haciz uygulanmasından sonra TMSF, 30/1/2004 tarihli yazıyla 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un 37. maddesi uyarınca borcun (7.552.995.710,63 TL'nin) bir ay içinde ödenmesi istemiyle TELSİM'e borcu ödemesi için davet mektubu göndermiştir.

13. TMSF tarafından 13/2/2004 tarihli işlemle, 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu’nun 134. maddesi uyarınca TELSİM’in temettü hariç ortaklık hakları ile yönetim ve denetim kurulları devralınmış ve bu kurullara üyeler atanmıştır.

14. TELSİM tarafından ödeme için davet mektubuna karşı dava açılmış ise de TMSF'nin atadığı yöneticilerin davadan feragat etmesi nedeniyle İstanbul 4. İdare Mahkemesinin 10/9/2004 tarihli kararıyla feragat nedeniyle dava hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilmiştir. Öte yandan TELSİM tarafından ihtiyati haciz işlemine karşı açılan dava da aynı sebeple ve aynı Mahkeme tarafından verilen 16/11/2005 tarihli kararla karar verilmesine yer olmadığı kararıyla sonuçlanmıştır.

15. TMSF tarafından 24/3/2004 tarihinde borcun (7.552.995.710,63 TL) tahsili amacıyla 6183 sayılı Kanun'un 55. maddesi uyarınca ödeme emri düzenlenmiş, 5/4/2004 tarihinde de haciz varakası tanzim edilerek ihtiyati haciz kesin hacze dönüştürülmüştür.

16. TMSF'nin 23/6/2005 tarihli kararıyla TELSİM'in faaliyetlerinde kullanılan menkuller, gayrımenkuller ile bu varlıkların ferî veya mütemmim cüzü niteliğinde olan sözleşmeler ile bunlardan doğan hak ve alacakların bir araya getirilmesi suretiyle oluşturulan "TELSİM ticari ve iktisadi bütünlüğü"nün satılması yolunda işlem tesis edilmiştir.

17. TMSF bünyesinde oluşturulan satış komisyonu tarafından "TELSİM ticari ve iktisadi bütünlüğü"nün değeri 2.804.000.000 ABD doları olarak belirlenmiştir. Bu satış bedeli TMSF tarafından onaylanarak "TELSİM ticari ve iktisadi bütünlüğü" 13/12/2005 tarihinde ihaleye çıkarılmış ve sonuç olarak söz konusu iktisadi bütünlük 24/5/2006 tarihinde 4.550.000.000 ABD doları bedelle Vodafone Telekomünikasyon Anonim Şirketine satılmıştır.

18. 27/4/2007 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan TELSİM ticari ve iktisadi bütünlüğü sıra cetveline göre satış masrafları düşüldükten sonra öncelikle TELSİM'in geçmiş dönem borçları ödenmiştir. Bu kapsamda Motorola, Nokia Corporation, Nokia Komünikasyon Limitet Şirketi ve ABN Ambro Bank N.V. isimli şirketlere toplam 1.291.250.000 ABD doları, Hazine Müsteşarlığına da 901.132.834,12 TL ödemede bulunulmuştur. Bundan sonra 6183 sayılı Kanun uyarınca takibat başlatılan kamu alacakları ödenmiş, kalan tutar ise TMSF, Telekomünikasyon Kurumu ve Sosyal Güvenlik Kurumu arasında garame edilmiştir. TMSF, garameden kendi payına isabet eden kısmı TELSİM'in vergi borçları nedeniyle Gelir İdaresi Başkanlığına ödemiştir. Satış bedelinden arta kalan tutar bulunmadığından diğer alacaklılara herhangi bir ödeme yapılmamıştır.

B. Başvurucu Tarafından TELSİM'e Karşı Başlatılan İcra Takibi

19. TELSİM'in 2003 yılı Nisan ayından itibaren sözleşmeden doğan borçlarını (2.487.741,73 TL) ödemeyi aksatması üzerine Şirket tarafından TELSİM aleyhine İstanbul 3. İcra Müdürlüğü (İcra Müdürlüğü) nezdinde 26/2/2004 tarihinde icra takibi başlatılmıştır. İcra Müdürlüğünce düzenlenen ödeme emrine TELSİM tarafından 8/3/2004 tarihinde itiraz edilmiş ve takip durmuştur.

20.Şirket tarafından 30/3/2004 tarihinde İstanbul 10. Asliye Ticaret Mahkemesinde itirazın iptali davası açılmıştır. Mahkemece bilirkişi incelemesi yaptırıldıktan sonra 13/10/2005 tarihinde davanın kabulü ile itirazın iptaline ve 2.487.741,73 TL üzerinden takibin devamına karar verilmiştir. Ayrıca anılan kararda davalı aleyhine icra inkâr tazminatı ile harca hükmedilmiştir.

21.Kararı temyizen inceleyen Yargıtay 15. Hukuk Dairesi 7/6/2007 tarihli kararıyla hükmü onamakla birlikte icra takibinin başlatıldığı tarihten önce 13/2/2004 tarihinde TMSF tarafından Şirkete el konulmuş olması dolayısıyla icra inkâr tazminatına ilişkin hüküm fıkrasının çıkarılmasına ve davalıdan harç alınmasına yer olmadığına karar vermiş, hükmün bu şekilde düzeltilerek onanmasına hükmetmiştir. Karar düzeltme istemi, aynı Dairenin 13/1/2008 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

22. Mahkeme kararının Daire tarafından onanmasından sonra İcra Müdürlüğünce TELSİM'in bankalarda bulunan mevduatının haczi için ihbarnameler gönderilmiş ancak TMSF'nin itirazları sonucu haciz girişimleri akim kalmıştır.

23. İcra Müdürlüğü tarafından 11/7/2007 tarihli müzekkereyle TELSİM'in başvurucuya ödemesi gereken borcunun 5.369.930,29 TL olduğu hususu TMSF'ye bildirilmiştir. TMSF'nin 20/7/2007 tarihli cevap yazısında TELSİM'in ayrı bir tüzel kişiliği haiz olduğu ve borcun kurumlarıyla bir ilgisinin bulunmadığı belirtilmiştir.

C. Başvurucu Tarafından Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılan Başvuru

24. Şirket tarafından, Mahkeme kararıyla sabit görülen alacağının ödenmesi istemiyle 10/12/2009 tarihinde Beyoğlu 28. Noterliği aracılıyla TMSF'ye ihtarname gönderilmiştir. TMSF 15/1/2010 tarihli yazıyla talebi reddetmiştir. TMSF, başvurucunun 27/4/2007 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan TELSİM ticari ve iktisadi bütünlüğü sıra cetveline itiraz etmediğini ve sıra cetvelinin kesinleştiğini vurgulamıştır. TMSF ayrıca, yönetim ve denetimine atama yapılmış ise de TELSİM'in hukuken farklı bir tüzel kişiliğinin bulunduğunu ve alacağın ödenmesi ile ilgili muhatabın TELSİM olduğunu belirtmiştir.

25. Başvurucu 22/3/2010 tarihinde kayda giren dilekçe ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) bireysel başvuruda bulunmuştur. AİHM'e başvuru dilekçesinde, Mahkeme kararıyla kesinleşmiş alacağın TMSF tarafından ödenmediği gibi TMSF'nin işlemleri nedeniyle borçlu TELSİM'den icra yoluyla tahsil imkânının da kalmadığı belirtilmiştir. Dilekçede, TELSİM'in yönetimine TMSF tarafından el konulması nedeniyle TMSF'nin onayı olmadan TELSİM'in rızaen ödeme yapmasının da olanaksız olduğu ifade edilmiştir. Başvurucu, TMSF'nin TELSİM'in mal varlığının yetersiz olduğu gerekçesiyle alacağını ödemekten kaçınamayacağını ileri sürmüştür. TELSİM'e baz istasyonu kuran başka bir şirket ile Motorolanın alacaklarının ödendiğine işaret eden başvurucu, kendi alacaklarının ödenmemesinin adalet duygularını zedelediği değerlendirmesinde bulunmuştur. TELSİM'in satış tarihinden iki ay önce Mahkeme kararının verildiğini hatırlatan başvurucu, TMSF'nin Mahkeme kararında belirtilen bu alacak için rezerv ayırması gerektiğini savunmuştur. Dilekçede sonuç olarak adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiği belirtilerek maddi tazminat talebinde bulunulmuştur.

D. Başvurucu Tarafından Tazminat Komisyonuna Yapılan Başvuru

26. Başvurucu 10/4/2013 tarihinde, 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun uyarınca kurulan İnsan Hakları Tazminat Komisyonu Başkanlığına (Komisyon) başvurmuştur. Başvurucu, Komisyona sunduğu dilekçesinde hakkında kesinleşen Mahkeme kararının icra edilmediğinden şikâyetçi olmuştur.

27. Komisyon, 20/11/2013 tarihli kararıyla şikâyet edilen hususun 6384 sayılıKanun'un kapsamına girmediği gerekçesiyle başvuruyu oyçokluğuyla reddetmiştir. Kararın gerekçesinde İstanbul 10. Asliye Ticaret Mahkemesinde açılan itirazın iptali davasının tarafının bir özel hukuk tüzel kişisi olduğu ve devletin sorumluluğundan bahsedilemeyeceği belirtilmiştir. Komisyonun bir üyesi ise icra takibinden önce TMSF tarafından TELSİM'e el konulması nedeniyle TMSF'nin icranın ve davanın tarafı hâline geldiği gerekçesiyle karara muhalif kalmıştır.

28. Başvurucu, bu karara karşı 21/1/2014 tarihinde Ankara Bölge İdare Mahkemesinde itiraz yoluna başvurmuştur. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 3. Kurulunca 16/4/2014 tarihli kararla itirazın reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde, AİHM'in Fuklev/Ukrayna kararına (B. No: 71186/01, 7/6/2005) atıfla tarafları özel hukuk kişisi olan uyuşmazlıklarda resmî makamların görevinin, başarılı davacıların lehlerine hükmedilmiş olan kararların icra edilmesine makul bir şekilde yardımcı olunması ile sınırlıolduğu vebu tür bir kararın her koşulda icra edilmesinin resmî makamların garantisi altında bulunmadığı belirtildikten sonra somut olayda şikâyete konu kararın taraflarının özel hukuk tüzel kişileri olması sebebiyle Komisyonca başvurunun reddinde AİHM içtihatlarına aykırılık bulunmadığı ifade edilmiştir.

29. Bu karar 6/5/2014 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

30. Başvurucu 26/5/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

31. El koyma tarihinde yürürlükte bulunan 18/6/1999 tarihli ve 4389 sayılımülga Bankalar Kanunu'nun "Tasarruf Mevduatı ve Sigorta Fonu" kenar başlıklı 15. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"...

7 a) Fon, alacağının tahsili bakımından yarar görmesi halinde ve Fona borçlu olup olmadıklarına bakılmaksızın; hisseleri kısmen veya tamamen kendisine intikal eden bir bankanın ... gerçek ve tüzel kişi ortaklarının yönetim ve denetimini doğrudan ya da dolaylı olarak tek başına veya birlikte elinde bulundurdukları şirketlerin ortaklarının, bu şirketlerde sahip oldukları hisselerinin tamamına ve/veya bir kısmına ilişkin temettü hariç, ortaklık hakları ile bu şirketlerin yönetim ve denetimini devralmaya ve şirket ana sözleşmesinde belirlenen yönetim, müdürler ve denetim kurulu üyelerinin sayılarıyla bağlı kalmaksızın ve imtiyazlı hisselere dayanılarak atanıp atanmadıklarına bakılmaksızın görevden almak ve/veya üye sayısını artırmak ve/veya eksiltmek suretiyle bu kurullara üye atamaya yetkilidir.

... Fon, bu bentte sayılan gerçek veya tüzel kişilere ait şirket hisselerinin ve/veya ... diğer tüm hak ve varlıklarının ... satışını gerçekleştirmeye ve bu satışlardan elde edilen tutarları Fon alacaklarına mahsup etmeye veya şirketlerin kamu borçları ve/veya Sosyal Sigortalar Kurumuna borçları ile sair borçlarını ödemede kullanmaya ... yetkilidirler. ... Fon alacaklarının tahsilini teminen 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri uyarınca haczedilen aktif değerler ile ... diğer tüm hak ve varlıkları bir araya getirerek ticari ve iktisadi bütünlük oluşturarak alıcısına geçişini sağlayacak şekilde satışına, ... Fon Kurulu yetkilidir. ...

..."

32. 4389 sayılı mülga Kanun'un "Hazine alacağı" kenar başlıklı 15/a. maddesinin birinci fıkrasının ilgili bölümü şöyledir:

"Fon alacaklarından; yönetim ve denetimi Fona intikal eden ve/veya bankacılık işlemleri yapma ve mevduat kabul etme izin ve yetkileri ... kaldırılan ... bankaların yönetim ve denetimini doğrudan veya dolaylı olarak elinde bulunduran ortaklarının ... her ne ad altında olursa olsun kendilerine ait yurt içi ve yurt dışı şirket, finans kuruluşu, off-shore bankalara aktardıkları banka kaynakları ... veya bankaların hakim ortaklarının ... iştiraklerine ve bağlı şirketlerine ayni bankanın el değiştiren ortaklarının birbirlerine verdiği krediler ..., bankanın yönetim ve denetim döneminde yeterli ticari faaliyeti olmaksızın kaynak aktarımı amacıyla kurulmuş şirketlere verilen krediler ..., bankalarının off-shore bankalarındaki yargı kararları nedeniyle ödedikleri mevduatları ve off-shore bankaların bankaya izinli veya izinsiz aktardığı off-shore mevduatlar, ... başkaca bir işleme gerek olmaksızın Hazine alacağı haline gelmiş sayılır. ..."

33. 4389 sayılı mülga Kanun'un "Bankacılık işlemleri yapma ve mevduat kabul etme izninin kaldırılmasının sonuçları" kenar başlıklı 16. maddesinin üçüncü fıkrasının ilgili bölümü şöyledir:

“3. Fon, yönetim ve denetimi kendisine intikal eden bankada mevduat sahipleri ile diğer alacaklıların haklarını korumaya yönelik tedbirleri alır. Bankacılık işlemleri yapma ve mevduat kabul etme izni kaldırılan bankanın 17 nci maddede sayılan ilgililerinin mal, hak ve alacaklarına Fonun talebi üzerine mahkeme tarafından teminat şartı aranmaksızın ihtiyati tedbir veya ihtiyati haciz konulabilir…”

34.5411 sayılı Kanun'un “Fonun alacaklarının tahsiline ilişkin diğer yetkiler” kenar başlıklı 134. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

“Fon, alacağının tahsili bakımından yarar görmesi hâlinde ve Fona borçlu olup olmadıklarına bakılmaksızın, Fon bankalarının;

a) Yönetim ve denetimine sahip olduğu iştiraklerinin,

b) Hâkim ortağı olan tüzel kişilerin,

c) Gerçek ve tüzel kişi hâkim ortaklarının hâkim ortak olduğu şirketlerin,

d) Yukarıda sayılan kişiler adına hareket eden veya onlar hesabına kendi adına para, mal veya hak edinen şirketlerin ortaklarının,

Bu maddede belirtilen şirketlerde sahip oldukları hisselerinin tamamına ve/veya bir kısmına ilişkin temettü hariç ortaklık hakları ile bu şirketlerin yönetim ve denetimini devralmaya ... yetkilidir.

…

... Fon, bu fıkrada sayılan gerçek veya tüzel kişilere ait şirket hisselerinin ve/veya ... diğer tüm hak ve varlıklarının ve/veya bu hisselerle orantılı aktiflerinin satışını gerçekleştirmeye ve bu satışlardan elde edilen tutarları Fon alacaklarına mahsup etmeye veya şirketlerin kamu borçları ve/veya Sosyal Sigortalar Kurumuna borçları ile sair borçlarını ödemede kullanmaya ... yetkilidirler.

…

Fon alacaklarının tahsilini teminen, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri uyarınca haczedilen aktif değerler ile ... diğer tüm hak ve varlıkları bir araya getirerek, ticarî ve iktisadî bütünlük oluşturarak alıcısına geçişini sağlayacak şekilde satışına, ... Fon Kurulu yetkilidir. ...

…

Gerçek ve tüzel kişilerin sahip olduğu varlıkların, bu maddede yer alan hükümler çerçevesinde ticari ve iktisadi bütünlük kapsamında veya bu Kanunda yer alan hükümler çerçevesinde ayrı ayrı cebri icra yoluyla satışlarından elde edilen bedelden; satış tarihine kadar tahakkuk etmiş olmak şartıyla, sırasıyla ..., kişilerin Devlete ve sosyal güvenlik kuruluşlarına olan 6183 sayılı Kanun kapsamındaki borçları ... ödendikten sonra kalan kısım, kişilerin diğer kamu kurum ve kuruluşları ile üst kurullara olan borçlarına garameten taksim edilerek ödenir. …

…"

35. 5411 sayılı Kanun’un “Sigortaya tâbi mevduat ve katılım fonu tutarının eksik beyanı hâlinde uygulanacak takip ve tahsil usulleri” kenar başlıklı 135. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu ile bu Kanun uyarınca banka tarafından yetkili mercilere beyan edilen sigortaya tâbi mevduat ve katılım fonu tutarı ile Fon tarafından tespit edilen mevduat ve katılım fonu tutarı arasında bir fark bulunması hâlinde, bu fark nispetinde bankanın yönetim kurulu ve kredi komitesi başkan ve üyeleri ile genel müdür, genel müdür yardımcıları, imzaları bankayı ilzam eden memurları ve şube müdürleri ile yönetim ve denetimini doğrudan veya dolaylı olarak tek başına veya birlikte elinde bulunduran ortaklarının, kendilerine, eşlerine ve çocuklarına ait bankalar ve banka dışı malî kurumlar ile diğer gerçek ve tüzel kişiler nezdindeki, kiralık kasa mevcutları da dahil olmak üzere, hak ve alacakları, döviz tevdiat hesapları ve limitli ve limitsiz kredi kartı ve ATM kartları hesapları dahil tüm banka hesaplarının dondurulmasına, kara, hava ve deniz taşıtları dâhil her türlü taşınır ve taşınmaz, kıymetli evrak ve yurt içi veya yurt dışı hazine bonosu, devlet tahvili, hisse senedi, yatırım fonları katılım belgeleri gibi diğer menkul değerlerle, bağımsız ticari işletme, fabrika ve tesisler, bu tesislerin işletilmesine yönelik marka ve lisans hakları, kamu imtiyaz sözleşmelerinden doğan televizyon kanalı, elektrik santralı gibi bir tesisin kurulması ve işletilmesi yetkilerini veren lisans, ruhsat ve işletme hakları ile bu tesisleri lisans hakkına dayanarak veya lisans hakkı bulunmadan kuran ve işleten şirketlere ait hisse senetleri, hak ve alacakların üzerindeki tasarruf yetkisinin tamamen veya kısmen kaldırılmasına, belirtilen tüm mal, kıymetli evrak, nakit ve diğer değerlerin zaptına ve/veya resmî sicillerdeki kayıtları üzerinde ihtiyatî tedbir konulmasına, bunların bir tevdi mahalline yatırılmasına ve hak ve alacakların üzerine diğer tedbirlerin konulmasına, bunlardan elde edinilmiş her türlü taşınır ve taşınmaz, hak ve alacaklar ile kıymetli evrak, nakit, bir tesisi işletme ve kurma hakkı veren marka ve lisans hakları, bu tesisleri lisans, ruhsat ve işletme hakkı ile veya bu hakları bulunmadan işleten, kuran ve hak sahibi niteliğini haiz şirketlere ait hisse senetleri hakkında belirtilen tedbirlerin alınmasına, Fonun talebi üzerine ilgili bankanın merkezinin bulunduğu yerdeki sulh ceza hâkimi, yargılama sırasında ise mahkeme tarafından karar verilir.

Yukarıda belirtilen farkın bu Kanunda yer alan hükümler dahilinde takip ve tahsiline Fon tarafından karar verilebilir. Bu hükümler, yukarıda sayılan kişiler adına hareket eden veya onlar hesabına kendi adına para, mal veya hak edinen kişiler hakkında da uygulanır.

…"

36. 5411 sayılı Kanun'un geçici 11. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Bu Kanunun yayımı tarihinden önce, 26.12.2003 tarihine kadar temettü hariç ortaklık hakları ile yönetim ve denetimi Fona intikal eden ve/veya bankacılık işlemleri yapma ve mevduat kabul etme izin ve yetkileri … kaldırılarak tasfiyeleri Fon eliyle yürütülen veya Fon tarafından tasfiye işlemleri başlatılan bankalar hakkında başlatılan işlemler sonuçlanıncaya ve her türlü Fon alacakları tahsil edilinceye kadar bu Kanunla yürürlükten kaldırılan 4389 sayılı Kanunun 14, 15, 15/a, 16, … maddeleri, … hükümlerinin uygulanmasına devam edilir."

37. 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun "Sıra cetveli" kenar başlıklı 140. maddesi şöyledir:

"Satış tutarı bütün alacaklıların alacağını tamamen ödemiye yetmezse icra dairesi alacaklıların bir sıra cetvelini yapar.

Alacaklılar 206 ncı madde mucibince iflas halinde hangi sıraya girmeleri lazım geliyorsa o sıraya kabul olunurlar.

Bununla beraber ilk üç sıraya kayıt için muteber olan tarih haciz talebi tarihidir."

38. 2004 sayılı Kanun'un 206. maddesinin ilgili kısmı şu şekildedir:

"...

Üçüncü sıra:

Özel kanunlarında imtiyazlı olduğu belirtilen alacaklar.

Dördüncü sıra:

İmtiyazlı olmayan diğer bütün alacaklar.

..."

39. 6384 sayılı Kanun'un 2. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"(1) Bu Kanun;

a) Ceza hukuku kapsamındaki soruşturma ve kovuşturmalar ile özel hukuk ve idare hukuku kapsamındaki yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı,

b) Mahkeme kararlarının geç veya eksik icra edildiği ya da hiç icra edilmediği,

iddiasıyla Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılmış başvuruları kapsar.

(2) Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Türkiye'nin taraf olduğu ek protokoller kapsamında korunan haklara ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin yerleşik içtihatları doğrultusunda Ülkemiz aleyhine verilen ihlal kararlarının yoğunluğu dikkate alınmak suretiyle, Adalet Bakanlığınca teklif edilecek diğer ihlal alanları bakımından da Bakanlar Kurulu kararıyla bu Kanun hükümleri uygulanabilir.

..."

40. 21/11/2006 tarihli ve 26353 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu Tarafından Ticari ve İktisadi Bütünlük Oluşturan Mahcuzların Satışına İlişkin Yönetmelik'in (Yönetmelik) 25. ve 26. maddeleri şöyledir:

"MADDE 25 – (1) Satışa konu varlıkların ait olduğu şirketlerin teknik bilgi, yazılım, donanım, ekipman, mal ve hizmet alımından doğan geçmiş dönem borçlarını ihale bedelinden ödemeye veya ihale alıcısına ödetmeye Kurul yetkilidir. Kurulun bu konudaki kararı satış şartnamesinde ve satış ilanında belirtilir.

(2) Geçmiş dönem borçlarının ödenebilmesi veya ihale alıcısına ödetilebilmesi için:

a) Ticari ve iktisadi bütünlük içinde yer alan mal, hak ve/veya varlıklar ile ilgili olması veya ticari ve iktisadi bütünlüğün değerinin korunması için gerekli veya değerini artırır mahiyette olması,

b) Alacaklı ile borçlu şirket borç miktarının tespitinde mutabakata varmış olması gerekmektedir.

MADDE 26 – (1) Ticari ve iktisadi bütünlüğün ihale bedelinin dağıtımına esas sıra cetveli, ihale bedelinin alıcı tarafından ödenmesinden sonra Satış Komisyonu tarafından 5411 sayılı Kanuna uygun olarak düzenlenir. Ancak 5411 sayılı Kanunda öncelikli paya sahip olduğu belirtilen alacaklılara önceden ödeme yapılabilir.

(2) İhale bedelinden satış masrafları çıkarıldıktan sonra; satış tarihine kadar tahakkuk etmiş olmak şartıyla, sırasıyla Kurul tarafından ihale bedelinden ödenmesine karar verilmesi

halinde bu Yönetmeliğin 25 inci maddesi kapsamındaki geçmiş dönem borçları, kişilerin Devlete ve sosyal güvenlik kuruluşlarına olan 6183 sayılı Kanun kapsamındaki borçları ile GSM imtiyaz sözleşmesinden doğan Hazine payı borçları ödendikten sonra kalan kısım, kişilerin diğer kamu kurum ve kuruluşları ile üst kurullara olan borçlarına garameten taksim edilerek ödenir.

(3) 5411 sayılı Kanunun geçici 24 üncü maddesi kapsamındaki satışlarda sıra cetvelinin düzenlenmesinde anılan madde hükmü de dikkate alınır.

(4) Sıra cetvelinin bir sureti Satış Komisyonu tarafından masrafını veren ilgililere tebliğe çıkarılır ve Resmî Gazete'de yayımlanır.

(5) Sıra cetveline itiraz süresi 15 gündür. İtiraz süresi, ilan tarihinden itibaren başlar,tebliğ masrafı veren ilgililer hakkında ise itiraz süresi tebliğ tarihinden itibaren işlemeye başlar.

(6) Satış Komisyonu, hak sahiplerine ödeme yapılana kadar nakit ihale bedelini uygun göreceği şekilde nemalandırır."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

41. Mahkemenin 11/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

42. Başvurucu, TMSF'nin yargı kararı uyarınca ödeme yapmadığı gibi TELSİM'in bankalarda bulunan paralarının TMSF'ye ait olduğunu belirtmek suretiyle alacağın icra yoluyla elde edilmesi yolunu tıkadığını belirtmiştir. TELSİM'in TMSF'nin kontrolüne geçmiş olması sebebiyle mal varlığının devlet malı vasfını kazandığına işaret eden başvurucu, Fonun mal, hak ve alacaklarının haczedilemeyeceğine ilişkin kanuni düzenleme nedeniyle yargı kararının icrasının imkânsız hâle gelmesinden yakınmıştır.

43. Yönetmelik'in 25. maddesi uyarınca satışa çıkarılan bütünlüğün değerini artıran ya da onu tamamlayan eski dönem mal ve hizmet borçlarının satış bedelinden ödenmesinin öngörüldüğünü vurgulayan başvurucu, baz istasyonlarının GSM şebekesiyle bütünlük oluşturan ve onu tamamlayan nitelikte olması sebebiyle bunlara ilişkin alacaklarının ödenmesi gerektiğini ifade etmiştir. Başvurucu, TMSF'nin Mahkeme kararının icrasını imkânsız hâle getirmiş olması sebebiyle devletin sorumluluğunun bulunduğunu savunmuştur.

44. Başvurucu, sonuç olarak Mahkeme kararıyla ispatlanan alacağının tahsilinin kamu otoritesince engellenmiş olması nedeniyle mülkiyet hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

45. Bakanlık görüş yazısında; Dairenin 7/6/2007 tarihli kararında, TMSF tarafından Şirkete el konulmuş olması dolayısıyla icra inkâr tazminatına ilişkin hüküm fıkrasının Mahkeme kararından çıkarılmasına karar verilmesiyle gerçek hasmın kamu otoritesi olduğunun kabul edildiği ifade edilmiştir. Bakanlık, Yargıtay 23. Hukuk Dairesinin 26/5/2014 tarihinde verdiği kararında da TMSF tarafından el konulan şirketlerin alacaklılarının açtığı davalarda gerçek hasmın TMSF olduğunun benimsendiği belirtilmiştir. Bakanlık son olarak benzer yöndeki doktrin görüşüne de atıfta bulunmuştur.

B. Değerlendirme

46. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler."

47. Anılan hüküm gereğince Anayasa Mahkemesi 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler. Dolayısıyla Mahkemenin zaman bakımından yetkisi ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvurularla sınırlıdır. Kamu düzenine ilişkin bu düzenleme karşısında, anılan tarihten önce kesinleşmiş nihai işlem ve kararları da içerecek şekilde yetki kapsamının genişletilmesi mümkün değildir (G.S., B. No: 2012/832, 12/2/2013, § 14).

48. Nihai işlem veya kararların anılan tarihten önce kesinleştiklerinin tespiti hâlinde ilgili şikâyetler bakımından başvurunun kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir. Mahkemenin yargı yetkisine ilişkin bu tespitin bireysel başvuru incelemesinin her aşamasında yapılabilmesi mümkündür (Korcan Pulatsü, B. No: 2012/726, 2/7/2013, § 32).

49. Başvuru konusu şikâyetin Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi kapsamında olup olmadığının değerlendirilebilmesi için öncelikle müdahalenin niteliğinin ortaya konulması ve buna ilişkin nihai işlem veya kararın tesis edildiği tarihin tespiti gerekmektedir.

50. Başvurucu, TMSF'nin müdahalesi sebebiyle alacağının TELSİM'den tahsil imkânının ortadan kalkmasından şikâyet etmektedir. Anayasa Mahkemesi, somut başvuru ile aynı şikâyetleri içeren, olay örgüsü bakımından da benzer nitelik taşıyan Tasfiye Hâlinde Cemtur Seyahat ve Turizm Limitet Şirketi (B. No: 2013/865, 1/6/2016) başvurusunda kamu müdahalesi bulunup bulunmadığını tartışmıştır. Anayasa Mahkemesi, TMSF alacağına 6183 sayılı Kanun'a tabi kamu alacaklarına göre üstünlük tanıyan 4389 ve 5411 sayılı Kanunlarla benimsenen yöntemlerin izlenmesi ve anılan kanunlarda TMSF'ye verilen yetkilerin kullanılması nedeniyle başvurucu Şirketin daha önce başlattığı icra takibinin sonuçsuz kaldığını vurgulamıştır. Anayasa Mahkemesinin değinilen kararında, 2004 ve 6183 sayılı kanunlarda öngörülenlerden farklı takip süreçleri izleyen TMSF'nin, 4389 ve 5411 sayılı kanunların verdiği olağanüstü yetkilere dayanan uygulamaları sebebiyle başvurucunun alacağına kavuşmasının imkânsız hâle geldiği ifade edilmiş ve sonuç olarak başvurucunun mülkiyet hakkına yönelik kamu müdahalesinin bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tasfiye Hâlinde Cemtur Seyahat ve Turizm Limitet Şirketi, §§ 109-115). Aynı mahiyette olduğu anlaşılan bu başvuruda da Anayasa Mahkemesinin anılan kararında açıklanan gerekçelerle kamu müdahalesinin bulunduğu değerlendirilmektedir.

51. Somut olayda anlık bir fiil veya işlemden ziyade bir sürecin sonucunda gerçekleşen müdahale, başvurucunun TELSİM'den olan alacağının tahsil imkânının kalmadığının kesinlik kazanmasıyla tamamlanmıştır. Bu da TMSF tarafından "TELSİM ticari ve iktisadi bütünlüğü"nün Vodafone Telekomünikasyon Anonim Şirketine satışından elde edilen 4.550.000.000 ABD dolarının dağıtımı amacıyla düzenlenen sıra cetvelinin kesinleşmesiyle söz konusu olmuştur. TELSİM ticari ve iktisadi bütünlüğü sıra cetveli 27/4/2007 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanmıştır. Anılan sıra cetveline itiraz edildiği veya sıra cetvelinin herhangi bir şekilde dava konusu edildiğine ilişkin bir bilgi ve belge başvuru dosyasına sunulmamıştır.

52. Başvurucu tarafından Mahkeme kararıyla sabit görülen alacağının ödenmesi istemiyle Beyoğlu 28. Noterliği aracılığıyla TMSF'ye ihtarname gönderilmiştir. TMSF, 15/1/2010 tarihli yazıyla talebi reddetmiştir. Başvurucu, bunun üzerine 22/3/2010 tarihinde kayda giren dilekçe ile AİHM'e bireysel başvuruda bulunmuştur.

53. Görülen başvuru ile benzer nitelik taşıyan Tasfiye Hâlinde Cemtur Seyahat ve Turizm Limitet Şirketi başvurusuna konu olayda da başvurucu, noter aracılığıyla TMSF yönetimine ihtarnamede göndererek borçlu Şirketten alacaklarının ödenmesini talep etmiştir. Söz konusu ihtara süresinde cevap verilmemesi ve ödeme de yapılmaması üzerine başvurucu, idari yargıda iptal ve alacağın yasal faiziyle birlikte tazmini istemli dava açmıştır. Anılan davada Mahkemece, usule ilişkin herhangi bir nedenle davanın esasının incelenemeyeceği yolunda bir değerlendirme yapılmamış; aksine işin esası incelenerek davanın esası hakkında hüküm kurulmuştur (Tasfiye Halinde Cemtur Seyahat ve Turizm Limitet Şirketi, § 39-45). Dolayısıyla noter yoluyla gönderilen ihtarnameye olumsuz cevap verilmesi durumunda idari yargıda dava açma imkânının fiilen bulunduğu anlaşılmıştır. Ancak somut başvuruda, talebin reddine ilişkin TMSF işlemine karşı idari yargıda dava açıldığı yolunda herhangi bir bilgi ve belge başvuru dosyasına sunulmamıştır.

54. Başvurucu ayrıca hakkında kesinleşen Mahkeme kararının icra edilmediğini öne sürerek 10/4/2013 tarihinde, 6384 sayılı Kanun uyarınca kurulan İnsan Hakları Tazminat Komisyonuna başvurmuş ise de gerek sözü edilen Komisyon kararında gerekse bu karara karşı yapılan itiraz üzerine Ankara Bölge İdare Mahkemesi 3. Kurulunca verilen kararda, şikâyet edilen hususun 6384 sayılı Kanun'un kapsamına girmediği belirtilmiştir. Dolayısıyla 6384 sayılı Kanun'da öngörülen ve davaların makul sürede sonuçlandırılmadığı ve mahkeme kararlarının geç veya eksik icra edildiği ya da hiç icra edilmediği şikâyetlerini incelemek üzere oluşturulan başvuru yolunun somut olaydaki şikâyet yönünden etkili bir yol olmadığı anlaşılmaktadır. Kesinleşen idari veya yargısal işlem ya da kararlara karşı etkisiz birtakım idari veya yargısal yollara başvurulması, kesinleşmiş olan süreci tekrardan canlandırmaz.

55. Somut olayda, başvurucunun alacağının TELSİM'den tahsil imkânının kalmadığı hususu TELSİM ticari ve iktisadi bütünlüğü sıra cetvelinin düzenlenmesiyle kesin olarak anlaşılmıştır. Sözü edilen cetvele karşı herhangi bir yola başvurulmamıştır. Ayrıca 10/12/2009 tarihli noter ihtarnamesiyle dile getirilen alacağın ödenmesi talebinin reddine yönelik 15/1/2010 tarihli TMSF işlemine karşı da herhangi bir idari dava açılmamıştır. Dolayısıyla TELSİM'den olan alacağının tahsil imkânının ortadan kaldırılması suretiyle mülkiyet hakkına yapılan müdahaleye ilişkin nihai kararın TMSF'nin 15/1/2010 tarihli işlemi olduğu tespit edilmiştir. Bu işlemin de Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başladığı 23/9/2012 tarihinden önce tesis edildiği ve kesinleştiği anlaşılmıştır.

56. Açıklanan nedenlerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 11/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HİLMİ DÜZGÜNER

B. No: 2014/9690 | Karar tarihi: 11.05.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/9690

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HİLMİ DÜZGÜNER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/9690)

Karar Tarihi: 11/5/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Hicabi DURSUN

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Nahit GEZGİN

Başvurucu : Hilmi DÜZGÜNER

Vekili : Av. Sevinç ÇAKICI

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, hatalı ameliyat sonucunda kalıcı hastalık meydana geldiği iddiası ile açılan tazminat davasının makul özen ve süratle yürütülmeyerek reddedilmesinin maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı ile adil yargılanma hakkını ihlal ettiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 10/6/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş sunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. 1948 doğumlu olan başvurucu, olay tarihinde İskenderun'da ikamet etmekte olup bir süredir sol dizinden rahatsızdır.

A. Başvurucunun Tedavi Süreci

9. Başvurucu; sol dizindeki ağrı, hareket kısıtlılığı ve yürüme güçlüğü nedeniyle önce İskenderun Devlet Hastanesine (Devlet Hastanesi), burada gerekli tetkikler yapıldıktan sonra 22/6/2006 tarihinde ise İskenderun'da faaliyet gösteren bir özel hastaneye başvurmuştur.

10. Başvurucu, bu hastanede menisküs yırtığı tanısıyla 23/6/2006 tarihinde genel anestezi altında artroskopi yöntemiyle ameliyat edilmiş ve 24/6/2006 tarihinde ilaç reçete edildikten sonra taburcu olmuştur.

11. Başvurucu, ağrılarının ve hareket kısıtlığının devam etmesinin yanında bazı şikâyetlerinin de ortaya çıkması üzerine 7/8/2006 tarihinde aynı özel hastaneye yeniden başvurmuştur. Bu tarihte yapılan muayenesinde kendisine, sol alt eksktremitede (vücudun sol tarafının kalçadan ayağa kadar olan kısmı) tromboflebit (bacaktaki bir damarda oluşan pıhtının kan dolaşımını yavaşlatması) tanısı konulmuş ve 10/8/2006 tarihinde kalp damar cerrahisi (KVC) konsültasyonu önerilerek tromboflebit tedavisi için ilaç reçete edilmiştir.

12. Başvurucu 29/8/2006 tarihinde bu kez aynı hastanenin KVC servisine başvurmuş ve buradaki bir uzman doktor tarafından muayene edilerek kendisine yeniden ilaç reçete edilmiştir.

13. Başvurucu 19/9/2006 tarihinde bu kez Adana'daki bir uygulama ve araştırma hastanesine gitmiş, burada da damarındaki tıkanıklık tespit edilmiştir.

14. 26/10/2006 tarihinde Eskişehir'deki bir üniversitenin eğitim, uygulama ve araştırma hastanesine başvurmuş; buradaki tedavisi 6/11/2006 gününe değin ve yatılı olarak sürmüştür.

15. Başvurucu, hastalığının devam etmesi nedeniyle 14/12/2006 tarihinde Ankara'daki bir eğitim ve araştırma hastanesine başvurmuş; burada da 25/12/2006 gününe değin yatarak tedavi görmüştür. Bu hastanedeki tedavisi sonucunda da KVC önerisi yenilenmiştir.

16. Başvurucu tarafından 8/2/2007 tarihinde bir manyetik rezonans görüntüleme (MR) merkezinden alınan tıbbi belgede, menisküste yırtık ile sol diz arkasında baker kistinin bulunduğu belirtilmiştir.

17. Başvurucunun tedavisini bir süre gerçekleştiren Eskişehir'deki üniversite hastanesi (bkz. § 14) tarafından 28/12/2010 tarihinde düzenlenen raporda, başvurucunun menisküsünde yırtık kaldığı, ayrıca dizinin arkasında milimetrik boyutlu bir kistin bulunduğu belirtilmiştir.

B. Ceza Soruşturması Süreci

18. İskenderun Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından olay hakkında soruşturma açılmıştır. Bu soruşturmanın ne şekilde ve hangi tarihte başlatıldığı konusunda başvuru dosyasında bir

bilgi bulunmamaktadır. Ancak söz konusu dosyadan, soruşturmada başvurucu ve başvurucuyu ameliyat eden Doktor O.A.nın ifadeleri ile Adli Tıp Kurumu 3. Adli Tıp İhtisas Kurulundan (Adli Tıp Kurumu) bu doktorun kusur durumu ile ilgili raporun alındığı anlaşılabilmektedir.

19. Başvurucunun ifadesinin ilgili bölümü şöyledir.

" Menisküs yırtığı nedeniyle İskenderun (eski) SSK Hastanesine başvurdum. ... Özel ... Hastanesinde ameliyat olmam önerildi. ... ve ameliyat oldum (25.06.2006'da) Ameliyat 1 saat 50 dakika sürdü. Oysayarım saat demişlerdi. Eve geldim. 10 gün ayağıma basamadım ve (sol) ayağım, ... şişip, morarmaya başladı ... Hastanesine yeniden gittim. ...yırtık büyüktü. Ameliyat problemli ve sol popliteal vende trombüs-tromboflebit tanısını rapor verdiler. Ameliyattan 15 gün önce de osteonekroz [hastalık veya yaralanma gibi bir faktörün kanın serbestçe akmasını engellemesi sonucu kemik dokusunun tümüyle canlılığını yitirmesini ifade etmektedir.] tespit edilmişti. Ve raporu elimde, hepsini hastane biliyordu. .... Bu kez baker kisti oluşmuş dediler (Emar raporuyla) ve dizde halen devam eden iltihap ve kemik dejenerasyonunun hat safhada olduğu, ayak diz bölgesinin şişliği, 4 aydır yürüyememenin nedeninin bu olduğu söylendi. ... şimdi bu baker kistinin alınması gerektiği söyleniyor. Oysa kan tedavisi görüyorum. Ayağımda ... kanamalar başladı. Artık ne yapacağımı bilemez hale geldim. 4 ayrı problem ve dayanılmaz acılar çekiyorum... Ben fakir bir emekliyim. Emekli maaşımdan başka gelirim yoktur. Eşim de hastadır ve tedavi görmektedir. Talebim, Ankara'da uygun göreceğiniz bir tam teşekküllü hastanede tedavi olmamı sağlamanızdır."

20. Doktor O.A.nınifadesinin ilgili bölümü şöyledir:

"22/6/2006 tarihinde ... Hastanesinin Ortopedi Kliniğine müracaat eden şikâyetçi [başvurucu] sol dizinde ağrı, hareket kısıtlılığı ve yürüme zorluğu ile geldi. Tarafımdan yapılan muayenede, sol diz iç eklem aralığında hassasiyet, hareketlerinde minimal kısıtlılık, Mc Murray testi [menisküs muayene testi] pozitif olarak bulunmuştur. Şikâyetçinin yanında getirdiği daha önce çekilmiş diz emar raporunda iç menisküste yırtık olduğu belirtilmiştir. Bu muayene ve tetkik bulgular ile şikâyetçinin ameliyat olması gerektiği şikâyetçiye tüm ayrıntıları ile anlatılmıştır. Ameliyatın olmaması halinde ne gibi zorluklar çekeceği ve devam edecek rahatsızlıklar anlatılmıştır. Bunun üzerine şikâyetçi ameliyat olma kararı vermiştir. ...23.06.2006 tarihinde ... Hastanesinde ameliyat ve ameliyat sonrası ile ilgili tüm ayrıntılar davacıya [başvurucu] anlatılmıştır. Hastanın rızası ile gerekli ameliyat şikâyetçiye uygulanmıştır. Şikâyetçinin sol diz iç menisküsündeki yırtık ve diz içi kalınlaşmış olan bant artroskopi olarak temizlenmiştir. Ameliyat genel anestezi altında 1 saat 15 dakika, bu sürenin içerisinde de ortepedik müdahale turnike altında yaklaşık 55 dakika sürmüştür. ... Bu egzersizler, şikâyetçinin bacağındaki damar dolaşımının düzenli olması ve ameliyat sonrası oluşma ihtimali olabilecek komplikasyonların önüne geçebilmek amacı ile öğretilmiştir. Şikâyetçiye koltuk değneği ile ayağa kalkabileceği ve ameliyat olan bacağına kısmi yükle basabileceği, 1 haftaya kadar da tam yük verebileceği belirtilmiştir. Bu hastanın aktif olmasını, yatağa bağımlılıktan kurtulmasını sağlamak ve bacak damarlarının dolaşımının düzenli olmasına yönelik bir uygulamadır. Şikâyetçiyi, ertesi gün vizitede gördüm. Şikâyetçinin durumunu genel olarak iyi olarak değerlendirdim. Sol dizindeki yara yerin temiz ve problemi olmayan davacı, bacak egzersizleri kendisine yeniden gösterilerek koltuk değnekleri ile bacağının kısmi yük vererek ayağa kalkması yeniden belirtilerek taburcu edilmiştir. Bu egzersizler yapılsa dahi bu komplikasyonun oluştuğu vakıalarda mevcuttur. Ancak bu komplikasyonunun oluşmaması için Tıp literatüründe öncelikle önerilen erken mobilizasyon ve egzersizlerdir. Şikâyetçiye, taburcu edilirken ... ilaçları

olanyazdım. Taburcu edilirken bir şikâyeti olmasa da mutlaka 2 gün sonra kontrole gelmesini istedim. Şikâyetçi, ameliyat sonrasında bana kontrollere gelmemiştir. ... şikâyetçideki daha sonra oluşan derin ven trombozu yapılmış olan ameliyatın bir komplikasyonu olabileceği gibi hiçbir sebep olmaksızın da (yani ameliyat olmadan da) gelişebilir. Bu komplikasyonun ortaya çıkmaması için hastanın ameliyatı minimal invaziv (hasta dokularını en az zedeleyen) yöntem (artroskopi) egzersizleri ve mobilizasyon (hareketlendirme) sağlanmış olup tıpça kabul edilen tedbirler alınmıştır. Şikâyetçi taburcu edildikten sonra kanı sulandırıcı ilaçlar ...verilmemesine bağlı derin ven trombozu gelişmiş olduğunu iddia etmektedir. Oysa bu komplikasyonun oluşmasında tıpça kabul edilen en etkili yöntem olarak hastanın mobilizasyonu yani hastanın hareketlenmesi ve egzersizleri çok daha önemlidir. Hastanın ise taburcu olmasından sonra bu mobilizasyon ve egzersizleri düzenli olarak yapıp yapmadığı bilinmemektedir. ... oysa şikâyetçinin geçirmiş olduğu ameliyat olan antrroskopik menisektomi (Menisküs Yırtık Temizleme Ameliyatı) tıpça komplikasyonların oluşması bakımından orta risk grubunda yer almaktadır. Ayrıca şikâyetçinin vücut yapısına ait şişmanlık, şeker hastalığı, kalp-damar sistemi hastalığı gibi derin ven trombozu oluşmasına sebep olacak risk faktörlerini de bulunmamaktadır. Bununla ilgili İskenderun Devlet Hastanesi Dahiliye doktorlarından Dr. ... tarafından verilen raporda sağlık durumunun iyi olduğu, bu risk faktörlerini taşımadığı belirtilmiştir. ..) Oysa şikâyetçi bana hiçbir kontrole gelmemiş, ... Hastanesine yaklaşık 2 ay sonrasında komplikasyon oluştuktan sonra gelip muayene olmuştur. ... Şikâyetçi eğer bana taburcu olduktan sonra düzenli olarak kontrole gelmiş olsa idi olması muhtemel komplikasyonlar ve bunların davacıya verdiği zararlar engellenebilirdi. ... ostoenekroz da artroskopik ameliyatlardan sonra oraya çıkabilecek nadir komplikasyonlardan biridir. ... Şikâyetçinin sol dizinde osteonekroz olduğunu ispatlayan bir bulgu yoktur. ... Şikâyetçinin aynı emar merkezinde (iki rapor arasında 4 ay zaman farkı bulunmaktadır.) aldığı raporlar olup ilkinde iç menisküs yırtığından bahsetmektedir. Bu da menisküsteki yırtığın yeni olduğunu göstermektedir veameliyat sonrası yırtık bırakılmadığının delilidir. Şikâyetçinin dava dilekçesinde belirttiği sol dizindeki baker kisti denilen şişlik, kireçlenmiş dizlerde kendiliğinden zaman içinde ortaya çıkabilmekte olup ameliyat ile bir ilgisi bulunmamaktadır. ... Yaptığım ameliyat kusurlu değildir. Komplikasyonlar şikâyetçinin kontrollere gelmemesinden kaynaklanmıştır."

21. Soruşturmada başvurucu, muayenesi için Adli Tıp Kurumuna gönderilmiştir. Bu Kurum tarafından 1/12/2008 tarihinde gerçekleştirilen muayene sonucunda düzenlenen raporda, sol dizinin gerilmesinin -5 derece, bükülmesinin ise 85 derece olduğu, bağlarda hafif gevşeklik bulunduğu ve diz hareketlerinin ağrılı olduğu belirtilmiştir. Aynı Kurum tarafından gerçekleştirilen 19/1/2011 tarihli muayeneden sonra düzenlenen raporda ise sol diz gerilmesi ile ayak bileği ve parmak hareketlerinin tam, bükülmesinin ise 85 derece olduğu belirtilmiştir.

22. Adli Tıp Kurumu tarafından ayrıca soruşturma dosyasına ekli grafilerin incelenmesinden 6/6/2006 tarihli MR'da medail menisküste yırtık olduğunun görüldüğü, takip grafisinde -ameliyatın gerçekleştirildiği tarihten sonraki bir tarihte alınan- menisküste bir miktar toparlanma olmasına karşın bir bölümünde yırtığın bulunduğunun tespit edildiği belirtilmiştir.

23. Soruşturmada, dosyada mevcut tüm adli ve tıbbi belgeler Adli Tıp Kurumuna gönderilerek olayda doktor O.A.nın kusurunun bulunup bulunmadığı sorulmuştur.

24. Adli Tıp Kurumu 25/5/2011 tarihinde Adli Tıp, Ortopedi ve Travmatoloji, Nöroloji, İç Hastalıkları ile Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları uzmanlarının katılımıyla bu konuda bir rapor

-başvurucunun ve şüpheli doktorun ifadeleri ile ilgili tıbbi belgelerin yer aldığı- hazırlamış ve soruşturma dosyasına sunmuştur. Söz konusu raporun görüş bildirilen bölümü şöyledir:

"06.06.2006 tarihli MR görüntülerine bakıldığında yapılan menisküs ameliyatının endikasyonunun [Tıp literatüründe herhangi bir hastalığa ilişkin izlenmesi gereken tedavi yöntemlerini ve tedavi içerisindeki sürecin gidişinin nasıl olacağının belirlenmesini ifade etmek için kullanılmaktadır] doğru olduğu, parsiyel menisektomi operasyonu yapıldığının belirtildiği, her ne kadar bu tip artroskopik operasyonlarda yeterli onarım yapılmaya çalışılsa bile kapalı operasyon olduğundan onarılmayan kısımların kalabileceği, aynı bölgede yeniden yırtık olabileceği bilinse bile operasyondan 4 ay sonra çekilen grafide hala belirgin yırtığın görülmesinin ilk operasyondan kaynaklanan bir eksiklikten kaynaklanabileceği, operasyondan sonra proflaktik olarak kullanılan C...'ın [bir ilaç] yeterli ve doğru olduğu, buna rağmen gelişen derin ven trombozunun bir komplikasyon olduğu oy birliğiyle mütalaa olunur."

C. Tazminat Davası Süreci

25. Başvurucu, ameliyatında gerekli özenin gösterilmemesi ve sonrasında gerekli ilacın reçete edilmemesi nedeniyle bacağında kalıcı bir hastalık meydana geldiğini ileri sürerek ameliyatının gerçekleştirildiği özel hastane ve bu ameliyatı gerçekleştiren doktor aleyhine 10/5/2007 tarihinde İskenderun 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) maddi ve manevi tazminat talepli dava açmıştır.

26. Yargılamada,Cumhuriyet Başsavcılığının yürüttüğü ceza soruşturmasında talep edilen Adli Tıp Kurumu raporunun (bkz. § 24) düzenlenmesi beklenmiş ve bu hususta bilgi verilmesi için Cumhuriyet Başsavcılığına yazılar yazılarak duruşmalar ertelenmiştir.

27. Mahkemece, yargılamanın devam ettiği ve düzenlenmesi beklenen Adli Tıp Kurumu raporunun akıbeti konusunda Cumhuriyet Başsavcılığına yazı yazıldığı 26/5/2011 tarihli oturumda, başvurucunun vekilinin talebi doğrultusunda Ankara mahkemelerine talimat yazılmış; Hacettepe Üniversitesi (Üniversite) Tıp Fakültesinde görev yapan, Ortopedi ve Travmatoloji Ana Bilim Dalında uzmanlıkları bulunan üç kişilik bilirkişi heyetinin seçilerek olayda davalıların kusurunun bulunup bulunmadığı konusunda rapor düzenlettirilmesi istenmiştir.

28. Talimat Mahkemesi, söz konusu Üniversite Hastanelerinde görev yapan ve Ortopedi ve Travmatoloji dalında uzmanlıkları bulunan öğretim üyelerinden üç kişilik bilirkişi kurulu oluşturmuştur. Bu Bilirkişi Kurulunun 18/9/2012 tarihli raporu şöyledir:

"Hastanın dosyası incelenmiştir. Dosyadan anlaşıldığı kadarı ile hasta 23.06.2006 tarihinde sol medial menisküs yırtığına yönelik olarak artroskopik yöntemle [eklem içini artroskop denilen cihazla görme yöntemi] parsiyel menisektomi ve pilika [dizin üst bölümü ile alt kısmını ikiye bölen yumuşak yapı] eksizyonu ameliyatı olmuştur. Hasta bu ameliyattan sonra taburcu edilmiş ve 1,5 ay boyunca hastanın ameliyat sonrası durumu ile ilgili bir kayda dosyada rastlanılmamıştır. 07.08.2006 tarihinde hastanın yeniden aynı merkeze başvurduğu ve bu muayenesinde sol alt ekstremetide tromboflebit tanısı aldığı ve Kalp Damar Cerrahisi konsültasyonu önerildiği anlaşılmıştır. Sol alt ekstremite venöz renkli dopler ultrasonografi görüntülemesinde sol popliteal ven de venöz tromboz saptanmıştır. Hastanın tanısı sonrasında uygun konsültasyonların istendiği ve gerekli tedavinin başladığı ve sürdürüldüğü görülmüştür.

Tıbbi literatüre bakıldığında, artroskopi sonrasında bulgu veren derin ven trombozu ve buna

bağlı ikincil hastalıkların gelişme olasılığı % 0 ile % 0.25 arasında değişmektedir. Yine artroskopi sonrasında bulgu vermeyen derin ven trombozu gelişme olasılığı % 9.9 olarak rapor edilmiştir. Tedavinin gerçekleştirildiği zaman dilimi içinde artroskopi sonrasında derin ven trombozu önleyici tedavi gerekliliği ile ilgili bilgi yoktur. Günümüzde tüm artroskopi hastalarına derin ven trombozu önleyici tedavi uygulanması tıbbi kaynaklarda önerilmemektedir. Bununla birlikte hastanın risk değerlendirmesi yapılması ve mevcut risk faktörüne göre önleyici tedavi grubuna alınması mümkündür.

Sonuç olarak; dosyanın incelemesi neticesinde hastada ameliyat sonrası gelişen derin ven trombozu ve buna ilişkin hastalıkların ameliyatın komplikasyonu olduğu ve hastanın tedavisini sürdüren hekimlerin bu konuda bir kusuru olmadığı ve yanlış tedavi uygulanmadığı kanısına varılmıştır."

29.Başvurucu; bu rapora vekili aracılığıyla itiraz etmiştir. İtirazında, davalı doktor tarafından ameliyatı öncesinde risk analizinin yapılabilmesi amacıyla herhangi bir tahlil ve tetkikin gerçekleştirilmediğini, bu nedenle davalı doktorun kusurunun sadece ameliyat sırasında ve/veya sonrasında gerçekleştirdiği ihmalkârlıklar değil bunlarla birlikte öncesinde de ameliyata ilişkin risk faktörlerini değerlendirmemesinin olduğunu ancak bu hususun ve Eskişehir'deki üniversite hastanesi tarafından 28/12/2010 tarihinde düzenlenen raporun (bkz. § 16) bilirkişi raporunda dikkate alınmadığını belirterek aynı konuda yeniden oluşturulacak bir bilirkişi kurulundan rapor alınmasını talep etmiştir.

30. Mahkeme, Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından gönderilen Adli Tıp Kurumu raporunu dosyaya eklemiş ve 26/2/2013 tarihli oturumda olay aydınlatıldığından yeniden bilirkişi raporu alınmasına gerek olmadığını belirterek davanın reddine karar vermiştir.

31. Söz konusu karar gerekçesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Taraflara dava ile ilgili tüm delilleri ibraz ettirilmiş davacının tedavi gördüğü hastanelerden tedaviye ilişkin belgeler celb edilmiş, Adli Tıp Kurumu 3. İhtisas Kurulu'na gönderilerek 25/05/2011 tarihli rapor alınmış, davacı vekilinin itirazları doğrultusunda dosya Ankara 5. Asliye Hukuk Mahkemesine gönderilerek H... Üniversitesi Hastanesinde görevli bilirkişiler Prof. Dr. ... Y. Doç. Dr. ... ve Y. Doç. Dr. ...'dan 01/10/2012 havale tarihli raporlar alınarak değerlendirilmiştir.

Dava dilekçesi, cevap dilekçesi, bilirkişi raporları, adli tıp raporu ve tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde; Davacı, Özel ... Hastanesinde ortapedi uzmanı ...'a23/06/2006 tarihinde sol medial menisküs yırtığına yönelik olarak artroskopik yöntemle parsiyel menisektomi ve pilika eksizyonu ameliyatı olduğunu ve bu ameliyatın sonunda doktorun tedbirsiz, dikkatsiz ve kusurlu davranışları nedeniyle tromboflebit olduğunu beyan etmiş olup, hastane ve doktor hakkında maddi ve manevi tazminat isteminde bulunmuştur. Yapılan yargılama sırasında temin edilen Adli Tıp Kurumu raporu ve Hacettepe Üniversitesi hastanesi bilirkişi raporuna göre davacı hastada ameliyat sonrası gelişen derin ven trambozu ve buna ilişkin hastalıkların ameliyatın komplikasyonları olduğu ve hastanın tedavisini sürdüren hekimlerin bu konuda bir kusurunun olmadığı, hastaya yanlış tedavi uygulanmadığı, operasyondan sonra proflaktik olarak kullanılan C...'in [bir ilaç] yeterli ve doğru olduğu yönünde düzenlenen bilirkişi raporlarına göre kusursuz olduğu kanaatine varılan davalılar hakkında açılan davanın reddine karar vermek gerekmiş[tir]"

32. Başvurucunun temyizi üzerine anılan karar, Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin (Daire) 18/11/2013 tarihli ilamıyla onanmıştır. İlamda kararın, dayandığı deliller ile yasaya uygun

gerektirici nedenler ve özellikle delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmadığı gerekçesiyle onandığı belirtilmiştir.

33. Başvurucunun karar düzeltme talebi de Dairenin 22/4/2014 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

34. Nihai karar başvurucu vekiline 27/5/2014 tarihinde tebliğ edilmiş olup otuz günlük süresi içinde 10/6/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur.

IV.İLGİLİ HUKUK

35. 1/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun "Sorumluluk" kenar başlıklı 49. maddesi şöyledir:

"Kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür.

Zarar verici fiili yasaklayan bir hukuk kuralı bulunmasa bile, ahlaka aykırı bir fiille başkasına kasten zarar veren de, bu zararı gidermekle yükümlüdür."

36. 6098 sayılı Kanun'un haksız fiillerden doğan borç ilişkilerinin ceza hukuku ile ilişkisini düzenleyen 74. maddesi ise şöyledir:

"Hâkim, zarar verenin kusurunun olup olmadığı, ayırt etme gücünün bulunup bulunmadığı hakkında karar verirken, ceza hukukunun sorumlulukla ilgili hükümleriyle bağlı olmadığı gibi, ceza hâkimi tarafından verilen beraat kararıyla da bağlı değildir. Aynı şekilde, ceza hâkiminin kusurun değerlendirilmesine ve zararın belirlenmesine ilişkin kararı da, hukuk hâkimini bağlamaz."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

37. Mahkemenin 11/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Maddi ve Manevi Varlığın Korunması ve Geliştirilmesi Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

38. Başvurucu, yapılan hatalı ameliyat sonrasında yeterli ilaç reçete edilmemesi nedeniyle bacağında kalıcı hastalık meydana gelmesine rağmen bu olaya ilişkin İskenderun 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde görülen davanın eksik bilirkişi raporu esas alınarakreddedildiğini iddia etmiştir.

39.Başvurucu, bu nedenle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş; maddi ve manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

2. Değerlendirme

40.Anayasa'nın 17. maddesinin birinci ve ikinci fıkraları şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kimsenin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz."

41. Anayasa'nın "Devletin temel amaç ve görevleri" kenar başlıklı 5. maddesinin ilgili bölümüşöyledir:

“Devletin temel amaç ve görevleri, … Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.”

42.Anayasa'nın 56. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Devlet, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak; insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi artırarak, işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzenler."

43. Kişilerin vücut ve ruhsal bütünlükleriyle ilgili konular, onlara sağlanan tıbbi tedavi seçimindeki katılımları ve bu tedavilere olan rızaları ile ilgili hususlar, Anayasa'nın 17. maddesinin sınırları içinde yer almaktadır (Adnan Oktar (3), B. No: 2013/1123, 2/10/2013, § 32). Bu çerçevede başvurucunun geçirdiği ameliyat sonrasında tıbbi hata gerekçesiyle açtığı tazminat davasının reddedilmesi nedeniyle anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürdüğü başvuru, Anayasa’nın 17. maddesinin koruma alanı kapsamında yer almaktadır.

a. Genel İlkeler

44. Anayasa Mahkemesince belirtildiği gibi vücut bütünlüğü üzerindeki temel hak, devletlere pozitif ve negatif yükümlülük yükleyen haklardandır (AYM, E.2007/78, K.2010/120, 30/12/2010). Bu temel hak, Anayasa'nın 5. maddesiyle birlikte değerlendirildiğinde devlete pozitif ve negatif ödevler yükler (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, B. No: 2012/752, 17/9/2013 § 50; İlker Başer ve diğerleri, B. No: 2013/1943, 9/9/2015, § 41).

45.Kişilerin vücut bütünlüğüne yapılan bir müdahaleden doğan zararlara yönelik etkili bir tazminin sağlanamadığı ve bu çerçevede devletin Anayasa’nın 17. maddesinden doğan koruma yükümlülüğünü yerine getirmediği durumlarda kişinin vücut bütünlüğünün korunduğundan söz edilemez (Özkan Şen, B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 40).

46. Devletin; vücut ve ruhsal bütünlüğe yönelik fiziksel ve cinsel saldırılar, tıbbi müdahaleler, şeref ve itibarı etkileyen saldırılar karşısında kişilerin maddi ve manevi varlığını etkili olarak koruma ve saygı gösterme şeklinde pozitif yükümlülüğü de bulunmaktadır (Adnan Oktar (3), § 32).

47. Devletin pozitif yükümlülüğü, sağlık alanında yürütülen faaliyetleri de kapsamaktadır. Nitekim Anayasa’nın 56. maddesinde herkesin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahip olduğu, devletin “herkesin hayatını(,) beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak (…) amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini” düzenleyeceği, bu görevini kamu ve özel kesimlerdeki sağlık ve sosyal kurumlarından yararlanarak, onları denetleyerek yerine getireceği kurala bağlanmıştır (İlker Başer ve diğerleri, § 44).

48.Devletin maddi ve manevi varlığı koruma hakkı kapsamında sahip olduğu pozitif yükümlülüklerin “etkili bir yargısal sistem kurma”ya ilişkin bir yönü de bulunmaktadır (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 54). Buna göre fiziksel bütünlüğün ihlaline kasten sebebiyet verilmemiş ise “etkili bir yargısal sistem kurma” yönündeki pozitif yükümlülük, her olayda mutlaka ceza davası açılmasını gerektirmez. Mağdurlara hukuki, idari ve hatta disiplinle ilgili hukuk yollarının açık olması yeterli olabilir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 59).

49. Bu ilkeler, kural olarak Anayasa'nın 17. maddesi kapsamında tıbbi hata sonucu meydana geldiği ileri sürülen maddi ve manevi varlığa verilen zarar hâlleri için de geçerlidir (Nail Artuç, B. No: 2013/2839, 3/4/2014, § 37). Diğer taraftan bu şekildeki bir kabul, bu tür olaylarda yürütülen ceza soruşturmalarının Anayasa Mahkemesi tarafından değerlendirilmeyeceği anlamına gelmemektedir. Ancak ilke olarak tıbbi hatalara ilişkin şikâyetler konusunda temel başvuru yolu, hukuki sorumluluğu tespit adına takip edilecek olan hukuk veya idari tazminat davası yoludur (Nail Artuç, § 38).

50. Diğer taraftan bu yöndeki pozitif yükümlülüğünün sonuç yükümlülüğü olmayıp uygun araçların kullanılması yükümlülüğü olması, her davada başarılı olunması veya mağdurların olaylarla ilgili beyanlarıyla bağdaşan bir sonuca varılması gerektiği anlamına gelmemektedir. Bununla beraber kural olarak dava, olayın gerçekleştiği koşulları belirleyecek ve iddiaların doğruluğunun kanıtlanması hâlinde sorumlularının tespit edilerek uygun telafi imkânlarını sağlayacak nitelikte olmalıdır (Nail Artuç, § 45).

51. Anayasa Mahkemesi için bu noktada önemli olan husus, yürürlükteki yargısal sistemin ihmale yönelik davranışlar ve tıbbi hatalar nedeniyle maddi ve manevi varlığa yapılan müdahalelerden doğan sorumluluğu hiçbir durumda belirsizlik içinde bırakmamasıdır. Bu, toplumun güvenini korumak ve hukuk devletinin benimsenmesini sağlamak amacıyla gereklidir. Anayasa Mahkemesinin bu noktadaki görevi -ihlallerin önlenmesinde oynaması gereken rolün zayıflatılmaması için- derece mahkemelerinin Anayasa'nın 17. maddesi ile öngörülen dikkatli ve özenli inceleme şartını ne ölçüde yerine getirdiğini incelemektir (Aysun Okumuş ve Aytekin Okumuş, B. No: 2013/4086, 20/4/2016 § 72; Perihan Uçar ve diğerleri, B. No: 2013/5860, 1/12/2015, § 57).

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

52. Başvuruda, olaya ilişkin bir ceza soruşturmasının yürütülmesinin yanında başvurucunun adli yargıda tazminat davası yoluna da başvurduğu görülmüştür. Olayın tıbbi hatayı aştığını veya kasıtlı bir tutumdan kaynaklandığını gösteren herhangi bir bulgu olmadığı gibi meydana geldiği koşulların da bu bağlamda herhangi bir şüphe uyandırmadığı anlaşılmıştır. Başvurucu da kendisine uygulanan tıbbi uygulamalarda hata yapıldığını ileri sürmüş, ilgili sağlık personelinin tıbbi hatayı aşan veya kasıtlı bir tutumunun bulunduğunu iddia etmemiştir.

53. Bir tedavi işlemi sırasında ya da sonrasında sağlık personelinin herhangi bir hatası olmaksızın hasta için istenmeyen sonuçların meydana gelebilme olasılığının her türlü tıbbi işlem için kaçınılmaz olduğunun öncelikle belirtilmesi gerekmektedir. Hastalıktan koruma yöntemi veya tedavi işleminin anormal ve öngörülemez sonuçları, tıbbi işlemlerin içerdiği risklerden kaynaklanmaktadır.

54. Öte yandan bir mesleğin belirli riskler içermesi, icrası sırasında meydana gelecek tüm risklerin hukuki sorumluluk dışında olduğu ve ilgililerin sorumlu olmadığı anlamına gelmemektedir. Sağlık personeli, mesleğini yerine getirirken özen yükümlülüğü kapsamında bu tür risklerin gerçekleşmesinin önlenmesine ilişkin ellerindeki tüm imkânları kullanmak mecburiyetindedir. Buna göre riskleri mümkünse önleyici değilse asgariye indirici şekilde davranmaları, buna rağmen riskler doğduğunda yapılacak müdahaleyle zarar veya tehlike neticesini mümkün olduğunca ortadan kaldırmaları gerekmektedir.

55. Bunun yanında tedavi, fiziksel bütünlükle ilgili gerçekleşmesi istenmeyen ancak gerçekleşme olasılığı bulunan bir tehlike (risk) taşıdığında hekimlerin kural olarak

hastalarını tedavi hakkında aydınlatmaları gerekmektedir. Bu aydınlatma, tıbbi müdahalenin hatasız yapılması ya da gerekli tüm önlemlerin alınması hâlinde bile meydana gelebilecek kalıcı veya geçici olumsuz sonuçları da içermelidir.

56. Tıbbi müdahaleden önce kişinin gerektiği şekilde rızasının alınmaması, kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkına bir müdahale oluşturabilir. İstisnai hâller dışında tıbbi müdahale, ilgili kişinin ancak bilgilendirilip rızası alındıktan sonra yapılabilir. Hastaların durumun farkında olarak karar verebilmelerini sağlamak için uygulanması düşünülen tedavi ve bununla bağlantılı riskler hakkında kendilerine bilgi verilmiş olmalıdır. Bunun yanı sıra yapılan bilgilendirme ile tıbbi müdahale arasında hastanın sağlıklı bir kanaate varmasını sağlayacak kadar uygun bir zaman aralığı bırakılmış olmalıdır (Ahmet Acartürk, B. No: 2013/2084, 15/10/2015, § 56).

57. Somut olaya bakıldığında kendisine uygulanan operasyon sonucundabaşvurucunun, şikâyetlerinin giderilemediği gibi söz konusu tıbbi müdahale sonucunda farklı sağlık sorunlarıyla karşı karşıya kaldığı da anlaşılmaktadır.

58. İlk olarak başvurucu, yapılan operasyona ilişkin bilgilendirilmediğinden ve rızasının alınmadığından şikâyet etmemiştir. Dolayısıyla başvuruda, başvurucunun kendisine uygulanan tıbbi müdahaleye ilişkin -içerdiği tüm risklerle birlikte- bilgilendirildiğinin ve sonrasında rızasının alındığının kabul edilmesi gerekmektedir.

59. İkinci olarak başvurucuya uygulanan operasyon yöntemi, diğer bazı tıbbi müdahalelerde olduğu gibi istenmeyen sonuçların meydana gelebilmesi olasılığını içermektedir. Somut olayda da bu sonuç meydana gelmiş ve izlenen yöntem başvurucuda bazı sağlık sorunlarına yol açmıştır.

60. Ancak Üniversitenin konunun uzmanı öğretim üyelerinden oluşturulan Bilirkişi Kurulu tarafından hazırlanan raporda; tıbbi kaynaklarda, başvurucuya uygulanan bu tedavi yöntemine ilişkin olarak gerçekleştirildiği tarihte ve günümüzde, önleyici tedavi gerekliliği ile ilgili bilgi bulunmadığı gibi komplikasyon sonucu ortaya çıkan hastalığı önleyici tedavi uygulanmasının önerilmediğibelirtilmiştir (bkz. § 29).

61. Başvuruda, Mahkemenin kararına esas aldığı her iki bilirkişi raporunda da ortaya çıkan neticenin gelişen bir komplikasyon olması dikkate alınmıştır. Söz konusu raporlarda, operasyondan sonra kullanılan ilacın doğru ve dozajının yeterli olduğu ile başvurucunun tedavisini sürdüren hekimlerin bir kusuru olmadığı ve yanlış tedavi uygulamadıkları belirtilmiş; Mahkeme de bu raporları dikkate alarak davayı reddetmiştir.

62. Bu noktada belirtmek gerekir ki olayların oluşumuna ilişkin delillerin değerlendirilmesi idari ve yargısal makamların ödevidir (Murat Atılgan, B. No: 2013/9047, 7/5/2015, § 44). Anayasa Mahkemesinin bilirkişilerin vardığı sonuçları mevcut tıbbi bilgilerden hareketle birtakım tahminlere yer vererek sahip olduğu bilimsel bakış açılarının doğru olup olmadığı yönünden irdeleme görevi de bulunmamaktadır.

63. Buna karşın Anayasa Mahkemesi, başvurucu tarafından yargılama kapsamında alınan bilirkişi raporunun bir hükme ulaşılırken dikkate alınması talebinin reddi kararının da tarafların haklarını koruma amacına yönelik yeterli güvenceleri içeren bir usul çerçevesinde verilip verilmediğini incelemesi gerekmektedir (Ahmet Gökhan Rahtuvan, B. No: 2014/4991, 20/6/2014, §§ 59, 60).

64. Başvuruya konu olayda, yukarıda ifade edildiği gibi başvurucuya uygulanan tedavi

sonrasında kendisi için istenmeyen bazı sonuçlar meydana gelmiştir. Ancak bu sonuçların meydana gelmesinde ilgili sağlık personelinin mesleğini yerine getirirken özen yükümlülüğü kapsamında ellerindeki tüm imkânları kullanmamaları ve tedavi sürecindeki riskleri önleyici değilse bile asgariye indirici şekilde davranmamaları nedeniyle hatalı olduklarınısöyleyebilmeyi mümkün kılan bir durum tespit edilememiştir.

65. Dolayısıyla Mahkemenin başvurucunun yeniden bilirkişi raporu alınmasına yönelik talebini olayın aydınlatıldığı gerekçesiyle reddedilmesine karar verirken başvurucunun hakkını koruma amacına yönelik yeterli güvenceleri içeren bir usul çerçevesinde hareket etmediğini söyleyebilmek de mümkün değildir.

66. Bu itibarla somut olayda, yukarıda genel ilkeler bölümünde (bkz. § 51) çerçevesi ifade edilen Anayasa'nın 17. maddesi ile öngörülen dikkatli ve özenli inceleme şartının yerine getirilmediği sonucuna varılamaz.

67. Açıklanan nedenlerle Anayasa’nın 17. maddesinin birinci fıkrasında güvence altına alınan maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B.Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

68. Başvurucu, tazminat yargılamasının makul sürede tamamlanmadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini de ileri sürmüş; maddi ve manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

2. Değerlendirme

69.Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşrû vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

70. Başvurucunun yargılamanın makul sürede sonuçlandırılmadığı şikâyetinin Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında incelenmesi gerekir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

71. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan maddi ve manevi varlığının korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

72. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği tarih, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

73. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul

olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

74. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alınarak başvurunun değerlendirilmesi sonucunda başvuruya konu davanın hukuki meselenin çözümündeki güçlük, maddi olayların karmaşıklığı, delillerin toplanmasında karşılaşılan engeller, taraf sayısı gibi kriterler dikkate alındığında karmaşık olmaktan uzak olduğu anlaşılmıştır. Başvurucunun tutum ve davranışları ile usule ilişkin haklarını kullanırken özensiz davranmasıyla yargılamanın uzamasına önemli ölçüde sebep olduğu da söylenemez. Dolayısıyla somut başvuru açısından yaklaşık yedi yıllık yargılama süresinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

75.Açıklanan nedenlerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

c.6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

76. 30/3/2011 sayılı ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

77. Başvurucu, 100.000 TL maddi ve 50.000 TL manevi olmak üzere toplam 150.000 TL tazminata karar verilmesini talep etmiştir.

78.Başvuruda adil yargılanmahakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

79.Kararın bir örneğinin İskenderun 1. Asliye Hukuk Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekmektedir.

80. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Başvurucunun bu konuda herhangi bir belge sunmamış olması nedeniyle maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

81. Yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında başvurucuya takdiren net 7.200 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

82. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,60 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Maddi ve manevi varlığı koruma ve geliştirme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle net 7.200 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Kararın bir örneğinin İskenderun 1. Asliye Hukuk Mahkemesine GÖNDERİLMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET NURİ ÖZKAN ÖZLER VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/12885 | Karar tarihi: 11.05.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/12885

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET NURİ ÖZKAN ÖZLER VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/12885)

Karar Tarihi: 11/5/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Hicabi DURSUN

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucular : 1. Ahmet Nuri Özkan ÖZLER

2. Elif ÖZLER

3. Fatma Zehra ÖZLER

4. Halil ÖZLER

5. Hatice ÖZLER KALAYCI

6. Hüsamettin MACUN

7. İbrahim Hakkı ÖZLER

8. İsmail ÖZLER

9. Kemal MACUN

10. Mahrem MACUN

11. Osman Fehmi ÖZLER

12. Şükran ÖZLER

Vekili : Av. Zeynep DOĞAN AKARKEN - Av. Hakan AKARKEN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; kamu kurum ve kuruluşları aleyhine verilmiş, ekonomik değere ilişkin ve icra edilebilir bir yargı kararının uzun süre icra edilmemesi, taşınmaza düşük bedel belirlenmesi, belirlenen bedele işletilen yasal faizin gerçek zararı karşılamaması, yargılama masraflarına karar tarihinden itibaren faiz işletilmesinin adil olmaması ve dava vekâlet ücretine maktu olarak hükmedilmesi nedenleriyle adil yargılanma hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 8/8/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucular tarafından 31/1/2013 tarihinde Sincan 5. Asliye Hukuk Mahkemesinde Karayolları Genel Müdürlüğü aleyhine açılan kamulaştırmasız el atma nedeniyle tazminat davasında 12/9/2013 tarihli karar ile 55.028,75 TL tazminatın dava tarihinden itibaren işletilecek yasal faizi ile birlikte davalı idareden alınarak başvuruculara ödenmesine, başvurucular lehine maktu 1.320 TL vekâlet ücretine hükmedilmiştir. Kararın ilgili kısımları şöyledir:

"...

Dava konusu 461 / A parselin arsa vasıflı olması nedeniyle tapu sicil müdürlüğü tarafından belirlenen ve taraflarca bildirilen emsal taşınmazlara ait tapu kayıtları, emlak vergisine esas rayiç değerleri ve imar durumunu gösterir belgeler celbedilerek mahallinde keşif yapılmış, bilirkişi kurulu taşınmazın emsal taşınmazlara nazaran eksik ve üstün yönlerini, taşınmazın diğer hissedarları tarafından açılaran ve Yargıtay denetiminden de geçerek kesinleşen davada belirlenen değeri gözeterek dava tarihi itibariyle 175 TL / metrekare değerde olduğunu rapor etmişlerdir. Bilirkişi kurulu tarafından belirlenen değer anılan 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin 2009/329 esas sayılı dosyasında Haziran 2009 tarihiitibariyle belirlenerek hüküm altına alınan 130 TL / metrekare değer itibariyle mahkememizce de yerinde görülmekle davanın kabulüne karar verilmiştir.

..."

9. İlk Derece Mahkemesi kararına karşı taraflarca temyiz talebinde bulunulmuş, başvurucular 5/11/2013 tarihinde sundukları temyiz dilekçelerinde, taşınmaz için hükmedilen bedelin düşük kalması ayrıca lehe hükmedilen vekalet ücretinin maktu olarak belirlenmesi yönlerinden kararı temyiz ettiklerini bildirmişler, temyiz incelemesi sonucu İlk Derece Mahkemesi kararı Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 2/6/2014 tarihli ilamı ile onanmıştır.

10. Onama ilamı başvuruculara 21/7/2014 tarihinde tebliğ edilmiş, taraflarca karar düzeltme talebinde bulunulmaması üzerine yargılama sona ermiştir. Başvurucular lehlerine hükmedilen tazminatı tahsil edebilmek için Ankara 8. İcra Dairesi nezdinde icra takibi başlatmışlardır.

11. Başvurucular 3/1/2017 tarihinde güncel alacak-borç bilgilerini sunmuşlar, 11/2/2016 tarihinde kısmi ödeme yapıldığını, bakiye alacak içinse 25/4/2016 tarihinde icra dairesi kanalı ile ilgili idareye müzekkere gönderildiğini bununla birlikte ilgili idarenin bakiye kısım için icra hâkimliği nezdinde itiraz ya da dava yoluna gitmediğini belirtmişler, ödeme dekontunu ibraz etmişlerdir.

12. İlgili idare ise 23/11/2016 tarihinde güncel alacak-borç bilgilerini sunmuş, 31/12/2015 tarihinde 80.210,37 TL ödeme yapıldığını, ardından icra dairesince 25/4/2016 tarihinde kendilerine müzekkere gönderilerek 7.647,31 TL bakiye alacak kaldığının bildirildiğini ancak bu muhtıraya karşı icra dairesine verdikleri 10/11/2016 tarihli cevap ile söz konusu alacaktan 1.434,28 TL stopaj kesildiğini, yaptıkları hesaplamaya göre herhangi bir bakiye alacağın kalmadığını, bu durumun alacaklıya izah edilmesini ve dosyanın kapatılmasını istediklerini belirtmişlerdir.

13. UYAP sistemi üzerinden Ankara 8. İcra Dairesinin ilgili icra dosyası üzerinde yapılan incelemede ilgili idareye 8/4/2016 tarihinde bakiye borcu için ihtar muhtırası gönderildiği, başvurucunun da 12/10/2016 tarihinde icra dairesine dilekçe sunarak bakiye alacak için haciz talebinde bulunduğu, ilgili idarenin ise icra dairesine sunduğu 10/11/2016 tarihli yazısı ile yaptıkları hesaplamaya göre borcunun bulunmadığını belirttiği görülmüştür.

14. Merkezî Nufüs İdare Sistemi üzerinde yapılan incelemede başvuruculardan Şükran Özler'in bireysel başvuru tarihinden sonra 23/3/2016 tarihinde vefat ettiği tespit edilmiş, vefat eden başvurucunun mirasçıları Halil Özler, Fatma Zehra Özler, İbrahim Hakkı Özler, Hatice Özler Kalaycı, İsmail Özler ve Elif Özler'in aynı zamanda incelenmekte olan bireysel başvuru dosyasında müstakil başvurucular oldukları görülmüştür.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

15. Mahkemenin 11/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Mahkemeye Erişim Hakkı ve Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

16. Başvurucular; ilgili idare aleyhine verilmiş, ekonomik değere ilişkin ve icra edilebilir yargı kararının uzun süre icra edilmemesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

17. Somut olayda başvurucular ile ilgili idare arasında bakiye borç bulunup bulunmadığı konusunda bir uyuşmazlık olduğu anlaşılmakta ise de borcun takibinin yapıldığı icra dosyası kapsamında bakiye borç hesaplanarak ilgili idareden ödeme talep edildiği, ilgili idarenin ise borcu bulunmadığını belirtmekle birlikte kendisinden talep edilen meblağa yönelik icra mahkemeleri nezdinde bir girişimde bulunduğuna dair Anayasa Mahkemesine bilgi sunulmadığı anlaşıldığından, başvurucular lehine hükmedilen tazminatın kısmen ödendiği kabulü ile değerlendirme yapılacaktır.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

18. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini

gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

19. Kamu kurum ve kuruluşları aleyhine verilmiş, icra edilebilir bir yargı kararının hiç icra edilmemesi ya da icranın makul sürede yapılmaması, kararın verildiği yargılamada sağlanmış olan mahkemeye erişim hakkı dâhil adil yargılanma hakkı güvencelerini anlamsız hâle getirir. Dolayısıyla böyle bir durum mahkemeye erişim hakkının ihlali sonucunu doğurur (Kenan Yıldırım ve Turan Yıldırım, B. No: 2013/711, 3/4/2014, §§ 37-54).

20. Mahkeme kararına dayanan icra edilebilir bir alacak, mülkiyet hakkı kapsamında korunan ekonomik bir değer ifade eder. Kamu kurum ve kuruluşları aleyhine hükmedilmiş böyle bir alacağın hiç ödenmemesi ya da ödenmesinin uzun sürmesi suretiyle oluşan belirsizlik, mülkiyet hakkının ihlaline neden olur (Kenan Yıldırım ve Turan Yıldırım, §§ 55-75).

21. Anılan ilkeler (§§ 19, 20) ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararları dikkate alındığında somut olayda yukarıda belirtilen nitelikteki yargı kararının yaklaşık 3 yıl geçmesine rağmen kısmen icra edilmiş olması nedeniyle mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varmak gerekir.

22. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkı ile Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

1. Kamulaştırmasız El Atma Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlaline İlişkin İddia

23. Başvurucular taşınmazlarına kamulaştırma usulüne uyulmadan el atılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

24. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

25. Kamulaştırmasız el atma, idareye taşınmazı kullanma ve kamulaştırma işlemi yapmadan taşınmazı elde etme imkânı sağlamaktadır. Böyle bir kamulaştırma işlemi olmadığından, kullanılan taşınmazın devrini meşrulaştırma ve belli bir hukuki güvence sağlama imkânı sunan tek unsur, idare tarafından kullanımın yasal olmadığını tespit eden ve bireylere "kamulaştırmasız el atma nedeniyle tazminat" ödenmesine hükmeden mahkeme kararıdır.Kamulaştırmasız el atma uygulaması, hukuki planda taşınmazların maliki olarak kalan başvuranları, herhangi bir kamu yararı gerekçesi ile eylemini haklı kılmayan idareye karşı dava açmak zorunda bırakmaktadır. Böyle bir kamu yararı gerekçesinin gerçekliği ancak daha sonra mahkemeler tarafından değerlendirilmektedir. Başka bir deyişle, kamulaştırmasız el atma, her ne olursa olsun idare tarafından isteyerek oluşturulmuş kanuna aykırı bir durumu hukuki olarak kabul etmeye ve idareye, kanuna aykırı davranışından fayda sağlama imkânı sunmaya yol açmaktadır. İdareye resmî kamulaştırma

kurallarının ötesine geçme imkânı sağlayan böyle bir uygulama, kişilerin öngörülemez ve keyfî durumlarla karşılaşma tehlikesi taşımaktadır. Söz konusu uygulama, yeterli derecede hukuki güvence temin edecek ve gerektiği şekilde gerçekleştirilen bir kamulaştırmanın alternatifini oluşturacak nitelikte değildir (Benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. Sarıca ve Dilaver/Türkiye, 11765/05, 27/5/2010, §§ 40, 43, 45).

26. Anayasa'nın 35. ve 46. maddeleri, taşınmaz üzerindeki mülkiyet hakkına son veren müdahalelerin yasal olmasını zorunlu tutmaktadır. Bu zorunluluk hukuk devletinin gereğidir. Anayasa'nın 46. maddesi hükmü ve 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı KamulaştırmaKanunu'nun gereği asıl olan kamulaştırma işlemi yapmak suretiyle idarenin taşınmazı iktisap etmesidir. Yöntem olarak Anayasa ve yasalara uygun bir kamulaştırma işlemi yapılması söz konusu iken dayanağını Anayasa ve yasalardan almayan, bireylerin mülkiyet hakkına son veren bir uygulama olan kamulaştırmasız el atma yasalara uygun bir kamulaştırma ile aynı hukuki çerçeve içinde değerlendirilemez. İdarelere resmî kamulaştırma kurallarının ötesine geçme imkânı sağlayan böyle bir uygulama, taşınmaz sahipleri için öngörülemeyen ve hukuki olmayan müdahale riskini taşımaktadır (Celalettin Aşçıoğlu, § 58).

27. Başvuru konusu olayda idare, ilgili yargılama sürecinden de anlaşılacağı üzere başvuruculaın taşınmazına kamulaştırmasız olarak el atmıştır. Anayasanın 13., 35. ve 46. maddelerine aykırı biçimde 2942 sayılı Kanun'da belirlenmiş süreçler takip edilmeden başvurucunun mülkiyetinde bulunan taşınmaza kamulaştırmasız olarak el atıldığı yargı kararıyla kararıyla da sabittir.

28. Bu durumda başvuruculaın söz konusu taşınmazlarına uygulanan kamulaştırmasız el atmanın Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddeleriyle 2942 sayılı Kanun'da belirtilen usule uymayan bir müdahale olduğu ve mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanunilik ilkesini ihlal ettiği kanaatine ulaşılmıştır.

29. Belirtilen nedenlerle, başvuruculaın Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

2. Mahkemece Belirlenen Taşınmaz Bedelinin Düşüklüğüne İlişkin İddialar

30. Başvurucular açtıkları kamulaştırmasız el atma davası sonunda taşınmaz için emsallerine göre düşük bedel tespit edildiğini belirterek mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

31. İncelenen şikâyetin dayanağını oluşturan, kamulaştırmasız el atılan taşınmazın uğradığı zararın gerçek değerinin ödenmesi talebi, Anayasa’nın 35. maddesinde yer alan mülkiyet hakkının kapsamına dâhildir. Anayasa’nın 35. maddesinde mülkiyet hakkının mutlak bir hak olmadığı ve kamu yararı amacıyla sınırlandırılabileceği belirtilmiştir. Anayasa’nın 13. maddesi temel hak ve hürriyetleri sınırlandırmada genel ilkeleri tespit ederken devlet ve kamu tüzel kişilerine özel mülkiyette bulunan taşınmazları kamulaştırma yetkisi veren ve kamulaştırma ilkelerini belirleyen Anayasa’nın 46. maddesi, mülkiyet hakkının sınırlandırılmasına ilişkin özel hükümler içermektedir. Anayasa’nın bütünselliği ilkesi gereği, başvuruculaın bahsedilen talebinin değerlendirilmesinde Anayasa’nın 35. maddesiyle birlikte 13. ve 46. maddelerinin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir (B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 28).

32. Somut olayda yargılama sürecinde İlk Derece Mahkemesince, uyuşmazlık konusu taşınmaza emsal olabilecek tapu sicil müdürlüğü tarafından belirlenen ve taraflarca

bildirilen taşınmazlara ait tapu kayıtlarının, emlak vergisine rayiç değerlerinin ve imar durumlarını gösterir belgelerin, incelendiği, keşif yapıldığı, bilirkişi raporu düzenletildiği,taşınmazın diğer hissedarları tarafından açılan ve Yargıtay denetiminden de geçerek kesinleşen davada belirlenen değerin de dikkate alındığı ve bu kapsamda bir bedel tespit edildiği, tespit edilen bedele yönelik itirazların temyiz aşamasında da itiraza konu edildiği bununla birlikte İlk Derece Mahkemesi kararının onandığı anlaşılmaktadır (bkz. §§ 8, 9).

33. El atmaya konu taşınmazın kullanım durumu, başvurucunun taşınmazdan yararlanma biçimi, tazminat tespiti yapılırken öne çıkan unsurlardandır. Mahkemece, keşif ve bilirkişi marifetiyle taşınmazın arsa vasfını haiz olduğu tespit edilmiş ve kullanım durumu da dikkate alınarak tazminat tutarı takdir edilmiştir. Mevcut hâliyle Mahkeme kararında yapılan tespit kapsamında hükmedilen tazminat miktarı, tutar itibarıyla belirli bir tatmin sağladığı ve taşınmazın kabul edilen durumuna göre makul seviyede olduğu sürece Anayasa Mahkemesinin tazminat miktarlarının belirlenmesi konusunda Mahkemenin takdir yetkisine müdahalesinin söz konusu olamayacağı açıktır.

34. Açıklanan nedenlerle mülkiyet hakkına yönelik açık ve görünür bir ihlal bulunmadığından başvurunun bu kısmının, diğerkabul edilemezlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

3. Mahkemece Belirlenen Taşınmaz Bedeline Uygulanan Faiz Oranı ile Faiz Hesaplamalarına İlişkin İddialar

35. Başvurucular açtıkları kamulaştırmasız el atma davası sonunda taşınmaz için hükmedilen bedele kamu alacaklarına uygulanan en yüksek faiz oranı yerine yasal faiz oranı uygulandığını ve yargılama sürecinde yaptığı masraflar için yapılan faiz hesaplamasında başlangıç tarihinin karar tarihi olarak dikkate alınmasının adil olmadığını belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

36. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun, bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması ve bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir(İsmail Buğra İşlek, B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17).

37. Somut olayda başvurucuların, ihlale neden olduğunu ileri sürdükleri bu iddiaları yargılama sürecinde dile getirmedikleri, bu iddialarına ilişkin bilgi veya belge sunmadıkları ve böylece başvuru yollarını usulüne uygun tüketmedikleri anlaşılmaktadır.

38. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

4. Lehe Hükmedilen Maktu Vekâlet Ücretine İlişkin İddialar

39. Başvurucular açtıkları kamulaştırmasız el atma davası devam ederken yapılan kanun değişikliği sonucu nispiden maktuya dönüştürülen vekâlet ücreti nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

40. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri

Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Bu bağlamda başvurucuların ihlal iddialarını kanıtlayamadığı, temel haklara yönelik bir müdahalenin olmadığı veya müdahalenin meşru olduğu açık olan başvurular ile karmaşık veya zorlama şikâyetlerden ibaret başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilebilir (Hikmet Balabanoğlu, B. No: 2012/1334, 17/9/2013, § 24).

41. Silahların eşitliği ilkesi, davanın taraflarının usule ilişkin haklar bakımından aynı koşullara tabi tutulması ve taraflardan birinin diğerine göre daha zayıf bir duruma düşürülmeksizin iddia ve savunmalarını makul bir şekilde mahkeme önünde dile getirme fırsatına sahip olması anlamına gelmektedir. Taraflardan birine tanınan, diğerine tanınmayan avantajın fiilen olumsuz bir sonuç doğurduğuna dair delil bulunmasa da silahların eşitliği ilkesi ihlal edilmiş sayılabilir. Devletin, davanın taraflarından birini diğerine nazaran önemli ölçüde avantajlı hâle getiren kanuni düzenlemeler yapması, silahların eşitliği ilkesi ve dolayısıyla yargılamanın hakkaniyete uygun yürütülmesi kuralına aykırılık oluşturur. Bunun için yargısal süreci etkilediği iddia edilen düzenlemenin taraflardan birinin davadaki başarı şansını önemli ölçüde azaltması, ortaya çıkan bu sonuç ile kanuni düzenleme arasında bir illiyet bağı bulunması ve bu illiyet bağını kesen veya zayıflatan başka etken ortaya çıkmamış olması gerekir (Mürsel Malkoç, [GK], B. No: 2013/9466, 27/10/2015, §§ 23, 24).

42. Somut başvuruya konu düzenleme ile yapılan değişiklik, davanın esasını etkileyen veya bir tarafın başarı şansını değiştiren nitelikte olmayıp bir yargılama gideri olan vekâlet ücretine ilişkindir. Vekâlet ücreti ise bir usul hukuku kavramı olup buna ilişkin yasal değişiklikler derhâl uygulanma niteliğini haizdir. Ayrıca bahsedilen düzenleme davanın her iki tarafı için vekâlet ücretini maktu hâle getirdiğinden ve davayı her iki tarafın da kazanma imkânı bulunduğundan düzenlemenin silahların eşitliğine aykırı olduğundan bahsedilemez. Keza benzer davalarda, davayı kazanan davacıların kamu kurumlarından alacakları vekâlet ücreti düşerken kaybeden davacıların ödemek zorunda kaldıkları vekâlet ücretleri de düşmekte ve söz konusu düzenleme kamu kurumları için bazen lehe bazen aleyhe sonuç doğurmaktadır (Mürsel Malkoç, § 25).

43. Diğer taraftan vekâlet ücreti, davayı vekille takip eden ve davası kabul edilen lehine hükmedilen bir ücrettir. Dava aşamasında kimin lehine ya da aleyhine olacağı önceden belli olmayan bu ücret yükümlülüğü bir usul kuralı olup mahkemeye erişim hakkı ile ilişkilidir (Serkan Acar, B. No: 2013/1613, 2/10/2013, § 38). Vekâlet ücreti bir yargılama gideri olup kural olarak bu tür giderler mahkemeye erişim hakkına müdahale teşkil eder. Ancak gereksiz başvuruların önlenerek dava sayısının azaltılması ve böylece mahkemelerin gereksiz yere meşgul edilmeksizin uyuşmazlıkları makul sürede bitirebilmesi amacıyla başvuruculara belli yükümlülükler öngörülebilir. Bu yükümlülüklerin kapsamını belirlemek kamu otoritelerinin takdir yetkisi içindedir. Öngörülen yükümlülükler dava açmayı imkânsız hâle getirmedikçe ya da aşırı derecede zorlaştırmadıkça mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği söylenemez (Mürsel Malkoç, § 29).

44. Derece Mahkemesi hükmünün vekâlet ücreti yönünden 6487 sayılı Kanun'la 2942 sayılı Kanun'un geçici 6. maddesinde değişiklik yapan düzenlemeye dayandığı, usule ilişkin mezkûr düzenlemenin derhâl uygulanma niteliğini haiz olduğu, ayrıca bahsedilen geçici 6. maddenin onuncu fıkrasında yapılan değişikliklerin henüz kesinleşmeyen davalara da uygulanacağı hükmünün yer aldığı görülmektedir. Bu nedenle kararın kanuni olduğu açıktır (Mürsel Malkoç, § 33).

45. Kanun koyucu; süregelen mülkiyet ihlallerini gidermek, idarenin bireylerin taşınmazlarına haksız el koymasından doğan uyuşmazlıkları tasfiye etmek, uyuşmazlıkların çözülmesini kolaylaştırmak ve hızlandırmak amacıyla 2942 sayılı Kanun'un geçici 6. maddesiyle çeşitli mekanizmalar öngörmüştür. Bu kuralla, kanun koyucunun takdir yetkisiniidarelerin vekâlet ücreti yükünü hafifletmek yönünde kullanmasında kamu yararı ve hukuk devleti ilkesine aykırılık görülmemektedir (AYM, E.2013/95, K.2014/176, 13/11/2014). Ayrıca bahsedilen değişiklikle kamulaştırmasız el atma nedeniyle açılan tazminat davalarında davayı kazanan tarafın vekâlet ücreti maktuya dönüştürülürken davacılardan tahsil edilen harçlar da bedel tespiti davalarında olduğu gibi nispiden maktuya çevrilerek davacı üzerinde olan dava yükünü hafifletecek şekilde düzenleme yapılmıştır (Mürsel Malkoç, § 45).

46. Ayrıca, alınacak hukuki yardımın niteliği ve maliyetinin vekil ile müvekkil arasındaki vekâlet sözleşmesine bağlı bir ilişki olduğu ve alınan hukuki yardımın maliyetinin buna göre ciddi miktarda farklılıklar göstereceği açıktır. Kanun koyucunun vekâlet ücretini karşı tarafa yüklemesindeki amaç, haksız yere dava açılmasına neden olanlara yargılama giderlerinin yükletilmesi olup davanın niteliğine göre makul ve kabul edilebilir bir ücretin belirlenmesi hakkaniyete uygun bir yargılama ve mahkemeye erişim sağlamak için yeterli kabul edilmelidir. Mahkemelerce hüküm verilenden daha yüksek ücret öngören vekâlet sözleşmeleri vekil ile müvekkili bağlayacağından hükmedilen ücret bireylerin mahkemeye erişim haklarını engellemedikçe Anayasa Mahkemesinin bu takdire müdahalesi söz konusu olamaz (Mürsel Malkoç, § 47).

47. Sonuç olarak başvuruculaın lehine hükmedilen tazminat miktarı ve lehe hükmedilen yargılama giderleri göz önünde bulundurulduğunda maktu vekâlet ücretinin, başvuruculaın vekille dava açmalarını imkânsız hâle getirmediği ya da aşırı derecede zorlaştırmadığı, başvurucular üzerinde ağır bir yüke sebep olmadığı ve başvuruculaın mahkemeye erişim hakkına yönelik orantısız bir müdahale oluşturmadığı kanaatine ulaşılmıştır (Mürsel Malkoç, § 48).

48. Bu hâle göre 2942 sayılı Kanun'da yapılan değişiklik uyarınca kamulaştırmasız el atma nedeniyle açılan tazminat davasının, vekâlet ücreti yönünden maktu vekâlet ücretine hükmedilmesi ile sonuçlanmasında adil yargılanma hakkına yönelik açık ve görünür bir ihlal bulunmadığına karar vermek gerekir.

49. Açıklanan gerekçeyle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

50. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…"

51. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

52. Somut olayda mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

53. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculardan

Ahmet Nuri Özkan ÖZLER, Hüsamettin MACUN, Kemal MACUN, Mahrem MACUN, Osman Fehmi ÖZLER'e ekonomik değere ilişkin ve icra edilebilir bir yargı kararının uzun süre icra edilmemesi sonucu mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlali yönünden ayrı ayrı net 7.200 TL,taşınmazlarına Anayasa ve 2942 sayılı Kanun'da öngörülen kamulaştırma usulüne uyulmadan kanunilik ilkesine aykırı olarak el atılması ve hakkını elde etmek için dava açmak zorunda bırakılması sonucu ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında ise ayrı ayrı net 5.000 TL; başvurucular Halil ÖZLER, Fatma Zehra ÖZLER, İbrahim Hakkı ÖZLER, Hatice ÖZLER KALAYCI, İsmail ÖZLER ve Elif ÖZLER'e ekonomik değere ilişkin ve icra edilebilir bir yargı kararının uzun süre icra edilmemesi sonucu mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlali yönünden miras payları da dikkate alınarak ayrı ayrı net 8.400 TL; başvuruculaın taşınmazlarına Anayasa ve 2942 sayılı Kanun'da öngörülen kamulaştırma usulüne uyulmadan kanunilik ilkesine aykırı olarak el atılması ve hakkını elde etmek için dava açmak zorunda bırakılması sonucu ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında ise miras payları dikkate alınarak ayrı ayrı net 5.850 TL olmak üzere; toplam başvurucular Ahmet Nuri Özkan ÖZLER, Hüsamettin MACUN, İbrahim Hakkı ÖZLER, Kemal MACUN, Mahrem MACUN, Osman Fehmi ÖZLER'e ayrı ayrı net 12.200 TL; başvurucular Halil ÖZLER, Fatma Zehra ÖZLER, İbrahim Hakkı ÖZLER, Hatice ÖZLER KALAYCI, İsmail ÖZLER ve Elif ÖZLER'e ayrı ayrı net14.250 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

54. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Başvuruculaın bu konuda herhangi bir belge sunmamış olması nedeniyle maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

55. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucular Ahmet Nuri Özkan ÖZLER, Hüsamettin MACUN, Kemal MACUN, Mahrem MACUN, Osman Fehmi ÖZLER, Halil ÖZLER, Fatma Zehra ÖZLER, İbrahim Hakkı ÖZLER, Hatice ÖZLER KALAYCI, İsmail ÖZLER ve Elif ÖZLER'emüşterek olarak ödenmesine karar verilmesi gerekir.

56. Ayrıca yargı kararının mümkün olan en kısa sürede icra edilmesi ve böylece hukuk devleti ilkesi ile adalete olan güvenin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi için ihlal kararının bir örneğinin ilgili idareye gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlali iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlaline ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Mahkemece belirlenen taşınmaz bedelinin düşüklüğüne ilişkin iddiaların açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

4. Mahkemece belirlenen bedele uygulanan faiz oranı ile faiz hesaplamalarına ilişkin iddiaların başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

5. Lehe hükmedilen maktu vekalet ücretine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması

nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkı ile Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin yargı kararının en kısa sürede icra edilmesi için Karayolları Genel Müdürlüğüne GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculardan Ahmet Nuri Özkan ÖZLER, Hüsamettin MACUN, İbrahim Hakkı ÖZLER, Kemal MACUN, Mahrem MACUN, Osman Fehmi ÖZLER'e ayrı ayrı net 12.200 TL; Halil ÖZLER, Fatma Zehra ÖZLER, İbrahim Hakkı ÖZLER, Hatice ÖZLER KALAYCI, İsmail ÖZLER ve Elif ÖZLER'e ayrı ayrı net 14.250 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULAR Ahmet Nuri Özkan ÖZLER, Hüsamettin MACUN, Kemal MACUN, Mahrem MACUN, Osman Fehmi ÖZLER, Halil ÖZLER, Fatma Zehra ÖZLER, İbrahim Hakkı ÖZLER, Hatice ÖZLER KALAYCI, İsmail ÖZLER ve Elif ÖZLER'e MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

YASİN AĞCA

B. No: 2014/13163 | Karar tarihi: 11.05.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/13163

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

YASİN AĞCA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/13163)

Karar Tarihi: 11/5/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Hicabi DURSUN

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Nahit GEZGİN

Başvurucu : Yasin AĞCA

Vekili : Av. Kadir KARTAL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, hayati tehlike geçirilmesiyle sonuçlanan ve üçüncü kişi tarafından gerçekleştirilen silahlı saldırı olayının etkili soruşturulmaması nedeniyle yaşama hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 4/8/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü sunmuştur.

7. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. 1978 doğumlu olan başvurucu, olay tarihinde İstanbul'da yaşamakta ve taksi şoförlüğü yapmaktadır.

10. Başvurucu 9/6/2008 tarihinde saat 19.00 sıralarında Kağıthane'de trafikte başka bir sürücüyle tartışma yaşamış; bu tartışma, taraflarının araçlarından inerek itişmeleri ve ardından yumruklaşmalarıyla kavgaya dönüşmüştür.

11. Başvurucunun müşterilerinin ve bir tanığın müdahalesi sonucu kavganın sona ermesiyle taraflar araçlarına binerek olay yerinden ayrılmışlar, başvurucunun müşterileri ise olay yerinde kalmıştır.

12. Başvurucunun kavga sona erdikten sonra taksisiyle diğer aracı takip etmesi üzerine iki araç olay yerine yakın bir bölgede yeniden karşılaşmıştır. Başvurucu, bu karşılaşma sırasında diğer sürücünün ele geçmeyen tabancayla yakın mesafeden açtığı ateş sonucu hayati tehlike geçirecek ve görme yeteneğini yitirecek şekilde başından yaralanmıştır.

13. Başvurucu, ihbar sonucu gelen kolluk görevlileri tarafından bir hastaneye götürülmüş ve buradaki yoğun bakım ünitesinde derhâl başvurucunun tedavisine başlanmıştır. Diğer sürücü ise aracıyla olay yerinden süratle kaçmış ancak kaçışı sırasında aracının plaka numarası çevredekiler tarafından görülebilmiştir.

14. Olayın hemen ardından harekete geçen kolluk görevlileri, plaka numarasından yola çıkarak kimliğini (1972 doğumlu K.Ş.) ve adresini belirledikleri araç sahibini Kağıthane'deki adresinde aramış ancak bulamamışlardır. Bununla birlikte adreste bulunan babası aracılığıyla K.Ş. ile telefon görüşmesi yapmışlardır. K.Ş. bu görüşmede Fatih ilçesinde olduğunu, aracını tanımadığı bir kişiye olaydan birkaç gün önce geçici olarak verdiğini söylemiştir.

15. Kolluk görevlileri, ifadesini alabilmek için K.Ş.yi karakola çağırmıştır. K.Ş. görüşmeden yarım saat sonra Kağıthane İlçe Emniyet Müdürlüğü binası önüne geleceğini söylemiş ancak gitmemiştir.

16. Bu durum üzerine kolluk görevlileri, belli aralıklarla K.Ş.yi telefonla arayıp ifadesini vermek üzere yaptıkları çağrıyı yinelemişlerdir. K.Ş. bu görüşmelerde farklı yerlere geleceğini söylemesine rağmen her defasında söylediği yere gitmemiş, saat 24.00 sıralarında ise telefonunu görüşmeye kapatmıştır.

17. K.Ş.nin bu tutumu üzerine kolluk görevlileri, yeniden adresine gitmişler ancak bu kez kimseyi bulamamışlardır. Kendisine bir süre ulaşılamayan K.Ş. 10/6/2008 tarihinde saat 01.45 sıralarında polis karakoluna kendiliğinden gelmiş ve görevlilere, Fatih ilçesindeki bir dernekte tanıştığı 1970 doğumlu Ş.Ç.ye olaydan iki gün önce aracını verdiğini söylemiştir.

18. K.Ş. Ş.Ç.ye ait telefonların numaralarını da kolluk görevlilerine vermiştir. Görevliler, hemen bu telefonları arayarak adı geçen kişiye ulaşmaya çalışmışlarsa da telefonların

görüşmeye kapalı olması nedeniyle başarılı olamamışlardır.

19. Kolluk görevlileri tarafından, olayın hemen nöbetçi Cumhuriyet Savcısına bildirilmesi üzerine İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı (Cumhuriyet Başsavcılığı) olay hakkında derhal bir soruşturma başlatmıştır.

A. Şüphelilerin ve Görgü Tanıklarının Beyanları

20. Soruşturma kapsamında K.Ş.nin şüpheli sıfatıyla ifadesi ilk kez 10/6/2008 tarihinde kolluk görevlileri tarafından alınmıştır. K.Ş. ifadesinde tekstilci olduğunu, bir dönem Çeçenistan'a gittiğini, 7/6/2008 tarihinde yolda yürürken Fatih'teki bir dernekte 10 yıl önce tanıştığı ve Adapazarı'nda ikamet ettiğini bildiği arkadaşı Ş.Ç. ile yanında tanımadığı biri olduğu hâlde tesadüfen karşılaştığını; Ş.Ç.nin aracını, yanındaki tanımadığı arkadaşı için geçici olarak istemesi üzerine aracının anahtarını Ş.Ç.ye verdiğini, onun da bu anahtarı yanındaki kişiye verdiğini gördüğünü, olayla bir ilgisinin bulunmadığını söylemiştir.

21. Kolluk görevlileri, bu ifade üzerine Ş.Ç.yi yeniden telefonla arayıp ifade vermeye çağırmışlardır. Ş.Ç. 10/6/2008 tarihinde saat 16.30 sıralarında kolluk görevlilerininçağrısına uyarak karakola gelmiştir. Burada şüpheli sıfatıyla verdiği ilk ifadesinde özetle aslen Karadenizli olup Adapazarı'nda ikamet ettiğini, burada bir akaryakıt istasyonunun olduğunu, Çeçen mültecilerle ilgilendiği için Fatih ilçesinde bulunan bir derneği sıklıkla ziyaret ettiğini söylemiştir.

22. Ş.Ç. aynı nedenle İstanbul'a gittiği 7/6/2008 tarihinde Çeçenistan'da tanıştığı ve ismini Ahmet olarak bildiği arkadaşıyla yürürlerken Ahmet'in hasta bir yakınının olması sebebiyle bir araca ihtiyaç duyduğunu söylemesi üzerine bu sırada tesadüfen gördüğü ve uzun zamandır tanıyıp bir süre de birlikte Çeçenistan'da kaldıkları K.Ş.ye durumu açıklayarak ondan aracının anahtarını istediğini, K.Ş.nin kabul etmesi üzerine de ondan aldığı anahtarı Ahmet'e verdiğini, bu olayın ardından Adapazarı'na döndüğünü ve olay günü de burada olduğunu söylemiştir.

23. Ş.Ç. ifadesinde ayrıca Ahmet ismiyle tanıdığı bu kişinin açık kimliğini, telefon numarasını ve adresini bilmediğini ancak pasaportunda ismini M.E. olarak gördüğünü hatırladığını belirtmiştir.

24. Ş.Ç.nin bu kişinin Fatih ilçesindeki dernekte veya çevresinde bulunan sosyal alanlarda bulunabileceğini söylemesi üzerine kolluk görevlilerince Ş.Ç. ile birlikte aynı gün (10/6/2008) saat 21.00 sıralarında buralara gidilerek araştırma yapılmış ancak bu kişiye veya onu tanıyan birine rastlanmamıştır.

25. Soruşturmada başvurucunun müşterileri Y.K., Ş.K., B.Ç. ve A.Y.nin ifadeleri olaydan hemen sonra ve farklı tarihlerde kolluk görevlileri ve Cumhuriyet Savcısı tarafından ayrı ayrı alınmıştır. Adı geçenler bu ifadelerinde özetle taksiyle trafik lambalarının bulunduğu bir kavşağa geldiklerinde A.Y.nin hasta olmasından dolayı başvurucudan durmayıp süratlenmesini istediklerini, başvurucunun da bu isteklerine uyarak kavşaktan geçmek istediği sırada sol taraflarında bulunan başka bir aracın sürücüsü ile başvurucu arasında önce araç içinde el ve kol hareketleriyle başlayan, akabinde başvurucunun diğer sürücüyle sinkâflı konuşması üzerine taraflarının araçlarından inerek yumruklaşmaya kadar varan bir kavganın yaşandığını, Ş.K. ve Y.K.nin taksiden inerek bu kavgaya müdahale ettiğini, kavganın son bulmasıyla taraflarının araçlarına binerek olay yerinden uzaklaştıklarını, kendilerinin ise olay yerinde kaldıklarını, bir süre sonra başvurucunun taksiyle diğer aracı takip etmeye başladığını gördüklerini ancak bu takip sırasında veya sonrasında neler

yaşandığını, başvurucunun ne şekilde yaralandığını görmediklerini söylemişlerdir.

26. Tanıklar ifadelerinde başvurucuyla tartışan kişinin olay sırasında ismini söylediğine ilişkin bir beyanda bulunmamışlardır. Ayrıca tanıklardan sadece Y.K. bukişiyi teşhis edebileceğini söylemiştir.

27. Tanık B.Ç. ise teşhis edemeyeceğini söylese de bu kişinin eşkâlini vermiş ve 1.90 cm boyunda, 85-90 kg ağırlığında ve birkaç günlük sakalı olduğunu söylemiştir.

28. Bu tanıklara 30/10/2008 tarihinde (olaydan yirmi gün sonra) şüpheli K.Ş. dâhil sekiz kişinin fotoğrafları gösterilerek teşhis işlemi yaptırılmış ancak tanıklardan Ş.K. ve A.Y. teşhiste bulunamamışlardır. Tanık Y.K., K.Ş.yi ve başka bir kişiyi; tanık B.Ç. ise bu kişilerden başka iki kişiyi faile benzettiğini söylemiştir.

29. Y.K. soruşturmanın ileriki aşamasında Cumhuriyet Savcısına verdiği 13/11/2009 tarihli ifadesinde, failin 1.80 cm boylarında, iri yapılı, şivesi Kafkasya Bölgesi'nden ülkemize göç eden ya da Karadeniz Bölgesi'nden olan kişilerin şivesine benzeyen, 35-40 yaşlarında, düz saçlı ve sakallı bir kişi olduğunu söylemiştir.

30. Tanığa bu ifadesinin alındığı sırada şüpheliler K.Ş. ve Ş.Ç.nin fotoğrafları gösterilmiş; tanık, olayı gerçekleştiren kişinin Ş.Ç. olmadığını, K.Ş.ye ise benzemekle birlikte gösterilen fotoğraftan net olarak teşhiste bulunamadığını söylemiştir.

31. Tanıklar Y.K., A.Y. ve B.Ç. 17/11/2009 günü karakola çağrılmış; K.Ş.ye ilişkin teşhis işlemi yeniden gerçekleştirilmiştir. Bu işlem sırasında teşhis odasına K.Ş. dışında başka kişiler de alınarak hepsi tanıklara gösterilmiştir. Tanıklardan A.Y ve B.Ç. bu kişilerin fail olup olmadıklarını teşhis edemediklerini, tanık Y.K. ise bu kişiler arasında failin bulunmadığını söylemiştir.

32. Y.K. bu teşhis işlemi sırasında da olayı gerçekleştiren kişinin uzun boylu, 100 kg civarında, atletik yapılı ve Kafkasya Bölgesi'nden göç eden kişilere ait şivesi olan biri olduğunu söylemiştir.

33. Olay yerinde kendi aracıyla seyir hâlindeyken yaşananlara tanık olan A.E.olay günü saat 20.40 sıralarında kollukta alınan ifadesinde, kavgayı görmesi üzerine tarafları ayırmak için aracından indiğini, kavganın son bulmasından ve tarafların araçlarına binerek olay yerinden belli bir mesafe uzaklaşmalarından bir süre sonra başvurucunun diğer aracı takip edip taksisini bu aracın önüne doğru sürmesi ve taksisinin bagajından çıkardığı sopayla üzerine yürümesi üzerine diğer sürücünün 7.65 mm çapında olduğunu düşündüğü tabancasıyla yakın mesafeden ateş açarak başvurucuyu yüzünden vurduğunu ve hemen aracına binerek süratle olay yerinden kaçtığını, başvurucunun ise yüzünden aldığı mermi isabeti nedeniyle olduğu yere düştüğünü, ardından olay yerine gelen polis memurlarınca hastaneye götürüldüğünü gördüğünü söylemiştir.

34. Bu tanık da diğer sürücünün tartışma anında ya da başvurucuyu silahla yaraladığı sırada ismini söylediğine ilişkin bir beyanda bulunmamış ancak eşkâlini vererek 35 yaşlarında, yaklaşık 1.90 cm boyunda, 100 kg ağırlığında ve sakallı biri olduğunu belirtmiştir.

35. Tanığa, bu ifade alma işleminden hemen sonra bilgisayar veri ortamında (POLNET) yer alan parmak izi programındaki kişilere ait fotoğraflar gösterilmiş ancak tanık, bu kişiler içinde olayı gerçekleştiren kişinin bulunduğu yönünde bir teşhiste bulunamamıştır.

36. Tanık 10/6/2008 tarihinde (olaydan bir gün sonra) karakola yeniden çağrılmış vesaat

12.00'de K.Ş.ye, saat 23.00'te ise Ş.Ç.ye ilişkin olarak tanığa ayrı ayrı teşhis yaptırılmıştır. Busırada teşhis odasına şüpheliler dışında olayla ilgisi olmayan üç kişi daha alınarak hepsi tanığa gösterilmiştir. Tanık, şüpheliler dâhil kendisine gösterilen kişileri olay sırasında görmediğini söylemiş ve olayı gerçekleştiren kişinin 1.90 cm boylarında, 100 kg ağırlığında ve sakallı biri olduğunu yinelemiştir.

37. Tanık, soruşturmanın ileriki aşamasında 15/7/2008 tarihinde (olaydan yaklaşık bir ay sonra) Cumhuriyet Başsavcılığında yeniden ifade vermiştir. İfadesi alınırken şüpheliler K.Ş. ve Ş.Ç.nin soruşturma dosyasında bulunan fotoğraflı kimlik belgeleri Cumhuriyet Savcısı tarafından kendisine gösterilmiştir. Tanık, şüphelilerin büyük bir olasılıkla olayı gerçekleştiren kişi olmadığını düşündüğünü ancak bu kişinin yüzünü, kavga sırasında arkasından tutmaya çalıştığı için göremediğini, başvurucunun silahla vurulması anında ise bir an görebildiğini ve saç stilinin Ş.Ç.nin saç stiliyle uyuşmadığını söylemiştir.

38. Bu tanığa da 30/10/2008 tarihinde diğer tanıklarla birlikte şüpheli K.Ş. dâhil sekiz kişinin fotoğrafları gösterilerek teşhis işlemi yaptırılmış; tanık, fotoğrafları gösterilen kişileri olaya karışan kişiye benzetemediğini söylemiştir.

B. Soruşturma Kapsamında Yapılan Adli İşlemler

39. Cumhuriyet Başsavcılığı 11/6/2008 tarihinde şüpheliler K.Ş. ve Ş.Ç.nin kastenöldürmeye teşebbüs suçundan tutuklanmalarını Sulh Ceza Mahkemesinden (Mahkeme) talep etmiştir. Mahkemece şüphelilerin sorguları yapılmıştır. Şüpheliler, bu sorgularında kolluk ve Cumhuriyet Başsavcılığında verdikleri ifadelerini tekrar ederek aracın olay günü M.E. isimli kişide olduğunu ve olaya karışmadıklarını söylemişlerdir.

40. Mahkeme, tutuklama talebini mevcut delil durumunu gerekçe göstererekreddetmiş ve adı geçenlerin serbest bırakılmalarına karar vermiştir.

41. Başvurucunun vekili aracılığıyla bu karara itirazı, Asliye Ceza Mahkemesince reddedilmiştir. Mahkeme, bu kararına gerekçe olarak tanık A.E.nin 10/6/2008 tarihli teşhis işlemini (bkz. §§ 34, 36) ve aynı tanık ile tanık B.Ç.nin ifadelerini (bkz. §§ 27, 33) göstermiştir.

C. Maddi DelilİncelemeleriI

42. Olay yeri inceleme ekibi tarafından olay günü saat 22.00 sıralarında yapılan incelemeler sonucunda bir adet tabanca mermisi kovanı ve demir çubuk bulunmuş, bu kovan ve demir çubuk incelenmek üzere muhafaza altına alınmış, ayrıca olay yerinin basit krokisi ile inceleme raporu düzenlenmiştir.

43. Olay yerinden elde edilen kovan,Polis Kriminal Laboratuvarına gönderilmiştir. Laboratuvar tarafından 12/6/2008 tarihinde düzenlenen rapora göre söz konusu kovan, tanık A.E.nin ifadesinde söylediği gibi 7.65 mm. çaplı fişek atar silahlarda kullanılmak üzere imal edilmiş fişeklerdendir. Kovan, bu kovanın atıldığı silahın elde edildiğinde tespit edilebilmesi için Laboratuvarda geçici olarak muhafaza altına alınmıştır.

44. Karakola geldiğinde K.Ş.nin el svapları alınmış ancak Kriminal Laboratuvarın 4/7/2008 tarihli raporunda bu svaplar üzerinde atış artıklarına rastlanmadığı bildirilmiştir.

45. K.Ş.ye ait araç 1/7/2008 tarihinde Kağıthane ilçesinde bir sokakta kapıları açık ve terk edilmiş şekilde bulunmuştur. Aynı gün kolluk görevlilerince üzerinde maddi delil ve parmak izi incelemesi yapılmış ancak mukayeseye elverişli ize ya da benzeri bir delile

rastlanmamıştır.

46. Aracın terk edildiği bölgede kolluk görevlileri tarafından yapılan araştırmada, sokağa bırakan kişiyi gören veya bilen bir tanığın olmadığı, ayrıca aracın sokakta ilk kez terk edilmiş şekilde bulunmasından 15-20 gün önce görüldüğü tespit edilmiştir.

47. Soruşturmada, kavganın yaşandığı veya başvurucunun silahla vurulduğu yeri görüntüleyen bir MOBESE ya da iş yeri güvenlik kamerasının bulunmadığı tespit edilmiştir.

48. K.Ş.ye ait aracın olay günü izlediği güzergâhın tespit edilebilmesi için olay tarihinden terk edilmiş şekilde bulunduğu 21/6/2008 tarihine dek İstanbul'daki köprülerden ve otoyol gişelerinden geçiş yapıp yapmadığı Karayolları Müdürlüğünden sorulmuş, Müdürlükçe bir geçiş kaydının bulunmadığı bildirilmiştir.

D. Başvurucunun Beyanları

49. Soruşturmada olayın hemen ardından başvurucunun ifadesinin alınmasına çalışılmış ise de doktorlarının beyanlarına göre ifade veremeyecek durumda olması nedeniyle bu, 9/7/2008 tarihine (olaydan bir ay sonrası) dek mümkün olmamıştır.

50. Başvurucunun sağlık durumu itibarıyla hangi tarihte ifade verebilecek durumageldiği ve tedavi gördüğü hastaneden taburcu edildiği soruşturma belgelerinden kesin olarak anlaşılamamakla birlikte aşağıda yer verilen ifadelere göre taburcu edildikten bir süre sonra belirtilen tarihte Cumhuriyet Başsavcılığına başvurup vekili huzurunda ifadesini verdiği anlaşılmıştır.

51. Başvurucu bu ifadesinde olay günü müşterilerinin içlerinden birinin hasta olduğu gerekçesiyle kendisinden süratli gitmesini istemesi üzerine bazen başka araçların önüne geçerek ilerlemek zorunda kaldığını, bir müddet trafikte bu şekilde ilerledikten sonra bir sürücüyle bu nedenle tartıştıklarını, tartışmanın kavgaya dönüştüğünü ve sürücünün bu sırada "Sen beni tanımıyorsun bana Ş... Ç... derler." deyip kendisine yumruk attığını, bu kişiyi daha önce görmediğini ve tanımadığını söylemiştir.

52. Başvurucu, kavganın sona ermesinden sonra müşterilerini olay yerinde bırakarak taksisiyle diğer aracı takip etmeye başladığını, bir süre sonra diğer sürücünün durup aracından inmesi üzerine taksisinden indiğini, bu sırada sürücünün elinde bir tabanca olduğunu ve kendisine doğrulttuğunu gördüğünü, kendini korumak amacıyla taksisinin bagajına önceden koyduğu demir çubuğu almak için hamle yaptığı sırada gözlerinin aniden karardığını ancak silah sesi duymadığını söylemiştir.

53. Başvurucu bu ifadesinde diğer sürücünün eşkâlini de vermiştir. Başvurucu, yukarıda yer verilen tanık anlatımlarında olduğu gibi bu kişinin 35 yaşlarında, 1.75-1.80 cm boylarında ve yaklaşık 100 kg ağırlığında olduğunu söylemiş; dalgalı saçlı ve şakak kısmındaki saçlarının kırlaşmış olduğunu, şivesinin Karadeniz Bölgesi'ne has şiveye yakın olduğunu da ifade etmiştir.

54. Tanıklar Y.K., A.Y. ve B.Ç.nin karakola çağrılarak yeniden teşhis işleminin gerçekleştirildiği 17/11/2009 tarihinde, olay sonucunda görme yeteneğini tamamen kaybeden başvurucu da çağrılmış, K.Ş. ile K.Ş.nin yanında teşhis işlemine katılan kişilerin başvurucunun yakınında ayrı ayrı konuşması sağlanmış, bu seslerden birinin ya da birkaçının kendisini yaralayan kişinin sesiyle benzer olup olmadığı başvurucuya sorulmuştur. Başvurucu, olayın üzerinden uzun bir zaman geçtiğini, tartıştığı kişiyle aralarında yüksek ses tonuyla ve sert vurgulamalarla kısa bir konuşmanın gerçekleştiğini,

bu nedenle dinletilen kişilerin ses tonlarını kendisini yaralayan kişinin ses tonuna benzetemediğini söylemiştir.

E. Başvurucu Hakkında Düzenlenen Adli Raporlar

55. Başvurucu hakkında Adli Tıp Kurumundan alınan 11/6/2008 tarihli ilk adli raporda; sol maxillada (sol üst çene kemiği) ve sağ zigomada (sağ elmacık kemiği) ateşli silah çekirdeği yaralarının mevcut olduğu, epikriz ve konsültasyon raporlarının temini sonrasında kesin raporun düzenleneceği bildirilmiştir.

56. Adli Tıp Kurumundan alınan 21/8/2008 tarihli ikinci adli raporda; başvurucuda subdural (beyin-omurilik sert zarı altı) hematom (kan toplanması nedeniyle şişlik), sağ temporal (şakak kemiği) fraktürü (kırık) tespit edildiği ve bilateral (iki taraflı) glob (küre) perferasyonunun (delinme) mevcut olduğu bildirilmiştir. Raporda, göz ve plastik cerrahi konsültasyon raporlarının temini sonrası kesin raporun düzenleneceği belirtilmiştir.

57. Adli Tıp Kurumu İkinci İhtisas Kurulu 22/6/2009 tarihinde, belirtilen konsültasyon raporlarını aldıktan ve geçici raporlarla birlikte epikriz raporunu da inceledikten sonra kesin adli raporu düzenlemiştir. Raporda başvurucunun yaralanma nedeniyle hayati tehlike geçirdiği, her iki gözünün tam görme yeteneğini yitirdiği, yüzünde sabit iz ve hayat fonksiyonlarını ağır derecede etkileyecek nitelikte kemik kırığı oluştuğu belirtilmiştir.

F. Soruşturma Kapsamında Yapılan Diğer Araştırmalar

58. Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından Pasaport Şube Müdürlüğüne 12/6/2008 tarihinde yazı yazılarak M.E. hakkında kayıtlarının bulunup bulunmadığı hususunda çok acele bilgi verilmesi istenmiştir.

59. Şube Müdürlüğünün cevap yazısıyla kayıtlarında bu kişi hakkında bir bilgiye rastlanmadığı bildirilmiştir.

60. Soruşturmada ayrıca şüphelilerin ve yakınlarının kullandıkları tespit edilebilen mobil telefonların olay gününe ilişkin görüşme kayıtları ilgili telefon operatörlerinden getirtilerek incelenmiştir.

61. Bu inceleme sonucunda şüpheli Ş.Ç.nin olay günü İstanbul'da bir görüşme yaptığı ya da K.Ş. ile görüştüğü tespit edilememiştir. Ancak şüpheli K.Ş.nin başka bir kişi adına çıkarttığı telefon hattıyla ve kendi adına kayıtlı başka bir hatla kardeşi T.Ş.ye ait telefonu saat 19.53’ten itibaren -olayın gerçekleşmesinin hemen ardından- çok sık aralıklarla aradığı ve uzun süren görüşmeler yaptığı, ayrıca kolluk görevlileriyle görüşmesini takiben ve polis karakoluna teslim olmadan önce de aracının terk edilmiş olduğu Kağıthane'deki sokağın hemen bir üst sokağında bulunan baz istasyonunun bulunduğu alanda telefonla görüştüğü belirlenmiştir.

62. Bu durum üzerine K.Ş.nin ifadesi, Cumhuriyet Savcısı tarafından yeniden alınmıştır. K.Ş. bu ifadelerinde özetle, telefon görüşme kayıtlarında olay günü Fatih'te olmasına rağmen Kağıthane bölgesinde görüşme yaptığının belirlenmesinin sebebini anlayamadığını söylemiştir.

63. K.Ş. bu ifadelerinde önceki ifadelerinden farklı olarak olay günü aracının anahtarını Ş.Ç.ye verdiğini ancak onun anahtarı bir başkasına verdiğini görmediğini söylemiş; bununla birlikteŞ.Ç.nin bu olaylardan önce M.E. isimli kişiden bahsedip yakından tanıdığı ve güvenilir birisi olduğunu ifade ettiğini de eklemiştir.

64. Şüphelilerin ve yakınlarının telefonla iletişimlerinin üç ay süreyle dinlenmesine ve kayda alınmasına -Cumhuriyet Başsavcılığının talebiyle- Mahkemece 26/11/2009 tarihinde karar verilerek görüşmeler bu tarihten sonra belirtilen süreyle dinlenmiş ise de bu dinlemelerden bir bilgi elde edilememiştir.

G. Kamu Davası Süreci

65. Cumhuriyet Başsavcılığı 28/12/2010 tarihinde, savunmalarının hayatın olağan akışına uygun olmadığı, adı, adresi ve telefonu belli olmayan bir kişi tarafından K.Ş.ye ait aracın geçici olarak istenmesinin ve daha da ötesi K.Ş. tarafından verilmesinin mümkün olmadığı, ayrıca yapılan araştırmalarda M.E. isminde bir kişinin varlığının da tespit edilmediği gerekçesiyle K.Ş ve Ş.Ç. hakkında kasten öldürmeye teşebbüs ve yasak nitelikte silah taşımak eylemlerinin failini gizlemek ve kimliğinin ortaya çıkarılmasını engellemek amacı ile birlikte hareket ettikleri iddiasıyla suçluyu kayırma suçundan kamu davası açmıştır.

66. K.Ş. ve Ş.Ç. hakkında suçluyu kayırma suçundan yürütülen kamu davasında ise başvurucu yeniden ifade vermiş ve önceki ifadelerinde olduğu gibi kendisini yaralayan kişinin kavga sırasında "Bana Ş...Ç... derler." dediğini söylemiştir.

67. K.Ş. ve Ş.Ç. ise bu davadaki savunmalarında da suçlamayı reddederek olayla bir ilgilerinin bulunmadığını, olay günü aracın M.E.de olduğunu söylemişlerdir.

68. Bu yargılamada tanık Y.K.nın istinabe yoluyla ifadesi alınmıştır. Tanık, önceki ifadelerini tekrar ederek olay günü başvurucuyla tartışan kişinin şivesinin Kafkasya bölgesinden ülkemize göç eden kişilerin şivesine benzediğini, çalıştığı iş yerinde bu bölge kökenli kişiler olduğu için söz konusu şiveyi yakından bildiğini söylemiştir. Ancak bu ifadesinde de bu kişinin başvurucuyla tartıştığı sırada ismini söylediğine ilişkin bir beyanı olmamıştır.

69. Davaya bakan İstanbul Asliye Ceza Mahkemesi 13/4/2012 tarihli kararında, sanıkların kasten öldürmeye teşebbüs suçunun faili ve şeriki olduğunun ileri sürüldüğünü belirterek haklarında suçluyu kayırma suçundan kamu davası açılabilmesi için soruşturmada öncelikle olayın failinin belirlenmesinin ve akabinde buna göre durumlarınınnetleştirilmesinin gerektiği gerekçesiyle sanıkların beraatine hükmetmiştir.

70. Başvurucu tarafından temyiz edilen bu karar, Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 18/6/2014 tarihli ilamıyla onanmıştır.

H. Kamu Davası Açılmasından Sonra Gerçekleştirilen Soruşturma İşlemleri

71. Cumhuriyet Başsavcılığı, bu davayı açtıktan sonra da bazı soruşturma işlemleri gerçekleştirmiş ve 7/5/2011 tarihinde başvurucunun ifadesini kolluk aracılığıyla yeniden almıştır. Başvurucu bu ifadesinde, yoğun bakım ünitesinde yaklaşık 7 gün, ilgili serviste ise 4 gün kaldıktan sonra hastaneden taburcu edildiğini, olaydan 9 ay kadar sonra yanında C.D. isimli kişi olduğu hâlde ziyaretine gelen veKağıthane Şoförler Odası Başkanı A.T.nin, olayı gerçekleştiren kişinin uzlaşma karşılığında bir miktar para vermeyi ya da çocuğuna ev almayı teklif ettiğini söylediğini ancak bu kişinin kim olduğunu söylemediğini, kendisinin ise bu teklifi reddettiğini ileri sürmüştür.

72. Başvurucunun babası da aynı gün kollukta dinlenmiş, ifadesinde olayın gerçekleşme şeklini ilk olarak tanıklarından ve kolluk görevlilerinden öğrendiğini,başvurucunun hastaneden taburcu edildikten sonraki görüşmelerinde tanıklardan ve kolluk görevlilerinden duyduklarını doğruladığını ve failin olay sırasında ismini Ş.Ç. olarak söylediğini ifade ettiğini beyan etmiştir.

73. Başvurucunun ifadesinde adları geçen A.T. ve C.D. 23/6/2011 tarihinde kollukta alınan ifadelerinde başvurucunun iddialarını tümüyle reddetmişlerdir.

74. Başvurucunun bu konuda kollukta 15/5/2011 tarihinde dinlenen iki akrabası ise başvurucuya şikâyetinden vazgeçmesi için para teklif edildiğini duyduklarını söylemişlerdir. Tanık N.K. ayrıca, başvurucunun bu teklifi reddetmesinin sonrasında A.T.nin aynı teklifi kendisine yaptığını ancak kabul etmediklerini belirtmiştir. Tanık D.N. ise teklifi duymasının yanı sıra tedavisinin tamamlanmasından sonra başvurucuyu önce bir avukata ardından da Cumhuriyet Başsavcılığına götürdüğünü söylemiştir.

75. Aynı konuda kollukta dinlenen ve başvurucunun yakını olan H.İ.K de olaydan sonra ziyaretine gittiğinde başvurucunun, olayın failinin Çeçenlerle bağlantısı bulunduğunu ileri sürdüğü Ş.Ç. olduğunu söylediğini ifade etmiştir. Tanık, başvurucuya ekonomik durumunun kötü olması nedeniyle maddi yardım için bir talebinin olup olmadığını sorduğunda bir taksi plakası alınmasını istediğini söylemesi üzerine Salih isimli bir arkadaşına bu konuyu açtığını ifade etmiş; devamında Salih'in iki gün sonra kendisini telefonla arayarak ismini vermediği kişilerle görüştüğünü, bu kişilerin olaya karışan kişiler olmayıp ekonomik durumlarının da başvurucunun talebini karşılayacak derecede iyi olmaması nedeniyle belli bir miktar para karşılığında başvurucuya bir ev almayı ve öğrenci olan çocuklarına belli aralıklarla maddi yardımda bulunmayı kabul ettiklerini söylediğini eklemiştir. Son olarak da bu teklifi başvurucunun babasına ilettiğini, babasının kararı başvurucuya bıraktığını, başvurucunun ise "Gözümün değeri bu kadar değil." diyerek teklifi geri çevirdiğini söylemiştir.

76. Soruşturmada Salih isimli kişinin açık kimliğine ve bu kişinin olaya ilişkin ifadesinin alınıp alınmadığına ilişkin bir bilgi veya belge bulunmamaktadır.

77. Cumhuriyet Başsavcılığı, bu aşamada K.Ş. ve Ş.Ç. ile yakınlarının kullandıkları mobil telefon iletişim kayıtlarına ilişkin araştırmayı derinleştirmiştir. Bu araştırma sonucunda şüphelilerin olay günü ve bu güne yakın tarihlerde görüştüğü kişileri tespit ederek bu kişilerin ev ve iş yerlerinde delil aramıştır. Aramalar sonucunda aşağıda açıklanacağı üzere birtakım suç eşyası (9 mm çapında mermi) ile bazı kişilere (K.U. ve Ş.Ş.) ulaşmış ve bu kişilerin ifadelerini şüpheli sıfatıyla almış ancak olayla bir irtibatlarını tespit edememiştir.

78. Soruşturmanın bu şekilde derinleştirilerek K.U. isimli kişinin telefon görüşme kayıtlarının incelenmesinden olayın ertesi günü K.Ş.nin kardeşi Ş.Ş ile beş kez görüşme yaptığı, olaydan bir hafta ve bir gün önce ise şüpheli Ş.Ç. ile görüştüğü tespit edilmiştir.

79. Bu tespit üzerine derhâl K.U.nun evinde arama gerçekleştirilmiş, bu aramada dört adet 9 mm çapında mermi bulunmuş ancak olayda kullanılan silah ya da olayla irtibatlıbir delil elde edilememiştir.

80. K.U.nun kollukta ve Cumhuriyet Başsavcılığında ayrı ayrı şüpheli sıfatıyla ifadesi alınmıştır. K.U. bu ifadelerinde özetle şüpheli Ş.Ç.yi ve M.E. isminde bir kişiyi tanımadığını ancak K.Ş.yi uzun zamandır tanıdığını, bir dönem birlikte Çeçenistan'daki silahlı mücadeleye -kendi ifadesine göre- katıldıklarını, Çeçenistan'daki insani yardım kuruluşlarında gönüllü olarak çalıştığını ve K.Ş. ile Ş.Ç.nin telefonundan görüşmüş olabileceğinden kayıtlarda Ş.Ç. ile görüştüğünün tespit edilmiş olabileceğini söylemiştir.

81. K.U. bu ifadesinde ayrıca Kağıthane Şoförler Odası Başkanı A.T.nin bulunduğu bir ortamda başvurucuya para yardımı yapılmasını önerdiğini; K.Ş.nin, aracının olaya karışmış olması nedeniyle başvurucuya belli bir miktar para yardımı yapmak istediğini bildiğinden bu durumu A.T.ye anlattığını, akabinde A.T.nin K.Ş.nin bu isteğini başvurucuya iletip

iletmediğinden haberdar olmadığını söylemiştir.

82. Başvurucunun ve görgü tanıklarının verdiği eşkâle uymadığından K.U.hakkında yürütülen soruşturma ayrılmış ve sadece evinde bulunan mermiler nedeniyle hakkında kamu davası açılmıştır.

83. Cumhuriyet Başsavcılığı 7/2/2012 tarihinde daimî arama kararı vererek kolluğa, dava zamanaşımının dolacağı tarih olarak belirlediği 9/8/2033 tarihine kadar olayın failinin kimliğinin tespitine ve yakalanmasına çalışılması, açık kimliği tespit edildiğinde ya da yakalandığında derhâl Cumhuriyet Başsavcılığında hazır edilmesi, ayrıca araştırmanın akıbeti konusunda başkaca bir yazışmaya mahal verilmeksizin her üç ayda bir bilgi verilmesi talimatını vermiştir.

İ. Bireysel Başvuru Süreci

84. Başvurucu, 4/8/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

85. Anayasa Mahkemesi tarafından soruşturma dosyası incelenmek için Cumhuriyet Başsavcılığından talep edilmiştir. Başsavcılık 25/3/2016 tarihinde UYAPüzerinden dosyanın suretini göndermiştir. Bu suretlerin incelenmesinden soruşturmada daimî arama kararı verilmesinden sonra kolluk tarafından olayın failinin tespiti çalışmalarına devam edildiği ve belirli tarih aralıklarıyla (3 aylık) buna yönelik tutunakların düzenlenerek Cumhuriyet Başsavcılığına gönderildiği, Cumhuriyet Savcısının da bu çalışmalarının yürütülüp yürütülmediğini ilgili kolluğa uygun aralıklarla yazı yazarak takip ettiği anlaşılmıştır.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

86. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "Bir suçun işlendiğini öğrenen Cumhuriyet savcısının görevi" kenar başlıklı 160. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Cumhuriyet savcısı, ihbar veya başka bir suretle bir suçun işlendiği izlenimini veren bir hâli öğrenir öğrenmez kamu davasını açmaya yer olup olmadığına karar vermek üzere hemen işin gerçeğini araştırmaya başlar."

87. 5271 sayılı Kanunu’nun "Kamu davasını açma görevi" kenar başlıklı 170. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Soruşturma evresi sonunda toplanan deliller, suçun işlendiği hususunda yeterli şüphe oluşturuyorsa; Cumhuriyet savcısı, bir iddianame düzenler."

88. Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından kabul edilen (soruşturmanın yürütüldüğü dönemde yürürlükte olan) 18/10/2011 tarihli ve (10) No.lu Genelge'nin ilgili kısımları şöyledir:

"...

3- İnsan haklarına saygılı bir şekilde maddi gerçeğin araştırılması ve adil bir yargılamanın yapılabilmesi için soruşturmaların zamanında, etkin, eksiksiz, süratli ve düzenli bir şekilde yürütülmesi, bu cümleden olarak; suç işlenildiğinin herhangi bir şekilde öğrenilmesi üzerine zaman geçirilmeksizin soruşturma başlatılması, delillerin tespit edilerek muhafaza altına alınması, gerektiğinde olay yerinin güvenliğinin sağlanması suretiyle delillerin kaybolmasını ve bozulmasını önleyici tedbirler alınarak olay yerine derhâl gidilmesi, olay yerinin

incelenmesi ile keşif yapılmak suretiyle ileri sürülen iddialarla karşılaştırılmasının yapılması, olay yerinin fotoğraflarının veya görüntülerinin soruşturmayı aydınlatacak şekilde tespit ettirilmesi, ayrıca yapılan işlemlerin ayrıntılı olarak tutanağa geçirilmesi, şüpheli veya sanığın beden muayenesi ve vücudundan örnek alınması gibi soruşturma işlemlerinin usul ve kanun hükümlerine göre geciktirilmeksizin yerine getirilmesi, olayla ilgili olan şüpheli, tanık, şikâyetçi ve mağdur ifadelerinin eksiksiz bir şekilde ve usulüne uygun olarak alınması,

...

56. Faili meçhul olay ve cinayetlerin soruşturulmasında,

...

e) Yeterli delil ve emarelerin bulunup bulunmamasına bakılmaksızın, kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmeyerek, suçun ya da faillerinin tespiti ve bulunması için zamanaşımına kadar aranmalarının sürdürülmesi;

...

g) Soruşturma evraklarının ilgili Cumhuriyet savcısı tarafından sık sık gözden geçirilmesi, ancak sadece soruşturma evrakının en üstündeki müzekkereye cevap verilmiş olup olmadığı ile yetinilmeyerek içeriği itibarıyla başkaca eksik kalmış bir husus varsa onun da tamamlanması için gerekli yazının yazılması, sonucunun uygun aralıklarla takip edilmesi,

(...)”

B. Uluslararası Hukuk

1. Birleşmiş Milletler Belgeleri

89. Birleşmiş Milletlerin 29 Kasım 1985 tarihli Suçtan ve Yetki İstismarından Mağdur Olanlara Adalet Sağlanmasına Dair Temel Prensipler Bildirisi'nde;

-Suç mağdurlarının uluslararası ve ulusal düzeyde adalete ulaşmalarını ve adil muamele görmeleri,

-Zararlarının giderilmesi, tazminat ve yardım için tedbirler alınması,

-Yargısal ve idari mekanizmaların mağdurların ihtiyaçlarına karşılık verebilmesi için mağdurlara özellikle ağır suçlar söz konusu olduğunda ve mağdurların talep etmeleri halinde, yargılamadaki rolleri ve kapsamı, yargılamanın zamanlaması ve ilerlemesi ile davalarının durumu hakkında bilgi verilmesini,

-Sanığın haklarına zarar vermeden ve ulusal ceza adaleti sistemine uygun biçimde mağdurun kişisel haklarını ilgilendirdiği durumlarda davanın gerekli aşamalarında kendisinin görüş ve düşüncelerini sunmasına izin verilmesini,

-Hukuki süreç boyunca mağdurlara uygun bir hukuki yardım sağlanmasını,

-Mağdurlara verilebilecek rahatsızlıkları asgariye indirmek, mahremiyetlerini korumak, gerektiği zaman kendilerinin, ailelerinin ve lehlerine olan tanıkların güvenliklerini sağlamak ve onları baskı ve misillemeye karşı korumak için tedbir almaları,

90. 27 Ağustos - 7 Eylül 1990 tarihleri arasında Küba’nın Havana şehrinde yapılan 8. Birleşmiş Milletler Suçun Önlenmesi ve Suçluların Islahı Konferansında kabul edilen Savcıların Rolüne Dair Yönergede;

-Adalet dağıtımında temel bir unsur olan savcıların suçların soruşturulması ve bu soruşturmaların hukukiliğinin gözetiminde aktif bir rol üstlenmesi;

-Görevlerin hukuka uygun olarak, adil, sürekli ve süratli bir biçimde insan onuruna saygı gösterip koruyarak insan haklarının yanında yer alarak yürütülmesi ve ceza adaleti sisteminin düzgün işlemesine katkıda bulunulması;

-Savcıların görevlerini yaparken, işlerini tarafsızlıkla ve her türlü siyasal, sosyal, dinsel, ırksal, kültürel, cinsel veya başka herhangi bir ayrımcılıktan kaçınarak yürütmeleri, objektif bir biçimde hareket etmeleri, şüphelinin ve mağdurun durumunu gereği gibi dikkate almaları tavsiyelerine yer verilmiştir.

2. Avrupa Konseyi Belgeleri

91. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) "İnsan haklarına saygıyükümlülüğü" kenar başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Yüksek Sözleşmeci Taraflar kendi yetki alanları içinde bulunan herkesin, bu Sözleşme'nin birinci bölümünde açıklanan hak ve özgürlüklerden yararlanmalarını sağlarlar"

92. Sözleşme'nin "Yaşam Hakkı" kenar başlıklı 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili bölümü şöyledir:

" Herkesin yaşam hakkı yasayla korunur. ..."

93. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) Sözleşme'nin, 2. maddesinin 1. maddesiyle birlikte yorumlandığında devletin yaşama hakkı kapsamındaki bir olayı etkili soruşturma yükümlülüğünün bulunduğunu kabul etmiştir (McCann ve diğerleri/Birleşik Krallık [BD], B. No: 18984/91, 5/9/1995, §161). Mahkeme, yaşama hakkı kapsamında incelediği McCann ve diğerleri/ Birleşik Krallık başvurusunda verdiği kararla devletin etkili soruşturma yükümlülüğü bulunduğunu ilk kez belirgin bir şekilde karar altına almıştır.

94. Mahkeme'ye göre bu yükümlülük, sadece bir kamu görevlisinin eylemi veya ihmali sonucu meydana gelen ölüm olayları açısından geçerli değildir (Salman/Türkiye [BD], B. No: 21986/93, 27/6/2000,§ 105, Şener Can ve diğerleri/Türkiye, B. No: 27446/12, 24/11/2014, § 37). Devletin, doğal olmayan her ölüm olayında, -öldürmeme ya da yaşamı korumama yükümlülüklerini ihlal etmemiş olsa da- gerçekleşen ölümün sebebini ve varsa sorumlularını ortaya çıkarmaya yönelik etkili bir soruşturma yapma yükümlülüğü vardır. Ayrıca, devletin etkili soruşturma yapma şeklindeki usul yükümlülüğü, maddi yükümlülükten ayrı ve bağımsız bir yükümlülük haline gelmiştir.

95. Mahkeme, 2001 yılında incelediği bir başvuruda verdiği kararda ise devletin yükümlülüğündeki etkili soruşturmanın ilkelerini belirlemiştir (Hugh Jordan/Birleşik Krallık, B. No: 24746/94, 4/5/2001). "Jordan Prensipleri" olarak anılan bu ilkeler, Mahkemenin tamamen yeni belirlediğiilkeler değildir. Yukarıda belirtilen McCann ve diğerleri/ Birleşik Krallık kararından beri önüne gelen davalarda uyguladığı birtakım ilkelerinsistematikleştirilmesinden ibarettir. Mahkemenin yaşama hakkı kapsamında etkili soruşturmaya ilişkin belirlediği ilkeler şöyledir:

-Soruşturma makamlarının yaşama hakkıyla ilgili konulardan haberdar olduklarında kendiliğinden harekete geçmeleri (Hugh Jordan/Birleşik Krallık, §105),

-Soruşturma makamlarının bağımsız olmaları (Hugh Jordan/Birleşik Krallık, §106),

-Soruşturmanın sorumluların tespitini ve cezalandırılmasını sağlayabilecek şekilde etkili olması, bu kapsamda olayı aydınlatmaya yarayabilecek bütün delillerin toplanması (Hugh Jordan/Birleşik Krallık, §107),

-Soruşturmanın makul bir süratle tamamlanması (Hugh Jordan/Birleşik Krallık, §108),

-Yürütülen soruşturmanın ve sonuçlarının kamu denetimine açık olması, her olayda ölen kişinin yakınlarının veya başvurucunun meşru menfaatlerini korumak için bu sürece gerekli olduğu ölçüde katılmalarının sağlanması (Hugh Jordan/Birleşik Krallık,§ 109).

96. Mahkeme kararlarında, soruşturmanın etkililiği için bu ilkeleri belirlemekle birlikte soruşturma yükümlülüğünün bir sonuç yükümlülüğü değil uygun araçların kullanılması yükümlülüğü olduğunu, bu itibarla bu konudaki yaptığı değerlendirmelerin hiçbir şekilde başvuruculara üçüncü kişileri adli bir suç nedeniyle yargılatma ya da cezalandırma hakkı verdiğive tüm yargılamaları mahkûmiyetle ya da belirli bir ceza kararıyla sonuçlandırma ödevi yüklediği anlamına gelmediğini de belirtmiştir (Öneryıldız/Türkiye [BD], B. No: 48939/99, 30/11/2004, § 96).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

97. Mahkemenin 11/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlığın Görüşü

98. Başvurucu; hayati tehlike geçirmesiyle ve görme yeteneğini kaybetmesiyle sonuçlanan olaya ilişkin soruşturmada, şüpheli Ş.Ç. hakkında kamu davası açmaya yeterli delil olmasına rağmen soruşturma makamlarının yıllardır pasif bir tutum sergileyerek bu şüpheli hakkında kamu davası açmadığını ileri sürmüştür. Bunun yanında şüphelilerin tutuklanmaması nedeniyle güvenliğinin tehlikeye atıldığını da iddia etmiştir. Ayrıcasoruşturmanın makul sürede tamamlanmadığını ve Asliye Ceza Mahkemesinin şüpheliler (sanıklar) hakkında verdiği beraat kararının başlı başına ihlal oluşturduğunu belirtmiştir.

99. Başvurucu; bu gerekçelerle Anayasa’nın 17., 19., 36., ve 40. maddelerinde güvence altına alınan yaşama, kişi hürriyeti ve güvenliği, adil yargılanma ve etkili başvuru haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve ihlalin tespitine karar verilmesini talep etmiştir.

100. Bakanlık görüşünde, öncelikle başvurunun kabul edilebilirliğine ilişkin açıklamalara yer verilmiş ve bu bağlamda başvuru yolunun tüketilmesinin yaşama hakkına yönelik ihlalin giderilmesi açısından herhangi bir etkisi kalmamışsa başvurucunun bunu anladığı andan itibaren ve bu yolun tüketilmesini beklemeden bireysel başvuru yoluna müracaat etmesi gerektiği ifade edilmiştir.

101. Görüşte, başvuruya konu soruşturmada 7/2/2012 tarihinde daimî arama kararı verilmesine rağmen etkili olarak yürütülmediğine ilişkin bireysel başvuruda bulunulması için 4/8/2014 tarihinde dek beklendiği belirtilmiş; bu nedenle başvurunun, süresi içinde yapılıp yapılmadığı yönünden değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

102. Bakanlık görüşünde, başvurunun kabul edilebilirliğine ilişkin ikinci olarak, daimî arama kararının Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru imkânının getirildiği 23/9/2012 tarihinden önce verilmiş olması nedeniyle başvurunun, zaman bakımından kabul edilebilir olup olmadığı yönünden de ayrıca değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

103. Bakanlığın başvurunun esasına ilişkin görüşünde ise öncelikle başvurucunun iddiasının

yaşama hakkının sadece etkili soruşturma yükümlülüğüne ilişkin usul boyutu kapsamında incelenmesi gerektiği belirtilmiş, devamında yaşama hakkı kapsamında yürütülecek ceza soruşturmasının etkili olabilmesi için Anayasa Mahkemesinin ve AİHM'in belirlediği ilkeler sıralanmıştır.

104. Görüşte son olarak başvuruya konu soruşturmada gerçekleştirilen ve yukarıda ifade edilen soruşturma işlemlerinin bir kısmı belirtilerek devletin yaşama hakkı bağlamında sahip olduğu etkili soruşturma yükümlülüğünü ihlal ettiği yönündeki şikâyetin değerlendirilmesi konusundaki takdirin Anayasa Mahkemesine ait olduğu ifade edilmiştir.

B. Değerlendirme

105. Anayasa’nın “Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı” kenar başlıklı 17. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir."

106. Anayasa'nın “Devletin temel amaç ve görevleri” kenar başlıklı 5. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

“Devletin temel amaç ve görevleri, … Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.”

1. Uygulanabilirlik Yönünden

107. Somut olayda başvurucu hayattadır. Bu nedenle başvuruda öncelikle yaşama hakkını güvence altına alan Anayasa’nın 17. maddesinin birinci fıkrasının uygulanabirliği hususunda bir değerlendirme yapmak gerekir.

108. Bir olayda yaşama hakkına ilişkin ilkelerin uygulanabilmesi için gerekli şartlardan biri, doğal olmayan bir ölümün gerçekleşmesi olmakla birlikte bazı durumlarda ölüm gerçekleşmese dahi olayın yaşama hakkı çerçevesinde incelenebilmesi mümkündür (Mehmet Karadağ, B. No: 2013/2030, 26/6/2014, § 20.)

109. Ölümle sonuçlanmayan bir olaya ilişkin başvuru da mağdura karşı yapılan eylemin niteliği ve failin amacı gibi somut olayın koşulları dikkate alınarak yaşama hakkı kapsamında incelenebilir.

110. Bu değerlendirme yapılırken eylemin potansiyel olarak öldürücü niteliğe sahip olup olmadığı ile maruz kalınan eylemin mağdurun fiziki bütünlüğü üzerindeki sonuçları önem taşımaktadır.

111. Somut olayda başvurucunun hayata döndürülmek için bir süre hastanenin yoğun bakım ünitesinde tedavi gördüğü anlaşılmıştır. Başvurucuya yönelik saldırının yakın mesafeden ateşli bir silahla gerçekleştirilmesi ve saldırıda hayati nahiyesi olan baş bölgesinin hedef alınması nedenleriyle bu saldırının potansiyel olarak öldürücü bir niteliğe sahip olduğu tartışmasızdır. Diğer faktörlerle birlikte eylemin potansiyel olarak öldürücü niteliğe sahip olması ile maruz kalınan eylemin mağdurun fiziki bütünlüğü üzerindeki sonuçları gözönünde bulundurulduğunda başvurunun yaşama hakkı çerçevesinde incelenmesi gerektiğinde şüphe bulunmamaktadır.

2. İncelemenin Kapsamı Yönünden

112. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16).

113. Diğer taraftan Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşama hakkının, devletin negatif (öldürmeme) ve pozitif yükümlülükleri (koruma ve etkili soruşturma) kapsamında maddi ve usule ilişkin boyutları bulunmaktadır. Somut olayda başvurucu, silahlı saldırının bir kamu görevlisi tarafından gerçekleştirildiğini veya saldırıya bir kamu görevlisinin neden olduğunu ileri sürmemiş; yaşamına yönelik kamu makamlarınca bilinen ya da bilinmesi gereken gerçek ve yakın bir tehdidin bulunduğuna ancak anılan makamların yaşamını korumak için fiilî tedbirler almadıklarına ilişkin bir iddiada da bulunmamıştır.

114. Bu itibarla başvurucunun şikâyeti, hayati tehlike geçirmesiyle sonuçlanan olayla ilgili olarak yetkili makamlar tarafından etkili bir soruşturma yürütülmediği konusundaki usul yükümlülüğü kapsamına girmektedir. Bu nedenle somut olay açısından incelemenin, yaşama hakkının sadece etkili soruşturma yürütme yükümlülüğüne ilişkin usul boyutu kapsamında yapılması gerektiği değerlendirilmiştir.

115. Ayrıca başvurucu tarafından, Anayasa’nın 36. ve 40. maddelerinde güvence altına alınan adil yargılanma ve etkili başvuru hakları ile bağlantı kurularak ileri sürülen iddiaların yaşam hakkının etkili soruşturma yükümlülüğü kapsamında olduğu değerlendirilmiş olup söz konusu iddialara ilişkin inceleme de bu çerçevede yapılmıştır.

3. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Zaman Bakımından Yetki

116. Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup Mahkeme ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları inceleyebilecektir (Zafer Öztürk, B. No: 2012/51, 25/12/2012, § 17).

117. Bu çerçevede somut olaya bakıldığında 2008 yılında gerçekleşen olay hakkında yürütülen soruşturmada faillerin belirlenebilmesine yönelik daimî arama kararı verildiği ve bu soruşturmanın derdest olduğu anlaşılmaktadır.

118. Soruşturmada verilen daimî arama kararı, olayın failinin belirlenerek yakalanması amacıyla verilmiş bir karar olup niteliği itibarıyla soruşturmayı sonuçlandıran bir işlem veya karar değildir. Dolayısıyla somut olayda, başvuruya konu soruşturmayı neticelendiren ve kritik tarihten önce kesinleşen bir işlem ya da karar mevcut olmayıp devletin etkili soruşturma yükümlülüğü somut olayda devam etmektedir. Bu itibarla başvurunun Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi kapsamında yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır.

b. Başvuru Yollarının Tüketilmesi

119. Başvuru yollarının tüketilmesi koşulu, bireysel başvurunun temel hak ihlallerini önlemek için son ve olağanüstü bir çare olmasının doğal sonucudur. Diğer bir ifadeyle temel hak ihlallerini öncelikle idari makamların ve derece mahkemelerinin gidermekle yükümlü olması, kanun yollarının tüketilmesi koşulunu zorunlu kılmaktadır (Necati Gündüz ve Recep Gündüz, B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 20).

120. Yaşama hakkı ile ilgili bir soruşturmanın etkili olup olmadığı yönünden inceleme yapabilmek için -mutlak surette gerekli olmasa da- yürütülen soruşturmanın makul bir

süreyi aşmaması şartıyla ilgili kamu makamları tarafından nasıl sonlandırılacağının beklenmesi, bireysel başvuru ile getirilen koruma mekanizmasının ikincil niteliğine uygun olacaktır (Rahil Dink ve diğerleri, B. No: 2012/848, 17/7/2014, § 77; Hüseyin Caruş, B. No: 2013/7812, 6/10/2015, § 46).

121. Bununla birlikte anılan kural mutlak değildir. Özellikle ihlal iddiasını değerlendirmeye ve ihlal tespiti yapıldığında yeterli giderimi sağlama imkânı tanıyan bir başvuru yolunun bulunmaması hâlinde başvuru yollarının tüketilmesi kuralını uygulamak mümkün olmayacaktır. Devam eden bir soruşturmada etkili soruşturma yükümlülüğünün yerine getirilmemesi nedeniyle yaşama hakkının ihlal edildiği iddialarını değerlendirecek, soruşturmanın etkili yürütülmediğinin anlaşılması hâlinde bunu sağlayacak bir başvuru yolu bulunmamaktadır. Dolayısıyla anılan ihlal iddiaları yönünden başvuru yollarının tüketilmesi gerekmemektedir.

c. Diğer Kabul Edilebilirlik Kriterleri Bakımından

122. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan yaşama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

4. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

123. Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen yaşama hakkı, Anayasa'nın 5. maddesiyle birlikte değerlendirildiğinde devlete pozitif ve negatif ödevler yükler (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, B. No: 2012/752, 17/9/2013, § 50).

124. Devletin yaşama hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülüklerinin korumaya ilişkin maddi yönü yanında usule ilişkin yönü de bulunmaktadır. Bu yükümlülük, doğal olmayan her ölüm olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili bir soruşturma yürütmeyi gerektirir. Bu soruşturmanın temel amacı, yaşam hakkını koruyan hukukun etkili bir şekilde uygulanmasını ve varsa sorumluların hesap vermelerini sağlamaktır (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 54).

125. Diğer taraftan ceza soruşturmasının amacı, yaşama hakkını koruyan hukuk kurallarının etkili bir şekilde uygulanmasını ve sorumluların hesap vermesini sağlamak olmakla birlikte bu yükümlülük, kesin olarak bir sonuç elde etmeyigerektirmez. Anayasa'nın 17. maddesi, başvuruculara üçüncü kişileri bir suç nedeniyle yargılatma ya da cezalandırma hakkı vermediği gibi devlete tüm yargılamaları mahkûmiyetle sonuçlandırma ödevi yüklemez (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 56).

126. Yaşama hakkına ilişkin ceza soruşturmasının etkili olabilmesi için öncelikle soruşturma makamlarının resen harekete geçerek ölüm olayını aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek bütün delilleri tespit etmeleri gerekir. Soruşturmada ölüm olayının nedeni veya sorumlu kişilerin belirlenmesi imkânını zayıflatan bir eksiklik, etkili soruşturma yükümlülüğüne aykırılık oluşturabilir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 57).

127. Ceza soruşturmasının etkililiğini sağlayacak hususlardan biri de fiilen hesap verilebilirliği sağlamak için soruşturma sürecinin kamu denetimine açık olmasıdır. Ayrıca her olayda, ölen kişinin yakınlarının meşru menfaatlerini korumak için bu sürece gerekli olduğu ölçüde katılmaları sağlanmalıdır (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 58).

128. Bunların yanında soruşturmaların makul bir süratle yürütülmesi gerekir. Bazı durumlarda soruşturmanın ilerlemesine engel olan güçlükler bulunabilir. Ancak böyle bir durumda dahi yetkililerin süratle hareket etmeleri; olayın aydınlatılabilmesi, hukukun üstünlüğüne olan inancın korunması ve hukuka aykırı eylemlere müsamaha gösterildiği veya kayıtsız kalındığı görünümü verilmemesi açısından kritik bir öneme sahiptir (Deniz Yazıcı, B. No: 2013/6359, 10/12/2014, § 96).

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

129. Somut olayda Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından, haberdar olunur olunmaz olaya ilişkin resen soruşturma açılmıştır. Bu soruşturmada, uzman ekiplerce olay yerine gidilerek teknik incelemeler ve maddi delil tespitleri yapılmış; olay yerinin krokisi ile inceleme raporu düzenlenmiştir.

130. Soruşturmada ayrıca başvurucuya ilişkin adli raporlar düzenlenmiş, olaya karıştığı belirlenen aracın sahibinin ve ifadesinde geçen kişinin ifadeleri şüpheli sıfatıyla alınmıştır. Bu şüphelilerin ve yakınlarının telefon görüşme kayıtları incelenmiş, olayın tespit edilebilen görgü tanıklarının ifadeleri Cumhuriyet Savcısı tarafından alınmıştır.

131. Şüphelilere ilişkin teşhis işlemleri zamanında yaptırılmış, olası suç delilinin elde edilebilmesi bakımından bazı ev ve iş yerlerinde arama işlemleri gerçekleştirilmiştir. Bunların yanında soruşturmada olay yerlerini görüntüleyen bir kameranın bulunup bulunmadığı araştırılmış, olaya karışanaracın olay sonrasında izlediği güzergâh belirlenmeye çalışılmış ve bu araçta maddi delil incelemesi yapılmıştır.

132. Öncelikle belirtilmelidir ki soruşturmanın delillerin toplanması açısından etkililiğini sağlayan en alt seviyedeki inceleme, başvuruya konu soruşturmanın kendine özgü koşullarına göre değişir. Bu koşullar, ilgili bütün olay ve olgular temelinde ve soruşturmanın gerçekleri gözönünde bulundurularak değerlendirilir. Bu nedenle soruşturmanın delillerintoplanmasına ilişkin etkililiği bakımında her olayda geçerli olmak üzere bir asgari soruşturma işlemler listesi veya benzeri bir asgari ölçüt belirlemek mümkün değildir (Fahriye Erkek ve diğerleri, B. No: 2013/4668, 16/9/2015, § 68).

133. Soruşturmaya ilişkin yukarıda yer verilen tespitler gözönünde tutularak somut olay derhâl resen harekete geçilmesi, olayı aydınlatabilecek ve sorumlunun tespitine yarayabilecek bütün delillerin toplanması konusunda değerlendirildiğinde soruşturmada, bu konuda kayda değer ciddi bir eksikliğin bulunmadığı görülebilmektedir. Hatta soruşturmada kapsamlı bir araştırma yapıldığı söylenebilir.

134. Bu tespitin yanı sıra başvurucu, soruşturma kapsamında elde edilen bilgi ve belgelerin kendisine sunulmadığını veya olayın sorumlusunun tespitini sağlayacak nitelikteki ilave delil tespitinde bulunma ya da araştırma yapılmasına yönelik taleplerinin soruşturma makamlarınca reddedildiğini de iddia etmemiştir. Bu nedenle soruşturmada, başvurucunun meşru menfaatlerini korumak için soruşturma sürecine gerektiği ölçüde katılması yönünden de bir eksikliğin bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

135. Başvurucu, şüpheli Ş.Ç.nin olayın faili olmasına ve diğer şüpheli K.Ş.nin bu durumu soruşturma makamlarından gizlemesine rağmen şüpheliler hakkında kamu davası açılmadığını ileri sürmektedir. Cumhuriyet Başsavcılığı ise delilleri değerlendirmesinden şüpheli Ş.Ç.nin olayın faili olduğu sonucunu çıkarmamıştır.

136. Başvurucu, soruşturmada eksik veya hatalı bir işlem yürütüldüğünü ileri sürerek ilgili

makamlara bir müracaatta bulunmamış; failin şüpheli Ş.Ç. olduğu iddiasına ilişkin herhangi bir delilin araştırılmasını veya tespit edilmesini bu makamlardan talep etmemiştir.

137. Burada ifade edilmelidir ki Anayasa'nın 17. maddesi gereğince yürütülecek soruşturmalarda soruşturma makamlarının, olayın gelişimine ve delillerin elde edilmesine ilişkin ileri sürülen her türlü iddiayı ve talebi karşılama zorunluluğu bulunmamaktadır. Soruşturma kapsamında yürütülecek soruşturma işlemlerinin belirleyicisi, yetkili soruşturma makamlarıdır (Yavuz Durmuş ve diğerleri, B. No: 2013/6574, 16/12/2015, § 62).

138. Bu noktada ayrıca Anayasa Mahkemesinin doğrudan ilgili soruşturma ve yargılama makamlarının yerine geçecek şekilde delillerin değerlendirmesini kendisinin yapmasının veya yürütülmesi gerekli olan soruşturma işlemlerini belirlemesinin söz konusu olamayacağı belirtilmelidir. Başka bir ifadeyle Anayasa Mahkemesinin görevi, bu makamların maddi olaylara ilişkin yaptıkları değerlendirmenin yerine kendi değerlendirmesini koymak değildir (Hıdır Öztürk ve Dilif Öztürk, B. No: 2013/7832, 21/4/2014, § 58). Bu konuda asıl sorumlu ve yetkili olanlar ilk elden olayları inceleyen yetkili adli ve idari mercilerdir. Bunun aksine bir usul, ancak Anayasa Mahkemesinin somut olaylara ilişkin elinde bulunan kesin ikna edici nitelikteki bulgulara dayalı olarak benimsenebilir (Cemil Danışman, B. No: 2013/6319, 16/7/2014, § 58).

139. Ancak diğer taraftan soruşturma makamlarınca olayın sebebinin objektif analizinin yapılması ve soruşturma sonucunda alınan kararın soruşturmada elde edilen tüm bulguların kapsamlı, nesnel ve tarafsız bir analizine dayalı olması gerekmektedir (Cemil Danışman, § 99).

140. Somut olayda başvurucunun olayın failinin şüpheli Ş.Ç. olduğu konusunda ileri sürdüğü herhangi bir somut argümanı bulunmamaktadır. Bu iddiası, tarafsız görgü tanıklarına yaptırılan teşhis işlemleriyle ve bu tanıkların olayın gerçekleşme şekline ilişkin anlatımlarıyla doğrulanmamış, ayrıca bu şüphelinin olay günü bulunduğu yere ilişkin olarak elde edilen telefon görüşme kayıtları ve baz istasyonu verileri gibi delillerle de desteklenmemiştir.

141. Bu nedenle soruşturmada, soruşturma makamların elde ettikleri delilleri ve gerçekleştirilmesi gerekli soruşturma işlemlerini hatalı değerlendirdiklerini söyleyebilmeyi mümkün kılan bir bulgu bulunmamaktadır. Dolayısıyla soruşturma dosyasında yer alan unsurlar ve taraflarca soruşturma hakkında sunulan bilgiler gözönünde bulundurulduğunda bu makamların, soruşturmada etkililiği sağlamak için delillerin toplanması ve soruşturmanın yönlendirilmesi konusunda gerekli işlemleri yerine getirmedikleri söylenemeyecektir.

142. Bu çerçevede soruşturmada, somut bir gelişmeye rağmen soruşturma makamlarının hareketsiz kalmaya devam ettiklerini ortaya koyan bir yön bulunmamaktadır.

143. Öte yandan bu noktada ifade edilmesi gereken en önemli husus, etkili soruşturma yükümlülüğü kapsamında başvuru konusu olaylar açısından yer verilen somut tespitlerin hiçbir şekilde Anayasa Mahkemesince kişilerin masumiyetine veya suçluluğuna ilişkin bir yorum yapıldığı şeklinde değerlendirilmemesi gerektiğidir. Genel ilkeler bölümünde ifade edildiği üzere etkili soruşturma yükümlülüğü kesin olarak bir sonuç elde etmeyi değil uygun araçların kullanılmasını gerektirir (bkz. § 125).

144. Bu nedenle yaşama hakkı kapsamındaki olaylara ilişkin soruşturmaların olayın tam olarak nasıl gerçekleştiğini ortaya koyacak şekilde yürütülmesi yerine sadece belirli bir kişinin olayla ilgisi olup olmadığıyla sınırlı biçimde yürütülmesi, usul yükümlülüğünün

yerine getirilmesi bakımından yeterli değildir. (Turan Uytun ve Kevzer Uytun,B. No: 2013/9461, 15/12/2015, § 89).

145. Bu bakımdan Anayasa Mahkemesi tarafından, etkili soruşturma yükümlülüğü açısından delillere ilişkin bir değerlendirmede bulunulurken bu delillerin olayın aydınlatılması ve sorumluların tespiti üzerindeki muhtemel olumlu veya olumsuz sonuçları hakkında herhangi bir yorum yapılmamakta olup bu yükümlülük kapsamında yapılan değerlendirmelerde sadece kendine özgü koşulları dikkate alınan soruşturmaların, bir bütün olarak olayı tüm yönleriyle aydınlatabilecek, varsa sorumluların tespitine yarayabilecek deliller toplanarak yürütülüp yürütülmediği ve soruşturma makamlarının bu delillerin toplanması için makul olan tüm tedbirleri alıp almadıkları incelenmektedir (Hıdır Öztürk ve Dilif Öztürk, § 186).

146. Dolayısıyla somut olayda da yukarıda yer verilen tespitlerin şüphelilerin masumiyetine ya da suçluluğuna ilişkin bir değerlendirme niteliği taşımadığı ve başvuruda diğer başvurularda yapıldığı gibi sadece soruşturma makamlarının olayın sorumlusunun tespitine yarayabilecek delillerin toplanması için makul olan tüm tedbirleri alıp almadığının irdelendiği bilinmelidir.

147. Diğer taraftan başvurucu, 2012 yılında verilen daimî arama kararından sonra sadece soruşturmanın ilerlemesine hizmet etmeyen rutin yazışmaların yapıldığını ve soruşturmanın makul sürede tamamlanmadığını da ileri sürmüştür.

148. Soruşturmanın makul bir süratle yapılıp yapılmadığına ilişkin tespit; başvuruya konu olayın kendi koşullarına, soruşturmadaki şüpheli veya sanık sayısına, suçlamaların niteliğine, olayın karmaşıklık derecesine ve soruşturmanın ilerlemesine engel olan unsurlar ya da güçlüklerin bulunup bulunmadığına göre farklılık gösterebilecektir (Fahriye Erkek ve diğerleri, § 91).

149. Anayasa Mahkemesi açısından bir soruşturma dosyasında yer alan unsurlar, taraflarca soruşturma hakkında sunulan bilgiler ve olayı çevreleyen koşullar gözönünde bulundurulduğunda soruşturma makamlarının delillerin toplanması ve soruşturmanın yönlendirilmesi konusunda gerekli işlemleri yerine getirdiğine kanaat getirilen durumlarda, sadece eylemi gerçekleştiren kişi ya da kişilerin kimliklerinin tespit edilememesine bağlı olarak soruşturmanın etkisiz olduğu sonucu çıkarılması mümkün değildir (İsmail Yıldırım ve diğerleri, B. No: 2013/9332, 20/4/2016, § 75). Bu kabul, yaşama hakkıyla ilgili soruşturma yükümlülüğünün bir sonuç yükümlülüğü olmamasının ve başvuruculara üçüncü kişileri yargılatma hakkı vermemesinin olağan bir gereğidir.

150. Bu bakımdan somut olaydaki gibi maddi delillerin toplandığı, görgü tanıklarının ifadelerine başvurulduğu, maddi bulgular üzerinde gerekli incelemelerin yapıldığı, soruşturmanın yönlendirilmesi konusunda gerekli işlemlerin yerine getirildiğive özellikle de görgü tanıklarının olası faillerin (şüphelilerin) teşhisine imkân sağlayacak net bilgiyi sunamamış olduğu tespitinin yapılabildiği olaylarda, daimî arama kararı verilip uzun bir süre ilerleme kaydedilememiş ve/veya olayın faillerinin kimliklerinin tespit edilememiş olunmasına bağlı olarak soruşturmanın etkisiz olduğu sonucuna ulaşılamayacaktır.

151. Dolayısıyla incelenen soruşturma sürecinde çok uzun süre önce daimî arama kararı verilmesi ve buna bağlı olarak kolluk birimleri ile rutin yazışmaların yapılması,-somut olayın koşullarında- soruşturmanın gerekli özenle ve süratle yapılmadığının tespit edilebilmesi açısından tek başına yeterli değildir.

152. Soruşturmaya ilişkin tüm bu tespitler bir arada değerlendirildiğinde başvuruda olayın

sebebini aydınlatabilmek ve sorumlusunu tespit edebilmek için gerekli adımların zamanında atılmadığı, delillerin toplanması konusunda gerekli özenin gösterilmediği ve soruşturma makamlarının elde ettikleri tüm bulgulara ilişkin kapsamlı, nesnel ve tarafsız bir analiz yapmadıkları söylenemez.

153. Açıklanan nedenlerle yaşama hakkı kapsamında etkili soruşturma yürütme yükümlülüğünün ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Yaşama hakkı kapsamında etkili soruşturma yürütme yükümlülüğünün İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 11/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HANDAN YILMAZ VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/13495 | Karar tarihi: 11.05.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/13495

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HANDAN YILMAZ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/13495)

Karar Tarihi: 11/5/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Hicabi DURSUN

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucular : 1. Handan YILMAZ

2. Harbiye GÖKALP

3. Mehmet GÖKALP

4. Hayrettin YILMAZ

5. Meliha ESEN

6. Necat GÖKALP

7. Nezahet GÖKALP

8. Gürgin YILMAZ

9. Adil GÖKALP

10. Hamdiye GÖKALP

11. Handan TACAR

12. Mehmet Hatip YILMAZ

13. Nihat GÖKALP

14. Ömer GÖKALP
15. Özlem TEMEL
16. Sertip YILMAZ
17. Seyithan GÖKALP
18. Sinan YILMAZ
19. Şirvan KARACADAĞ
20. Vildan GÖKALP
21. Yüksel SUBATAN
22. Zehra AKKOYUN
23. Abdulkadir GÖKALP
24. Adnan GÖKALP
25. Bessi GÖKALP
26. Birgül KAYA
27. Burhan GÖKALP
28. Deniz GÖKALP
29. Eylem GÖKALP
30. Gökben GÖKALP
31. Gökhan GÖKALP
32. Gürkan GÖKALP
33. Haluk GÖKALP
34. Aytan DEMİR
35. Bessi GÖKALP
36. Canan YILMAZ
37. Cemile TUTAR
38. Fidan PİRİNÇÇİOĞLU
39. Hatice ŞENBAYRAM
40. Havla ÖNEN
41. Hürriyet GETİREN
42. Hüsniye BAŞAKÇİ
43. Mehmet BAŞAKÇİ
44. Methiye ÖZÇELİK
45. Mülkiye TACAR
46. Müzeyyen ÇAMÇİ

47. Nebahat GÖKALP

48. Nezihe ÇOKSÜER

49. Perihan KIRMIZI

50. Remziye Gül GÖKALP

51. Saadet ÇAMÇİ

52. Sara URAT

53. Süer ÇETİK

54. Şeyhmus YILMAZ

55. Turan GÖKALP

56. YükselGÖKALP ÇOKSÜER

57. Zehra DİZDAROĞLU

58. Zübeyir ÇOKSÜER

59. Hasan GÖKALP

60. Turan GÖKALP

Vekili : Av. Ali AYDEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 19/8/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Bir kısım başvurucular murisi Ömer Gökalp ile bir kısım başvurucular murisi Hasan Gökalp'in Derik Kadastro Mahkemesinde açtıkları kadastro tespitine itiraz davası, Yargıtayca merci tayini yoluyla Kızıltepe Kadastro Mahkemesine gönderilmiş, burada 1972/1 esasını alan davada yerel Mahkemece görevsizlik kararı verilmişse de anılan kararın temyizi üzerine karar bozularak dosya tekrar Kızıltepe Kadastro Mahkemesine gönderilmiş ve anılan Mahkemenin kapatılmasıyla Mardin Kadastro Mahkemesine devredilen dava yerel Mahkeme aşamasında derdest durumdadır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 11/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucular, makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

1. Başvurucular Adil Gökalp, Bessi Gökalp, Harbiye Gökalp ve Yüksel Gökalp Çoksüer Yönünden

11. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendine göre başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir sebebin olmadığı kanaatine varılması hâlinde başvurunun düşmesine karar verilebilir. Bununla birlikte İçtüzük'ün 80. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereği Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurunun incelenmesine devam edilebileceği öngörülmüştür.

12. Başvuru tarihinden sonra ölen başvurucuların mirasçılarının makul bir süre içinde başvuruyu devam ettirme yönünde iradeleriniAnayasa Mahkemesine bildirmemeleri hâlinde anılan İçtüzük hükümleri uyarınca başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir sebebin olmadığı kanaatine varılabilir (Abdurrahman Miişoğlu ve diğerleri, B. No: 2014/7674, ../../2017, §§18-21). Somut olayda başvuruculardan Adil Gökalp, Bessi Gökalp (25 numaralı), Harbiye Gökalp ve Yüksel Gökalp Çoksüer başvuru tarihinden sonra sırasıyla 31/1/2016, 9/4/2016, 1/2/2016 ve 26/2/2016tarihlerinde ölmüş ancak mirasçıları makul bir süre içinde başvuruya devam etme yönünde iradelerini bildirmemişlerdir. Anılan başvurucular yönünden başvurunun incelenmesine devam etmeyi gerekli kılan ve İçtüzük'ün 80. maddesinin (2) numaralı fıkrasında öngörülen nedenlerden biri de bulunmamaktadır.

13. Açıklanan nedenlerle başvuruculardan Adil Gökalp, Bessi Gökalp (25 numaralı), Harbiye Gökalp ve Yüksel Gökalp Çoksüer yönünden başvurunun düşmesine karar verilmesi gerekir.

2. Başvurucu Nezihe Çoksüer Yönünden

14. 30/3/2011 tarihli 6216 sayılı Kanun’un 47. maddesinin (6) ve İçtüzük'ün 66. maddesinin (3) numaralı fıkralarında, başvuru evrakında herhangi bir eksiklik bulunması hâlinde bu eksikliğin giderilmesi için başvurucu veya varsa vekiline onbeş günü geçmemek üzere bir süre verileceği ve geçerli bir mazeret olmaksızın bu sürede eksikliğin tamamlanmaması hâlinde başvurunun reddine karar verileceği öngörülmüştür. Ayrıca İçtüzük'ün 66. maddesinin (2) numaralı fıkrasında da eksikliklerin tamamlattırılmasına dair yazıda başvurucuya, verilen kesin sürede eksiklikleri geçerli bir mazereti olmaksızın tamamlamadığı takdirde başvurusunun reddine karar verileceğinin bildirileceği ifade edilmiştir (Mehmet Encu ve diğerleri, B. No: 2014/11864, 24/2/2016, §§ 26-30).

15. Somut olayda bireysel başvuru formunda başvurucu Nezihe Çoksüer'in vekili olarak gösterilmiş Av. Ali Aydemir'e, anılan başvurucu tarafından vekil olarak atandığını gösterir vekâletname suretinin veya onaylı fotokopisinin en geç on beş gün içinde Mahkemeye sunulması gerektiğine dair eksiklik bildiriminin tebliğ edildiği fakat belirlenen eksikliğin süresi içinde usulüne uygun olarak tamamlanmadığı anlaşılmıştır.

16. Eksiklik bildiriminin süresinde tamamlanmaması hâlinde bu durum, başvurunun usulüne uygun yapılıp yapılmadığı yönünden bireysel başvurunun her aşamasında resen gözetilmesi gereken bir husustur. Bu bağlamda eksikliklerin gideriminin süresinde yapılması başvurunun esastan incelenebilmesi için ön koşuldur.

17. Açıklanan nedenlerle başvurucu vekilinin, eksiklik bildiriminin tebliğ edildiği tarihten itibaren on beş günlük kesin sürede geçerli bir mazeret olmaksızın başvurunun incelenmesi için gerekli ve temel nitelikteki eksik belgeleri sunmadığı anlaşıldığından başvurucu Nezihe Çoksüer yönünden başvurunun reddine karar verilmesi gerekir.

3. Başvurucular Necat Gökalp, Zehra Akkoyun, Cemile Tutar, Hatice Şenbayram, Hürriyet Getiren, Hüsniye Başakçi, Mehmet Başakçi, Müzeyyen Çamçi, Saadet Çamçi, Sara Urat, Turan Gökalp ve Zehra Dizdaroğlu Yönünden

18. 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (3),48. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları uyarınca bireysel başvuruda,kamu gücünün neden olduğu iddia edilen ihlale dair olayların tarih sırasına göre özeti yapılmalı, bireysel başvuru kapsamındaki hakların ne şekilde ihlal edildiği ve buna ilişkin gerekçeler ve deliller açıklanmalıdır (Veli Özdemir, B. No: 2013/276, 9/1/2014, §§ 19, 20).

19. Somut olaydasöz konusu başvurucular bireysel başvuru formlarında şikâyet konusu davanın tarafı olan Ömer Gökalp mirasçıları olduklarını ve mirasçı sıfatıyla davaya devam ettiklerini ileri sürmüşlerse de başvuruya dayanak olarak sunulan belgelerden anılan başvurucuların Ömer Gökalp mirasçıları olup olmadıkları bilgisine ulaşılamadığı ayrıca başvurucuların şikâyet konusu davaya taraf olup olmadıklarının da teyit edilemediği anlaşıldığından başvurucular tarafından ileri sürülen iddiaların kanıtlanamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

20. Açıklanan nedenlerle başvurunun, başvurucular Necat Gökalp, Zehra Akkoyun, Cemile Tutar, Hatice Şenbayram, Hürriyet Getiren, Hüsniye Başakçi, Mehmet Başakçi, Müzeyyen Çamçi, Saadet Çamçi, Sara Urat, Turan Gökalp (55 numaralı) ve Zehra Dizdaroğlu yönünden diğer kabul edilebilirlik koşulları bakımından incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

4. Diğer Başvurucular Yönünden

21. Diğer başvurucular yönünden açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

22. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52). Somut olayda, bireysel başvuru formunda şikâyet konusu davanın açılış tarihinin belirtilmediği ve başvuruya dayanak olarak sunulan belgelerden de söz konusu davanın açılış tarihi bilgisine ulaşılamadığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla somut olayda yargılama süresinin tespitinde sürenin

başlangıç tarihi olarak şikâyet konusu davanın Derik Kadastro Mahkemesinde açıldıktan sonra Yargıtayca merci tayini yoluyla Kızıltepe Kadastro Mahkemesine gönderildiği tarih olan 1972 yılının esas alınması gerektiği kabul edilmelidir.

23. Başvuruya konu dava, başvuruculaın murislerinden intikalle takip etmekte oldukları bir uyuşmazlık olup bu yönüyle makul süre değerlendirmesi bakımından dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, mirasçının yargılamaya katıldığı an değil somut olayda muris açısından değerlendirmeye esas alınan sürenin başlangıç anıdır (Gülseren Gürdal ve diğerleri, B. No: 2013/1115, 5/12/2013, § 51).

24. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

25. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 45 yıllık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

26. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

27. Başvurucular, uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazlarını kullanamadıklarınıbelirterek Anayasa'nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet haklarının da ihlal edildiğini iddia etmişlerse de başvuruculaın makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

28. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…"

29. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

30. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

31. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara, başvurucular murislerinin mirasçı sayısı ile söz konusu davaya taraf olan murisin doğrudan mirasçısı ya da mirasçısının mirasçısı olma durumları da dikkate alındığında karara ekli tabloda gösterilen miktarlarda manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

32. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin lehine manevi tazminata hükmedilen başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Başvurucular Adil Gökalp, Bessi Gökalp (25 numaralı), Harbiye Gökalp ve Yüksel Gökalp Çoksüer yönünden başvurunun DÜŞMESİNE,

2. Başvurucu Nezihe Çoksüer yönünden başvurunun REDDİNE,

3. Başvurucular Necat Gökalp, Zehra Akkoyun, Cemile Tutar, Hatice Şenbayram, Hürriyet Getiren, Hüsniye Başakçi, Mehmet Başakçi, Müzeyyen Çamçi, Saadet Çamçi, Sara Urat, Turan Gökalp (55 numaralı) ve Zehra Dizdaroğlu yönünden başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

4. Diğer başvurucular yönünden makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Diğer başvurucular yönünden Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara karara ekli tabloda gösterilen miktarlarda manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin lehine manevi tazminata hükmedilen BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Mardin Kadastro Mahkemesine (E.2013/80) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BAŞVURUCULAR TAZMİNAT MİKTARI

Ömer GÖKALP Mirasçısı Başvurucular 1- Adnan GÖKALP 2- Havla ÖNEN 3- Yüksel SUBATAN AYRI AYRI NET 1.100 TL

4- Canan YILMAZ 5- Fidan PİRİNÇÇİOĞLU 6- Gürgin YILMAZ 7- Handan YILMAZ 8- Hayrettin YILMAZ 9- Mehmet Hatip YILMAZ 10- Sertip YILMAZ 11- Sinan YILMAZ 12- Şeyhmus YILMAZ 13- Şirvan KARACADAĞ AYRI AYRI NET 675 TL

14- Eylem GÖKALP 15- Gökben GÖKALP 16- Gökhan GÖKALP 17- Gürkan GÖKALP 18- Remziye Gül GÖKALP 19- Seyithan GÖKALP 20- Vildan GÖKALP AYRI AYRI NET 950 TL

21- Zübeyir ÇOKSÜER NET 2.250 TL

Hasan GÖKALP Mirasçısı Başvurucular 22- Nihat GÖKALP 23- Mehmet GÖKALP 24- Abdulkadir GÖKALP 25- Aytan DEMİR AYRI AYRI NET 850 TL

26- Deniz GÖKALP 27- Hamdiye GÖKALP 28- Handan TACAR 29- Hasan GÖKALP 30- Mülkiye TACAR 31- Nezahet GÖKALP 32- Ömer GÖKALP 33- Özlem TEMEL 34- Bessi GÖKALP (35 numaralı) 35- Nebahat GÖKALP 36- Perihan KIRMIZI 37- Süer ÇETİK 38- Turan GÖKALP (60 numaralı) 39- Meliha ESEN 40- Methiye ÖZÇELİK 41- Haluk GÖKALP 42- Birgül KAYA 43- Burhan GÖKALP AYRI AYRI NET 250 TL

ADNAN GÖKALP VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/13498 | Karar tarihi: 11.05.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/13498

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ADNAN GÖKALP VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/13498)

Karar Tarihi: 11/5/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Hicabi DURSUN

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucular : 1. Adnan GÖKALP

2. Harbiye GÖKALP

3. Mehmet GÖKALP

4. Hayrettin YILMAZ

5. Meliha ESEN

6. Necat GÖKALP

7. Nezahet GÖKALP

8. Gürgin YILMAZ

9. Adil GÖKALP

10. Hamdiye GÖKALP

11. Handan TACAR

12. Mehmet Hatip YILMAZ

13. Nihat GÖKALP

14. Ömer GÖKALP
15. Özlem TEMEL
16. Sertip YILMAZ
17. Seyithan GÖKALP
18. Sinan YILMAZ
19. Şirvan KARACADAĞ
20. Vildan GÖKALP
21. Yüksel SUBATAN
22. Zehra AKKOYUN
23. Abdulkadir GÖKALP
24. Handan YILMAZ
25. Bessi GÖKALP
26. Aysel DEMİRALP
27. Burhan GÖKALP
28. Eylem GÖKALP
29. Gökben GÖKALP
30. Gökhan GÖKALP
31. Gürkan GÖKALP
32. Haluk GÖKALP
33. Aytan DEMİR
34. Bessi GÖKALP
35. Canan YILMAZ
36. Cemile TUTAR
37. Fidan PİRİNÇÇİOĞLU
38. Hatice ŞENBAYRAM
39. Havla ÖNEN
40. Hürriyet GETİREN
41. Hüsniye BAŞAKÇİ
42. Mehmet BAŞAKÇİ
43. Methiye ÖZÇELİK
44. Mülkiye TACAR
45. Müzeyyen ÇAMÇİ
46. Nebahat GÖKALP

47. Nezihe ÇOKSÜER

48. Perihan KIRMIZI

49. Remziye Gül GÖKALP

50. Saadet ÇAMÇİ

51. Sara URAT

52. Süer ÇETİK

53. Şeyhmus YILMAZ

54. Turan GÖKALP

55.YükselGÖKALP ÇOKSÜER

56. Zehra DİZDAROĞLU

57. Zübeyir ÇOKSÜER

58. Hasan GÖKALP

59. Turan GÖKALP

Vekili : Av. Ali AYDEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 19/8/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Bir kısım başvurucular murisi Ömer Gökalp'in 1967 yılında Derik Kadastro Mahkemesinde açtığı kadastro tespitine itiraz davası Yargıtayca merci tayini yoluyla Kızıltepe Kadastro Mahkemesine gönderilmiş, anılan Mahkemece verilen kararın temyizi üzerine karar bozularak dosya tekrar Kızıltepe Kadastro Mahkemesine gönderilmiş ve anılan Mahkemenin kapatılmasıyla Mardin Kadastro Mahkemesine devredilen dava yerel Mahkeme aşamasında derdest durumdadır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 11/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği

düşünüldü:

10. Başvurucular, makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

1. Başvurucular Adil Gökalp, Bessi Gökalp, Harbiye Gökalp ve Yüksel Gökalp Çoksüer Yönünden

11. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendine göre başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir sebebin olmadığı kanaatine varılması hâlinde başvurunun düşmesine karar verilebilir. Bununla birlikte İçtüzük'ün 80. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereği Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurunun incelenmesine devam edilebileceği öngörülmüştür.

12. Başvuru tarihinden sonra ölen başvurucuların mirasçılarının makul bir süre içinde başvuruyu devam ettirme yönünde iradeleriniAnayasa Mahkemesine bildirmemeleri hâlinde anılan İçtüzük hükümleri uyarınca başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir sebebin olmadığı kanaatine varılabilir (Abdurrahman Miişoğlu ve diğerleri, B. No: 2014/7674, 23/3/2017, §§ 18-21). Somut olayda başvuruculardan Adil Gökalp, Bessi Gökalp, Harbiye Gökalp ve Yüksel Gökalp Çoksüer başvuru tarihinden sonra sırasıyla 31/1/2016, 9/4/2016, 1/2/2016 ve 26/2/2016tarihlerinde ölmüş ancak mirasçıları makul bir süre içinde başvuruya devam etme yönünde iradelerini bildirmemişlerdir. Anılan başvurucular yönünden başvurunun incelenmesine devam etmeyi gerekli kılan ve İçtüzük'ün 80. maddesinin (2) numaralı fıkrasında öngörülen nedenlerden biri de bulunmamaktadır.

13. Açıklanan nedenlerle başvuruculardan Adil Gökalp, Bessi Gökalp, Harbiye Gökalp ve Yüksel Gökalp Çoksüer yönünden başvurunun düşmesine karar verilmesi gerekir.

2. Başvurucular Necat Gökalp, Zehra Akkoyun, Cemile Tutar, Hatice Şenbayram, Hürriyet Getiren, Hüsniye Başakçi, Mehmet Başakçi, Müzeyyen Çamçi, Saadet Çamçi, Sara Urat, Turan Gökalp, Zehra Dizdaroğlu, Nihat Gökalp, Mehmet Gökalp, Abdulkadir Gökalp, Aytan Demir, Hamdiye Gökalp,Handan Tacar, Hasan Gökalp, Mülkiye Tacar, Nezahet Gökalp, Ömer Gökalp, Özlem Temel, Bessi Gökalp, Nebahat Gökalp, Perihan Kırmızı, Süer Çetik, Turan Gökalp, Meliha Esen, Methiye Özçelik, Haluk Gökalp, Burhan Gökalp ve Nezihe Çoksüer Yönünden

14. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 46. maddesine göre Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunulması için başvuruya konu edilen ve ihlale yol açtığı ileri sürülen kamusal eylem veya işlemden başvurucunun kişisel olarak ve doğrudan etkilenmiş olması gerekir (Onur Doğanay, B. No: 2013/1977, 9/1/2014, §§ 42-45).

15. Somut olaydasöz konusu başvurucular bireysel başvuru formlarında şikâyet konusu davanın tarafı olan Ömer Gökalp mirasçıları olduklarını ve mirasçı sıfatıyla davaya devam ettiklerini ileri sürmüşlerse de vekillerinin eksikliğin giderilmesi bildirimine verdiği 6/2/2015 tarihli cevapta anılan başvurucuların Ömer Gökalp mirasçıları olmadıkları ve şikâyet konusu davaya taraf olmadıkları beyan edilmiştir.Dolayısıyla şikâyet ettikleri davada taraf sıfatları bulunmayan başvurucuların ihlale neden olduğunu ileri sürdükleri kamusal

işlem veya eylemden kişisel olarak etkilenmedikleri anlaşılmaktadır.

16. Açıklanan nedenlerle başvurunun, başvurucular Necat Gökalp, Zehra Akkoyun, Cemile Tutar, Hatice Şenbayram, Hürriyet Getiren, Hüsniye Başakçi, Mehmet Başakçi, Müzeyyen Çamçi, Saadet Çamçi, Sara Urat, Turan Gökalp, Zehra Dizdaroğlu, Nihat Gökalp, Mehmet Gökalp, Abdulkadir Gökalp, Aytan Demir, Hamdiye Gökalp,Handan Tacar, Hasan Gökalp, Mülkiye Tacar, Nezahet Gökalp, Ömer Gökalp, Özlem Temel, Bessi Gökalp, Nebahat Gökalp, Perihan Kırmızı, Süer Çetik, Turan Gökalp, Meliha Esen, Methiye Özçelik, Haluk Gökalp, Burhan Gökalp ve Nezihe Çoksüer yönündendiğer kabul edilebilirlik koşulları bakımından incelenmeksizin kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

3. Diğer Başvurucular Yönünden

17. Diğer başvurucular yönünden açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

18. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

19. Başvuruya konu dava, başvurucuların murislerinden intikalle takip etmekte oldukları bir uyuşmazlık olup bu yönüyle makul süre değerlendirmesi bakımından dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, mirasçının yargılamaya katıldığı an değil somut olayda muris açısından değerlendirmeye esas alınan sürenin başlangıç anıdır (Gülseren Gürdal ve diğerleri, B. No: 2013/1115, 5/12/2013, § 51).

20. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

21. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 50 yıllık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

22. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

23. Başvurucular, uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazlarını kullanamadıklarınıbelirterek Anayasa'nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet haklarının da ihlal edildiğini iddia etmişlerse de başvuruculaın makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

24.6216 sayılı Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

25. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

26. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

27. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara, başvuruculara murislerinin tüm mirasçılarının sayısı ile söz konusu davaya taraf olan murisin doğrudan mirasçısı ya da mirasçısının mirasçısı olma durumları da dikkate alındığında karara ekli tabloda gösterilen miktarlarda manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

28. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin lehine manevi tazminata hükmedilen başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucular Adil Gökalp, Bessi Gökalp, Harbiye Gökalp ve Yüksel Gökalp Çoksüer yönünden başvurunun DÜŞMESİNE,

B. 1. Başvurucular Necat Gökalp, Zehra Akkoyun, Cemile Tutar, Hatice Şenbayram, Hürriyet Getiren, Hüsniye Başakçi, Mehmet Başakçi, Müzeyyen Çamçi, Saadet Çamçi, Sara Urat, Turan Gökalp, Zehra Dizdaroğlu, Nihat Gökalp, Mehmet Gökalp, Abdulkadir Gökalp, Aytan Demir, Hamdiye Gökalp,Handan Tacar, Hasan Gökalp, Mülkiye Tacar, Nezahet Gökalp, Ömer Gökalp, Özlem Temel, Bessi Gökalp, Nebahat Gökalp, Perihan Kırmızı, Süer Çetik, Turan Gökalp, Meliha Esen, Methiye Özçelik, Haluk Gökalp, Burhan Gökalpve Nezihe Çoksüer yönünden başvurunun kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Diğer başvurucular yönünden makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Diğer başvurucular yönünden Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvuruculara karara ekli tabloda gösterilen miktarlarda manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin lehine manevi tazminata hükmedilen BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Mardin Kadastro Mahkemesine (E.2013/85) GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BAŞVURUCULAR TAZMİNAT MİKTARI

1- Adnan GÖKALP 2- Havla ÖNEN 3- Yüksel SUBATAN 4- Aysel Demiralp AYRI AYRI NET 1.100 TL

5- Canan YILMAZ 6- Fidan PİRİNÇÇİOĞLU 7- Gürgin YILMAZ 8- Handan YILMAZ 9- Hayrettin YILMAZ 10- Mehmet Hatip YILMAZ 11- Sertip YILMAZ 12- Sinan YILMAZ 13- Şeyhmus YILMAZ 14- Şirvan KARACADAĞ AYRI AYRI NET 675 TL

15- Eylem GÖKALP 16- Gökben GÖKALP 17- Gökhan GÖKALP 18- Gürkan GÖKALP 19- Remziye Gül GÖKALP 20- Seyithan GÖKALP 21- Vildan GÖKALP AYRI AYRI NET 950 TL

22- Zübeyir ÇOKSÜER NET 2.250 TL

ADNAN GÖKALP VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/13500 | Karar tarihi: 11.05.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/13500

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ADNAN GÖKALP VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/13500)

Karar Tarihi: 11/5/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Hicabi DURSUN

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucular : 1. Adnan GÖKALP

2. Harbiye GÖKALP

3. Mehmet GÖKALP

4. Hayrettin YILMAZ

5. Meliha ESEN

6. Necat GÖKALP

7. Nezahet GÖKALP

8. Gürgin YILMAZ

9. Aysel DEMİRALP

10. Hamdiye GÖKALP

11. Handan TACAR

12. Mehmet Hatip YILMAZ

13. Nihat GÖKALP

14. Ömer GÖKALP
15. Özlem TEMEL
16. Sertip YILMAZ
17. Seyithan GÖKALP
18. Sinan YILMAZ
19. Şirvan KARACADAĞ
20. Vildan GÖKALP
21. Yüksel SUBATAN
22. Zehra AKKOYUN
23. Abdulkadir GÖKALP
24. Handan YILMAZ
25. Bessi GÖKALP
26. Birgül KAYA
27. Burhan GÖKALP
28. Deniz GÖKALP
29. Eylem GÖKALP
30. Gökben GÖKALP
31. Gökhan GÖKALP
32. Gürkan GÖKALP
33. Haluk GÖKALP
34. Aytan DEMİR
35. Bessi GÖKALP
36. Canan YILMAZ
37. Cemile TUTAR
38. Fidan PİRİNÇÇİOĞLU
39. Hatice ŞENBAYRAM
40. Havla ÖNEN
41. Hürriyet GETİREN
42. Hüsniye BAŞAKÇİ
43. Mehmet BAŞAKÇİ
44. Methiye ÖZÇELİK
45. Mülkiye TACAR
46. Müzeyyen ÇAMÇİ

47. Nebahat GÖKALP

48. Nezihe ÇOKSÜER

49. Perihan KIRMIZI

50. Remziye Gül GÖKALP

51. Saadet ÇAMÇİ

52. Sara URAT

53. Süer ÇETİK

54. Şeyhmus YILMAZ

55. Turan GÖKALP

56. YükselGÖKALP ÇOKSÜER

57. Zehra DİZDAROĞLU

58. Zübeyir ÇOKSÜER

59. Hasan GÖKALP

60. Turan GÖKALP

Vekili : Av. Ali AYDEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 19/8/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Bir kısım başvurucular murisi Ömer Gökalp'in 1967 yılında Derik Kadastro Mahkemesinde açtığı kadastro tespitine itiraz davası Yargıtayca merci tayini yoluyla Kızıltepe Kadastro Mahkemesine gönderilmiş, anılan Mahkemece verilen kararın temyizi üzerine karar bozularak dosya tekrar Kızıltepe Kadastro Mahkemesine gönderilmiş ve anılan Mahkemenin kapatılmasıyla Mardin Kadastro Mahkemesine devredilen dava yerel Mahkeme aşamasında derdest durumdadır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 11/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucular, makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

1. Başvurucular Bessi Gökalp, Harbiye Gökalp ve Yüksel Gökalp Çoksüer Yönünden

11. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendine göre başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir sebebin olmadığı kanaatine varılması hâlinde başvurunun düşmesine karar verilebilir. Bununla birlikte İçtüzük'ün 80. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereği Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurunun incelenmesine devam edilebileceği öngörülmüştür.

12. Başvuru tarihinden sonra ölen başvuruculaların mirasçılarının makul bir süre içinde başvuruyu devam ettirme yönünde iradeleriniAnayasa Mahkemesine bildirmemeleri hâlinde anılan İçtüzük hükümleri uyarınca başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir sebebin olmadığı kanaatine varılabilir (Abdurrahman Miişoğlu ve diğerleri, B. No: 2014/7674, 23/3/2017, §§18-21). Somut olayda başvuruculardan Bessi Gökalp, Harbiye Gökalp ve Yüksel Gökalp Çoksüer başvuru tarihinden sonra sırasıyla 9/4/2016, 1/2/2016 ve 26/2/2016tarihlerinde ölmüş ancak mirasçıları makul bir süre içinde başvuruya devam etme yönünde iradelerini bildirmemişlerdir. Anılan başvurucular yönünden başvurunun incelenmesine devam etmeyi gerekli kılan ve İçtüzük'ün 80. maddesinin (2) numaralı fıkrasında öngörülen nedenlerden biri de bulunmamaktadır.

13. Açıklanan nedenlerle başvuruculardan Bessi Gökalp, Harbiye Gökalp ve Yüksel Gökalp Çoksüer yönünden başvurunun düşmesine karar verilmesi gerekir.

2. Başvurucular Necat Gökalp, Zehra Akkoyun, Cemile Tutar, Hatice Şenbayram, Hürriyet Getiren, Hüsniye Başakçi, Mehmet Başakçi, Müzeyyen Çamçi, Saadet Çamçi, Sara Urat, Turan Gökalp, Zehra Dizdaroğlu, Nihat Gökalp, Mehmet Gökalp, Abdulkadir Gökalp, Aytan Demir, Hamdiye Gökalp,Handan Tacar, Hasan Gökalp, Mülkiye Tacar, Nezahet Gökalp, Ömer Gökalp, Özlem Temel, Bessi Gökalp, Nebahat Gökalp, Perihan Kırmızı, Süer Çetik, Turan Gökalp, Meliha Esen, Methiye Özçelik, Haluk Gökalp, Burhan Gökalp, Nezihe Çoksüer, Birgül Kaya ve Deniz Gökalp Yönünden

14. 30/3/2011 tarihli 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 47. maddesinin (3),48. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları uyarınca bireysel başvuruda,kamu gücünün neden olduğu iddia edilen ihlale dair olayların tarih sırasına göre özeti yapılmalı, bireysel başvuru kapsamındaki hakların ne şekilde ihlal edildiği ve buna ilişkin gerekçeler ve deliller açıklanmalıdır (Veli Özdemir, B. No: 2013/276, 9/1/2014, §§ 19, 20).

15. Somut olaydasöz konusu başvurucular bireysel başvuru formlarında şikâyet konusu davaya mirasçı sıfatıyla devam ettiklerini ileri sürmüşler fakat murislerinin kim olduğuna dair herhangi bir bilgiye yer vermemişlerdir. Başvuruya dayanak olarak sunulan belgelerden de söz konusu başvuruculaın murisinin kim olduğu bilgisine ulaşılamadığı ayrıca anılan başvuruculaın şikâyet konusu davaya herhangi bir şekilde taraf olup

olmadıklarının teyit edilemediği görülmüştür. Dolayısıyla ihlal iddiasına ilişkin delillerini sunma, temel hak ve özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin açıklamalarda bulunma yönündeki yükümlülüklerini yerine getirmeyen başvurucular tarafından ileri sürülen iddiaların kanıtlanamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

16. Açıklanan nedenlerle başvurunun, başvurucular Necat Gökalp, Zehra Akkoyun, Cemile Tutar, Hatice Şenbayram, Hürriyet Getiren, Hüsniye Başakçi, Mehmet Başakçi, Müzeyyen Çamçi, Saadet Çamçi, Sara Urat, Turan Gökalp, Zehra Dizdaroğlu, Nihat Gökalp, Mehmet Gökalp, Abdulkadir Gökalp, Aytan Demir, Hamdiye Gökalp,Handan Tacar, Hasan Gökalp, Mülkiye Tacar, Nezahet Gökalp, Ömer Gökalp, Özlem Temel, Bessi Gökalp, Nebahat Gökalp, Perihan Kırmızı, Süer Çetik, Turan Gökalp, Meliha Esen, Methiye Özçelik, Haluk Gökalp, Burhan Gökalp, Nezihe Çoksüer, Birgül Kaya ve Deniz Gökalp yönünden diğer kabul edilebilirlik koşulları bakımından incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

3. Diğer Başvurucular Yönünden

17. Diğer başvurucular yönünden açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

18. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

19. Başvuruya konu dava, başvurucuların murislerinden intikalle takip etmekte oldukları bir uyuşmazlık olup bu yönüyle makul süre değerlendirmesi bakımından dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, mirasçının yargılamaya katıldığı an değil somut olayda muris açısından değerlendirmeye esas alınan sürenin başlangıç anıdır (Gülseren Gürdal ve diğerleri, B. No: 2013/1115, 5/12/2013, § 51).

20. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

21. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 50 yıllık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

22. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

23. Başvurucular, uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazlarını kullanamadıklarınıbelirterek Anayasa’nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet haklarının da ihlal edildiğini iddia etmişlerse de başvuruculların makul sürede yargılanma haklarının ihlal

edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

24. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir..."

25. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

26. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

27. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara, başvuruculara murislerinin mirasçı sayısı ile söz konusu davaya taraf olan murisin doğrudan mirasçısı ya da mirasçısının mirasçısı olma durumları da dikkate alındığında karara ekli tabloda gösterilen miktarlarda manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

28. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin lehine manevi tazminata hükmedilen başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1.Başvurucular Bessi Gökalp, Harbiye Gökalp ve Yüksel Gökalp Çoksüer yönünden başvurunun DÜŞMESİNE,

2. Başvurucular Necat Gökalp, Zehra Akkoyun, Cemile Tutar, Hatice Şenbayram, Hürriyet Getiren, Hüsniye Başakçi, Mehmet Başakçi, Müzeyyen Çamçi, Saadet Çamçi, Sara Urat, Turan Gökalp, Zehra Dizdaroğlu, Nihat Gökalp, Mehmet Gökalp, Abdulkadir Gökalp, Aytan Demir, Hamdiye Gökalp,Handan Tacar, Hasan Gökalp, Mülkiye Tacar, Nezahet Gökalp, Ömer Gökalp, Özlem Temel, Bessi Gökalp, Nebahat Gökalp, Perihan Kırmızı, Süer Çetik, Turan Gökalp, Meliha Esen, Methiye Özçelik, Haluk Gökalp, Burhan Gökalp, Nezihe Çoksüer, Birgül Kaya ve Deniz Gökalp yönünden başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Diğer başvurucular yönünden makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Diğer başvurucular yönünden Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara karara ekli tabloda gösterilen miktarlarda manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin lehine manevi tazminata hükmedilen BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği

tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Mardin Kadastro Mahkemesine (E.2013/77) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BAŞVURUCULAR TAZMİNAT MİKTARI

1- Adnan GÖKALP 2- Havla ÖNEN 3- Yüksel SUBATAN 4- Aysel Demiralp AYRI AYRI NET 1.100 TL

5- Canan YILMAZ 6- Fidan PİRİNÇÇİOĞLU 7- Gürgin YILMAZ 8- Handan YILMAZ 9- Hayrettin YILMAZ 10- Mehmet Hatip YILMAZ 11- Sertip YILMAZ 12- Sinan YILMAZ 13- Şeyhmus YILMAZ 14- Şirvan KARACADAĞ AYRI AYRI NET 675 TL

15- Eylem GÖKALP 16- Gökben GÖKALP 17- Gökhan GÖKALP 18- Gürkan GÖKALP 19- Remziye Gül GÖKALP 20- Seyithan GÖKALP 21- Vildan GÖKALP AYRI AYRI NET 950 TL

22. Zübeyir ÇOKSÜER NET 2. 250 TL

AYSEL DEMİRALP VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/13528 | Karar tarihi: 11.05.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/13528

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYSEL DEMİRALP VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/13528)

Karar Tarihi: 11/5/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Hicabi DURSUN

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucular : 1. Aysel DEMİRALP

2. Hayrettin YILMAZ

3. Necat GÖKALP

4. Nezahet GÖKALP

5. Gürgin YILMAZ

6. Adil GÖKALP

7. Hamdiye GÖKALP

8. Handan TACAR

9. Mehmet Hatip YILMAZ

10. Nihat GÖKALP

11. Ömer GÖKALP

12. Özlem TEMEL

13. Sertip YILMAZ

14. Seyithan GÖKALP
15. Sinan YILMAZ
16. Şirvan KARACADAĞ
17. Vildan GÖKALP
18. Zehra AKKOYUN
19. Handan YILMAZ
20. Bessi GÖKALP
21. Mehmet GÖKALP
22. Burhan GÖKALP
23. Eylem GÖKALP
24. Gökben GÖKALP
25. Gökhan GÖKALP
26. Gürkan GÖKALP
27. Haluk GÖKALP
28. Birgül KAYA
29. Bessi GÖKALP
30. Canan YILMAZ
31. Cemile TUTAR
32. Fidan PİRİNÇÇİOĞLU
33. Hatice ŞENBAYRAM
34. Havla ÖNEN
35. Hürriyet GETİREN
36. Hüsniye BAŞAKÇİ
37. Mehmet BAŞAKÇİ
38. Methiye ÖZÇELİK
39. Mülkiye TACAR
40. Müzeyyen ÇAMÇİ
41. Nebahat GÖKALP
42. Deniz GÖKALP
43. Remziye Gül GÖKALP
44. Saadet ÇAMÇİ
45. Sara URAT
46. Süer ÇETİK

47. Şeyhmus YILMAZ

48. Turan GÖKALP

49.YükselGÖKALP ÇOKSÜER

50. Zehra DİZDAROĞLU

51. Zübeyir ÇOKSÜER

52. Hasan GÖKALP

53. Turan GÖKALP

Vekili : Av. Ali AYDEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 19/8/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Bir kısım başvurucular murisi Ömer Gökalp'in 1967 yılında Derik Kadastro Mahkemesinde açtığı kadastro tespitine itiraz davası Yargıtayca merci tayini yoluyla Kızıltepe Kadastro Mahkemesine gönderilmiş, Mahkemece verilen kararın temyizi üzerine karar bozularak dosya tekrar Kızıltepe Kadastro Mahkemesine gönderilmiş ve anılan Mahkemenin kapatılmasıyla Mardin Kadastro Mahkemesine devredilen dava yerel Mahkeme aşamasında derdest durumdadır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 11/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucular, makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

1. Başvurucular Adil Gökalp, Bessi Gökalp ve Yüksel Gökalp Çoksüer Yönünden

11. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendine göre başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir sebebin olmadığı

kanaatine varılması hâlinde başvurunun düşmesine karar verilebilir. Bununla birlikte İçtüzük'ün 80. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereği Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurunun incelenmesine devam edilebileceği öngörülmüştür.

12. Başvuru tarihinden sonra ölen başvuruculaın mirasçılarının makul bir süre içinde başvuruyu devam ettirme yönünde iradelerini Anayasa Mahkemesine bildirmemeleri hâlinde anılan İçtüzük hükümleri uyarınca başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir sebebin olmadığı kanaatine varılabilir (Abdurrahman Miişoğlu ve diğerleri, B. No: 2014/7674, 23/3/2017, §§ 18-21). Somut olayda başvuruculardan Adil Gökalp, Bessi Gökalp ve Yüksel Gökalp Çoksüer başvuru tarihinden sonra sırasıyla 31/1/2016, 9/4/2016 ve 26/2/2016tarihlerinde ölmüş ancak mirasçıları makul bir süre içinde başvuruya devam etme yönünde iradelerini bildirmemişlerdir. Anılan başvurucular yönünden başvurunun incelenmesine devam etmeyi gerekli kılan ve İçtüzük'ün 80. maddesinin (2) numaralı fıkrasında öngörülen nedenlerden biri de bulunmamaktadır.

13. Açıklanan nedenlerle başvuruculardan Adil Gökalp, Bessi Gökalp ve Yüksel Gökalp Çoksüer yönünden başvurunun düşmesine karar verilmesi gerekir.

2. Başvurucular Necat Gökalp, Zehra Akkoyun, Cemile Tutar, Hatice Şenbayram, Hürriyet Getiren, Hüsniye Başakçi, Mehmet Başakçi, Müzeyyen Çamçi, Saadet Çamçi, Sara Urat, Turan Gökalp, Zehra Dizdaroğlu, Nihat Gökalp, Mehmet Gökalp, Hamdiye Gökalp,Handan Tacar, Hasan Gökalp, Mülkiye Tacar, Nezahet Gökalp, Ömer Gökalp, Özlem Temel, Bessi Gökalp, Nebahat Gökalp, Süer Çetik, Turan Gökalp,Methiye Özçelik, Haluk Gökalp, Burhan Gökalp, Birgül Kaya ve Deniz Gökalp Yönünden

14. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Kanun’un 47. maddesinin (3),48. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları uyarınca bireysel başvuruda, kamu gücünün neden olduğu iddia edilen ihlale dair olayların tarih sırasına göre özeti yapılmalı, bireysel başvuru kapsamındaki hakların ne şekilde ihlal edildiği ve buna ilişkin gerekçeler ve deliller açıklanmalıdır (Veli Özdemir, B. No: 2013/276, 9/1/2014, §§ 19, 20).

15. Somut olaydasöz konusu başvurucular bireysel başvuru formlarında şikâyet konusu davanın tarafı olan Ömer Gökalp mirasçıları olduklarını ve mirasçı sıfatıyla davaya devam ettiklerini ileri sürmüşlerse de başvuruya dayanak olarak sunulan belgelerden anılan başvuruculaın Ömer Gökalp mirasçıları olup olmadıkları bilgisine ulaşılamadığı ayrıca başvuruculaın şikâyet konusu davaya taraf olup olmadıklarının da teyit edilemediği anlaşıldığından başvurucular tarafından ileri sürülen iddiaların kanıtlanamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

16. Açıklanan nedenlerle başvurunun, başvurucular Necat Gökalp, Zehra Akkoyun, Cemile Tutar, Hatice Şenbayram, Hürriyet Getiren, Hüsniye Başakçi, Mehmet Başakçi, Müzeyyen Çamçi, Saadet Çamçi, Sara Urat, Turan Gökalp, Zehra Dizdaroğlu, Nihat Gökalp, Mehmet Gökalp, Hamdiye Gökalp,Handan Tacar, Hasan Gökalp, Mülkiye Tacar, Nezahet Gökalp, Ömer Gökalp, Özlem Temel, Bessi Gökalp, Nebahat Gökalp, Süer Çetik, Turan Gökalp,Methiye Özçelik, Haluk Gökalp, Burhan Gökalp, Birgül Kaya ve Deniz Gökalp yönünden diğer kabul edilebilirlik koşulları bakımından incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

3. Diğer Başvurucular Yönünden

17. Diğer başvurucular yönünden açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

18. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

19. Başvuruya konu dava, başvuruculların murislerinden intikalle takip etmekte oldukları bir uyuşmazlık olup bu yönüyle makul süre değerlendirmesi bakımından dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, mirasçının yargılamaya katıldığı an değil somut olayda muris açısından değerlendirmeye esas alınan sürenin başlangıç anıdır (Gülseren Gürdal ve diğerleri, B. No: 2013/1115, 5/12/2013, § 51).

20. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

21. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 50 yıllık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

22. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

23. Başvurucular, uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazlarını kullanamadıklarınıbelirterek Anayasa’nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet haklarının da ihlal edildiğini iddia etmişlerse de başvuruculların makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

24. 6216 sayılı Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

25. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

26. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

27. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara, başvuruculların murislerinin tüm mirasçılarının sayısı ile söz konusu davaya taraf olan murisin doğrudan mirasçısı ya da mirasçısının mirasçısı olma durumları da dikkate

alındığında karara ekli tabloda gösterilen miktarlarda manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

28. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin lehine manevi tazminata hükmedilen başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucular Adil Gökalp, Bessi Gökalp ve Yüksel Gökalp Çoksüer yönünden başvurunun DÜŞMESİNE,

B. 1. Başvurucular Necat Gökalp, Zehra Akkoyun, Cemile Tutar, Hatice Şenbayram, Hürriyet Getiren, Hüsniye Başakçi, Mehmet Başakçi, Müzeyyen Çamçi, Saadet Çamçi, Sara Urat, Turan Gökalp, Zehra Dizdaroğlu, Nihat Gökalp, Mehmet Gökalp, Hamdiye Gökalp, Handan Tacar, Hasan Gökalp, Mülkiye Tacar, Nezahet Gökalp, Ömer Gökalp, Özlem Temel, Bessi Gökalp, Nebahat Gökalp, Süer Çetik, Turan Gökalp, Methiye Özçelik, Haluk Gökalp, Burhan Gökalp, Birgül Kaya ve Deniz Gökalp yönünden başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Diğer başvurucular yönünden makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Diğer başvurucular yönünden Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvuruculara karara ekli tabloda gösterilen miktarlarda manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin lehine manevi tazminata hükmedilen başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Mardin Kadastro Mahkemesine (E.2013/86) GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BAŞVURUCULAR TAZMİNAT MİKTARI

1- Havla ÖNEN 2- Aysel Demiralp AYRI AYRI NET 1.100 TL

3- Canan YILMAZ 4- Fidan PİRİNÇÇİOĞLU 5- Gürgin YILMAZ 6- Handan YILMAZ 7- Hayrettin YILMAZ 8- Mehmet Hatip YILMAZ 9- Sertip YILMAZ 10- Sinan YILMAZ 11- Şeyhmus YILMAZ 12- Şirvan KARACADAĞ AYRI AYRI NET 675 TL

13- Eylem GÖKALP 14- Gökben GÖKALP 15- Gökhan GÖKALP 16- Gürkan GÖKALP 17- Remziye Gül GÖKALP 18- Seyithan GÖKALP 19- Vildan GÖKALP AYRI AYRI NET 950 TL

20- Zübeyir ÇOKSÜER NET 2.250 TL

SAFİR MOBİLYA PAZARLAMA SANAYİ VE TİCARET A.Ş.

B. No: 2014/15206 | Karar tarihi: 11.05.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/15206

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SAFİR MOBİLYA PAZARLAMA SANAYİ VE TİCARET A.Ş. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/15206)

Karar Tarihi: 11/5/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Hicabi DURSUN

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Yakup MACİT

Başvurucu : Safir Mobilya Pazarlama Sanayi ve Ticaret A.Ş.

Vekili : Av. Murat ÇEKİÇ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, karar düzeltme talebinin süre yönünden reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 19/9/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş sunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu şirket, eser sözleşmesinden doğan yükümlülüklerin yerine getirilmediğini iddia ederek sözleşme nedeniyle borçlu olmadığının tespiti ve ödenen bedelin iadesi talebiyle Ankara 15. Asliye Ticaret Mahkemesinde dava açmıştır.

9. Mahkeme 22/1/2013 tarihli kararı ile davayı reddetmiştir.

10. Temyiz üzerine karar Yargıtay 15. Hukuk Dairesinin 18/3/2014 tarihli kararı ile onanmıştır.

11. Başvurucu, onama kararını 16/4/2014 tarihinde tebellüğ etmiş, başvurucu vekili Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) yoluyla 30/4/2014 tarihli iş emri ile karar düzeltme talebinde bulunmuştur.

12. Aynı Dairenin 23/6/2014 tarihli ilamında Yargıtay ilamının karar düzeltme isteyen tarafa 16/4/2014 gününde tebliğ edildiği, karar düzeltme dilekçesinin 5/5/2014 gününde kaydedildiği, 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun geçici 3. maddesi yollamasıyla hâlen yürürlükte bulunan 18/6/1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 440. maddesindeki 15 günlük sürenin geçtiği belirtilerek dilekçenin süre yönünden reddine karar verilmiştir.

13. Ret kararı başvurucu vekiline 20/8/2014 tarihinde tebliğ edilmiş 19/9/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur.

14. Bu arada Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Birinci Dairesinin 26/8/2014 tarihli ve 1876 sayılı kararı ile Ankara 15. Asliye Ticaret Mahkemesinin faaliyeti durdurulmuş, dava dosyası Ankara 6. Asliye Ticaret Mahkemesine devredilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. Kanun ve Yönetmelik

15. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun geçici 3. maddesi şöyledir:

"(1) Bölge adliye mahkemelerinin, 26/9/2004 tarihli ve 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunun geçici 2 nci maddesi uyarınca Resmî Gazete'de ilan edilecek göreve başlama tarihine kadar, 1086 sayılı Kanunun temyize ilişkin yürürlükteki hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

(2) Bölge adliye mahkemelerinin göreve başlama tarihinden önce aleyhine temyiz yoluna başvurulmuş olan kararlar hakkında, kesinleşinceye kadar 1086 sayılı Kanunun 26/9/2004 tarihli ve 5236 sayılı Kanunla yapılan değişiklikten önceki 427 ilâ 454 üncü madde hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

(3) Bu Kanunda bölge adliye mahkemelerine görev verilen hallerde bu mahkemelerin göreve başlama tarihine kadar 1086 sayılı Kanunun bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri

uygulanır."

16. 18/6/1927 tarihli ve 1086 sayılı mülga Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 431. maddesi şöyledir:

"Temyiz dilekçesi, kararı veren bölge adliye mahkemesi hukuk dairesine veya Yargıtayın bozması üzerine hüküm veren ilk derece mahkemesine yahut temyiz edenin bulunduğu yer bölge adliye mahkemesi hukuk dairesine veya ilk derece mahkemesine verilebilir.

Temyiz dilekçesi kararı veren mahkemeden başka bir mahkemeye verilmişse temyiz defterine kaydolunur ve durum derhâl kararı temyiz edilen mahkemeye bildirilir.

Temyiz edene ücretsiz bir alındı belgesi verilir."

17. 1086 sayılı mülga Kanun'un 440. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Yargıtay kararlarına karşı tefhim veya tebliğden itibaren 15 gün içinde aşağıdaki sebeplerden dolayı karar düzeltilmesi istenebilir:

..."

18. 6100 sayılı Kanun'un 445. maddesi şöyledir:

"Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP), adalet hizmetlerinin elektronik ortamda yürütülmesi amacıyla oluşturulan bilişim sistemidir. Dava ve diğer yargılama işlemlerinin elektronik ortamda gerçekleştirildiği hâllerde UYAP kullanılarak veriler kaydedilir ve saklanır.

Elektronik ortamda, güvenli elektronik imza kullanılarak dava açılabilir, harç ve avans ödenebilir, dava dosyaları incelenebilir. Bu Kanun kapsamında fizikî olarak hazırlanması öngörülen tutanak ve belgeler güvenli elektronik imzayla elektronik ortamda hazırlanabilir ve gönderilebilir. Güvenli elektronik imza ile oluşturulan tutanak ve belgeler ayrıca fizikî olarak gönderilmez, belge örneği aranmaz.

Elektronik ortamdan fizikî örnek çıkartılması gereken hâllerde tutanak veya belgenin aslının aynı olduğu belirtilerek hâkim veya görevlendirdiği yazı işleri müdürü tarafından imzalanır ve mühürlenir.

Elektronik ortamda yapılan işlemlerde süre gün sonunda biter.

Mahkemelerde görülmekte olan dava, çekişmesiz yargı, geçici hukuki koruma ve diğer tüm işlemlerde UYAP'ın kullanılmasına dair usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir."

19. 15/1/2004 tarihli ve 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'nun 5. maddesi şöyledir:

"Güvenli elektronik imza, elle atılan imza ile aynı hukukî sonucu doğurur.

Kanunların resmî şekle veya özel bir merasime tabi tuttuğu hukukî işlemler ile teminat sözleşmeleri güvenli elektronik imza ile gerçekleştirilemez."

20. 6/8/2015 tarihli ve 29437 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Bölge Adliye ve Adlî Yargı İlk Derece Mahkemeleri ileCumhuriyet Başsavcılıkları İdarî ve Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmelik'in (Yönetmelik) 5. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

Taraf ve vekilleri ile diğer ilgililer güvenli elektronik imza ile imzalamak suretiyle UYAP

vasıtasıyla birimlere elektronik ortamda bilgi ve belge gönderebilirler.

Gelen evraktan sorumlu personel, UYAP üzerinden birimlere gönderilen ve iş listesine düşen belgeleri derhâl ilgili kişiye ya da doğrudan dosyasına aktarır. Onay gerektiren evrak ilgilinin iş listesine yönlendirilir.

...

Elektronik ortamda yapılan işlemlerde süre gün sonunda biter. Elektronik ortamda yapılacak işlemlerin, ertesi güne sarkmaması açısından saat 00:00'a kadar yapılması zorunludur.

..."

21. Yönetmelik'in 208. maddesinin (9) numaralı fıkrası şöyledir:

"Taraf vekillerince UYAP üzerinden güvenli elektronik imza ile kanun yolu başvuru dilekçesi gönderilebilir. Bu işler için ayrıca elle atılmış imzalı belge istenmez. Avukatların UYAP Avukat Bilgi Sistemi üzerinden kanun yolu başvuru dilekçesi gönderebilmeleri için güvenli elektronik imza sahibi olmaları gerekir. Kanun yolu harçları avukat tarafından elektronik ortamda mahkeme veznesi hesabına aktarılır. Ayrıca bu işlemlerin Barokart veya kredi kartı gibi ödeme araçlarıyla yapılması sağlanabilir. Kanun yolu başvurusu, dilekçenin sisteme kaydedildiği tarihte yapılmış sayılır. İşlem sonucunda başvuru sahibinin elektronik ortamda erişebileceği bir alındı belgesi oluşturulur."

22. 3/4/2012 tarihli ve 28253 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren mülga Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliği'nin 5. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

Taraf ve vekilleri ile diğer ilgililer güvenli elektronik imza ile imzalamak suretiyle UYAP vasıtasıyla mahkemeler veya hukuk dairelerine elektronik ortamda bilgi ve belge gönderebilirler.

Gelen evraktan sorumlu personel, UYAP üzerinden mahkeme veya hukuk dairelerine gönderilen ve iş listesine düşen belgeleri derhal ilgili kişiye ya da doğrudan dosyasına aktarır. Hâkimin onayını gerektiren evrak hâkimin iş listesine yönlendirilir.

...

Elektronik ortamda yapılan işlemlerde süre gün sonunda biter. Elektronik ortamda yapılacak işlemlerin, ertesi güne sarkmaması açısından saat 00:00'a kadar yapılması zorunludur.

Fizikî ortamda yapılan işlemlerde süre mesai saati sonunda biter."

23. Mülga Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliği'nin 48. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

Taraf vekillerince UYAP üzerinden güvenli elektronik imza ile kanun yolu başvuru dilekçesi gönderilebilir. Bu işler için ayrıca elle atılmış imzalı belge istenmez. Avukatların UYAP Avukat Bilgi Sistemi üzerinden kanun yolu başvuru dilekçesi gönderebilmeleri için elektronik imza sahibi olmaları gerekir. Kanun yolu harçları avukat tarafından elektronik ortamda mahkeme veznesi hesabına aktarılır. Ayrıca bu işlemlerin Barokart veya kredi kartı

gibi ödeme araçlarıyla yapılması sağlanabilir. Kanun yolu başvurusu, dilekçenin sisteme kaydedildiği tarihte yapılmış sayılır. İşlem sonucunda başvuru sahibinin elektronik ortamda erişebileceği bir alındı belgesi oluşturulur.

Elektronik ortamda kanun yolu başvurusu saat 00:00'a kadar yapılabilir."

..."

2. Yargıtay Kararı

24. Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 20/1/2014 tarihli ve E.2013/14-742, K.2014/16 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Görüldüğü üzere Cumhuriyet Başsavcılıkları ile Adli Yargı İlk Derece Ceza Mahkemeleri Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmelik ve Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun ilgili genelgesine göre UYAP'a kaydedilerek elektronik ortama aktarılan belgelerle ilgili kayıt tarihinin ilgili işlemler yönüyle havale tarihi olarak esas alınması gerekmektedir.

..."

B. Uluslararası Hukuk

25. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes davasının medeni hak ve yükümlülükleri ile ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, kanunla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından kamuya açık olarak ve makul bir süre içinde, görülmesini isteme hakkına sahiptir..."

26. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), mahkemeye erişim hakkının, Sözleşmenin 6. maddesinde yerini bulan güvencelerin doğal bir parçası olduğunu (Lawyer Partners A.S./Slovakya, B. No: 54252/07, 16/6/2009, § 52), bu kapsamda herkesin kişisel hak ve yükümlülükleriyle ile ilgili her türlü idiasını bir mahkeme veya yargı önüne getirme hakkının güvence altına alındığını (Golder/ Birleşik Krallık, B. No: 4451/70, 21/2/1975, § 36) belirtmiştir. Yine AİHM, Sözleşme'nin 6. maddesinde mahkeme kararlarına karşı kanun yolu başvurusunda bulunma hakkının güvence altına alınmadığını ancak devletin kendi takdirine bağlı olarak taraflara kanun yolu başvurusunda bulunma hakkı tanıması durumunda bu incelemeyi yapan mahkeme önünde uygulanan muhakeme usulünün bu ilkelere uygun olması gerektiğini belirtmiştir (Delcourt/Belçika, B. No: 2689/65, 17/1/1970, § 26).

27. Bu değerlendirmeye benzer şekilde AİHM, bir hukuk davasında bölge adliye mahkemesi ilamına yönelik itirazın süre yönünden reddedilmesi nedeniyle yapılan başvuruyu mahkemeye erişim hakkı kapsamında değerlendirerek kanun yolu incelenmesinde uygulanacak usulün Sözleşme'nin 6. maddesi kapsında değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir (Mushta/Ukrayna, B. No: 8863/06, 18/11/2010, § 39).

28. Yine AİHM, mahkemeye erişim hakkına yönelik birtakım sınırlandırmaların kabul edilebileceğini ancak sınırlamaların meşru bir amaca yönelik olmadığı veya kullanılan yöntem ile ulaşılması hedeflenen amaç arasında makul bir orantısallık ilişkisinin bulunmadığı durumlarda kısıtlamaların Sözleşme'nin 6. maddenin birinci fıkrasına uygun olmayacağını belirtmiştir (Ashıngdane/Birleşik Krallık,B. No: 8225/78, 28/5/1985, § 57).

29. Osu/İtalya (B. No: 36534/97, 11/7/2002, §§ 36-40) davasında, uyuşturucu kaçakçılığı yapan suç örgütüne üye olduğu gerekçesiyle hakkında 7 yıl hapis cezası verilen başvurucu, kararı sonradan öğrendiğini belirterek Yargıtaya gecikmiş temyiz başvurusunda bulunmuş, Yargıtay ilgili Kanun hükmüne rağmen talebin süresinde yapılmadığı gerekçesiyle istemi reddetmiştir. AİHM bu başvuruda dava açma ya da kanun yollarına başvuru için belli sürelerin öngörülmesinin kabul edilebileceğini ancak öngörülen süre koşullarının açıkça hukuka aykırı olarak yanlış uygulanması ya da hesaplanması nedeniyle kişilerin dava açma ya da kanun yollarına başvuru hakkını kullanamamaları hâlinde Mahkemeye erişim hakkının ihlal sonucunun ortaya çıkacağını belirterek somut olayda Yargıtayın ret kararının kanun hükmünün neden uygulanmadığına ilişkin gerekçe içermediğini bu açıdan öngörülebilir olmadığını belirterek Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

30. Mahkemenin 11/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

31. Başvurucu, davada İlk Derece Mahkemesi kararının Yargıtayca onandığını, onama kararının 16/4/2014 tarihinde vekiline tebliğ edildiğini, karar düzeltme dilekçesinin avukatı aracılığı ile UYAP üzerinden Mahkemeye 30/4/2014 tarihinde gönderildiğini ancak Mahkemenin dilekçeyi 5/5/2014 tarihinde işleme koyduğunu, Yargıtayın da süresinde karar düzeltme talebinde bulunmadığı gerekçesiyle talebini reddettiğini, Yargıtayın ret kararıyla karar düzeltme hakkının elinden alındığını belirterek Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

32. Anayasa’nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.”

33. Başvurucunun şikâyetinin özünün, karar düzeltme talebinin esasının Yargıtayca incelenmemesine yönelik olmasından dolayı iddia, adil yargılanma hakkının güvenceleri arasında yer alan mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

34. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Müdahalenin Varlığı ve Hakkın Kapsamı

35. Anayasa’nın 36. maddesinin birici fıkrasında herkesin meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir.

36. Anayasa'nın 36. maddesine 2001 yılı değişiklikleriyle eklenen "adil yargılanma" ibaresine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce güvence

altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Bu sözleşmelerden olan AİHS'nin 6. maddesinde belirtilen adil yargılanma hakkının güvencelerinden birini de mahkemeye erişim hakkı oluşturmaktadır.

37. Hak arama özgürlüğünün temel unsurlarından biri mahkemeye erişim hakkıdır. Kişinin uğradığı bir haksızlığa veya zarara karşı kendisini savunabilmesinin ya da maruz kaldığı haksız bir uygulama veya işleme karşı haklılığını ileri sürüp kanıtlayabilmesinin, zararını giderebilmesinin en etkili yolu, yargı mercileri önünde dava hakkını kullanabilmesidir (AYM, E.2014/76,K.2014/142, 11/9/2014).

38. Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru kapsamında yaptığı değerlendirmelerde, mahkemeye erişim hakkının, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına geldiğini, kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hâle getiren bir başka ifadeyle mahkeme kararını önemli ölçüde etkisizleştiren sınırlamaların mahkemeye erişim hakkını ihlal edebileceğini (Özkan Şen, B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52), ilk derece mahkemesine dava açma hakkının yanında itiraz, istinaf veya temyiz gibi kanun yollarına başvurma imkânı tanınmış ise anılan yollara başvurma hakkının da bu kapsamda değerlendirilmesi gerektiğini (Ali Atlı, B. No: 2013/500, 20/3/2014, § 49) belirtmiştir.

39. Süre yönünden karar düzeltme talebinin reddedilmesinin mahkemeye erişim hakkına bir müdahale teşkil ettiği açıktır.

ii. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

40. Anayasa’nın 13. maddesi şöyledir:

“Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.”

41. Yukarıda anılan müdahale Anayasa’nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmediği müddetçe Anayasa’nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir.

42. Bu sebeple müdahalenin Anayasa’nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen; kanun tarafından öngörülme, meşru bir amaç taşıma, ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

(1) Kanunilik

43. Başvuru konusu olayda Yargıtay Dairesinin, karar düzeltme talebini 1086 sayılı Kanun'un 440. maddesinde öngörülen sürede yapılmadığı gerekçesiyle reddettiği anlaşılmaktadır.

44. Yargıtay Dairesinin bu hükmü esas alarak verdiği ret kararına göre yapılan müdahalenin kanun tarafından öngörülme ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır.

(2) Meşru Amaç

45. Başvurucunun karar düzeltme itirazı, süresinden sonra ileri sürüldüğü gerekçesiyle reddedilmiştir. Kanun yollarına başvurmanın belli bir süreye bağlanmasına ilişkin kuralların mahkemelerin gereksiz yere meşgul edilmemesi, davaların uzamasının önlenmesi, hukuki alanda istikrarın sağlanması ve hukuk düzenine karşı olan güvenin sarsılmasının önlemesi

amacıyla vâzedildiği, bu açıdan meşru bir amaca yönelik olduğu anlaşılmıştır.

(3) Ölçülülük

46. Karar düzeltme talebinin reddedilmesi nedeniyle başvurucunun mahkemeye erişimine getirilen sınırlamanın ölçülü olup olmadığı ve başvurucuya ağır bir yük getirip getirmediği hususlarının değerlendirilmesi gerekir.

(a) Genel İlkeler

47. Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru kapsamında yaptığı değerlendirmelerde Mahkemeye erişim hakkının, kural olarak mutlak bir hak olmayıp sınırlandırılabileceği, bu hususta devletlerin takdir hakları gereği bazı düzenlemeler yapabileceği, bununla birlikte getirilecek sınırlandırmaların hakkın özünü zedeleyecek nitelikte olmaması, meşru bir amaç izlemesi, açık ve ölçülü olması ve başvurucu üzerinde ağır bir yük oluşturmaması gerektiği belirtilmiştir (Mesut Güzel, B. No: 2014/5876, 22/9/2016, § 31). Bu kapsamda dava açmayı imkânsız kılacak ölçüde kısa olmadıkça dava açma ya da kanun yollarına başvuru için belli sürelerin öngörülmesinin, hukuki belirlilik ilkesinin bir gereği olduğu ve tek başına bu durumun mahkemeye erişim hakkına aykırılık oluşturmayacağı belirtilmiştir (Remzi Durmaz, B. No: 2013/1718, 2/10/2013, § 27).

48. Yine Anayasa Mahkemesi, bir yerin Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından verilen idari yaptırım kararına karşı başka yerin Cumhuriyet Başsavcılığı vasıtasıyla süresinde yapılan itirazda, sulh ceza mahkemesince dilekçenin fiilen mahkemeye ulaştığı tarihin esas alınarak itirazın reddedilmesi nedeniyle yapılan başvuruyu mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelemiş, başvurucunun bulunduğu yer Cumhuriyet Başsavcılığını aracı kılarak başvuruda bulunmasının usul kurallarına aykırı olmadığını, bu açıdan başvurucunun bu konuda özensiz veya ihmalkâr davrandığının söylenemeyeceğini, mahkemenin usul kurallarının uygulanmasındaki açık hatasının bireyin mahkemeye erişim hakkından yararlanamaması ve kendisine uygulanan yaptırımın hukukiliğini inceletememesi sonucunu doğurduğunu belirterek mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir (Remzi Durmaz, §§ 35-38).

(b)İlkelerin Olaya Uygulanması

49. Başvurucu, yasal süre içerisinde karar düzeltme talebinde bulunmasına rağmen Yargıtay tarafından talebinin reddedildiğini belirterek karar düzeltme hakkının engellendiğini iddia etmiştir.

50. Somut olayda değerlendirilmesi gereken mesele başvurucunun karar düzeltme talebinin kanun yolu incelemesine konu yapılmamasının, mahkemeye erişim hakkına orantısız bir müdahale oluşturup oluşturmadığıdır.

51. Başvurucu, 30/4/2014 tarihli dilekçesinde ayrıntılı bir şekilde itirazlarını dile getirerek karar düzeltme talebinde bulunmuş, Yargıtay 15. Hukuk Dairesi talebin 15 günlük sürede ileri sürülmediğini belirterek karar düzeltme dilekçesini reddetmiştir.

52. Başvuru konusu olay tarihinde yürürlükte bulunan 1086 sayılı mülga Kanun'un 440. maddesinde Yargıtay kararlarına karşı tefhim veya tebliğden itibaren 15 gün içinde karar düzeltme talebinde bulunulabileceği belirtilmiştir.

53. 6100 sayılı Kanun'un 445. maddesinde elektronik ortamda güvenli elektronik imza kullanılarak dava açılabileceği, harç ve avansın ödenebileceği, dava dosyalarının

incelenebileceği, Kanun kapsamında fizikî olarak hazırlanması öngörülen tutanak ve belgelerin güvenli elektronik imzayla elektronik ortamda hazırlanarak gönderilebileceği belirtilmiştir.

54. Yine başvuru konusu olay tarihinde yürürlükte bulunan mülga Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliği'nin 5. ve 48. maddelerinde, taraf ve vekilleri ile diğer ilgililerin güvenli elektronik imza ile imzalamak suretiyle UYAP vasıtasıyla mahkemeler veya hukuk dairelerine elektronik ortamda bilgi ve belge gönderebilecekleri, taraf vekillerince UYAP üzerinden güvenli elektronik imza ile kanun yolu başvuru dilekçesinin gönderilebileceği, bu işler için ayrıca elle atılmış imzalı belge istenmeyeceği, avukatların UYAP Avukat Bilgi Sistemi üzerinden kanun yolu başvuru dilekçesi gönderebilmeleri için elektronik imza sahibi olmalarının gerekli olduğu, kanun yolu harçlarının avukat tarafından elektronik ortamda mahkeme veznesi hesabına aktarılacağı, kanun yolu başvurusunun, dilekçenin sisteme kaydedildiği tarihte yapılmış sayılacağı belirtilmiştir.

55. Başvuru formuna ekli belgeler ve UYAP'ta yapılan incelemede Yargıtay 15. Hukuk Dairesinin 18/3/2014 tarihli onama ilamının 16/4/2014 tarihinde başvurucuya tebliğ edildiği, başvurucu vekilinin UYAP'tan 30/4/2014 tarihi saat 16.56'da karar düzeltme talebinde bulunduğu, yine aynı tarih saat 16.55'de Ankara 2 no.lu mahkemeler veznesine karar düzeltme harcını yatırdığı, Ankara 15. Asliye Ticaret Mahkemesi görevlilerince karar düzeltme dilekçesi ile ilgili işleme 5/5/2014 tarihi saat 8.58'de başlanıldığı anlaşılmıştır.

56. Başvurucunun karar düzeltme talebi Yargıtay 15. Hukuk Dairesinin 23/6/2014 tarihli ilamında belirtilen "...Yargıtay ilamının karar düzeltme isteyen tarafa 16/4/2014 gününde tebliğ edilmiş ve karar düzeltme dilekçesinin 5/5/2014 gününde kaydedilmiş olmasına göre 6100 sayılı Kanun'un geçici 3. maddesi yollamasıyla halen yürürlükte bulunan 1086 sayılı mülga Kanun'un 440. maddesindeki 15 günlük sürenin geçmiş bulunması..." gerekçesi ile reddedilmiştir.

57. Yukarıda belirtilen tespitler ışığında 16/4/2014 tarihinde Yargıtay 15. Hukuk Dairesinin 18/3/2014 tarihli ilamını tebellüğ eden başvurucunun, UYAP üzerinden ilama karşı 30/4/2014 tarihinde karar düzeltme talebinde bulunmasına rağmen dilekçenin Mahkeme görevlileri tarafından yasal süre dolduktan sonra 5/5/2014 tarihinde işleme konulması nedeniyle Yargıtayın, bu tarihi esas alarak karar düzeltme dilekçesini süre yönünden reddetmesinin öngörülebilirlik sınırları içerisinde olduğunun değerlendirilemeyeceği, yapılan uygulamanın yanlış bir olguya dayanılarak açık bir hata ile gerçekleştirildiği ve başvurucunun kanun yolunu kullanma imkânını ortadan kaldırdığı, başvurucu üzerinde ağır bir yüke sebep olduğu, başvurucunun katlanmak zorunda kaldığı külfetin hedeflenen meşru amaçlarla orantısız olduğu dolayısıyla müdahalenin ölçülü olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

58. Yukarıda açıklanan nedenlerle başvurucunun Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

59. Başvurucu başvuru konusu davada sözleşme hükümlerinin dikkate alınmadığını, usul ve kanuna aykırı olarak karar verildiğini, Yargıtay kararlarının gerekçesiz olduğunu, belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

60. Başvuru hakkında Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlali ile yeniden yargılama karar

verildiğinden başvurucunun diğer iddialarıyla ilgili ayrıca incelenme yapılmasına gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

61. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

62. Başvurucu, ihlalin tespitine karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

63. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

64. Mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğundan kararın bir örneğinin Yargıtay ilgili Dairesine gönderilmek üzere Ankara 6. Asliye Ticaret Mahkemesine (kapatılan Ankara 15. Asliye Ticaret Mahkemesi) gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

65. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak amacıyla ilgili Yargıtay Dairesine iletilmek üzere Ankara 6. Asliye Ticaret Mahkemesine (kapatılan Ankara 15. Asliye Ticaret Mahkemesinin E.2011/267, K.2013/7 sayılı dosyası) GÖNDERİLMESİNE,

D. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ESMA OĞURLU

B. No: 2014/16964 | Karar tarihi: 11.05.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/16964

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ESMA OĞURLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/16964)

Karar Tarihi: 11/5/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Hicabi DURSUN

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör Yrd. : Leyla Nur ODUNCU

Başvurucu : Esma OĞURLU

Vekili : Av. Vedat ÖZKAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında yapılan başvuru ve akabinde açılan davada makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 21/10/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmiştir.

5. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

6. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte

yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, Van ili Çatak ilçesi Korulu-Sığırcık mevkisinde ikamet etmekte iken meydana gelen terör olayları nedeniyle 1990 yılında yerleşim yerini terk etmek zorunda kaldığını iddia etmiştir.

9. Başvurucu 8/2/2008 tarihinde 5233 sayılı Kanun kapsamına giren zararlarının karşılanması talebiyle Van Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna (Komisyon) başvurmuştur.

10. Komisyon 5/1/2009 tarihli ve 2009/1-18006 sayılı kararında başvurucunun talebin reddine karar vermiştir.

11. Başvurucu tarafından, belirtilen ret işlemi aleyhine iptal davası açılmıştır.

12. Van 2. İdare Mahkemesinin 11/2/2010 tarihli ve E.2009/1173, K.2010/166 sayılı kararı ile dava konusu işlemin iptaline karar verilmiştir.

13. Davalı idarenin temyizi üzerine Danıştay Onbeşinci Dairesinin 9/10/2012 tarihli ve E.2011/8295, K.2012/6546 sayılı ilamı ile İlk Derece Mahkemesi kararının onanmasına hükmedilmiştir.

14. Başvurucu Esma Oğurlu 25/11/2013 tarihinde vefat etmiştir.

15. Bireysel başvuru formunda, iptal kararının kesinleşmesine rağmen idarece henüz yeni bir işlem tesis edilmediği belirtilmiştir.

16. 21/10/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Mahkemenin 11/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

18. Başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği ileri sürülmüştür.

19. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 83. maddesi ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 51. maddesi gereği başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde başvuru reddedilir ve yargılama giderleri dışında ilgilinin 2.000 Türk lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilir.

20. İlgili düzenlemeler vasıtasıyla genel hukuk teorisinde bir kamu düzeni kuralı olarak ele alınan ve genel olarak bir hakkın açıkça öngörüldüğü amaç dışında ve başkalarını zarara sokacak şekilde kullanılmasının hukuk düzenince himaye edilmeyeceğini ifade eden hakkın kötüye kullanılmasının bireysel başvuru alanında özel olarak ele alındığı görülmektedir. Bu bağlamda bireysel başvuru usulünün amacına açıkça aykırı olan ve mahkemenin başvuruyu gereği gibi değerlendirmesini engelleyen davranışların, başvuru hakkının kötüye kullanılması olarak değerlendirilmesi mümkündür (S.Ö., B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 28).

21. Bu kapsamda özellikle mahkemeyi yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi, başvurunun değerlendirilmesi

sürecinde vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında mahkemenin bilgilendirilmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellenmesi, medeni ve meşru eleştiri sınırları saklı kalmak kaydıyla bireysel başvuru amacıyla bağdaşmayacak surette hakaret, tehdit veya tahrik edici bir üslup kullanılması, söz konusu başvuru yolu kapsamında ihlalin tespiti ile ihlal ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin amaçla bağdaşmayacak surette içeriksiz bir başvuruda bulunulması durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (S.Ö., § 29, Mehmet Güven Ulusoy [GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015; Osman Sandıkçı, B. No: 2013/6297, 10/3/2016; Selman Kapan ve diğerleri, B. No: 2013/7302, 20/4/2016).

22. 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 28. maddesine göre gerçek kişiler hakkında sağ doğmakla başlayan kişilik, ölümle sona ermekte olup ölüm ile kişiliği sona erenler için artık hak ve fiil ehliyetine sahip olduklarından söz etmeye olanak bulunmamaktadır. 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 43. maddesinde ve 513. maddesinin birinci fıkrasında yer alan hükümlerinden anlaşıldığı üzere ise hukuki işlemden doğan vekâlet veren ile vekil arasında temsil yetkisine dair sözleşme, aksi kararlaştırılmadıkça veya işin niteliğinden aksi anlaşılmadıkça taraflardan birinin ölümü, ehliyetini kaybetmesi veya iflası ile hiçbir işleme gerek kalmaksızın kendiliğinden son bulacaktır (Abdurrehman Uray, B. No: 2013/6140, 5/11/2014, § 28). Bu bakımdan müvekkilin ölümü ile davaya vekâlet son bulduğundan müvekkilin sağlığında düzenlediği vekâletname ile yetkili kıldığı vekili (avukatı), müvekkilin ölümünden sonra onun adına dava açamaz (Abdulhalim Özdemir ve diğerleri, B. No: 2014/9850, 16/11/2016, § 28).

23. Başvuru konusu olayda, başvurucu Esma Oğurlu 25/11/2013 tarihinde vefat etmiş, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla 21/10/2014 tarihinde avukat tarafından bireysel başvuru yapılmıştır.

24. Bu durumda, başvuru tarihinden önce vefat eden başvurucu adına aksi bir kanıya varılacak durum bulunmadığından vekâlet ilişkisi sona ermiş olan avukat tarafından yapılan bireysel başvuruda, başvurucunun güncel bir hakkının ihlal edildiği iddiasının değerlendirilmesi söz konusu olamayacaktır.

25. Başvuru konusu olayda başvurucu Esma Oğurlu 9/1/2008 tarihinde Avukat Vedat Özkan'a vekâlet vermiştir. Nüfus kayıtlarına göre başvurucunun 25/11/2013 tarihinde vefat ettiği tespit edilmiştir. Başvurucu vekili tarafından 21/10/2014 tarihinde başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla bireysel başvuru yapılmış, başvuru formunda başvurucunun öldüğü konusunda bir bilgiye yer verilmediği gibi başvuru sonuçlanana kadar da bir bildirimde bulunulmayarak Mahkemeyi yanıltıcı bir davranışın ortaya konulduğu anlaşılmaktadır.

26. Açıklanan nedenlerle başvuru tarihinden önce vefat etmiş başvurucu adına vekâlet ilişkisi sona ermiş olan avukat tarafından yapılan bireysel başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

27. Avukat Vedat Özkan aleyhine Anayasa Mahkemesini yanıltıcı nitelikte başvuru yapması nedeniyle 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzük'ün 83. maddesi uyarınca takdiren 2.000 TL disiplin para cezasına hükmedilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

B. 6216 sayılı Kanun’un 51. maddesi ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü’nün 83. maddesi uyarınca Avukat Vedat Özkan’ın 2.000 TL disiplin para cezası ile CEZALANDIRILMASINA,

C. Başvuru, başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle reddedildiğinden 206,10 TL harcın Avukat Vedat Özkan'dan TAHSİLİNE,

D. Kararın bir örneğinin Van Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna GÖNDERİLMESİNE,

E. Kararın bir örneğinin Adana Barosuna GÖNDERİLMESİNE 11/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET HAZAR VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/17239 | Karar tarihi: 11.05.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/17239

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET HAZAR VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/17239)

Karar Tarihi: 11/5/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Hicabi DURSUN

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucular : 1. Ahmet HAZAR

2. Abdulvahit HAZAR

3. Abdurrezak HAZAR

4. Adnan SARIDAĞ

5. Abdullah SARIDAĞ

6. Ahmet SARIDAĞ

7. Ayşe ÇINAR

8. Cemil SARIDAĞ

9. Emine KILIÇ

10. Emine SARIDAĞ

11. Emine SARIDAĞ

12. Faruk SARIDAĞ

13. Fatma DÜZGÖREN

14. Fatma SARIDAĞ

15. Hadice SARIDAĞ

16. Halil SARIDAĞ

17. Halime BALU

18. Hatice TALAYHAN

19. Hıdır SARIDAĞ

20. Hıssa SARIDAĞ

21. İbrahim SARIDAĞ

22. Mahmut SARIDAĞ

23. Mahsun HAZAR

24. Mehmet SARIDAĞ

25. Mehmet SARIDAĞ

26. Meryem SARIDAĞ

27. Mesut SARIDAĞ

28. Musa SARIDAĞ

29. Mustafa HAZAR

30. Mustafa SARIDAĞ

31. Nücüde SARIDAĞ

32. Salahattin HAZAR

33. Sara DÖNDER

34. Selman SARIDAĞ

35. Serap SARIDAĞ

36. Şükran SARIDAĞ

37. Türkan SARIDAĞ

38. Yüksel SARIDAĞ

39. Zehra SARIDAĞ

40. Zeynep HAZAR

41. Fatma HAZAR

Vekili : Av. Hakan GELERİ

42. Şemse DÜNDAR

Vekili : Av. Özlem DÜNDAR

43. İbrahim SAVCI

44. Ayşe HAZAR

45. Meryem KORHAN

46. Mehmet SAVCI

47. Emine İLBOĞA

48. Zahra DÜZGÖREN

49. Zeynep HAZAR

50. Zübeyde YILDIRIM

51. Ahmet SAVCI

52. Hıdır SAVCI

Vekili : Av. Ali AYDEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular 3/11/2014, 29/12/2014, 29/5/2014 ve 7/12/2015 tarihlerinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. 2014/20334, 2014/7708 ve 2015/19008 sayılı bireysel başvuru dosyaları konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2014/17239 sayılı dosya üzerinde birleştirilmiştir.

6. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Bir kısım basvurucular murisleri Yusuf Sarıdağ, Küleyp Hazar ve Halef Savcı'nın 1978 yılında Kızıltepe Kadastro Mahkemesinde açtıkları kadastro tespitine itiraz davasında yerel Mahkemece verilen karar Yargıtayca bozulmuş, bozmadan sonra Kızıltepe Kadastro Mahkemesinin kapatılması üzerine Mardin Kadastro Mahkemesine gönderilen dava yerel Mahkeme aşamasında derdest durumdadır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 11/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

11. Başvurucular, makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

1. Başvurucu Fatma Sarıdağ Yönünden

12. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 83. maddesi ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 51. maddesi gereği başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde başvuru reddedilir ve yargılama giderleri dışında ilgilinin 2.000 Türk Lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilir.

13. Bu kapsamda özellikle Anayasa Mahkemesini yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (S.Ö., B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 29, Mehmet Güven Ulusoy [GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015).

14. Başvuru konusu olayda, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan araştırmada başvurucu Fatma Sarıdağ'ın nüfus kayıtlarına göre 2/4/2014 tarihinde vefat ettiği tespit edilmiştir. Avukat Hakan Geleri tarafından başvurucunun ölümünden yaklaşık 8 ay sonra 29/12/2014 tarihinde, başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla bireysel başvuru yapıldığı anlaşılmıştır.

15. Kamu gücü tarafından hakkı ihlal edilen kişinin bireysel başvuru yapmadan önce ölmesi durumunda ölen kişi adına bir başkası tarafından bireysel başvuru yapma imkânı bulunmamaktadır (Abdurrehman Uray, B. No: 2013/6140, 5/11/2014, § 30).

16. Açıklanan nedenlerle başvuru tarihinden yaklaşık 8 ay önce vefat etmiş başvurucu adına yapılan bireysel başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

17. Bu durumda Avukat Hakan Geleri aleyhine Anayasa Mahkemesini yanıltıcı nitelikte başvuru yapması nedeniyle 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzük'ün 83. maddesi uyarınca takdiren 2.000 TL disiplin para cezasına hükmedilmesi gerekir.

2. Başvurucular Şemse Dündar, Hadice Sarıdağ, Zehra Sarıdağ, Sara Dönder, Halime Balu, Serap Gökdere, Mehmet Sarıdağ, Abdullah Sarıdağ, Halil Sarıdağ, Emine Sarıdağ, Meryem Sarıdağ, Selman Sarıdağ, Mehmet Sarıdağ, Ayşe Çınar, Adnan Sarıdağ, Ahmet Sarıdağ, Emine Sarıdağ, Faruk Sarıdağ, Hıdır Sarıdağ, İbrahim Sarıdağ, Mahmut Sarıdağ, Mustafa Sarıdağ ve Nücüde Sarıdağ Yönünden

18. 6216 Kanun'un 47. maddesinin (3), 48. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları uyarınca bireysel başvuruda,kamu gücünün neden olduğu iddia edilen ihlale dair olayların tarih sırasına göre özeti yapılmalı, bireysel başvuru kapsamındaki hakların ne şekilde ihlal edildiği ve buna ilişkin gerekçeler ve deliller açıklanmalıdır (Veli Özdemir, B. No: 2013/276, 9/1/2014, §§ 19, 20).

19. Somut olayda başvurucu Şemse Dündar şikâyet konusu davada murisi Tahir Dündar'ın davacı olduğunu, bu sebeple makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmişse de başvurucunun, bireysel başvuru formuyla beraber anılan şahsın mirasçısı olduğuna dair belgeleri sunmadığı ayrıca dayanak olarak sunulan belgelerden de başvurucunun şikâyet konusu davaya herhangi bir sıfatla taraf olup olmadığının teyit edilemediği anlaşılmıştır. Dolayısıyla başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların kanıtlanamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

20. Anılan diğer başvuruculaın da bireysel başvuru formlarında murislerinin 1978 yılında şikâyet konusu davayı açtığını belirttikleri, başvuruya dayanak olarak sunulan söz konusu

davanın bir kısım duruşma tutanaklarında "taraflardan davacı İbrahim Sarıdağ mirasçıları" ibaresi bulunmasına ve söz konusu başvurucular murisinin de İbrahim Sarıdağ olduğu anlaşılmasına rağmen anılan şahsın yapılan nüfus kaydı sorgulamasında 24/8/1973 tarihinde vefat ettiği, dolayısıyla bireysel başvuru formunda iddia edildiğinin aksine 1978 tarihli şikâyet konusu davada davacı sıfatının bulunamayacağı ve anılan başvurucuların şikâyet konusu davaya herhangi bir sıfatla taraf olup olmadıklarının da başvuruya dayanak olarak sunulan belgelerden teyit edilemediği anlaşılmıştır.

21. Açıklanan nedenlerle başvurunun, başvurucular Şemse Dündar, Hadice Sarıdağ, Zehra Sarıdağ, Sara Dönder, Halime Balu, Serap Gökdere, Mehmet Sarıdağ, Abdullah Sarıdağ, Halil Sarıdağ, Emine Sarıdağ, Meryem Sarıdağ, Selman Sarıdağ, Mehmet Sarıdağ, Ayşe Çınar, Adnan Sarıdağ, Ahmet Sarıdağ, Emine Sarıdağ, Faruk Sarıdağ, Hıdır Sarıdağ, İbrahim Sarıdağ, Mahmut Sarıdağ, Mustafa Sarıdağ ve Nücüde Sarıdağ yönünden diğer kabul edilebilirlik koşulları bakımından incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

3. Diğer Başvurucular Yönünden

22. Diğer başvurucular yönünden açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

23. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

24. Başvuruya konu dava, başvuruculların murislerinden intikalle takip etmekte oldukları bir uyuşmazlık olup bu yönüyle makul süre değerlendirmesi bakımından dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, mirasçının yargılamaya katıldığı an değil somut olayda muris açısından değerlendirmeye esas alınan sürenin başlangıç anıdır (Gülseren Gürdal ve diğerleri, B. No: 2013/1115, 5/12/2013, § 51).

25. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

26. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 39 yıllık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

27. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

28. Başvurucular, uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazlarını kullanamadıklarını belirterek Anayasa’nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet haklarının da ihlal edildiğini

iddia etmişlerse de başvurucuların makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

29. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir..."

30. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

31. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

32. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara, şikâyet konusu davadaki taraf sayısı ve başvurucular murislerinin tüm mirasçılarının sayısı da dikkate alındığında karara ekli tabloda gösterilen miktarlarda manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

33. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç bedelinin başvurucular Abdulvahit Hazar, Abdurrezak Hazar, Ahmet Hazar, Fatma Hazar, Fatma Düzgören, Hatice Talayhan, Mahsun Hazar, Mustafa Hazar, Salahattin Hazar ve Zeynep Hazar'a (40 numaralı) müştereken; 206,10 TL harç bedelinin başvurucular İbrahim Savcı, Ayşe Hazar, Meryem Korhan, Mehmet Savcı, Emine İlboğa, Zahra Güzgören, Zeynep Hazar (49 numaralı), Zübeyde Yıldırım, Ahmet Savcı ve Hıdır Savcı'ya müştereken; 206,10 TL harç bedelinin başvurucular Türkan Sarıdağ, Şükran Sarıdağ, Emine Kılıç, Yüksel Sarıdağ, Hıssa Sarıdağ, Mesut Sarıdağ, Musa Sarıdağ ve Cemil Sarıdağ'a müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

34. 1.800 TL vekâlet ücretinin başvurucular Abdulvahit Hazar, Abdurrezak Hazar, Ahmet Hazar, Fatma Hazar, Fatma Düzgören, Hatice Talayhan, Mahsun Hazar, Mustafa Hazar, Salahattin Hazar, Zeynep Hazar (40 numaralı), Türkan Sarıdağ, Şükran Sarıdağ, Emine Kılıç, Yüksel Sarıdağ, Hıssa Sarıdağ, Mesut Sarıdağ, Musa Sarıdağ ve Cemil Sarıdağ'a müştereken; 1.800 TL vekâlet ücretinin İbrahim Savcı, Ayşe Hazar, Meryem Korhan, Mehmet Savcı, Emine İlboğa, Zahra Güzgören, Zeynep Hazar (49 numaralı), Zübeyde Yıldırım, Ahmet Savcı ve Hıdır Savcı'ya müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Başvurucu Fatma Sarıdağ yönünden yapılan başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

2. Avukat Hakan Geleri'nin, 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 83. maddesi uyarınca 2.000 TL disiplin para cezasıyla CEZALANDIRILMASINA,

3. Kararın bir örneğinin Mardin Barosuna GÖNDERİLMESİNE,

B. 1. Başvurucular Şemse Dündar, Hadice Sarıdağ, Zehra Sarıdağ, Sara Dönder, Halime Balu, Serap Gökdere, Mehmet Sarıdağ, Abdullah Sarıdağ, Halil Sarıdağ, Emine Sarıdağ, Meryem Sarıdağ, Selman Sarıdağ, Mehmet Sarıdağ, Ayşe Çınar, Adnan Sarıdağ, Ahmet

Sarıdağ, Emine Sarıdağ, Faruk Sarıdağ, Hıdır Sarıdağ, İbrahim Sarıdağ, Mahmut Sarıdağ, Mustafa Sarıdağ ve Nücüde Sarıdağ yönünden başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Diğer başvurucular yönünden Anayasa'nın 36. Maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Diğer başvurucular yönünden Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvuruculara karara ekli tabloda gösterilen miktarlarda manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 206,10 TL harç bedelinin başvurucular Abdulvahit Hazar, Abdurrezak Hazar, Ahmet Hazar, Fatma Hazar, Fatma Düzgören, Hatice Talayhan, Mahsun Hazar, Mustafa Hazar, Salahattin Hazar ve Zeynep Hazar'a (40 numaralı) MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE; 206,10 TL harç bedelinin başvurucular İbrahim Savcı, Ayşe Hazar, Meryem Korhan, Mehmet Savcı, Emine İlboğa, Zahra Güzgören, Zeynep Hazar (49 numaralı), Zübeyde Yıldırım, Ahmet Savcı ve Hıdır Savcı'ya MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE; 206,10 TL harç bedelinin başvurucular Türkan Sarıdağ, Şükran Sarıdağ, Emine Kılıç, Yüksel Sarıdağ, Hıssa Sarıdağ, Mesut Sarıdağ, Musa Sarıdağ ve Cemil Sarıdağ'a MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. 1.800 TL vekâlet ücretinin başvurucular Abdulvahit Hazar, Abdurrezak Hazar, Ahmet Hazar, Fatma Hazar, Fatma Düzgören, Hatice Talayhan, Mahsun Hazar, Mustafa Hazar, Salahattin Hazar, Zeynep Hazar (40 numaralı), Türkan Sarıdağ, Şükran Sarıdağ, Emine Kılıç, Yüksel Sarıdağ, Hıssa Sarıdağ, Mesut Sarıdağ, Musa Sarıdağ ve Cemil Sarıdağ'a MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE; 1.800 TL vekâlet ücretinin İbrahim Savcı, Ayşe Hazar, Meryem Korhan, Mehmet Savcı, Emine İlboğa, Zahra Güzgören, Zeynep Hazar (49 numaralı), Zübeyde Yıldırım, Ahmet Savcı ve Hıdır Savcı'ya MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Mardin Kadastro Mahkemesine (E.2013/99) GÖNDERİLMESİNE,

I. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BAŞVURUCULAR TAZMİNAT MİKTARI

Küleyp HAZAR Mirasçısı Başvurucular 1- Abdulvahit HAZAR 2- Abdurrezak HAZAR 3- Ahmet HAZAR 4- Fatma HAZAR 5- Mahsun HAZAR 6- Mustafa HAZAR 7- Salahattin HAZAR 8- Zeynep HAZAR (40 numaralı) AYRI AYRI NET 1.350 TL

Halef SAVCI Mirasçısı Başvurucular 9- Fatma DÜZGÖREN 10- Hatice TALAYHAN 11- İbrahim SAVCI 12- Ayşe HAZAR 13- Meryem KORHAN 14- Mehmet SAVCI 15- Emine İLBOĞA 16- Zahra DÜZGÖREN 17- Zeynep HAZAR(49 numaralı) 18- Zübeyde YILDIRIM 19- Ahmet SAVCI 20- Hıdır SAVCI AYRI AYRI NET 950 TL

Yusuf SARIDAĞ Mirasçısı Başvurucular 21. Türkan SARIDAĞ 22. Şükran SARIDAĞ 23. Emine KILIÇ 24. Yüksel SARIDAĞ 25. Hıssa SARIDAĞ 26. Mesut SARIDAĞ 27. Musa SARIDAĞ 28. Cemil SARIDAĞ AYRI AYRI NET 1.550 TL

KEMAL ONUK ve SALİME ONUK

B. No: 2014/18836 | Karar tarihi: 11.05.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/18836

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

KEMAL ONUK VE SALİME ONUK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/18836)

Karar Tarihi: 11/5/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Hicabi DURSUN

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Nahit GEZGİN

Başvurucular : 1. Kemal ONUK

2. Salime ONUK

Vekili : Av. Yasemin HAMAMCI

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, tıbbi hata sonucu ölüm meydana gelmesine rağmen olayda sorumlulukları bulunanlar hakkındaki ceza soruşturmasının etkili yürütülmemesi nedeniyle yaşama hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 24/11/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte

yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş sunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvuruculaların 30/7/2000 doğumlu çocukları S.O., 4/9/2004 tarihinde evde bulunduğu sırada akrep sokması sonucu yaralanmıştır.

9. S.O. önce Çelikhan Devlet Hastanesine, ardından da Adıyaman Kadın Doğum ve Çocuk Bakımevi Hastanesine götürülmüş ancak burada yapılan tüm tıbbi müdahalelere rağmen kurtarılamayarak aynı gün yaşamını yitirmiştir.

10. Başvurucular, Adıyaman Cumhuriyet Başsavcılığına (Cumhuriyet Başsavcılığı) başvurarak ölümde ihmal olduğunu ileri sürmüşler ve sorumluların cezalandırılmasını talep etmişlerdir.

11. Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından olaya ilişkin soruşturma başlatılmış ve 15/2/2007 tarihinde bazı sağlık personeli hakkında taksirle öldürme suçundan kamu davası açılmıştır.

12. Kamu davası Adıyaman 2. Asliye Ceza Mahkemesinde (Asliye Ceza Mahkemesi)görülmüştür. Asliye Ceza Mahkemesi 5/3/2012 tarihinde zamanaşımı süresinin dolduğu gerekçesiyle kamu davasının düşmesine karar vermiştir.

13. Başvuruculaların temyizi üzerine anılan karar, Yargıtay 12. Ceza Dairesinin (12. Ceza Dairesi) 13/11/2013 tarihli kararıyla zamanaşımı süresinin 5/3/2012 tarihinde dolmadığı gerekçesiyle bozulmuş ancak aynı kararla, söz konusu sürenin temyiz incelemesi tarihinden önce dolduğu gerekçesiyle kamu davasının düşmesine karar verilmiştir.

14. Başvuru dosyasında Yargıtayın anılan kararının Asliye Ceza Mahkemesine hangi tarihte ulaştığına ilişkin kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Bununla birlikte UYAP üzerinden Asliye Ceza Mahkemesinin E.2007/130, K.2012/263 sayılı dosyasının incelenmesi neticesinde Mahkemenin 24/1/2014 tarihinde karara ilişkin kesinleşme şerhi düzenlediği anlaşılmaktadır.

15. Diğer taraftan söz konusu incelemede Adıyaman 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin (Asliye Hukuk Mahkemesi) 5/2/2014 tarihinde, Asliye Ceza Mahkemesine yazı yazarak başvuruculaların davacısı; haklarında kamu davası yürütülen sağlık personelinin de davalısı olduğu E.2010/20 sayılı tazminat davası nedeniyle söz konusu kamu davası dosyasının incelenmek üzere gönderilmesini istediği, Asliye Ceza Mahkemesinin de 13/2/2014 tarihinde talep edilen dava dosyasını gönderdiği görülmüştür.

16. Başvuru dosyasında, anılan tazminat davasının içeriği ve akıbeti hakkında herhangi bir bilgi veya belge bulunmamaktadır.

17. 12. Ceza Dairesinin kararı 4/11/2014 tarihinde başvurucular vekiline tebliğ edilmiştir. Başvurucular 24/11/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

18. Mahkemenin 11/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

19. Başvurucular, çocuklarının ölümünde ihmali bulunan sağlık personeli hakkında yürütülen ceza soruşturmasının makul süratle yürütülmediğini belirterek Anayasa'nın 17. ve 36. maddelerinde güvence altına alınan yaşama ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüş; manevi tazminata karar verilmesini talep etmişlerdir.

B. Değerlendirme

20. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru usulü" kenar başlıklı 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten; başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir. Haklı bir mazereti nedeniyle süresi içinde başvuramayanlar, mazeretin kalktığı tarihten itibaren onbeş gün içinde ve mazeretlerini belgeleyen delillerle birlikte başvurabilirler..."

21. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) "Başvuru süresi ve mazeret" kenar başlıklı 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir."

22. Bireysel başvurunun ön şartlarından biri de otuz günlük süre kuralıdır. Sürenin başvurunun her aşamasında dikkate alınması gerekir (Deniz Baykal, B. No: 2013/7521, 4/12/2013, § 32).

23. Dava açma ya da kanun yollarına başvuru için belli sürelerin öngörülmesi -bu süreler dava açmayı imkânsız kılacak ölçüde kısa olmadıkça- hukuki belirlilik ilkesinin bir gereğidir ve mahkemeye erişim hakkına aykırı değildir (Remzi Durmaz, B. No: 2013/1718, 2/10/2013, § 27).

24. Anılan Kanun ve İçtüzük düzenlemelerinde başvuru yolu öngörülen durumlarda bireysel başvuru süresinin başlangıcına ilişkin olarak "başvuru yollarının tüketildiği tarih"ten söz edilmekte ise de haberdar olunmayan bir hususta başvuru yapılamayacağı dikkate alınarak bu ibarenin "nihai kararın gerekçesinin öğrenilebildiği tarih" olarak anlaşılması gerekir. Bu öğrenme, somut olayın özelliklerine göre farklı şekillerde gerçekleşebilir.

25. Bireysel başvuru süresi bakımından "nihai kararın gerekçesinin tebliği" öğrenme şekillerinden biridir (Mehmet Ali Kurtuldu, B. No: 2013/5504, 28/5/2014, § 27). Ancak öğrenme, gerekçeli kararın tebliği ile sınırlı olarak gerçekleşmez; başka şekillerde de öğrenme söz konusu olabilir. Bu kapsamda nihai kararın gerekçesinin "dosyadan suret alınması" gibi hâllerde öğrenilmesi de mümkündür. Başvuruculara nihai kararın gerekçesini "öğrendiklerini beyan ettikleri tarih" de bireysel başvuru süresinin başlangıcı olarak ele alınabilir (İlyas Türedi, B. No: 2013/1267, 13/6/2013, §§ 21, 22).

26. Diğer yandan nihai kararın gerekçesi öğrenilmemiş olmakla birlikte sonucunun öğrenildiği durumlar da söz konusu olabilir. Böyle bir durumda sonucu öğrenilen nihai kararın gerekçesine derece mahkemesinden kesin olarak erişilebilmesi mümkün ise bireysel başvuru süresinin sonucun öğrenildiği tarihten itibaren başlatılması gerekir (Aydın Selçuk, B. No: 2014/3194, 20/11/2014, § 24; Özgür Çapkın, B. No: 2014/2546, 30/12/2014, § 24; Halil Aslan, B. No: 2014/3038, 10/12/2014, § 38).

27. Nihai kararın gerekçesinin öğrenilemediği veya nihai kararın sonucunun öğrenilip gerekçesinin kesin olarak öğrenilme imkânının elde edilemediği hâllerde başvuru süresinin hangi tarihten başlayacağının belirlenmesi gerekir. Aksi hâlde sınırsız bir başvuru süresi söz konusu olabilecektir. Bu kapsamda yapılacak değerlendirmede sürenin başlangıç tarihinin, başvurucuların özen yükümlükleri ile mahkemeye erişim haklarının aşırı sınırlanmaması hususlarının birlikte dikkate alınması gerekir.

28. Diğer taraftan başvurucuların bireysel başvuruda bulunmak amacıyla dava ve başvurularını takip etmek için gerekli özeni gösterme yükümlülüğü vardır. Bu yükümlülük kapsamında ilk derece mahkemesine fiilen ulaşan nihai kararın gerekçesini öğrenme konusunda gerekli özeni gösterme sorumluluğu başvuruculara aittir. Diğer bir ifadeyle başvurucular veya vekillerinin ilk derece mahkemesine ulaşan kararın bir örneğini almak için özenli davrandıklarını kanıtlamaları gerekir (Fatma Gökot, B. No: 2013/5697, 21/4/2016,§ 50).

29. Yargıtay Ceza Daireleri tarafından verilen kararların taraflara tebliğine ilişkin bir düzenleme mevzuatta bulunmamaktadır. Ceza yargılamasında nihai kararın tebliğ edilmediği durumlarda kararın derece mahkemesine ulaşmasından ve böylece gerekçesinin erişilebilir olmasından sonra özen yükümlülüğü kapsamında makul bir süre içinde bireysel başvuru yapmak isteyen ilgililerden karara erişmeleri ve karar gerekçesini öğrenmeleri beklenir. Bu kapsamda erişilebilir olan nihai kararın en geç üç ay içinde ilgilileri tarafından bilindiği ve gerekçesinin öğrenildiği kabul edilmelidir. Aksi tespit edilmediği sürece bireysel başvuru için 6216 sayılı Kanun'da öngörülen otuz günlük başvuru süresi bu tarihten itibaren başlayacaktır(A. C. ve diğerleri [GK], B. No: 2013/1827,25/2/2016, § 30; Fatma Gökot, § 51).

30. Başvuru dosyasında, Yargıtay kararının İlk Derece Mahkemesine hangi tarihte ulaştığına dair kesin bir bilgi veya belge bulunmamaktadır. Bununla birlikte UYAP üzerinden ilgili dava dosyasının incelenmesi neticesinde Yargıtay karar evrakının İlk Derece Mahkemesine ulaşma tarihinin en geç Mahkeme tarafından kesinleşme şerhinin düzenlendiği 24/1/2014 tarihi olduğu anlaşılmaktadır (bkz. § 14). Bunun yanında İlk Derece Mahkemesinin 13/2/2014 tarihinde dava dosyasını, Adıyaman 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde görülen ve başvuruculaların davacısı olduğu tazminat davası dosyası içeriğine gönderdiği de dikkate alınmalıdır (bkz. § 15).

31. Bu nedenle en geç 24/1/2014 tarihinde İlk Derece Mahkemesinin dosyasına girmiş olan nihai karara erişilmesinin ve gerekçesinin öğrenilmesinin -başvuruculaların özen yükümlülüğü kapsamında- bu tarihten itibaren en geç üç ay içinde gerçekleştiğinin kabul edilmesi gerekmektedir. Başvuru tarihinin 24/11/2014 olduğu dikkate alındığında başvurunun otuz günlük yasal süresi içinde yapılmadığı sonucuna varılmıştır.

32. Açıklanan nedenlerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 11/5/2017 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

H.Y.

B. No: 2014/19607 | Karar tarihi: 11.05.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/19607

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

H. Y. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/19607)

Karar Tarihi: 11/5/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Hicabi DURSUN

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Şermin BİRTANE

Başvurucu : H. Y.

Vekili : Av. Derya KIRAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ahlaki durum gerekçe gösterilerek Türk Silahlı Kuvvetlerinden (TSK) ayırma işlemi tesis edilmesi nedeniyle özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 17/12/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte

yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüş sunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, 2007 yılında Deniz Kuvvetleri Komutanlığında astsubay olarak göreve başlamıştır. 2012 yılında evlenmiştir. Bir çocuk babasıdır.

9. İzmir Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen ve kamuoyunda "askeri casusluk soruşturması" adıyla anılan soruşturma üzerine açılan kamu davasında yargılama dosyasına sunulan belgelerde başvurucunun bir bayanla cinsel ilişki görüntülerinin bulunduğu belirtilerek başvurucu hakkında idari tahkikat başlatılmıştır.

10. Söz konusu tahkikatı yürütmekle görevlendirilen İstihbarat Başkanlığı görevlileri tarafından 4/6/2013 tarihinde başvurucunun ifadesi alınmıştır. İfade tutanağında, başvurucuya söz konusu görüntü kayıtları hakkındaki bilgisi ve video kayıtlarının üçüncü şahısların eline nasıl geçtiği sorulmuştur. Başvurucu, sorulan soruları ayrıntılı olarak yanıtlamış ve ifade tutanağını imzalamıştır.

11. Tahkikat sonucunda, TSK'nın itibarını sarsacak nitelikte ahlak dışı davranışta bulunduğu belirtilerek 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu'nun 94. maddesi uyarınca başvurucu hakkında 21/8/2013 tarihinde TSK'dan ayırma işlemi tesis edilmiştir.

12. Başvurucu TSK'dan ayırma kararına karşı Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde (AYİM) iptal davası açmıştır. Başvurucu dava dilekçesinde, çok sayıda takdir belgelerinin bulunduğunu, hiç bir disiplin cezası bulunmadığını, çok başarılı çalışmaları olduğunu, özel yaşamına ait unsurların kurum disiplinini ve düzenini tehdit eden bir yönü bulunmadığını ileri sürmüştür. Başvrucu, bekar olduğu dönemde yaşadığı ilişkiye ait hukuka aykırı şekilde ele geçirilen görüntüler nedeniyle TSK'dan çıkarma cezası verilmesinin ölçülülük ilkesine aykırı olduğunu iddia etmiştir.

13. AYİM, oyçokluğuyla davayı reddetmiştir. AYİM'e göre başvurucuya isnat edilen davranışlar, TSK'nın itibarını sarsacak nitelikte ahlak dışı davranış kapsamındadır ve bu nedenle başvurucunun TSK'daki görevini devam ettirmesi uygun değildir.

14. İki hâkim üye karara muhalif kalmıştır. Muhalif üye görüşlerinde, 31/1/2013 tarihli ve 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu'nun geçici 1. maddesinin (4) numaralı fıkrasında yer alan hükmün Anayasa'ya aykırı olduğu, bu hükme karşı daha önce Anayasa Mahkemesine yapılmış olan başvurunun sonucunun bekletici mesele yapılması gerektiği belirtilmiştir. Esas yönünden ise 6413 sayılı Kanun'da öngörülen makamlar tarafından ve bu Kanun'da belirtilen usuller dikkate alınarak işlem tesis edilmesi gerekirken 926 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanması nedeniyle işlemin hukuka aykırı olduğu ifade edilmiştir.

15. Başvurucunun söz konusu karara karşı karar düzeltme istemi de reddedilmiştir. Nihai karar 2/12/2014 tarihinde başvurucu vekiline tebliğ edilmiştir.

16. Başvurucu vekili tarafından 17/12/2014 tarihinde bireysel başvuru yapılmıştır.

IV. İLGİLİ HUKUK

17. Anayasa Mahkemesi daha önceki kararlarında TSK'da görev yapan askerî personel hakkında ahlaki nedenlerle ayırma işlemi tesis edilmesine dayanak oluşturan mevzuata (G.G. [GK], B. No: 2014/16701, 13/10/2016, §§ 23-30) ve benzer durumlara ilişkin uluslararası hukuka (Yaşar Türkmen, B. No: 2014/5418, 15/2/2017, §§ 26-33) yer vermiştir.

18. 6413 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin (4) numaralı fıkrasında yer alan "... Söz konusu yönetmelik yürürlüğe girinceye kadar 926 sayılı Kanunun, bu Kanunun 45 inci maddesinin altıncı fıkrasının (c) bendi ile yürürlükten kaldırılan hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.” hükmünün Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmüştür. Anayasa Mahkemesinin 3/7/2014 tarihli ve E. 2014/24, K.2014/122 sayılı kararıyla itirazın reddine hükmedilmiştir.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

19. Mahkemenin 11/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

20. Başvurucu, TSK'da görev yaptığı sürede çok sayıda takdirname ile ödüllendirildiğini, sicillerinin çok iyi derecede olduğunu, hiçbir disiplin cezası bulunmadığını, özel hayatına ilişkin unsurların hiçbir şekilde görevine yansımadığını, ayırma işleminin ölçüsüz olduğunu belirtmiştir. Bu nedenlerle Anayasa'nın 20. maddesinde yer alan özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiğini iddia etmiş, yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesini talep etmiştir. Başvurucu ayrıca kimliğinin kamuya açık belgelerde gizli tutulmasını istemiştir.

B. Değerlendirme

21. İddianın değerlendirilmesine dayanak alınacak Anayasa’nın 20. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz."

1. Gizlilik Talebi Yönünden

22. Somut olayın koşulları dikkate alındığında başvurucunun şeref ve itibarının korunması bakımından haklı nedenler bulunduğu anlaşıldığından kamuya açık belgelerde kimliğinin gizli tutulması talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

2. Kabul Edilebilirlik Yönünden

23. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

3. Esas Yönünden

24. Cinsel yaşamına ilişkin hususlar gerekçe gösterilerek "disiplinsizlik ve ahlaki durum" sebebiyle başvurucu hakkında TSK'dan ayırma işlemi tesis edilmesinin özel hayatının gizliliği hakkına bir müdahale oluşturduğu açıktır (Ata Türkeri, B. No: 2013/6057, 16/12/2015, § 34; G.G., § 43).

25. Anılan müdahalenin ihlal oluşturmaması için Anayasa'nın 13. maddesinde düzenlenen ve somut başvuruya uygun düşen "kanunlar tarafından öngörülme", "Anayasa’nın ilgili maddesinde belirtilen nedenlere dayanma", "demokratik toplum düzeninin gereklerine ve

ölçülülük ilkesine aykırı olmama" ölçütlerine uygun olması gerekir.

26. Ayırma işlemine dayanak teşkil eden mevzuat hükümleri dikkate alındığında müdahalenin kanunlar tarafından öngörülme ölçütüne uygun olduğu (Ata Türkeri, § 39; G.G., §§ 48-50), askerî disiplinin ve kamu hizmetinin gereği gibi yürütülmesinin sağlanması, bu itibarla millî güvenliğin korunması şeklinde meşru amaç taşıdığı (Ata Türkeri, §§ 40-41; G.G., §§ 51-53; Yaşar Türkmen, §§ 50-58) anlaşılmaktadır.

27. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi Ata Türkeri ve G.G. başvurularında, benzer idari süreçler izlenerek askerî personelin cinsel yaşamına ilişkin hususlar gerekçe gösterilerek "disiplinsizlik ve ahlaki durum" sebebiyle TSK'dan ayırma işlemlerini incelemiş ve özel hayatın gizliliğine yapılan müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olduğu sonucuna varmıştır. Mahkeme, G.G. kararında bu sonuca varırken aşağıdaki gerekçelere dayanmıştır:

"65. Somut olayda başvurucunun söz konusu ifadesinin, belirli ve somut fiiller belirtilmeden ve hangi hukuki işleme esas alınacağı konusunda bilgi verilmeden temin edilmiş olması anılan ifadeyi hukuki yönden şüpheli duruma getirmektedir. Ayrıca ifadealma işlemi esnasında sorulan sorular gözönüne alındığında başvurucunun mesleki hayatını değil özel hayatını ilgilendiren iddialara yanıt vermek zorunda bırakıldığı görülmektedir. Bu kapsamda başvurucuya yöneltilen iddiaların görevinin ifasıyla değil daha çok mahremiyet alanında gerçekleşen özel yaşam eylemleri ile ilgili olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla ihtilaf konusu ayırma işleminin kapsamı mesleki hayatın sınırlarını aşmaktadır. ... başvuruya konu disiplin işlemi ile yargısal sürece konu edilen davranışların esasen mesleki faaliyet ile ilgisi olmayan, mahremiyet alanına dâhil özel yaşam eylemleri olduğu anlaşılmaktadır.

66. Kamu görevlilerinin mesleki yaşamlarıyla da bütünleşen bazı özel hayat unsurları açısından sınırlamalara tabi tutulabilecekleri açıktır. Ancak hakkındaki tahkikat sonucunda TSK'dan ayırma işlemi tesis edilmesinin başvurucunun mesleki hayatı üzerinde olduğu kadar temel geçim kaynağından yoksun kalması nedeniyle ekonomik geleceği üzerinde de önemli bir etki oluşturduğu, bu nedenle ayırma işleminin daha önemli hâle geldiği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda özel hayatın gizliliği hakkı üzerindeki sınırlamaların zorunlu ya da istisnai tedbir mahiyetinde olması, başvurulabilecek son çare ya da alınabilecek en son önlem niteliğinde olması gerekir.

67. AYİM kararında da, başvurucunun ifade alma işleminin usul ve içerik yönünden hukuka aykırı unsurlar taşıdığı iddialarına rağmen anılan ifadenin alındığı koşulların detaylı şekilde incelenmediği, başvurucunun özel hayatının en mahrem yönünü oluşturan cinsel hayatını ... tüm detaylarıyla anlatmasının nasıl gerçekleştiği hususunun ortaya konulmadığı görülmektedir. AYİM tarafından söz konusu soyut nitelikteki ifadede belirtilen hususlar dayanak alınmak suretiyle TSK'dan ilişiğin kesilmesi işlemine karşı açılan davanın reddedildiği anlaşılmıştır. Öte yandan Mahkeme kararında başvurucunun özel hayatına ilişkin tutum ve eylemlerinin mesleki hayatı üzerindeki etkilerine dair yeterli ve ikna edici gerekçeler ortaya konulmadığı gibi anılan eylemlerin TSK'nın işleyişi üzerindeki etkisi ve risklerinin de detaylı şekilde açıklanmadığı, ayırma işlemine dayanak olarak kabul edilen delillerin hukuka aykırı şekilde elde edildiğine ilişkin ileri sürülen iddialar hakkında bir araştırma yapılmadığı ... görülmüştür.

68. Bu durumda muhakeme sırasında açık ve somut bir biçimde öne sürülen ve davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olduğu anlaşılan başvurucunun söz konusu iddialarına Mahkemece makul bir gerekçe ile yanıt verilmemesi, başvurucunun özel hayatına ilişkin

hususların mesleği üzerindeki etkisinin açıklanmaması ve özel hayatın gizliliği hakkına gerekli saygının gösterilmesini adil şartlarda savunabileceği usule ilişkin etkili güvencelerden başvurucunun yararlandırılmaması nedenleriyle AYİM kararının mahremiyet hakkına müdahaleyi haklı kılacak şekilde konuyla ilgili ve yeterli gerekçe içermediği kabul edilmelidir. Bunun yanında tesis edilen ayırma işleminin başvurucunun geçmiş sicili ve başarı durumu dikkate alınarak ölçülülük yönünden değerlendirilmediği, sınırlama ile ulaşılabilecek genel yarar ile temel hak ve özgürlüğü sınırlanan başvurucunun kaybı arasında adil bir denge gözetilmediği, başvurucunun özel hayatının gizliliği hakkı üzerindeki sınırlamanın zorunlu ya da istisnai tedbirler niteliğinde olduğu veya başvurulabilecek son çare ya da alınabilecek en son önlem niteliğinde olduğu hususunda bir inceleme yapılmadığı ve gerekli özenin gösterilmediği sonucuna ulaşılmıştır. "

28. Somut olayda anılan değerlendirmelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektirecek bir durum bulunmamaktadır.

29. Açıklanan nedenlerle başvurucunun Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

4. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

30. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“(1)Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

31. Başvurucu, yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesini talep etmiştir.

32. Başvuruda Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

33. Özel hayatın gizliliği hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğundan kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere ilgili yargı merciine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

34. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. Özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayatın gizliliği hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin özel hayatın gizliliği hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere -Anayasa'nın 21/1/2017 tarihli ve 6771 sayılı Kanun ile getirilen geçici 21. maddesinin birinci fıkrasının (E) bendiyle Askeri Yüksek İdare Mahkemesi kaldırılmış olduğundan anılan bendin (b) alt bendi gereğince- YETKİLİ İDARİ YARGI MERCİİNE GÖNDERİLMESİNE (Karar, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Birinci Dairesinin E.2013/958 sayılı dosyasıyla ilgilidir.),

E. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALPASLAN YILDIRIM

B. No: 2014/20301 | Karar tarihi: 11.05.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/20301

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALPASLAN YILDIRIM BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/20301)

Karar Tarihi: 11/5/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Hicabi DURSUN

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Yakup MACİT

Başvurucu : Alpaslan YILDIRIM

Vekili : Av. Ulukan MADEN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, işçilik alacağı davasında usul ve kanuna aykırı karar verilmesi, esaslı iddiaların kararda tartışılmaması ve yargılamanın uzun sürmesi nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 29/12/2014 tarihinde yapılmıştır.

3.Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4.Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu 2/8/2007-25/3/2009 tarihleri arasında P.. Spor Giyim Sanayi ve Ticaret A.Ş. isimli işyerinde (İşveren) mağaza müdürü olarak çalışmıştır.

9. İşveren, mağazalardan sorumlu koordinatörünün yaptığı denetimde, başvurucunun müdür olduğu şubede ürünlerin satışında şirketin belirlediği oranın dışında indirim uygulandığını belirterek Büyükçekmece 2. Noterliğinin 25/3/2009 tarihli ihtarnamesi ile başvurucunun iş akdini sonlandırmıştır.

10. Başvurucu, iş akdinin haklı bir neden olmaksızın feshedildiğini belirterek 21/4/2009 tarihinde Bakırköy 8. İş Mahkemesinde (Mahkeme) kıdem ve ihbar tazminatı talebinde bulunmuştur.

11. Mahkemenin 1/6/2012 tarihli kararında, dinlenen davalı tanıkların beyanlarına göre mağaza müdürü olan davacının defolu ürünlerde %70 oranında indirim yapma hakkının bulunduğu, davalı İşveren tarafından defolu malların fiyatının kimler tarafından belirleneceğine ilişkin belge ibraz edilmediği, davacının defolu olmayan malı defolu gibi göstererek satması eyleminin herhangi bir belge ile kanıtlanmadığı, davalı İşverenin ileri sürdüğü fesih gerekçesini ispat edemediği, bu nedenle feshin haklı nedene dayanmadığı belirtilerek davanın kısmen kabulüne, davalı tarafın kazanç kaybı nedeniyle uğradığı zarara ilişkin talebinin de reddine karar verilmiştir.

12. Temyiz üzerine karar Yargıtay 22. Hukuk Dairesinin 25/3/2013 tarihli ilamında belirtilen "Tüm dosya kapsamı, tanık beyanları, faturalar, davacının savunması bir bütün halinde değerlendirildiğinde; davacının iş sözleşmesinin doğruluk ve bağlılıkla bağdaşmayan davranışlarda bulunması, işverenin güvenini kötüye kullanması nedeniyle davalı tarafından 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun 25/II-e maddesi gereğince haklı sebeple feshedildiği anlaşılmakta olup, davacı-karşı davalı tarafından davalı-karşı davacıya karşı açılan alacak davasında davacı lehine kıdem ve ihbar tazminatına hükmedilmesi hatalı olup bozmayı gerektirmiştir.

2-Davalı-karşı davacı vekilinin karşı davası ile, davacının toplam onbeş faturada elliüç adet üründe olması gerekenin üzerinde indirim yaptığı ve haksız kazanç elde edildiğinin tespit edilmesi sebebiyle uğranılan zarar miktarının davacıdan tahsiline karar verilmesini talep ettiği, mahkemece şirket kayıtları ve defterleri, faturaları üzerinde inceleme yapılması ve ayrıntılı ve denetime elverişli zarar tespitine yönelik bilirkişi raporu alınması gerekirken, eksik inceleme ve araştırma sonucunda karşı-davanın reddine karar verilmesi hatalı olup bozmayı gerektirmiştir." gerekçesiyle bozulmuştur.

13. Bozma ilamına uyan Mahkemenin 25/6/2014 tarihli kararında, davacınındoğruluk ve güven ile bağdaşmayan davranışlarda bulunması, İşverenin güvenini kötüye kullanması ve davalı tarafından haklı sebeple sözleşmenin feshedilmesi nedeniyle davacı lehine kıdem ve ihbar tazminatına hükmedilmesinin hatalı olduğu, davacının toplam 15 faturada 53 adet üründe olması gerekenin üzerinde indirim yapıp haksız kazanç elde etmesi sebebi ile uğranan zarar miktarının şirket kayıtları defterleri faturaları üzerinde inceleme yapıldıktan sonra davacıdan tahsiline karar verilmesi gerektiği gerekçesi ile dosyanın Yargıtayca bozularak iade edildiği, uyulan bozma ilamı doğrultusunda davalı İşveren tarafından

uğranıldığı iddia edilen zarar miktarının tayin ve tespiti amacıyla resen görevlendirilen mali müşavir bilirkişi K.Ç. marifetiyle bilirkişi incelemesi yapıldığı, bilirkişinin 06/01/2014 ve 30/03/2014 tarihli raporlarına itibar edildiği belirtilerek davanın reddine karşı davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir.

14. Temyiz üzerine karar Yargıtay 22. Hukuk Dairesinin 5/11/2014 tarihli kararı ile onanmıştır.

15. Onama kararı 3/12/2014 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiş, 29/12/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur.

IV.İNCELEME VE GEREKÇE

16. Mahkemenin 11/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

17. Başvurucu, Yargıtay bozma kararının soyut ve gerekçesiz olduğunu, Mahkemenin de hiçbir somut gerekçe belirtmeden bozma kararına uyduğunu belirterek gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

18. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiş ancak açıkça gerekçeli karar hakkından açıkça söz edilmemiştir. Bununla birlikte yandan Anayasa'nın 36. maddesine "adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılama hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının kapsamına gerekçeli karar hakkının da dâhil olduğu Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin birçok kararında vurgulanmıştır. Dolayısıyla Anayasa’nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının gerekçeli karar hakkı güvencesini de kapsadığının kabul edilmesi gerekir.

19. Anayasa'nın 141. maddesinin üçüncü fıkrasında da “Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır.” denilerek mahkemelere kararlarını gerekçeli yazma yükümlülüğü yüklenmiştir. Anayasa’nın bütünlüğü ilkesi gereği anılan Anayasa kuralı da gerekçeli karar hakkının değerlendirilmesinde gözönünde bulundurulmalıdır.

20. Gerekçeli karar hakkı, kişilerin adil bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve denetlemeyi amaçlamaktadır. Tarafların muhakeme sırasında ileri sürdükleri iddialarının kurallara uygun biçimde incelenip incelenmediğini bilmeleri ve ayrıca demokratik bir toplumda, kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

21. Mahkemelerin anılan yükümlülüğü, yargılamada ileri sürülen her türlü iddia ve savunmaya karar gerekçesinde ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılamaz. Ancak derece mahkemeleri, kendilerine sunulan tüm iddialara yanıt vermek zorunda değilseler de (Yasemin Ekşi, B. No: 2013/5486, 4/12/2013, § 56) davanın esas sorunlarının incelenmiş olduğu gerekçeli karardan anlaşılmalıdır.

22. Bir kararda tam olarak hangi unsurların bulunması gerektiği davanın niteliğine ve koşullarına bağlıdır. Muhakeme sırasında açık ve somut bir biçimde öne sürülen iddia ve

savunmaların davanın sonucuna etkili olması, başka bir deyişle davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte bulunması hâlinde davayla doğrudan ilgili olan bu hususlara mahkemelerce makul bir gerekçe ile yanıt verilmesi gerekir (Sencer Başat ve diğerleri, § 35).

23. Aksi bir tutumla mahkemenin, davanın sonucuna etkili olduğunu kabul ettiği bir husus hakkında "ilgili ve yeterli bir yanıt" vermemesi veya yanıt verilmesini gerektiren usul veya esasa dair iddiaların cevapsız bırakılmış olması hak ihlaline neden olabilecektir (Sencer Başat ve diğerleri, § 39).

24. Öte yandan temyiz merciinin yargılamayı yapan mahkemenin kararını uygun bulması hâlinde bunu ya aynı gerekçeyi kullanarak ya da bir atıfla kararına yansıtması yeterlidir. Burada önemli olan husus, temyiz merciinin bir şekilde temyizde dile getirilmiş ana unsurları incelediğini, derece mahkemesinin kararını inceleyerek onadığını ya da bozduğunu göstermesidir (Yasemin Ekşi, § 57).

25. Somut olayda Mahkemenin asıl davanın kısmen kabulüne, karşı davanın reddine yönelik verdiği karar, Yargıtay 22. Hukuk Dairesinin 25/3/2013 tarihli kararında ayrıntılı değerlendirme yapılmak suretiyle bozulmuş, Mahkemece bozma ilamında belirtilen gerekçe benimsenerek asıl davanın reddine, karşı davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir. Yargılamanın bütünü gözönüne alındığında, taraflarca dosyaya sunulan ve toplanan deliller değerlendirilmek suretiyle davanın sonucuna etki edebilecek tüm iddia ve savunmaların Mahkeme ve Yargıtay kararlarında tartışıldığı (bkz. §§ 11-12), bu açıdan gerekçeli karar hakkına yönelik bir ihlalin bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

26. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Yargılamanın Sonucunun Adil Olmadığına İlişkin İddia

27. Başvurucu, dava ve İşveren tarafından yapılan soruşturma dosyasında aynı işyerinde çalışan işçilerin beyanlarının işten çıkarma tehdidi altında alındığını,yargılamanın usulüne uygun adil bir şekilde yürütülmediğini belirterek Anayasa'nın 36. ve 49. maddelerinde güvence altına alınan haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

28. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun Anayasa'nın 49. maddesinde güvence altına alınan çalışma hakkının ihlal edildiği iddiasının, işçilik alacağı davasının koşulları açısından mahkemece yapılan değerlendirmelerin sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmış, bu nedenle iddiaların adil yargılanma hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

29. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda açık bir keyfîlik içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular

açıkça keyfîlik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesince incelenemez (Necati Gündüz, Recep Gündüz, B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 26).

30. Başvurucunun ihlal iddialarının, yukarıda belirtilen içtihat kapsamında kanun yolu şikâyeti niteliğindedir. Somut olayda Mahkeme, başvurucu ve davalı tarafın iddia ve savunmalarını incelemiş, ilgili Kanun hükümlerini somut olay çerçevesinde değerlendirmek suretiyle asıl davanın reddine, karşı davanın kısman kabulüne karar vermiştir. Mahkemenin gerekçesi ve başvurucunun iddiaları incelendiğinde iddiaların özünün Derece Mahkemeleri tarafından hukuk kurallarının ve delillerin değerlendirilmesinde ve yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

31. Açıklanan nedenle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

C. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

32.Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

33. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

34. Medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin olan iş mahkemeleri nezdinde açılan davalarda yargılama süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak uyuşmazlığı karara bağlayacak davanın açıldığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak yargılamanın sona erdiği (Nesrin Kılıç, B. No:2013/772, 7/11/2013 § 69), yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Mehmet Salih Ayyıldız, B. No:2012/397, 17/11/2014, § 25).

35. İş mahkemeleri nezdinde görülen davalarda yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Nesrin Kılıç, § 58).

36. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda Bakırköy 8. İş Mahkemesinde 21/4/2009 tarihinde açılan işçilik alacağı davasında Mahkemece 1/6/2012 tarihinde asıl davanın kısmen kabulüne karşı davanın reddine karar verildiği; temyiz üzerine Yargıtay 22. Hukuk Dairesinin 25/3/2013 tarihli kararıyla hükmün bozulduğu, bozma ilamına uyan Mahkemece 25/6/2014 tarihinde asıl davanın reddine, karşı davanın kısmen kabulüne karar verildiği; kararın aynı Dairenin 5/11/2014 tarihli kararıyla onandığı anlaşılmıştır. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 5 yıl 7aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

37. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

D. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

38.30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…"

39. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 3.000 TL manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

40. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

41. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya taleple bağlı kalınarak net 3.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

42. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. a) Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması,

b) Yargılamanın sonucunun adil olmadığına ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması,

nedenleriyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 3.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekalet ücretinden oluşan toplam 2006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Bakırköy 8. İş Mahkemesine (E.2013/494, K.2014/238 sayılı dosyası) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.